

BIBLIOT. ISTITUTO
BOTANICO - PADOVA

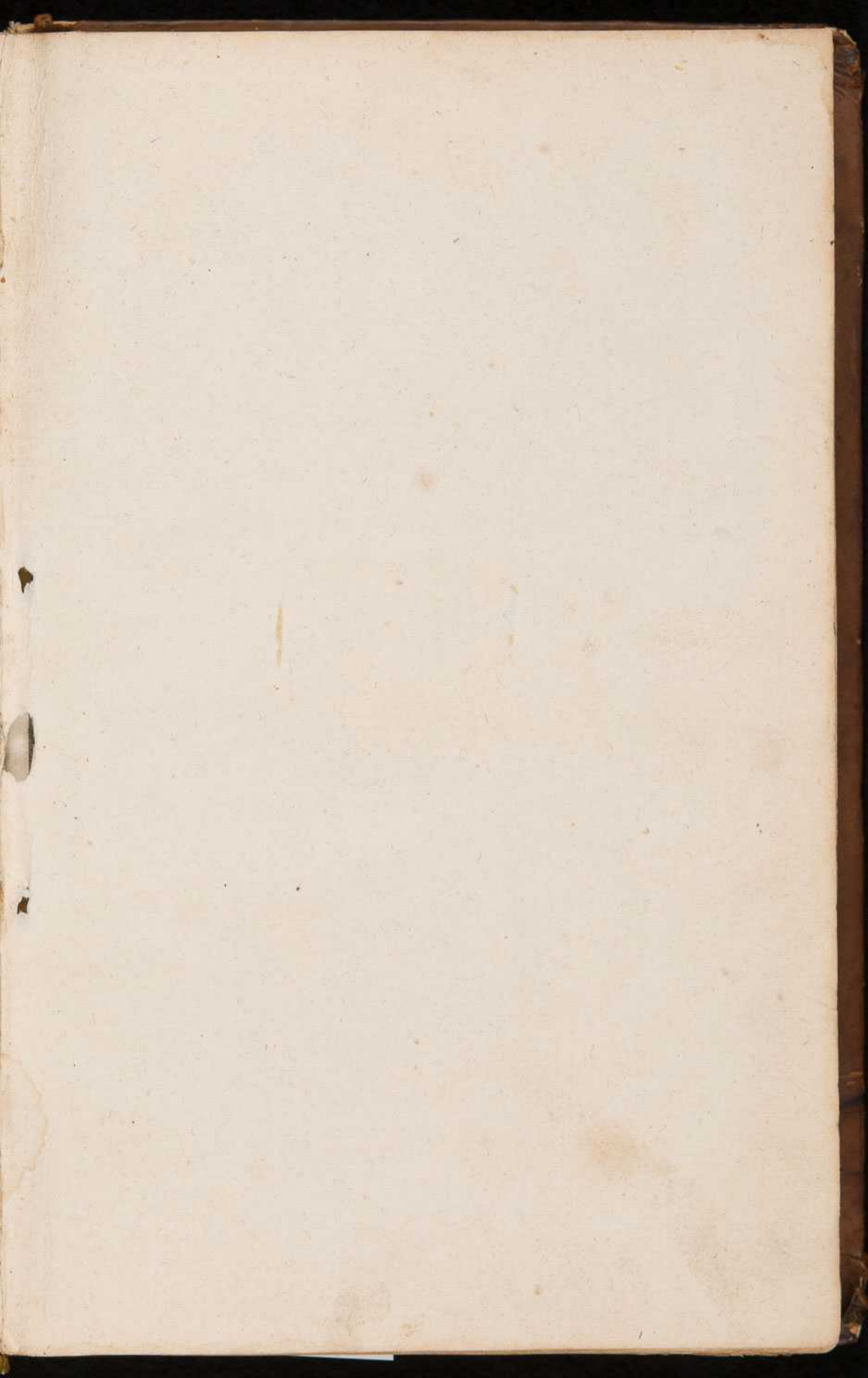
Gf.

14

30

P.

R. ISTITUTO BOTANICO DI PADOVA	
Sala... C	BIBL. R. ORTO
Palco...	BOTANICO-PADOVA
N. Inv.	Gf.
	14
	W. 3359
	REC 5609

DESCRIP^{TIO}
Legationis Batavicae
Societatis Indiae Orientalis
ad
Magnum Tartariae Chanum
Modernum SINÆ IMPERATOREM
cum Privilegio.

Amstelodami

Apud Iacobum Meursium Calcographum et Bibliopolam in fossâ Caesareâ. A. 1668.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

LEGATIO BATAVICA

A D

Magnum Tartariæ CHAMUM SUNGTEIUM,

Modernum Sinæ Imperatorem.

HISTORIARUM NARRATIONE,

QUÆ

Legatis in Provinciis *Quantung, Kiangsi, Nanking, Xantung, Peking*, & Aula Imperatoriâ ab Anno 1655 ad annum 1657 obtigerunt, ut & ardua Sinensium in bello Tartarico fortunâ, Provinciarum accurata Geographia, urbium delineatione,

NEC NON

Artis & Naturæ miraculis ex Animalium, Vegetabilium, Mineralium genere per centum & quinquaginta aeneas figuras passim illustrata & conscripta vernacule

PER

J O A N N E M N I E U H O V I U M,
Primum Legationis Aulæ magistrum, jam *Coylanæ* Præfectum.

LATINITATE DONATA

Per Clarissimum Virum

G E O R G I U M H O R N I U M,
Historiarum inceleberrimâ Lugd. Batav. Acad. Prof.

A M S T E L O D A M I,

Apud JACOBUM MEURSIUM, in Fossâ Imperatoriâ.

Cum S. Cæsareæ Majestatis, Christianissimi Galliarum Regis, & Præpotentum Fæderati Belgii Ordinum Privilegio. ANNO MDCLXVIII.

LEGATIO BATAVICA
M. JUNIUS BRUTUS
SUNGTETUM

LEGATIO BATAVICA

LEGATIO BATAVICA
M. JUNIUS BRUTUS
SUNGTETUM

LEGATIO BATAVICA

LEGATIO BATAVICA

LEGATIO BATAVICA

Handwritten text, possibly a name or address, written vertically on the left side of the page.

Handwritten text, possibly a name or address, written vertically on the right side of the page.

Handwritten text, possibly a name or address, written horizontally at the bottom of the circular watermark.

Excellentissimo ac Per-Illustri

D O M I N O,

D^o. COLBERT,

Ordinis S. Spiritus Commandritæ,
Libero Baroni de Seignelay, Or-
dinario Regis Christianissimi Con-
siliario, Status Gallici Ministro pri-
mario, Aulæ Regiæ Præfecto,
summo Quæsturarum ac commer-
ciorum Galliaæ Præsidi, &c.

Excellentissime ac Per-Illustris DOMINE,

Magno illi terrarum orbis Domitori Alexan-
dro volupe aliquando fuit ad Diogenis doliolum
se demittere, ac nonnullo quoque observantiæ cul-
tu celebris Philosophi suscipere oracula. Tanti
Monarchæ animatus exemplo Excellentiam Tuam,
cujus heroicæ virtutes jam dudum, *quâ patet orbis*,
fulgore pleno radiant, paulisper ad gelidas *Neptuni Batavi* undas sisto,
ut absque periculosis pelagi jactationibus Sinæ miracula, domi solitarius,
inspiciat. Nil enim ab omni parte magis ingenium movet, quàm exoti-
carum rerum, à primis mundi incunabulis, admiranda commemoratio;
quæ si omnia mortalium unus sua recordatione assequatur, nullum du-
bium, quin prudentiæ fastigium, non sine miraculo, conscenderit. Ve-
rum enimverò, quia historiarum Dea, quæ Pacis ac Bellorum Magistra;
Legum & Judiciorum Interpres, nullibi magis propriè hospitatur, quàm
apud viros qui Purpuræ proximi illustrem in aula personam sustinent,
ut legationibus, pactis, etiam bello, cum aliis nationibus mutuas contra-
hant amicitias, aut hostilitates, unde familiaris oritur notitia, & mutuum
inter longè, ac ab ipsa natura, Oceano, montibus, sylvis, desertis, dissitos
populos commercium, injurius *Excellentiæ Tuæ* forem, si *Legationem Ba-
tavicam ad Sinæ Imperatorem* accuratiori manu, juxta genuinam Auto-
graphi *Nieuhoviani* formam, latiâ veste exornatam, alii quàm *Excellentiæ
Tuæ*, cui promovendæ mercaturæ provincia demandata est, sacram face-
rem;

rem; cum Gallica editio ab *Excellentia Tua*, quæ literarum & virtutum census ex merito æstimat, cum summa affectus testificatione accepta sit.

Debetur sanè *Excellentiæ Tuæ*, cui jam pridem reliquorum regnorum & aularum arcana patent, hic liber, ut Chinæ, hucusque peregrinis inaccessibleæ, secreta quoque recludat. Audit, & quidem jure merito, Sina mundi compendium & epitome generis humani, cum ob multa alia, tum ob insignem sapientiam, & scientiarum abditissimarum cognitionem, quibus quidem ipsos Europæos, ut Typographia, pulvis pyrius, vasa porcellana & plura præclarissima inventa testantur, multis parasangis & sæculis superavit, ut planè credibile sit antiquam Ægyptiorum sapientiam Africâ pulsam, vel à Solestri in famosa illa expeditione Asiatica abductam, apud Colchos & Sinas sedem suam collocasse.

Antiquitas flores, queis Deorum suorum capita redimere non valebat, adjiciebat pedibus: ad pedes *Excellentiæ Tuæ* Chartaceum hoc munusculum, observantiæ monumentum, statuit hæc mea tenuitas, eò audaciæ impulsiva vivâ humanitatis memoriâ quâ *Excellentia Tua* me Gallicam editionem offerentem excepit, ut & Consularis viri dicto, *neque quenquam esse, inquentis, tam per versum à Musis, qui non mandari versibus æternum laborum suorum præconium patiatur.* Imparem me sanè *Excellentiæ Tuæ* præconem lubens profiteor, cum per universas Gallix Provincias auspiciis *Excellentiæ Tuæ* falces ac secures arcanâ quasi lætitiâ gratulabundi exultent, in templis fides, in Senatu consilium, in foro æquitas, novo veluti gaudio perfundantur; hincque invictus Galliarum Monarcha Lycurgi fidem, Epaminondæ sinceritatem, Catonis prudentiam, Aristidis justitiam, & quæ cætera virtutum proma conda historia magnis viris adscribere valet, in *E. T.* agnoscens, publicam totius Gallix salutem cervicibus atque humeris *E. T.* tanquam tutissimis columnis innixam commiserit, encomia *E. T.* sacro Ægyptiorum silentio malo perstringere, quam rudi calamo nebulas offundere.

Hoc igitur illustre monumentum, ut serenâ fronte *Excellentia Tua* accipiat, ipsæ Tartarorum & Sinarum gentes, quanquam procul in orientem sepositæ, communi humanitatis jure ac privilegio exposcere, & patrocinantem clypeum ambire, videntur. Si gratiosè *Excellentia Tua*, quam civium cuncti ut beneficum & salutare numen venerantur, illud aspexerit, me faventem auram sensurum confido. Deus Ter Opt. Max. *Excellentiam Tuam* diutissimè salvam atque incolumem præstet, Gallix bono, ac civium solatio atque tutamini. Idemque summus Moderator Illustrissimam Domum COLBERTIANAM, in gloriosissimam æternamque posterorum memoriam, florere porrò atque vigere jubeat, ad excellam nominis sui gloriam, & Regni decus ac firmamentum. Sic devotissimo pectore vovet, sic precatur futurus perpetuum

EXCELLENTIÆ & ILLUSTRITATIS TUÆ

Amstelodami, 24. Octob.
A^o. CIO ID LXVIII.

Humillimus Client

JACOBUS MEURSIUS.

REVERENDISSIMO SERE-
NISSIMOQUE

PRÆSULI AC PRINCIPI
D. MAXIMILIANO
HENRICO,

D.G. ARCHIEPISCOPO *atque* ELECTORI
COLONIENSI,

EPISCOPO HILDESIENSI AC LEODIENSI,
ADMINISTRATORI BERCHTESGADENSI
ET STABULOENSI, DUCI BOIOARIÆ, IN
WESTPHALIA, ANGRIÆ ET BULLIONIS,
COMITI PAL. AD RHENUM, MARCHIONI
FRANCOMONTIS.

CELSISSIMO & ILLUSTRIS-
SIMO

PRINCIPI AC DOMINO
D. FRANCISCO EGONI

D.G. EPISCOPO ARGENTORATENSI,
ADMINISTRATORI MURBACHENSI ET LU-
DENSI, LANDGRAVIO ALSATIÆ ET FUR-
STENBERGI, COMITI IN HEILIGENBERG
ET WERTENBERG.

DOMINIS SUIS CLEMENTISSIMIS.

HANC

LEGATIONEM BATAVICAM AD MAGNUM
TARTARIAE SINÆQUE CHAMUM

D. C. Q.

GEORGIUS HORNIUS,

Historiarum in Acad. Leydenſi Prof.

Ultrorum anxiiſ diu deſideratum votis ſiſtit ſe vobis opus, & haectenus Europæ incognitum, perfecta *Legationis Batavicæ ad Magnum Tartariæ pariter ac Sinæ Chamum* deſcriptio, compendioſa Sinenſis Imperii in quindecim ampliffima Regna diſiſione comitata: quod Regium & illuſtre monumentum, ut ſerena fronte accipiatis, ſimulque ſereniffima & celſiffima nomina in frontiſpicio legi ſinatis, ipſæ Tartarorum & Sinarum gentes, quanquam procul in Orientem ſepoſitæ, nobiſque inacceſſæ, communi humanitatis jure ac privilegio expoſcere videntur. Nam cum mortalium cuncti rerum exterarum cura ac deſiderio flagrent; ea Principum imprimis & in rerum faſtigio poſitorum Magnatum ratio eſt, ut Legationibus, pactis, etiam bello, mutuas contrahant amicitias, aut hoſtilitates: unde familiaris oritur notitia, & mutuum inter longe, ac ab ipſa natura Oceano, montibus, ſylvis, deſertis, diſſitos populos commercium. Ita Antiquo ſæculo *Alexander Magnus*, primus Indiam Europæis aperuit; poſt *Augustus* miſſis ex Rubro mari claſſibus; ut nihil de *Salomonis* navigatione Ophiritica dicam, aut *Ægyptiorum* Africanis terra marique explorationibus.

Quæ

DEDICATIO.

Quæ quidem omnia, si cum Hispanorum Lusitanorumque contendantur maritimis in novum Orbem expeditionibus, exigua merito videri possunt. Illi enim novum ad Occidentem, hi ad Orientem, Mundum primi aperuerunt, & victricibus insuper armis gentes immanitate barbaras, numero infinitas, ferocia terribiles, domuerunt, & ad rationis usum adegerunt. Hinc nova rerum facies, & Geographi tandem orbem rotundum ac circumnavigabilem ipso experimento didicerunt. Successerunt utrisque BATAVI, & postquam terrestri militia invictos se docuissent, maria conscendere, longinquas navigationes suscipere, denique ipsos Hispanos superare, dum inaccessa hæctenus versus Boream & Austrum primi adeunt, Colonias in Occidente & Oriente illustrissimas condunt, Regna, Provincias, Insulas innumeras occupant, suasque commerciis, foedere, amicitia, faciunt. Atque hinc factum, quod etiam Sina, & Japonia, extimæ versus Orientem Regiones, ipsis innotuerunt, ac primi immensum illum terrarum adhuc incognitarum supra *Japoniam*, quem *Eso* vocant, tractum detexerunt, cujus interventu Asiam cum America, & Europa conjungi, aut freto *Anian* intercedente, exiguo intervallo secludi, probabile redditur.

Dum ita per Asiam mercimonia & bella exercent, fama affertur, remotissimos Tartariæ Orientalis *Niuche* & *Niulhan* populos, quos *Yupas* vocant, superato muro Sinensi, in florentissimum illud Imperium grassari, ac denique extincta Imperatoria familia *Taiminga*, novam Dynastiam Tartaricam, quam *Taiçingam* vocant, condidisse; ita ingenti rerum conversione factâ Sina, Tartariaque Orientalis uni

DEDICATIO.

jam Imperatori , quem MAGNUM CHAMUM
Europei vocant , parent. Hæc tam insignis mutatio
occasionem præbuit mittendæ Legationis , ut no-
vum sibi Imperatorem donis & amicitia concilia-
rent , simulque statum ejus hæctenus tam abditæ &
peregrinis inaccessæ Regionis aperirent. Et quamvis
primi conatus non omnino destinationibus respon-
derint, aperta tamen in Sinam via fuit, cognitæ Pro-
vinciæ , mores gentium, ac ipsa aula Tartarica, qua-
lis jam apud Sinas esset , spectata : quæ omnia spem
præbuerunt felicioris impofterum successus. Præci-
pius tum fructus fuit , exacta descriptio quinque
Provinciarum, Regnorum potius, & omnium, quæ
in Legatione illa acciderunt , quod quidem opus
Chalcographi industria veris urbium , hominum,
animalium , plantarum figuris insigniter illustratum
vobis nunc

SERENISSIME ELECTOR

&

CELSISSIME PRINCEPS,

summa humilitate & reverentia spectandum, fruen-
dumque offertur.

Quibus enim potius , quam PRINCIPIBUS emi-
nentissimis , Opus , quod de argumento , ut inter
mortales , maxime sublimi , & Majestatis plenissi-
mo tractat, debebatur. Hic enim se spectandos exhi-
bent illi prisca Sinarum *Facfuri* , sive Imperatores,
eorumque tot foeta prodigiis Regna , in unam con-
flata ingentis potentia molem , à spectatore stupo-
rem , à lectore admirationem extorquent.

M. Paulus Venetus olim inter primos, cum Sinam
describeret , meras videbatur fabulas referre ; adeo
Euro-

DEDICATIO.

Europæis magnitudo urbium, numerus pontium, turrium, templorum, & alia supra omnem fidem videbantur. Neque id injuria, cum maximæ in Europa urbes, vix Oppidorum apud Sinenses nomen sustinere possint, & unica *Nanking* magnitudine integram Provinciam æquet. Ipsum jam vera scripsisse experientia, rerum magistra, docuit. Id enim peculiare Asiaticis est, quod ingentes struant urbes, & integras Provincias uno muro, & Civitate complectantur, exemplo Babylonis, Ninives, Romæ, Alcahiræ. Ac cum in cæteris Regionibus raræ dentur tantæ molis urbes, sola Sina totum reliquum Orbem, sive multitudinem spectes, æquat, sive magnitudinem, superat: unde compendium Mundi & Epitome generis humani appellari potest; præsertim accedente insuper insigni sapientia & scientiarum abditissimarum cognitione, quibus quidem ipsos Europæos proculdubio, si spectes Typographiam, pulverem pyrium, vasa Porcellana & alia, multis sæculis superarunt, ut plane credibile sit, antiquam Ægyptiorum sapientiam Africa pulsam, vel à Sesostris in famosa illa expeditione Asiatica apud *Colchos*, & Sinas sedem suam collocasse: cum mediis undique cincti barbaris Sinæ soli illas artes non tam reperierint, quam ab aliis populis inventas acceperint, ac multis sæculis, tanquam arcanas traditiones, exclusa aliorum populorum barbarie, invidi ac contemtores, retinuerint.

Hanc, igitur SERENISSIMI ac CELSISSIMI PRINCIPES, Legationem Sinensem gratam acceptamque, suo vobis merito & novitate, futuram omnino persuasus sum: confirmatus etiam eorum sententia, qui cum Heroicas & magnificas virtutes
& erga

DEDICATIO.

& erga præstantissimas ac humano generi longe utilissimas artes affectum singularem, tantisque Principibus dignum frequenter commemorarent animum, fateor, addiderunt mihi, ut & ipse auderem aliquo, non indigno Magnatibus, munere vestram Reverendissimam Celsitudinem venerari, Deum Opt. Max. rogans, ut vos omni prosperitate & Principali felicitate, ut hætenus, ita porro clementer beare velit.

Lugduni Batav. IIII Aprilis MDCC LXVIII.

EPIGRAMMA

IN

LEGATIONEM SINICAM

Latine redditam.

*His foliis nunc Sina patet, quæ lege vetustâ
Hætenus externis in via dicta fuit.*

*Nieuhovius monstravit iter, quo collocet amplius
Belga pedem: Latiis Hornius istud agit.*

JOH. BAPT. à LAMZWEERDE
Phil. & Med. Doct.

AD

A D

LECTOREM
BENEVOLUM.

NON minus utile, quam jucundum tibi offerimus Opus, quod immediate fluxit à præcipua Nobilissimæ illius ad Magnam Tartariæ Sinæque Chamum ex nova Batavia sub Amplissimo Indiarum Governatore Joanne Maatzuikero Legationis parte, Joanne Nieuhovio Batavo, viro in peregrinationibus Asiaticis pariter ac Indicis experientissimo, quem, postquam per quinque lustra præpotentibus Indiarum Societatibus terra marique in Brasilia, Sina, Japonia, Persia, ac alibi fideliter inservisset, Præfecturâ Coylanæ dignum Senatus censuit. Hic in tam longa peregrinatione omnes per Sinam, quas adiit, Urbes, Tempa, Montes, & quidquid spectabile sua delineavit manu, ac quæ observaverat memoratu digna in patriam reversus secum attulit, ubi tot itinerum molestiis defessus otiorum gratia aliquandiu moratus viam in mappa quasi repetiit, atque ex annotatis, tanquam apothecâ species lætificantes ad animi Oblectationem sibi reclusit, ex quibus, probatæ fidei auctoribus collatis, tandem anxiiis cunctorum votis hoc ingens confecit opus, quod curâ Chalcographi Jacobi Meursii Amstelodami Belgicè, Germanicè, Gallicè editum, exceptumque cum applausu. Cum vero Magnus ille nuper ingenti, meo præcipue, dolore orbi & Academiæ Leidensi ereptus Jacobus Golius, à me petiisset, ut totam illam narrationem latinitate donarem, tum ob viri auctoritatem, tum materiæ præstantiam & raritatem libenter parui, & quanquam tum plurimis distentus, quinque has Legationis Batavicæ partes ad Sinarum Monarcham confeci. Quibus utere Lector amice, plurimumque vale, & brevi, si annuat Deus, plura à nobis expecta.

Leidæ III. Aprilis 1668.

VIRO

VIRO EXCELLENTISSIMO
GEORGIO HORNIO,
Historiarum in Alma Batavorum Acade-
mia Professore celeberrimo,

Amico incomparabili,

CUM HISTORIAM
MAGNIFICÆ LEGATIONIS
AD POTENTISSIMUM
CHINENSIVM IMPERATOREM
Ex Belgico sermone in Latinum conversam
applaudentibus eruditis publicaret.

U A nunc laude recens HORNIO, Vir maxime, crescis,
Ingenii præstantis Opes quod sæpius offers?
Quas non imber edax, series nec longa dierum
Diruet, at vivent multis post funera seclis.
Emnumerare velit si quis tua scripta per Orbem
Sparsa, quot egregiis libris replebitur Index?
Eminet hos inter qui nunc erumpit in auras,
Qui nobis aperit loca tam spatiosa Sinenfis
Imperii: Belgis ignota prioribus arte
Mirifica detecta patent. Descripserat illa
Vernaculo Batavus sermone: industria nostri
Historici, quem LEIDA potens veneratur, & omnis
Candidioris amat doctrinæ cultor, eandem
Historiam, rebus præclaris undique plenam,
Transtulit, & pulcra donavit veste Latini
Eloquii, a cunctis hæc ut monumenta legantur.
Gratum Opus ingenuis, ad cognoscenda potentis
Admiranda DEI, ditantis sedibus Orbem
Immeris, quæ divitiis & fructibus ample,
Urbibus augustis instructæ, ac pinguibus agris,
Fontibus & rivis, auroque fluentibus undis,
Large diffundunt populos sua dona per omnes.
Hæc tabulis expressa novis, sumptuque benigno
Sculptoris MEURSI, lectoribus AMSTELA tradit,
AMSTELA TERRARUM DECUS INGENS, GLORIA MUNDI.

In qua urbe hæc scribebam

JOHANNES CHRISTENIUS
Jurisprudentiæ Professor.

JOAN

NIEUHOFF

PARS PRIMA
 LEGATIONIS
 BATAVICÆ,

AD

Magnum Tartariæ, Sinæque
 CHAMUM,

Peractæ per Nobiles & Magnificos

PETRUM de GOYER,

ET

JACOBUM de KEYSER,

DECRETO

Nobilissimi & strenuissimi Gubernatoris

JOHANNIS MAATZUYKERI,

Et Amplissimi

INDIARUM SENATUS.

Quæ iter Kantonâ Nankingum usque complectitur.

Um juxta laudabile Græcorum, Romanorumque exemplar, qui Regionum longe distitarum territoria peragrando immortale sibi nomen, Regium patriæ splendorem, ac ingens civibus comparaverunt emolumentum, majorem ætatis meæ partem in America transegissem, redeunti in patriam Indiæ Orientalis lustrandæ cupido incessit, Cæsare Trajano exemplo monstrante viam, qui ætate jam decrepitâ, cum aliquot naves ad Indias destinatas casu naufragii cerneret, juvenili sibi robur exoptabat, ut Indiarum extrema perlustrandi foret facultas; tam felici eventu, ut eodem tempore, quo legatio in Sinam destinabatur, Bataviam, Hollandicæ Indiæ caput, appulerim. Visum fuit Gubernatori Indiarum Johanni

A

Maat-

Maatziukero, ita approbantibus, qui secretiora tractant consilia, Nobiles & Magnificos Petrum de Goyer & Jacobum de Keyzer, legatos Pekingam, ad novum Tartariæ Sinæque Chamum, ejus victricibus armis paulo ante Sinicæ Taimingæ familiæ Majestas sceptrum, coronamque cesserat, destinare, quo & Imperatori novo felicia auspicia precarentur, & simul jura gentium, commerciorumque cum hoc fædere legationibusque exercerent.

Tam inopinâ animatus felicitate, cum legationis nunquam antea à Batavis tentatæ partem mihi suffragio Majorum demandassent, naturam, moresque illarum gentium, nobis fere nisi obscura, ac plerumque fabulosa traditione cognitos, ut se visu, sermone, conversatione ingerebant, curiosius annotare visum, quandoquidem in hanc Regionem, à Geographis pro felicissimo Universi tractu habitam, sedem, spe in patriam redeundi, nullus gentium hætenus collocare sustinuit, gratam me rem posteris, meæque non tantum patriæ, verum in universum, qui peregrina amant, facturum ratus; & absque jactantia dixerim, nihil à me dignum curiositate humanâ prætermisissum, quod ad genium, moresque populorum, in illa extrema Asiæ orâ hætenus à notitia nostra secluserum, spectabat: præcipua vero cura fuit artificiose situm regionum, urbium, pagorum, fluminum, montium, animalium, herbarumque vires, aliaque nobis incerta & incognita, quod hætenus Europæorum tentavit nemo, quasi penicillo curiosis Lectoribus proponere.

Veruntamen, ne posteris laborum fructu, quos in propriæ & singularis hujus Regionis naturæ indagine adhibuimus, frustremur, quidquid in hac Legatione nobis occurrit, breviter & perfunctorie, ad æternam rei memoriam prælo subjiciendum, duximus; sed anteaquam de his verba faciamus, receptâ totius mundi divisione, ratione nominis Sinæ etymologicâ, ejusdemque situ, magnitudine, annuisque redditibus præmissis, decem Regiones ex quindecim, (in quas tota Sina dividitur) earumque urbes, quas permeandi non oblata nobis fuit occasio, ad uberiores, & clariorem itinerarii nostri intelligentiam paucis perstringemus.

Universus terrarum, mariumque globus à modernis in duas dirimitur partes, veterem scilicet & novum orbem; ille Europam, Asiam & Africam complectitur, quam divisionem quidam attribuunt tribus Noachi Filiis, videlicet Sem, Cham, & Japhet, nam post universam mundi eluvionem Asiam filio primo natu, Africam secundo, Europam tertio sorte obtigisse autumant.

Novus orbis, quia eodem tempore, quo India Orientalis, detectus est, India Occidentalis nominatur, sed ab Americo Vesputio Florentino America dicta, quamvis anno millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo per Christophorum Columbum Genuensem Ferdinandi Castiliæ & Arragonensium Regis, ejusque uxoris mandato ante ipsum detectus sit.

Sub

Sub novo orbe apte recensetur terræ continentis portio meridionalis, quæ à primo inventore Ferdinando Magellano, anno millesimo quadringentesimo & vigesimo, Magellanicæ nomen retinuit; cujus oras inter Anglos primo Franciscus Drake anno sexagesimo quinto; inter Batavos Oliverius de Noort septuagesimo septimo appulerunt, quas nuper Ferdinandus de Quier Hispanus ulterius detexit.

Asia, ut reliquas mundi plagas, utpote scopo nostro alienas, silentio transeamus, qua septentrionem spectat mari Tartarico, qua Orientem magno mari Indico, Eoo dicto, à meridie mari rubro, ab occidente sinu Arabico, & terræ continentis tractu inter dictum sinum, & mare mediterraneum, concluditur. Longitudine ab *Helles ponto* ad *Malakkam*, ultimum Indiarum emporium, mille & trecenta, latitudine vero ab ostio Sinus Arabici ad portum *Tabin*, mille & viginti milliaria Germanica continet.

Termini
Asiæ ejus-
que divi-
sio.

Univerſa Asia, quam Prisci in magnam & parvam, à Neotericis in Persiam, Imperium Turcicum, Indias cum insulis, Tartariam & Sinam dividitur: hæc Asia est illa globi terræquei portio, quam præreliquis elegit Altissimus, hæc parentes nostros sinu suo suscepit, exinde propagato mortaliū genere coloniæ per reliquas orbis partes longe lateque diffusæ: Hæc lapsos protoplastas, hæc demum ipsum Deum generis humani vindicem, ac servatorem humana specie tulit. Hæc de Asia breviter dicta sufficiant, cum in finem ut lectori constet, in qua mundi plaga Regnum Sinæ, nobis describendum, situm sit.

Sina Europæis *China*, vel *Tschina*, Tartaris *Catay*, ejus incolæ iisdem *Mangin* vel *Manthu*, id est Barbari dicuntur. M. Paulus Venetus, qui primus harum regionum notitiam anno millesimo quadringentesimo sexto Europæ intulit, sub *Catayæ* nomine eas describit. Sed prævaluit *Chinæ* nomen, quod Lusitani Cantonenses primi usurparunt. Ipsi Sinenses ut familiæ exuperantiam, ita nomen imperii mutant, unde *Than* latum sine fine, *Yu* quies, *Tha* magnum, *Sciam* ornamentum, *Cheu* perfectum, *Han* via lactea cœli olim vocabatur. Sub *Ciu* familiâ *Min*, id est splendor, & *Tamin*, vel *Taimin* regnum magni splendoris, trecentis annis ante Ivena, Imperante *Tay-juen*, nominabatur, hodie à Tartaris Regni sub magno Chamo possessoribus, *Tai'c'ing* dicitur. Duo tamen communia nomina habet *Chungchoa* medium Regnum, *Chungque* hortus medius, quod crederent terram esse quadratam, & in ejus meditullio Sinam: Unde ægre ferebant, Europæos Sinam in extrema Asiæ ora locantes; quod deprehendens Mathias Riccius Pater Societatis Mappam, ita disposuit, ut in medio ejus Sina conficeretur. Sed jam illum errorem ipsi rident. Attamen finitimæ gentes hanc usitatam Sinarum nominis Regni cum nomine familiæ imperatricis vicissitudinem parum æstimantes, prius auditum retinuerunt nomen; nam *Kouchenchinæ* & *Siamii* hoc imperium *Cin*, Japonii *Than*, Tartari *Han*, Turcæ & Saraceni *Katayum* vocant. De origine nominis

Ratio E-
tymolo-
ca nomi-
nis Sinæ.

Chinæ non opusest aliorum referre falsas & incertas opiniones, sufficiat audire Martinium, cuius VI Annalium Sinicorum hæc sunt verba.

Martinus
Martinus
lib. 6. Sini-
cae Histo-
riae.

Illud hic non tacebo, videri mihi admodum probabile, non apud Indos modo, verum apud exterarum etiam nationes Sinarum nomen à Regiæ istius familia nomine fluxisse, ut Sinarum seu Cinarum potius appellaretur imperium. Istorum namque Regum tempestate primum Cinarum fama, nomenque per venit ad exterarum gentes, ad Indos præcipue, apud quos postmodum hæsit, & ab illis accepere subactâ Indiâ Lusitani. Hæc enim Cina familia (ducentis quadraginta sex annis ante Christi nativitatem) in maxima Sinarum ad Occidentem vergentium parte regnabat; imo cum exteris gentibus bellum gessit, ut supra diximus. Fixâ deinde ibidem imperii sede, Cinicum dicebatur imperium. Postea vero quum ad rerum humanarum culmen evasit, multo plura externis bella fecit. Unde nil mirum, si Cinicæ appellationis usus apud eos invaluit. Ac licet extremam hanc Asiam vario nomine appellent Sinae, prout imperatrices familiae quoque variant, primo tamen auditum nomen retinere. Notandum vero primam literam, non Italarum, sed Hispanorum, vel Germanorum more pronuntiandam, ita ut scriptum Cin per Z asperiore sono prodeat è gutture. Argumentum in hanc rem suppeditat lapis ille, (de quo suo loco) qui anno Domini septuagesimo octogesimo secundo ab illis, qui primi Divinam legem in Sinis promulgaverunt, partim Sinicis, partim Syriacis literis inscriptus, & in Provincia Xensi repertus inter alia vocabulum Zinoiston habet, quod extremam Asiam significat, quasi dicas Zin regionem sive terram. Hæc mea est de Sinici nominis notatione opinio, de meliore conjectura nihil præjudicantis. Sed revertamur ad historiam, quam nihilominus Sinicam molliore literâ placuit inscribere, quo tam facilis esset, quam communis omnibus pronuntiatio.

Ante Christi-
stum na-
tum 2260.

Priscis temporibus sub Ximo duodecim, sub Ivo novem fuerunt Provinciae, quo tempore non nisi boreales partes complectebatur, tandem partibus australibus paulatim subactis, & à Barbarie liberatis in quindecim Regiones divisum fuit; quibus Regio *Leaotung*, quæ *Peking* occidentua, ubi muri initium, ut & peninsula *Korea*, accensentur, quæ continens cum *Niuche* Tartaricâ in fluvio *Yalo* terminatur. Præterea insulæ *Hainan* quæ Regioni *Quangsi*, *Formosa*, à Sinis *Lienken* quæ *Fokien*, & *Cheuxan*, quæ *Chekiang* opponuntur.

Sext Provincie maritimæ sunt *Peking*, *Xantung*, *Kiangnan*, vel *Nanking*, *Chekiang*, *Fokien*, & *Quangtung*. Mediterraneæ ad Boream sunt *Quangsi*, *Kiangsi*, *Huquang*, *Honan*, & *Xansi*, versus occasum *Xensi*, *Suckuen*, *Queicheu*, & *Funnan*.

Sina Bo-
realis, &
Australis.

Postremis temporibus Sina divisa est in Australem, & Borealem, quarum illa à Tartaris Regnum *Mangin*; hæc ab iisdem *Catayo* nuncupatur, ubi prius novem; posterius sex absolvitur Provinciis. Fluvius *Kiang*, maris filius, utramque dividit.

Error sta-
tuentium.
Katayam

Hinc erroris manifesti, qui aliam extra Sinæ muros *Katayam*, *Quinsay*, *Kambalu*, aliasque urbes fingunt, cum non nisi Tartarorum Nomadum plau-

plaustra & tentoria sine urbibus ibi reperiantur ; nec reperta à Jesuitis extra Sinam ulla *Kataja*, quod Celeberrimus Jacobus *Golius* peculiari dissertatione, Sinensi Atlanti adjuncta, argumentis, ex lingua *Kataja* & *Sinica* petitis, ostendit. extra Sinæ muros.

Sina quadratam fere figuram obtinet, nisi quod duo promontoria, quæ à Sinis dicuntur *Tung* id est Orientale ; unum apud *Ningpo*, à quo intra quadraginta horas *Japoniam* navigatur, alterum apud *Tengcheu* in *Xantung*, longe in maria excurrant. Sina quadrata.

Sina, in extremo Asiæ sita, terminos ad Orientem, austrum & occasum Oceanum Indicum, quem incolæ *Tung*, id est Orientale, vocant, habet. Borealis murus ille ingens à veteri Tartaria, Regnis *Niuche*, *Niuchan*, & parte *Taniju* separat. Inter Regna magis borealia *Samahan* & *Kascar* desertum arenosum *Samo* jacet. Austrum regna Presbyteri Johannis, *Geo*, *Tibet*, *Laos* & *Mien*, à Sinis *Sifan*, id est Regni confinia dicta, claudunt. Inde *Bengala* proximat & *Damasios* montes, per quos à Tartaris & Indis fecernitur. Termini Sinæ.

Latitudo ejus ad austrum ab insula *Hainan*, quæ sub Boreali poli elevatione ad octodecim gradus jacet, unde aquilonem versus ad quadraginta duos extenditur, ita ut Sina viginti duos gradus, sive trecenta & triginta milliaria lata sit. Longitudo à *Juman* à centesimo & duodecimo gradu ad *Ningpo*, Lusitanis *Nampo*, sive ad centesimum quadragesimum quartum, id est, quadringenta quinquaginta milliaria, procurrit. Magnitudo.

Totum imperium terra marique firmissimis natura & arte munitionibus inexpugnabile videtur. Quinimo ex naturæ situ adeo exiles, clausique sunt omnes aditus, ut orbis in magno orbe singularis appareat. Mare ad ortum, æque ac austrum Classibus ob brevia, fyrtes, insulas, rupes periculosum. Inde occiduis ad austrum sylvis, montibus, desertis & ingenti muro borealibus cinctum, hostes arcet. Munimenta.

Metropoles centum quadraginta quinque numerantur, quibus mille trecentæ triginta & una urbes subsunt, ex quibus centum quadraginta octo magnitudine, hominum frequentia, & commerciorum copia prioribus minime cedunt. Præter has sunt triginta duæ civitates majores, quibus Metropolitana dignitas, quamvis nulli pareant, & sexaginta sex oppidis jura dent, denegatur. Extraordinariæ dantur tres urbes belli Ducibus assignatæ. Præsidia militaria per Provincias sparsa intra murum, in ipso & exterius spectantur centum quinquaginta novem. Adde insuper urbes militares septemdecim, & sexaginta sex oppida, in quibus milites permixti civibus habitant. Quæ collecta dant mille octoginta sedecim loca celebrioribus per Europam urbibus, si Romam, Venetias, Constantinopolin, Londinum, Parisios, Pragam, Amstelodamum excipias, nihil inferiora. Numerus urbium.

Discrimen urbium & oppidorum non tam in magnitudine, quam di-

venientia
urbium.

gnitate & privilegiis consistit. Pagi, vici, & parochia, licet circumferentia, & multitudine plebis cum minoribus, quæ Sinis *Chien*, certent, urbis titulo gaudere prohibentur, quia mænibus desituta non suo, sed alieno magistratu reguntur.

Una fera omnibus urbibus, oppidisque forma est, structura quadrata, altis latisque muris & turribus, ampla fossa, portis duplicibus, quarum altera ex prima conspici non potest; lata intercedente ad exercitium militum area. Portis impositæ præcellæ turres velut speculæ, quas *Muen Jeu* vocant. Suburbia plerumque hic tam ampla & spatiosa spectantur, ut sæpe præ populi multitudine geminæ putentur urbes. In loco paululum à mænibus remoto & maxime amæno una ut minimum conspicitur turris, in memoriam insignis Viri structa, cui prisca gentis superstitio sortem prosperam aut adversam prædicendi facultatem affinixerat.

Hominum
multitu-
do.

Ingens hominum multitudo: totum imperium extra pariter ac intra mænibus, velut fornicibus, scatet: præter Regiam domum, Magistratus, Eunuchos, Milites, Sacerdotes, Fæminas & Infantes quinquaginta octo milliones, nongenta & quatuordecim millia, ducenta, octoginta quatuor, 58,914,284. hominum virili ætate referunt rationum publicarum libri. Nec hoc lectori admirationem moveat, nam si murus à milione militum custodiatur, si trecenta millia per Sinam sparsim victitent, qui unum Hunguvo, *Tamingæ* familiæ Imperatricis conditorem, sui Sanguinis auctorem agnoscunt; si quinque millia militum singulas nocturnas excubias ob-eant, diurnas totidem Eunuchi, si decem millia præfectorum, exceptis minoribus, numerentur, facile assensum impetrabit, qui eam dixerit du-centos milliones virorum continere, præcipue si numerum navigantium addideris: tanta enim ubique navium copia est, ut sub noctem quiescentes sæpe civitatis magnæ speciem præ se ferant. Et facile numerus incolarum innotescit; Cujusque pater familias maximæ domus suæ janux tabellam, cui numerus & conditio domesticorum inscriptus, sub gravi mulcta tene-tur affigere, ac ne fraus committatur, singulis decem domibus præest qui-dam, quem *Tuang*, id est, decurionem vocant, qui numerum annotat, & si error aut dolus commissus fuerit præfecto indicat.

Imperii
reditus.

Annuatim præter expensas publicas Regulorum, Præfectorum, ac militum sexaginta milliones scutatorum in ærarium publicum deferuntur, ipso Imperatore nullam potestatem habente; attamen per epistolam si à præfecto ærarii subsidium petat, nunquam hoc ei denegatur.

Pendant provinciæ annuatim triginta duos milliones, ducenta & septem millia, quadringentos, quadraginta quinque, 32,207,445. sac-cos oryza; quorum singuli sufficiunt centum hominibus in diem inte-gram. Byssi crudæ quadragies centum, novies mille, nongentas, qua-draginta novem 40,9,9,49. libras, ubi singulæ uncias viginti Euro-pæas faciunt. Gossypii vero sexcenties tricies mille, quingenta, & quin-qua-

quaginta 6, 30, 5, 50 volumina, confecti serici, centum nonaginta unum mille, quingenta, & triginta 1, 91, 5, 30 volumina. Sed urbs *Hochu* tributum hoc quingentis aureorum millibus annuatim redimit. Salis quindecies centum nonaginta quatuor millia, ducenta sexaginta & unum, 15, 94, 2, 61 pondus, cujus quodlibet est centum viginti quatuor librarum, in univcrsum centum octoginta septem milliones, sexagies octies centum, & octo millia, trecentas, sexaginta quatuor 187, 68, 8, 3, 64 numerantur libræ. Fasces fæni, aut straminis pro Regiis equis triginta duo milliones, quater centum, & octodecim millia, sexcenti, & viginti quinque 32, 4, 18, 6, 27, fæni, aut straminis fasces, omiffis brevitatis gratia vectigalibus & portoriis, solvuntur.

Secunda Provincia Imperii Sinici

X A N S I.

ANtiquior, sed minor versus Occidentem *Pekingâ Xansi* est, in qua Sinæ prima Imperii sui incunabula habuerunt.

Xansi, quod regionem ad Occidentem Montium *Heng* significat, murum versus Orientem, *Tanyu*, & desertum *Samo* habet: Occiduo fluvio *Croceo* à Borea in Austrum procurrente, & eam à *Xensi* separante, alluitur. Termini
Xansi.

Xansi quinque Metropoles, nonaginta duo oppida, & munimenta aliquot militaria complectitur. Cujusque Metropoles sunt *Taiyven*, *Pingyang*, *Taitung*, *Lugan*, & *Fuencheu*.

TAIYVEN prima Provinciæ Metropolis, ut ædificiorum splendore ac dignitate, ita lætiori viridantium collium, & nemorosorum montium aspectu illustris est. Occiduis fluvio *Fuen*, & Torrente *Lieu*, boreali anni *Cin* fæcunda. Trium Leucarum spatio magnifica ex marmore, aut sccto lapide sepulchra, & septem splendida Heroum fana intra mænia complectitur, hæc se sub habet viginti quinque urbes: *Taiyven*, *Taiyven*, *Iucu*, *Taco*, *Ki*, *Sinkeu*, *Cingyven*, *Kiaoching*, *Venxui*, *Xeuyang*, *Yu*, *Cinglo*, *Hokio*, *Pingting*, *Loping*, *Che*, *Tingsiang*, *Tai*, *Utai*, *Kietbi*, *Cofan*, *Fan*, *Hing*, *Paote*, & *Hiang*.

PINGYANG secunda Provinciæ Metropolis, Imperatoris *Javi* Regia, ad orientalem ripam fluminis *Fuen* jacet. Occidentale & Australe urbis territorium flumen *Croceum* præterlabitur, fluvio *Hoei* dividitur, & monte *Golung* munitur, qui Boream versus ad *Fuensi*, & *Fuenxam*, in Austrum ad *Kioyao* & *Yeching* excurrit. Sub se habet triginta quatuor, *Pingyang*, *Sianglin*, *Hungtung*, *Feuxan*, *Chaoching*, *Taiping*, *Yoiang*, *loching*, *Kioyao*, *Fuensi*, *Pu*, *Pu*, *Lincin*, *Yungbo*, *Yxi*, *Vanciven*, *Hocin*, *Kiai*, *Ganye*, *Hia*, *Venbi*, *Pinglo*, *Juiching*, *Kiang*, *Ciexan*, *Kiang*, *Yuenkio*, *Ho*, *Kie*, *Hiangning*, *Cie*, *Taning*, *Xeleu*, *Yangbo*. Ex quibus *Pu*, *Kiai*, *Ho*, *Kie*, & *Cie* præcipuæ sunt.

TAITUNG tertia Provinciae Metropolis, à Rege *Chao* Sinis subjecta, fortitudine ac viribus, tum ob opportunum loci situm, tum ob validam mæniorum structuram præcellit, tota montibus circumcincta, ut & ejus territorium, nisi in Occasu, ubi minus aspera Regio, & Tartarorum excursionibus patet, varia numerat munimenta. Undecim regit civitates, *Taitung, Hoaign, Hoenyven, Ing, Xanim, So, Maye, Guei, Quangling, & Lingkieu.* Primariæ sunt *Ing, So, & Guei.*

LUNGAN, quarta Provinciae Metropolis, ad Borealem ripam fluvii *Chang* surgit, Territorii exilitas amænitate compensatur, parent huic octo civitates, *Lugan, Chancu, Tunlieu, Siangheng, Luching, Huquan, Liching, & Pingxum.*

FUENCHEU, quinta Provinciae Metropolis, per *Fuen* fluvium ascendit in ejus ripa, quæ Occidentem spectat, medio Metropolim inter & *Pingyang* urbem itinere, hæc nobis occurrit, loco ad commercia peropportuno. Duplici splendet Palatio, quorum alterum intra mænia, alterum extra portam sumptuosum pariter & ingens exsurgit, ubi Rex *lang* æstivos solebat fallere calores. Præst civitatibus octo, quæ omnes ab Ortu in Occasum inter *Fuen* fluvium, & *Croceum* intercurreunt: *Fuencheu, Hiaoy, Pingjao, Kiaihieu, Ninghiang, Lingxe, Jungning & Lin.*

Præter has magnas urbestria insuper municipia, *Cheu* Sinis dicta, *Sin, Leao, & Ce,* quæ quamvis privilegiis urbium careant, aliis tamen sui generis dominantur. *Sin* sub se habet *Siniven & Vubiang.* *Leao* duas, *Iuxe & Hoxum;* *Ce* quinque, *Caoping, Iangehing, Linchuen, & Sinxui.*

Via publicæ & murus decem munimentis defenduntur, *Gueiyven, Ieuguei, Coguei, Maye, Vanglin, Fangho, Caoxan, Tienching, Chinlu, Cingyven, Pinglu, Chungtum, Gentung, & Tungxing.*

Hominum
numerus.

Familias hujus Provinciae quinquies centum, octogies novies mille, nongintas & quinquaginta novem, 5.89.9.59. Viros quinquies centum, octogies quater mille, & quindecim 50.84.015. Viros liber census Sinici numerat.

Tributum.

Tributum tritici, vel milii est vicies bis centum, septuaginta quatuor millium & viginti duorum 22.74.022 faccorum. Byssi librarum quinquaginta. 50. Quatuor millia septingenta & septuaginta 4770. pannorum omnis generis ex serico textorum. Straminis, aut fænis fascium trigies & quinquies centum, quadraginta, & quatuor millia, octogintorum, quinquaginta 35.44.8.50. Salis pondera quadragies bis centies mille 4.20000. exceptis vectigalibus & portoriis.

Tertia Provincia Imperii Sinici.

X E N S I.

XENS I Borealium Sinæ Regionum Occidentalior est maxima pars. Regno prete *Joan, Kaskar & Tibet*, quæ uno nomine *Sifan*, vocantur, altitudine triginta graduum proxima : versus Occidentem Solem Regnum *Taniju*, muro interjacente : non tamen tota muro cingitur ; sed usque ad flumen *Croceum*, cætera arenis, & ipso flumine *Croceo* contra omnem vim muniuntur. Ad Ortum idem flumen, quod tres tertias ejus partes ambit, Australia altissimi & continui montes ab *Honan, Suchien, & Huquang* separant.

Fines
Xensi.

Aquarum pluvialium regio inops, hinc siccitas, magna tamen frumentici copia, parum oryzæ. Pecora frumento per hyemem alunt, quorum, maxime ovium & caprarum ingens multitudo. Ter anno, vere, æstate, autumno tondent. Sed prima tonsio optima : ex lana pannos ac vestes singulari arte conficiunt. Muscus ex umbilico cujusdam animalis forma Cervi incornis, cujus carnes pro cibo, depromitur. Dum prurit, umbilicus ejus instar vesicæ Sanguine plenæ turgēt. Hic tumor, qui umbilicum repræsentat, & extenui pilosa tunica constat, cum pretioso hoc liquore eximitur. Sed raro ad nos incorruptus defertur, Sinis, integro tumore, liquorem subdole eximinentibus, & corruptum loco ejus infarcientibus. Aurum ex fluminibus & ad ripas (fodinæ quanquam uberes sint, eas tamen scrutari illicitum) legunt.

Mofchi
genera-
tio.

Octo Metropoles, centum & septem urbes, munimenta & castella novemdecim complectitur.

Metropoles sunt *Sigang, Fungciang, Hanchung, Pingleang, Cungchang, Liniiao, Kingyang & Jengan*.

SIGAN prima Provinciæ Metropolis, trium Imperantium familiarum *Cheve, Cine, & Hanæ* sedes, septem superbis assurgit palatiis ad Australem fluminis *Guei*, tribus Pontibus ex secto quadratoque lapide super structis, ripam tam miranda acclivitate, ut ædificia paulatim montem subeuntia una cum mænibus quasi amphitheatrum quoddam jucundissimo aspectu repræsentent. Turris *Yeu* dicta *Novizonia* inter omnes altitudine ac splendore emicat. Pulchritudinem ejus septemdecim theatra tholo cooperta, ad variam animi remissionem vivarium in septo aqueo, Sinis *Viyang*, triginta stadia ambitu suo complectente, extructa, mire augment. Nec ultimum gloriæ gradum illustre templum, à Jesuitis Deo vero dicatum, obtinet. Numerantur in ejus territorio sex supra triginta civitates, *Sigan, Hiencyang, Hingping, Linchang, Kingijang, Caoting, Hu, Lantien, Livo, Xang, Chingan, Tung, Chaoje, Hoyang, Chingching,*

Pexui, Hanching, Hoa, Hoayn, Gueinan, Puching, Conan, Xanijang, Xangnan, Yao, Sanyven, Tungquon, Fuping, Kien, Fungciven, Vucung, Jungxeu, Fuen, Xunhoa, Xanxui, Changvu.

FUNGCIANG secunda Provinciae Metropolis, qua Boream spectat, fluvio *Ping* adjacet. Ex salubriori aëris temperie, & mira agrorum per totam regionem fertilitate incolæ nomen à *Chung, Phænice, & Biang* felicitate derivari volunt. Totum ejus territorium altissimis montibus *Nan, Chingang,* cujus anfractus, cum tonitru vel tempestas imminet, boatum ac murmur ad triginta & amplius stadia edunt. *Taipe, & Quan,* ceu munitissimo vallo cingitur. Sub se habet octo urbes, *Fungciang, Kixan, Paoki, Fufung, Mui, Linieu, Lung, & Pingi-jang.*

HANCHUNG tertiæ Provinciae Metropolis mania Orientalis fluvius *Han* alluit montibus ubique altissimis, ac frequentissimis exsurgit, qui valles plures, easque peramænas claudunt. In hoc territorio, è quinque nobilissimis fanis, unum est Regi *Changleango* in stupendi operis memoriam dicatum, qui cum contra *Hiangyvm* de Imperio pugnaret, montium asperitates & præcipitia ad mille & ducenta stadia incredibili celeritate in plana deduxit. Præst hæc urbs civitatibus sedecim, *Hanchung, Paoching, Chingcu, Yang, Sihiang, Fung, Mien, Ningkiang, Lioyang, Hinggan, Pingli, Xeciven, Simiang, Hanijn, Peho, & Cuijang.*

PINGLEANG quarta Provinciae Metropolis, quam fluvius *King* ad Occasum præterlabitur, qui inde in Ortum deflexus partem urbis occidentuam pertransit, in Austrum inde serpens, ad Ortum urbis Metropolitanæ, in Fluvium *Guei* se exonerat. Dulcium aquarum scaturigine peramænum; & urbem versus ob nemora montium aspectus jucundissimus. Decem sub se habet civitates, *Pingleang, Cingsm, Hoating, Chinyven, Kuyven, King, Lingtai, Choangleang, Lungte, & Cingning.*

CUNCHANG quinta Provinciae Metropolis; ad Austrum fluvius *Guei,* recta fere ad partem superioris urbis Occidentalem, alluit: populo frequens est emporium, & opportunus ad Sinici Imperii custodiam locus, quippe asperitate montium, itinerumque difficultate hostium artes facile eludit. Antiquissimo ab hominis memoriâ sepulchro, *Foby* nimirum, primi apud Sinas Imperatoris celebris; hæc *Muscho* dives sub se septemdecim civitates numerat. *Cungchang, Ganting, Hoening, Tungguei, Chang, Ningyven, Fokiang, Siho, Ching, Cn, Cingan, Cingxui, Li, Kiai, Ven, Hoei, Leangtang.*

LINYAO sexta Provinciae Metropolis, in vertice montis *Paoting* posita, à Regis sede ex familia *Taminga,* & auri copia commendatur, cujus mania fluvius *Yao* tonitruante aquarum strepitu ad stuporem populi præterfluit. Hic famosus ille murus finem capit, cujus terminos statuunt montes, qui ad ripas *Crocei* fluvii, Occasum civitatis *Lon* præter fluentis, assurgunt. Quinque moderatur urbes: *Linyao, Gueiyven, Lan, Kin, Ho.*

KINGIANG septimam Provinciæ Metropolem, *Xius* Sinæ familiæ auctor, pulsus Tartaris, occupavit, firmo, mæniorum robore munita, tria illustria *Fana* in suo ambitu continet, in quorum uno triginta septem Regum *Cheve* familiæ depictæ spectantur imagines. Hic oryza diuretica nascitur, ut & faba alexipharmaca; Sub se habet *Kingijang*, *Hoxi*, *Hoan*, *King* & *Chinning*.

JENGANG octava Provinciæ Metropolis, si ad Boream versus procedamus, nobis ad ripam lacus *Lieu* loco amæno, rerumque omnium feraci occurrit; unde viginti civitatibus jura dat, *Jengan*, *Gansai*, *Canciven*, *Ganting*, *Pangan*, *Ichuen*, *Jenchuen*, *Jenchang*, *Cingkien*, *Feu*, *Cochuen*, *Chungpu*, *Ikum*, *Suite*, *Miche*, *Kia*, *Upao*, *Ximmo* & *Fuco*.

Sunt & munimenta passim tota Regione extus & intra murum dispersa. Præcipua sunt novem *Socheu*, *Xacheu*, *Xancheu*, *Jungchang*, *Leangcheu*, *Choanglang*, *Sining*, *Chiny*, *Culang*. Reliquæ quatuordecim sunt minores, *Ninghia*, *Ninghiachung*, *Yaocheu*, *Mincheu*, *Hocheu*, *Cinglu*, *Yulin*, *Chinsan*, *Xetu*, *Hantung*, *Pinglu*, *Mingxa*, *Guei* & *Sengqui*. In ipso muro sitæ sunt sex præcipuæ, *Semuen*, *Kinhang*, *Hoama*, *Pecho*, *Taxum*, *Pukive*.

Familiarum sunt octies centum, unum & triginta millia, & quinquaginta una, 8. 31. 051. Virorum ad arma promptorum tricies novies centum, triginta quatuor millia, centum & septuaginta sex 39. 34. 176.

Præter vectigalia pro tributo solvit novies decies centies, vigesies novies mille, & quinquaginta septem 19. 29. 057. oryzae saccos. Libras serici confecti omnis generis novies mille, ducentas & octodecim. 9218. Byssi trecentas sexaginta 360. gossipii decies septies mille centum & septuaginta duas 17172. Panni gossipini centum viginti octo millia, septingenta septuaginta 128770 volumina. Fasces fani quindecies centum & quatuordecim millia, septingentos & quadraginta novem 1514749.

Quinta Provincia Imperii Sinici.

H O N A N.

HONAN *Nankingâ* ad Orientem & *Notapeliotem*, *Pekinga*, & quibusdam Provinciis *Xantung* ad Boream & *Barrapeliotem* clauditur. Cætera versus, Austrum ac *Notolybitum Huquam*: ad Occidentem *Suchuan* & *Xansi* est. Octo Metropoles sunt, centum urbes, & multa munimenta ac castella habet. Metropoles sunt, *Caifung*, *Queite*, *Changte*, *Gueihoei*, *Hoaking*, *Honan*, *Nanijang*, & *Juning*.

CAIFUNG prima Provinciæ Metropolis, anno MDCXLI post pertinacem à Rebellibus Sinici Imperatoris obsidionem, aquis tota fere deleta, jam utcunque decori pristino est restituta. Eam ab Ortus, & Occasu alluit fluvius *Pien Crocei* ramus, qui Austrum versus dua-

bus leucis ab urbe distat. Per amœnum collem Y intra mœnia concludit, Viridarium prope *Chin* muro clausum ad oculorum, animique oblectationem spectatur, in quo ars cubiculum fecit, quod adventitio frigore Solis radios facile eludit. ad urbis Occasum *Sunga* Imperatoria familia *Naumachiam* exstruxit, in qua *Taichungus* milites probare solebat. Territorio suo quatuor supra triginta includit civitates, *Caifung*, *Chinlieu*, *Ki*, *Tunghiu*, *Taikang*, *Gueixi*, *Gueichuen*, *IenIm*, *Fuken*, *Chungmeu*, *Ianguu*, *Iuenuu*, *Fungkieu*, *Iencin*, *Laniang*, *Chin*, *Xangxui*, *Siboa*, *Hiangching*, *Xinkieu*, *Hui*, *Liniju*, *Siangching*, *Ienching*, *Changio*, *Ju*, *Simching*, *Mie*, *Ching*, *Iungyang*, *Iungce*, *Hoin*, *Suxui*, *Ifung*.

QUEITE secunda Provinciæ Metropolis, cujus totus ad Boream *Croceo*, ad Austrum *Hoai* ingentibus fluminibus clauditur districtus. Qui ob planitiem pinguedine glebæ & æris inclementia inclytus est. Præest civitatibus novem, *Queite*, *Ningling*, *Loye*, *Hiaye*, *Jungching*, *Juching*, *Ciu*, *Hiaoching*, *Xeching*.

CHANGTE tertia Provinciæ Metropolis, à vicinis *Xansi* & *Peking* Provinciis in angustos limites coarctatur. Maxime Borealem Regionis partem occupat, quod *Lo*, *Ganyong*, Fluminibus irrigatur. Septem præest urbibus. *Changte*, *Tangin*, *Linchang*, *Lin*, *Cu*, *Vugam* & *Xe*.

GUEIHOEI quarta Provinciæ Metropolis jacet ad Austrum *Changte* in Australi ripa fluminis *Guei*, minor terræ fertilitas fluminum commoditate corrigitur. Septem nobiliora numerat fana. Sex urbibus imperat: *Gueihoei*, *Coching*, *Sinhiang*, *Hoekia*, *Ki*, & *Hoei*.

HOAIKING quinta Provinciæ Metropolis, cujus Borealem partem montes, Australem *Croceus* terminant. Sex moderatur urbes, *Hoaiking*, *Giyuen*, *Sievuu*, *Vuche*, *Meng*, *Ven*.

HONAN sexta Provinciæ Metropolis, quam centrum mundi *Sinæ* volunt triplici flumine clauditur; sed ad Borealem ripam fluminis *Co* longius excurrit; Qui sub uno Fanorum tredecem tanquam sub pontis fornice, interfluit. Habet sub se civitates quatuordecim: *Honan*, *Iensu*, *Cung*, *Mengcin*, *Iyang*, *Tengfung*, *Iungning*, *Singan*, *Mienchi*, *Cao*, *Xen*, *Lingpao*, *Xeuchiang*, *Luxi*.

NANIJANG septima Provinciæ Metropolis, rerum necessariarum ubertate reliquas superans, occiduo accumbit lateri fluminis *Yo*. Mons *Yu* Borealem urbis partem respicit, in quo magnis aquarum *Stagnantium* numerus. Tredecim regit civitates, *Nanijang*, *Chinping*, *Tang*, *Pieyang*, *Tungpe*, *Nanchao*, *Tengo*, *Nuibiang*, *Synije*, *Chechuen*, *Yu*, *Vuxang*, & *Ye*.

JUNING octava Provinciæ Metropolis, Orientalem *Lacus Co* ripam occupat; ad Boream montibus, ad Austrum fluvio *Hoei* clauditur. Pretiosa & nunquam satis à Sinis laudata herba *Cha* celebris. Octo fana Heroibus dicata, numerat ac quatuordecim regit civitates: *Juning*, *Xangcai*, *Siping*, *Sincai*, *Siuping*, *Chinijang*, *Simijang*, *Loxan*, *Kioxan*, *Quango*, *Quangxan*, *Cuxi*, *Sie*, & *Xanching*.

Magna urbs *Jui*, quæ, nondum Metropolitana dignitate à Sinis decorata, Imperat quinque oppidis *Ju*, *Luxan*, *Kia*, *Paofung*, & *Yang*.

Liber Sinicus, qui capitum censum continet, notat in hac Provincia familias, quinquies centum, octoginta novem millia, ducentas, nonaginta sex 5. 89. 296. viros vero quinquagies & semel centies, sexies, ducentos, septuaginta 51. 0. 6. 270.

Tributum tritici vel oryzæ est vicies quater centies, quater & decies mille, quadringentorum septuaginta septem 24. 14. 477. saccorum. Solvit byssi non elaboratæ vicies ter mille, quingentas & novem 23509 libras. Serici confecti varii generis novem millia, nongenta, quinquaginta novem 9957 volumina. Pannos ex gossipio trecentos quadraginta unum. 341. Falces fæni pro pabulo Regionum equorum vicies bis centies octogies octies mille septuagentos quadraginta quatuor 2288744.

Sexta Provincia Imperii Sinici.

SUCHVEN.

SUCHVEN, quasi quatuor aquas dicas, quam fluvius *Kiang* mediam interferat, magna & fertilis est Provincia, ad Orientem *Huquang*, Notapeliotem *Queicheu*, ad Boream & Barrapeliotem *Xensi*, ad Barrolybicum Regna Prete *Joan*, ad Occidentem *Tibet*, ad Austrum *Jumam* habet. Metropoles ejus octo sunt, centum viginti quatuor urbes & oppida, quatuor munitiones. Octo Metropoles sunt *Chingtu*, *Paoning*, *Xunxing*, *Siucheu*, *Chunking*, *Queicheu*, *Lunggan*, & *Mabu*.

CHINGTU prima Provinciæ Metropolis, emporium celeberrimum, & spatiosum, quod in meditullio suo palatium augustum, quatuor miliaria Italica sua peripheria circumscribens, complectitur, ad urbis Notapeliotem Rex *Sujus* Naumachiam in *Stagno Volung* paravit. Habet sub se urbes triginta sex, *Chingtu*, *Xoanglieu*, *Venkiang*, *Sinsan*, *Sintu*, *Kintang*, *Ginxeu*, *Cingping*, *Pi*, *Cu*, *Nuikiang*, *Quon*, *Peng*, *Cungning*, *Gan*, *Kien*, *Cuyang*, *Cungking*, *Sincin*, *Han*, *Xefan*, *Miencho*, *Teyung*, *Mien*, *Changming*, *Lokiang*, *Mieu*, *Venchuen*, *Guei*, & *Pao*.

PAONING secunda Provinciæ Metropolis, ad Austrum torrente *Haitang*, à copia rosarum aquaticarum sic dicta, ad Occasum fluvio *Kialing*, ad Ortum amænis pontibus clauditur. In ea quatuor sunt nobiliora Fana. Decem urbibus imperat, *Paoning*, *Cangki*, *Nanpu*, *Quangyven*, *Pa*, *Chaohoa*, *Tungkiang*, *Kien*, *Cutung*, & *Nankiang*.

XUNKING tertia Provinciæ Metropolis, ad Occasum montis *Co* jacet, pomorum aureorum sylvis celebris, castaneas fert, quæ instar sachari in ore liquefcunt: tria habet fana, & decem sub se civitates. *Xunking*, *Sike*, *Fung*, *Jungxan*, *Ylung*, *Quanggan*, *Kin*, *Tacho*, *Gochi*, & *Linchui*.

SIUCHEU quarta Provinciae Metropolis, emporium nobile est, cujus mania ingens aquarum moles, ex fluviorum *Kiang* & *Mahu* confluxu, præterfluit. Ad urbis Austrum conspicitur mons *Xeching*, mania lapidea dictus, ad Notolybicum *Xemuen* magna aquarum vi è catadupa profluit. Præest civitatibus decem, *Sincheu*, *King fu*, *Fuxim*, *Nanki*, *Hinguen*, *Changning*, *Iunlien*, *Cung*, *Cao*, *Lungchang*.

CHUNKING quinta Provinciae Metropolis, duplex lætitia dicta, in monte jacet ad confluxum fluminum *Pa* & *Riang*. Regit civitates viginti, *Chunking*, *Kiangcin*, *Changxeu*, *Taco*, *Iunchuen*, *Iankiu*, *Iunchang*, *Kikiang*, *Nanchuen*, *Kiukiang*, *Ho*, *Tungleang*, *Tingyven*, *Piexan*, *Chung*, *Fungtu*, *Tienkiang*, *Feu*, *Vulung*, *Pengxui*.

QUICHEU sexta Provinciae Metropolis, maxime ad Occiduum Provinciae vergens, Boreale fluminis *Kiang* occupat; hic mercium portorium exigitur; ad Boream urbis mons *Chekian* affurgit. *Cing* fluvius ad Ortum in *King* influit. Tredecim sub se habet urbes: *Queicheu*, *Coxan*, *Tachang*, *Taming*, *Iunyang*, *Van*, *Cai*, *Ta*, *Sinning*, *Leangxan*, *Kienxi*, *Tinghiang*, *Tai ping*.

LUNGGAN septima Provinciae Metropolis, magni Astrologi & Imperatoris *Uvi* naturale solum, totius Provinciae clavis est. Ad Notolybicum urbis scaturit *Feu* fluvius, inde longissimo per provinciam tractu descendit, donec cum *Pa* fluvio se misceat. Mons *Cungtung* Boream respicit, qui ad *Sifan* terras excurrit, ad Notapeliotem mons *Xemuen* conspicitur. Tribus civitatibus imperat, *Lungan*, *Kiangyen*, *Xeciven*.

MAHU octava Provinciae Metropolis, Sola sui juris Borealem ripam fluvii *Mahu*, lacui ejusdem nominis vicina, occupat. mons *King*, speculum à Cristallino fonte dictum, occiduum urbis partem ornat.

Civitates majores numerantur sex, *Tungchuen*, *Muicheu*, *Kiating*, *Kiung*, *Liucheu*, *Yacheu*. Absoluto metropolium numero sex majores civitates numerandæ sunt, quæ licet incolarum multitudine emporiique frequentia metropolitana dignitatis titulum mereantur, equidem hoc privilegio non gaudent, ne præsidium numerus accrescat: *Peking* & *Nanking*.

TUNCHUEN ad Occasum flumine *Feu*, ad Notolybicum *Xe* muniuntur. Sub se habet urbes octo, *Tunchuen*, *Xehung*, *Ienting*, *Chunkiang*, *Suning*, *Fungki*, *Ganyo*, *Lochi*.

MUICHEU cingitur lacu *Hoan*, ejus territorium duobus brachiis fluminis *Kiang* irrigatur. Si ad Austrum urbis procedatur, mons *Gonui*, si ad Occasum, mons *Peping* occurrit, cujus vertex noctu candelarum instar luces. Præest urbibus quatuor *Muicheu*, *Penxan*, *Tanleng*, *Cingxin*.

KIATING ad *Kiating* fluviam sita, montem *Mienkiang* Boream versus respicit, ex qua rivus *Chocung* excurrit. Septem civitatibus jura dat, *Kiating*, *Gonui*, *Hungia*, *Laikiang*, *Kienguei*, *Jung*, *Gueiyven*.

KIUNG civitas major est, in cuius confinio lacus *Yotan* occurrit. Tres sub se habet urbes, *Kiung*, *Taye*, *Pukiang*.

LIUCHEU lapide Lazuli dives montem *Pao* Austrum versus respicit, cujus accolæ ἀπύγετοι vivunt, præter menses Martii & Aprilis, quando ipsis lethalis est. Imperat quinque civitatibus, *Liucheu, Naki, Hokiang, Kiangan.*

YACHEU Occidentior ad Regnum *Tibet*, multa munimenta ad Provinciæ custodiam possidet. Quatuor sub se habet urbes *Yacheu, Mingxan, Jungking, Luxan.*

Quatuor urbes militares hæc numerat Provincia, *Timchuen, Uniuang, Usa, Chinbung.*

Civitates militares & munimenta triginta quinque: *Po, Jungning, Yenyang, Xequi, Yemui, Tienciven, Ly, Pinchai, Sungfan, Tiki, Kienchang, Cien-guei, Ningpo, Yvesui, Iencing, Hoeichuen, Hoangchuen, Ielung, Hiugin, Le, Vugan, Lungyo, Sungguei, Cinci, Techang, Macu, Kiungpu, Chungco, Hoangping, Hia, Ching, Tantang, Chaobing, Hieu, Xesie.*

Hæc regio, quam magnus fluvius *Kiang* mediam secat, serici & medicamentorum ferax, hinc inde montosa, sed sæpe in fertiles campos & pingua arva effusa. Sola genuinam radicem *China* præfert, nam quæ alibi per *Sinam* crescit, spuria est. Rhabarbari quoque optimi fertilis, quod *Tibetani* & *Mogoles* in *Europam* mittunt. Succini etiam duplex genus, rubri & flavi, quale etiam ad *Prussiae* littus, ex pice vel resina artificiosum quoque succinum naturali colore & virtutibus æmulum coquunt, idque pro sincero divendunt. Ferri, Stanni, plumbi ingens ex montibus proventus. Salinae ibidem: ex puteis centum passus profundis tanta salis copia hauritur, ut vix tertiam ejus partem indigenæ absument.

Rationum publicarum liber, præter milites, quorum maxima multitudo tota Regione dispersa, numerat viros vicies bis centies, & quater mille; centum & septuaginta 2204170. Familias quater centum, sexaginta quatuor millia, centum & viginti novem 464129.

Tributum oryzæ solvit sexagies & semel centum, sex millia, sexcentos, & sexaginta 6106660 facos. Serici confecti, infectique libras sexies mille trecentas triginta novem 6339. Gossypi septuagies quater mille, octogintas & quinquaginta unam libram 74851. Salis pondera semel centies, quadragies novies mille, centum, septuaginta septem 149177. Fænum & stramen absument miles.

Septima Provincia Imperii Sinici.

HUQUANG.

HUQUANG ad Boream *Honan* habet, ad Barrolyricum *Xensi*, ad Occidentem *Suchen*, ad Austrum *Queichen*, ad Ortum *Kiangsi*, ad Notapeliotem *Quantung*.

Metro-

Metropoles insignes quindecim sunt, plures quam centum urbes: Pagorum, virorumque innumera multitudo, non computatis munitioibus, & castellis militum.

Quindecim Metropoles sunt *Vuchang*, *Hanijang*, *Siangyang*, *Tegan*, *Hoangcheu*, *Kingcheu*, *Yocheu*, *Changxa*, *Paoking*, *Hengcheu*, *Changte*, *Xincheu*, *Fungcheu*, *Chingtien*, *Chingyang*.

VUCHANG prima Provinciæ Metropolis, augustâ Imperatricis *Taimingæ* familiæ sede illustris amni adjacet *Lo*, per medium ab eodem secta, ad Australem fluminis *Kiang* ripam, ad ejus Notapeliotem surgit mons *Taquon*, cujus lapides & gleba aureo colore micant. Decem imperat civitatibus: *Vuchang*, *Vuchang*, *Kiyu*, *Puki*, *Hieming*, *Cungyang*, *Tunching*, *Hingque*, *Taye*, *Tungxan*.

HANIJANG secunda Provinciæ Metropolis, à lacu *Hanijang* dicta, fluvio *Han* vicina jacet, eo in loco, ubi se in fluvium *Kiang* exonerat. Turris *Xeleuchoa*, quod granatorum florem denotat, omnes facile splendore superat; duas sub se habet civitates *Hanijang*, & *Hanchuen*.

SIANGYANG tertia Provinciæ Metropolis, occidua est fluvio *Han*, licet montibus extuberet, auri copia, quod ex percolatis arenulis colligitur, dives; ad urbis Barralybicum fluit *Siang*, in monte *Untang* prope civitatem *Kium* splendida spectantur monasteria, ubi summi sacrificulorum Rectores degunt, qui sacra sua per totam Sinam tradunt. Septem regit civitates, *Siangyang*, *Iching*, *Nanchang*, *Caoyang*, *Coching*, *Quanghoa*, *Kium*.

TEGAN quarta Provinciæ Metropolis, ad Austrum montibus, ad Boream fluminibus undique cingitur. Sex regit urbes, *Tegan*, *Iommung*, *Hiaocan*, *Ingching*, *Sui*, *Ingxan*.

HOANGCHEU quinta Provinciæ Metropolis: urbis mœnia lambit Borealis ripa fluminis *Kiang*, nobili Serpentum genere, & absinthio albo celebris, quæ magnarum virium à Sinicis prædicantur Medicis. E regione urbis in insula *Pequey* majores degunt testudines. Novem sibi subjectas moderatur urbes, *Hoancheu*, *Lotien*, *Maching*, *Hoangpy*, *Hoanggan*, *Kixui*, *Ki*, *Hoangmui*, *Hoangci*.

KINCHEU sexta Provinciæ Metropolis, ædificiorum splendore, ac emporii frequentia inclyta, eodem loco, quo superior, jacet. Præest civitatibus tredecim, *Kingcheu*, *Cunggan*, *Xexeu*, *Kienli*, *Sungki*, *Chikiang*, *Iling*, *Changyang*, *Itu*, *Iuengan*, *Quei*, *Hingxan*, *Patung*.

YOCHOU septima Provinciæ Metropolis, Borealia urbis mœnia alluit fluvius *Kiang* in concursu fluminum *Kiang*, *Siang*, & *Fung*; hic incredibilis omnium rerum copia est; Mons *Pacio* Austrum, *Kium* urbis Notolybicum spectat. Ejus territorium dividit lacus *Tungting*, in qua, ex inundatione relicta, multæ supersunt insulæ. Sub se habet urbes octo, *Yocheu*, *Linsiang*, *Hoayung*, *Pingkiang*, *Fung*, *Xemuen*, *Culi*, *Ganbiang*.

CHANGXA octava Provinciae Metropolis, adjacet flumini *Siang*, qua Ortum spectat, Occasum versus mons *Jumo*, in quo maxima Talcis copia, occurrit. Ejus territorium annis *Mielo*, ob Festum *Tuonu* apud Sinas celebris, irrigat; undecim civitates sibi subjectas habet, *Changxa*, *Siangtan*, *Siangin*, *Ninghiang*, *Lieuyang*, *Liling*, *Ieyang*, *Sianghiang*, *Xeu*, *Ganboa*, *Chaling*.

PAOKING Nona Provinciae Metropolis, Orientem versus adjacet monti *Lung*, qui quatuor ita æquales vertices per circulum attollit, ut undique idem videatur. Hinc Austrum versus tota montibus aspera. Quinque includit civitates, *Paoking*, *Sinboa*, *Chingpu*, *Vuchang*, *Sining*.

HENCHEU decima Provinciae Metropolis, occurrit ad amnem *Chingi*, prope lacum, qui profundissimas, sed virides continet aquas, ad Occasum urbis mons *Taceu*, argenti fodinis inclytus, attollit verticem. Novem civitatibus jura dat, *Hengcheu*, *Hengxan*, *Luiyang*, *Changning*, *Gangin*, *Ling*, *Queiyang*, *Linui*, *Lanxan*.

CHANGTE undecima Provinciae Metropolis, fluminibus, magnaue lacu circumsepta Borealem fluvii *Juen* ripam occupat. Mons *Lo*, cervorum à copia dictum, ad urbis Occasum est, amne *Lang* ad Austrum interfluente. Ditione suâ continet quatuor civitates, *Changte*, *Taoyven*, *Lungyang*, *Iuenkiang*.

XINCHEU duodecima Provinciae Metropolis, monte *Tayeu* Barrolybicum versus, amne *Xin* ad Ortum muniuntur. In ejus territorio monticolæ, Sini *Vulinman*, reperiuntur, quos ex cane & Regis filiâ oriundos tradunt. Septem imperat civitatibus, *Xincheu*, *Luki*, *Xinki*, *Xopu*, *Iuen*, *Kiuyang*, *Mayang*.

JUNCHEU decimatertia Provinciae Metropolis, Boreali fluvio *Siang* inter amænos ac virides colles itinerantibus occurrit, prope amnem *Siao*. Occidentali monte, arundinum copia amæno, clauditur. Sub se habet civitates septem, *Juncheu*, *Kiyang*, *Tau*, *Tunggan*, *Ningyven*, *Iungning*, *Kianghoa*.

CHINGTIEN decimaquarta Provinciae Metropolis, munitissimo montium, aquarumque vallo undique circumcincta Orientalem fluvii *Han* ripam occupat. Septem urbibus præest, *Chingtien*, *Kingxan*, *Cienkiang*, *Mienyang*, *Kingling*, *Kingmuen*, *Tangyang*.

CHINGYANG decimaquinta Provinciae Metropolis, circumfluit fluvius *Han*, qua Ortum spectat fluvio *Lungmuen*, qua Occidens monte *Ninqua* terminata, septem urbibus præest, *Chingyang*, *Fang*, *Choxan*, *Xancin*, *Choki*, *Chingfi*, *Paokang*.

Præter has duæ civitates majores sunt *Chingcheu* dictæ, quarum altera quatuor urbes *Chingcheu*, *Hoeitung*, *Tungtao*, *Suining*; altera, sex *Chingcheu*, *Iungbing*, *Ychang*, *Hingning*, *Queiyang*, *Queitung* imperio suo includit.

Urbes militares numerantur undecim, *Xi*, *Iongxun*, *Paocing*, *Nanguai*, *Xiyung*, *Xangki*, *Lankiang*, *Sanping*, *Iungting*, *Tienkia*, *Iungmui*.

Populi
numerus.

Familiae sunt quinquies centum triginta & unum mille, sexcentae octuaginta sex 531686. Viri, quadragies & octies centum triginta & tria millia, quingenti & nonaginta 4833590.

Tributum.

Tributum solvit oryzae, vicies & semel centies sexagies septies mille, quingentos, quinquaginta novem 2167559. Serici confecti septemdecim millia, nongenta septuaginta septem volumina 17977.

Decima Provincia Imperii Sinici.

CHEKIANG.

CHEKIANG pars Orientalis mari Japonico cingitur, versus Austrum Fokien est, caetera Kiangsi & Nanking ambit.

Metropoles undecim sunt, quarum una Hangcheu, regni instar magnitudine & potentia; sub iis urbes sexaginta tres, quae castellorum, pagorum, & vicorum innumeram multitudinem complectuntur.

Undecim Metropoles haec sunt, Hangcheu, Kiahing, Hucheu, Niencheu, Kinhoa, Kiucheu, Chucheu, Xiaohing, Ningpo, Taicheu, & Vencheu.

HANCHEU prima Provinciae Metropolis, quae communiter King sai dicitur, eadem est quae Paulo Marco Veneto Quing sai, ab incolis hortus genialis, vel terrae Paradisus appellatus, occupat orientalem ripam Si, Fluvio Che, unde Provinciae nomen, totum territorium irrigante, in quo singularis observatur maris aestus circa Octobrem. Ad urbis austrum mons Fungboang, in cuius gemino vertice geminum Idolorum fanum cum turri novizonia conspicitur. Ad Boream Xecung est, ut & superbissimum Idolorum templum Chaoking, in quo rerum praestantissimarum assidue nundinae sunt. Octo civitatibus jura dat, Hancheu, Haining, Fuyang, Iuhang, Lingan, Yucien, Sinching, Changhoa.

KIAHING secunda Provinciae Metropolis, in rerum omnium feraci ac ridenti agro posita, collem Utai ad Barrolybicum in lacu Tienfing, quo totum territorium irrigatur per canales arte derivatos, habet. Praest civitatibus sex Kiahing, Kiaxen, Haiyen, Pinghu, Ciangte, Tunghiang.

HUCHEU tertia Provinciae Metropolis, ad Lacum Tai jacet. Hic praecariores comparantur penicilli, quibus tota Sina ad scribendum utitur. intra mœnia Fanum quinque primis Sinensium imperatoribus dicatum concludit. Sex civitatibus imperat, Hucheu, Changhing, Gankie, Teching, Hiaofung, Vukang.

NIENCHEU quarta Provinciae Metropolis, celebris à papyri, quam distrahit, mercinoniis. Boream urbis mons Ulum ambit; sub se habet civitates sex, Niencheu, Xungan, Tunglui, Suigan, Xeuchang, Fuenxi.

KINHOA quinta Provinciæ Metropolis, quasi Veneris florem dicas, à fabulosa Veneris cum muliere militari *Vunju* de flore contentione, nomen sumpsit. Sub se octo civitates, *Kinhoa, Lanki, Tungyang, Yu, Lungkang, Vuy, Pukiang, Tanki.*

KIUCHEU sexta Provinciæ Metropolis, sub regibus variam, ut antecedens habuit fortunam. Territorii Australissima est, quinque præest civitatibus, *Kiucheu, Lungyeu, Changxan, Kiangxan, Caihoa.*

CHUCHEU septima Provinciæ Metropolis, adjacet amni *Tung*, quo ad mare usque navibus patet iter. Decem urbibus Imperat, *Chucheu, Cingtien, Cinyun, Sungyang, Suichang, Lungcinen, Kingyven, Lunbo, Sivenping, Kingning.*

XAOHING octava Provinciæ Metropolis, celebre literatorum musæum, mediis natat in aquis, ex quibus varii canales ad varias territori partes tendunt. Fana habet tria splendida, ut & duo Novizonia. Jura dat civitatibus septem, *Xaohing, Sioxan, Chuki, Iuyao, Xangyu, Xing, Sinchang.*

NINGPO Nona Provinciæ Metropolis, urbs illa est, cujus promontorium Lusitani ob commercia frequentare solent. Jacet ad Orientalem ripam canalis arte facti, ubi varii generis triumphales visuntur, arcus, ut & duæ turre septizoniæ. Plurimi Christianorum cultui addicti numerantur. Quinque divione sua includit civitates, *Ningpo, Cuki, Funghoa, Tinghai, Siangxan.*

TAICHEU decima Provinciæ Metropolis, in monte *Tientai* sita, montem *Caicho* Austrum versus respicit. Sex sub regimine numerantur urbes, *Taicheu, Hoangnien, Tientai, Sienkiu, Ninghai, Taiping.*

VENCHEU undecima Provinciæ Metropolis, in maris confinio ad provinciæ fines jacet pro navibus commodissimam habens stationem. Montem *Cuyu* Notolybicum versus in flumine spectat. Habet sub se civitates quinque, *Vencheu, Xuigan, Locing, Pingyang, Taixun.*

Præcipua munimenta quindecim, *Chinxan, Kinxan, Tinghui, Quo, Niughai, Cioki, Simbo, Xetie, Puontun, Cumuen, Tunchi, Haigan, Sining, Haifung, Nan.*

Familiæ sunt duodecies centies quadragies bis mille, centum triginta quinque. 12. 42. 135. Viri militares quadragies quinquies centies vicies quinquies mille, quadringenti & septuaginta 4525470. Populi numerus.

Tributum solvit oryzæ vicies quinquies centies & decies & mille, ducentes nonaginta novem 25. 10. 299. Byssi, seu serici infecti ter centies, septuagies mille, quadringentas sexaginta sex libras 370. 466. Serici confecti duo millia, quingenta, & septaginta quatuor volumina 2574. Fæni seu straminis fascies octuagies septiescentum, quatuor millia, quadringentos, nonaginta & unum 870491. Salis pondera quater centum quadraginta quatuor millia, septingenta sexaginta novem 444769. Præterea magnæ Imperatoriæ naves *Junchyven* vocatæ serici auro, argento, plumis Avium & Draconibus intertexti versicoloribus copiis onerantur, ex qui-

bus Soli Imperatori ejusque Aulicis vestes conficiuntur. Præter hæc annum provinciæ vectigal quindecim superat millones, hoc est decies quiniens centies centena millia aureorum 1500000.

Undecima Provincia Imperii Sinici.

FOKIEN.

MInima Sinicarum Provinciarum FOKIEN ab Ortu & Austro Indicum Oceanum habet. Occidens & Boreas *Kiangsi*, & *Chekiang* cingitur.

Metropoles octo sunt *Fochou*, *Civencheu*, *Chancheu*, *Kienming*, *Jenping*, *Tincheu*, *Hinghoa*, & *Xaouu*.

FOCHEU prima Provinciæ Metropolis, per ingens ostium mari jungitur, flumine *Min* ad urbis Notapeliotem manante. Mons sive *Fung*, Borealem urbis, mons *Fang* Australem occupat partem. Emporii frequentia ac eruditorum numero celebris. Præest civitatibus octo, *Fochou*, *Cutien*, *Mincing*, *Changlo*, *Lienkiang*, *Loyuen*, *Iungfo*, *Focing*.

CIVENCHEU secunda Provinciæ Metropolis, jucundissimum juxta mare occupat locum, & ad mænia usus ab utraque parte maximas admittit na ves. Ad urbis Barrolybicum incipit pons *Loyang*, à loco sic dictus, nulli comparandus, qua patet universo. In vertice montis *Paoconi* turris novizonia ad Austrum urbis cernitur; quæ navigantibus pharum, ac certissimum littoris propinquantis signum præbet. Septem civitates territorio concludit, *Civencheu*, *Nangan*, *Hoeigan*, *Tehoa*, *Ganki*, *Tunggan*, *Iungchung*.

CHANGCHEU tertiæ Provinciæ Metropolis, occidua fluvio *Chang*, decem civitatibus jura dat. *Changcheu*, *Changpu*, *Lugnien*, *Nancing*, *Changtai*, *Changping*, *Pingho*, *Caogan*, *Haicing*, *Ningyang*.

KIENKING quarta Provinciæ Metropolis, ad fluminis *Min* Orientalem occurrit ripam. Versus Barrapeliotem mons altissimus *Xin* est, ex quo supra omnes montes Sol Oriense ex mari conspicitur. Septem regit civitates, *Kienming*, *Kienyang*, *Cunggan*, *Puching*, *Chingho*, *Sungki*, *Xeuning*.

JENPING quinta Provinciæ Metropolis, cujus mænia etiam altissimos transcendunt montes, ab ipsa fluminis *Min* ripa amænissimo aspectu inter montes & colles, præter navigantium oculis, observatur. Septem civitatibus Imperat, *Jenping*, *Cianglo*, *Xa*, *Yenki*, *Xunchang*, *Iunggan*, & *Tatien*.

TINGCHEU sexta Provinciæ Metropolis, adjacet stagno *Cingcao*, circa quod arbores semper virides conservantur. Octo sub se habet civitates. *Tingcheu*, *Ninghoa*, *Xanghang*, *Vuping*, *Cinglieu*, *Tienching*, *Queihoa*, & *Iungtung*.

HINGHOA septima Provinciæ Metropolis, prope lacum *Chung* visitur, in cujus ripa augustum est erectum palatium, decem constans aulis. In ejus territo-

territorio cernitur quasi continua pagorum ac oppidorum series. Duas regit civitates *Hinghoa*, & *Sienlieu*.

XAOU octava Provinciæ Metropolis, Occidentalis Provinciæ ob munitionum copiam clavis, ad rivum *Ciao* jacet, ex qua deducti rivali plateas omnes pertranseunt. Quatuor civitatibus jura dat, *Xaouu*, *Quangce*, *Tainig*, & *Kienning*.

Est & in *Fokien* magna urbs, *Foning*, quæ & tribus oppidis imperat *Foning*, *Fogan*, & *Ningte*.

Sunt & ibi munimenta & emporia celebria, *Ganhai*, *Hiamuen*, *Pumuen*, *Foning*, *Tinghai*, *Muihoa*, *Xe*, *Haiken*, *Vangan*, *Chungxe*, *Tungxan*, *Huenchung*, & *Iungting*.

Ad hanc provinciam pertinent insulæ *Formosa* & *Teivam*, quarum ultimam Hollandi possident, & munimentum, nomine novæ Zelandiæ, exstruxerunt. De quibus postea latius.

Familiæ sunt quinquiescentum & novem millia, ducentæ & octodecim 509218. Viri decies & octiescentum, duo millia, sexcenti & septuaginta septem 18.02.677.

Tributum oryzæ, fert octiescentum octoginta & tria millia, centum & quindecim facos. Byssi Libras centum nonaginta quatuor 194. serici confecti, sexcenta 600 Volumina.

Decima tertia Provincia Imperii Sinici.

QUANGSI.

QUANGSI ad Ortum & Notolybicum *Quantung*, ad Barrapeliotem *Tungking*, sive *Ganan*, ad Occasum *Iunnan*, ad Notolybicum *Queicheu* habet, cætera *Huquang* ambit.

Metropoles undecim sunt *Queilin*, *Lieucheu*, *Kingyven*, *Pinglo*, *Gucheu*, *Cincheu*, *Nanning*, *Taiping*, *Suming*, *Chingam*, & *Tiencheu*.

QUEILIN prima Provinciæ Metropolis, ad Borealem ripam fluminis *Ly* sive *Quei* jacet, & variis undique cingitur montibus. Tria illustria habet fana. Novem civitatibus Imperat, *Queilin*, *Hinggan*, *Lingchuen*, *Yangso*, *Iungning*, *Iungso*, *Yning*, *Cinen*, & *Quonyang*.

LIEUCHEU secunda Provinciæ Metropolis, id est salicum urbs, occidua est fluvio *Lieu*, pellucidis aquis & montibus plena, medicinalium herbarum ferax. Duodenas regit civitates, *Lieucheu*, *Coyung*, *Loching*, *Lieuching*, *Hoaiyven*, *Yung*, *Laipin*, *Siang*, *Vuciven*, *Pin*, *Cienkiang*, & *Xanglin*.

KINGYVEN tertia Provinciæ Metropolis, Borealem montem *Y* respicit, juxta quem fluit rapido cursu *Lung*; ejus territorium horridis scattet montibus. Novem ei subsunt civitates, *Kingyven*, *Tienbo*, *Sugeu*, *Hochi*, *Hinching*, *Nanchuen*, *Lypo*, *Tunglan*, & *Pangti*.

PINGLO quarta Provinciæ Metropolis, cujus mænia flumen *Ly* præterlabiter, montem *Jung* habet. Sub se habet civitates octo: *Pinglo*, *Cunching*, *Fuchuen*, *Ho*, *Lipu*, *Siengiu*, *Iunggan*, & *Chaoping*.

GUCHEU quinta Provinciæ Metropolis, jacet inconcurfu omnium provinciæ fluminum. Hinc cæteras emporii frequentia facile antecellit. Decem urbibus imperat. *Gucheu*, *Teng*, *Yung*, *Cengki*, *Hoaicie*, *Yolin*, *Pope*, *Pelieu*, *Lochuen*, & *Hingye*.

CINCHEU sexta Provinciæ Metropolis, ad confluentes duorum fluminum aquas jacet, ad ejus Austrum mons *Pexe* est, in quo altissimus vertex *Tocien*, supra ipsas nubes erectus visitur. Quatuor numerat civitates, *Cincheu*, *Pingnan*, *Quei*, & *Vucing*.

NANNING septima Provinciæ Metropolis, sita est urbs ad duorum fluminum confluentes, quæ ad partem mæniorum Australem, amisso nomine *Takiang*, flumini miscentur. Sex in territorio sunt civitates *Nanning*, *Lunggan*, *Heng*, *Yunbiang*, *Xangsu*, *Sunning*.

TAIPING octava Provinciæ Metropolis, Regibus *Tiangking* paret, ut & *Suming*. Illa regit civitates viginti tres, *Taiping*, *Taiping*, *Ganging*, *Yangli*, *Vanching*, *Co*, *Civenming*, *Suching*, *Chinyven*, *Sutung*, *Kielun*, *Mingyng*, *Xanbia*, *Kiegan*, *Lunging*, *Tukie*, *Cungxen*, *Iunkang*, *Loyang*, *Toling*, *Lun*, *Kiang*, & *Lope*.

SUMING nona Provinciæ Metropolis. Illa sex numerat: *Suming*, *Suming*, *Xangxe*, *Hiaxe*, *Pingciang*, & *Chung*.

CHINGAN decima Provinciæ Metropolis. Eidem regi parent *Chingan*, quæ nullas sub se.

TIENCHEU undecima Provinciæ Metropolis, quæ quinque complectitur civitates: *Tiencheu*, *Xanglin*, *Lung*, *Queite*, & *Coboa*.

Inter militares urbescaput est *Sugen*, cui sub sunt tres aliæ, *Sugen*, *Vuyuen*, & *Fungboa*.

Magna urbs, nondum ad Metropolitanam dignitatem evecta, *Suching* est. & uni urbi *Ching* imperat. Sunt & aliæ urbes, *Sucheu*, *Siping*, *Suting*, *Fulao*, *Fukang*, *Funy*, *Fung*, *Li*, *Queixum*, & *Hiangun*.

Munimenta duo sunt, *Xanglui* & *Ganiung*.

Familiæ centum octoginta sex millia, septingentæ & novem decem 186719. Viri militares, decies centum quinquaginta quatuor millia, septingenti sexaginta sex 1054760.

Tributum oryzæ facit quater centum triginta & unum mille, trecentos quinquaginta novem, 431359 saccos.

Decima quarta Provincia Imperii Sinici.

QUEICHEU.

QUEICHEU ad Ortum & Barropeliotem *Quangsi*, ad Boream & Notapeliotem *Sucheu*, ad Notolybicum *Huquang* habet. Cætera *Iumam* claudit.

Olim non erat una ex quindecim provinciis, sed pars ejus ad *Suchuen*, alia ad *Huquang* spectabat, cætera inter vicinos distributa. Sed stirps *Taiminga*, quandoquidem prior *Ivena* Tartarorum Familia, multa passim ibi castella & munimenta struxerat, peculiarem inde provinciam fecit.

Metropoles non adeo magnæ octo sunt, decem oppida, quatuor urbes militares, castellorum & munimentorum magnus numerus.

Metropoles octo sunt. *Queiyang*, *Sucheu*, *Sunan*, *Chinyven*, *Xecien*, *Tunggin*, *Liping*, *Tucho*.

QUEIYANG prima Provinciæ Metropolis, qua Ortum spectat, mons *Tungeu* surgit, cupreus dictus à sono, quem instante pluvia edit, novemdecim munimenta loco urbium sub se habet. *Queiyang*, *Kiukium*, *Moqua*, *Taboa*, *Cingfan*, *Gueifan*, *Fangfan*, *Hungfan*, *Golung*, *Kinxe*, *Siaolung*, *Lofan*, *Talung*, *Siaoching*, *Xangua*, *Luxan*, *Lufan*, *Pingfa*, *Mohiang*.

SUCHEU secunda Provinciæ Metropolis, ad Australem urbis partem monte *Go* munitur, qui præ nimio præcipitio inaccessus fertur. Quatuor regit civitates, *Sucheu*, *Tuso*, *Xiki*, & *Hoangtao*.

SUNAN tertia Provinciæ Metropolis, Austrum versus cingitur monte *Vanxing*. Duas urbes & quinque munimenta *Sunan*, *Vuchuen*, *Inkiang*, *Xuite*, *Manii*, *Langki*, & *Ieuki*, numerat.

CHINYVEN quarta Provinciæ Metropolis, cujus fossas mons *Xeping* attingit. Unam urbem & quatuor munimenta regit, *Chinyven*, *Xikien*, *Kinyung*, *Pienkyao*, *Inxui*, & *Taiping*.

XECIEN quinta Provinciæ Metropolis, medio loco inter secundam & tertiam urbem jacet. Hæc tria munimenta continet, *Xecien*, *Miaomin*, *Lungciven*, & *Coihang*.

TUNGGIN sexta Provinciæ Metropolis, provinciæ *Huquang* finitima maxime orientalem territorii partem occupat. Mons *Tung* urbem quasi vallo munitissimo munit. Septem numerat munimenta *Tunggin*, *Sengki*, *Tiki*, *Vaxan*, *Ulo*, *Pingten*, *Pingnan*, *Pinchai*.

LIPING septima Provinciæ Metropolis, territorio *Quangsi* maxime vicina jacet, pontem *Tiensem*, id est, à Cælo factum, habet, ex uno lapide constat, supra torrentem *Tanki*, cujus latitudo duas perticas, longitudo viginti æquat. Quatuor regit urbes & undecim munimenta, *Liping*, *Iuncung*, *Tanki*, *Pacheu*, *Hung*, *Caotie*, *Cu*, *Sixau*, *Huul*, *Leangfai*, *Genyang*, *Sinboa*, *Chunglin*, *Cheki*, & *Lungli*.

TUCHO

TUCHO octava Provinciae Metropolis, fluvio Co vicino jacet ad Notolybicum Li urbis Liping. Sub se habet tres civitates & munimenta novem, *Tucho, Toxan, Maho, Cingping, Panxui, Pinglang, Pincheu, Lotung, Hokiang, Loping, Pingting, & Tungning.*

Quatuor magnæ urbes sunt, *Pugan, Iungning, Chiming, & Ganxun.*

Pugan clavis trium Regionum est, præest tribus parvis munimentis, *Iungning, Muyo, Tinging.*

Chiming imperat duabus munitionibus, *Kangco & Xeul.*

Ganxun præest duobus castellis, *Ningco & Sipeo.*

Quatuor militares urbes sunt, *Puting, Sintien, Pingyve & Lungli.*

Puting sola est. *Sintien* quatuor aliis præest, *Pingfa, Paping, Cheuping, & Cheuing.* *Pingyve* duabus *Yangi & Loping.* *Lungli* geminis. *Pingfa & Taping.*

Munimenta prohibendis montanorum latrociniis sunt, *Picie, Gueieing, Ganchoang, Cingping, Pingpa, Gannan, Usa, Hinglung, Cherni, & Kaili.*

Præcipua loco hujus Regionis sunt, *Junguing, Xuitung, Lokeu, Xanglang, Vatiem, Hoanglien, & Cugin.*

Familia sunt quadraginta quinque millia, trecentæ & quinque. 45305. Viri militares bis centum viginti & unum mille, trecenti & sexaginta quinque 231365.

Tributum est oryzae saccorum quadraginta septem millia, sexcenti & quinquaginta octo. 47688. Pannos ex cannabe atque herbis textos quinque milia, & noviescentum, 5900. quæ omnia ad alenda præsidia non sufficiunt, unde Monarcha aliunde defectum supplet.

Decimaquinta & ultima Imperii Sinici Provincia.

J U N N A N.

JUNNAN ad Ortum & Notapeliotem *Quansi*, ad Austrum regna *Laos & Tingking* sive *Gannan*; ad Occasum extrema regnorum *Mien & Pey*; ad Barrolybicum Regna *Sifan*; ad Boream *Suchen*; ad Barrapeliotem *Queicheu* habet.

Metropoles habet duodecim urbes militares octo, octoginta octo oppida & multas munitiones.

Metropoles duodecim sunt, *Junnan, Tali, Lingan, Cubiung, Chinkiang, Munghoa, Kingtung, Quangna, Quangsi, Chiniuen, Jungning, & Xuning.*

JUNNAN prima Provinciae Metropolis, quod Austrum nubium sonat, in Boreali ripa magni lacus *Tien* situm amænum habet, qui urbis mænia, qua Occidentem spectat, lambit, inde deducti intra muros canales navibus iter præbent. Civitatibus tredecim imperat, *Junnan, Funun, Yleang, Caoming, Cyming, Quehoa, Chingcung, Ganning, Loco, Lofung, Quenyang, Sappao, & Imuen.*

TALI secunda Provinciæ Metropolis, lacui *Siul* vicina jacet, mons *Tiençang* ad urbis Occasum supra trecenta stadia occupat. Sex urbibus jurata dat. *Tali, Chao, Juman, Tenchuen, Langkuung, Pinchuen.*

LINGAN tertia Provinciæ Metropolis, ad Borealem partem unum Heroibus dicatum fanum, pontemque magnificum habet, *Tungkinensium* Regno vicina est. Decem civitates, *Lingan, Kienxui, Xeping, Omi, Niug, Sinping, Tunghai, Hosi, Siego, Mungcu,* & novem munitiones, *Naleu, Kiachoa, Vanglung, Hieynug, Kichu, Sulo, Coneng, Locung, & Gaman,* complectitur.

CUHIUNG quarta Provinciæ Metropolis, in meditullio Provinciæ sita est, cujus territorium quaquaversum pulcherrimi ambiunt montes. Septem sub se habet urbes, *Cuhiung, Quantung, Tingyven, Tingpien, Okia, Nangan, & Chinman.*

CHINKIANG quinta Provinciæ Metropolis, austrum versus Lacui magno *Fusien* adjacet, ad Notolybicum monte *Yokeu*, ad Ortum monte *Kinlien* cinguntur. Ei quinque subsunt civitates, *Chinkiang, Kiangheu, Simhin, Yangcung, & Iman.*

MUNGHOA sexta Provinciæ Metropolis, urbis Notapeliotem mons *Gueipao*, Notolybicum mons *Funghoang* claudit, à Sinico Phænice sic dictus, in quo omnes vicinæ aves congregari, & mortem Phænicis quasi plangere dicuntur. Duas sub se habet civitates, *Munghoa, & Tinglung.*

KINGTUNG septima Provinciæ Metropolis, sola sui juris inter altissimos & horridos jacet montes, ad urbes Occasum pons est meris ferreis constans catenis.

QUANGNAN octava Provinciæ Metropolis, aurea vulgo dicta terra ob uberrimam omnium rerum feracitatem, præstet uni urbi *Fu.*

QUANGSI nona Provinciæ Metropolis, intra mænia montem *Chunfien* concludit, & quatuor civitates sub se habet, *Quangsi, Suçung, Mile, Vimao.*

CHIYVEN decima Provinciæ Metropolis, qua austrum spectat, urbi *Vingtung* argentiferæ vicina jacet, præstet munimento *Loco.*

JUNGNING undecima Provinciæ Metropolis, regno *Sifan* contermina ad Boream territorii sui sita est, ad Provinciæ custodiam quatuor regit munitiones, *Lacu, Ketien, Hianglo, & Valu.*

XUNING duodecima Provinciæ Metropolis, qua occidenti obversatur Soli, fluvius *Canglang* præterfluit urbem. Montana & sola est.

Octo præsidia militaria sunt, *Kiociug, Yaogan, Cioking, Vuting, Cintien, Likiang, Iuenkiang, & Iunchang.*

KIOCING sub se habet sex urbes, *Kiociug, Yeco, Chenye, Loleang, Malungo, & Lochiung.*

YAOGAN tres *Yaogan*, *Yao*, & *Tayao*.

CIOKING tres, *Cioking*, *Kienchuen*, & *Xim*.

VUTING quatuor, *Vuting*, *Hokio*, *Yuenneu*, & *Lokiuen*.

CINTIEN septem pagis dominatur.

LIKIANG quinque oppidis præest, *Likiang*, *Paoxan*, *Lan*, *Kiucin*, & *Linsi*.

IUENKIANG munimento *Lopie* præsidet.

IUNGCHANG septem munimenta sub se habet, *Iungchang*, *Laye*, *Lukiang*, *Iungping*, *Fungki*, *Xitien*, & *Lukiang*.

Dux urbes militares nulli alii obnoxia sunt, *Pexing*, & *Sinboa*.

Munitiones sui juris sunt quindecim *Chelo*, *Tengbeng*, *Cheli*, *Laochua*, *Lungchuen*, *Gueiyven*, *Vantien*, *Chincang*, *Tabeu*, *Nieuki*, *Mangxi*, *Lancang*, cum urbe *Langku*, *Mopang*, *Mien*.

MOPANG jura dat novem locis, *Mopang*, *Mengyang*, *Mengking*, *Menglien*, *Mengli*, *Mengting*, *Mengtien*, *Mengeo*, & *Menchang*.

MIEN dominatur sex locis, *Mien*, *Pape*, *Santibung*, *Sochung*, *Mungyang*, & *Mitien*.

Familiarum sunt triginta duo millia, nongentæ, quinquaginta octo, 32958. Viri militares decies quater centies, trigesies ter mille, centum & decem, 1433110.

Tributum oryzae præbet decies quater centies mille & quingentos sexaginta octo saccos, 1400568. Salis pondera quinquagies sexies mille, nongenta & sexaginta quinque, 56965.

Provinciis Imperii Sinici obiter & succincte annotatis, causam hujus tam magnificæ ad Magnum *Cataia*, Sinæque Tartarorum Chamum Legationis non opus est prolixius commemorare. Sæpius antehac mutua Batavos inter Sinaeque tentata fuere commercia, irrita variis, causis successu; sive quod invidia Lusitanorum tam justis intercesserit desideriiis, sive quod Sinenium superstitiosa quædam, & ut aliqui tradunt, à majoribus tradita, an conficta opinio, metuendam eorum Imperio prædiceret albam manibus, pedibus, totoque corpore peregrinam gentem, metum animis imprefert, fugienda externarum hæctenusque incognitarum gentium commercia, prout illi populi, continuis Tartarorum exercitati furoribus suspectam solent habere omnem peregrinitatem, & non nisi vel per vim, aut magnis allecti commodis, eam circumspecti admittere, ægre autem diu tolerare.

Venerat Bataviam *Javae* Martinus Martinius Jesuita, *Makassara* eo advectus, qui per decennium Christianæ fidei propagandæ ergo ibidem commemoratus, cum retulisset post ingentem Sinenium internecionem Tartaros Sinâ, eorumque Chamum Imperio potiri, & (tamdiu à Batavis desideratam) commercia mutua exercentibus in urbe *Kantonensi* liberam portam, ita ut omnibus jam liceat gentibus absque impedimento commeari in Sinam, suaque tractare negotia, Senatus prætentandam navi ex insula

Taiwan,

Tanwan, quæ proxima, Cantoni censuit viam, ut quis sperandus impo-
sterum esset successus, hoc veluti internuncio constaret.

Primus expedita cum navi, mercimoniis variis onusta, eo missus vigesimo Aprilis Fredericus Schedel, qui post novem dierum navigationem ostium fluvii *Cantonensis* ingressus, in loco quodam, cui nomen *Heytamon*, ancoras fixit. Mox duabus scaphis Præfectus ejus loci (Mandarinos vocant Lusitani) nomine *Haitouw*, advectus, Schedelium compellavit, eumque secum in terram deductum haud satis humaniter excepit, Lusitanis, quorum Caput quidam Emmanuel de Lucifierro, ejus literas, sarcinasque non absque mordacibus verbis excutientibus. Simili acrimoniâ à Proregis Delegatis extra mœnia in hospitium ducitur.

Schedeliana
commer-
ciorum
gratia Si-
nam petit.

Non bene
excipitur.

Interpres *Tienqua* cum adjunctis Tartaris Schedelium è navi intra mœnia in Idolorum Fanum transferunt, in quo Sacrificuli, tota nocte clangoribus occupati, ab idolis Legationis eventum extorquebant. Interea quidam Mandoritæ Proregis Mandato sacras ingrediuntur ædes, qui reſeratis cistis munera cum vilipendio tractant. Literas Proregibus destinatas post Lecturam indignanter pedibus projiciunt, ob erroneam in numero Proregum superscriptionem se certos de maligno Batavorum genio rati, programme Sinico sigillo Dynastæ, Senatusque *Makoensis* munito, acriter ei exprobant, quam pravam de Batavis opinionem foveant. Verum postquam Schedelius unum ex Mandoritis largius vino excepisset, in melius vertitur negotium, hic enim minaci digito lycophantas suppresserat.

Quidam
Mandori-
ta haustu
vini cor-
rumpitur.

Postquam igitur alterâ die densâ malignantium subsequenti turbâ à duobus Mandoritis ad Seniores Proregem *Pignamong* sublimi thronotholo cooperto insidentem, cui ducenti nobiles in terram cernui decussatis pedibus seriatim assidebant, delatus esset, Majestas lectis literis, ac acceptis donis, Schedelium in Senatu auditum, criminum, quæ ipsi invidia objecerat, absolutum, regali excepit convivio. Peculiari cuique mensa Schedelio, ut & ejus Aulicis, ne excepto quidem nigro pedissequo, æque ac Proregibus & Tartarorum Magnatibus præparatâ, quarum unaquæque triginta duabus patinis argenteis, & inauratis illuxit vasis. Inter pocula variæ quæstiones, ut exterarum rerum curiosi esse solent peregrini, propositæ. Postconvivium visitatur Proregis sive filius, sive junior Prorex *Signamong*, ubi eadem fere solennitate omnia peracta, nisi quod hic in Lusitanos propensior videbatur.

Schede-
lius absol-
vitur cri-
minum.

Medio Orationis Mater Proregis Tartara natione, quæ paulo ante ex Tartaria Cantonam venerat, curiosâ Hollandos videndi, cum evocari jussit. Stabat illa ancillarum stipata medio in conclavi agmine, peractâque salute mutua, insonuere jussu Schedelii tubæ, multum delectatis, quod assuetæ illi taratantaræ non essent, Tartaricis fœminis. Cum redux Proregi valedixisset ad *Toutangum* (tertius is dignitate Magistratus Cantonensis) deductus, eo non compellato, quod se subduxisset, in hospitium prope

Lanto
convivio
excipitur.

flumen deductus noctem quieti dedit. Bonis ex Idolorum Fano & navi huc translatis.

Præcipuum commerciis liberis impedimentum in Sina tum *Makoenses* fuerunt, qui non modo Præfectum *Haitouu* corrumpebant, sed missis Cantonam Legatis Batavos criminabantur. Quod lupina truculenti feritate rabidos in obvios ungues distringant, & ex raptu viventes, præter Milvinam famelici ingluviem, aliena semper inhient, etiam à longis jam annis casu vel necessitate facta vel ficta per civium stragem & fusos sanguinis fraterni rivos ad improbam dominandi licentiam contendant, quod *Taiwanam* occupassent, *Manilhas* & *Makoam*, attentassent, *Aiumi* copiosa classe tenerent clausam. Instabant hos eandem fore gentem, quæ à viginti tribus annis benevolentiam Magistratus largis captaverat donis, sed communi Senatus suffragio ob nota facinora prudenter repulsi. Quo tempore *Hautaimon* ferris & flammis commiscuerant, unde nunquam ab ullo Sinarum Rege admissi sunt, & quæ alia ad odium, ac invidiam conquiri poterant. Præcipuum à *Koxinga* odium, quem, Tartaricæ hostem familiæ, fovere jactabant. Accessere Philosophi Cantonenses (qui quales sint non nunc opus multis commemorare) qui Batavis adversa omnia apud Tartaricos Magistratus per calumnias struebant, quarum omnium is erat finis, ut Sina excluderentur. Multis hinc inde jactatis, Proreges nihil se contra dignitatem, fidemque Batavorum suspicari testabantur: quin potius eos Imperio Sinico propter commercia non utiles minus, quam necessarios videri. Ita calumnia tum evanuit; toto negotio *Pekingam*, & ad *Magnum Chamum* remisso.

Expediebantur interea à Proregibus literæ, quibus libera concedi videbatur mercatura; quorum auctoritate mox commerciorum camera erigitur, ipsis Proregibus mercium emptoribus, jamque in Emporio Cantonensi fervebat negotium: Petro *Bollio* cum quatuor Sociis mercatorum causis Præfecto: cum repente *Pekingâ* appulisse dicerentur à *Magno Chamo* nuncii, quibus Imperator totius causæ cognitionem sibi vindicabat, neque ad Proreges eam remittendam dicere. Ita discessum Bataviam, cum mercibus, & omni populo suadentibus, ne *Bataviæ*, Rex, per quem Governatorem intelligunt, captivitatem suspicaretur, ipsis Cantonensium Præfectis, rem tantam alia expediri tutiori via non posse, quam solemniter ad ipsum *Magnum Chamum* Legatione expedita, eaque tanto Imperatori per Tartariam Sinamque latissime dominante, convenienti. Dicto audiens *Schedelius* decimâ nonâ Maji revertitur, binis instructus literis ad *Nicolaum Verburg*, *Taiwanæ* Præfectum, quæis mutuum amicitiae fædus Governatori offerebant.

Schedelius revertitur.

Senatus Indiæ, postquam initia successerant, missis in Bataviam indicibus, Superiorum auctoritate Legationem ad *Magnum Chamum* suasit, impetravitque. Ac ne interea quicquam temporis vacui præterlaberetur, visum fuit,

fuit, dum per longinqua terrarum naviumque certiora afferuntur, *Zachariam Wagenaer* ad Proreges Cantonenses ablegare, qui duabus navibus in ostio insulæ *Heytamon* apud pagum *Wangfoe*, tribus infra Cantonam miliaribus, appulit. Socius itineris *Schedel*, lentioris pertæsus moræ excendit, ac *Heytonum* compellavit, dissuadentibus Interpretibus, ab eo ad *Toutangum* remissus: illo absente, vagus aliquandiu in littore, cum interpretes periculum sibi imminere ostenderent, nisi mox se ad suos in navim reciperet, illo pertinacius recusante & potius cælum terramque hospitium eligente, Interpres *Tienqua* ipsi suum obtulit. Suspecta ipsi res: ita nox transacta. Orta luce *Toutangi* Secretarius haud prosperiora nunciavit: *Occupatos Magni Chami falsis rumoribus aures, nec nisi publica Legatione instructos tuto Pekingam appropinquare posse.* Accesserunt & aliæ à *Makoensibus* calumniæ: quæ omnia videbantur portendere negotiorum in Sina eo tempore sufflammationem, cum Lusitani nihil omitterent, quod ad Sinas sibi, solvendo tributa triennio omissa, conciliandos spectaret, nam Eques S. Crucis *Makoâ Kantonam* venerat, ut ipsi, prætextu rapinæ, jus Bataviciæ Societatis naves detinendi concederetur, donec certius diploma *Pekingæ* obtinisset. Quamquam *Schedel* blandis interea promissis & excusatione tam longæ moræ, prætextu cujusdam rebellionis, cui pacandæ ad Proregem juniorem aliquot militum *Pekingâ* myriades missæ forent, lactaretur.

Zacharias
Wagenaer com-
mittitur.

Wagenaer incertus, quem res habitura esset exitum, arcta medio temporis custodia, tribus Sinensium Scaphis cinctus, tandem *Schedelium*, Scribam *Toutangi*, Mandarinos *Taykoetsin* & *Thiapang* navi sua recepit, qui eam propius urbem ad quingentos passus admovendum referebant, causis quæ non essent exponendæ ob Tartarici Ducis viciniam, donec in longius recessisset. Exhibebantur omnia amicitia officia, sparsi flores, munera data, pensataque paribus: sed naves Batavicas Tartari arctius observabant, ac ne quid ad illas oblectamenti deportaretur, dispositis scaphis, sollicitius curare videbantur.

Wagenaerius custo-
ditur.

Mandarinus *Heytouw* splendido stipatus comitatu *Wagenarium* solito exceptum hospitio, ad aulam Proregis invitatum, cum duobus equis macilentis adductis (quales Tartarorum esse solent) jam unum conscenderet, repente novo perturbavit nuncio, varia quærens, sed summa omnium in largitionibus consistebat; *non aliam ad Proregem viam dari.* Inquirebat etiam in literas ad *Magnum Pekingensem Chamum*, *Toutangum Kantonensem.* Ad quæ, ut res tempusque postulabat, responsum; *Munera neque deesse, neque obtrudi, commercia Cantonensia more gentium peti, vel audientiam Regis.* Pausa interposita, responsum: *ipsi quidem Wagenario negari ad Proregem aditum; cæterum literas eum legere non detrectaturum, quas haberet.* Exhibitas, nec resignatas à Prorege Interpres restituit: *Non æquum referens eum videre, vel alloqui, qui sine literis, numeribusque ad Cæsarem Pekingensem, cum moniti*

Mandarinus
Heytouw visi-
tat Wagenaer.

Wagenaer revertitur infectâ re. *fuiſſent, Sinam appuliſſet.* Ita illa tum *Wagenarii* frustra fuit expeditio, multum avaritiam suam jaçantibus, imo decem millia argenteorum petentibus, qui audientiam apud Proregem se procuraturos simulabant.

Præfetti Societatis Orientales Amstelodami Legationem ad Magnum Chamum definiunt. Quæ cum ita evenissent; Magnum Indiæ Consilium Amstelodami solennem ex urbe Batavia *Pekingam* ad Magnum Tartariæ *Chamum* per Illustres *Petrum de Goyer*, & *Jacobum de Keyser* Legationem decrevit, eo cum Comitatu, qui splendori, & Majestati Sinicæ responderet, qui constabat duobus Mercatoribus, *Leonardo Leonardi* & *Henrico Barone*, sex satellitibus, Oeconomo, Chirurgo, gemino interprete, tubicine, & tympanista; assumebant insuper *Franciscum Lantsmanum*, ut eo tempore primario, *Henricum Grambergium*, ut secundario mercaturæ Cantonâ præessent, donec Legati iter *Pekingam* absolverent. Munerum genus, *Chamo* offerendum, varium fuit, artificiosæ texturæ ex lana & lino; aromata, cinnamomum, macis copia, nuces moschatæ, garyophylli, succinum, coralli rubri, fantalum, cistæ laccâ & auro promiscue obductæ, tubi optici, variæ magnitudinis specula, plumæ, armaturæ. Addita illis adhuc incognita regionibus munera, quæ noster orbis profert, nihilque omisſum, quod stabiliendis inter Cæsarem, Chamum Tartariæ Sinæque, & Batavos amicitia fidem mutuisque commerciis spectare possent.

Petrus de Goyer, & Jacobus de Keyser discedunt Bataviâ 14. Junii. Hujus primæ & nunquam antehac à Batavis, dum Orbis stat, Legationis initium factum fuit decimâ quarta Junii Anno Christi millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto. Navibus ad tantum iter & pro causa tam proficua Orbi terrarum instructis, Batavia oram solverunt vento Notapeliotem flante, ac recta Barrapeliotem versus vela direxerunt.

Infula Java fertilis. Batavia Javæ, quæ Hollandis paret, Caput est. Illa insula dives Opum, quas natura & ars producit, & ut *Scaligeri* verbis utar, *universi compendium est.* Non etenim solo pipere, zingibere, cinnamomo & reliquo aromatum genere abundat, sed omnem pecudum speciem alit, quæ inde ad varias transvehuntur oras. Aurifodinis, pretiosis lapidibus, & incredibili serici copia scætet. Crebris obnoxia tempestatibus vix unquam toto anno cessantibus, incolas dicitur ex Sina, Tartarorum ante aliquot secula profugos metu, primos accepisse, indigenis permixtos. Gens mediæ, sed quadratæ staturæ, facie rubicundâ corpore incedit plerumque intecto, moribus, ut inter barbaros haud inconditis, sed superbia, avaritiaque tumidi, fraudulentique; insuper perfidi, nam, cum quidam Rex de male servatâ fide argueretur, respondit, *humanam linguam non fore osseam.* Sic truces & sanguinarii feruntur, hinc offensi semel, implacabilem reconduunt iram. Reges ut in vasta insula studiis complures divisi & religionibus, plerisque Mahummedis statuta sectantibus: Cæteri Indorum prisca sacra retinent. Ferunt Mahummedanos inde usque ab anno millesimo quingentesimo sexcentesimo adeo invaluisse (ante illa tempora nondum cogniti erant) ut jam superent priscos paganos.

Incolarum
genus.

La ville
vros

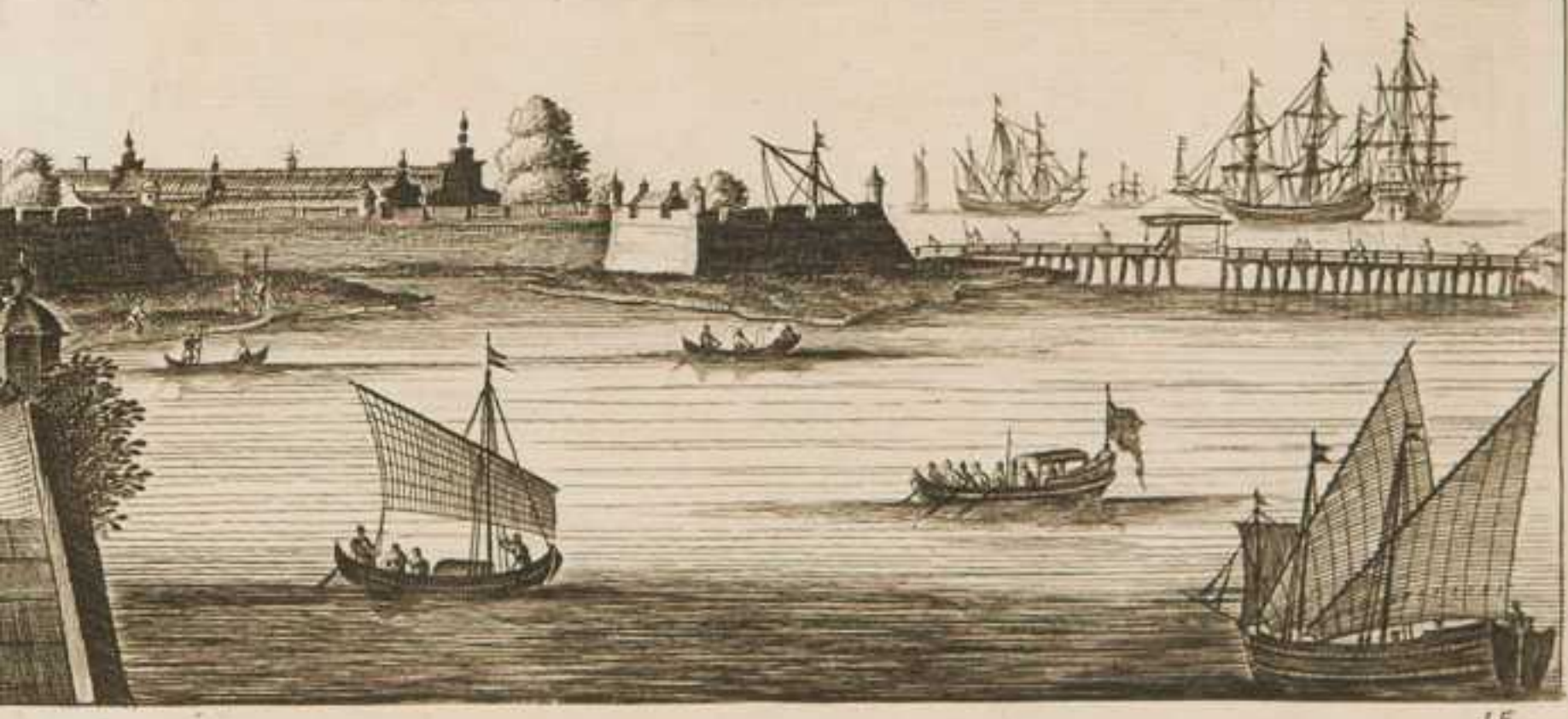
Château, de
'T CASTELLU

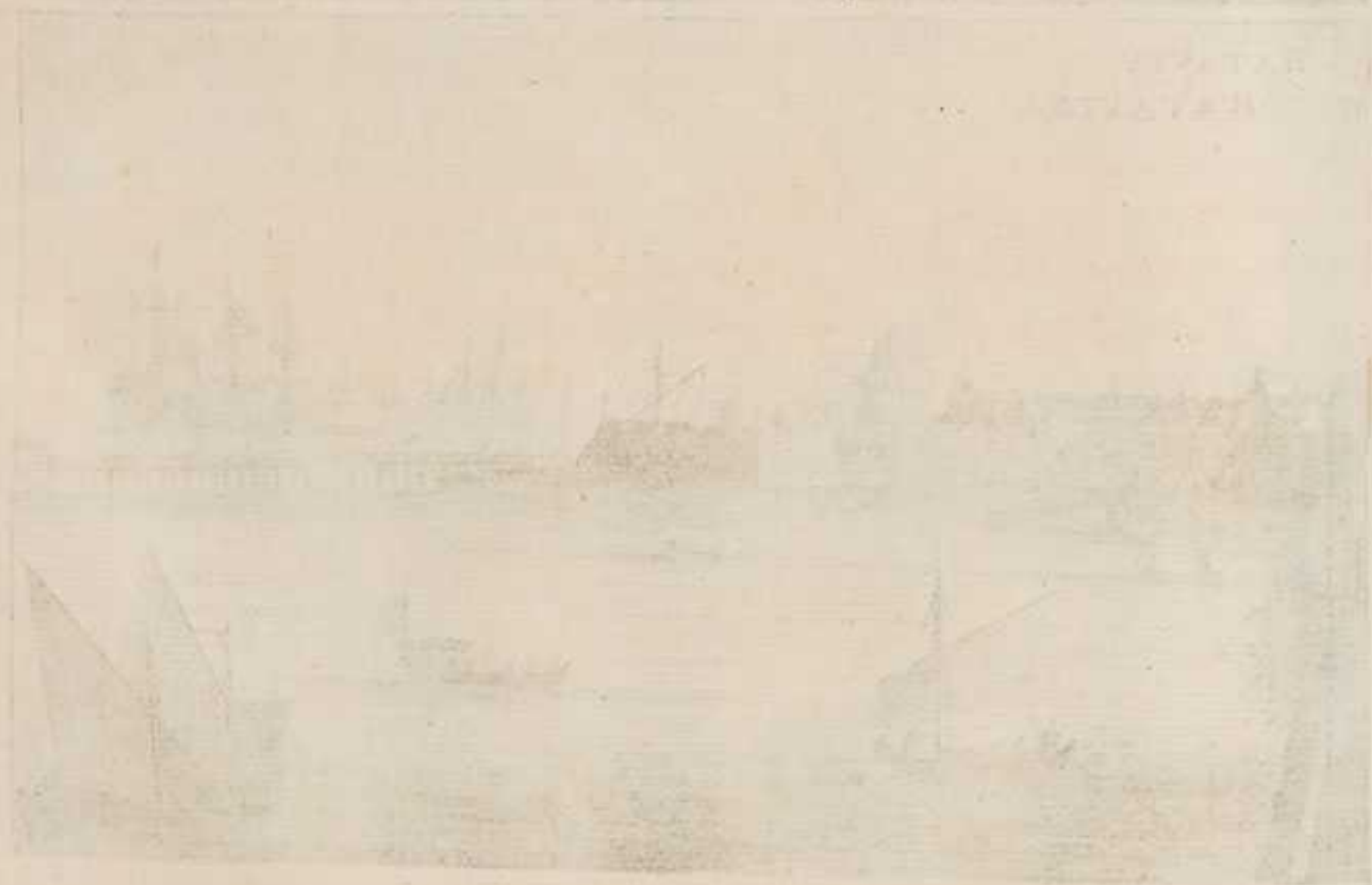
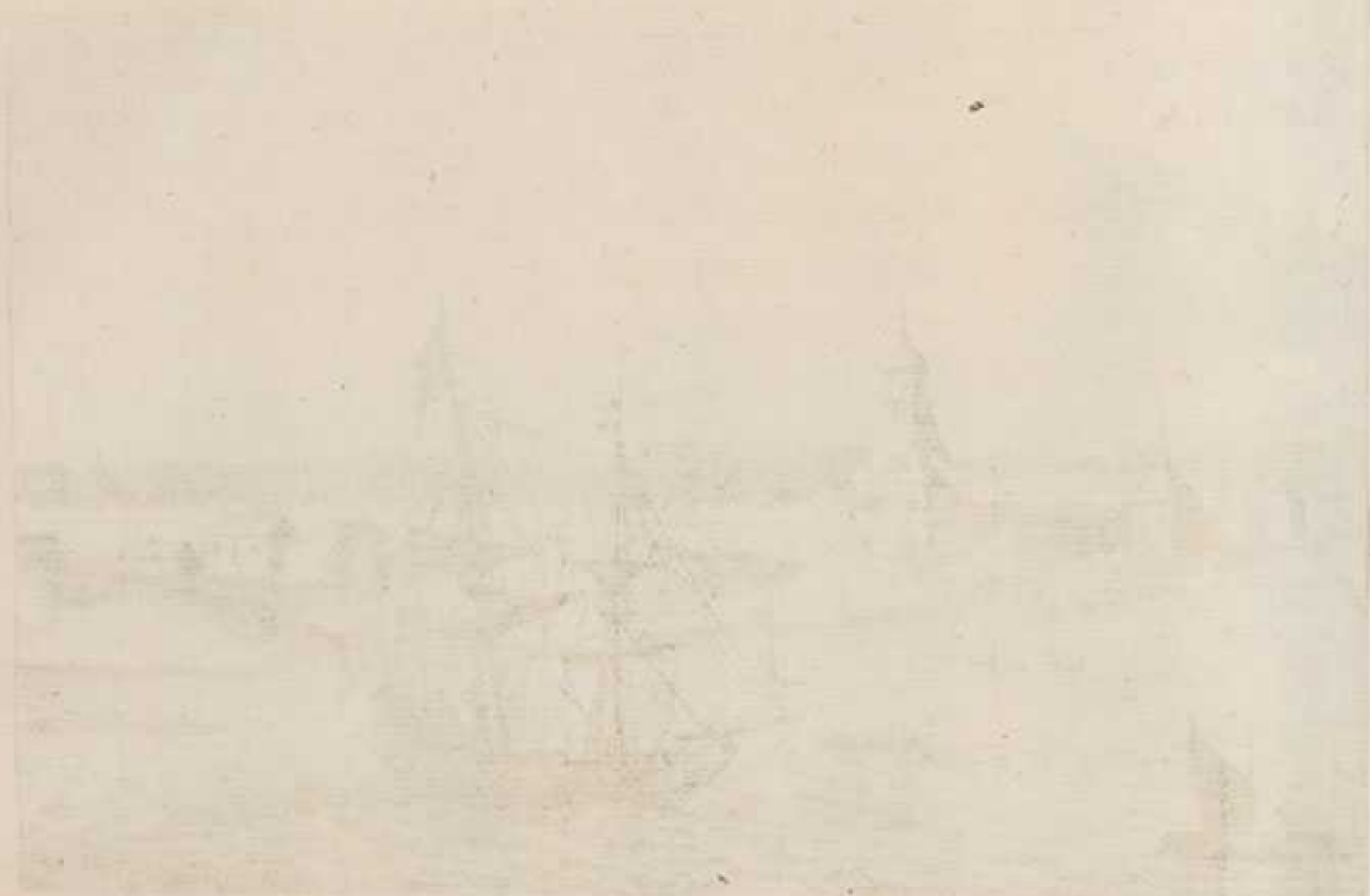

de BATAVIE .
BATAVIÆ .

BATAVIA .
M . BATAVIÆ .

Principes urbes *Bantam*, emporio celebris, *Choribon* & *Japara*, pipere divites. Erat etiam *Kalappa*, alio nomine *Jacatra*, quam jure belli captam *Cornelius Houtman*, præcipuus navigationis Orientalis auctor, in Bataviam transformavit, ædibus pariter atque munimentis, contra indigenarum excursiones munitam. Secuta ejus in Primordiis Anglorum insidiis destructio, ut fortior resurgeret: quippe duobus munimentis, *Mauritio* & *Nassavio*, flumine divisus vim omnem repulit. Ita nova Batavia ruinis *Jacatræ* superstructa sex graduum decemque minutorum latitudine, flumine in duas divisa partes, quarum minor robore superat, & castello. Ingens ibi ex confluxu tot nationum multitudo: nam Javani, Sineses, Batavi, mercaturam promiscue exercentes, id copiosis classibus frequentant. Urbs splendidis ornata ædificiis, canalibusque dissecta, quos arbores (*Cocos* appellant) aliæque, ornamento pariter atque commodo exornant, Portus angusto, tutoque aditu recipiendis, emittendisque navibus. Insigne gladius laureatus. Sedes ibi Gubernatoris, haud inferiori potestate, quam Reges Europæi solent; ita situ loci, vicinisque poscente, ut major apud Barbaros autoritas sit, cum servilis eorum animus præ splendore sceptri expavescat. Senatu regitur, qui Rempublicam commerciaque curat. Hoc caput cæteræ per Indiam insulæ, urbesque agnoscunt: eo summa rerum redit. Urbs ipsa tredecim ingentibus cincta munimentis omnem oppugnantium vim secura spernit. Haud semel Javani tentare ausi; una, eaque memorabili, obsidione Anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo novo, quantum possent, ostenderunt. Causa belli illius ex mutuis damnis, cum Javani pactorum immemores telonia intenderent, Batavi contra vim protestarentur. Accesserunt & alia exterorum, præcipue Britannorum turbamenta, qui spreto Batavorum fœdere novum cum Rege *Jakatrensi* inibant, Hollandis ob virium imparitatem post navale prælium cum Anglis commissum, *Amboinam* cedentibus, obsessa interim arce eorum à Rege *Jakatrensi*. In *Moluccis* contracta octodecim classe navium, *Jakatrensibus*, quibus Anglorum quædam navis junctæ fuerant, adventante ex Batavia cum recentibus mille & trecentorum virorum subsidiis *Johanne Petro Koen*, obsidione pulsus, ipsam victoribus urbem flammis & gentem ferro, infantibus exceptis, & fœminarum sexu, delendam permiserunt. Ita *Jakatra* periit & *Bataviæ novæ* cessit. *Magnus Mataram* (ita Cæsarem suum Javani vocare perhibentur) crescentem Indies novæ urbis potentiam agris oculis adspiciens, conquestus varia, ingenti eam exercitu obsedit, non tam spe expugnandi, quam quod paucos tantæ multitudini, longinqua auxiliorum ex patria spe vel expectatione, cessuros arbitraretur. Præter vim (maxima ingruit vigesimo Octobris Anno millesimo sexcentesimo vigesimo nono) urgebat ingens ex submersis secundo flumine cadaveribus, radicibusque, quibus Barbari pro cibo aqua maceratis utuntur, ac ne Oceano absorberentur, palos flumini impexerant;

Batavia
aliter Ka-
lappa, &
Jakatra.

Munimen-
taBataviæ.

Bataviæ
obsidio.

rant; ea præcipua obsessis pestilentia. Aquæ intus inopia ob foetorem fluminis: ergo actæ in terram puram foveæ, unde incorruptus liquor ebulliret. Memoria dignum, sedecim milites Batavos, quibus propugnaculum Magdalena defendebatur, innumeram barbarorum vim, postquam defecisset plumbum, saxis, inde excrementis (adeo fides necessitasque cuncta arripit) repulisse, exclamantibus improvise spectaculo Javenibus; *O Seytang Orang Hollanda, de Backalay sammatay*, id est, dæmones Hollandi, vos Pugnatis stercore.

Solvitur
obsidio.

Soluta Kal. oct. obsidione, Javanis castra sua tribus ignibus inflammantibus. Nostri, altera luce vacua ingressa castra, lamentabilem ibi deprehendere faciem, octingentis & amplius composito ordine obtruncatis. Causa hujus autophonix erat. Imperator anno proxime elapso (nam hæc secunda erat obsidio) unum è præcipuis Regni Ducibus cum ingenti exercitu ad Bataviam expugnandam miserat. Batavis armorum ope, quæ Deus & natura concessit, non modo acerrime pro aris & focis seiplos defendentibus, verum etiam continuis excursionibus tam numerosa hostium castra atterentibus, Dux re infecta domum rediit. *Maduræ* Princeps (nam hæc insula subjecta Cæsari medio tantum milliari distat *Javâ*) præ aliorum contemptu cum tam ingenti exercitu, (nam ducenta millia virorum militarium numerabantur) certam Bataviæ expugnationem jactaverat, vel se vivum non rediturum juramento affirmans. Imperator tam generoso Principis audito spiritu, eum novis copiis cum priori præfecit. Verum longe facilius esse, hostem absentem verbo, quam præsentem necare ferro, eventus docuit; nam gloriosis Batavorum armis cum dedecore cedere coactus fuit. Hinc Dux, qui anno præterito solus imperaverat castris, memor juramenti Principis *Maduræ*, via facti eum cum suis affeclis in læsæ famæ vindictam gladio perfossit, ut ipsius dictis fidem faceret. Quo crimine à Cæsare totius Senatus applausu absolutus est. In tantam Bataviæ victoriam Musâ in hos erumpit versus.

Sic vicina jacet celebris Battavia ponto,

Quæ suprema suis turribus astra petit.

Totius mundi vere est Paradisus, & ingens

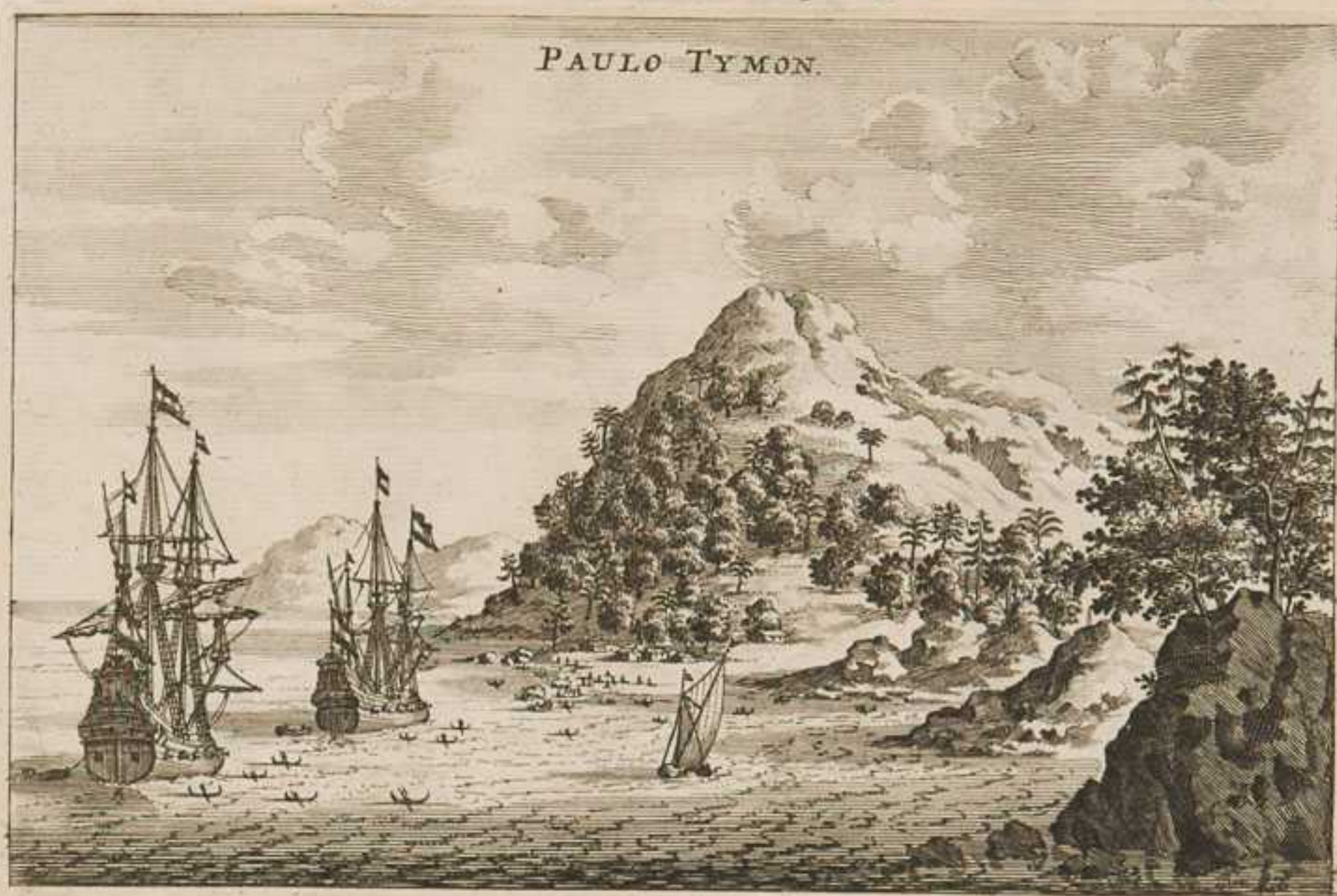
Gloria Belgarum, qui repulere Javos.

Luxuriat gemmis, argento, messibus, auro,

Insula parva capit, quidquid in orbe datur.

Pergito Laurigeris nomen prægrande Trophæis,

Quærere, sic Patriæ fama perennis erit.

Octo jam effluxerant dies, ex quo Bataviâ Altum petieramus, cum in-
 fula PULO TYMON, viride & sylvestre suum caput amœnissimo
 conspectu nobis aperuit. Nihil illâ situ jucundius, hinc montibus, inde
 convallibus distincta tota fertilis pariter & umbrosa. Præcipuus ibi herbæ
Betele proventus, cujus per Indiam totam frequens usus, ut integris eam sca-
 phis Javani hinc auferant. Lignorum quoque & salientis aquæ ingens
 copia, atque hæc causa, cur præter navigantes subinde necessitatem suam
 excensione, quod & nos fecimus, suppleant.

22. Junii
 conspicitur insula
 PULO-
 TYMON.

Inter tot insulas diu vagi tandem Kal. Aug. continentem *Kouchinchinae*
 ad Boream & Notapeliotem sub latitudine viginti, graduum & sex minu-
 torum conspeximus. Littora legentes aspectu jucundissimo profundita-
 tem maris arenosam viginti ulnarum.

Kouchinchina pars regni *Gannan* censetur, extra Sinaë limites, sed ei tri-
 buto obnoxia. Quippe *Gannan*, duo complectitur regna *Tungking* & *Kiao-
 chi* sive *Kouchinchina*, quorum antiquum nomen fuit *Nankiang*. Ferunt
Hiaonum ex familia *Hana* Cæsarem Sinarum primas eo Colonias duxisse,
 nomenque dedisse incolis *Kiâochi*, quod digitos pedum in crucis formam
 intortos plerique habeant. Sub familia *Tanga* nomen *Kiaocheu* impositum.
 Populus ipse rudis morum, corpore valido, eoque intractabilior, unde Si-
 nensibus Imperatoribus minor ejus cura, verosimilius ex metu, cum inco-
 las viribus & robore sibi pares agnoscerent, dominari asuetis illis, qui mi-
 tiori ingenio sunt.

Hunguis Imperator (illi qui Tartaros ex posteritate *Zingis Chamica*
 post nonaginta annorum dominationem Sinaë iterum expulit) ante tre-

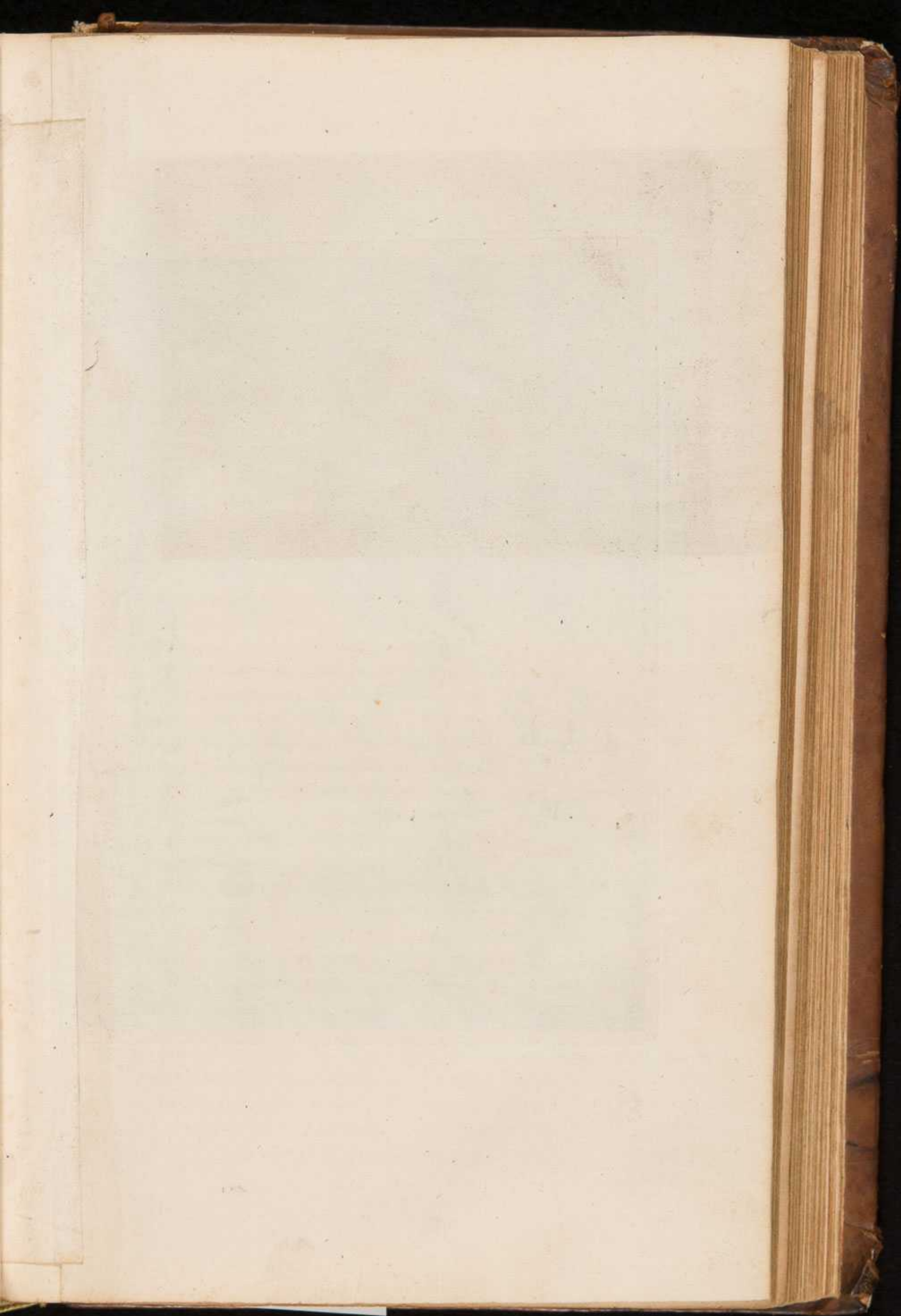
centos fere annos hanc regionem occupatam Regi *Chin* commisit, quo à tribus ex familia *Ly* Præfectis trucidato, Cæsar *Junglous* denuo domitam *Gannam* in Provinciæ formam redegit, sed instabili possessione, profugis & superstitibus ex familia *Ly* perpetuo rebellantibus; donec Imperator *Siventus* tot molestiarum pertæsus, eam Regibus *Ly* fiduciario jure gubernandam commisit, eâ conditione, quod legationis muneribus splendidæ unoquoque triennio teneretur, quod factum Anno millesimo quadringentesimo vigesimo octavo. Inde civilibus dissidiis distracta *Gannam* in tria regna, *Laos*, *Tunking*, & *Konchinchina*. *Gannam* autem eadem cum *Juman* & *Quangsi* censetur, limitibus hinc inde confusis.

Regnorum *Laos*, *Tunking*, & *Kouchinchina* incolæ Sinensium Religioni addicti sunt; iisdem literis, quibus *Sinæ*, utuntur, licet linguâ, ut aliæ vicinæ gentes, multum differant. Præcipuæ opes ex oleo, quod *Lusitani Rosamalia* vocant & lacca purpurea. Simearum genus *Singsing* vino inebriatæ per sylvas capiuntur, quarum sanguis pretiosæ purpuræ æmulus.

Ingens
tempesta,
qua navis
Bloemen-
dalia spar-
sim flu-
ctuat.

Ingens inde tempesta, fulminibus imbribusque fœda, tota nocte desæviit, exigua salutis spe, cum navis haud semel tanto concussa fluctuum ventorumque impetu extremam ruinam minaretur. Noctē inter tot pericula exacta, vix circa meridiem tranquillitas aëris. Cum fracta repararasset armamenta, Sinensem *Jonckam* (navigii id genus est) *Camboya Teywanam* petentem, ejusdem tempestatis violentia quassatam divisamque medio mari repertam, quod à cursu aberrasset, deprehendimus, eique *Formosam* quo tractu jaceret, ostendimus. Nos interim cunctis, quæ ad navigationem necessaria, ad debitam formam redactis, iter promovimus.

Decima

MA

K O U.

Decima quarta *Makaoe* insulæ Boreali latitudine viginti & unius graduum, & decem minutorum conspiciendas se exhibuerunt, & quanquam varia hinc inde navigia, hominesque vagarentur, nullius tamen copia nobis data fuit, cunctis metu Piratæ *Koxingæ*, illa littora perpetuis incursionibus vexantis, adeo perterritis, ut, quicquid navium mari vident appropinquare, ejus arbitrentur subesse imperio; atque hinc fuga, & deserta late littora.

Decimasexta celeberrimum totius Sinaë Emporium *Makao* latitudine viginti & unius graduum, decem minutorum prætervecti, situm ejus, posituramque, ut procul ex mari fieri poterat, annotavimus. Urbs hoc in exigua sita insula, quæ majori alteri cohæret, montem ex mari emergentem suo ambitu occupat, undique præter ad Boream, ubi exigua lingua continenti jungitur, mari circumfusa. Hinc & natura loci & ambitu maris inexpugnabilem se hostibus jactat. Mare non adeo altum & majoribus navigiis ob breviam innavigabile, nisi qua portus se insinuat, cujus aditum arx firmissima claudit. Nullibi per Sinam major tormentorum æneorum copia, quæ ex Sinico Japonicoque ære fuis per omnem postea Indiam, ingenti lucro, distrahantur. Versus continentem duo tantum Castella collibus supereminent contra impetum terrestrem. Nullæ ibi, qua prospectus latissimus datur, arbores aut fruteta; liber undique & sine impedimento per patentia camporum prospectus.

Prisco ævo urbis locum Idolo *Ama* sacraverant, & cum portus ibi, naviumque statio, Sinis *Gao* appellaretur, junctâ voce, urbs *Amacao* vocata, unde *Makao* vel *Makou* hodiernum nomen fluxit. Urbs ipsa à Lusitanis Sinenium indultu structa, brevi tempore emporium florentissimum evasit, quod Europæas in ea merces navibus suis primum exponerent, Sinesesque lucrosa vicissitudine reciperent. Accessit impetrata libertas bis in anno Kantonenses adeundi nundinas; unde ingens Sinicæ mercaturæ copia *Kantona Makaum* quotannis, florente adhuc regno, deferebatur. Mille trecentæ omnis generis sericorum pannorum arcæ, qualibet arca centum & quinquaginta serica volumina, præter panna rasa, damascena, & alia hujusmodi continente. Auri bis mille quingenta ramenta sive massæ, singulæ decem Toelarum (Toela pondus tredecim ducatorum argenteorum pondus æquat) sive tredecim unciarum pondere. Octingentæ muschi libræ, & gemmarum inæstimabilis abundantia. Ita pulcherrimo urbis situ procul delectati, insulam, cui GOYERÆ in honorem Magnifici Legati *Petri de Goyer* nomen datum, appulsi, ancoram jecimus. Decima octava Sole occaso portum *Heytamon* unica cum navi *Koukerka* (altera *Bloemendalia* Heytoma appellunt.) tempestatibus ante octiduum ad *Kouchinchinae* littora abrepta, post quadraginta octo demum dies *Kantonam* ad nos venit) ingressi pedem feliciter in Sina exscensione facta posuimus.

HEYTAMON portus *Cantonensis* pagusque jucundâ inter montium Valliumque concursus positurâ jacet. Ancoram medio in ejus sinu sex ulnarum profunditate jacta, mox militum plena scapha à Præfecto missa, qui adventus nostri in illam oram causas districte rogarunt. Missus cum illis *Henricus Baron*, qui cuncta referret, à Governatore in ædium penetralia admissus, humaniterque exceptus, quid negotii *Hollandis* denuo in *Sina* esset, & num immemores forent, biennio ante interdictam illis *Cantonensem* navigationem, interrogavit.

Duo Mandorini publicæ fidei literat inspiciunt.

Post sex dies, vigesimâ quartâ duo *Cantonâ* Mandarinum, Legatorum ad *Magnum Chanum* literas inspecturi, in quem finem Legati, ut in Gubernatoris ædibus se sisterent, rogati. Igitur adverso flumine provecti meridie vicum *Lamme* attigimus, à Præfecto ceremoniarum solenniter excepti, & in spatiosam aulam ad Governatorem introducti.

Medius is inter ambos Mandarinos sublimi locatus mensa, magno militum undique præsidio stipatus cinctusque sedebat. Nihilomissum, quod Sinico more in Legatorum honorem fieri solet, & est illa gens supra alias ceremoniarum artifex, studiosaque, ut suo loco prolixius memorabitur. Legati literis publicæ fidei procul ostentatis, cum Mandarinum sola visione contenti eas recipere abnuerent, confidere binis sellis appositis jussi; & varia de statu Provinciarum, regionumque à Governatore rogati, ad quæ, ut res poscebat, cum respondissent, salute mutua dictâ discessum ea vice, & in navim reversum fuit.

Duo Delegati Legatos visitant.

Vigesimâ nonâ duo iterum *Cantonâ* internuncii *Heytou* & *Navarchus* quidam, legatos solenniter *Cantonam* deducturi, advenerunt. Legati eos literis publicis

publicis instructi in Idoleo (*Pagodas* Indi vocant) convenerunt, humanissime excepti. Postquam confederant, literis in mensa coram depositis, *Heytou* varia satis imperiose inquirere: An non ante biennium *Cautona* discessissent? tum de mercimoniis, navibus, comitatu, tormentis, muneribus, literis multa. Præcipue tamen à quo, in quem finem, & quando missi ac quæ *Magno Cham* munera ferrent. *Id vero se mirari supra modum nullas ab ipsis ad Cantonensem Tutangum literas haberi, ipsasque, quas ad Magnum Imperatorem Pekingensem ferrent, non eo esse apparatus, custodiaque (aurea enim theca includi tales debere arbitrabantur) quæ Majestatem Chamicam deceret.* Post multa, cras naves se visitaturos, muneraque accepturos referebant. Ita tum discessum.

Multæ
quæstion-
culæ pro-
ponuntur.

Orta luce magno Comitatu viginti advecti scaphis, quæ Sinico more sericeis splendide vexillis superbiebant, munera Cæsari, Proregibus *Kantonensibus* & *Tutango* destinata verbis, gestibusque ad omnem humanitatem compositis acceptarunt. Ipse Legatos *Henrico Barone* Secretario & quatuor aliis Comitatos *Heytou* in scapha Sinica *Cantonam* deduxit. Mox nihil prolocuti *Heytou*, ejusque socius *Navarchus* Legatos destituerunt, qui cum binis horis expectassent Senioris Proregis jussu extra urbem in hospitium idem, quod olim *Schedelium* exeperat, deducti & à prætore urbis custoditi, rebusque omnibus necessariis illis prospectum est.

Legati à
Deputatis
introducuntur.

Postera die Mandarinus *Poetsiensis* ærario *Magni Chami* Præfectus, & quartus dignitate in Procerum Senatu, iisdem *Heytou* & *Navarcho* Comitantibus Legatos varia denuo rogavit, quos annuos haberent redditus, quo appellarentur nomine, quibus ante legationem dignitatibus functi, & num literarum ad *Chamum* exemplar aliud haberent, ac alii Chartæ, quam quæ ad Proreges spectarent, inarata essent? Cur præcipue missi? Quod nomen Principis eorum, vel Regis? Et multa alia, ut mos Sinensibus, curiose inquirebant. Præcipua iis offensa, ut jaçtabant, quod literæ publicæ fidei haud satis pro dignitate Sinica compositæ ipsis viderentur. Legatis audientiam Proregum & *Pekingense* iter urgentibus, silentio transmittentur. Literas secum ablatas Proregibus cum exhibuissent, circa meridiem reversi sunt. Denuo in quæstiones & querelas effusi, multa de sigillo *Hollandiæ*, de annorum supputatione, aliaque spargebant, ac quod postulatum Legatorum spectaret; *Non esse illam Proregum, Tutangive potestatem audire ante Legatos, quam responsum Pekinga accepissent.* *Koukerkæ* tamen (ita altera navium appellabatur) licitum fore, propius urbem appellere, facta insuper spe Proreges nihil, quod ad honorificam Legatorum receptionem, spectandaque ad Cæsarem *Chamum* munera pertineret, omisuros?

Iterum vi-
sitant Le-
gatos.

Navis
Koukerkæ
propius
urbem ap-
pellit.

Secunda Septembris quatuor bellicæ Sinensium naves à Proregibus missæ adverso flumine navim *Koukerkam Cantonem* versus deduxerunt. Advesperascente die ancoris secus parvum Castellum, ubi flumen ingenti

duorum millium latitudine passuum complures ambitu suo insulas complectitur, jactis, laevam versus turrim colli impositam, novem contignationibus superbientem, conspeximus. Eiusdem generis, & alia è regione *Kantonæ* in exigua se spectantibus objicit insula. Vasta toto tractu pascua, fataque commeantibus non tantum ad voluntatem, sed & incolis necessitati explendæ, opibusque congerendis sufficiunt; creberrimis hinc inde pagis numerosam incolarum multitudinem ostentantibus. Duplices uno anno messes, quanta soli fœcunditas sit, stupatis proventu horreis felicitatem regionis commendant.

Kantonam appellunt.

Quarta Septembris *Kantonam* appulsi, quam alii *Quauchen* nominant, Caput illa Provinciæ *Quantung*. Peractis ad Deum precibus, ut destinata fecundaret, cum singulis jussis & imperia, quæ observarent, distributa essent, alta adhuc die Legatos convenimus. Hospitabantur illi splendidâ æde flumini adsitâ, quæ olim Templum fuerat. Duo Mandarinum jussu Proregis militibus stipati portam, ne qua vis aut injuria fieret, sollicitè & officiosè custodiebant.

Legati navim exscendunt.

Vix appulerat navis, cum Legati, quantumvis reluctantes, in eam redire jussi. Obtendebatur; *Ita Sinicis receptum legibus, ne ulli Legati, nisi expresso Imperatoris Mandato, Kantonam inhabitarent, metu periculi, quod à tumultuante plebe oriri posset, & Præfectos apud Magnum Chamum inexcusabiles reddere, quod securitati Legatorum non prospexissent melius.* Legati in navim reduces Mandarinum *Poetsiensin*, *Heytonumque* literas fidei resignatas afferentes, exceperunt, cum hac excusatione: *Non licitum Proregibus accipere, vel retinere literas peregrinas, nondum Pekinga placito Imperatoris allato. Munera Chamo Magno destinata iterum inspecta sustulerunt, atque ita discessum fuit.*

Quandoquidem *Kanton*, primaria duodecimæ Provinciæ *Quantung* Metropolis, hic primo in itinere nostro occurrit, ejus descriptionem, in universali Provinciarum Imperii Sinici Geographia omissam, jam ordimur.

Termini Provincie *Quantung*.

Quantung ad Occidentem *Quangsi*, ad Boream & Barrolybicum *Kiangsi*, serie montium perpetua intercedente, ad Barrapeliotem *Fokien*, montibus itidem præruptis & fluvio *Ting* cinctâ, habet: cætera Oceanus ambit, unde portuosa, & frequens navium. Regio passim montana & campestris alicubi, maxime in Austrum montosa & rupicola, quod peregrinantes non absque molestia sentiunt. Omnium ferax, quæ natura vel ars producit. Ager bis anno seritus, totidem messes. Hyemes absque magno frigore, unde proverbio Sinæ dicunt: tria rara & insitata in *Quantung* esse: *Cælum sine nivibus, arbores toto anno virides, & incolas sanguinem expuentes.* Nam nullæ ibi nives, folia arborum semper viridia, & indigenæ ob perpetuam manducationem *Betele* & *Areke* cum calce viva sputum rubicundum, expuunt. Magnus auri, ac gemmarum, unionum, serici, argenti vivi, cupri, chalybis, ferri, nitri, ligni aquilini, & aliarum odoriferarum proventus.

Fertilitas.

Popu-

Populus, quanquam non adeo videantur ingeniosi, laboriosus, facilis, & aliorum inventa prompte imitatur. Vix confecta ex auro, serico, aliisque Europæorum, quæ Lusitani afferunt, opera, mox & ipsi conficiunt *Kantonæ* apud aurifabrum globulos argenteos transparentes confici jusserram, quos mox altera die summo artificio & elegantia factos attulit, inde promptitudo eorum & sagacitas patescit.

Populi
indoles.

In tanta avium copia, incredibilis anatum multitudo, quorum ova, (quod Europæis incognitum) sale terra cretosa mixto condire, & longo tempore incorrupta servare. Nam sal, hac terra admixta, ovorum putamina penetrat, quod solus sal, aut muria non facit. Talia ova cibus adeo salubris habentur, ut à Medicis in ægrorum usum præscribantur.

Alituum
copia.

Provincia, ut cæteræ, Præfectos suos habet, qui veluti Proreges sunt. Nostro tempore duo *Kantonæ* Proreges erant, quorum primus ob ætatem senior, alter junior & à Lusitanis *El Ry Mancebo* dicebatur. Primum *Kantonenses* Proreges inter Præfectos Provinciarum locum obtinent, quod illa longissime à *Pekingâ* distita, & terra latrociniis, ob maris viciniam pyratice supra reliquas infestetur, unde etiam Provinciæ *Kiangsi* eorum paret imperio.

Guberna-
tur à Pro-
regibus.

Olim peculiare regnum fuit, quod *Nanive* dicebatur, demum sub familia *Cheva* Imperatoribus paruit. Mox iterum ad Reges *Nanive* defecit; donec *Hiaovus* familiæ *Hana* eam domuit, à quo tempore Sinici Imperii pars mansit.

Quantung
olim Na-
nive.

Metropoles decem sunt, urbes septuaginta tres præter celeberrimum Emporium *Makao*.

Decem Metropoles hæc numerantur, *Quancheu* sive *Canton*, *Xaocheu*, *Nanhiung*, *Hoeicheu*, *Chaocheu*, *Chaoking*, *Kaocheu*, *Liencheu*, *Luicheu*, & *Kiuncheu*.

QUANCHEU sive **KANTON** prima Provinciæ Metropolis, de qua infra latius, quindecim civitatibus jura dat. *Quancheu*, sive *Kanton*, *Xunte*, *Tunguon*, *Cengching*, *Hiangxan*, *Sinboei*, *Cingyven*, *Sinning*, *Cinghoa*, *Lungmuen*, *Sanxui*, *Lien*, *Jangxan*, *Tienxan*, & *Singan*.

XAOCHOU secunda Provinciæ Metropolis Borealis Regni *Ive* porta dicitur, monte *Nanchoa*, illustri cænobio celebri, & fonte *Cao* Notapeliotem versus cingitur. Sex civitatibus jura dat, *Xaocheu*, *Lochang*, *Gighoa*, *Juyven*, *Ungyen*, & *Ingte*.

NANHIUNG tertia Provinciæ Metropolis, Boream versus sita ad originem fluminis *Chin*, per quod navigiis in mare usque patet aditus, unde frequentior commerciis est, quæ etiam à *Bajulis* per montem *Mulin* undique in hanc civitatem deferuntur. Montium præcipitiis contra vim hostilem est secunda sui, cætera frugiferi & amæni colles cingunt, telonio celebris, telonarum humanitate celebrior. Binis civitatibus *Nanhiung*, & *Xihing*, imperat.

HOEICHEU quarta Provinciæ Metropolis, qua solem Orientem spectat, maritima, Occasum versus munitur lacu *Fung*, è cuius ripâ, viridariis ac Musæis jucundissima, agger surgit lapideus, reliquum ejus amæna vallium inter aquarum scaturigines cingunt. Decem civitatibus imperat, *Hoeicheu*, *Polo*, *Haisung*, *Hoiuen*, *Lungchuen*, *Changlo*, *Hingning*, *Hoping*, *Changing*, & *Junggan*.

CHAOCHU quinta Provinciæ Metropolis, maxime Orientalis, continuâ montium serie secluditur à Provincia *Fokien*, qui eam ob prærupta cacumina contra omnem vim insuperabilem reddunt; ad Austrum Oceano, ejusque æstu inexpugnabilis, fluvio *Go* navibus & viatoribus opportuna, & ponte *Cichnen* sumptuosa decem regit civitates, *Chaocheu*, *Chaoyang*, *Kieyang*, *Chinghiang*, *Jaoping*, *Tapu*, *Hoeilai*, *Cinghai*, *Puning*, & *Pingyven*.

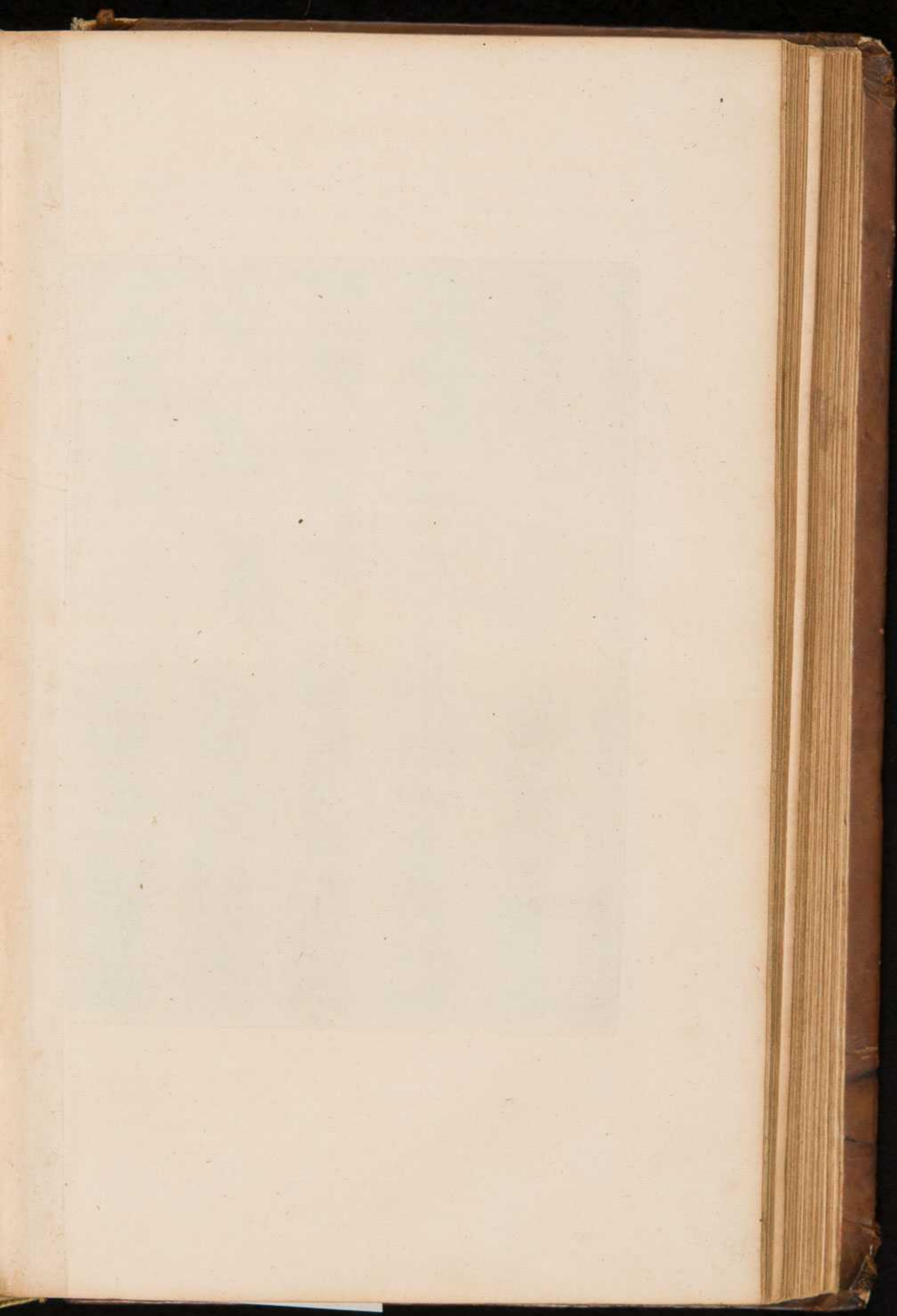
CHAOKING sexta Provinciæ Metropolis, ipsam, qua Austrum spectat, magnus fluvius, ex *Quangsi* Provincia ingenti aquarum mole auctus, præterlabitur, cuius ripa Novizonio superbit, ex quo superstitiosa gens felicitatem portendit; Boream versus monte *Ting* clauditur, ob viciniam montis *Chin* sive castitatis, & duarum Provinciarum Proregis sedem undique continuus est confluxus; Palatiis procerum, aliisque splendidis ædificiis multas superat. Undecim sub se habet civitates, *Chaoking*, *Sinboei*, *Sinbing*, *Yangchun*, *Yangkiang*, *Caoming*, *Genping*, *Teking*, *Quangning*, *Fuchuen*, & *Kaikien*.

KAOCHU septima Provinciæ Metropolis, Oceano, & amænis montibus toto territorio adversus hostium eruptiones munitissima; flumine *Lien* alluitur, qui navibus Sinicis aditum concedit; sex moderatur urbes, *Kaocheu*, *Tienpe*, *Sing*, *Hoa*, *Vuchuen*, & *Xeching*.

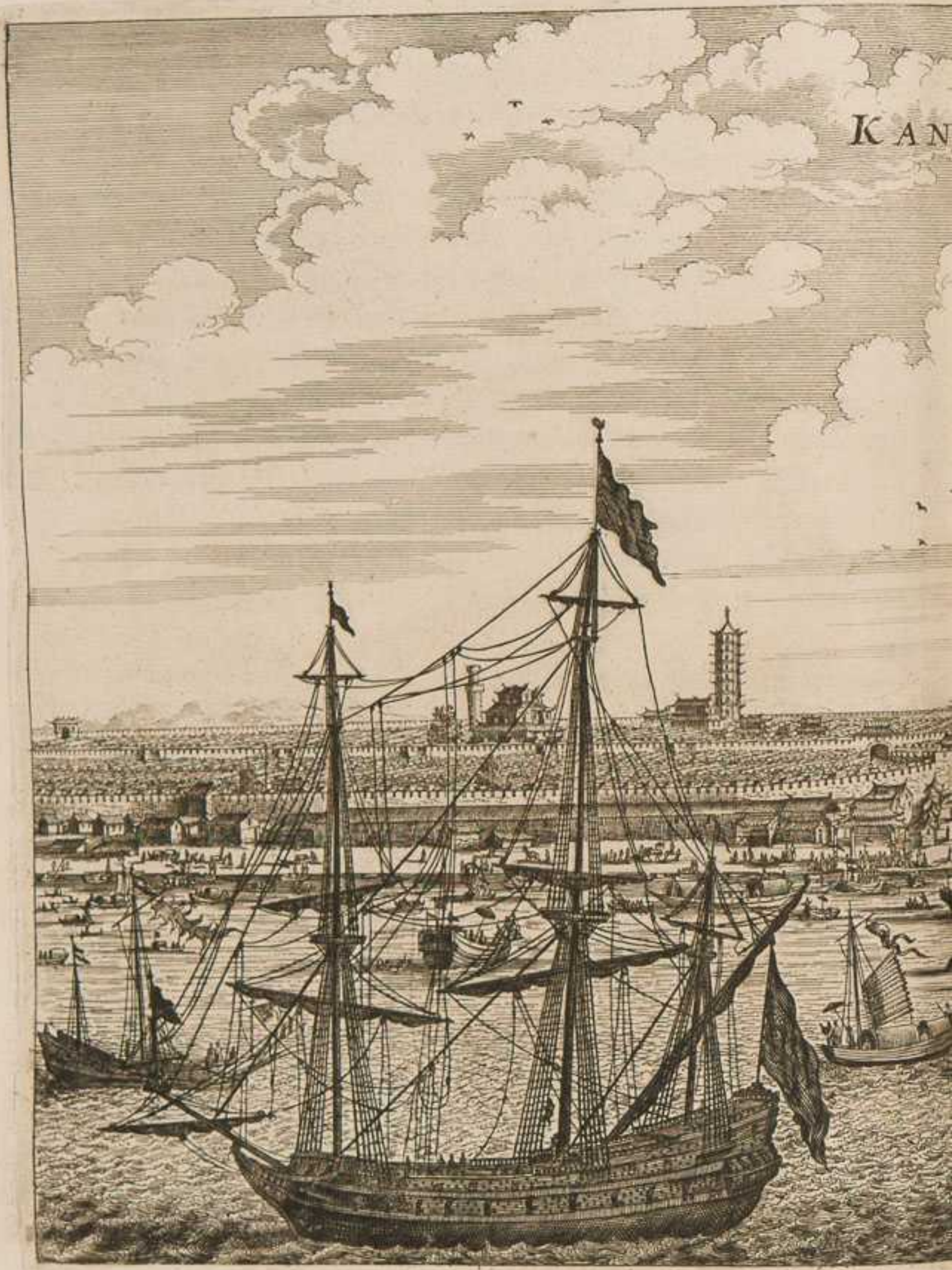
LIEUCHU octava Provinciæ Metropolis, maxime Occidentalis, Regno *Tingking* vicinissima, à quo fluvio *King* & horridis ac inaccessibleis separatur montibus; mare ad Notapeliotem urbis mænia alluit, ubi tutissima navium statio, *Chung* dicta; quatuor regit civitates, *Liencheu*, *King*, *Lingxan*, & *Xelien*.

LUICHEU nona Provinciæ Metropolis, cui à fulmine nomen est, Orientem versus Oceano cingitur, ad Occasum lacu *Lobu*, & ad Austrum munitur monte *Kingliu*, reliquum tam fertilis & peramænus ager occupat, ut rerum omnium copia & varietate inter omnes Provinciæ urbes facile princeps sit. Tribus imperat civitatibus, *Luicheu*, *Suiki*, & *Siuuen*.

KIUNCHEU decima Provinciæ Metropolis, à marmore rubro sic dicta, insulæ *Hainan* caput est, qua Ortum respicit in ipso promontoria sita, tota lacubus & undis circumsepta omnem vim hostilem secura spernit. Ad Notapeliotem monte *Tao*, Austrum versus monte *Kium* clauditur, quamvis montibus aspera, & annosis sit horrida sylvis, equidem omnium rerum ferax, quas postulat usus. Tredecim regit civitates, *Kiuncheu*, *Chingju*, *Lincao*, *Tinggan*, *Venchang*, *Hoitung*, *Loboei*, *Chen*, *Changhoa*, *Van*, *Linxui*, *Yai*, & *Cangen*.

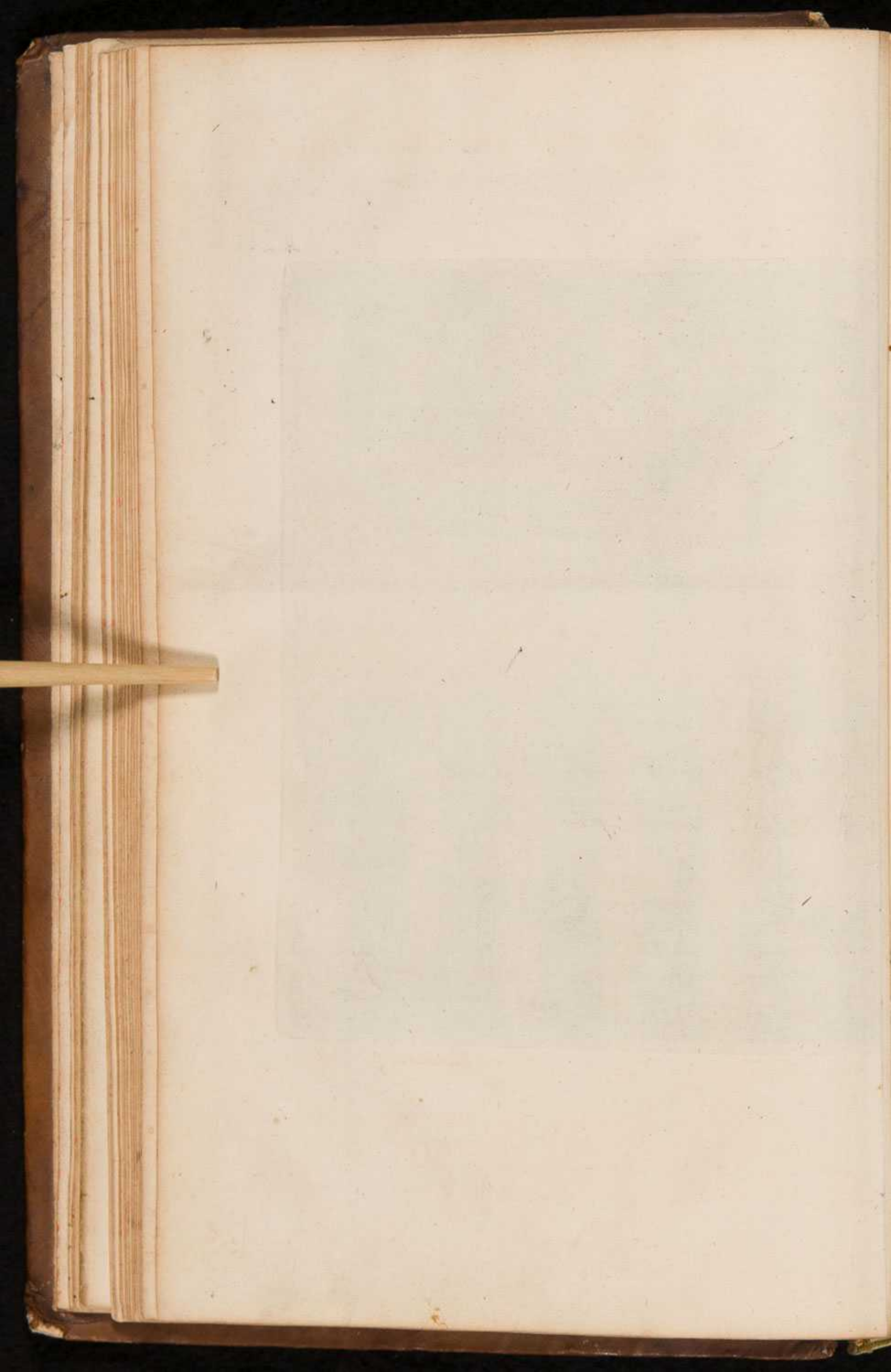

KAN

T O N .

In universâ hac provinciâ ad territorii tutelam, pelagique custodiam decem numerantur munimenta, *Taching*, *Tung*, *Hanxan*, *Cinghai*, *Kiaca*, *Kiexe*, *Ciexing*, *Huang*, *Jungching*, *Cungling*.

Familiarum sunt quater centum octoginta tria millia, trecentæ & sexaginta 4.83.360. Virorum militarium novies supra decies centum septuaginta octo millia, & viginti duo 19.78.022.

Tributum solvit Magno Chamo annuatim oryzæ decies centies & decies septies mille septingentos septuaginta duos saccos 10.17.772. Salis trigies septies mille trecenta & octoginta pondera 37380.

Provinciæ *Quantung* urbs Princeps altitudine Poli ad viginti tres gradus, sub latitudine Boreali *Kanton* est. Qua Austrum spectat maritima; reliquum ejus fructiferi montes, amœnaque vallium cingunt. Hinc & munimentum contra hostes natura posuit, & navigantibus ingentia commerciorum libero mari commoda indulgit. Flumine *Ta* alluitur, quod urbi propius contractiori alveo fertur; qua Oceano proximat, non jam fluvium, sed mare dixeris, tanta ibi latitudo ejus, ut littora & ripæ spectantibus evanescant. Ipsa urbs fluvio longissima mœnium, ædiumque serie adjacet, vix trium spatium horarum expeditus viator extrema ejus consequetur; suburbiis undique amplissimis ita cinctâ, ut continuas populosasque urbes existimes.

Triplex secus ripam fluminis murus Sinico more amplitudine pariter ac altitudine conspicuus, crebris passim turribus, propugnaculis & Castellis interjacentibus. Duo insuper medio emergentia fluvio Castella. Quarum unam in schemate adjecimus, ut ejus architectura melius innotescat

Kanton
situs.

Varia
Kanton
munimen-
ta.

inaccessibilem reddunt urbem, ac continentem versus Castella quinque, altis montium præcipitiis imposita, inexpugnabilem videntur reddere urbem. Templorum palatiorumque ea multitudo, ac splendor, ut nonnisi maximis, primisque Sinæ urbibus concedat, reliquas omnes immensum superet.

Crebræ passim tota urbe moles, & triumphales arcus, quarum una platea ex saxo vivo tredecim statuis, picturisque ita exornata, ut spectantibus, nisi quis assuetus sit, stuporem incutiant. Unius iconem, ex qua de ceteris omnibus iudicium fieri potest, describere, oculisque subicere haud insubidum duxi. Fastigium ejus tribus distinctum fornicibus, omni ornamentorum genere, quæ ars ingeniumque humanum excogitare potuit, ita variegato, ut citius quid spectas, quam quid desiderare possis, invenias. Pleni Sinensi literatura parietes, ac hieroglyphicis characteribus; passim flores animaliumque figuræ, & quicquid curiositas humana ad ornatum, fastumque structurarum artificio suo excogitare potuit.

Olim princeps totâ Sinâ navale *Kanton* fuit, non numero magis, quam celeritate prompta navigiorum, quæ celerrimo in *Taiwanam*, Japoniamque trajectu cæteras maritimas urbes superantes, opibusque quoque, & potentiâ prævaluerunt, ut celeberrimi emporii situs melius à lectoribus apprehendatur, *Kantonem* geminâ facie exhibemus, in priori icone, prout ambulantes juxta ripam se offert, in posteriori plana ejus forma cum Plateis, Portis, Castellis, Pagodiis, Fanis, Aulis, Turribus conspicitur.

1. The first part of the
2. The second part of the
3. The third part of the
4. The fourth part of the
5. The fifth part of the

6. The sixth part of the
7. The seventh part of the
8. The eighth part of the
9. The ninth part of the
10. The tenth part of the

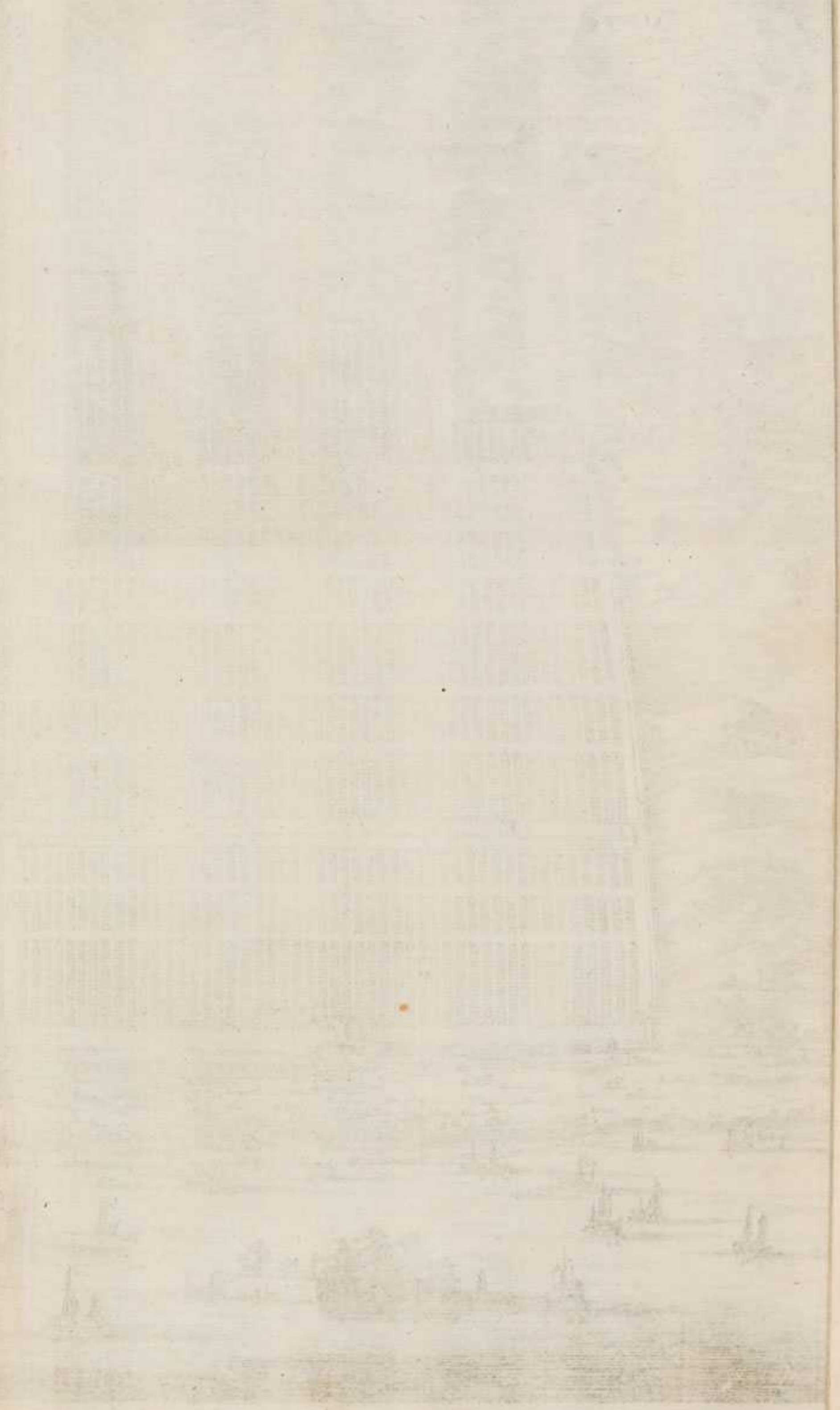
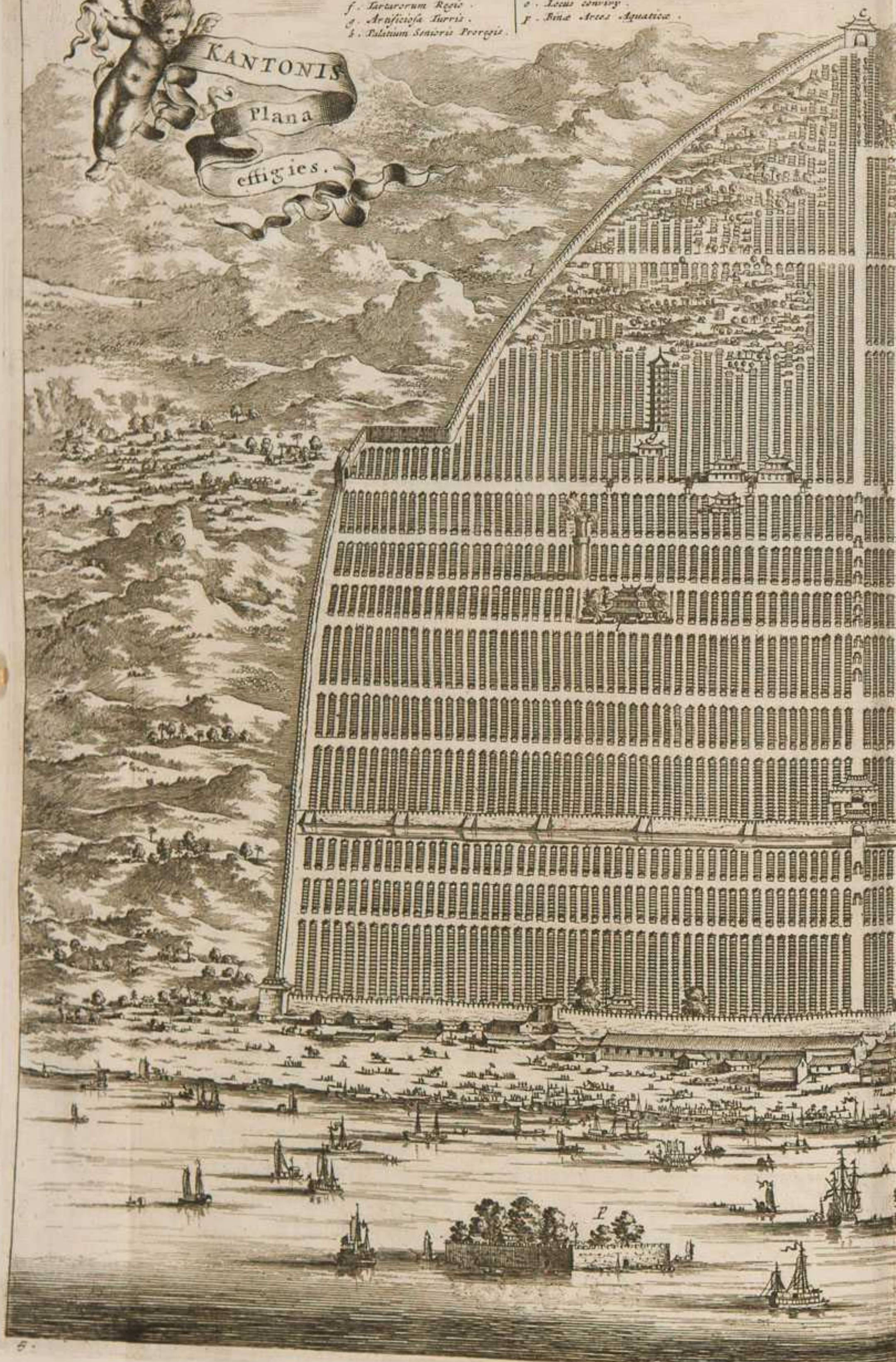
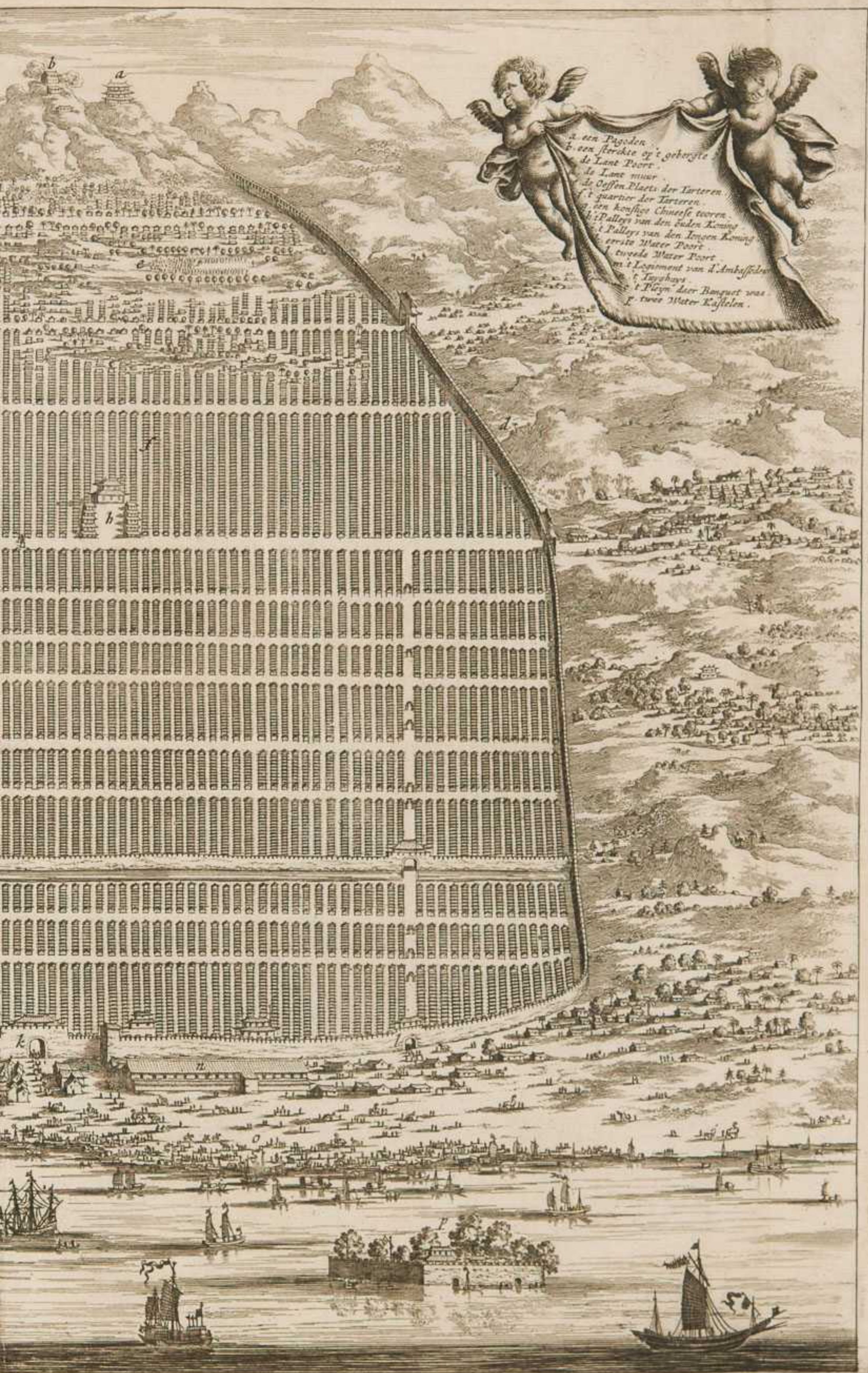

Plate forme de la Ville de Kanton.

- a. Porta.
- b. Fortalitium in Monte.
- c. Porta versus campos.
- d. Murus a latere Agrorum.
- e. Palatia Litterarum.
- f. Sarcophagum Regis.
- g. Aedificiosa Turris.
- h. Palatium Senatorum Praecipue.
- i. Palatium Juniorum Praecipue.
- k. Prior Porta Aquatica.
- l. Posterior Porta Aquatica.
- m. Hospitium Legatorum.
- n. Armentarium.
- o. Locus convivii.
- p. Sine Artes Aquaticae.

a. een Pagoden
b. een sterkte of 't geborgte
de Land Poort
de Land muur
de Oeffen Plaets der Tartaren
c. 't quartier der Tartaren
d. een koningse Chinese tooren
e. 't Palley van den Inden Koning
f. 't Palley van den Inden Koning
g. 't eerste Water Poort
h. 't tweede Water Poort
i. 't Logement van 't Ambassadeur
j. 't Jayshuy
k. 't Pleyn der Banquet van
l. twee Water Kasteelen.

Nondum in Sina Tartarica tempestate ad ruinam populorum, urbiumque se diffundente, ingens commeantium per portas multitudo, ut saepe una die multi pedibus conculcati animam exhalarent. Bis omnino capta à Tartaris fuit, sed ultima supra fidem obsidio plusquam octoginta hominum, & si Martinio credimus, centena millia absorpsit.

Tartari expugnata *Peking & Nanking*, majori Imperii Sinici parte, innumerabili cum exercitu velut imber & tempestas Martia in *Quantungam* se præcipitarunt. Cæteri urbibus invincibilem victoris Scythici potestatem vi, vel deditioe cedentibus, sola *Kanton* ausa fuit invicta mœnia sua, & propugnaculorum moles Tartaro objicere, ejusque furorem pari ferocia spernere. Addidit toto tum Dominator Oceano *Iquon* animos, Sinensis classis & profugorum receptor, qui mari aperto Kantonensibus quotidie suppetias ferebat, invalido ob inopiam navium, & si haberet, regere non valenti ob imperitiam Tartaro.

Obsidio
Kantonæ.

Sed terrarum potens Tartarus, quanquam jam tribus repulsus ab oppugnatione vicibus, obsidione integro anno protracta, cum vel infecta re discedendum sibi videret, vel totis viribus expugnationem ultimo & insuperabili conatu aggrediendam, pertinaciam obsessorum in desperatam audaciam vertit. Ac primo quidem flumen ponte sternere, omnemque obsessis spem subsidiorum maritima via intercludere nisi, labore aliquot mensium improbo id tandem perfecerunt, pontemque mole terrea Lunæ dimidiatæ forma, cujus munimento ab erumpentibus defenderetur, sepe-

runt. Eminuit tum duorum Hollandorum prospera temeritas, qui Sinensibus in urbe mulieribus nupti diu urbem incoluerant. Illi tormentorum machinarumque patrio more periti, occupatis in ponte muniendo Tartaris repente ingruunt, maximis cum copiis ex urbe improvise erumpentibus, atque ita ponte potiti ignes tot mensium operi injiciunt, comburuntque: Tartari spe sua & tam longi labore temporis subito dejecti alia rem via aggrediuntur, & imbre tormentorum continuo partem murorum quassatam longo tractu cum dejecissent, ut jam expugnabilis urbs videretur, non tamen ausi ante irruptionem tentare, quam præcipuos in urbe spe præmiisque vel metu in partes suas traxissent.

Duo Hol-
landi vim
Tartaro-
rum gene-
rose in-
fringunt.

Proreges duo, quibuscum Legatis nostris negotium erat, summum in Tartaros imperium, urbis obsessores, habebant, qui Præfectum Kantonensem *magnitudine præsentis & inevitabilis periculi, spe dignitatum præmiorumque, quæ à Tartaro victore passim tota Sina consequi posset* (eo gravibus execrationibus fidem suam obstringebant) ac quod valentissimum, *quadraginta millibus Toelis argenti*, si urbem dederet, corruerunt. Perfidus, nullâ in præsens urbis dedendæ necessitate, corruptus argento, ac in futurum promissis, portam urbis hora condicta Tartaris tradidit.

Tartari
corrum-
punt Præ-
fidem.

Traditur
civitas.

Ergo vigesimâ quartâ Novembris Anni millesimi sexcentefimi quinquagesimi Equitatus Tartaricus torrentis instar, per apertam à traditore portam, urbem *Kantonam* irrupit, prostratis passim, qui se opponere conabantur, sed sine ordine, sine Duce, Sinensibus. Recepto intra mœnia toto exercitu hostili cædes, direptio, clamor, ejulatusque mixtus occidentium pariter & cadentium. Integro mensē urbs tanta prædæ cædique exposita fuit, cæsis, si paucos excipias eruditos, artifices, robustosque congerendæ rapinæ idoneos, omnibus, quotquot populocissimam urbem incoluerant. Sexta demum Decembris Proreges cædem inhibuerunt, cum jam, qui cederentur, superessent ferè nulli. Ita *Kanton* periit, tam brevi temporis spatio octoginta, & si Martinio credimus, centum millibus hominum cæsis, paulatim tamen Proregum cura spiritum, sanguinemque recepit, ut intra paucos annos hujus classis vestigia deleri posse videantur, in quorum laudes hæc canimus:

Deplo-
randa stra-
ges.

*Illustrant gemini Soles Kantona superbum,
Quorum virtutes inclyta fama refert.
Utque Tamerlanidis renovarent sceptrâ potentis,
Edomuerè Sinas armipotente manu.*

Legati
26. Sep-
tembris
iterum ex-
scendunt.

Tres interea hebdomadæ præterierant, ex quo Legati intra navim suam detinebantur, cum iterum exscendere jussi & prius hospitium repetere, in quo à militum cohorte tam arcte custoditi sunt, ut nulla iis exeundi potestas relinqueretur.

Biduo
post à
Mandari-
no visitan-
tur.

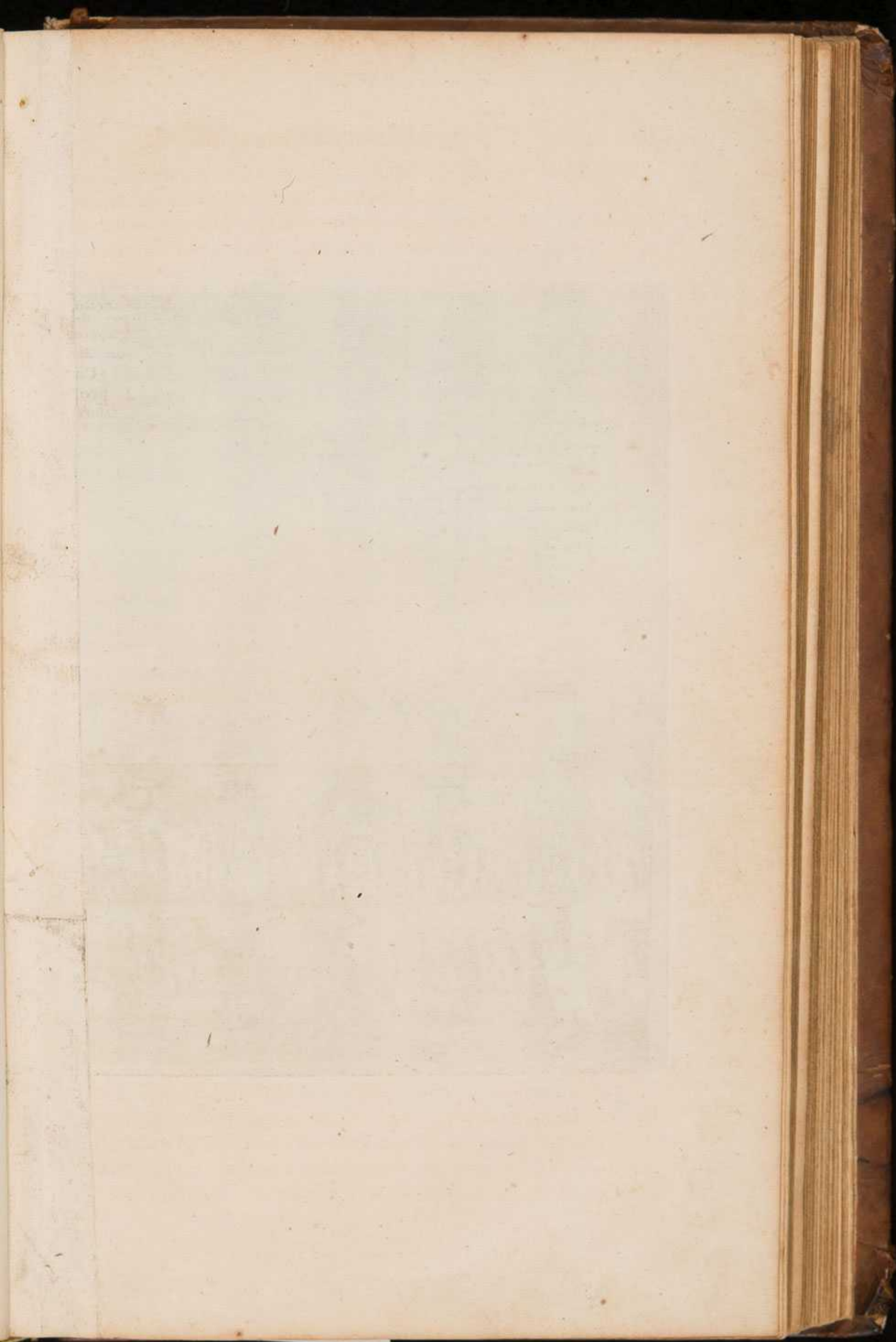
Biduo elapso Mandarinus quasi jussu Proregis dona haud minora tercenties mille Toelarum argenti suffectura *Pekingæ Kantonaque* inter proceres distribuenda, præter alia minoribus Magistratibus debita. Legatis: *non se emptum venisse libera per Sinam commercia, reagentibus; & sibi protinus Sina abire fixum statutumque, nisi æquioribus admitterentur conditionibus; ipse vix iræ suæ compos, nulla sibi ejus rei mandata & expectandam Pekinga Magni Chami voluntatem dicens, quasi imitabundus discessit.* Legati interea indies magis magisque, ut tantam pecuniæ summam erogarat, urgebantur, cumque finis nullus molestiarum esset, Proregibus centum triginta quinque Toelas argenti promiserunt, sed cum insuper fœnus mutui exposceretur, abiturum navibus comœntu, velisque instructis moliebantur. Sed Proreges, *manendum, donec litteræ Pekinga advenirent, & de voluntate Imperatoris certiora innotuissent, monuerunt.*

Toela va-
let trede-
cim argen-
teos Du-
catones.

Legati
dissimu-
lant dis-
cessum.

Legati
vocantur
à Proregi-
bus ad re-
gale con-
vivium 15.
Octobris.

Legati Proregibus, quod nulla amplior pro fœnore instantia fieret, Syngrapham nomine centum triginta quinque Toelarum argenti exhibuerunt; tam accepta munificentia, ut decimâ quinta Octobris magnificentissimo ab iis convivio exciperentur. In patente extra urbem campo decem tentoria pretiosissimæ texturæ erecta, ut in icone, conspiciabantur. Cuncta, ut Tartaris mos, omni latere aperta & oculis aërique pervia. Me-
dium,

Festin des
pres des mu
t Konincklye
voor de muur
Conviv
proregt
Muros Ca

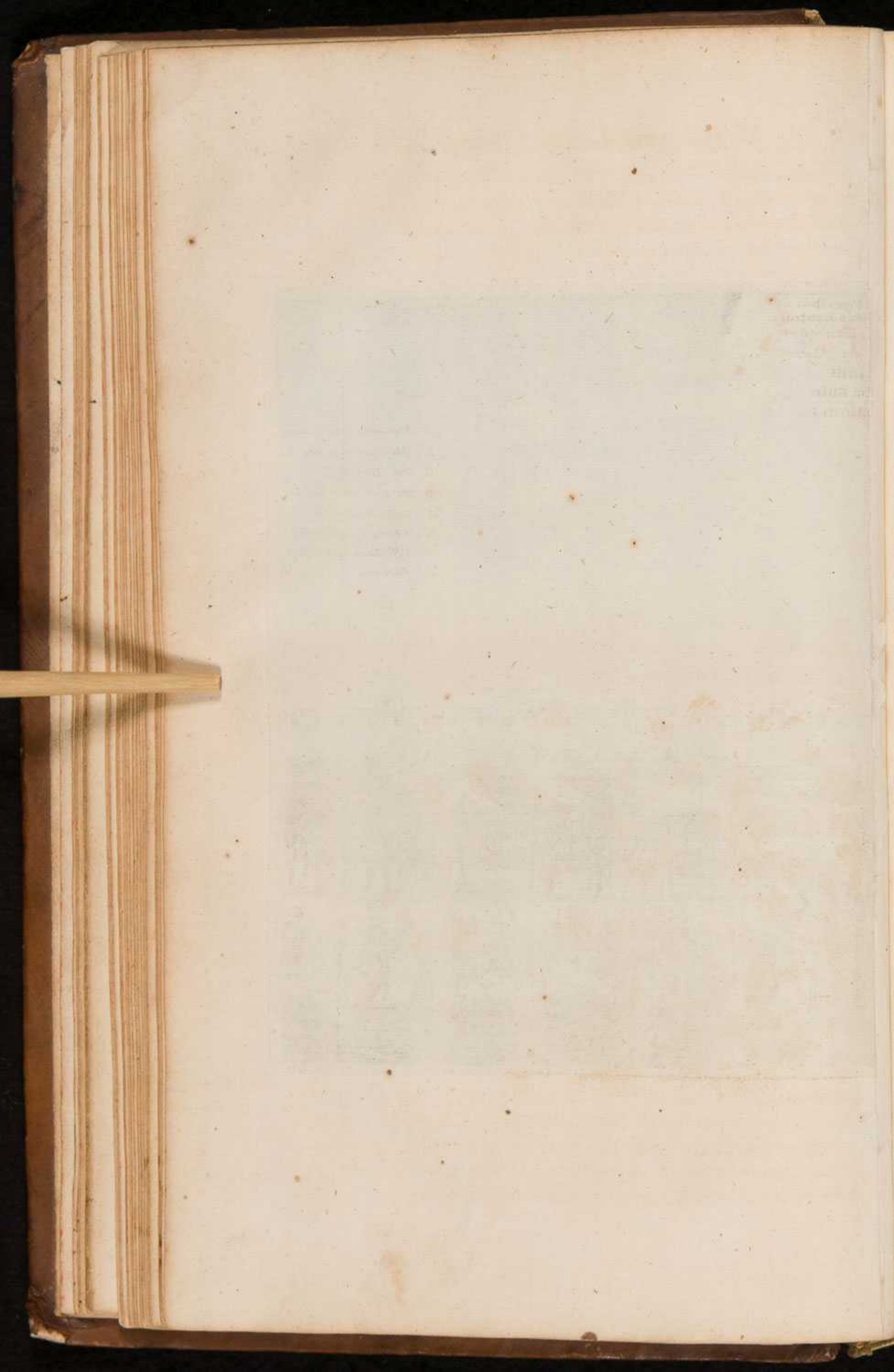
- A. Le vieux Vice-Roy .
- B. Le ieune Vice-Roy .
- C. Le Tutang .
- D. Les deux Ambassadeurs .
- E. Les deux Mandarins .
- F. Les Musiciens .
- G. Cinq Porte parasols .

Vice-Rois
 rs de Kanton
 k Bancquet
 van kanton
 rium
 am ante
 antonis.

- A. Den ouden onder Koninck.
- B. Den jongen onder Koninck.
- C. Den Tou-tang.
- D. De twee Ambassadeurs.
- E. twee Mandaryns.
- F. 's Konings Musikanten.
- G. Vyf Konincklycke Sonne Schermen.

dium, cæteris in circuitu fixis, Proreges & Tutangi tapetibus insidentes occupaverant. Primum lævam versus Legatis, alterum à dextris Musicis destinatum. Varii circa tentoria tubicines, mimi ac Comœdi aërem horri-sono strepitu tumultuque implentes. Ingens non ex urbe modo, verum locis vicinis hominum confluxus. Legatos duo Mandarinum magno apparatu in conspectum Proregum deduxerunt, solennibusque expeditis, in tentorium ab iisdem reducti sunt.

Mox aulæ magister toga indutus cœrulea ex serico, quam aurei Dracones implebant, collo monili ex succino circumdatus (& tali habitu Mandarinum, aliique Magnates tantum utuntur, plebi eo colore, vestituque interdictum) multitudine sua authoritate disiectâ, cibos mensæ Proregum inferri iussit. Singulis Proregibus peculiaris mensa, Tutangoque, stratae mappis ex serico purpureo. Eadem Legatorum ratio. Singulas mensas quadraginta & amplius argentæ omni delicatissimorum genere ciborum refertæ patinæ onerabant. Tum insonuere tubæ, tympanaque & omne Musicorum genus, nostris quoque artem suam ostendantibus. Musica Sinesium variis exercetur instrumentis, quæ in multis ab Europæorum more discrepat. Chordæ non ex Chalybe, vel nervis, sed serico constant, ut Citharis haud incongrue utuntur; sed præcipuum artificium in *Zunga* (ita vocant organon Musicum ciendis affectibus accommodum) & ossiculis quibusdam, lignisque tractandis consistit. Nihil illis in voce modulanda exactius, adeo multipliciter eam sonoro tactu variare, & Musico sono accommodate miscere possunt, ut omnium populorum peritiam post se longissime relinquunt.

Initium convivii à potu *Cha* vel *The*, Sinesibus magnalibus peculiari, factum. Is ex herba *The* vel *Cha* in aqua cocta, percolataque componitur, cui lac dulce, calidumque cum mica salis admiscet, fervidumque sorbent. Ingentes ei virtutes tribuunt, neque minoribus celebratur in Sina laudibus, quam Alchimiæ lapidem suum, vel Aurum Potabile de prædicare solent.

Postquam *The* singuli hausissent, convivium cœpit. E regione Legatorum duo Proreges cum *Tutango* confidebant, vultu hilari & singularem erga Legatos benevolentiam spondente. Colloquia magnam partem de Hollandia, ejus incolis, moribusque instituebantur, multum admirantibus, laudantibusque dexteritatem Legatorum ad interrogata prompte pariter provideque respondentium Prorege utroque.

Crebra ex aureis crateribus vultu, gestuque propinatio, Legati medio convivii singulis vitrum vini Hispanici porrigendum curabant, quo potu adeo delectabantur, ut suum *Samzou* negligerent. Est autem *Samzou* potus Sineus ex oriza sapore acidiusculo in vini speciem corruptus, quo non ad sanitatem modo, instar *The*, verum voluptatem quoque tota Sina copiose utuntur, & salubrem esse testatur non floridus modo potatorum color, ve-

rum quod nec nausea ventriculum distendit, etiam uberius haustus, & nullo caput dolore, quod vinum, cerevisiaque facere solent, affligit.

Singularis
prompti-
tudo fa-
mulorum
Sinensium.

Modestia
liberorum
Proregis.

Legati
splendido
comitatu
reducun-
tur ad ho-
spitia.

Nihil toto convivio mirabilius visum, quam prompta tot ministrorum (tria millia numerabantur) servitia sine strepitu, sine turba, quisque suum munus promptissime obeuntes. Nec minor in Proregum liberis (nam & horum aliqui aderant) modestia, civilitasque, qui & Legatis honorem exhibere Europæo more docti, & parentibus ingeniculantes, terramque ter osculantes reverentiam publice præstabant. Ita tandem exacto convivio Legati, gratias actis, in palatium suum à Tartarorum Equitum turma, multisque aulicis honorifice reducti, reliquum diei hilariter exegerunt. Musa splendore convivii excitata in hos erumpebat versus:

*Fluctus ut in salso, sic jam velamina sulvo
Auro intertexto serica laxa fluunt.
Omnigenumque cibum rutilantia vasa ministrant,
Atque Ganymedes limpida vina promit.
Phæbus adest, secumque Deas in prælia ducit;
Ecce lyræ resonant, doctaque turba canunt.
Singula quid referam? nunquam tam fertile Regnum
Barbara terra mihi, sed paradisus erit.*

Tutangus
Magno
Chamo li-
teras desti-
nat.

Post hujus convivii solennia, Tutangus literis Pekingam missis Magno Chamo significavit, Legatos cum muneribus foedera amicitiamque petentes Kantonam appulisse. Proreges insuper secunda vice Imperatorem certio-rem reddebant, non modo gratulari Legatos Majestati ejus velle Imperium, verum etiam liberam per ejus ditiones navigationem, commercium, habitationemque petere.

Batavis
liberum
commer-
cium per-
mittitur.

Sex menses effluxerunt, antequam Pekingâ responsum ad Proregis Tutangique literas adventaret. Tandem duo edicta Magni Chami allata fuerunt. Prioris argumentum erat: *Permitti Hollandis, ut Legationem ex viginti personis constantem Pekingam mitterent, quibus interpretes quatuor adjungerentur: reliqua multitudo Kantonæ in navibus suis, nulla mercaturæ licentia, remaneret. Alterius summa fuit: Hollandis libera per Sinicum Imperium commercia permitti, verum ea conditione, ut Legati Pekingam venirent, ac Imperatori coram gratias agerent.* Ita Legati, cum ampliores mercibus suis custodiendis, distrahendisque ædes impetrassent, ad Pekingensē iter se, suosque necessariis omnibus rebus, instruxerunt.

Tutangus
Herynæ sa-
lutat Le-
gatos.

Secunda Novembris Tutangus Herynæ, ut ostenderethaud minori se favore Hollandorum Legationem prosequi, quam Kantonenses in splendido illo convivio fecerant, magnifica classe ædes Legatorum secundo flumine advectus eosdem in Prætoria sua Jonka (navigia Sinensia sic appellantur) omni cultu, observantiaque hilaris, alacerque excepit. Cum confedisent, varii de rebus novis, gravissimisque sermones habiti, tanta utrumque ani-
morum

morum alacritate, ut nil nisi firmam, fidamque amicitiam sperare posses. Deductis inde à *Tutango* Legatis magnâ domum pompa, qui mox potum suum ex argenteis lagenis promi, exhiberique jussit, ac salute dicta scapham conscendit, & ad classem suam revectus est.

Dum ita ad *Pekingense* nos iter paramus, Prorex Junior expeditionem contra rebellem Provinciam *Quangsi* suscepturus (ea quippe *Magni Chami* imperium contumax spernebat) copiosissimam *Kantonæ* classem, qua exercitum Tartaricum transfretaret, contraxit. Erecta passim toto litore creberrima tentoria, sub quibus & Seniori Proregi, & nobilibus cæterisque validiceret. Ipse spadiceo conscenso equo, habitu, Armisque Tartaricis instructus, militarem vultu animum, roburque spirabat Scythia dignum. Tunica pellibus, quas *Siberia* mittit (*Sabellinas* vulgo vocat) suffultæ lana extrorsum versa. Caput pileo rubeo, iisdem pellibus trium latitudine digitorum prætexto tegebatur, unde tergum pavonis cauda (solis id Regia dignitate fungentibus licitum) superbe flagellabat. Equus stragulis auro rigentibus opere Phrygionico, tribus de collo floccis purpureis dependentibus.

Junior
Prorex
profici-
scitur ad
Provin-
ciam
Quangsi
seditio-
nem ex-
stinctu-
rus.

Hoc habitu superbus ad ripam fluminis valedicturus descendit. Magnates per tentoria sua dispositi adventum ejus expectabant, pariterque Legati nostri magnifico apparatu. Ipse conscensâ Prætoria sub tentorio ex rubro serico considens ultima gratulantium, fausta que apprecantium vota pari affectu, & humanitate excipiebat, reddebatque. Quibus Musa nostra sic accinuit:

Junior

*Junior hic Princeps armatus fulminat arcu,
Et fert in dextrâ tela superba manu.
Vectus equo spumante volat ceu fulgur in hostes:
Arduus invicto victor ab hoste redit.*

Sacerdo-
tes Prore-
gi male
auguran-
tur.

Spernit
augurium.

Paucis ante discessum diebus consulti harioli, aruspicesque Sinici, ex avium intestinis, stellarum positura, simili que superstitione, quibus impense indulgent, infaustum cœlum, adversamque expeditionem prædixerant: sed sprete ab animoso Principe, cum victor deletis rebellibus, totaque Provincia *Quangsi* expugnata, Tartaricum Imperium auxisset, fugâ se subdixerunt, extrema sibi ob artis suæ vanitatem, an quia studio finxerant deterrendis suo à proposito Tartaris, imminere haud omnino vane metuentes. Exarsit eo vehementius justissimâ iracundia Princeps, & quia in ipsos sævire non poterat, templa Pagodasque solo tenus diruit, statuasque exussit. Jamque signo dato universa Tartarica classis Prætoriam sequebatur, cum omne *Kantonicum* littus, ripasque innumeris navibus contactas vidissemus, in hospitium reversi sumus.

Et quoniam frequens Proregum *Kantonensium* in hac Legatione mentio fit, operæ pretium erit, paucis originem utriusque, fortunamque commemorare. Patria illis *Pekinga*, dignitate inter Proceres primi; Junior Prorex senioris filius primo à nostris habebatur, verum postea tam intensum mutui amoris gradum, quem in ipsis observabamus, non sanguine, sed duriori familiarum fortunâ ortam intelleximus; nam utriusque parens jussu Imperatoris

peratoris Sinici, incertâ tam duæ sortis causâ, interfectus est. Filii parem metuentes exitum, fugâ se *Quantungum* provinciam receperunt, tuti ibi Tartarico futuri præsidio, quod *Magnus Cham* eam tum Provinciam ingenti exercitu irrupisset. Illi hac arreptâ occasione, hanc labem Sinarum cruore eluendam animo obfirmantes, se ipsos Tartarorum castris commiscendi veniam petunt, ad collapsam familiam, in vindictam patricidii, armatâ manu pristino splendori restituendam, *Magnus Cham*, auditis injuriarum ab Imperatore Sinico acceptarum querimoniis, non favorem modo, & gratiam pollicetur; verum fide eorum propius perspecta, honores summos dignitatesque, uno illorum *Pignowan*, altero *Simowan* vocato, qui præcipui in Imperio honoris tituli, ejusdem auctoritatis, ac Proregia Europæorum dignitas, elargitur. Credibile est, hos generosos Duces in expugnandâ *Quantung* fortem, strenuamque operam præstitisse, cum tota hæc regio, in qua quibusdam locis ad aliquot milliaria per urbium, Pagorumque ruinas excurritur, armis Tartaricis in vastitatem, solitudinemque maxima parteredaucta sit, unde Proregum avitâ potentia eam pleno quasi & regio jure gubernant. Hoc exemplo promptitudinem in viris, nobili & generoso sanguine oriundis, injuriandis Reges & Duces ab hac gente deducant.

Jam exacto anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, Februarii dies vigesima secunda, anni millesimi sexcentesimi quadragesimi sexti advenerat, cum Legatis visum fuit *Pekingense* iter ingredi, postquam literas salvi conductus à Prorege impetrassent. Quare equis conscensis comitantibus Mandarinis *Poetsiensin* & utroque *Heitou*, cæteri gladiis armisque instructi ordine præcessimus. Literas Proregi seniori, qui graviter oculorum dolore laborabat, à *Joh. Maatsuiker* Indiæ Præfecto scriptas, obiter repræsentatas cum restituisset seniori *Heitono*, ut ab eo exhiberentur, *Magno Chamo* addita excusatione, quod licitum sibi non esset eas ante accipere, quam Legati *Pekingæ* Imperatorem salutassent, ultimo valedicto, ad aulam Junioris Proregis, quanquam tum bello *Quangsiensi* occupatus abesset, Solium ejus pelle tygridis constratum more gentis venerati, mox ad matrem ejus Tartaram se contulerunt, quæ quod Sineses in comitatu essent, à quibus aspici volebat, conspectui nostro se subduxit. Inde *Tutangum* convenerunt, qui implacabilior Batavis, negato sui alloquio, gratias pro genere & labore illis agi jussit. Tandem illum, qui ab Imperatore *Pekingæ* paulo ante venerat, Ablegatum invisunt, qui admissis in conspectum suum Legatis, ipse habitu Sinico potius quam Tartarico, confidere ad dextram eos cum jussisset, interpretes in genua reverenter procumbens, vota Legatorum exposuit, quibus paucis magna gravitate, toto corpore immotus, respondit. Ministri ejus magno numero ad lævam dispositi, solo oculorum nutu (neque enim verbis utebatur) jussa exequabantur. His ita expeditis, Legati in domum, mœnibus urbis contiguam, deducti, Mandarinorum quotidie frequentibus honorabantur

Legati
ades Pro-
regis Se-
nioris ad-
cunt.

visitationibus, ac varia haud magni momenti quotidie ultro citroque interrogabant

Senior
Prorex
Legatos
convivio
viatico ex-
cipit.

Vigesima septima Februarii Prorex, cum rem cum summo Delegato plane confectum intellexisset, Legatos ultimo excepturus convivio solenniter invitavit. Vestibula & ambulacra Palatii splendide exornata spectantium oculos mira pulchritudine, armis hinc inde magna copia dependentibus, feriebat. Utque convivii hujus magnificentia, eo illustrior appareret, invitati Praecipui ex *Katonensi* Magistratu, Mandarinique, qui longa serie tapetibus pro cuiusque dignitate confidebant. Legati ad dextram confedere, e regione eorum Prorex adversa facie in lato quadratoque scamno cui stragulum pretiosum, ut in icone, injectum. Vestis aureis undique Draconibus picturata. Retro veluti tænia de capite pileolo Tartarico Cauda pavonis, Regiae dignitatis insigne, dependebat. De collo longa ex succino albo catena: pollicem ex ebore annulus fringebat, Tartaricae signum mea opinione fortitudinis, quo in arcubus inflectendis uti solent. Convivio durante Prorex liberis suos humanissime abblandiebatur, tanta eorum libertate, ut etiam subinde humeros ejus conscenderent. Novem in universum erant, omnes forma pulcherrimi, habitu magnifico. Maximus natu vix quinquennis videbatur, quod ex diversis nati matribus essent. Quippe, ut interpretes referebat, multae Proregis Sinis uxores, ex quibus tum temporis quinquaginta sex liberos susceperat. Finito convivio Legati gratiis actis palatium suum repetierunt. Proxima die simili splen-

splendore convivii in palatio Proregis junioris, ejusque tum absentis in *Quangsi* debellanda jussu, à scriba, Arcanorumque ejus Præfecto excepti fuerunt. Nihilomissum, quod magnificentiam tanti Principis, affectumque erga Legatos demonstrare posset. Nam postquam remotæ epulæ, Comœdia ferarum bestiarum habitu miro spectaculo exhibita fuit. Quippe pellibus Leonum, Tigridum, Leopardorum aliorumque belluarum induti ferociam, rugitus, incessum, ita diductis horribiliter rictibus, expansis unguibus, & in mutua infixis vulnera æmulabantur, ut ignorantibus terrorem incuterent. Præ viri gravitate Musa excitata in hos erupit versus:

*Hic habitum, vultumque viri spectare potestis,
In quo Cham magnum spem posuisse juvat.
Attamen acta viri, præclaræ copia, famæ,
Omnia cum pereant, sola superstes erit.*

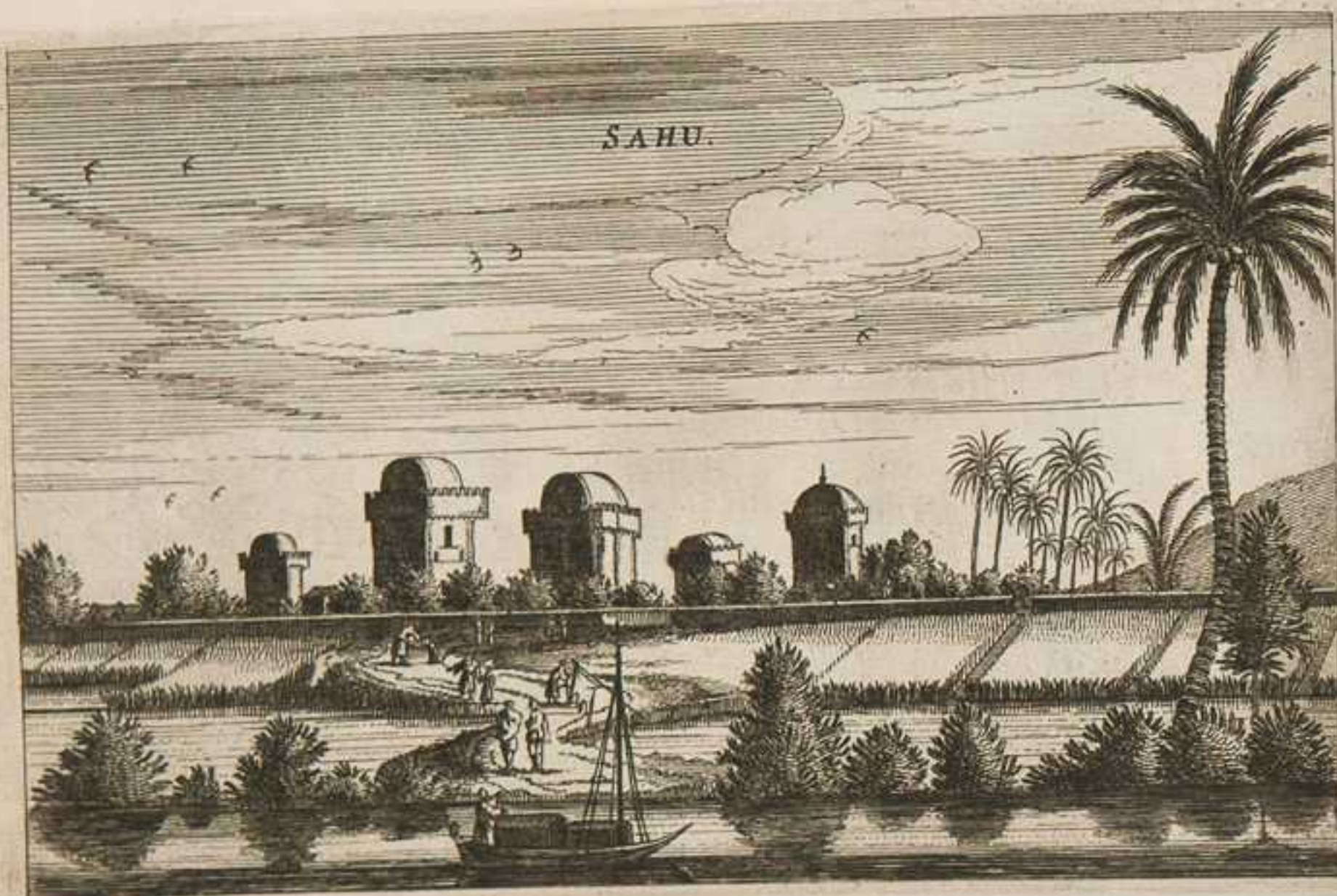
Mater Proregis Tartara pretioso habitu, statura breviori, colore subfusco membris gracilis, aspectu decoro, ac ad omnem humanitatem composito, subinde per triclinii fenestram convivas volantibus oculis aspectabat. Ei posita erat in palatio vacua sella, elegantibus picturis ornata, cui honorem in absentis Dominae gratiam exhibuimus, utrimque honoribus mutuo exhibitis. gratiisque actis, Legati equis conscensis palatium reperierunt.

Rebus ita *Kantonæ* ex voto peractis, cum Proregi, Magistratibusque valedixissent, acceptis literis publicæ fidei, nihil quod accelerando *Pekingensi* itineri faceret, omiserunt. Iter illis per flumina continua usque ad quartum *Pekingâ* lapidem, nisi quod terrestri via per montana *Nambung* proficiscendum fuit. Legati splendida pro se conduxerunt navigia, quibus *Kantonensis* civitas quinquaginta alia minora, muneribus, impedimentis, & comitatu vehendo, sumtibus Imperatoris addiderat. Inconsultum videbatur cum navibus nostris, quod graviores essent, flumen altius subvehi: Idcirco eas sub præsidio *Francisci Lantsman* relinquere in statione *Kantonensi*, donec rediremus, visum Mandarinis *Pinxentou*, qui titulo Senioris *Heitou Heitamona Kantonam* nos jussu Proregis deduxerat, è supremum in classem nostram, autoritate *Tutangi Kantonensis*, Imperium habebat, cui duo alii Mandarinis, præter illos, qui antehac *Pekingam* in causa nostra missi fuerant, adfuites, sociique dati. Classe remigibus, helcyariis, aliisque nautis sufficienter ad tantum iter instructa, præsidio insuper Tartarorum militari, sub auspiciis duorum Magnatum contra omnem vim, injuriamque defendebatur. Omnibus jam ad profectioem paratis, Legati Jonka sua conscensa, vexillum Batavicum proposuerunt, tubisque solito more signum itineris inchoandi dederunt. Præmissi, ut consuetudo in Sina fert, cursores, qui singularum Magistratus civitatum de adventu nostro præmonerent, ac ut omni humanitate eos exciperent, tractarentque nomine *Magni Chami* mandarent, idque tota via *Pekingam* usque constanter observatum.

Legati à
Secretario
Proregis
laute exci-
piuntur.

Ficta fe-
rarum bel-
luarum
Comœdia.

Legati
discessum
Kantonæ
parant.

Veniunt
ad pagum
SAHU.

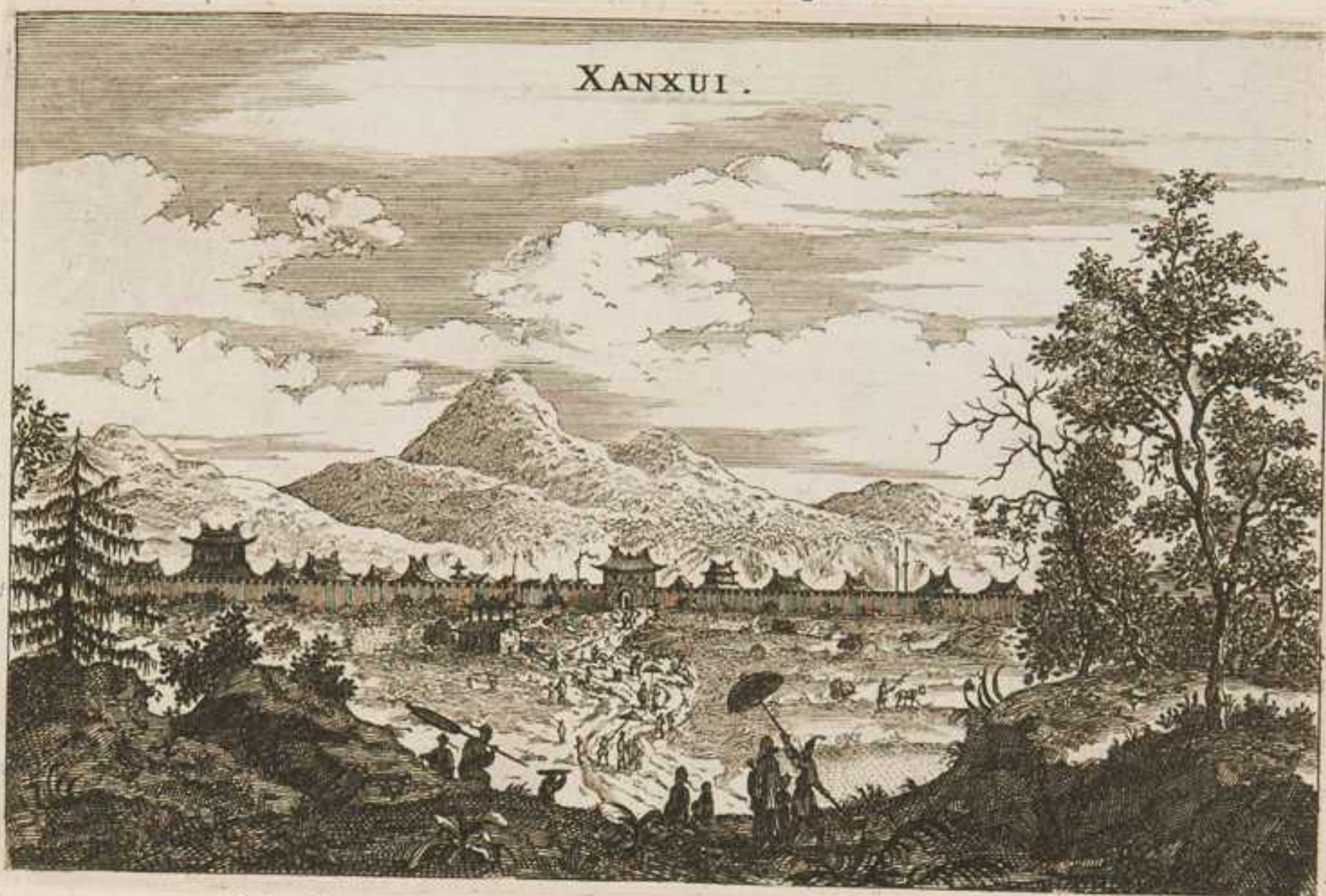
Decima septima Martii Anni millesimi sexcentemi quinquagesimi sexti *Kantona* digressi *Pekingense* iter suscepimus, fluvio *Tay*, qua moenia *Kantonensia* stringit, remis velisque subvecti; unde pulcherrimus urbis obversabatur prospectus, tota in abitum nostrum faustis acclamationibus civitate effusa, & undique tormentorum bombardarumque fragoribus terra tremente, ignibus ardente aëre. Postquam magno hoc fluvio aliquandiu provecti essemus, Boream versus ostium fluvii *Xin*, quem Europæi, nescio qua de causa, Europæum vocant, se in *Tayum* exonerantis ingressi, vespera in noctem vergente pagum SAHU prima illa die attigimus. Sex horarum navigatione *Kantona* is distat, ambitu exiguo & rusticis calis referto, quarum tenuitatem aliquot magna ædificia attollunt. Ager ipse frugum dives, arboribus passim, collibusque ad jucunditatem distinctus. Incolæ textores serici, unde magna inde ad vicinas urbes copia defertur, & hinc opulentia. Nocte ibi exacta, sub ortum Solis digressi, decimâ nonâ, post multos labores urbem *Xanxui* in conspectu habuimus, ibique jactis ancoris substitimus.

Urbem
XANXUI
19. Martii
appellunt.

XANXUI undecimum Metropolis *Kantona*e oppidum centum & quinquaginta *Ly* ab urbe *Kantona* sita est.

Ly vocant Sinenses distantiam, intra quam vox hominis clamantis exaudiri potest, aëre cœloque tranquillo. *Ly* igitur stadium fere æquat, quod centum quinquaginta passibus constat, & quorum duo ac viginti vulgare milliare Germanicum conficiunt.

Urbs hæc dextræ fluminis ripæ adsitâ, pulcherrimam vallem media complectitur, montibus hinc inde, collibusque in orbem cincta. Ambitu non

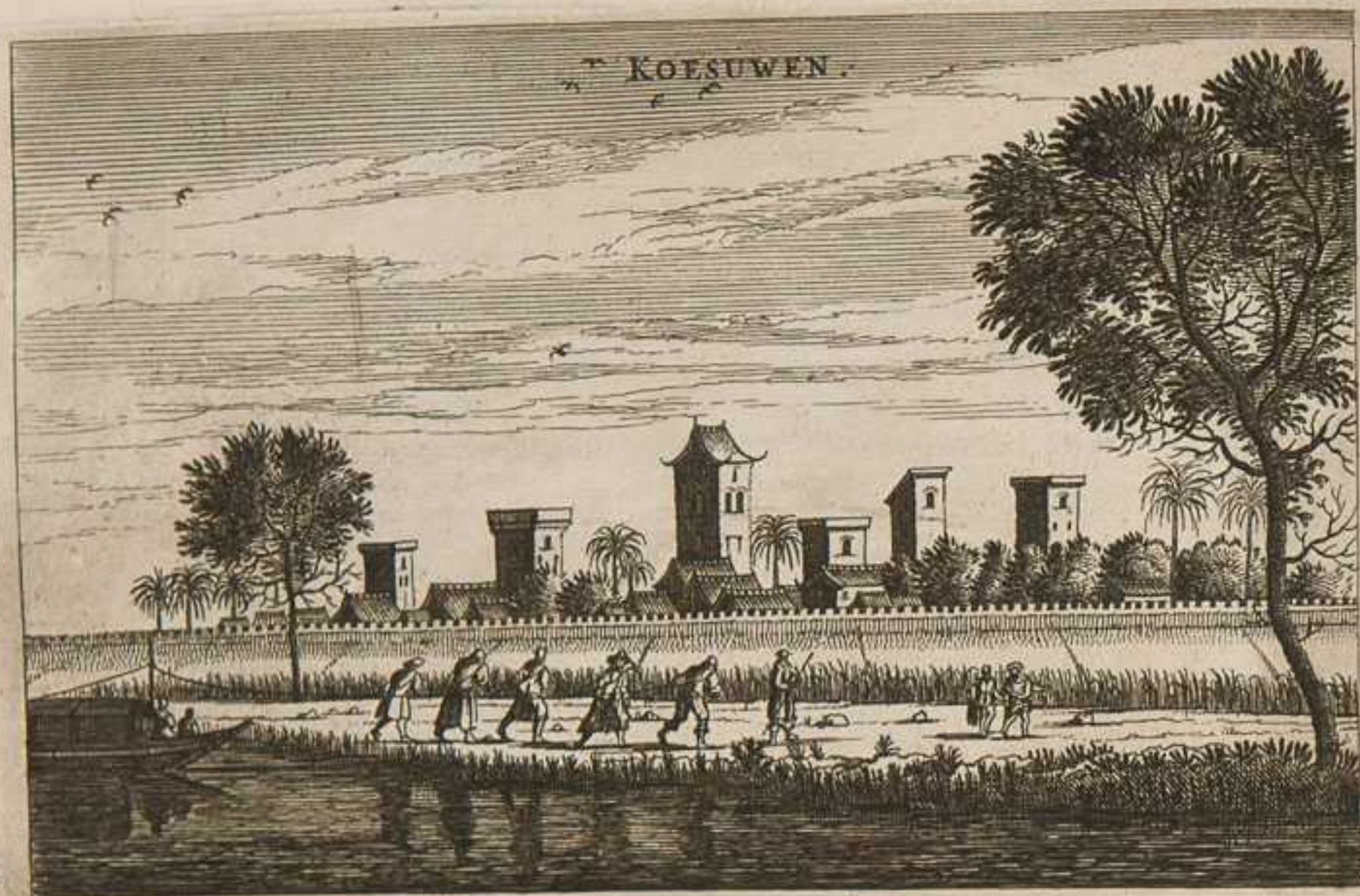
non magna, sed olim adeo referta incolis, mercaturæque abundans, unde cum majoribus etiam civitatibus certaret. Difficilis totâ die via adeo Tartaros, Sinaeque remiges, helcyariosque debilitaverat, ut reficiendis eorum viribus intervallum aliquod laboris indulgendum humanitas suaserit. Dum militum vexilla ripam fluminis obsederant, quod honori Legatorum dabatur. Oblatas etiam lautias, quas Legati, cum intellexissent hæc Imperatoris calculo adjici, quorum compensationis cum grandi scœnore tenerentur, modeste excusarunt, idque tota reliquâ viâ observatum. Prima vice navi in tentoria ad ripam fixâ egressi legati, Tartaros militaribus se exercentes artibus, pugnisque imaginariis jucunde spectarunt.

Utque peritiam suam quidam ostentaret Tartarus Eques, spatio sex & quinquaginta passuum ter per exiguum, palmi magnitudine, scopum, nunquam aberrans, sagitta trajecit. Scythicus is sagittandi mos multum à nostra consuetudine discrepans, non ut nos solemus, oculo ad arcus mediam curvaturam recta intenso, sagittaque in scopum directâ, sed vagis in circulum motibus, quos ita temperare, ut nusquam aberrant, noverunt, peragitur. Longe illi certius destinata feriunt tantis erroribus, quam nos arcu in rectum intentato. Idque illis dextrorsum, lævorsum æque promptum ac facile.

Tartari
Equitis
peritia ja-
culandi.

Hic à nobis *Kantonam* recessit, postquam magnifico prius convivio Legatos exceperat Proregis Secretarius, fausta prosperaque reliquo itineri apprecatus. Inde adverso flumine lente, ac multo labore provecti difficiliorem longe navigationem ob alvei angustias, multorumque ex vicinis montibus rivorum confluxum, unde aquis incitatus refluentibus, majori

Secreta-
rius Se-
nioris Pro-
regit dis-
cedit, &
Legatos
convivio
viatico
excipit.

hominum opus est labore, copiaque. Sinensium miserabilis servitus, in quam eos nupera Tartarorum dominatio conjecit, hic conspectior fuit. Ripæ adeo interdum angustæ, & præcipites, ut umbilico tenus sæpe aquis immersi, aut periculo extremo, si vestigia in rupibus confragosis fallerent. Neque vero Tartari mitiores naturâ, qui in corpora eorum, aquis stillantia, fustibus insuper immisericorditer sæviebant, ut deficientibus sæpe viribus inter eorum crudelitatem expirent.

Quo longius in Boream itur, eo difficilior navium adversis fluminibus protractio, nusquam vero miserabilior quam in asperis illis, præruptisque montibus *Sang-won-hab*; unde vasta ibi solitudo, diffugientibus undique incolis metu Tartaricæ servitutis: quippe unico tantum conspicua exiguo pago nomine *KOESUWEN*, cujus incolæ ipsa facie, vel immitissimum quemque ad commiserationem movere potuissent, ut autem deploranda harum incolarum conditio lectorem magis in commiserationem, quam admirationem raperet, eosdem sub helcyo vivis, ut in icone, depinxi coloribus, ut merito cum Poëtâ exclamare liceat,

*Quis talia fando
Myrmidonum, Dolopumve, aut duri miles Ulyssæi
Temperet à lacrymis.*

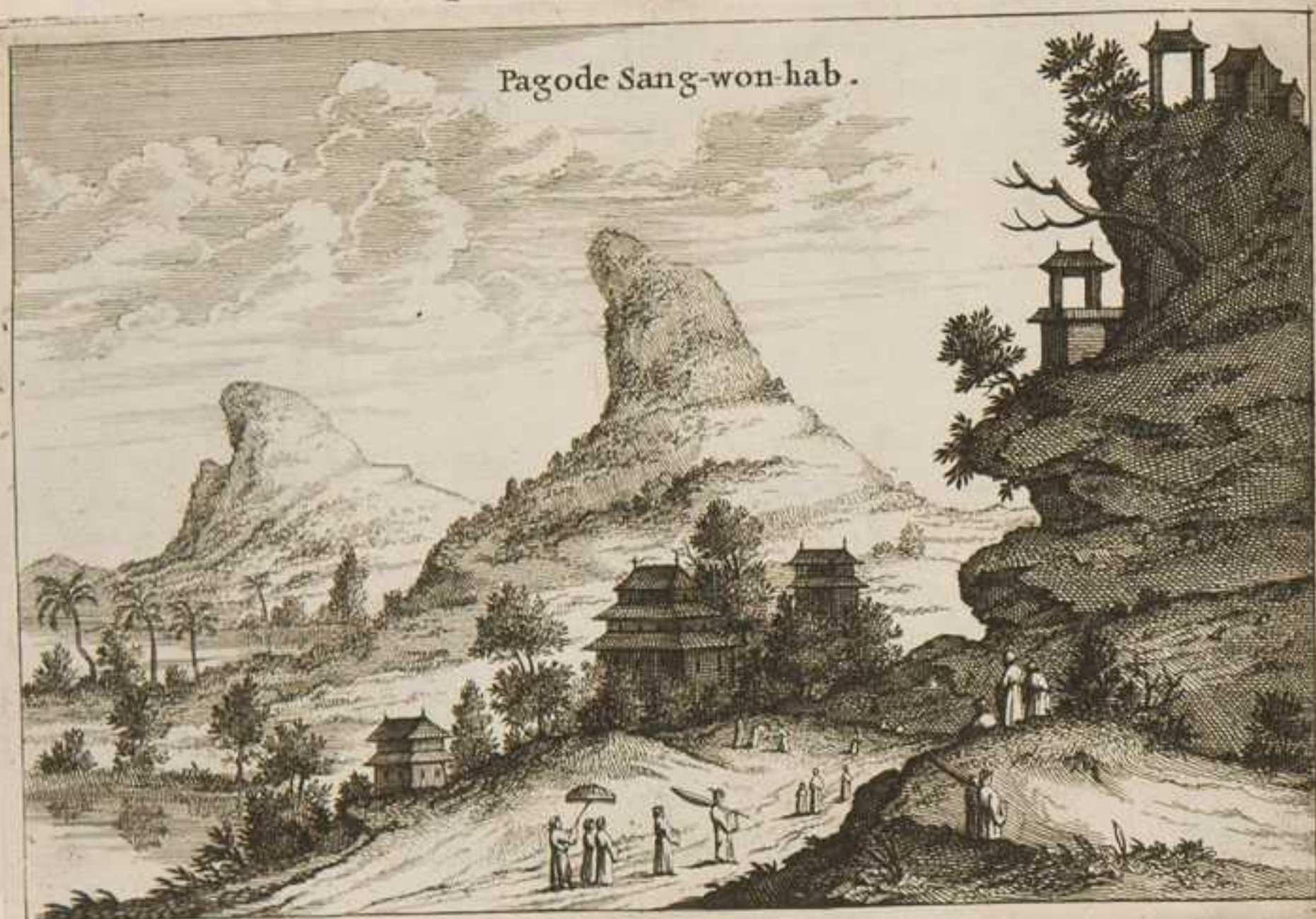
Sinensium
miserabi-
lis servi-
tus.

Ninus Assyriorum Rex, qui ad decies septies centena millia peditum, Equitum millia ducenta adversus Bactrianos in campum produxit. Regina *Semiramis*, quæ contra *Staurobotem* peditum fere decies centena millia, Equitum millia ducenta in bellum armavit, *Xerxes* Persarum Rex, qui

qui ultra tria millia navium, in quibus plus quam viginti hominum Myriades numerabantur, contra Græcos expedivit. Horum nullus in devictis Tartarorum Barbariem æquavit. Nam parum abest, quin universa hæc Regio in pulveris habitum conversa, tota in cineres & favillas deflagrata sit. O deplorandam rerum humanarum vicissitudinem! Sinenses, qui non ita pridem in amplis domi pomæriis, jam in patria errabundi; olim in pretiosa suppellectile, nunc in deciduis arborum foliis, modo stratis patrio marmore pavimentis, jam in aquis miseri vitam transigunt. Quondam eorum vestimenta purissimo auro elaborata, Indorum Gemmis & Unibus corusca, Assyriorum purpura ac ostris magnifica spectantium recreabant oculos, jam ejecti suis fortunis miserrimi homines sub funibus, ad extremam redacti famem, sudoribus & sanguine toto corpore diffluunt. Per omnes ætatum gradus squalor, luctus, lacrymæ, suspiria personant, domi, foris, miserrima rerum facies; O Fluidæ fortunæ opes! Vera mundi crepundia, atque inania obsecramenta Quid enim sub sole tam stabile, quod non dies, & ævum paulatim consumat? quid tam ab arte elaboratum, tam à cura & industria perfectum, ab ingenio perpolitum, quod non præter externam insidiantium vim, tacito annorum decursu suo quasi senio conficiatur.

Vigesimâ primâ Martii circa noctis medium oppido SANYUUM ^{21. Martii} ^{SANIUM} ^{appropin-} ^{quant.} appropinquavimus. Ambitus ejus exiguus, ducentis & quinquaginta *Ly* ab oppido *Xanxui*, & fluminis beneficio olim populosa pariter ac dives: sed Tartaricus furor, sicut omnia fere minora oppida, ita hoc quoque in ruinis suis fere sepultum reliquit. Magistratus Legatos humaniter scaphis quibusdam

busdam advecti exceperunt, munera simul offerentes, quæ, ut supra dictum, per modestiam, & certis de causis abnuerunt. Helcyarii nostri tot laboribus fracti nos deseruerunt, aliisque conductis mirabile illud, ruposumque *Sang-won-habi* præcipitium ingressi sumus, ne fides de incredibili hujus montis jugo, in patria suspecta foret, eundem ad vivum, ut in icone, depingi curavimus. Nihil illis ipso aspectu horrendis montibus formidolosius. Cacumina **SANG-WON-HABI** altitudine sua nubibus immerfa ripam fluminis inferiorem, viamque, qua navis Protrahenda, obscuram, tenebrosamque etiam interdum reddunt, ut immane montis *Zang-won-habi* præcipitium præ aliis emineat, vicinos ejusdem territorii subjungemus.

Mons
Zang-won-habi.

Diversi
montes
præfectu-
re *Kantonensis.*

Prope *Xunte*, secundam è civitatibus *Kantonæ* subjectis, jacet mons *Lung-nien*, in cujus vertice scaturit aqua, tanta perspicuitate, ut adinstar cristalli solis radios transmittat. In eodem rudes quidam reperiuntur lapides, qui ob varias & exoticas figuras, miro Naturæ artificio insculptas, a vide à *Sinis* expetuntur, qui fictitios inde montes & rupes ad exornandos Magnatum hortos, efformant.

Prope *Tingvon*, tertiam è civitatibus *Kantonæ* subjectis, surgit mons *Tabi* juxta Oceani littus, ubi sex supra triginta parvæ insulæ numerantur. Ibi dem mons *Huteu* verticem tollit, qui mole sua in ipso mari montosam efficit insulam, quam versus navigant, ac pro Pharo observant, quicumque navibus *Quangtung* proviciam petunt.

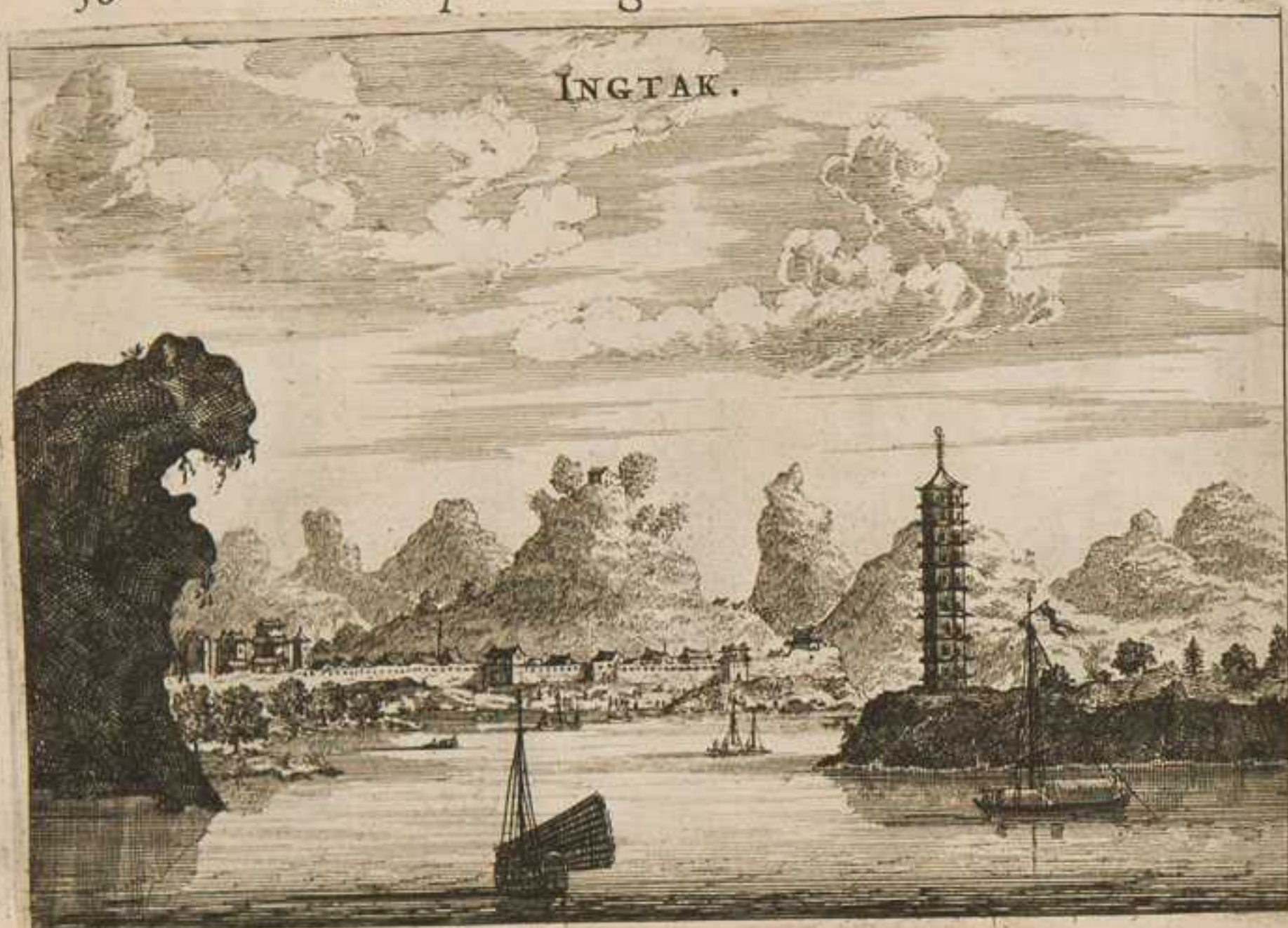
Prope *Cingyven*, septimam ex iis, quæ urbi *Kantonæ* subditæ sunt, assurgit mons *Talo*, qui inde ad limites civitatis *Hoacie* in Provinciam *Quangsi* excurrit. Intra prærupta montis juga omni frugum genere luxuriant agri, quos

quos gens rudis & inculta colit, quæ excusso Sinensium jugo propriis vivit legibus, cum in cæteris barbari, tum maxime in hoc, quod imparati à pecunia continuis excursionibus spoliisque vicina infestent loca. Omnia ibi vasta, silentiaque, nullo humano cultu, nisi quod Templum sive Pagoda radicibus ejus, admirabilis structuræ, adjaceat. Nullis Idololatræ vel sumtibus vel labori parcunt in exornandis Dæmonum fanis, Pagodisque. Ferunt (& fabulis ejusmodi impense delectantur) media nocte Dæmonem illum adventasse in illa loca, ac variis prodigiis significasse templum sibi eo loco struendum. A crepidine ripæ gradibus ad Pagodam ascenditur: ubi altius enisus fueris præcipitia montium, in aliquam diffunduntur planitiem, vastis undique rupibus, quas natura pariter ac ars produxit, horrentem. Tandem ad Pagodam pervenitur Sinicis literis Symbolisque superstitiosa Idoli mysteria exprimentibus, artificiose non minus structam, quam exornatam. Multa inde arcana incolæ vel credunt vel fingunt. Ita inaccessi hi *Zang-won-habici* montes, præterquam quod suo terrore famam acquisiverunt, etiam hujus Pagodi impia religione apud Sinas celebrantur, de quo sic lusit Poëta:

*Herculeus labor est, cælorum sidera tolli,
Ne nimis Atlantem pondera vasta premant.
At hinc Zang-won-hab molem stellantis Olympi
Solutus inaccesso vertice ferre valet.*

Et quanquam per Sinense Imperum confragosum ingens altissimorumque montium multitudo reperitur. Præcipue in Provincia *Quangtung*,
H omnium

omnium tamen superat immanitatem *Zang-won-hab*, quem Imperatorem montium Sinicorum appellare possis. Nisi quod celebritate miserandi casus mons *Yaimuen* in *Kantonensi* praefectura proximum ab eo locum sibi vindicare potest, de cujus vertice ultimus ex familia *Sunga* Imperator, Tartaris ex *Juena* familia regnum ante quadragintos fere annos destruentibus, extremam desperationem se cum praecipuo suorum procerum, mutuis inter se amplexibus intricati, in profuudum mare praecipis iniecit, ac ita vitae simul, Imperiique finem in monte *Yaimuen*, fluctibusque *Kantonensis* reperit.

Integro triduo inter horridas *Zang-won-habi* rupes, ac praecipitia immenso labore conflictati, nullam hominum habitationem (& quis humano cultui locus in terribili rupium illa quasi patria) nisi pagum *Quantonlou* reperimus. Mirum, qua audacia hominum quisquam in illa solitudine habitationem figere ausus sit. Pagus undique altissimis cingitur rupibus, cacumine suo caelum ferientibus: sparsae hinc inde in depressis vallium rusticarum caesae, & quod mireris, non desunt amena quaedam, ac fertilia loca.

24. Martii
YNGTAK
transeunt.

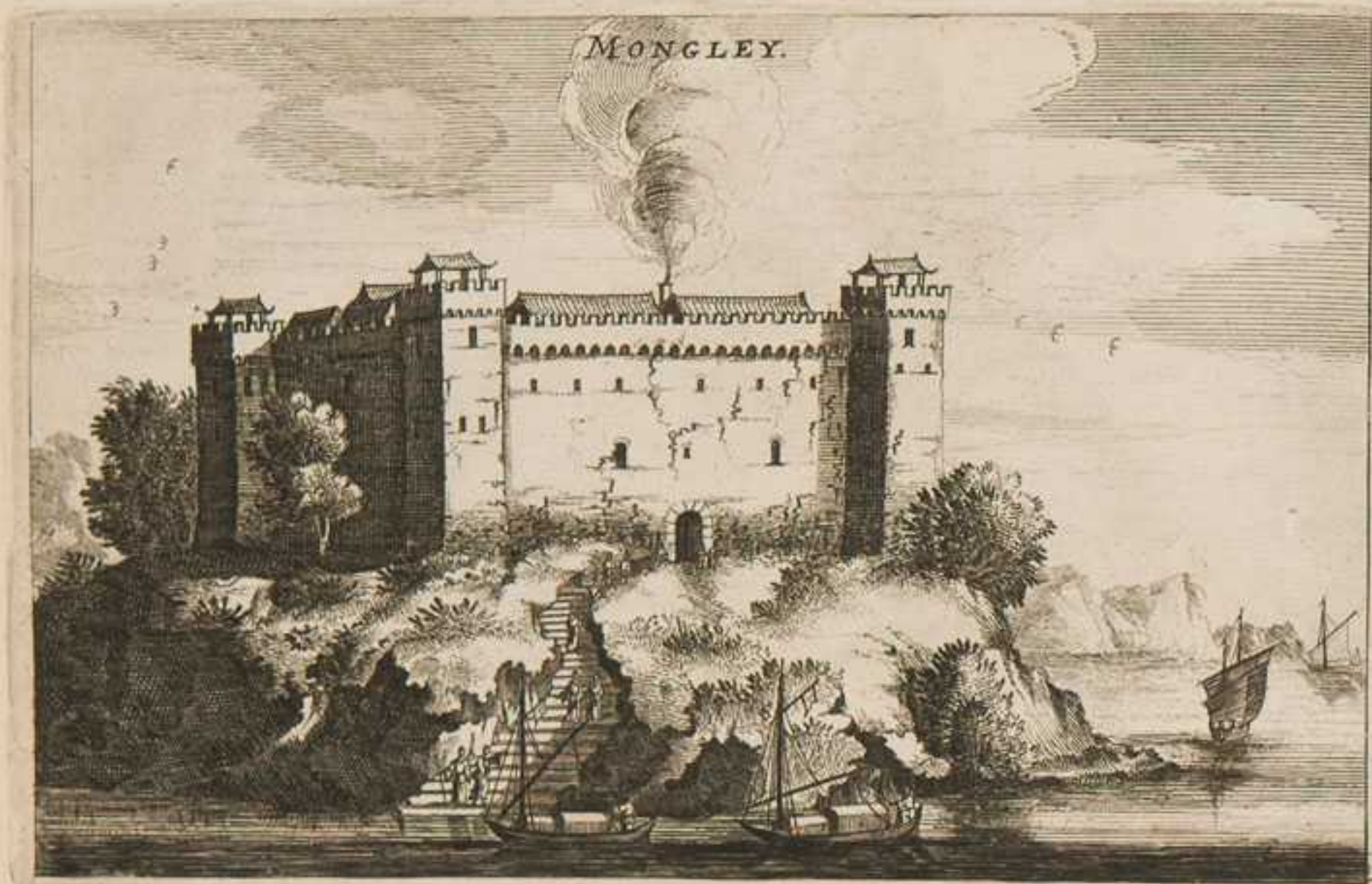
Vigesima quarta Martii oppidum *INGTAK*, sive *Ingte*, quod sextum ex minoribus secundae Metropolis *Quantung* censetur, appulimus. Hic ancoras jacere coacti fuimus, quod praecipis fluminis & impetuosus lapsus hecyariorum omnem laborem frangeret, qui totis exhausti viribus, ac destituti passim exanimis collabebantur. Unde caeteri hujus tragediae spectatores, desperantes, perterritique certatim aufugiebant. Hinc classis nostra disiecta, & ipsa Legatorum *Jonka*, rapidissimo relicta flumini caeca sub undis allisa rupi, magno hiatu aquam hauriebat, ac nisi impenso

omnes

omnes studio & impetuoso vorticis cursu auxiliante, ad ripam appulsi-
mus, medio fluvio nobiscum subsedisset. Flumen ipsum utramque fertili-
bus, jucundisque agris cinctam offerebat ripam. Oppidum, situ amæno in
lingua quadam fluvii structum, ambitu quartam horæ partem describit. Ex
adverso horridus *Zang-won-hab* imminet. Distat centum & viginti *Ly* à
Sanxiu. Mænia alta, firmaque; intus splendidis ædibus Pagodisque exor-
nata, suburbium quoque haud spernenda magnitudine habet, & portu se-
curo vim fluminis spernit, magno navigantium commodo, qui tempesta-
tibus, aut violentia aquarum periclitantes ad portum *Ingtak*, tutum sem-
per refugium capere possunt. Ipsi portui ad dextram turris altissima
novem contignationum artificiosi operis imminet, & viam quasi osten-
dit.

Vigesima quinta Martii admirabilem Pagodam KON-JAN-SJAM
conspeximus, quem Sineses haud minori religione, quam *Zang-won-
habiensis*, colunt, sacrificiisque frequentant. Situs est ad ripam fluminis,
loco solo in crepidine vasti montis, gradibus in eum multis per speluncas
varias, quas natura cum arte produxit, conscenditur. Sanctius nimirum Si-
neses Idola sua in locis desertis, ipsoque aspectu horridis, existimant, quam
si fana ipsa, ac delubra locis, concursui humano obviis, populosisque urbi-
bus statuunt. Tota classis tamdiu subsistit, donec Sineses dona sua Idolo
offerrent, precesque funderent. Nos deinde templum ingressi, imagines
multas, & in parietibus characteres Sinicos, ac symbola vidimus. Singuli
nimirum, qui sacrificia ibi offerunt, nomina sua inscribere solent. Incre-
dibile dictu, quanta apud miseros illos superstitionis vis regnet, quam de-

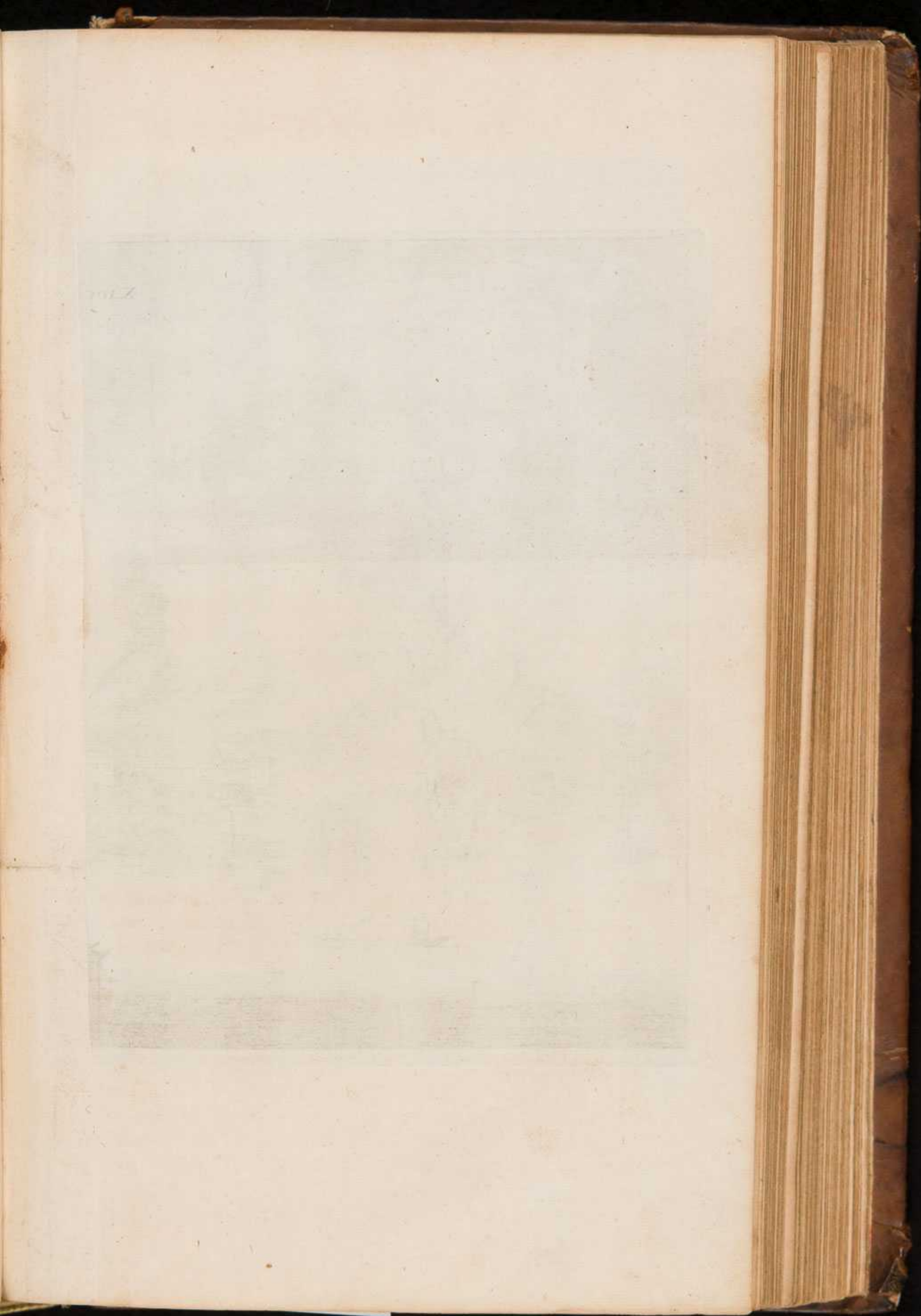

vote sacra sua peragant. Fructus fere, ac animalia illis Idolis offeruntur, Quorum credulitatem illudit Musa :

*Hic Daemon sese Kantonæ lustrat in undis,
Et per aquas populos ad sua vota vocat.
Credula gens, quæso, nolito relinquere terram,
Promptus in obsequium, te remorante, venit;
Aut si Kon-Jan-Sjam trepidas offendere, risu
Relligione tua solvitur ipse Sathan.*

Vigesima septima circa vesperam MONGLEAM appulimus, locum ipso aspectu admirabili amœnitate oculos præternavigantium delectantem. Gradibus ab ipsa ripa singulari artificio excisis in arcem illam ascenditur, sive oppidum appellare malis. Introitus per portam firmissimi operis; altissima mœnia turribus, ac propugnaculis muniuntur. Quis jucunditatem circumsitæ regionis, dum ex altis mœnibus in depressa ac jacentia quam longissime prospicitur, satis digne commemoret? Helcyarii nostri, sive exhausti viribus, dum contra rapidum flumen nituntur, sive ficta debilitate, cum ultra se progredi posse negarent, novos conduximus. Ingens hic Legatis, & extremum à naufragio periculum imminabat, nisi Dei clementia avertisset. Navis paulo post occasum Solis rupi sub aquis allisa, tam vasto vulnere, ut uno quasi impetu aquis repleta submersionem minaretur. Altera luce aliquot prætervecti pagos, amœno quodam loco, jactis ancoris, paulum quiescentes, à Mandarino *Pinxentou* gentilitio potu *The* hilariter excepti fuimus. Vix ad quietem nocturnam

compo-

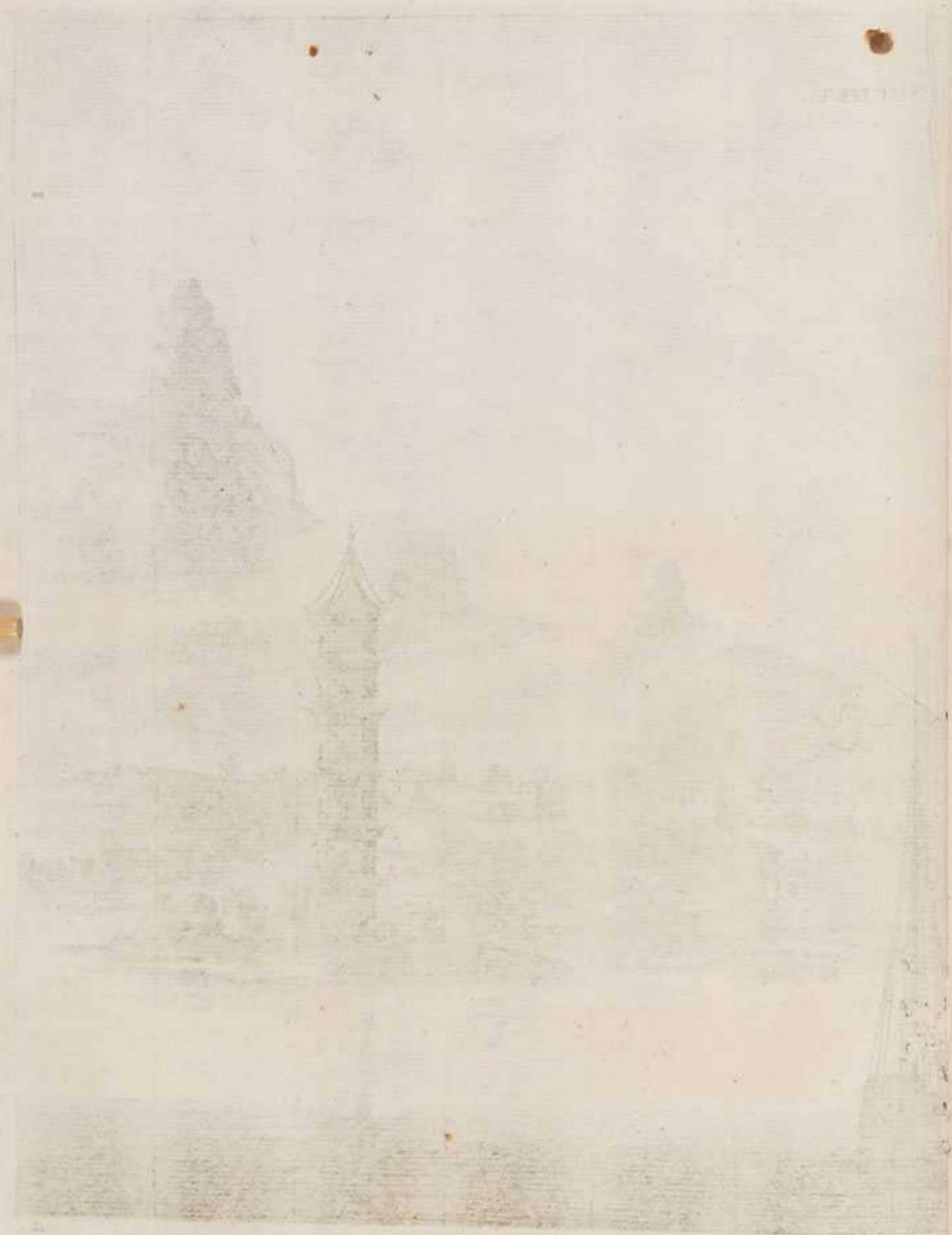

XAO CHEU

ou SUCHEU.

compositos horribilis tempestas obruit, adeo saevientibus ventis, ut caelum
 terrae misceri crederes. Crebra intermicabant densa nocte fulgura, fulmi-
 nibusque vicini longe montes, sylvæque tremendum resonabant. Navis,
 quâ *Magno Chamo* destinata vehebantur nunc, ruptis ancoris, con fracto
 malo, ripæ allisa extremum minabatur periculum, nisi ope industriaque
 exitio erepta fuisset. Orta luce disjectas passim toto flumine, con fractasque
 naves magna hominum, opumque jactura cum dolore conspeximus.

Tempesta-
 te subortâ
 variæ pe-
 reunt cym-
 bæ.

Vigesima nona Martii tota classis ad secundam Metropolim X A O-
 CHEU appulit. Trecentis hæc urbs *Ly* ab oppido *Yngte* distita, ripæ
 fluminis adjacet: unde frequens ibi ob securum portum navigatio. Au-
 strum versus hoc flumen, per quod hætenus usque ad hanc urbem ascen-
 deramus, variis nominibus, nunc *Siang*, interdum *Kio* appellatur: ejusque
 ex confluentia fluviorum *Chin*, & *Vu*, qui haud procul inde undas suas
 permiscunt, origo. Celebris ea apud Sinenses nautas duorum fluminum
Chin, & *Vu* unio, ob latentes sub undis cæcas rupes, impetumque aqua-
 rum, unde locus naufragiis fœdus, quando tempestates saeviunt. Unde
 periculis illis evitandis Pagodam in ripa struxerunt, cujus Idolum crebris
 sacrificiis religiose colunt Præternavigantes, dum prosperum iter ea super-
 stitione impetrari posse opinantur. Urbs ipsa, altis hinc amœnisque cincta
 montibus, versus Orientem trans fluvium suburbio populofo mirandæ
 structuræ se extendit. Ex medio fluminis alveo, è regione suburbii, exiguo
 colli turris superstructa quinque contignationum molibus superba, scaphis
 tantum accessâ. *Nicolaus Trigautius* hanc urbem ita describit: *Urbs Xau-*
ceana visitur inter duo flumina navigari solita, quæ hic in unum confluant, alterum,
nempe Chin, quod Nanhium urbem ab Ortu alluit, alterum scilicet Vu, quod ex
Uquam Provincia mittitur, spectat urbem in Occasum. Urbana vero mœnia &
civium aedes in medio agro, quem flumina relinquunt, extruuntur, unde fit, ut non ni-
mis late pateant, & ad reliquas aedes agrum in altera fluminis ripa utrinque quærant,
ex eo vero, quod occidua ripa frequentius habitatur, pons est è navigiis inter se
colligatis: numerat illa urbs ad quinque familiarum millia, & ferax est imprimis
fructuum ac pomorum, piscis etiam, carniuum atque olerum: Verum insalubrior est
ac caelum inclementius: nam quotannis ab Octobre medio in Decembrem ter-
tia fere, vel quarta pars incolarum tertiana febrî corripitur, è quibus morbi vis mul-
tos abripit, superstites autem pallore suo periculum diu testantur. Nec benignius
caelum est advenis, quam incolis: Saepè enim, qui eo ad conficienda negotia ve-
niunt, paucis diebus conficiuntur.

29. Martii
 XAOCHEU
 appellunt.

Trigautius
 de Chri-
 stiana ex-
 peditione
 apud Si-
 nas lib. 3.

Haud procul inde campi amœni collibus, fructiferisque distincti arbo-
 ribus, vicinusque *Nanboa* mons, cœnobio famosus, & insignis templo, fre-
 quentibus habitato sacrificulis. Structum illud à quodam religioso nomi-
 ne *Luzu* perhibent, qui jejuniis, rigidaque vita, divinitatis apud popu-
 lum opinione sibi conciliata, post mortem sanctorum numero adscriptus
 fuit. Noctes diesque nudo adstrictam corpori magni ponderis catenam

gessisse dicitur, à qua carnes exesæ vim vermium ingentem germinabant, quarum si quis in terram cecidisset, sublatum loco suo restituit his verbis: *Num deest tibi, quod in corpore meo arrodas, ac devores? Cur igitur illud deseris, ac fugis?* Tota die in cribranda occupatus oryza, unde mille alerentur Monachi. Corpus ejus etiamnum in illo, honori ejus constructo, aservari templo, crebris Sinensium sacrificiis celebri, memorant.

Magnam olim, ac splendidam hanc urbem fuisse extantia hinc inde rudera, ruinæque fatis ostendunt. Munitiones, ac mœnia etiamnum supersunt: Vasta fere omnia, ruinisque deformia ingentibus. Tentoria sub ipsis mœnibus postquam statuissemus, Præfectus, & reliqui Magistratus, multique Nobilium equestri pompa Legatos cum lautis exceperunt, quæ quia non imputabantur *Magno Chamo*, acceptæ sunt. Hinc post varios de rebus magnis sermones, cum utrimque pari humanitate, & officiis certaretur, illi in urbem, nos in naves recessimus.

Montes, quos quinque capita Equina vocant, apparent.

Vix orta luce hinc abnavigantes, haud longe Progressis montes, miro Tartarorum sermone celebrati, apparuerunt, quos **QUINQUE CAPITA EQUINA** vocant. Summa eorum cacumina, quam altissimas nubes usque attolluntur, crebris hinc inde structuris conspicua, quarum quædam etiamnum supersunt integræ, major pars longo ævo, & vetustate detrita, atque exesæ, multum mirantibus nobis, qui per inaccessa mortalibus loca materiæ eo deferri ad talia opera potuerunt. Curiositas scrutari naturam horum montium, structurarumque suadebat: ideo per invia aliquandiu reptantes, mox adeo defatigari corpora nostra sensimus, ut desperato ulteriori progressu, eadem, qua enisi fueramus, retro reptandum fuerit via.

Vix

Vix emensis mirabiles hos quinque capitum Equinorum montes, alii Montes ab incolis quinque tetri dæmones dicti. denuo apparuerunt, per quos extremâ navium, opumque jactura vix incolumes penetravimus, crebris passim sub unda rupibus; unde naufragia frequentia, formidandique transeuntibus casus. Unde nomen illis incolæ, vicinique imposuerant, **QUINQUE DEFORMIUM DIABOLORUM.** Tandem absque damno per naufragos hosce montes ad Tractum **SUYTJEEN** pervenimus. Quam tetra ac confragosa sese spectantibus quinque capita Equina offerebant, tanto jucundior intuitum Appellunt Suytjeen. ex æquabili harum rupium *Suytjeen* positura capiebamus: nec natura, sed artificio humano admirabili ordine dispositæ videbantur. Nihil illis jucundius aspectu, cum paribus hinc inde vallibus extantes rupium minæ quasi mitigarentur, frequenti insuper herbarum, arborumque per viridantia prata, & colles proventu, delectationem adhuc intendente. Dignum videbatur, tam pulchri ingenium loci, quod ab utraque parte penicillo depictum Europæis nostris exhiberetur. Unde Musa admirando montium aspectu delectata hos effudit versus:

*Pyramidum sileat laudes ingloria Memfis,
Nec magis ad cælum tolle Pharonis opus.
Artificum prorsus fugat hæc Provincia laudes,
Nam natura parens suppressit artis opus.*

Quarto Aprilis civitas **NANHUNG**, quæ tertia dignitate in Provincia *Quantung* censetur, conspiciendam se nobis exhibuit. Trecentis & 4. Aprilis civitas Nanhung sese offert. nonaginta *Ly Xaocheu* distans extremos hujus Provinciæ limites claudit.

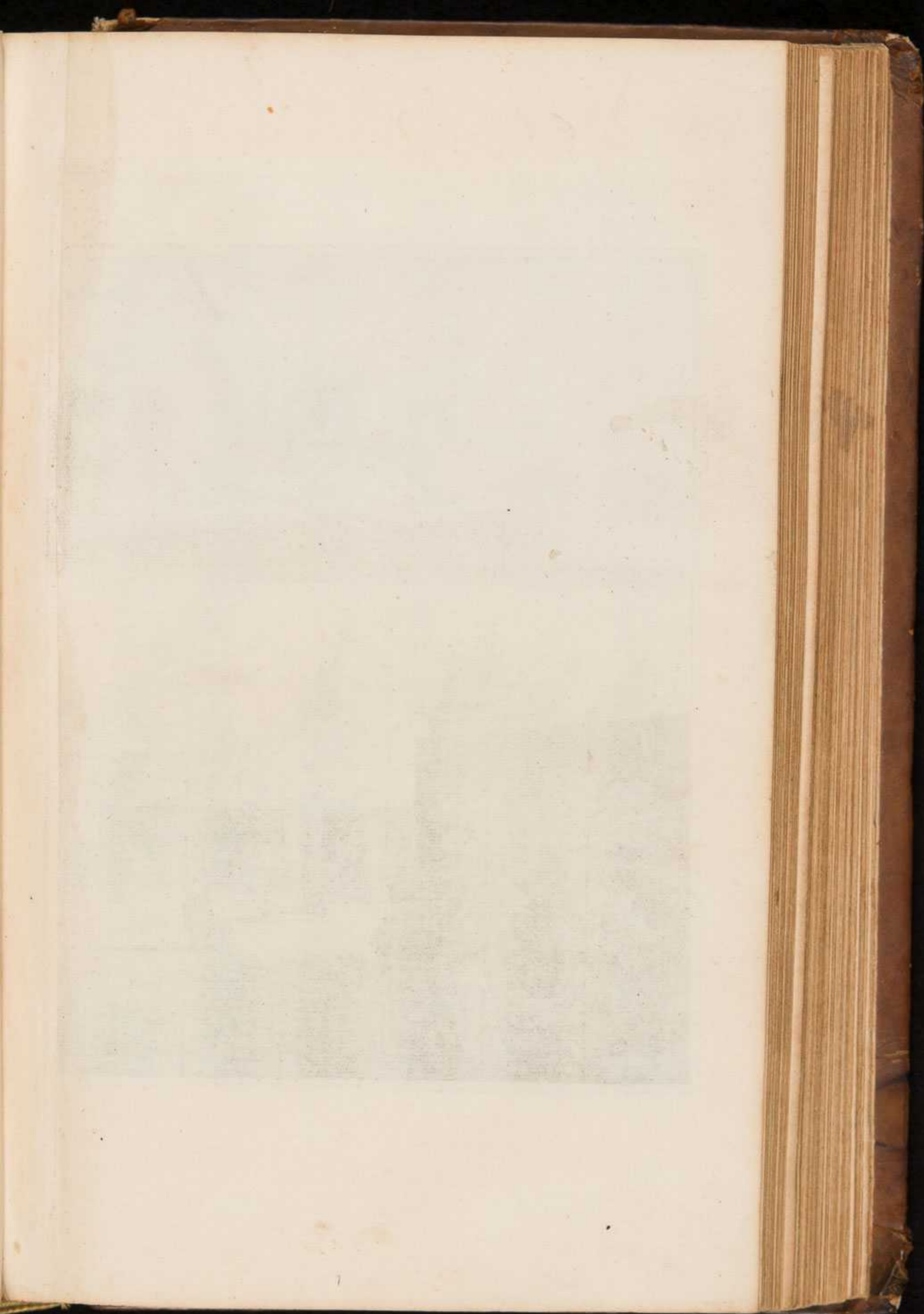
Quippe

Præfectus
Legatos
excipit
convivio.

Quippe hæcenus recta ab Austro Boream versus profecti, mediam *Quantum* itinere nostro secueramus. Adventum Legatis per epistolam gratulati Præfectus, Magistratusque, mox ipsi adfuerunt, & peractis salutationibus mutuis, nostri obnixè petierunt, ut securitati, celeritati que itineris sui, quibuscunque officiis prospicere, illudque sua cura promovere conarentur. Altera die invitati à præfecto, iterata ad convivium epistola, ab ejus aulicis in palatium deducti, ac tubarum, Musicoque concentu magnifice à Præfecto, Magistratu, ac Ducibus militiæ, solo absente Magistratus Præsidente, qui multis absentiam suam verbis excusabat, forte quia Sinensis erat. Alius hoc convivio mos, quam hæcenus observabatur. Legati, Præfectus, cæterique omnes convivæ unam mensæ partem occupabant, altera & adversa vacua, ut punicernæ, ac dapiferi absque impedimento suis fungi possent muniis. Neque simul omnes, ut Sinensibus receptum, dapes appositæ, verum singulis convivis binæ semper patinæ apponebantur. Præfecto aulæ verbo signum dante (adstes is lateri Gubernatoris) omnes simul in appositos cibos impetum fecerunt. Cumque satis jam degustasse convivas cerneret, iterum duplici dato signo pocula apponi & ebibi imperavit. Ita sedecim eodem ordine mensis impositæ. Finito convivio, comediiis spectandis aliquandiu vacabamus; deinde egressi in viridaria haud longo tempore inambulatum, dum interea bellaria apponerentur. Discessuri singuli convivæ pecuniæ summam inter domesticos, scenicosque distribuendam pedibus Gubernatoris nihil reluctantis apposuerunt: cumque Legati, & ipsi munus sex toelarum argenti, ac quædam alia munera offerrent, quanquam initio abnueret, tandem se exorari passus fuit.

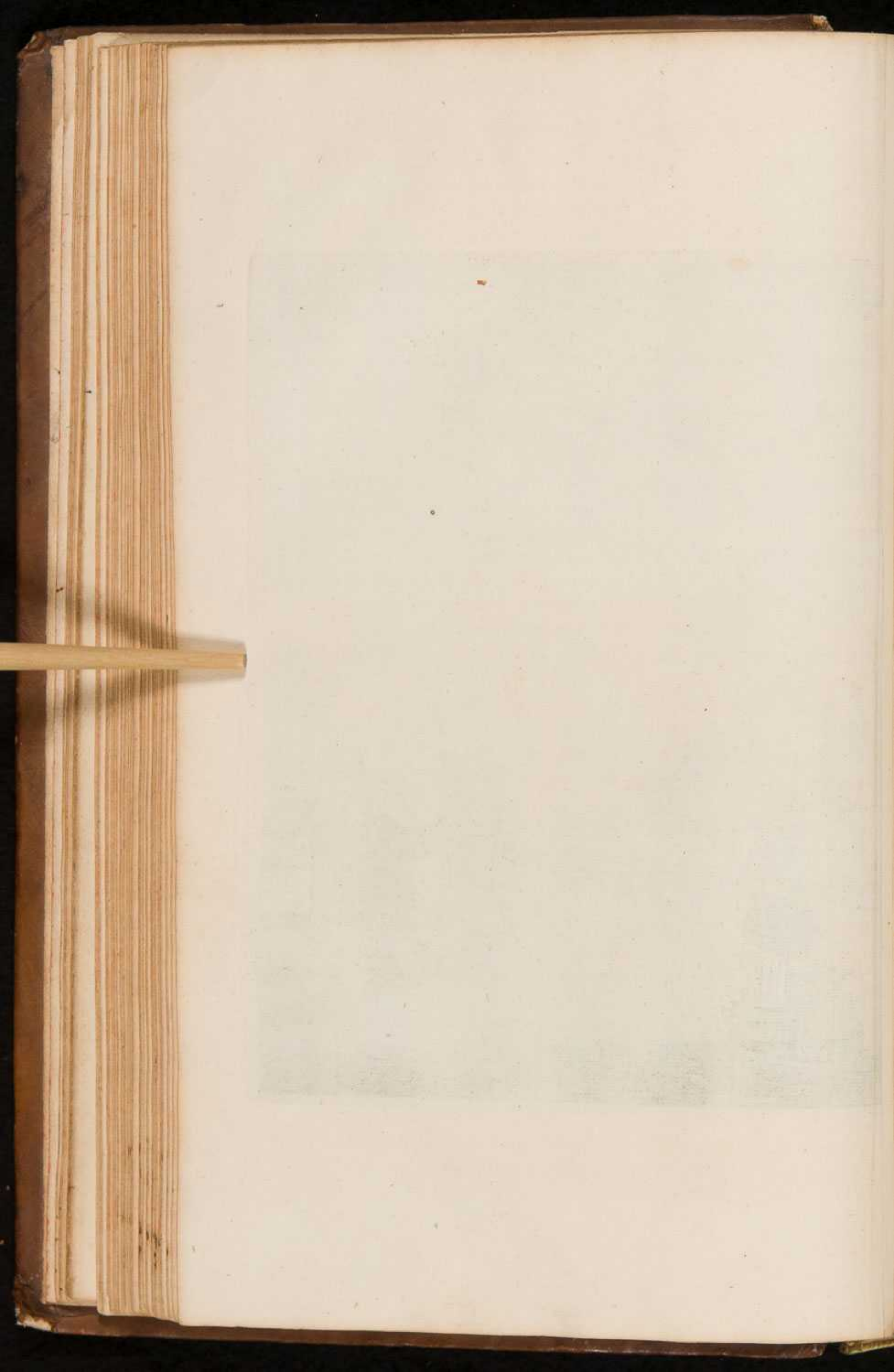
Ambi-

HVN.

Ambitus urbis *Nanbung*, sesquihoræ spatio absolvitur, munita admodum imprimis versus flumen, tanquam præsidium limitaneum. Ponte flumen sternitur alto fornice, qui noctu ferrea catena ad securitatem civium clauditur. In urbe magnifica passim prominent templa, & palatiorum moles, quorum nonnullis vestibulis aureo caractere nomen IHS. præscriptum vidimus. Ibi Imperatoris telonium: mercatoribus satis est, scripto bona sua designare, vel libro rationum ostendere, talia bona ad se spectare: nec curiosus inquirunt, ut in Europa fieri solet. Sed liber comatus datur. Nullibi melius atramentum (ita in India appellant terræ genus lapidosæ) quam in tractu *Nanbungenfi*. Flumen *Mekiang* inde nominatur, quod aquam atramentosam significat: Ejus enim aquæ atramenti nigrorem æquant. Albi in eo, Sinensibus æstimati, pisces. Terrestria itinera ob crebras rupium, montiumque remoras plus, quam alibi molestiæ, difficultatisque comitantibus apportant; sed difficillimus omnium transitu, superatuque mons, qui olim *Mugliji* vocabatur. Eum Præfectus *Chan-kienting*, suo sumtu complanatis rupibus, adeo permeabilem reddidit, ut nullibi facilior jam transitus Equiti, vel pediti, aut lecticis, viâ silicibus constratâ, planâque. Templum ejus memoriæ ab incolis structum, sacratumque post obitum, ubi sacrificiis hodieque colitur beneficii tanti author. Pagodo turris novarum altitudine contignationum adjacet. Quatuor diebus *Nanbungæ* morati, tandem per montes paratis omnibus *Nanganam* versus octavâ Aprilis contendimus.

Legati
superant
montes.

Præmissis bajulis, *Mandarinoque* Kantonensi, qui hospitia, navesque itineri pararent. *Mandarinus Pinxentou* cum *Henrico Barono*, aliisque residuis sequente die iter ingressi sumus. Quælibet turma tenetur Flavo Imperatoris Sinici, Legatorumque nominibus inscripto, vexillo conspicua, ne peregrini se immilcerent. Legati lecticis (*Palankynos* Indi vocant) gestabantur, minus molestiæ per montana illa, & aspera eo modo sensuri. Bajuli quadringenti quinquaginta, quorum singulis merces octo *Maas Fijn*, id est, monetæ Hollandicæ sexaginta quatuor stiveri, numerabantur. Additur à Præfecto militare centum & quinquaginta virorum subsidium contra prædones, per deserta illa subinde errantes, aderantque, *Kantonâ* simul profecti, septuaginta alii militiæ assueti.

Nona Aprilis ante meridiem hora fere nona *Nanbungam* reliquimus. Media jam peracta erat via, cum in pago *Sufan* Legati noctu conquieverunt, vacuis passim, desertisque domibus, & uno tantum militum Duce, cujus ibi præfectura, reperto. Incolæ metu Hollandorum aufugerant: vix parum oryzæ, potus, suillæ, ut in loco sterili, obtentum. Altera die conscensis equis per horridos inter *Quantung*, & *Kiangsi* montes meridie profecti, multos ibi Pagodos, quorum, qui medius, reliquos splendore exuperans, limitem utriusque Provinciæ discriminabat. Ipsi montes, & deserti à cultu humano, & densis sylvis impervii, collibus tamen hinc inde le-

niter suspensis, & amœnibus vallibus sua delectatione non caret. Sole jam in Occasum vergente, ea adhuc die festinatis itineribus urbem *Nan-gan*, quæ decima tertia Metropolis octavæ regionis *Kiangsi*, attigimus.

Octava Provincia Imperii Sinici *Kiangsi* ad Ortum clauditur à *Che-kiang*, ad Notapeliotem à *Fokien*: ad Austrum *Quantung* extrema attingit, Occiduam partem *Huquang*, Borealem *Nanking* sive *Kiangnan* ambit. Australe latus montes altissimi *Kiangsi*, *Quantung* & *Fokien* coeunt, in quibus feri incolæ ex præda viventes, & nulli obnoxii: Metallorum auri, argenti, plumbi, stanni, ferri ferax; undique in orbem montibus cincta, & crebris irrigua fluminibus. Piscium, hominumque imprimis copiosa, quorum multitudinem vix regio fert. Unde ob fecunditatem *Mures* tota Sina vocantur. Et quia tantam hominum progeniem terra alere non potest, tota Sina despecti vilibus opificiis, sartoriæ, sutoriæ, alicubi incumbunt, & sortilegia per Magicas artes exercent. Ingenio subtili, & doctrinarum omnium capax ad summas dignitates emergunt. Transmigrationem animarum credunt. Unde mortale apud eos peccatum, viva animalia trucidare, vel occisum comedere. Metropoles sunt tredecim, urbes sexaginta septem. Regionem mediam fluvius *Can* à Borea in Austrum secatur, undique aquis irriguam: unde tota passim navigabilis.

NANCHANG prima Provinciæ Metropolis, jacet ad Australe initium magni lacus *Poyang* in insula, quam flumen *Can* efficit, quod urbis Occasum præterlabitur. Notapeliotem civitatis claudit lacus *Ting*, ab optimis piscibus, & limpidissima aqua commendatus. Septem Oppidis imperat, *Nanchang*, *Fungching*, *Cimbien*, *Fungsin*, *Cinggan*, *Ning*.

JAOCHOU secunda Provinciæ Metropolis, in Boreali ripa *Po* fluvii pulchro aspectu amœna jacet & versus Orientem Solem monte *Macie*, ex laudatissimis ordine quinquagesimo secundo, clauditur: Lacu supra dicto *Poyang* sive *Pengli* ejus territorium subintrante. Septem moderatur urbes, *Jaocheu*, *Yukan*, *Loping*, *Feuleang*, *Tehing*, *Gangin*, & *Vamien*.

QUANGSIN tertia Provinciæ Metropolis, densa altissimorum montium, è quibus *Ling* præcipuus, serie in orbem cingitur, ex quibus ad Ortum urbis *Xangiao* fluvius scaturit, qui Borealem hujus Metropolis partem præterfluit. Sub se habet civitates septem, *Quangsin*, *Joxan*, *Jeyang*, *Queiki*, *Jenxan*, *Jungfung*, & *Hinggan*.

NANGKANG quarta Provinciæ Metropolis, cujus Barrolybicum mons *Quangliu*, anachoretarum copia illustris; Occasum fons *Lien*, cujus scaturigo eleganti spectaculo argenteos colores intuentium oculis lapsu suo offert; Notapeliotem ripa lacus *Poyang* Occidentalis respicit, qui mediam regionem intersecat. Quatuor regit urbes, *Nangkang*, *Tuchang*, *Kienchang*, & *Gany*.

KIEUKIANG quinta Provinciæ Metropolis, cujus mœnia Australis fluvii *Kiang* ora alluit in ipso lacus *Poyang* ostio, hinc qua Boream, & Or-

& Ortum spectat, universa ab aquis circumcingitur; quamvis centum & plus leucis à mari distet, incredibilis equidem navium copia hic assidue reperitur, urbis Notapeliotem mons, qui insulam in dicto lacu efficit, & Austrum mons *Quangliu* claudunt. Civitatibus quinque jura dat, *Kienkiang*, *Tegan*, *Xuichang*, *Hukeu*, & *Pengce*.

KIENCHANG sexta Provinciæ Metropolis intra mœnia lacum *Kinquei* concludit; Lacus vero *Kiao* extra eadem spatiosus excurrit, aquarum comoda per canales urbi communicante. Urbis Occasum mons *Macu* claudit. Cætera fertilis & amœna Regio est, præclaro oryzæ potu cum vinis Europæis certans. Quinque regit civitates, *Kienchang*, *Sinching*, *Nanfung*, *Quanchang*, *Luki*.

VUCHEU septima Provinciæ Metropolis, cujus Barrolybicum amnis *Lienfan* præterfluit; ejus aqua à Sinis pro Clypsedris, utpote aëris mutationibus nimis obnoxia, præ reliquis expetitur; qua Orientem spectat, monte *Yangkiu* munitur, qui humanâ statuâ, pro varia aëris temperie varios induente colores, celebris est; ex quibus accolæ Jovem serenum, vel pluvium prædicunt: inter *Fokien* & *Quantung* extrema jacet. Sex civitates territorio includit, *Vucheu*, *Cinggin*, *Kinki*, *Yhoang*, *Logan*, *Tungbiang*.

LINKIANG oçtava Provinciæ Metropolis, insulam *Pehoa* intra parietes complectitur, sed extra urbem prope mœnia insula *Kiasung* in fluvio *Can*, in cujus Boreali ripa rectâ ad Occasum præcedentis urbs amœno exsurgit situ. Boream ejus mons *Comao* claudit, in quo rariora quædam à Sinis observata sunt, ex quibus felicissima somniant. Quatuor civitatibus jura dat. *Linkiang*, *Sinkin*, *Sinijn*, & *Hiakiang*.

KIEGAN nona Provinciæ Metropolis, in Occidentali fluminis *Can* ripa jacet, ubi *Xepatan* infames scopuli initium habent novem civitates jurisdictione sua complectitur. *Kiegan*, *Taiho*, *Kiexui*, *Jungfung*, *Ganfo*, *Lungciven*, *Vangan*, *Jungsin*, *Jungning*.

XUICHEU decima Provinciæ Metropolis, voce *Xui* ab aëris clementia & agrorum fertilitate fortunata dicitur: ad Barrolybicum urbis antecedentis anni *Hoyang* vicina jacet, ortum claudit mons *Tayn*. Tres numerat civitates *Xuicheu*, *Xangcao*, *Sinchang*.

JUENCHEU undecima Provinciæ Metropolis Provinciæ, *Huquang* finitima, cujus Ortum lacus *Tung* respicit; Lacus *Mingyo* pro fossâ urbi est, & intra ipsam per plateas ubique navium patiens. Quatuor sub se civitates habet, *Juencheu*, *Fueny*, *Pingbiang*, & *Vancai*.

CANCHEU duodecima Provinciæ Metropolis ad duorum fluminum *Chang* & *Can* confluentes jacet, qui ad partem mœniorum Borealem diffusi lacum efformant. Orientalis urbis pars monte *Tiencho* cingitur, in quo noctu lux veluti carbonum accensorum scintillat. Duodecim regit civitates,

tes, *Cancheu, Utu, Sinfung, Hingque, Hoeichang, Ganynen, Ningtu, Xuikin, Lungnan, Xeching, Changning, & Tingnan.*

NANGAN decima tertia Provinciae Metropolis, sed maxime, Australis, cujus mœnia fluvius *Chang* radit, unde emporium frequentissimum, ad Occasum mons *Siboa* est, id est, flos Occidentalis. Quatuor moderatur urbes, *Nangan, Nangkang, Nangyen, & Cungy.*

Rationum publicarum liber numerat ter deciescentum, sexaginta tria millia, sexcentas viginti novem familias 1363629. Virorum militarium sexagies & quinquagies centum quadraginta novem millia octingentos 6549800.

Præter vectigalia & telonia pro tributo annuatim solvit decies & sexies centum, & sedecim millia, & sexcentos 1616600 oryzae saccos. Serici crudi octies mille ducenta & triginta 8230. Confecti undecies mille, quingenta & sedecim volumina 11516.

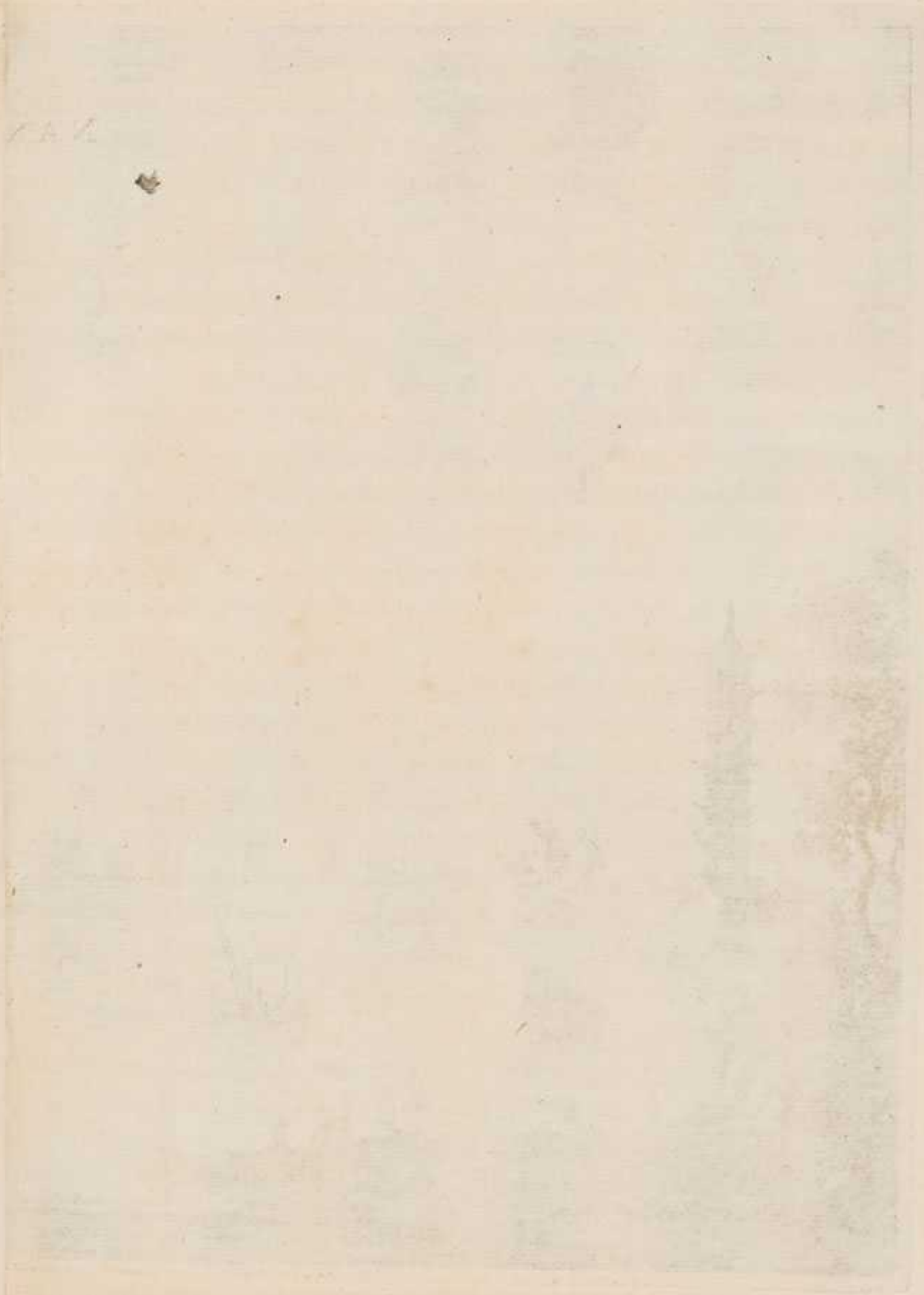
Legati salutantur à Magistratu.

Mox aderat à Magistratu, qui Legatos solenni reverentia salutaret, minister publicus, à quo in palatium mœnibus contiguum deducti, Præfectum cum præcipuis civium, qui salute mutuâ adventum gratularentur, invisentes habuere, & post mutuam interlocutionem, vesperî contenti discesserunt, missis Procerum impensis ad cœnam lautis. Duo Tartarorum magnates, recens *Pekinga* advecti, postea advenerunt, qui solennibus peractis, Ablegatos se à *Magno Chamo* ad Proreges *Kantonenses* referebant, qui ob victoriam præterito anno in *Quangsi* de Sinenibus obtentam, tredecim Elephantes, monumentum ejus victoriæ, *Pekingam* ab iis missos, honoribus, donisque eorum fidem, felicitatemque remunerarentur: Magna illi voluptate Legatorum splendidam conditionem, dotisque eximias intuebantur, quod ab extremis mundi finibus ad Imperatorem contenderent, nec satis prædicare poterant, quanto desiderio, affectuque eos *Magnus Chamus* præstolaretur. Crebræ inde Magnatum visitationes. Ægre navigia accelerando itineri per fluvium *Chang Nankingum* versus, ibi obtenta, quod *Pinxentoum* Mandarinum adeo commovit, ut acerbe in illum, cui hæc demandata fuerat cura, inveheretur, qui impatiens animi cultro se confixurus erat, nisi famuli *Pinxentoi* furiosas ejus manus detinuisissent.

Nangan dives.

Urbs *Nangan* extrema versus austrum Provinciae *Kiangsi* in planitie fertilissima sita, altis undique montibus cingitur, quorum qui maximus *Siboa* ob amœnitatem dicitur, quod Sinis *Florem Zephyri* significat. Fluvius *Chang*, cujus in *Huquang* fontes, urbem, quâ notolybicum spectat, in duas partes, australem, & boream secat, unde frequentissima vicinorum ibi commercia beneficio fluminis, terrarumque, imprimis ex Provincia *Quantung*, & versus urbem *Nanbung* per montana *Mulin*, bajulis tum operam suam præstantibus. Australior urbis pars, densis constructa ædibus, multitudine hominum, merciumque abundat. In septentrionali parte Pagoda magnificentissimæ structuræ monti acclivi

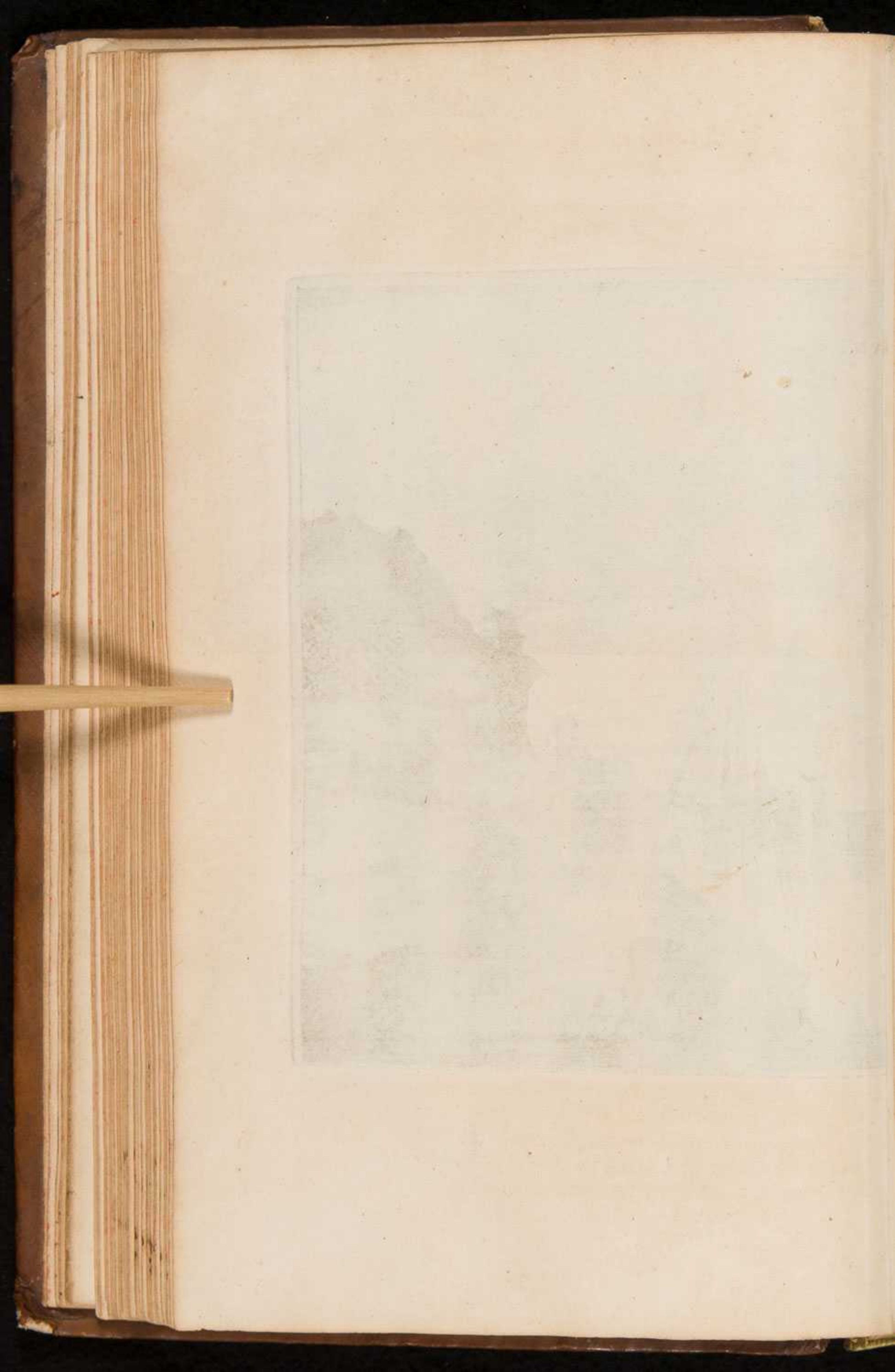
1812

CA N .

NANKANG.

eo artificio impositus, ut Dædaleum opus videatur. Non tamen hæc urbs *Nangan* cum *Nanbung* magnitudine, aut firmitate munitionum conferri potest, quanquam à Tartaris non adeo vastata fuerit, & vix ulla jam illius tempestatis Scythicæ vestigia supersint.

Postquam *Henricus Baron* cum Mandarino *Pinxentou* & residuo comitatu per *Nanbungicos* montes *Nanganam* appulissent, quatuor dierum morâ hic sumtâ, iter denuo decima tertia navigiis ingressi sumus. Legati singuli singulas Jonckas tenebant. Hactenus *Kantona Nanbungum* usque adverso flumine difficillimo labore, & ingenti vitæ, navium, opumque jactura ab *Helcyariis* protracti, magnas sæpe molestias senseramus; at verò nunc secundo flumine, quanquam non omnino periculorum expertes delabebamur. Tanta ibi fluminis *Kan* celeritas, ut sagittæ instar non fluere, sed volare videatur, & quia cæcis passim arenis, syrtibusque scatet, navis Legati *Jacobi de Keyser* una cum muneribus, *Magno Chamo* destinatis, vorticibus circumacta, tandemque arenis impacta, tam lato vulnere dehiscuit, ut submersioni proxima fuerit. Igitur summa celeritate exonertam, ripæque attractam reparavimus, multum Mandarinis indignantibus, quod nautarum officia defuisse crederent, & in nonnullos scutica graviter animadvertabant, deprecantibus pro gubernatore, homine jam sexagenario, eaque calamitate indigno, Legatis.

Legati
discedunt
Nangan.

Navis *Jacobi de Keyser* arenis allidit.

Decima quarta Aprilis secundam parvam urbem **NANKANG** prætervecti sumus, quæ sinistrae fluminis *Chang* ripæ, quadrata forma, muris quinque & viginti pedum altitudine, quatuorque portis, quadran-

10. April
appellunt
**NANG-
KANG.**

te horæ à se invicem remotis, sed magna parte obstructis adjacet. Sed & eam Tartaricus furor exitio dedit, quod rudera testantur. Tribus trianguli forma, si situm erga se mutuum procul spectes, insignis turribus est. Reduces ad portam Australem, quam Sinæ *Nammon* vocat, appulimus, unde recta platea ædes Præfecti adeuntur, in cujus extremitate Arcus Triumphalis, quem Tartari intactum reliquerunt, & forum conspiciuntur, in quo quotidie ingens alimentorum copia prostat.

15. April
Kancheu

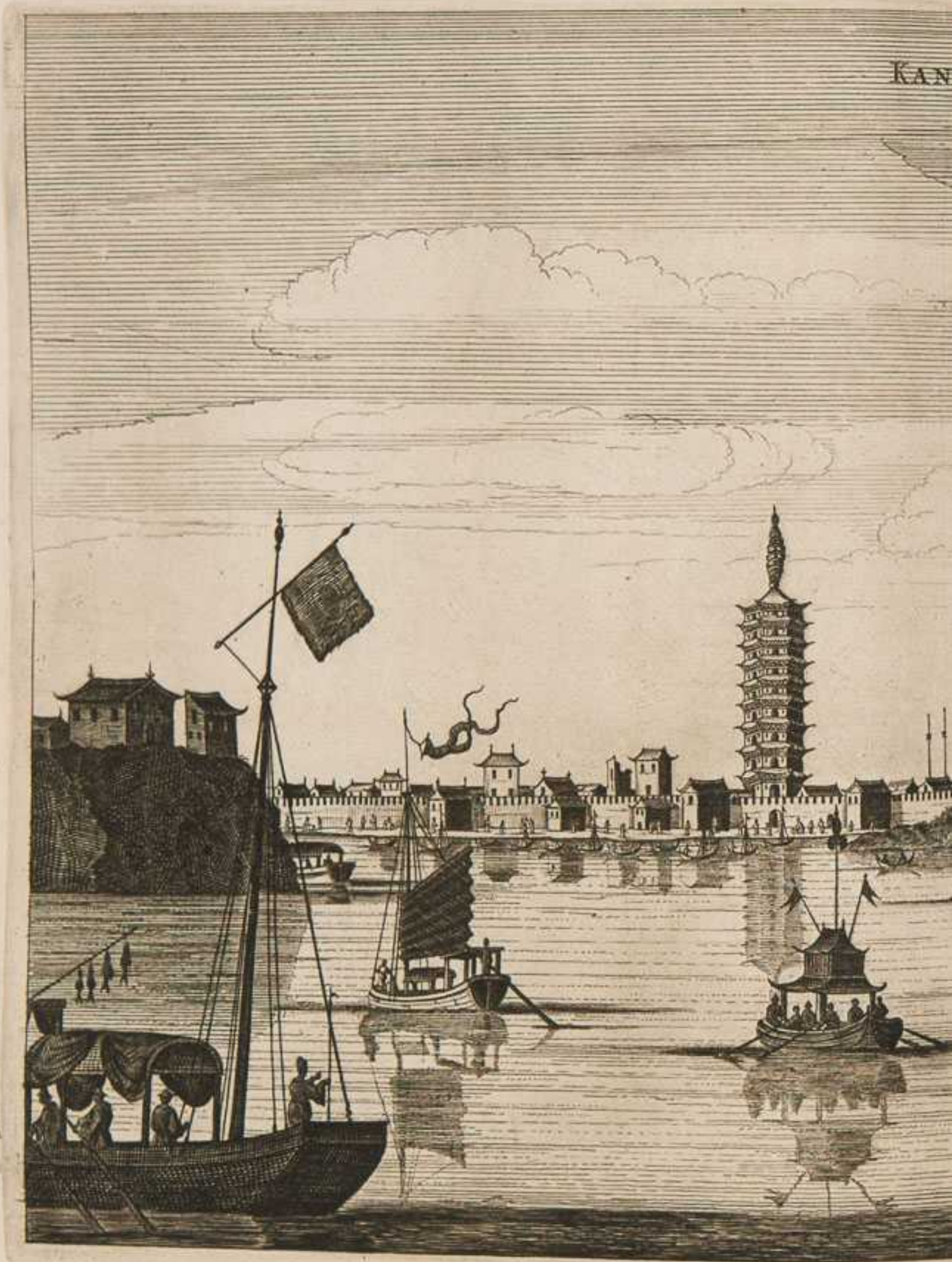
Decima quinta KANCHEU, quæ duodecima Metropolis *Kiangsi*, appulimus, ibi pernoctatum. Altera die Mandarinum, quanquam cœlo pluvio, in navibus nostris ad nos honoris ergo inviserunt. Mox Legati ad magnum *Tutangum* solenniter se contulerunt, humanissime excepti, & cum ad lævam ejus confedisent, varia inquisivit *quis Hollandiæ situs, quot Provinciae ejus, quanta à Lusitaniæ regno distantia, de initiis ejus, durationeque, & an idem Hollandis, qui apud Lusitanos, Numinis cultus.* Ex interrogatis facile apparebat, intimam huic *Tutango* cum Lusitanis familiaritatem; ejusque uxor baptismum suscepisse dicebatur. Delectabant eum tubicinis nostri *tartantaræ*, quæ tota aula, dum *The* potabatur, resonabant, armaque nostra curiose inspectabat. Munera ei offerre Legatis animus erat, quod Provincia *Kiangsi, Fokien, Huquang & Quantung* non *Tutangi* modo, verum etiam *Lonconquanguui* titulo præflet, & naves Batavicae, dum *Japoniam*, aut *Taiwanam* petunt, sæpius aquæ defectu *Fokien* appellere coguntur: sed *Tutangus*, quanquam aliquoties instarent Legati, vehementer negavit, licitum *Tartarorum* Legibus munera ab exteris, antequam Imperatorem salutassent, accipere. Neque se *Sinensi* uti simulatione, verum ut consuetudini patriæ satis fieret, sibi nihilominus omnia humanitatis officia, ubi *Pekinga* redierint, commendata fore. Neque impetrari, quanquam denuo per interpretem instarent, ut quicquam acciperet, potuit. Interea fulmina imbribus mixta, è cœlo ruere, ut toto corpore madidi in naves nostras reverteremur.

Legati
Tutang ti-
tulo Lou-
conquan-
gmi exor-
natum, sa-
lutant.

Kancheu opibus, fortunaque ex primariis *Kiangsi* urbibus, imperium in duodecim oppida exercet. Centum quinquaginta *Ly Nankango* distat, ripæ fluvii *Kan*, ubi *Changa* se miscet, imposita. Tanta ibi duorum concurrentium fluviorum amplitudo, ut mare videantur. Mediam inde *Kiangsi* permeant, & ubi *Nanchangam* superarunt, palude *Poyang* hauriuntur. *Kan* fontes suos apud oppidum *Xuikin* habet: inde Boream versus *Cancheu* Metropolim alluit pariter, & à se denominat. Urbs situ, ut *Nankang*, eodem, quadrata forma, altis mœnibus, duarum circuitu horarum. Mœnia crebris pervia foraminibus, quæ valvis clausa rugientis Leonis faciem, velut terrori, præferunt. Singula latera unam portam à mundi, quam respiciunt, plaga denominatam, habent. Occidua *Symon* eorum lingua appellatur, ad quam pernoctavimus.

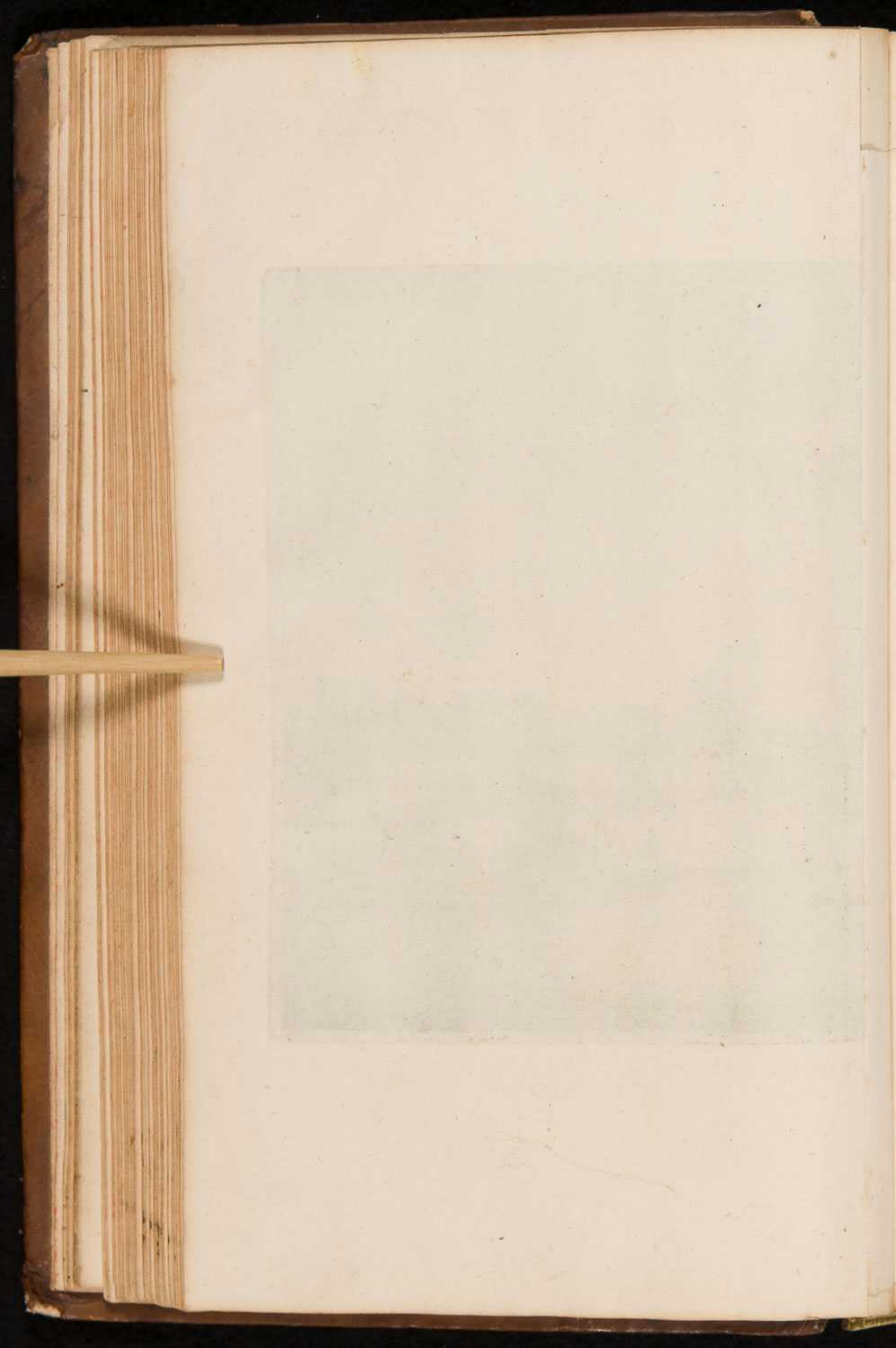
Ad portam adscensus latis ex saxo gradibus per duos fornices, quos inter tormentum ferreum, datur. Plateæ pulchræ lato silice stratae. Turris ad

CHEU.

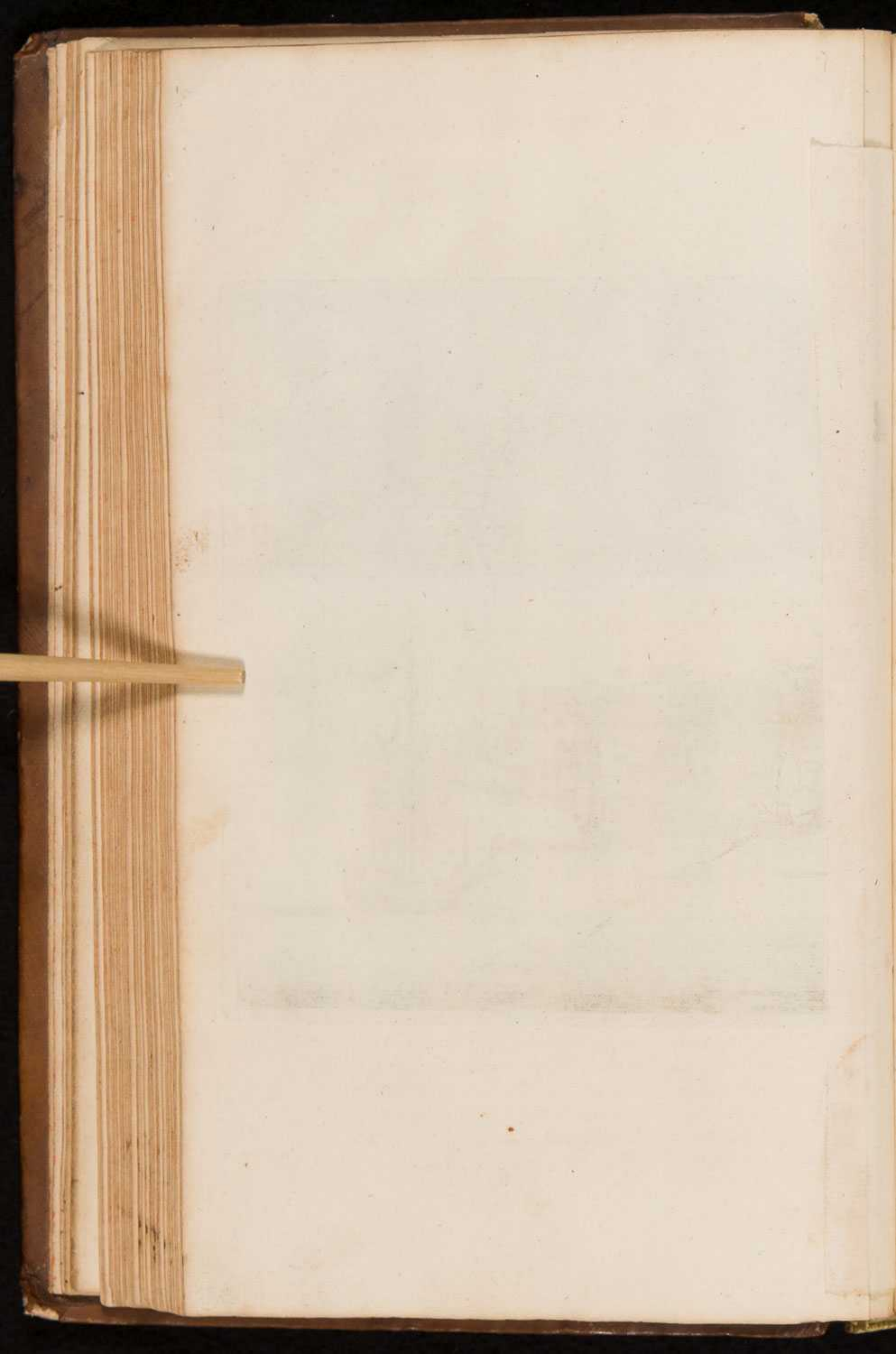

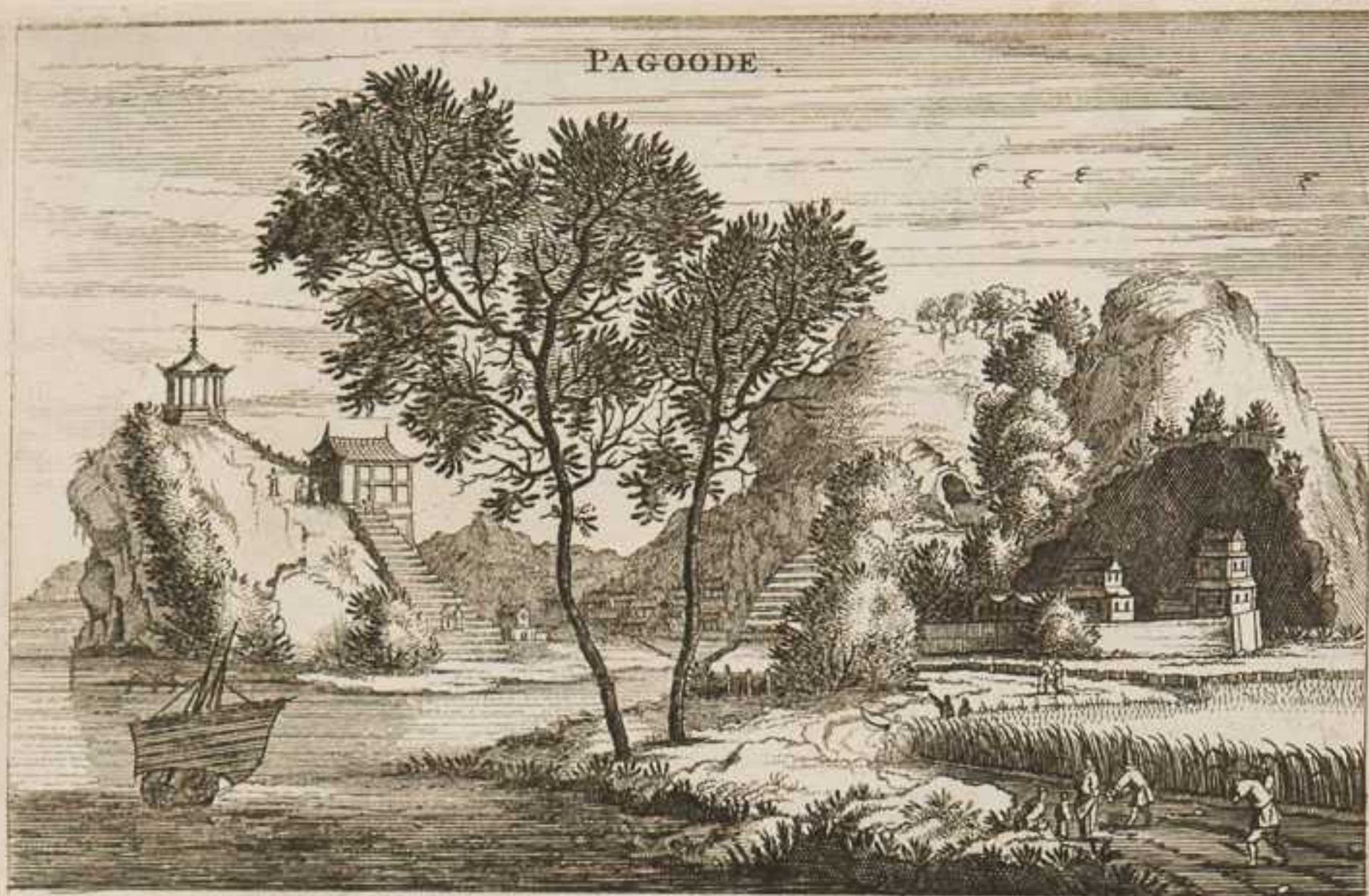
VANN

NGAM .

ad Orientem alta novem contignationes, qua conscensa prospectus late per campos, flumenque pulcherrimus. Ædes ordine decoro, & magnificentæ; sed reliquis Præfecti palatium superabat.

Inter Pagodas una cæteris eminentior *Kuil Kiaſti Miao* Sinis dicitur, quod *Templum Kuil Kiaſti* (ita Idolum appellant) designat. Inferior Sinustempli pars diverforii, multis hinc inde lectulis, faciem referebat, non in usum modo sacrificulorum, verum quia Sinæ in illis, dum peregrinantur, hospitari solent. Duo in vestibulo PAGODI ex gypſo gigantes, quorum unus Herculis instar serpentem vibrabat, alter pumilionem terribili vultu, ense nudo, pedibus premens se trucidaturum minari videbatur; tanta Sinensium trepidatione, ut ægre, nec nisi toto corpore trementes, conspectum eorum ferant. Sunt & duæ aliæ, sed minores ejusmodi statuæ.

PAGODIA
Muil Kin-
gi.

Vix orta luce alium in dextra fluminis ripa Pagodum invisere animus erat. Declivi adſitus monti, in quem latis à flumine gradibus adſcenditur. Haud procul inde fanum. Huc sacrificia sua, & preces deferunt Sinæ, qui fluvium *Can* navigant, periculo, quod à cæcis sub undâ latentibus arenis, rupibusque imminet, ut credunt, evitando. Quod si vi fluminis aut alio casu, infortunium navigantibus accidat, tum sibi, non Idolo culpam imputant, quod negligentius eum precibus suis, donisque coluerint. Ubi *Chan* & *Can* confluant, longissimus centum & triginta incumbens navibus concatenatis pons, & in eo telonium, jacet. Naves ita connectuntur, ut solito vectigali, facile dissolvi, ac liberum dare navigantibus transitum possint.

130. Su-
perſtru-
ctus.

Decima octava ruinas urbis *VANNUNGAM*, quæ & *Vangan* prætervecti, secundo flumine fuimus, ducentis *Ly Kancheno* distat, in dextra fluminis

18. April
Vannun-
gan.

fluminis *Can* ripa adfita, in regione fertili atque amæna, funditus à Tartaro diruta, miserabile spectaculum præternavigantibus, jacet. Non tam magnitudine, & ornatu, quam privilegiis olim inter novem, quæ Metropli *Kiegan* subsunt oppida, quanquam septimum locum obtineret, super reliqua emicuit, agro tam frugifero, ut duplici messe annua colonum ditaret. Dimidio ab urbe lapide dives argenti mons est, sed legibus Sinenfium fossoribus intactus. Procul inde Orientem versus mons *Chao* caput inter nubila condit, totus usque ad verticem arboribus, plantisque confitus, quod jucundum oculis delectamentum præbebat. Haud longe spatio quingentorum passuum sextum oppidum *Lingiven* jacet, quam ad Austrum brachium *Cani* alluit.

Sparfæ omnibus locis ruderum confractæ moles, quanta ibi ædificia steterint, confusa strage ostendunt. Olim portæ triumphales; nunc cinis, & saxa miserabilem destructionem, quam Tartari fecerunt, indignant. Tritæ hominum densis vestigiis viæ, nunc obsitæ vepretis, & ferarum latibulis commeantibus semitam vel eripiunt, vel perturbant.

PEKKIN-
ZAM adve-
niunt.

Rupes ar-
te factæ.

Cadavere tam lamentabilis urbis non absque gemitu relicto, secundi fluminis agmine pagum celeberrimum PEKKINSA præternavigavimus. Is & frequentia incolarum, & opibus, civitatis instar videtur. Nautæ hic officinam suam habent, funium, antennarumque, & quæ præterea usui eorum inserviunt, copiam sibi, dum transeunt, ære comparantes. Antequam propius adveneris, procul rupes arte, ingenioque cum natura certant, quæ omnia jam furore Tartarico destructa, non nisi lamentabilem barbariei Scythicæ faciem præbent. Creditur non alio fini adeo in naturam, artemque

temque eos sæviisse, ut majoribus civitatibus venerationem, ac decus com-
paratione pessima acquirerent. Nam *Pekinga*, Imperatoria sede, cuncta in-
tacta, inviolataque reliquerunt, soli accessu fere, conspiciendaque *Chamicæ*
Majestati, ejusque illustribus Proceribus.

Inter has ruinas una omnium præcellentior quadraginta altitudine pe-
dum caput adhuc inviolatum magna parte ostentat. Duabus quasi forni-
cibus artificium hoc ruposum distinguitur, in quas quatuor pedum latitu-
dine scalis conscenditur. Octavum mundi miraculum dixeris, cum mate-
ries ejus, nonnisi limus, pulvisque sint, tanto coagmentata artificio, ut stupo-
rem spectantibus Naturæ æmulum opus extorqueat. Dignum in aula *Ma-*
gni Chami monumentum videbatur, quod penicillo accuratiori expressum
oculis legentium spectandum objiceretur. Dædala ejusmodi opera Si-
nensi manu confecta imprimis *Pekingæ* superbiunt. Et quanquam *Pekin-*
gæ eas artificii manu constructas moles ipse non viderim, invidia quorun-
dam prohibitus, fida tamen relatione multorum intellexi, esse in Sina ejus-
modi rupes multis instructas cubiculis, interfluentibus passim suavi mur-
mure fluviolis, arboribusque grata hinc inde viriditate oculis abblandien-
tibus. *Magnus Cham* iis temperando Solis æstui, spiritibusque refocillandis
utitur, in eumque finem constructæ perhibentur. Præ mirando artificio
Naturæ æmulo Musa obstupefacta in hos rapitur versus:

*Lustra oculis, spectator, opus, rupemque pererra,
Quam dedit in Sinis, artificiosa manus.
Dextra Praxiteles, Polycleti industria solers,
Et Natura parens hic coière simul.*

K

Pekkinsâ

18. April
TAYKO
appellunt.

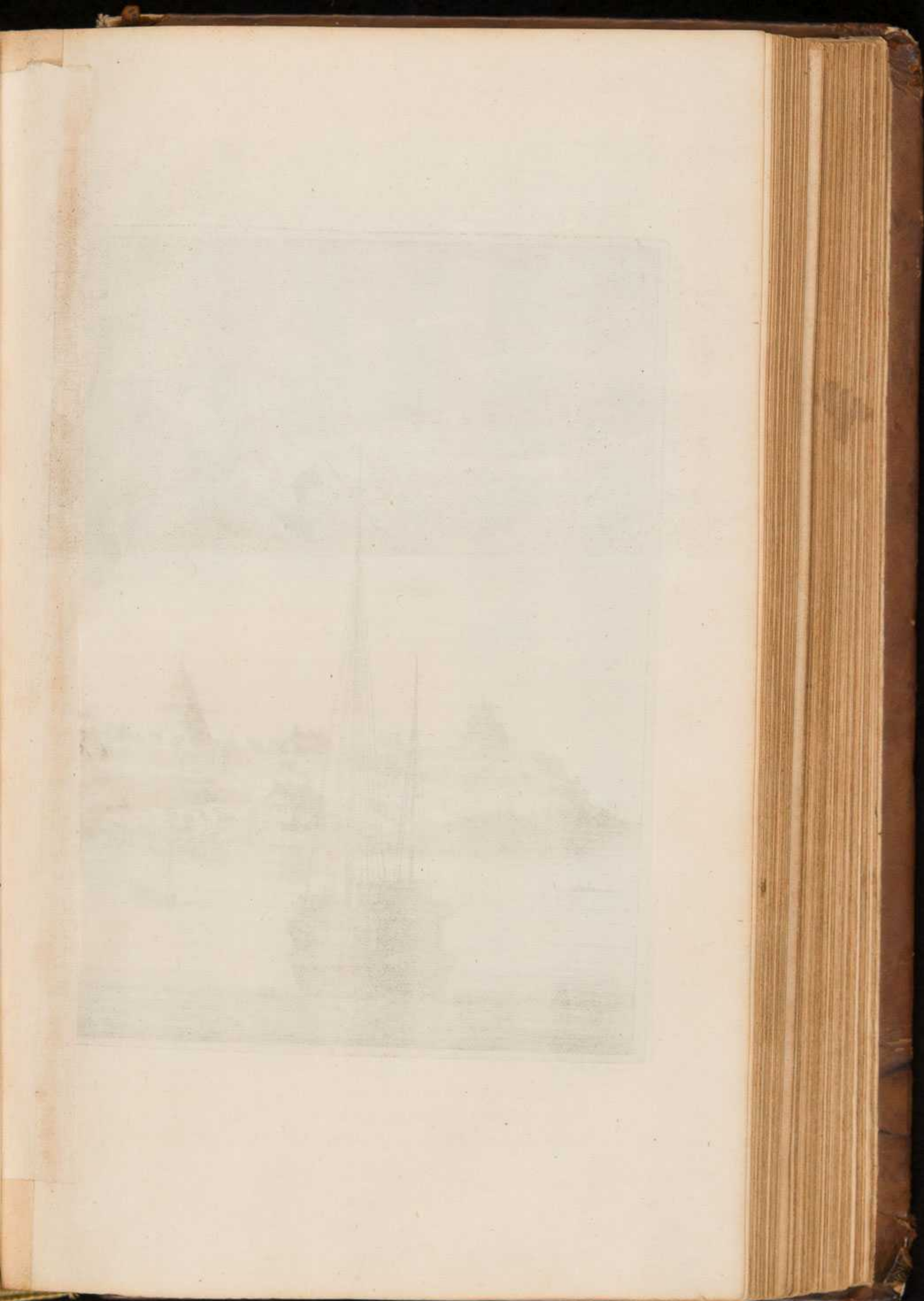
Pekkinsâ jam declinante in noctem die TAYKO vel *Taiha* attigimus. Secundum illud oppidum est. Civitatis nonæ *Kiegan*, centum *Ly Vanmunga* distans, ad sinistræ ripæ fluvii *Can* adsitum. Orta luce mœnia ejus altitudine pariter ac mole spectabilia se ostentabant. Ager fertilis, & varietate frugum amœnus: Sed & hanc urbem Tartari pristino spoliatam decore monumentum suæ immanitatis fecerunt. Plateæ silicibus eleganter stratae, sed angustiores. Versus Boream lapideo ponti uni nixæ fornici jungitur. Superfunt post nuperam desolationem magnifica hinc inde ædificia, magnam partem cultoribus vacua, & spelunca ferarum, aviumque nidi. Duæ olim ibi turres, quarum una etiamnum superstes depicta conspicitur, altera fulmine tacta corruit. Eminent hinc inde moles templorum excellæ. Mandarinus quidam ad nos invisens, qui duo equitum millia nuper Proregi *Kantonensi*, *Pekingâ* adduxerat, nobis retulit, *Chamum* magnopere in regia sua *Peking* adventum Hollandorum exoptare.

19. April
Kinnungam
appropinquant.

Urbs olim
splendida
ædificiis.

Decima nona urbem KINNUNGAM, quæ aliis *Kiegan*, nona ex civitatibus *Kingsi*, & nonaginta *Ly Taykona* distans, pervenimus. Ad Occidentalem *Kani* ripam, ubi naufraga saxa *Xepatan* initium sumunt, sita. Ambitus ejus sesqui horæ spatium complectitur, mœnibus adeo validis, ut sæpius Tartaricam vim, quanquam irritò exitu, repulerit. Intus omnia ruderum, fragmentisque ædificiorum horrida, inter quas multa adhuc prisca monumenta antiquam loquantur magnificentiam. Tempora passim, & *Pagode* ad lævam in insula, præcipuo cultu unus paucis ante annis recens structus, multisque statuis exornatus. Solum inæquali situ, montibus collibusque passim editior, ubi divites metallorum venas terra sinu suo abscondit, sed

quas

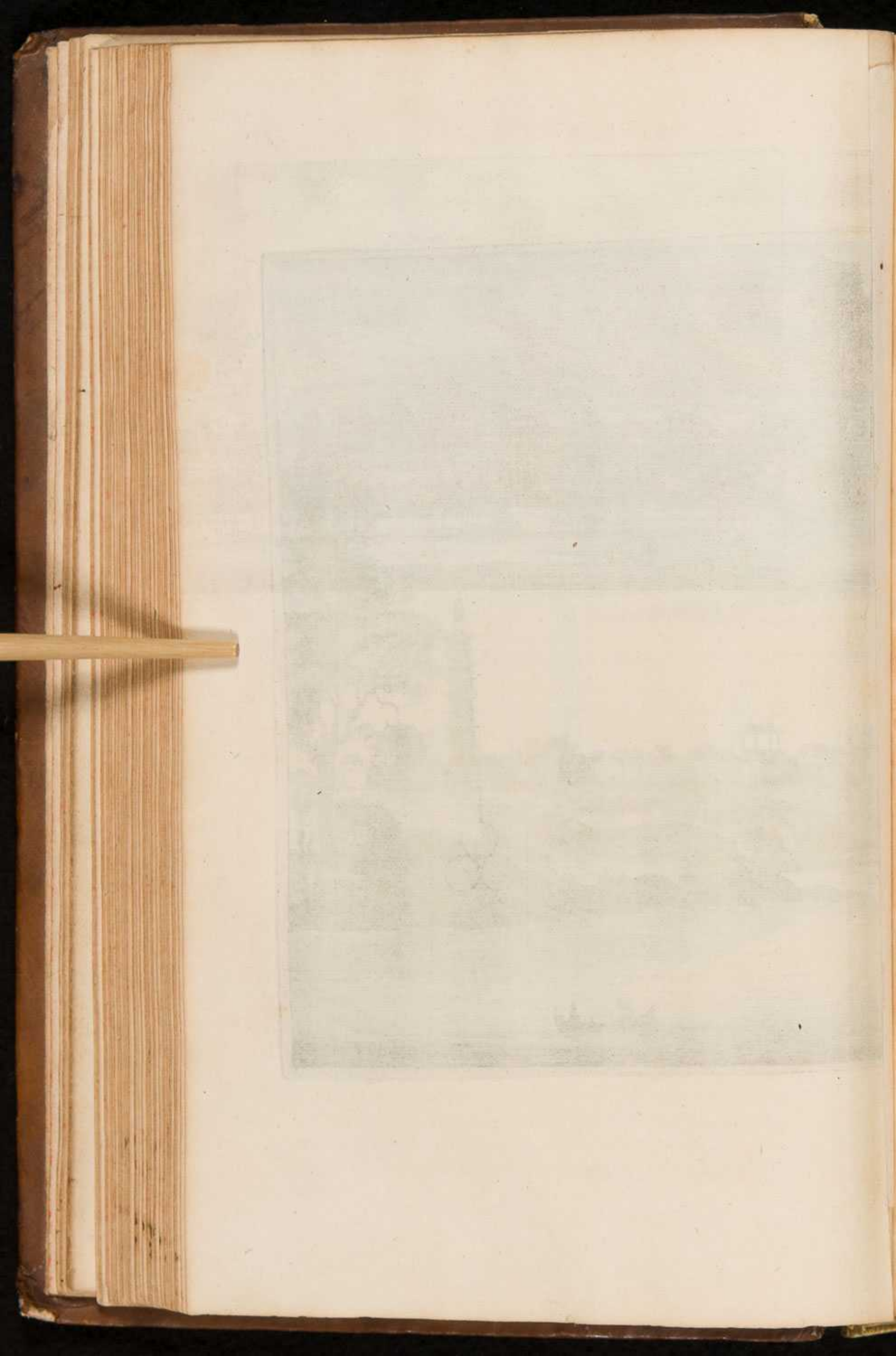

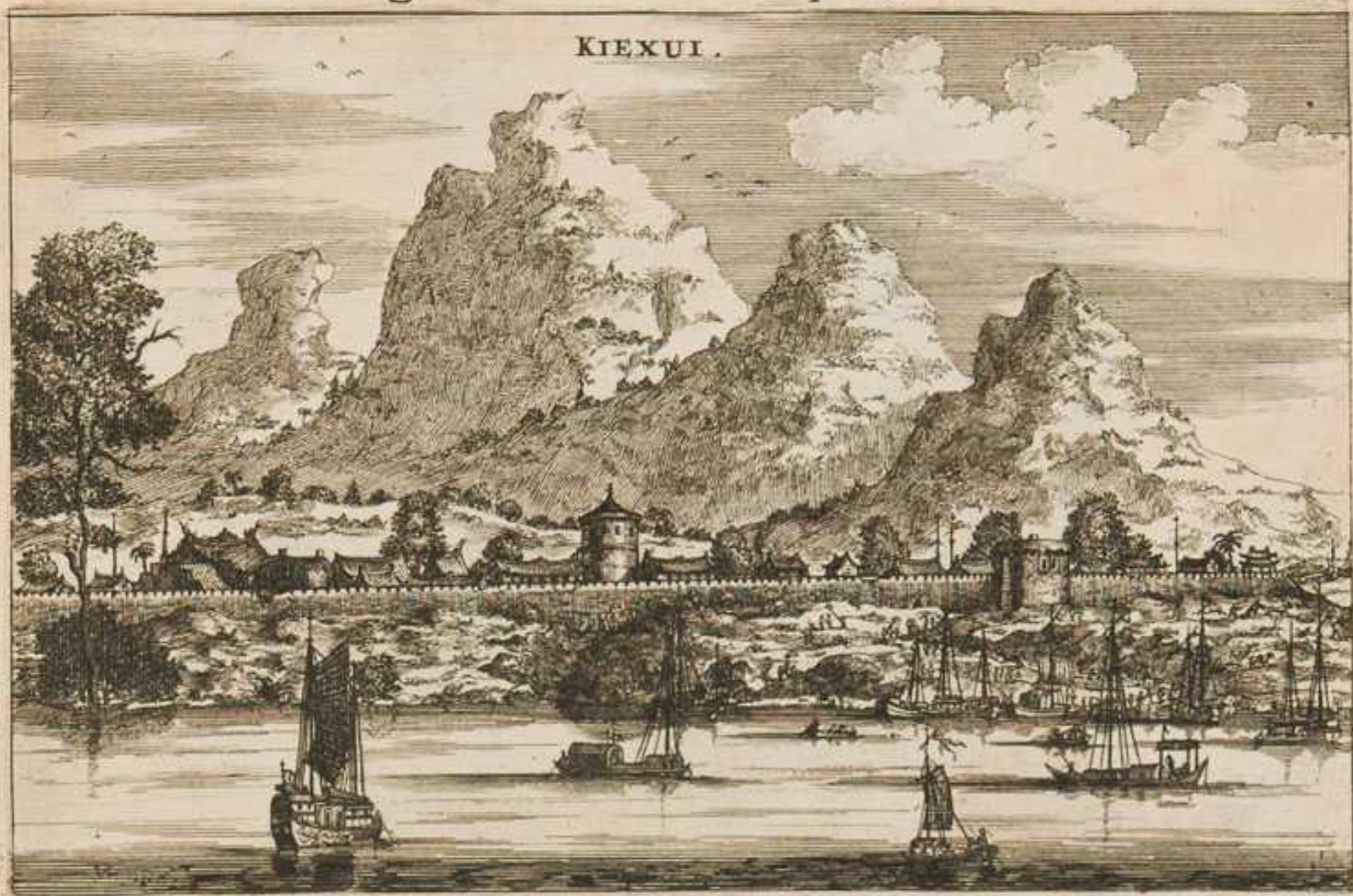
KINN

UNGAM.

quas aperire non est liberum, prohibentibus statutis, cum cuilibet liceat aurum, argentumque ex fluviorum ripis eruere. Ager undique irriguus, atque hinc illa fertilitas, cæteris locis rara, quæ caloribus nimis, aut rigore exuruntur. Altissimus mons *Nucung* ambitu octingentorum stadiorum apud *Ganto*, quæ quinta ex oppidis, verticem tollit.

Mons
Nucung.

Quanquam pleraque Sinæ flumina navigantibus ob cæca vadorum, rupesque sub undis latentes periculosa sint, magnamque circumspeditionem requirant, nusquam tamen majus periculum, quam apud *Kinnungam*, ubi scopuli *Xepatan* fluvii *Can*, qui occiduam civitatis partem alluit, celerrimo cursu absconduntur. Octodecim talia naufraga loca numerantur, unde & loco *Xepatan*, quod octodecim cataractas significat, nomen. Periti talium Syrtium navigantibus pretio inserviunt.

Periculosa
rupes
circa *Kiegan*.

Tattari hanc urbem tanta diruerunt immanitate, ut, quod incolæ pariter, ac circumvicini narrabant, simile exemplum immanitatis vix alibi tota Sina reperiatur. Nam, præterquam quod ædificia solotenus destruxerunt, & cædibus in omnem promiscue sexum, quæ communia huic urbi cum aliis innumeris mala fuerunt, non modo multam virorum copiam in æternam redegerunt servitutem, verum etiam virginum multa millia funibus colligatas, boum instar, *Pekingam* versus abegerunt, & lenonibus impurissimis vili pretio prostituerunt.

Virgines
à Tartaris
prostituantur.

Eadem adhuc die quartum nonæ civitatis *Kiegan* oppidum **KIE XUI** ad dextram *Can* ripam situm, ambitu sesquihoræ triangula figura præter-

Transvehuntur
KIE XUI.

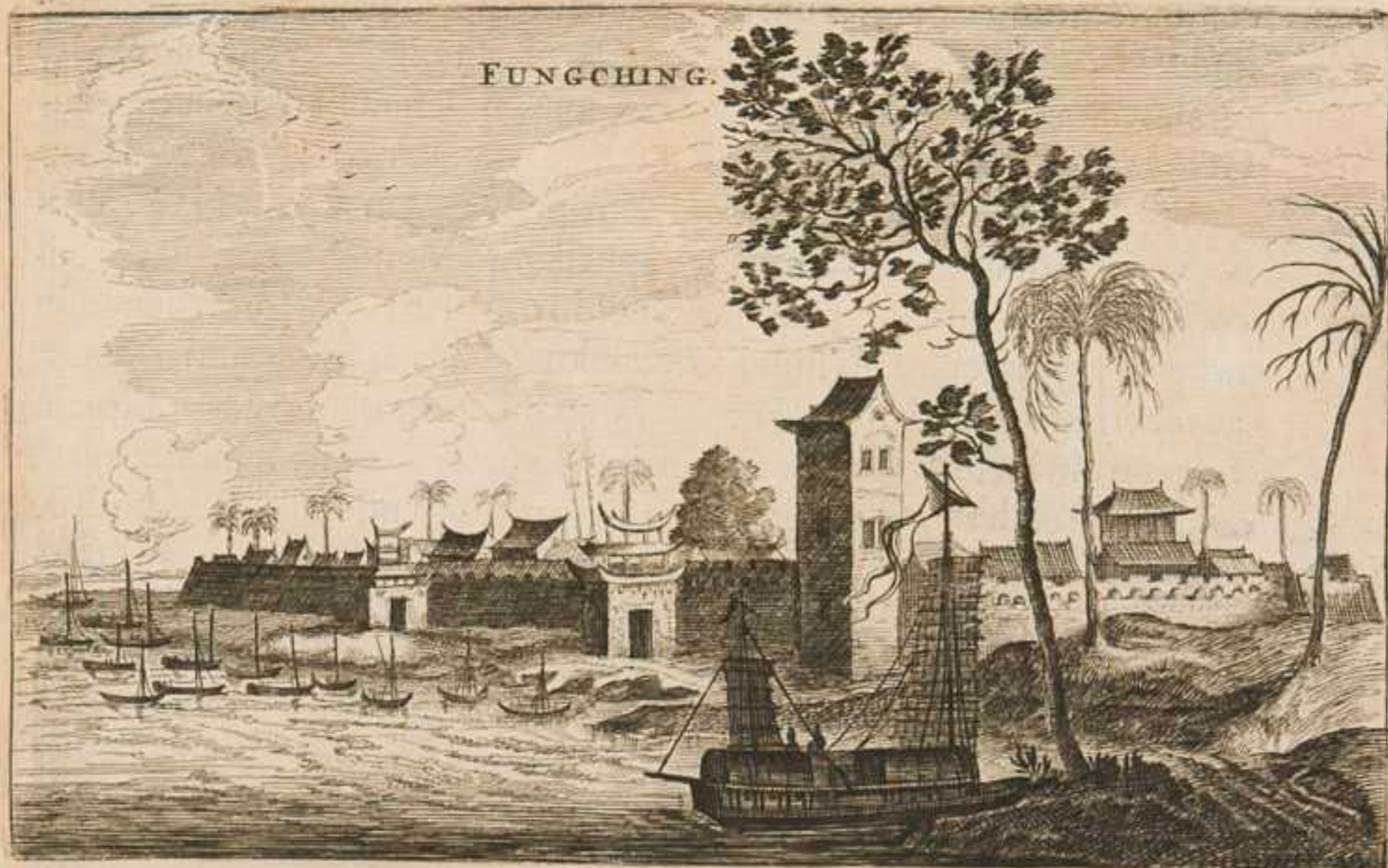
recti sumus. Ager undique jucundus aspectu, montium valliumque pulchra serie, portæ urbi quatuor ferreis munita valvis. In longitudine secus

ripam fluminis septingentos passus extenditur, mœnia quindecim pedes alta. Pagoda unico, cujus splendorem longus dies absumserat, tribusque portis triumphalibus in honorem Mandarinorum, qui de patriâ optime demeriti fuerant exstructis, superbit.

KY A-
KY A M
adveniunt.

Vigesima Aprilis quartum octavæ civitatis *Linkiang* Oppidum KY A-
KY A alias *Hiakya* attigimus, octoginta *Ly* distitum *Kiexujo*, ad radices montium, qui *Honanam* versus cacumina sua protendunt. Situs ejus ad Boream *Can* & ripam, cujus aquæ variis per urbem fossis deducuntur, & major pars oppidi fluvio alluitur. Crebra ibi præternavigatio, quotquot flumine *Can* descendunt. Hæc urbs ipsissima montium radicem attingit, ut iidem oppido immineant, quorum magna pars intra mœniorum ambitum eorum vicem potissimum supplet, qui, in fertiles & fœcundos distincti agros, incolis uberrimam messem suppeditant. Hic mira Sinarum in deligendis & notandis montibus tam speciosa ratione, quam ullibi, viget, in quâ ad vesaniam usque delirant, in montibus enim prosperam eorum fortunam consistere autumant, ob Draconis, quem primæ felicitatis auctorem somniant, domicilium: unde pro sepulchris extruendis montis figuras diligenter examinant, venas omnes ac viscera scrutantur, nec sumptibus, nec laboribus parcunt, ut fortunatam consequantur terram, caput videlicet, vel caudam, vel cor Draconis: nam inde pro sepulti posteris prospera omnia ex voto fluxura sibi firmiter persuadent. Ne error in hac disquisitione committatur, multi hanc artem profitentur, qui per totam extremam hanc Asiam vagabundi montium figuras, venasque observant, non aliter atque Astrologi siderum conjunctiones, & aspectus, & Chiromantici manuum

manuum, ac Physiognomi totius corporis habitum & lineamenta. Pagoda ibi prisca Majorum superstitione sacra. Plateæ silicibus stratæ montes versus excurrunt. Duæ supersunt triumphales portæ ex saxo leucophæo inviolatæ hæctenus. Cætera Tartaricus furor consumpsit, & latronum, à quibus tertium direpta, impetus. Tam rari ibi incolæ, ut tot helcyarios reperiri negaret Præfectus, quibus classicula nostra opus haberet.

Proximum ejusdem diei diverticulum SINKIN fuit, secundum octavæ civitatis *Linkiang* oppidum, sexaginta *Ly Hiakianga* distans, ripæ *Cani* dextræ adjacens, eodem fere montium *Jofu*, (qui ex nominatis ordine decimus septimus, altissimus adeo, ut nubibus caput inferat, sylvarum at tamen nemore in summo cacumine, camporumque jucunditate intuentium oculos toto ambitu mire recreans) & *Ming*, colliumque amœno, ut cætera, ambitu. Parum inter *Sinkin*, & *Hiakiang* differentia, sive ambitum spectes, sive situm, nisi quod illa collibus interior & plana, hæc monti juxta adjacet. Porta fluvii proxima, & manibus intermedia arte Sinica insignis. Cætera oppidi humilia, & haud contendenda *Hiakingæ*: Nox nobis apud Pagodam in sinistra ripa transacta, Præfecto, quanquam tempestuoso aëre, Legatos salutante, lautiusque honorante.

Vigesima secunda Aprilis, prima luce profecti, circa meridiem oppidum FUNGCHING, secundum civitatis *Nanchang* oppidum sexaginta *Ly Sinkina* distans, appulimus. Situ, ut cætera Sinensium oppida, quadrato, ambitu horam æquat, vel superat. Boreo lateri suburbium multo refertum populo, splendidisque ædificiis; duo hic arcus triumphales, monumentum pristinae fortunæ: Imminet ei mons *Pechang*, ex quo aqua

Urbem
SINKIN
proximant.

FUNG-
CHING
veniunt.

Montes *Pechang* & *Xifung*. centum altitudine perficarum ingenti, ut ad *Catadupas*, fragore decidit; unde *Pechang* loco nomen, quod *centum perticas* significat. Proximus inde, & alius mons *Xifung*, quem ejus regionis trigessimus nonus *Sinensis Geographus Taofu* recenset.

23. April *Nanchang* appellunt. Vigesima tertia Aprilis prima Metropolis *NANCHANG*, quae & *Kiangsi* nomine totius Provinciae appellatur, conspecta fuit. Jactis ancoris, mox à Magistratu quatuor splendido ornatu navigia, devehendis in urbem Legatis, quod ob fluminis scopulosa vada majoribus adiri nequeat, advenērunt. Mandarinus *Pmxentou* duo sibi potiora servans, offensam Legatorum incurrit; sed magistratu ipso Legatos excipiente, navim unam *Pixentous* reddere jussus fuit, quam Legati conscenderunt. Sequenti die Legatus *Petrus de Goyer*, (*Jacobo de Keyser* in valetudine detento) cum Secretario *Henrico Baron Tutangum* inviserunt, excepti ab eo humanissime, sed Interpretibus admodum irascebatur, quod Legatos per longinquissima terrarum *Magno* (*Chamo* gratulatu non majori excepissent apparatu, (pedes enim accesserant) neque mitior erga Mandarinos *Kantonicos*, eos *rudes asinos* appellabat. Remeantibus equi praebiti, & ter explosis tormentis, quam gratus eorum adventus esset, testabantur. Legati *Tutango* munera quidem offerebant, sed is easdem, qua alii excusatione usus, leges *Sinae*, quibus prohiberetur, praetendit.

Litus *Nanchang*. *Nanchang* viginti *Ly Funchinga* distans, radici ingentis paludis *Poyang* versus Austrum adjacet, cujus aquis circumcirca alluitur, unde speciem insulae praebet: Ambitus quadrata forma sexaginta sex *Lyas*, quarum vix viginti muro cinguntur, complectitur. Septem portae, sed quatuor eminent, quarum quae suburbium versus *Quarul* vocatur, navium nostrarum statio fuit. Quatuor hic Pagodae, una & praecipua à ferrea columna *Thisiking* nomine, virore micantibus contacta imbricibus, & tribus divisa partibus. Primo vestibulo Idolum *Kouja* minoribus cinctum, quorum singula staturam humanam altero tantum aequant, *Kouja* velut praefes templi, & defensor sublimi throno, purpureo humeros amictus pallio, in longa pertica duobus se Draconibus horribiliter spiras suas circumvolventibus, minantibusque, confidet. Secunda templi pars, duae latae scaelae sibi mutuo opponuntur. Ambulacra circum ampla, lataque, imaginibus undique confita. Eadem tertii templi, nec multum varians conditio. In aditu primi templi ad dextram puteus, duodecim ambitu quadrato passuum, ex vivo saxo, aqua ad marginem scatens. Mirae incolarum, de *Kouja*, ejusque puteo fabulae: *Ut pauperum beneficis altor fuerit, & opum ex Alchymia quippe verum argentum ab eo ex ignobilibus confectum metallis credunt) in egenos largus; ab eo Draconem urbi interitum minantem, terra obrutum, & ferrae alligatum columnae, in hunc puteum precipitasse; unde tanquam publicae salutis autor, & caelo cum familia vivus receptus fuerit, & à posteris condito hoc templo divinis honoribus colatur. Multa, & alia vana, incredibilia*

Idolum *Kouja*.

Mirabilis puteus.

NGSI

dabilia jactant, eoque minus mirum prodigiosa à *Fernando Mendez Pinto* de domo fumigante memorari. Cætera, quæ olim conspicua, bello nupero perierunt, Turris in novem elata contignationes superat. Ager undique cultus, nuspiam sterili gleba relicta; ut vix spatium pecori, & armentis superfit: porci tamen numerosi intus extusque civitates aluntur, eaque in ipsa civitate copia, ut platearum fere usum commeantibus eripiant, promittis ad excrementa eorum tollenda, Sinis agro stercoreando, unde nullæ per plateas sordes.

Multa & alia sæva urbi accidere, ab ultimo bello funditus corruit, hac occasione *Kinus Leatungâ*, quo Tartariæ ad murum proxima, oriundus, celebri inter Tartaros militiæ fama, à Chamo Provinciæ *Kiangsi* ob fidem meritaque Præfectus, ab eo ad Sinensem Imperatorem *Junglieum* defecit ob clandestinum Collegæ suæ odium (duo enim semper uni Provinciæ præsumt unus civilia, alter criminalia administrans.) Cum enim in convivio quodam Comœdiam spectarent, quæ Sinico habitu agebatur, *Kinus* ad socium: *annon*, inquebat, *hic habitus Tartarico longe melior, & gravior videtur?* Alter per verba, tanquam Majestatem lædentia propere Imperatori Tartaro significavit, sed literis à *Kino* interceptis armata manu in palatio suo oppressus & interfectus fuit. Tartarus gliscentem extincturus rebellionem, varios contra eum Duces ablegat, victore passim *Kino*, & Australium partium Præfecto in fugam pulso. Ejus exemplum secutus *Likungzus*, sive *Libusus Quantungæ* Dux; quem urbis *Cancheu*, quæ sola Tartaris in *Quangsi* fida manserat, Præfectus simulata defectione circumvenit. Nam literis ad *Libusum* scriptis, urbem se illi traditurum promisit. Interea vero clam ex *Fokien* Tartarica auxilia noctu immisit. *Libusus* cum Sinis, nihil mali suspèctans per patentes portas urbem ingressus, mox undique se Tartarorum copiis circumventum vidit, & plurinus suorum amissis, ipse inter cæfos (nuspiam enim imposterum apparuit) periisse creditur. Hac clade *Jungliei* res haud parvum detrimentum acceperunt, quanquam *Kinus* aliquamdiu feliciter bellum continuaret, & Tartaros multis præliis profligaret. Obsessa inde *Cancheu*, quam *Kinus* adventu Tartari audito defereit Boream versus contendens, Tartarica se tempestate erepturus, Tartaris numero, & robore prævalentibus *Nanchangum* fugit *Kinus* ejus civitatis se defensurus viribus.

Tartari, quanquam validissimo instructi exercitu, non tamen ausitan-
tæ urbis oppugnationem, fame eam urgebant. Fossâ undique urbs ab iis
valloque circumdata; fluvium navibus claudebant. Densæ intus cum
Kino copiæ, & quanquam copiosus commeatus, tempore imminuebatur;
unde fames, & desperatio, dum frustra *Junglieus* expectatur. *Kinus* extre-
ma ausurus ad socios; *Una*, inquit, *armis spes; age, Tartaros animoso per-*
rumpamur. Præcipuum à lata illa fossâ impedimentum, quam utcunque
repugnarent Tartari, *Kinus* perripit, & majori suorum parte amissa vivus
evasit.

Miserrima
urbis fra-
ges.

Kinus à
Tartaris
deficit.

Tartari
Nanchang
fame ur-
gent.

Kinus
Tartaro-
rum castra
perripit.

evasit. Inde vacuum Tartari urbem ingressi, cuncta ferro, igne cædunt, diruunt, vastant. Quadraginta millia periisse civium feruntur. Ita enim Tartaris receptum, qui sponte deditioem faciunt, incolumes præstare, vi expugnatos interneccione delere.

25. April
pagum U-
CIENJEN.

Vigesimâ quintâ Aprilis vicus in conspectu, UCIENJEN. Magna ibi navium omnis generis copia, quæ ex omni Sina eo ob Porcellana vasa confluunt. Situs ad mare *Poyang* ad lævam *Cani* ripam, longitudine unius horæ. Magna ibi commercia, & ædes satis splendidæ.

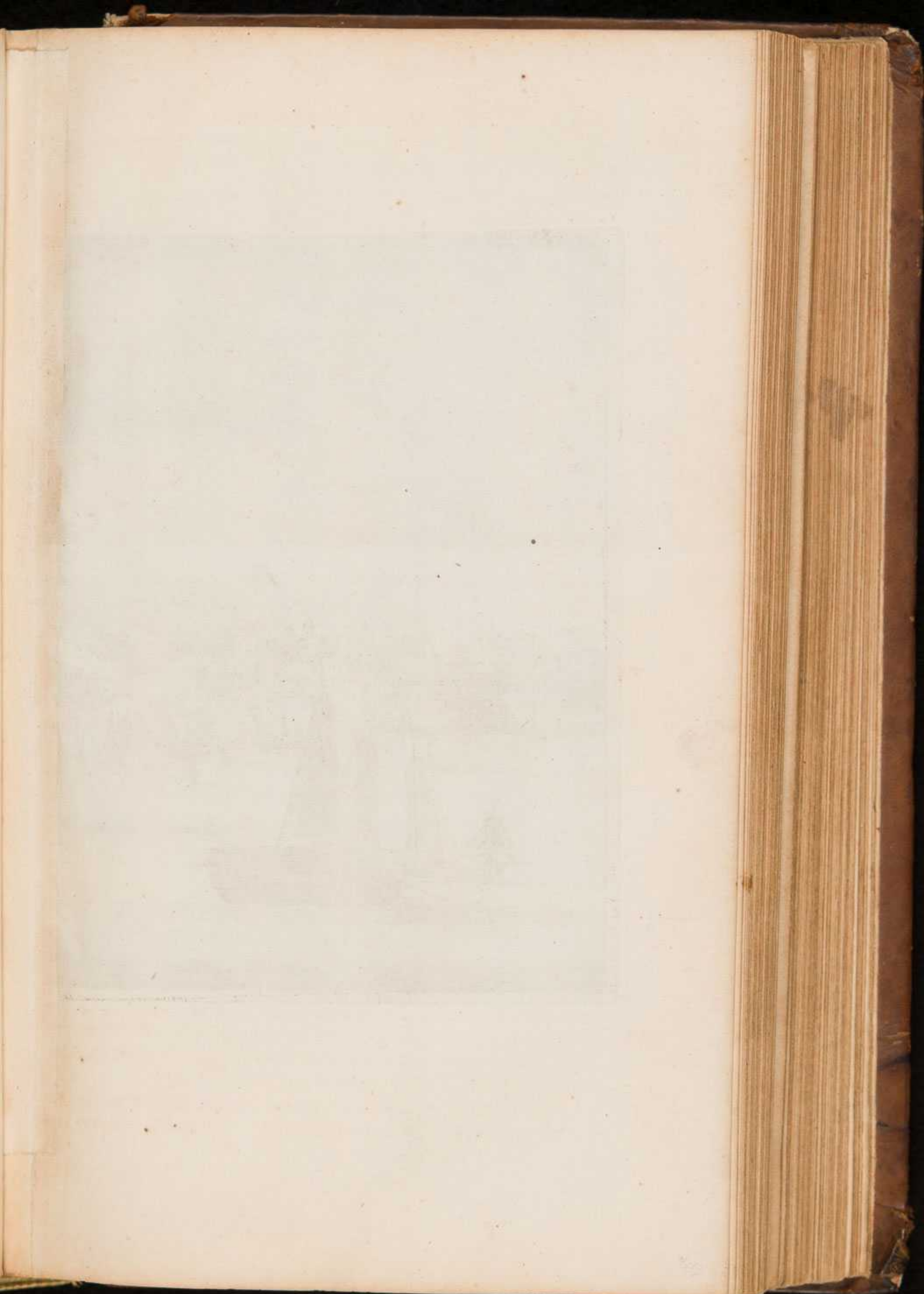
Ritus sa-
crificii.

Ad dextram mons insigni Pagodo celebris, intus statuis ab utroque latere ornatus. Lampades undique ardentes continuis interdium, noctuque luminibus. Qui lacum *Poyang* trajiciunt Tartari, Sinæque sacra Idolo faciunt, ut iter prosperet. Ritus sacrificii, ut ipse vidi, talis. Plebs gallinam, ditiores porcum, Idolo horrendum spectanti, jugulant, calido per ungulas idoli (nam manibus, pedibusque unguatis Gryphionum instar conspiciuntur) sanguine promanante; ita Idolum totum cruore foedum aspectu, & abominabile. Ungulas porci, gallinarumque cristas eidem sacrant; reliqua sacrificantibus in cibum cedunt. Longa hunc vicum, parique latitudine permeat platea, mercatorum officinis utroque latere confita, sed præcipuum ex Porcellanis lucrum, quæ immensa hic copia parantur. Gratum Legatis spectaculum videre artifices, & raro opere fictili in reditum suum parato instrui, sed tantus ibi hominum concursus, ut aditu cadurca excluderentur, & officinas ingredi præter dignitatem visum.

Optimum
Porcella-
næ genus
conficitur
In Sinktesimo.

Referunt incolæ id, quod mirum nobis auditu fuit, *Porcellana toto regno nusquam melius, quam in quodam pago Sinktesimo fieri, quadringentos fere*

ortum

NA
NA

MKV N .
24
KANG

Ortium versus, *Ly* apud quartum oppidum Feuleang, secundæ civitatis Joacheu. Neque vero terram, unde confiant, ex Kiangsi Provincia, verum ex Metropoli Hoeicheu Nankingæ peti: & quanquam ibi illius terræ uber proventus, incolas tamen ejus conficiendæ rationem ignorare, causa à solo aquæ temperamento petita. Operæ pretium videtur, quæ ab indigenis pagi *Ucienjen* ipse de Porcellanis intellexi, obiter commemorare.

Terra ex montibus *Hoeicheu* Provinciæ *Nanking* effoditur in quadras redacta, vel massas pondere trium *Katti*. Fossiles non ipsi has massas in pagum *Sinktesimo* deferunt, sed venundatas aliis committunt, qui signo Imperatoris notant, ne fraus fieri possit. Terra ipsa non pinguis instar limi, aut margæ, sed sabuli instar, quod aqua maceratum in massas, vel quadras formant, Porcellana quoque denuo contusa, comminutaque in novam formam redigunt, haudquaquam ejusdem elegantia, ac quæ recenti terra excoquantur. Ita maceratam terram, ut figuli lutum subigunt. Extus variæ animalis, hominumque, & plantarum picturæ, quas ipsi artificio peculiari delineant; tanti arcani notitiam non nisi ad liberos, & intimæ admissionis transmittentes. Tam prompta Sinensibus in hac arte peritia, ut conspectam qualemcunque plantam, aut animal statim Porcellanis illinant. Neque tamen eadem omnibus Porcellana tractandi ratio. Quidam recentibus statim massis utuntur; alii aëre prius densant in lapidem, inde comminutos cribratosque aqua miscent in luti speciem, & inde vasa fingunt, coctio in fornace talis. Vasa primum aëre siccantur, aut solibus. Imposita furno undique clauso, quindecim diebus valido utuntur igne: summa cura est, ne illus aër ingrediatur. Post quindecim dierum ignes sensim refrigerati, tricesima die excocta frigidaque promuntur, nam ex subitanæ refrigeratione vitrum fragilitate superarent. Adest dum furni aperiuntur Imperatoris præfectus, qui quintam jure Sinico eligit pariter, & aufert, residuum venditur, illis, qui pagum *Ucienjen* habitant, quod unicum tota Sina Porcellanorum receptaculum, unde per orbem postea distrahuntur.

Trajecto lacu *Poyang*, quod & *Pingli* vocant, vigesima sextâ civitas *Nan-* Transver-
kang occidua ejus ripæ adjacens, conspecta nobis fuit. Latitudo ejus, ubi ti lacum
ad Barropeliotem urbis situm est, hoc mare, quadraginta stadiorum, lon- Poyang
gitudi, ut Sinæ perhibent trecentorum. Ipsa in montoso colle centum & NANKAN
octoginta *Ly Nanchanga* distat. Ipso in portu semiruta turris septem altitu- veniunt.
dine contignationum, quæ scalis conscensa latum vicinæ omnis contra-
ctum exhibet. Mœnia, ut mons acclivis vario ductu, insigni altitudine,
& opere, vix hora circumiri possunt. Neque alia platearum ratio, quæ
gibbosa mœnia imitantur. Ab Occidente duo lapidei arcus; inde pons ex
laxo, & porta in urbem ducit firmi operis. Prima ad lævam platea Arcus
triumphales more Sinico ostentat: cætera famam ruinis deformia, & igno-
bilitate premunt.

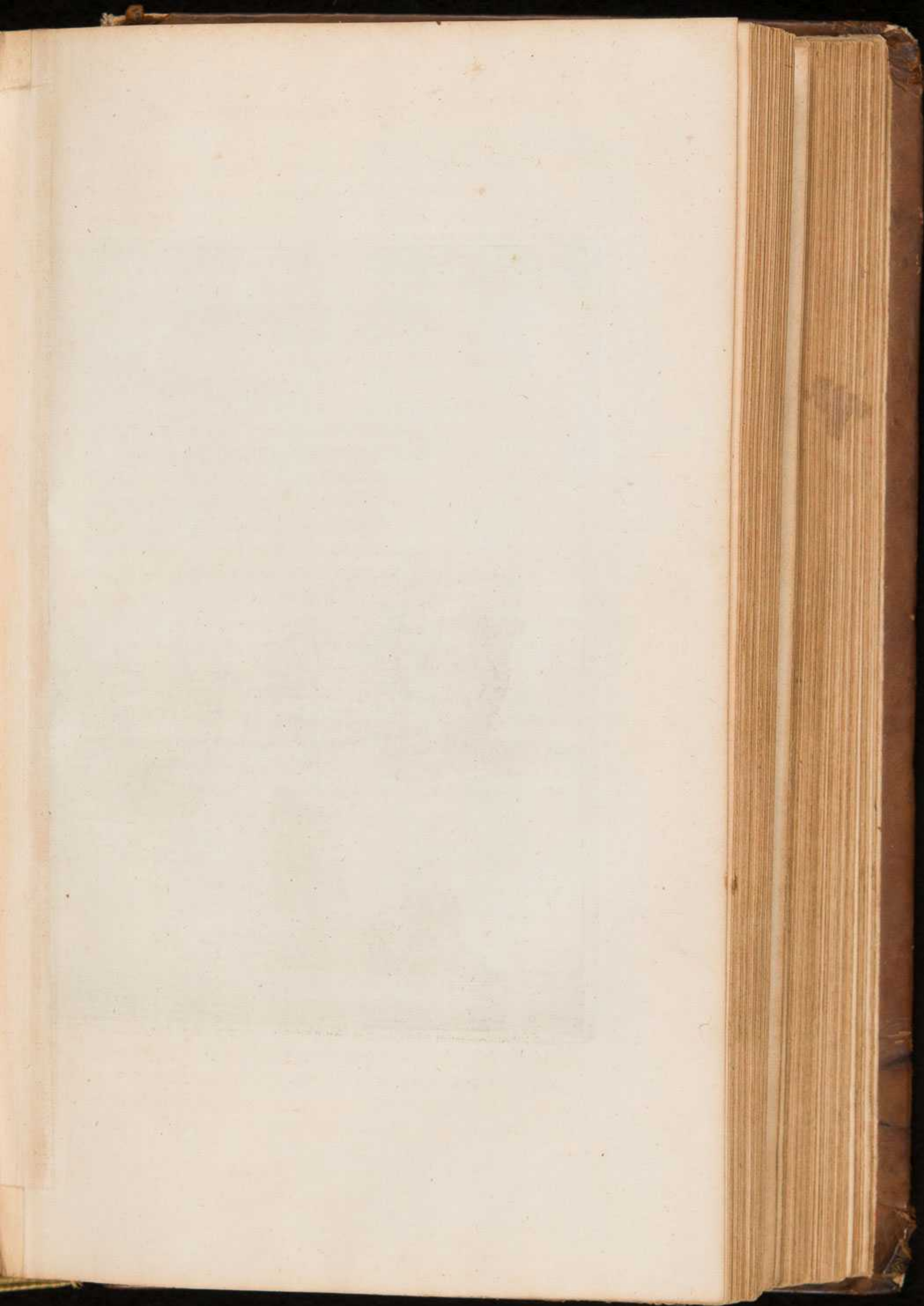
In territo-
rio ejus va-
ria templa.

Multa tamen vicino in territorio templa, præcipuum in montibus *Quangliu* & *Juenxiu*, quos indigenæ ab Eremitis, & sacrificulis innumeris habitatos, superstitione adorant. Ipsi Eremicolæ, quorum singuli singulas cellulas inhabitant, atroces in se omnes voluptates spernunt, continuis dediti, promerendæ, ut jactant, melioris vitæ, ubi corpore suo anima in aliud transmigraverit, miseris, quas curiose, ut affligantur, excogitant; tanta vis superstitionis etiam Idololatrias invadit. Cellulæ montis *Quangliu* numero anni dies æquare perhibentur. Et quanquam undique sudo cælo, montes illi perpetuis tecti nebulis tristem faciem ostentant: ut lacu *Poyang* prospectantibus sæpe, nubibus visum intercipientibus, conspici non possit. Multus & ibi Cannabis Proventus, unde æstiva sibi vestimenta arcendo sudori, & radiis Solaribus incolæ parant.

Mirabilis
fons.

Fons urbi ad Occidentem *Kien* nominis, cujus decedentes aquæ argenteam repræsentant telam, & triginta pateris dispergitur. Magna illius, ut validæ in multos corporis ægrotudines, apud Sineses aquæ dignatio habetur. Lacus *Poyang* ipsam bipartitur regionem. Hic & ob fertilitatem montium, agrorumque, & copiâ arborum celebratus tota Sina tractus, in omnia frugum genera, crebris passim pisculentisq; abundans fluminibus, se effundit. Vigesima septimâ *HUKEU*, quartum quintæ civitatis *Kienkiang* oppidum, nobis conspectum. Situm est ad dextram fluvii *Kiang*, ubi lacui *Poyang* se permiscet, in cujus angustiis prominet. Quadraginta hinc miliaria *Nankangam* numerant. A boreo latere rupes oppidò singulari elegantia, arbutis passim viridantibus contacta, imminet. Ad montis radices Pagoda insigni mole, ædibus cinctus. Mœnia passim pro montis naturâ, curva & gibbosa, valido opere. Parum huic oppido Tartarica rabies nocuit; etiamnum populoso, splendidisque ædificiis superbienti. Mercatura omnigena floret, sed præcipue copiosus ibi rerum ad victum spectantium proventus. Piscium optimi vilissimo pretio ad emptorem veniunt, ob uberem undique eorum capturam. Æstus maris jam ad hoc oppidum, viciniâ maris, Luna plena novaque deprehenditur. Jam exinde fluvius *Kiang*, & à civitate *Kienkiang* ad mare, neque pigro cursu, & vix conspectui obvio, unde jam veliferarum usus navium, in quam velis partem, non amplius reluctantibus ejus aquis. Mons & vicinus *Xechung*, quod *Lapideam Campanam* significat; quippe fluctus tempestate lacus *Poyang* ad crepidinem montis collisi, mugitum campanarum instar raucarum concitant. Cum jam ancoris jactis navis ante oppidum staret, omnis in recursum civitas, senes juvenesque effusa, vix aspectu satiari Hollandorum poterat: mirabantur ignota ora, habitusque ab ultimo occidente venientium, & nisi ignotus utrisque sermo obsitisset, multa colloqui, multa interrogare velle videbantur. Ergo tubicen noster inflare suum *Wilhelmus*: quo incognito sonitu adeo perterriti fuerunt, ut confusa fuga vix portæ introitum, multis prostratis passim jacentibusque miseri reperirent.

27. Aprilis
HUKEU
veniunt.

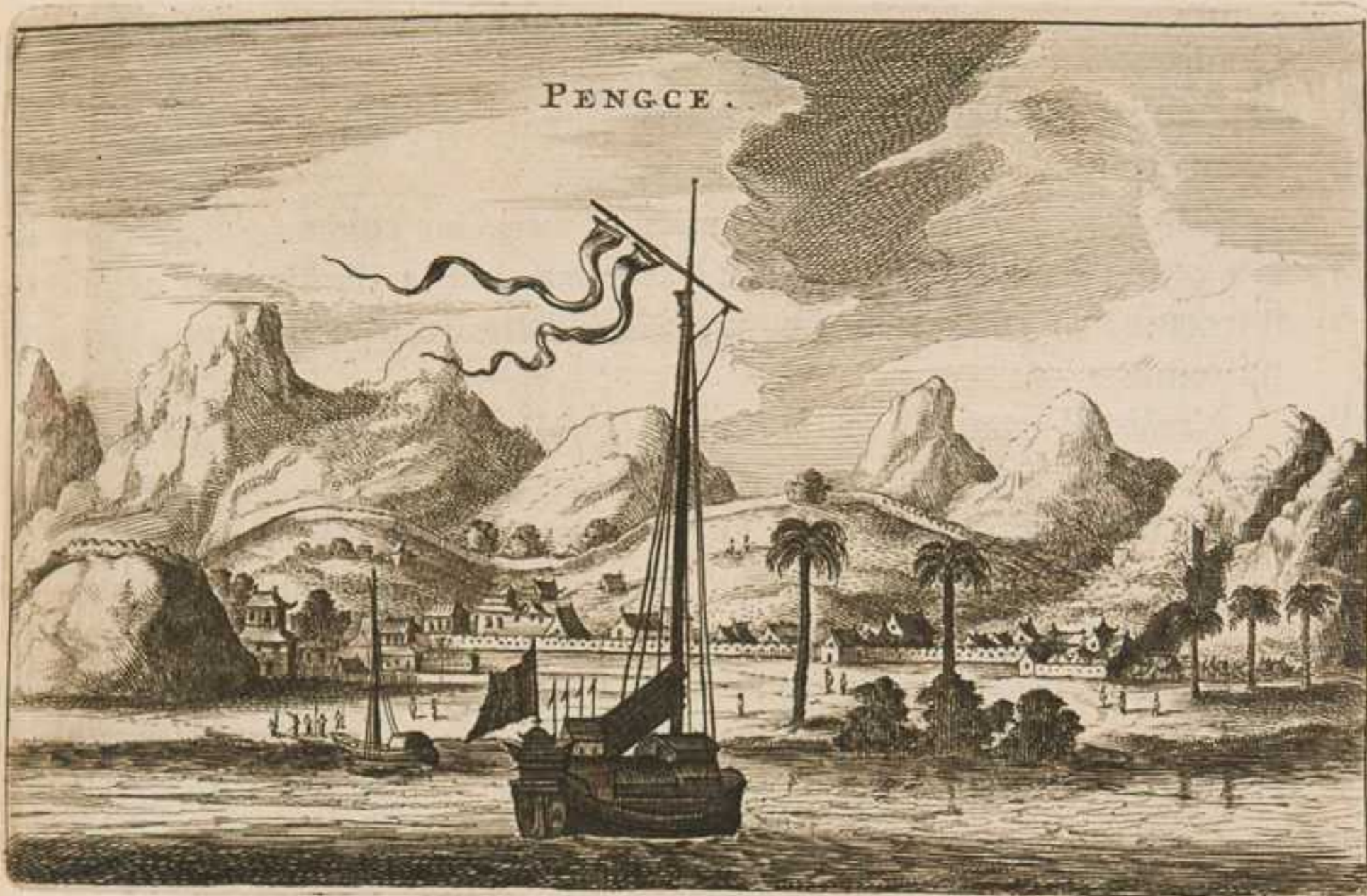
Hv
Hu

KOEN .
/ cu
XEU .

Vigesimali octava inde **PENGCEA**, quod quintum civitatis *Kienkiang* PENGCEA
conspicitur. oppidum, inspecta. Haecenus *Kanchevo* usque *Nanchang* fluvio *Can* sub-
vecti; inde per lacum *Poyang Pengceam*, & fluvium *Kiang* intravimus, unde
Orientem versus *Pekingam* navigandum erat. Flumen *Kiang*, quod &
Yangcu Kiang, id est, *Filius Maris* dicitur, totum in duas partes Boream, &
Australiam Imperium *Magni Chami* dividit, ab Occidenti in Ortum re-
cto quasi impetu Oceano irruens.

Pengce nonaginta *Ly Hukeo* distans in Orientali ripa *Kiang* post insulam Montes
Siaocu, &
Makang. jacet, montibus passim collibusque cincta. Mœnia & ipsa, ut mons col-
lisque, incurva passim, & sinuosa *Ædificia* intus raræ structuræ, nec te-
mnendæ, quibus *Hukeum* superat, quanquam magnitudine ei impar.
Haud procul mons *Siaocu* inaccessus hominibus. Medius undique lacu
ambitur; ad Austrum exigua, sed tuta statio navibus, quas tempestas
exercet.

Ad ripam Australem *Kiang* alius mons *Makang* tota celebris Sinâ ob Geminæ
in aquis
columnæ. naufragiorum frequentiam. Parum littore avulsi nautæ, mox fluctibus ab-
repti, ad cautes irremediabili fere jactura pereunt. Legati, cum cœlum fa-
veret, insulam, juncetis salicibusque plenam, ingressi; mox vestigiis tigri-
dis, quod frequens illa ora animal, moniti retrocedere. Nautæ Sineses,
cum coquum igne structo cibos parare in prandium viderent, in genua
provoluti Legatos obtestabantur, parcerent miseris; Dæmonem aquaticum
eo loci habitare, qui specie piscis, vel Draconis haud raro conspicendus,
odorem carniū ferre nequeat, terribili tempestate naves pariter homi-
nesque, ubi talia fiant, submergens. Legati, quanquam irrita superstitione,
abstine-

abstinere maluerunt prandio, quam miserorum stultas preces diutius pati. Conspecti inde pisces in aqua, ut solet, latentes, tanto stupidorum terrore, ut pene exanimis collaberentur, certa persuasione, Dæmonem illum palustrem evertendæ navi jam mandata dedisse.

Pengcea post tergum relicta duæ circa meridiem columnæ medio fluvio exurgentes conspectæ, quæ *Kiangsiam Nankinga* determinant, cujus fines cum majorum, minorumque civitatum numero, ut in reliquis, præmittimus.

Nanking
nonæ Im-
perii Pro-
vinciæ fi-
nis.

Nanking, Tartaris *Kiangnan*, nona Regni Provincia ad Ortum & Notopeliotem Oceano alluitur: Austrum *Chekiang*, Occidentem *Huquang*, Notolybicum *Kiangsi*, Barrolybicum *Honan*, cætera *Xangtung* claudit. Olim, antequam *Pekingum* Imperatores *Taimingi* migrarent, in hac regione Imperii sedes fuit, & quanquam translata aulo, nihilominus omnis splendor, & Magistratus priscus in eâ usque ad ultimam Tartaricam vastitatem servatus. Sed Tartari cuncta funditus antiquæ gloriæ monumenta, Palatia, sepulchra destruxerunt, ipsumque nomen *Nanking* in *Kiangnan*, urbis *Ingtien* in *Kiangning* mutarunt: unde hodie magistratus & Regio splendore orbatâ, nil nisi rudera, & ruinas ostendit.

Cunctas Sinæ Regiones splendore urbium, fertilitate, mercaturâ, ac navigatione superat: totius orbis naves & mercaturam in hac Provinciâ collectam putes, quia flumina ejus per totum Imperium sparsa, in omnes plagas navigia emittunt, iterumque recipiunt beneficio fluvii *Kiang*, naturâ & arte in multiplices diducti canales, qui Regii aquæductus vocantur. Ingenio moderato, acri, humano sunt incolæ ejus, in opificiis seduli, & periti. Doctorum quoque magna copia, qui in scholis ejus examinantur. Serici inexhausta copia, & gossypii: unde frequentissimæ textrinae; sola urbs *Xanghai* cum vicinis pagis ducenta millia textorum alit, fæminas magnam partem; nam viri agros colunt, mercaturam exercent, & dum mulieres licium textorium tractant, ipsi liberorum curam gerunt, ac domestica munia obeunt. Quidquid in *Nanking* opificiorum conficitur, per totam Sinam æstimatur, ac reliquis præfertur.

Numerus
urbium.

Metropoles habet quatuordecim, *Kiangning*, *Fungyang*, *Sucheu*, *Singkiang*, *Changcheu*, *Chinkiang*, *Yangcheu*, *Hoaignan*, *Lucheu*, *Ganking*, *Tai ping*, *Ningque*, *Chicheu*, & *Hoeicheu*. Urbes centum & decem, quæ aliis imperant, & innumeram oppidorum, pagorumque multitudinem.

KIANGNING, Tartaris *Ingtien* & *Nanking*, prima Provinciæ Metropolis, de qua infra latius, septem moderatur urbes, *Kiangning*, *Kuuyang*, *Lieyang*, *Liexui*, *Coaxun*, *Kiangpu*, & *Lobo*.

FUNGYANG secunda Provinciæ Metropolis, à sacrificulo *Taimingæ* familiæ auctore, extenso longe lateque pomerio, novisque ac fortissimis nobilitata manibus, quæ quingenta stadia suo ambitu complent, in monte sita est, cujus amæni colles in ipsa urbe privatis, publicisque ædificiis conspicui

spicui sunt, fluvio *Hoi* territorium medium interfecante. Octodecim civitates complectitur, *Fungyang, Linboai, Hoaiyven, Tingyven, Ubu, Hung, Xeu, Hokieu, Mungching, Si, Hiutai, Tienchang, So, Ligpi, Ing, Tacho, Hao, & Ingxan.* Quarum præcipuæ sunt *Su, So, & Ing.*

SUCHEU tertia Provinciæ Metropolis, una ex urbibus, quas Sinæ orbis *Paradisum* vocant, in placido aquæ potabilis flumine constructa est, sicut apud Europæos Venetiæ, tria flumina *Leu, Sung, & Usung* per modum lacus ipsam ambiunt urbem, cujus Notolybicum lacus *Tai* triginta sex millia jugerum terræ occupans, spectat, ut & mons *Lignien* variis ædificiis conspicuus. Septem regit civitates, *Sucheu, Quenxan, Changxo, Ukiang, Kiating, Taicang, & Cungming.*

SUNGKIANG quarta Provinciæ Metropolis, ad cuius Notapeliotem mons *Kin* verticem tollit in ipso maris littore, quod hanc interfluit & urbem *Ningpo*, tam brevi intercapedine, quod sub prima nocte galli cantus ab uno littore in littus exaudiatur hic, ut & in reliquis vicis, ædificia malis alte in ipsum fundum adactis, haud secus ac in nostrati uliginoso fundo, incumbunt: in maris ostio amplum exurgit munimentum cum firmo navium, militumque præsidio ad portus custodiam: tribus imperat civitatibus, *Sungkiang, Xanghai, & Cingpu.*

CHANGCHEU quinta Provinciæ Metropolis, canali *Hoangpu* arte excavato vicina jacet, ripis prope hanc urbem utrinque ex secto lapide ab imo usque ad summum miro artificio firmatis, per quem ab urbe ad fluvium *Kiang* navigantibus patet aditus. Quinque civitates moderarime suo dirigit, *Changcheu, Vusie, Kiangyn, Gniking, & Cinkiang.*

CHINKIANG sexta Provinciæ Metropolis M. Paulo Veneto *Cingia* dicitur, jacet ad ortivam canalisi supradicti, aquas in fluvium *Kiang* exonerantis, in occidua parte secus ripam suburbium est, quod de frequentia cum ipsa urbe certat, in vicino colle turris triginta cubitorum à basi ad culmen usque ferrea formâ pyramidalis, variis, figuris ac lauris decorata conspicitur: tres urbes sub se habet, *Chinkiang, Tanyang, & Kintan.*

YANCHEU septima Provinciæ Metropolis, jacet ad ripam artificiosi canalisi sæpius memorati, qua Ortum spectat, salinæ sunt frequentissimæ, in quibus ex aqua marina sal eodem modo, ac ab Europæis, conficitur, salis hujus distractione maxime ditescunt mercatores, ac proinde horum beneficio splendidis ac superbis adsurgit ædificiis. Decem regit urbes, *Yangcheu, Ychin, Taibing, Caoyeu, Hinghoa, Paoyng, Tai, Jucao, Tung & Haimuen.* Quarum primariæ *Caoyeu, & Tai.*

HOAIGAN octava Provinciæ Metropolis, in loco paludoso, oryzæ, ac tritici feracissimo jacet, duplex est, continuatâ tamen maniorum serie, quæ ad Austrum vergit, proprie *Hoaignan*, quæ ad Barrapeliotem *Yenching* dicitur. Auget harum magnitudinem suburbium ad milliare Germanicum ex utraque parte canalisi protensum; per quem croceum ingrediuntur.

tur. Tanta hic rerum omnium copia, ac mercatorum frequentia, ut multis efformandis urbibus hæc sola sufficeret. Ad urbis Ortum lacus *Hung* est, in quo altissimæ nascuntur cannæ, quibus lignorum loco Regio univèrsa utitur. Decem sub se continet civitates, *Hoaignan*, *Cingho*, *Gantung*, *Taoyven*, *Moyang*, *Hai*, *Canyu*, *Pi*, *Sociven*, & *Cuming*. Quarum primariae *Hai* & *Pi*.

LUCHEU nona Provinciæ Metropolis ad confluentia lacuum *Cao* & *Pe* in agro frugum luxuriante posita est, à copia herbæ *Cha* & *Papyri* copia commendabilis. Octo civitates jurisdictione includit, quæ omnes celeberrimi lacus *Cao* ripam occupant, *Lucheu*, *Xuching*, *Lukiang*, *Vuguei*, *Cao*, *Logan*, *Iugxan* & *Hoxan*. Quarum præcipuæ *Vuguei* & *Logan*.

GANGKING decima Provinciæ Metropolis in confinio trium Provinciarum ad Borealem ripam fluminis *Kiang* jacet, opportuno ad bellicas expeditiones situ, hinc suo gloriatur Prorege, & ingens militare præsidium alit in munimento *Haymuen*, ad custodiam lacus *Poyang*, & fluminis *Kiam* exstructo. Omnes merces, quæ aliunde *Nangkinum* advehuntur, hanc primo obviam habet. Sex in ea numerantur civitates, *Gangking*, *Tungching*, *Cienxan*, *Taihu*, *Sofung*, *Vangkiang*.

TAIPING undecima Provinciæ Metropolis in insula, quam in duos ramos divisus *Kiang* efficit, jacet; ad urbis Notolybicum mons *Tiemmuen*, cæli porta dicta, verticem tollit; ad Notapeliotem initium capit lacus *Tanyang*, cujus magnitudo trecentorum stadiorum dicitur. Tribus imperat civitatibus, *Taiping*, *Vubu*, & *Fanchang*.

NINGQUE duodecima Provinciæ Metropolis anni *Von* vicina jacet, qui eam Orientem versus præterlabitur, naves in magnum fluvium *Kiang* deducens, intra mænia montem *Lingyang* continet. Sex in ejus territorio recensentur civitates, *Ningque*, *Ningque*, *King*, *Taiping*, *Cingte*, & *Nanling*.

CHICHEU decima tertia Provinciæ Metropolis Australem celeberrimi fluminis *Kiang* ripam occupat, maximam partem montosa est, rerum necessariorum defectus per flumen nominatum subministratur. Ambitus ejus sex civitatibus constat. *Chicheu*, *Cingyang*, *Tungling*, *Xelai*, *Kiente*, & *Tunglieu*.

HOEICHEU decima quarta Provinciæ Metropolis, Australissimam ejusdem partem occupat, *Kiangsi*, ac *Chekiang* Provinciis finitima, prope urbem flumen *Singam* transit, qui ad Occasum exortus mox quatuor ex montium vicinia rivulis augetur. Maximus mons *Hoang*, in quo viginti quatuor rivuli, triginta duo vertices, & octodecim antra obscurissima numerantur, ad urbis Occasum est; hæc, atramento Sinico, & nominatissimo folio *Cha* celebris. Sex regit civitates, *Hoeicheu*, *Hieuming*, *Vuiyven*, *Kimuen*, *In*, *Cieki*.

In hac insuper Provinciâ quatuor Majores Imperatrices numerantur Civitates, scilicet *Quangte*, quæ *Kienping*; *Hocheu*, quæ *Hanxan*; *Chucheu*, quæ

quæ *Ceuenczao* ; *Siucheu*, quæ *Siao*, *Tanxan*, *Fung*, & *Poi*. A Sinis *Cheu*, & variæ minores civitates, *Hien* nuncupatæ.

QUANGTE prima Provinciæ Major Civitas, serici copiâ dives, amærioribus contigua montibus, quorum celebriores sunt *Heng*, & *Ling*, prior ad Occiduam civitates partem caput nubibus infert, in ipso equidem apice perennis fontis scaturigo, posterior collem habet maxime difficilem, & acclivem quindecim stadiorum spatio, ad quem spelunca, in cujus aditu sacrificuli cujusdam lapidea statua est, quem in eam mutatum fingunt.

HO CHEU secunda Provinciæ Major Civitas, sylvarum solitudine horrida, ex eo celebris, quod sacrificulus ille Tartarorum expulsor isthic latronem egerit: ejus tamen territorium rerum necessariarum pro incolis abunde ferax.

HU CHEU tertia Provinciæ Major Civitas, cujus Regionem *U* lacus ad urbem *Civenciao* Ortus, & ad *Laigan* procurrens fecundat, varios includit montes, quorum nomina in mappis Martini videri possunt.

SIUCHEU quarta Provinciæ Major Civitas, *Croceo* fluvio vicina jacet, qui hanc Regionem mediam intersecat, in maxime septentrionali hujus Provinciæ parte sita, locus omnino magni momenti, quippe qui quatuor Provinciarum finitima contineat. Ad *Barrapeliotem* pons visitur aquis innatans, ex quinque & triginta magnis navibus, ferreis catenis connexis: etiam ex eo celebris, quod *Hanae* Imperatoriæ familiæ auctor, capta civitate *Poi*, inde ad occupandum Imperium gradum fecerit.

Familiarum decies novies centena, sexaginta novem millia, octingentas & sedecim 1969816 liberationum publicarum numerat. Virorum militarium nonagesies novies centena, sexaginta septem millia, quadringentos & viginti novem. 9967429.

Tributum oryzæ facit quinquagesies novies centies, nonagesies & quinque mille & triginta quatuor saccos 5995034. Serici non laborati, sive fili sexies mille octingentas & sexaginta tres. 6863. libras. Pannos sericos confectos omnis generis vicies & octies mille, quadringentos & quinquaginta duos. 28452. Ex canabi telæ textæ bis mille septuaginta septem 2077 volumina. Pro tributo gossipino argentum statutum est. Straminis seu fani fascium quinquagesies & octies centum & quatuor millia, ducentos & septemdecim 5804217. Salis pondera septies centies & quinque mille & centum 705100. Quæ collecta indefinitum fere numerum complent. Varii Regni Proceres mihi sæpius sincere affirmarunt, hanc Provinciam annuatim triginta duos milliones aureorum Imperatori solvere. Nec cuives hoc mirum sit, nam præter hæc quinque telonia numerantur. Deinde omnes merces, quæ *Nankingâ* ad alias transportantur feruntur loca, certo vectigali subjiciuntur. Urbs *Xangzai* sola solvit *Magno Chamo* pro tributo lanæ, ducenta, & quinquaginta millia Aureorum, de tam duro jugo varias incolarum querelas ipsimet suscepimus. Mensurum omnius taberna-

tabernarum, & hospitiorum tributum est viginti quinque *Pangarum*, id est, triginta toclarum argenti, si solutionem quacunque de causa differant, mox ipsi Tartarorum furori, eorumque bona rapinis subjiciuntur. Vidimus saepius homines ultro citroque commeantes à portarum excubitoribus inclementer excipi, si in mercibus deferendis fraus reperta sit; & ad satisfactionem usque verberibus instant, licet Sinenses hic magis, quam alibi, privilegiis gaudeant.

TONG-
LOU ap-
pellunt.

Vigesima nona TONGLOUUM appulimus quod sextum tredecimae Civitatis *Chicheu* primumque *Nankingae* oppidum. Australis ripa *Kiang* moenia ejus pulsant: situ jucundo collibus vallibusque cinctus. Validis undique muris, ut valles collesque sinuantur, munitur, Procul aspectantibus pulcherrimo apparatu; ubi introieris ruinae & vastitas Tartarica se lamentabiliter ingerit, unica superstiti platea, caeteris inter rudera sepultis, Palatium Praefecti priscam adhuc, qualis in flore fuerit, magnificentiam ostendat. Duo etiam Arcus Triumphales supersunt. Ex fluvio *Kiang* per ipsa moenia vivarium Palatio Praefecti adductum. Magistratus per Epistolam gratulatur adventum Legatis: mox lautia in culinam allata, quae modestia Legatorum remisit. Nulla ibi mercatura alia nisi ex sudibus, quales Norwegia copiose emittit. Infra urbem duobus passuum millibus insula media sita *Kiang*, quam *Sanglonem* Sinae vocant. Haud procul à ripa mons *Kieuboa*, sive *Novem verticum*, floris jam cadentis imagine.

Mons
Kieuboa.

Gangling
conspicitur
navigantibus.

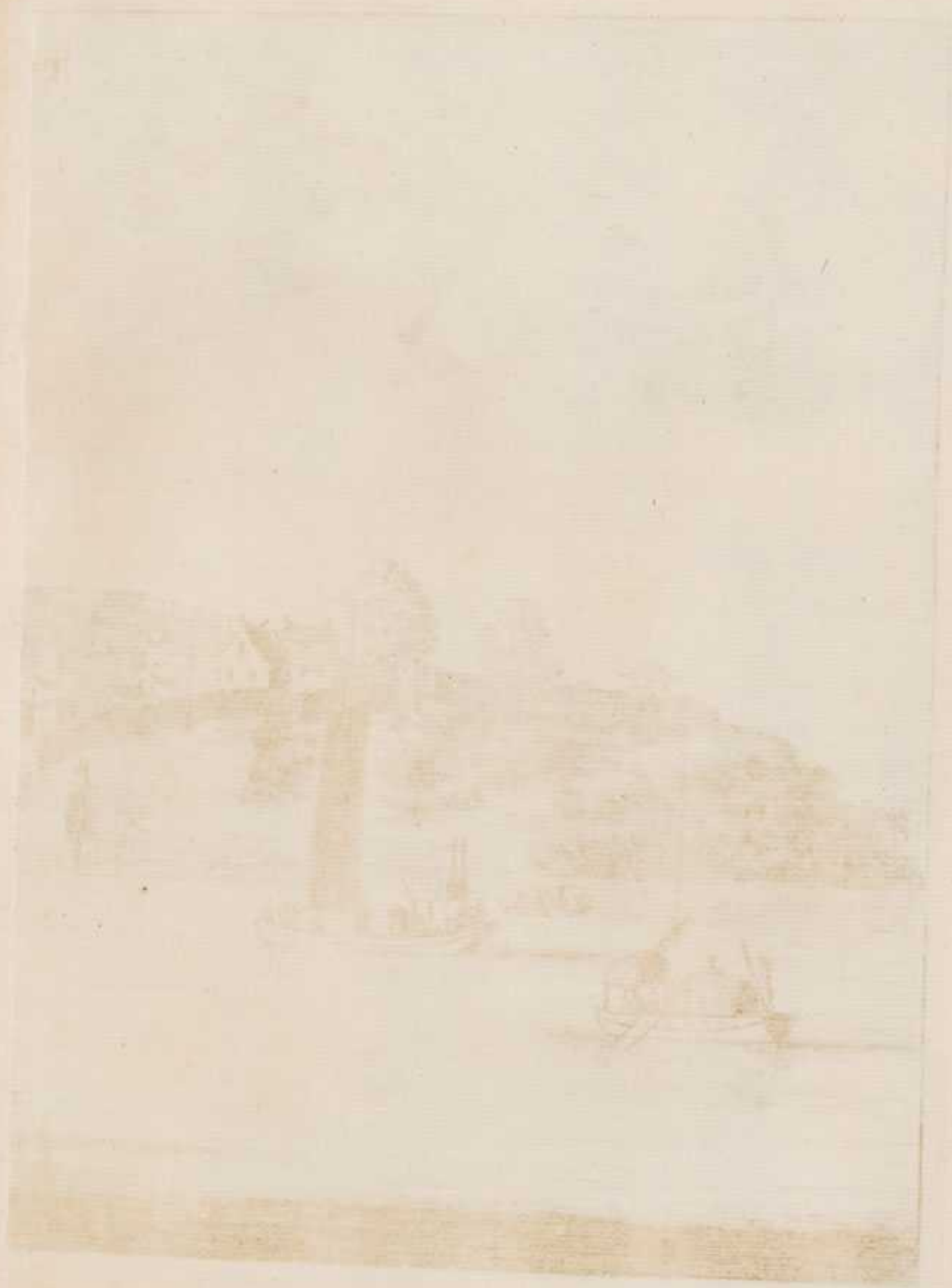
Postquam duo profecti essemus milliaria, ad Boream ripam *Kiang*, decimam *Nankingae* civitatem *Ganking* conspeximus, mercatura opibusque gravem, quod unicus ille commeantibus *Nankingam* transitus detur.

Anbingam
transvehuntur.

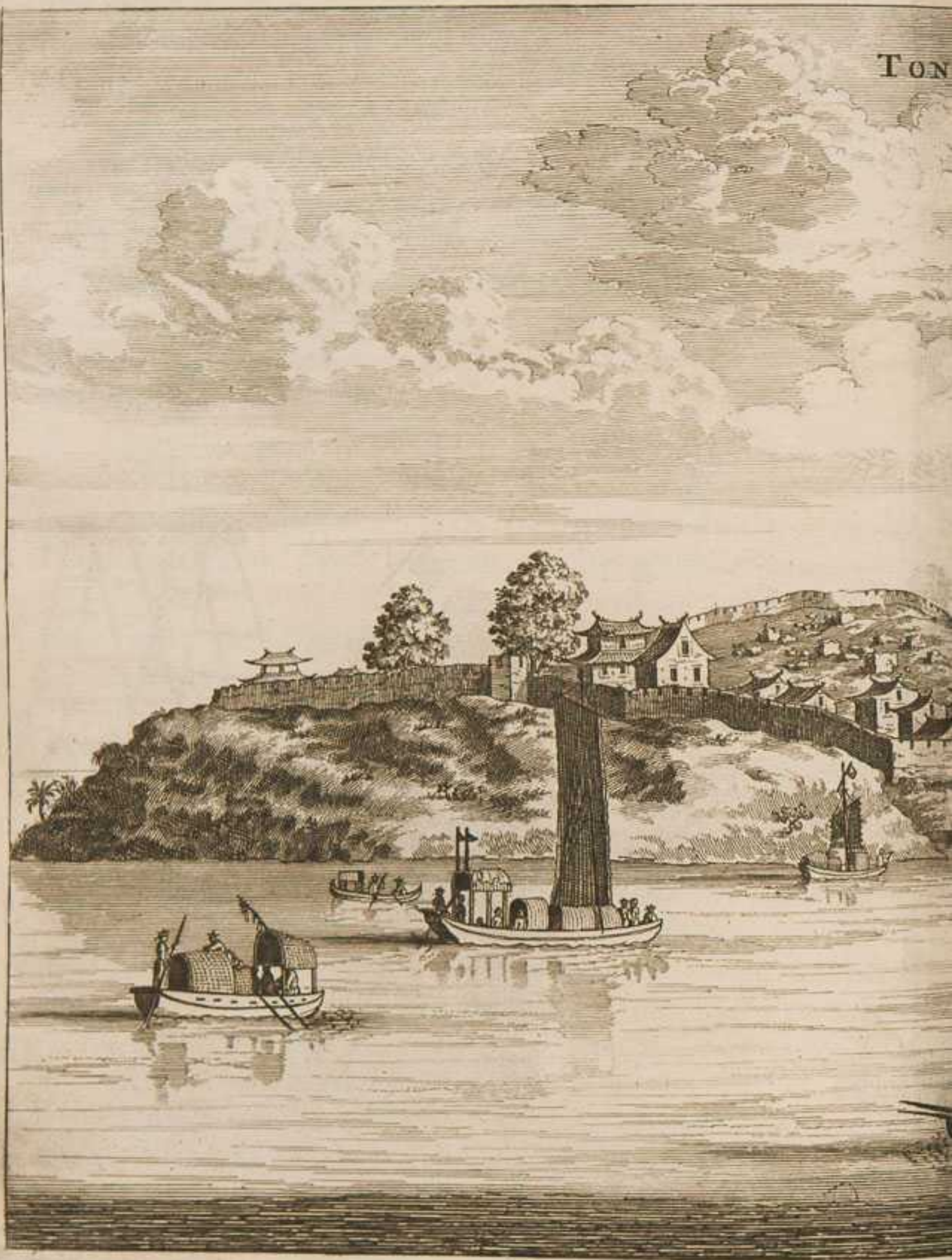
Trigesima cum classe *Anbingam* ventum, quae & *Chicheu* nominatur, tertiam, & decimam *Nankingae* Civitatem, nonaginta *Ly* à *Tunglieu* sitam ad Australem plagam *Kiang*, duarum circuitu horarum. Suburbium ripam magnificis aedibus Pagodisque plenum stringit. Moenia altitudinis quinque & viginti pedum altitudine ex lapidibus coctis. Collis terram versus jucundam viriditate, cui Pagoda superstructus, eadem, qua reliqui sacrorum, superstitione: & turris septem contignationibus decora imminabat. Pleraque montosa, rarae planities, & abundantia tamen rerum omnium adest, ac si quid deficiat *Kiang* advehitur.

Eodem
die *Tung-*
ling per-
gunt.

Eadem adhuc die tantum emensi fuimus viarum, ut *Tungling* vel *Tongling* tertium Civitatis *Chicheu* Oppidum in conspectu venerit, ducentis & viginti *Ly* ab *Anbing*, situ collibus, montibusque ameno. Moenia trifolii forma Oppidum cingunt dimidiae horae ambitione. Sinus fluvii apud eam portum facit, tutandis, si tempestates saeviant, navibus, unde incolis rerum copia. Castello insuper contra hostilem vim in sinus munitur. Praeter fluvii vehementem decursum, caecae sub undis rupes; quae redeuntibus aqua nudatae terrorem incusserunt. Incolae vicinum *Echone* celebrem

TON

GLOV.

ANH

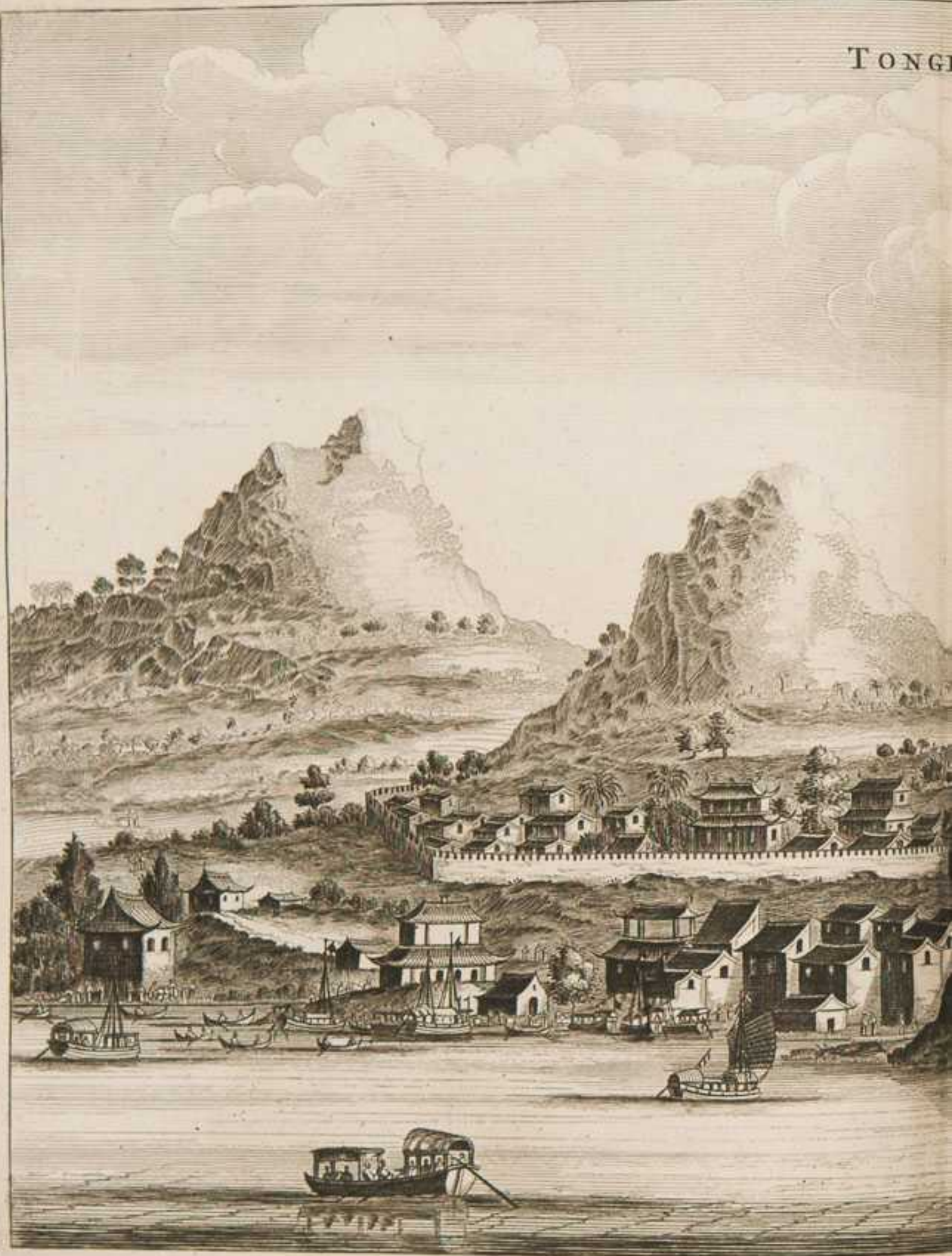
ING.

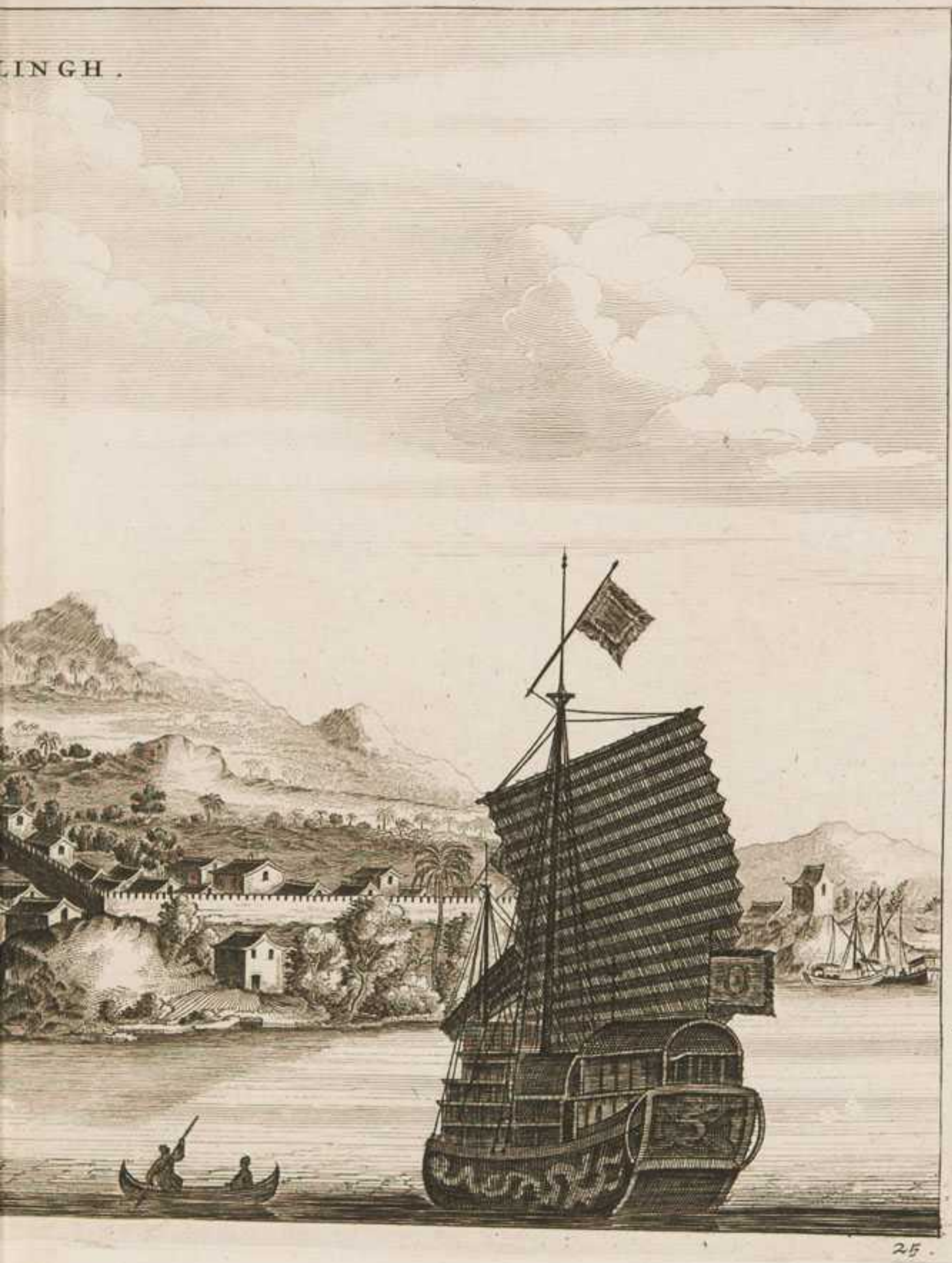

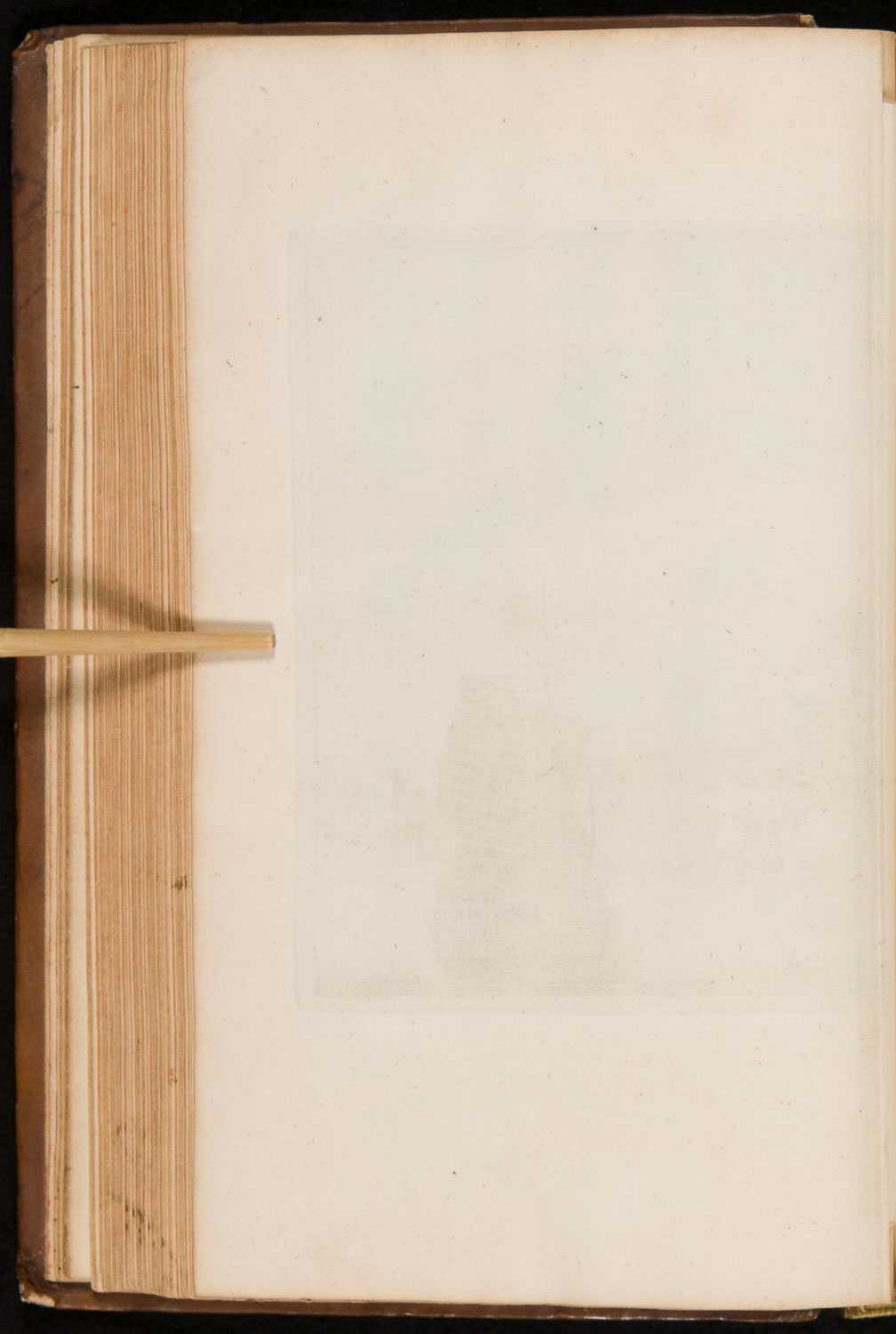

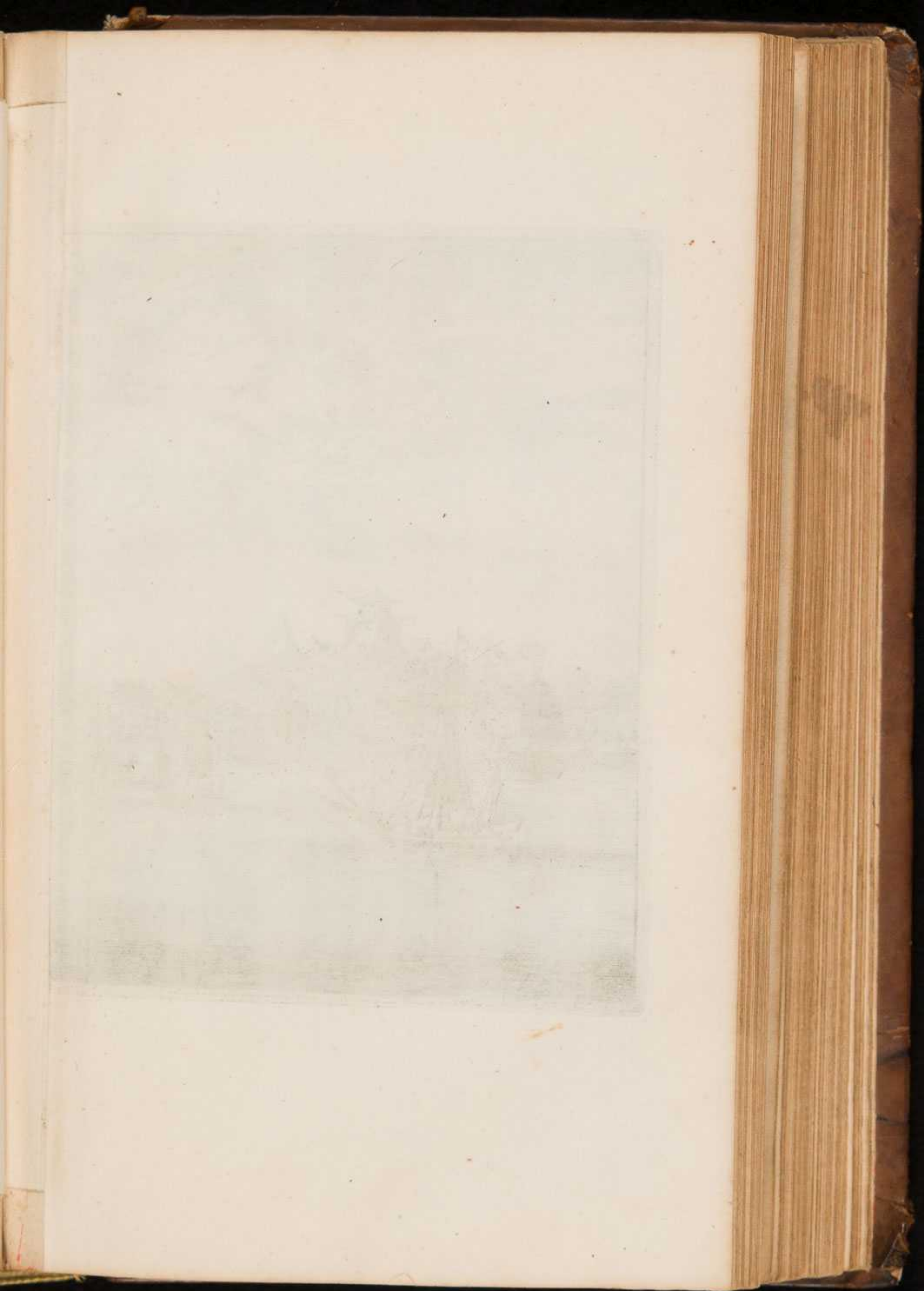
TONGI

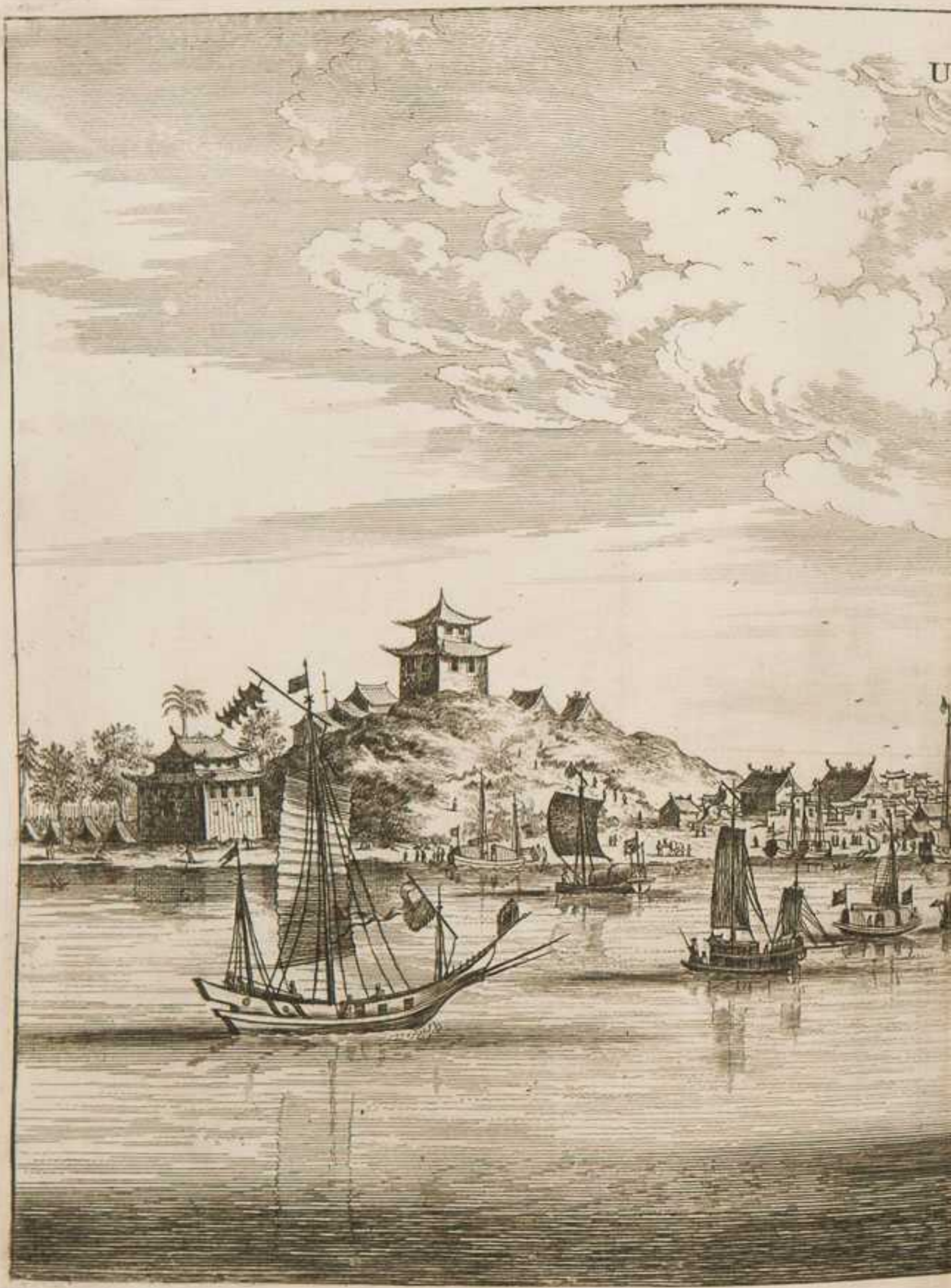

LINGH.

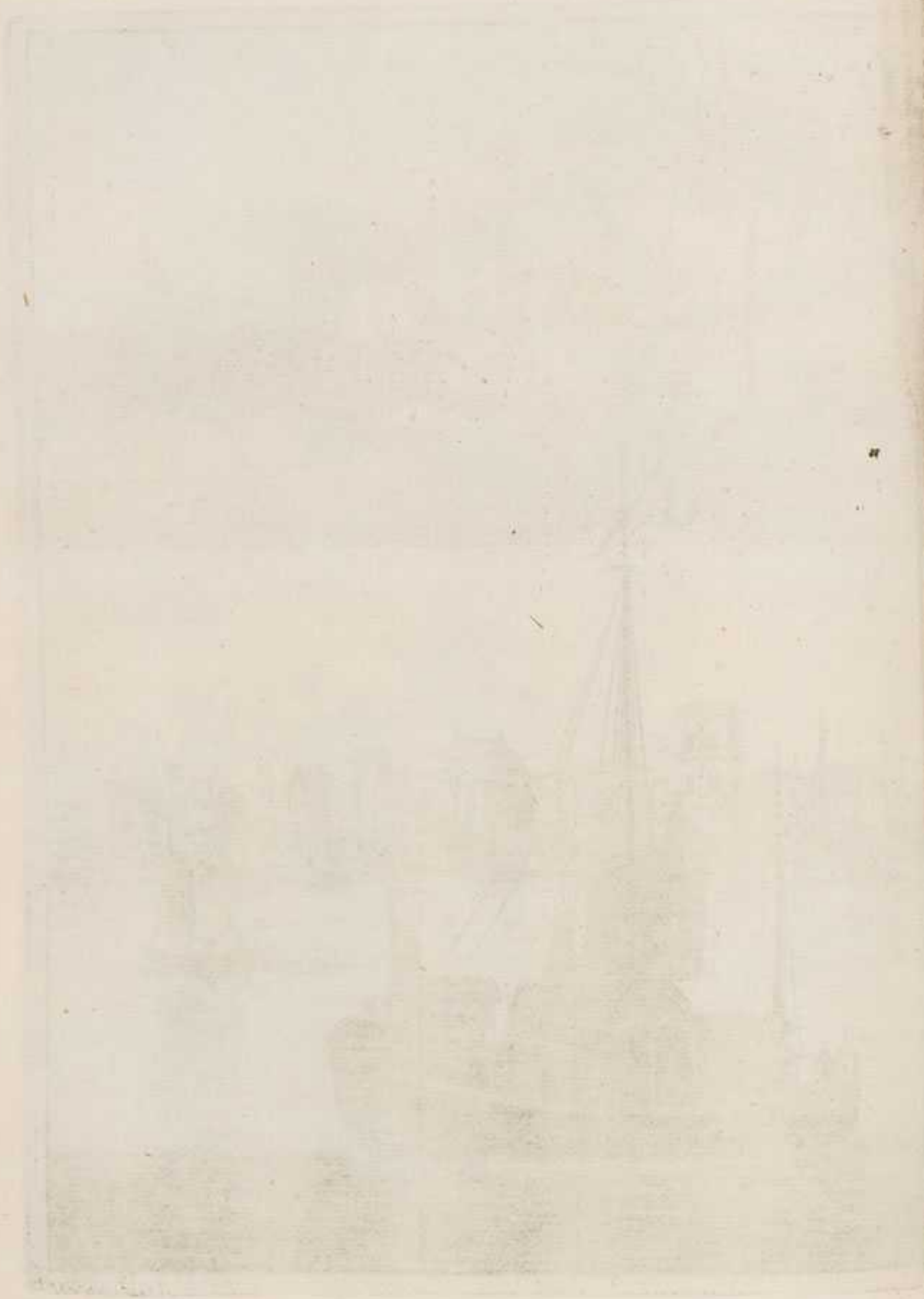

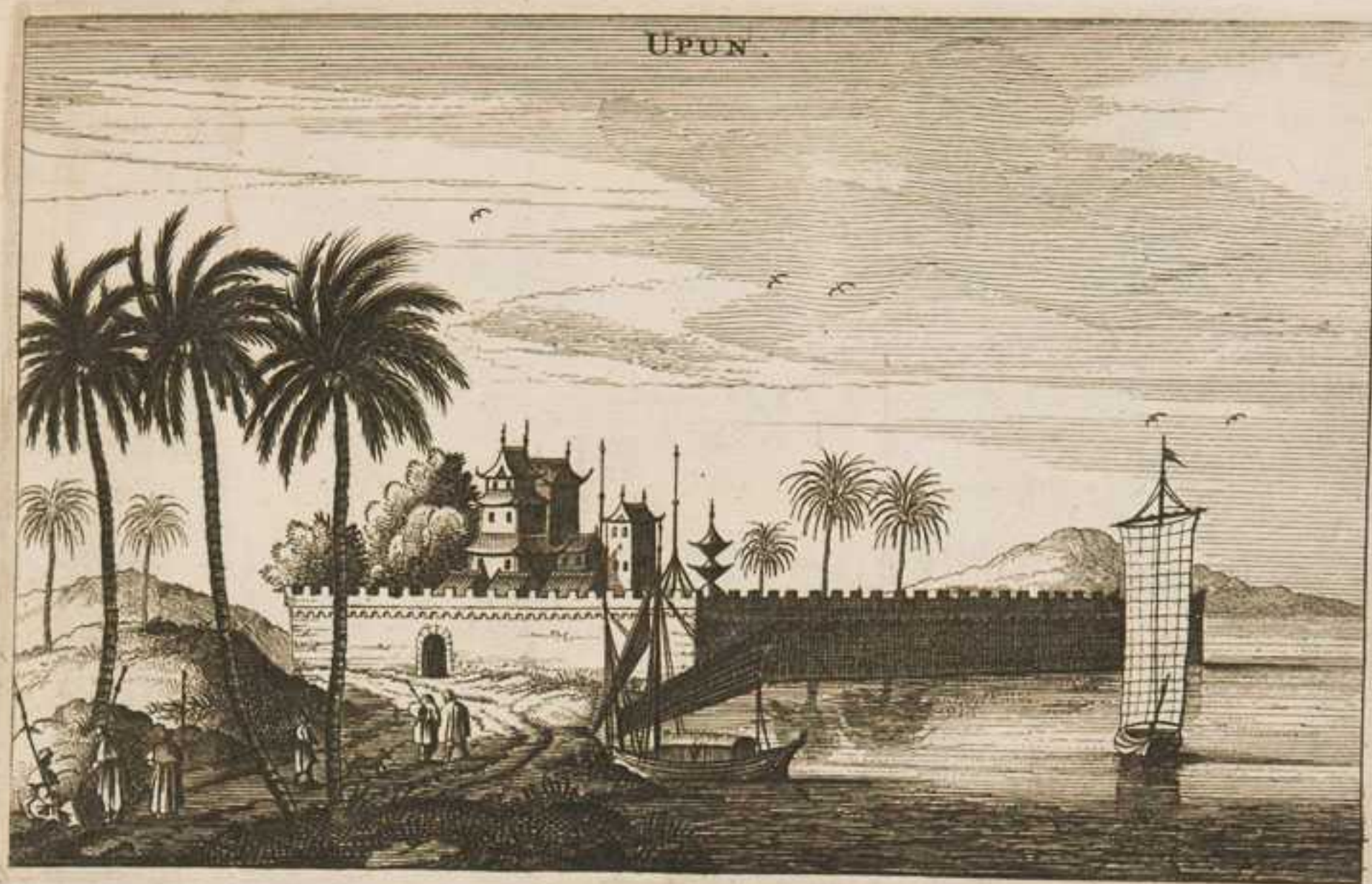

brem jactabant montem. Tacti ejus desiderio videndi verticem alte urbi ^{Echo mi-} supereminentem ascendimus, tubaque jucundum in morem inflata, reper- ^{rabilis,} cussiones sonorum multoties cum admiratione percepimus, cum eadem vox pari remitteretur vehementia, qua emissa fuerat. Vicinus *Tunglingæ* mons à prunis Armeniacis denominatus *Hing*, quorum ibi uber proventus. Animis aliquantulum hujus loci spectaculo refectis, altera die profecti ab utraque ripa frequentibus amœnissimas terras pagis, multo populo refer- tis, præternavigavimus.

Tertia Maji Castellum UPUN ripæ *Kiangi* incumbens se ostentavit, ^{Castellum} haud longe Oppido *Ufu*, quadrata forma ingenti ex coctilibus muro mil- ^{U.P.U.N.} le ducentorum abitu passuum, viginti super aquas eminente, tanto artifi- cio, ut Europæorum ingenia provocare possit. Medio ejus planities Pago- do sacra, cujus vertex in sublime assurgens naturam loco altitudine sua in- super conspicuam facit. Nondum dies erat exacta, cum Oppidum *Ufu*, ^{Urbem} vel *Unbu* secundum undecimæ Civitatis *Tai ping* navigantibus occurrit, ubi ^{Ufu attingunt.} in ipso suburbio, ubi turris obtusa altitudine, naves nostras mœnibus urbis alligavimus. Oppidum insulam *Kiangi* insidet undique ejus divergiis cir- cumfluam; mox *Nankingam* versus, alveis iterum adunatis, uno alveo fer- tur. Suburbia populo commerciisque multa alia, quæ hætenus nobis obvia Oppida, ob telonium vectigali à præternavigantibus exigendo, superant. Undique insula propugnaculis munita, sed quod novum nobis absque mi- lite, armisque. Tota Sina celebre ob armorum facturam Oppidum; nul- libi eo artificio & temperatura procudentibus aliis. Culullis insuper, qui- bus potum *Sampsou* ingurgitant, toti Sinaë prospicit, nec enim alibi parare,

aut vendere licet. Etiam Lampadibus omnigenæ magnitudinis conficiendis celebres habentur.

Tai ping
transvehuntur.

Quarto Maji tertiam *Nankingæ* Civitatem TAITONG, quæ alis *Tai ping* prætervecti nonaginta ab *Ufu Ly* ad dextram *Kiangæ* ripam in insula, quam flumen facit ambitque, sitam. Solum in montes planitiesque æque effusum, & respondet fertilitas agrorum coloni industria.

Mons
Tienmuen.

Ad Notapeliotem hujus civitatis, quæ duobus passuum millibus intra fluvii ripam remota jacet, altus eminuit mons *Tienmuen*, quasi *Cælorum Portam* dicas, quod *Kiangus* inter duos ejus colles, velut portam, perlabitur. Medio fluminis & è regione *Taitongæ* insula *Hiao*, saxo unico instar pumicis constans. Foraminosus, & frequens noctuarum, unde *Hiao* ei Sinice nomen.

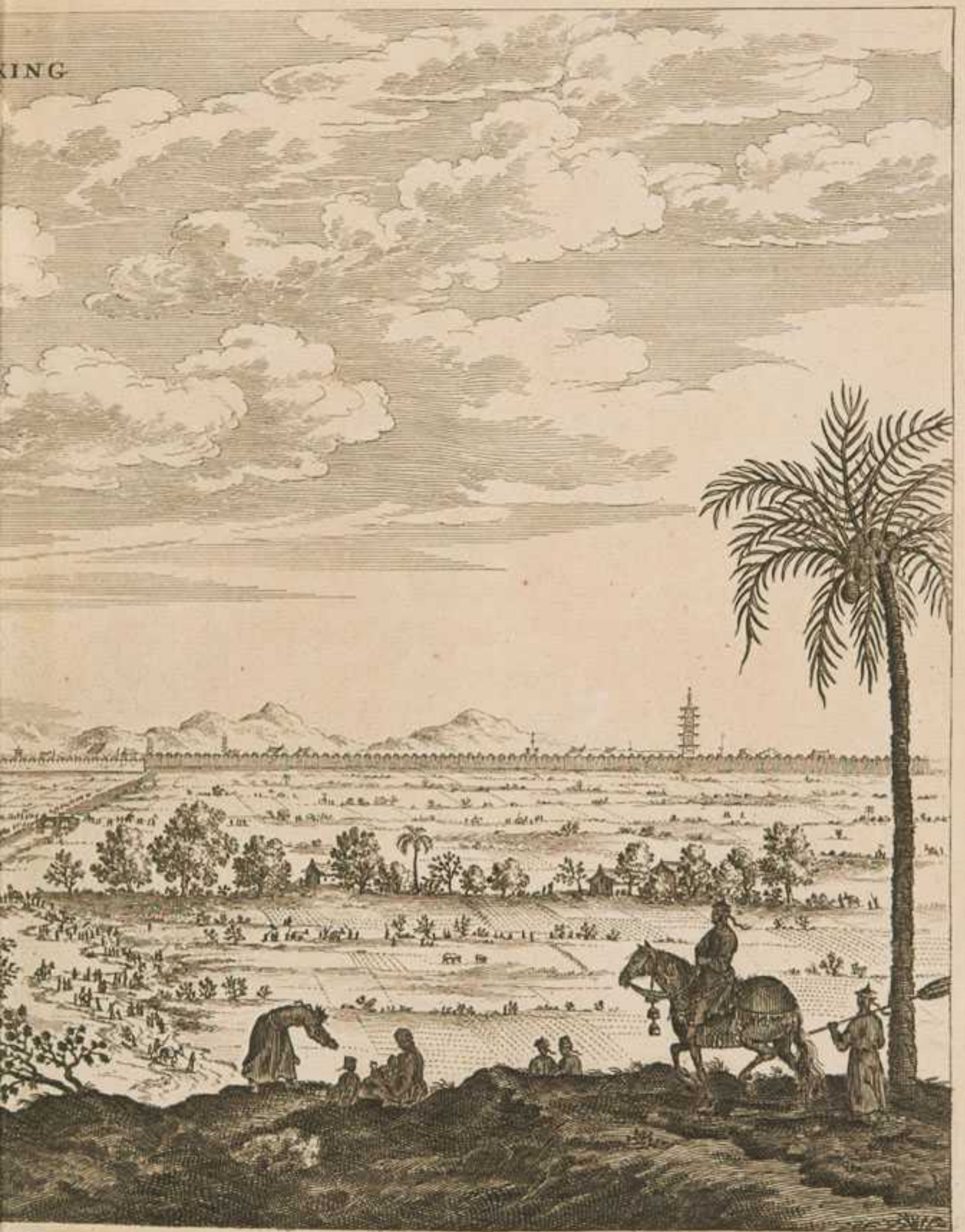
Insula
Hiao.

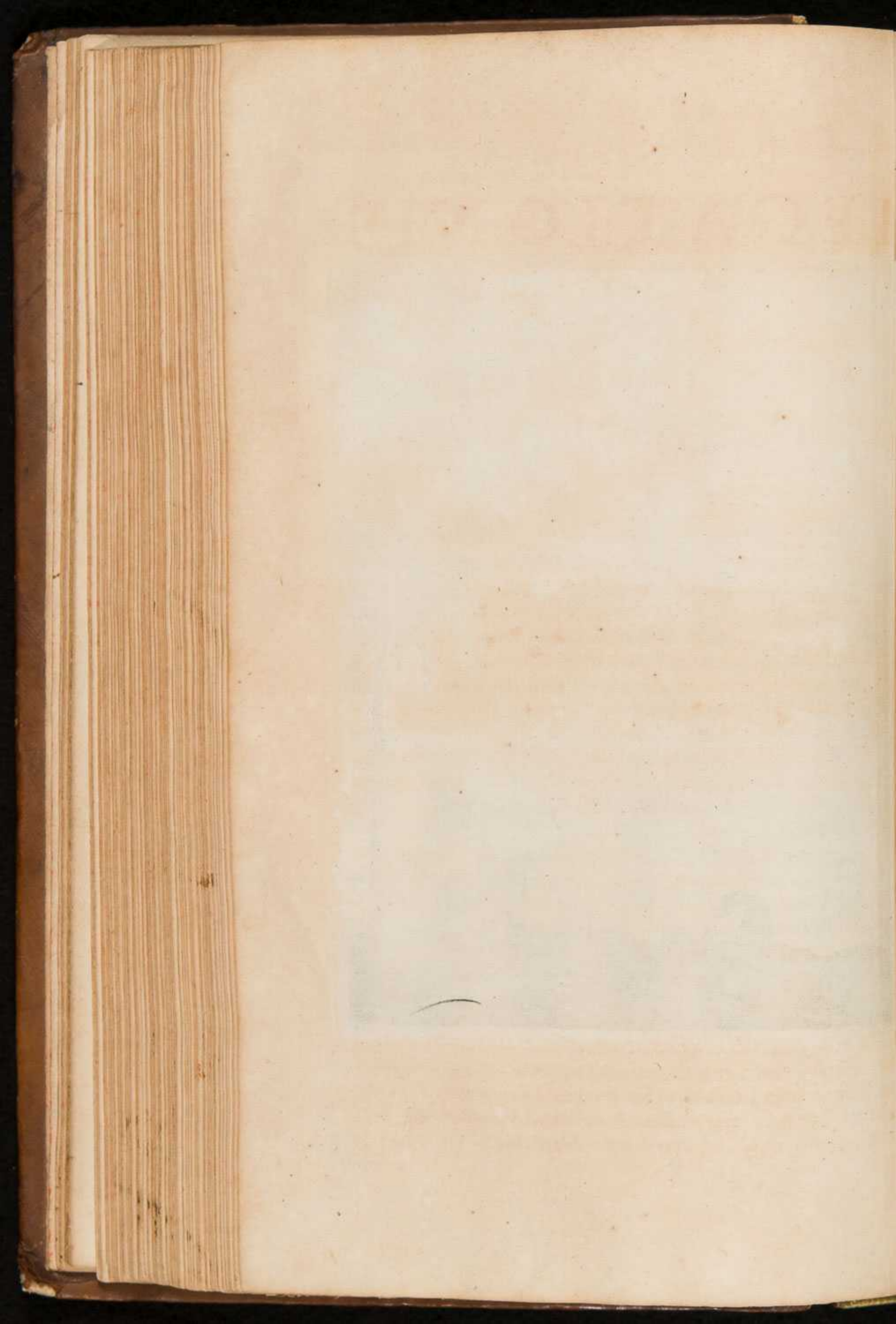
Versus Notapeliotem mare *Tanyang* trecentorum stadiorum ambitu, unde irrigua ejus, & *Kiangi* aquis tota illa regio ubertate agrorum exultat. Olim florentem mercatura, quanquam longius flumine distitam, insignemque fuisse urbem Sinæ referebant: Verum Tartaros non una illa expugnatione in solitudinem rede gisse. Tres adhuc turres spectanda altitudine prisecam testantur magnificentiam.

KING

PARS SECUNDA
 LEGATIONIS
 BATAVICÆ,

AD

Magnum Tartariæ, Sinæque
 CHAMUM,

QUÆ

Iter Nankingâ Pekingam usque complectitur.

Andem tot emensi *Kantonâ* usque labores, & pericula, Regiam urbem NANKING, primam Australis Sinæ Metropolim per fossam quingentorum, & amplius passuum ingressi, ancoris in ipso navium communi receptaculo ante *Suisimon*, quod aquariam portam significat, jactis, stetimus.

Appellunt
 NANKIN-
 GAM.

Legati altera die *Palankynis* gestati, reliquis equo singulis comitantibus, tres urbis Gubernatores compellarunt, deducti ab eo, qui Junioris Proregis Kantonensis res ibi administrabat, duobusque Mandarinis *Kantonâ* profectis, absente adhuc *Pinxentuo*, magna solennitate introducti sunt.

Princeps Præfectorum Legatos in penetralia admissos, post mutua officia, considerare jussit. Natione is Sina ex *Leatung* urbe: Cæterum humanitate, ac comitati insignis. Munera ipsi offerenda per Epistolam significarunt: verum, quoniam *Imperatore nondum conspecto*, nefas ea accipere, abnuit. Post varios de rebus sermones inde, ut solet, discessum, alter, & ipse Sinas *Leatungensis*, Præfectorum, pari civilitate salutatus, schedulam, qua dona continebantur, honoro gestu susceptam militiæ Præsidi legendam (ignarus quippe Literaturæ videbatur) porrexit: verum, simili usus excusatione, ea detrectavit. Tertii tum, intra Palatii Imperatorum antiquorum mœnia habitantis, aditum fuit domicilium, qui haud multa usus cerimonia, aut mora, intra conclave eos duxit, ubi juxta uxorem in scabello sedentem habebat. Quadratum id cubiculum, stragulis hinc inde villosis, rubro colore ad somnum capiendum, per lectulos dependentibus; & fornax ad

Uxor ter-
tiii Guber-
natoris cu-
riosa Le-
gatos *The*
excipit.

hyemis rigores, ut illa fert plaga, calore igneo temperandos: conspiciebatur fornax, fenestras versus sedili cincta, ex luto consurgebat, subtus pavimentum longis incendebatur ob lignorum penuriam cannis, foramine extus fumo prohibendo, quanquam ne sic quidem omnino excludi possit. Tartarus is origine, crasso corpore, juvenis, linguæ Sinicæ adhuc ignorans, filiorum interpretamento utebatur Uxor, generosi scemina pectoris, plura marito rogare, & militari audacia, arma Legatorum admirabunda tractare. Plena mox aula Tartaricis Domicellis, quæ hujus Matronæ famulæ argenteum, plenum *The* potu, lacte saleque temperatum, ahenum in medio pavimento locabant. Inde amplo *Cochleari* promptum potum ligneis infundebant quindecim capacitae unciarum calicibus, singulis propinabant calices ex fusco ligno, quod Europæi lignum columbinum, ibidem pretiosum, vocant, magnaue ex *Siam* in *Sinam* ad nos defertur, excavati artificis manu. Duplex potandi *The* modus est, sicut ipsa potio diversimode paratur, nam aliud genus, ex lacte ac sale paratum, ligneis hauritur vasculis; alterum, pura aqua excoctum, Porcellanis: si vero aliud potuum genus, quale *Zamsou*, instar cerevisiæ ex oryza excoctum argentæ infunditur pateræ, vel si illa desit, Porcellano vasi. Idque Sinis non minus, quam Tartaris, receptum.

Nobilis
Tartarus
Legatos
ad pran-
dium vo-
cat.

Inde ad Tartarum nobilem à *Kantonensi* ablegato deducti, qui recens *Pekinga* advenerat, juvenis vegetusque, cui in domo pene collapsa, Palatio antiquo contiguo, habitaculum. Omnia hic indigesta, confusaque, nec alia, præter duo triave sedilia ævo detrita, & *The* potando apparatus. Equi ejus, Muli, Asini, Dromedos, Cameli, promiscue absque præsepi arcam depascebantur.

Circumpotatione *Theana* peracta, Legati domum pompose ad ablegati *Kantonensis* ædes, pransuri cum eo, abducebantur. Nihilibi desiderari, vel ad pompam, vel ad voluptatem poterat; Vesperâ demum, actis gratiis, in navim nos restituit: nam Legati, nec ullus ex comitatu toto itinere ullibi, quam *Kantona*, *Nankinga*, & *Pekinga*, alio usus fuit hospitio.

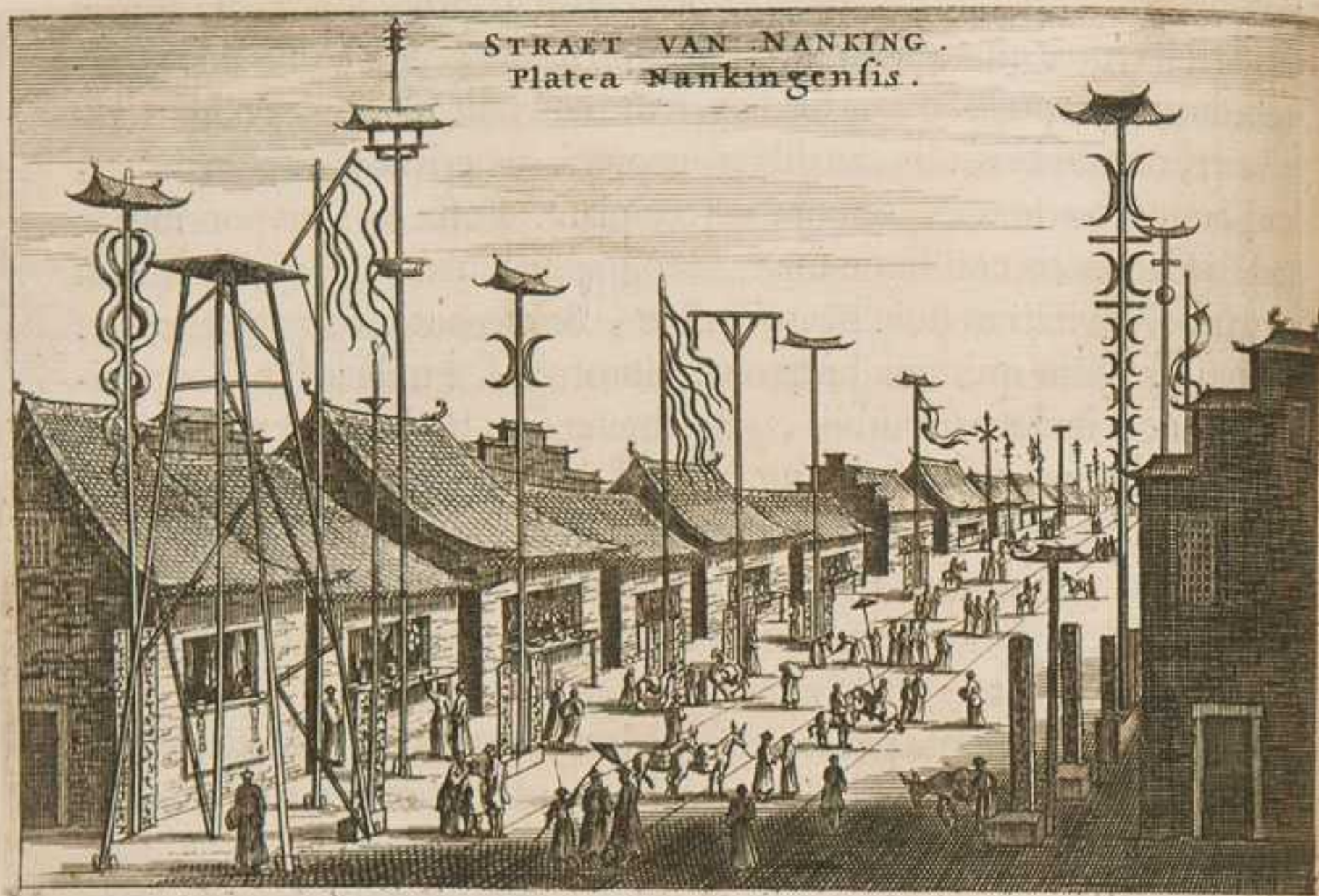
Descri-
ptio *Nan-
king*.

Magnificentissima hæc totius Sinæ urbs nonaginta *Ly* ab urbe *Tai ping*, ad Orientalem ripam fluvii *Kiang*, latitudine triginta duorum graduum in solo amœnissimo, & fertilissimo sita est. Fluvius *Kiang* per fossas, & canales, non modo mania ejus præterfluit, verum totam urbem passim permeat, & navigia, quantumvis magna, per eam defert. Olim Imperatoria hic sedes: Reges *U*, *Gyn*, *Fung*, *Ci*, *Leang*, *Chin*, & *Tanga* in ea habitaverunt, donec familia *Taiminga*, Tartaris ex vicinia reprimendis, *Pekingum* migraret. Conditor ejus Rex *Cu*, nomine *Gneus*, fuit; à quo *Kinking* nominata, quod auream Regionem significat. Primus *Cinæ* familiæ Imperator eam *Moling*, Reges *U Kienye*, familiæ *Tangæ* Successores *Kiangxing*; *Taiminga Ingtien*, moderni Tartari *Kiangning* appellarunt.

Ubi versus fluvium *Kiang*, à quo sex *Ly* distat, protenditur, latâ & profunda fossâ, quæ quatuordecim pontonum navali ponte constrata, ad urbem ducit Orientale latus urbis in patente convalli, hinc inde collibus edita jacet, tam crebris secta canalibus, ut omnis generis navigia eum permeent, ac merces suas exponunt, vel recipiant. Fossæ lapideis pontibus & crebris Cataractis constratae sunt. Geographi Sinenses tradunt, nullam toto orbe Civitatem huic magnitudine, & elegantia comparati posse. Ambitus ædium quinque horarum: murorum sex milliarium Germanicorum, non inclusis suburbiis, quæ immensum undique extenduntur. Præter hanc interiorem murorum, aliis adhuc exterior, non continuus, sed hinc inde abruptus: Illa tantum loca, quæ infirmiora, & invasioni hostium exposita, eo muniuntur. Ejus ambitus tam vastus, ut si duo equites summo mane eadem porta ingrediantur, eam circum equitaturi, sera demum vesperâ convenient.

Primus murus triginta pedes altus, pedamento ejus lapide secto, superiori parte latere cocto artificiose exstructo, ac magnifice ornato: Crebræ passim turres pro excubiis.

Tredecim portas habet, quarum valvæ laminis ferreis obductæ, frequentissimæ militum custodiâ dies noctesque ibi excubante. Quædam harum portarum quatuor, aliæ quinque validis fornicibus superstructæ. Porta aquatica *Suisimoa*, ad quam Legati substiterunt, tam densis agminibus continuo frequentatur, ut ægre per confertissimos homines penetrare possis. Platearum præcipuæ viginti octo passus latae, in medio caruleo saxo, ad utrumque latus silice stratae, non obliquæ sunt, sed rectæ. Ad singulos centum passus janua, quæ noctu furtis & grassatorum insolentiæ coercendis, clauditur. Tales Vici suos Duces habent, quibus tota Vicinia paret. Vulgares civium domus simplices absque ornatu: omnes transversim plateas respectant: janua unica cubile unicum, in quo edunt & dormiunt, supra fenestram, de qua merces suas venum exponunt, foramen quadratum oblongum, lumini transmittendo, quod storeis ex arundine loco vitreorum tegitur, ne prætereuntibus conspici possit. Extus hæ ædes unius fere contignationis, tecto ex albis tegulis, calce albissima resplendent. Incolæ talium domuum vili mercatura se sustentant. Sed mercatores præcipui serico, Porcellanis, margaritis, adamantibus, aliisque pretiosis mercimoniis refertas cellas habent. His tabula aureis inscripta literis nomen & merces mercatoris continens, sæpe etiam duæ, præfiguntur. Præterea plurimum perticis longis vexilla, aut aliud insigne appenditur, quibus ædes, velut apud nos, distinguuntur. Nulla hic, ut nec totâ Sinâ, monetæ signatæ genus: argentum pondere expendunt, sed subdoli sunt; plerumque enim duplex pondus habent, actum astute circumveniunt emtores, ut Argi oculis, ne decipiari, opus sit: hinc emtores propriam libram secum deferunt.

Tanta populi frequentia, ut deciescentena millia incolarum numerari fama sit; neque tamen victus deest copiosus, qui vili & vix credendo pretio toto anno venditur, ob indicibilem agri vicini fertilitatem. Imprimis cerasa sapidissima æstate ubertim prostant. Est insuper præsidium in urbe quadraginta millium Tartarorum, & Australium Provinciarum Gubernator hic aulam suam, ac stationem habet.

Ingens Pagadarum, Templorum, Turrium, Triumphalium Portarum, magnificorum Palatiorum copia. Sed super omnia olim aula Imperatoria eminebat, in qua prisca Reges haud minori pompa, ac nunc *Pekingæ* Majestatem suam exercuerunt. Hoc Palatium in Australi urbis latere, formâ quadratâ situm fuit, ingenti cinctum muro, qui nunc majorem urbis partem complectitur. Singula latera milliare Italicum, & centum insuper passus, id est, tres quadrantes milliari Germanici continebant. Quantum & ex visu, & incolarum relatione cognoscere licuit. Hoc Palatium magnitudine *Harlemum* Hollandiæ æquavit. Interius lata adhuc area decussatim secta, saxo leucophæo constrata, conspicitur. Ad utrumque latus maceria ex secto lapide, exiguo rivulo irrigua. Tartari ad Pagodam *Paolinxi* casas sibi ex rudibus construxerunt, relata civibus ad mercaturam exercendam urbe. Cum *Pekingæ* reversi in hanc urbem essemus, ego, multique nostrum fragmenta tectorum & laterum nobiscum Bataviam Indiæ & Hollandiam detulimus, ut constaret, quam firmâ materiâ hoc Palatium confiterit. Tegulæ hæ ex durissimo constant saxo, Draconibus conspersæ, & aureo colore tinctæ: Ita in sole, ut aurum, micabant. Supra portam secundæ areæ ingens campana, duorum virorum altitudine, circuitu trium
ulna-

ulnarum cum dimidia, crassa, quadrante ulnæ. Multæ de ejussonitu Sinenfes jaëtarunt, quasi similis campana nusquam reperiretur. Sed ejus sonus est raucus, ac obtusus, & ipsum metallum Europæis campanis haud conferendum est. Et quanquam Tartari hoc ultimo bello vix quicquam urbi nocuerint, totum tamen Palatium, cui simile Sol nusquam aspexit, funditus everterunt, odio, ut videtur, erga *Taimingam* familiam, à qua se pullos Sinæ meminèrant. In memoriam tam splendidæ Regum aulæ ab aliquot ævis à Sinarum Imperatoribus derelictæ, & maximam partem collapsæ, jam à Tartaris funditus everfæ ita Enyonem alloquitur Musa:

*Sic nihil intactum, præceps Bellona, relinquis?
Dum furis, ac atrâ turgida bile riges.
Altera Troja jacet, putri sub pulvere fumus,
Hic aulæ saxis diruta saxa vides.*

Munera nihilominus quotannis adhuc ingentia præ reliquis urbibus *Nangking* ad Imperatorem *Pekingam* mittit, singulis tribus mensibus quinque naves, quas *Lungychuen*, id est, naves cum Draconum vestibibus, vocant. Sericeis vestibibus oneratæ Imperatori dono mittuntur. Nunquam elegantiores & magnificentiores naves toto orbe vidi. Circumcirca auro obductæ & cinnabari variisque imaginibus picturatæ sunt, ut oculi eorum fulgore cæcutiant. Intus conclavia artificiosissima, & sumptuosissima: omnia denique ad pompam tanto Imperatore digna. Præterea piscium genus, quod in fluvio *Kiang*, Junio, & Julio mensibus capitur, nomine *Siyu* (Lufitani *Savel* vocant) ad Imperatorem mittitur. Eorum capturæ quidam Eunuchorum præest, qui captos mox sub glacie, in eum finem asservata, sepelit, & expeditis navibus *Pekingam* tanta celeritate mittit, ut quanquam iter ducentorum milliarium Germanicorum, intra octo vel decem dies eo deferantur. Nam hæ naves dies noctesque ab helcyariis passim tota via in eum finem parati, indefinenter protrahuntur. Ita singulis septimanis, quamdiu captura durat, duæ naves his piscibus oneratæ *Pekingam* mittuntur.

Atque hæc de ingenti urbe *Nangking*, cujus incolæ reliquis omnes Sinenfes humanitate, sinceritate, ingenio, artificiis, morum elegantia, erga exteros familiaritate superant. Nobis certe in Magnatum ædibus omnia liberaliter, quæ petebamus, monstrata fuerunt. Sunt etiam prædivites, & sumptuosi vestiti, neque eam, quam alibi urbes, Tartarorum sævitiam patiuntur. Non ignari, quod ditiores durius jugum facilius excutiant.

Legatus de *Keyser Palankyno* gestatus, nobis equestri comitantibus pompa, urbem spectatum, prætervecti portam antiquæ aulæ Imperatoriæ, matronam quadragenariam, virginibus suis stipatam, natione Tartaram, vidimus, quæ per Interpretes nos invitavit. Legatus ex *Palankyno* descendens, compellata illa, curiosam gladiatorum nostratium spectatricem de-

Legatus
de *Keyser*
civitatem
lustrando
matronam
Tartari-
cam vili-
tat.

prehen-

prehendit, neque mirari satis poterat facilem flexuram in rectum revertentem. Pileum Legati cum sibi imposuisset, thoracis quoque ejus partem enodavit. Aedes præingressa, eo deduci Legatum humanitate Tartarica voluit. Legatus ducentis passibus *Palankyno*, nos equis vecti aream latam, viis ambulatoriis sectam, pavimento sectis lapidibus constrato, deprehendimus. Ibi diversabatur hæc, lateri filiâ viginti annorum adstante, Tartara Legatum suo more excipiens.

Matris vestitus, & filia.

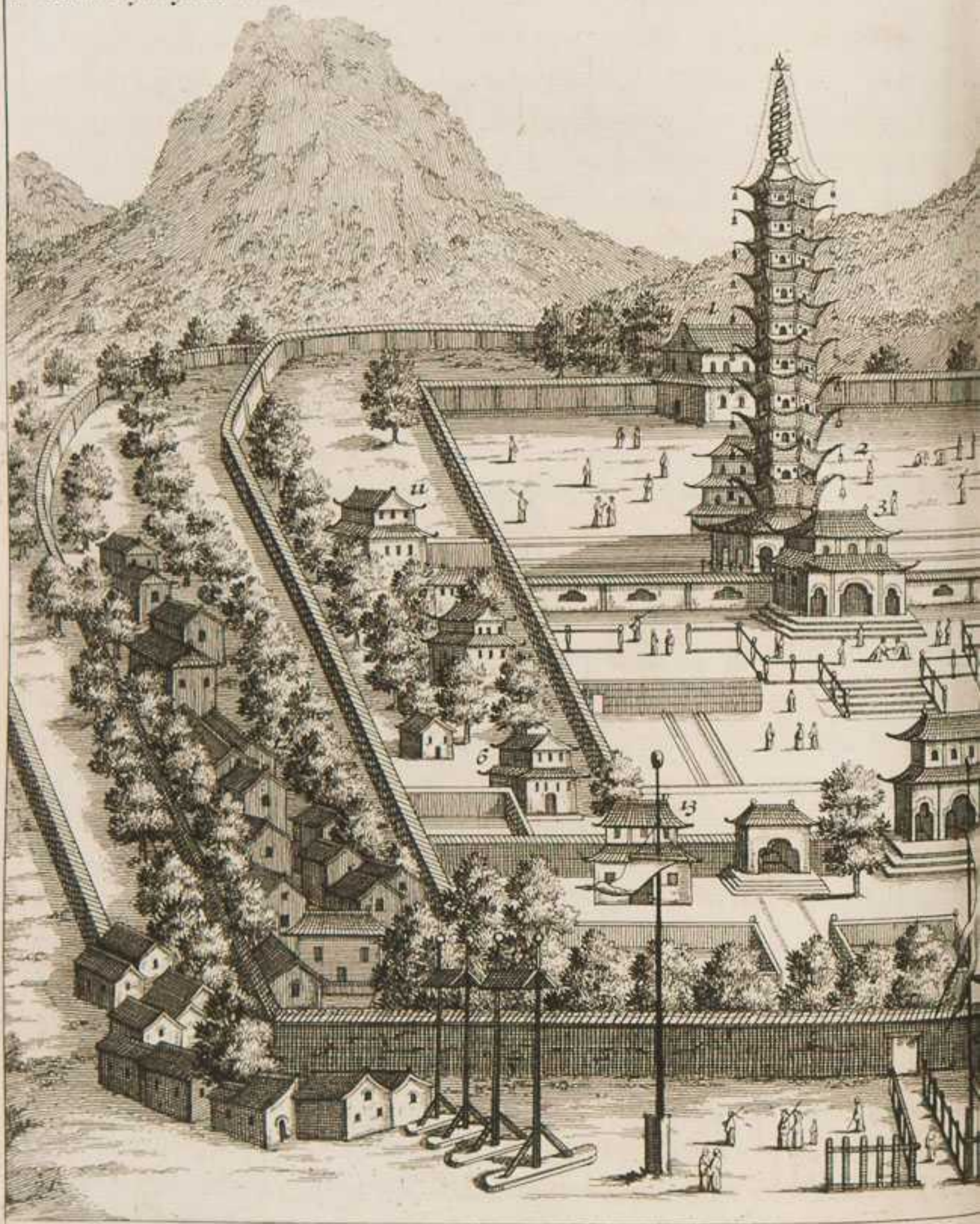
Vestes filiæ ex violaceâ Damascenâ togæ, dependentibus ab utraque aurium annulis aureis. Capilli in orbem plexi, compositique subtus margaritis coruscabant: mitella tegebatur ex junco, vel arundine contortis, ut videbatur, unde floccus rubeus sericeæ lanuginis (plebeæ se floccis durat taxat ex seto equino rubedine tincto ornant) prominebat. Tunica ad talos laxè extensa cingulo linteï sericeï medium stringebatur, nodulis supra pectus arctata. Ex nigro corio calceamenta; facies absque fuce, naturali pulchritudine. In spatiosam introducti cameram suppellectili vacuum & ornatu: scamno lato simul confidentes, cui villosus tapes instratus. Iterum *The* potioniati, bellariis excipiebamur, addita tenuitatis excusatione, ob maritorum absentiam.

Cum ita Tartarishicce valedixissemus, primo intra *Nanking*, in edito colle, Turrim Mathematicam invisimus, siquidem in ea tria adtervantur illius artis scientiæ instrumenta, quibus paria, aut superiora vix vidit totus orbis. Primum est globus, seu sphaera cœlestis, suis meridianis Parallelisque distincta: secundum est armilla æquatoria, triplici constans circulo, horizonte, meridiano, & verticali circulo mobili cum suis pinnacidiis. Tertium est sphaera armillaris, Europæis simillima. Quodlibet horum habet diametrum duodecim pedum, omnia sunt ex cupro inaurato, miro artificio elaborata: fulcra, quibus sustentantur, ære fusili efficti Dracones sunt, adeo ad amussim ac affabre facta omnia, ut nihil in eo magnopere sit, quod etiam *Tycho* aliquis possit desiderare. Trecenti modo & quinquaginta effluxere anni, ex quo à Tartaris Ivenæ familiæ istuc sunt collocata, sed pristinum etiamnum, ac si primum nunc fabrefracta essent, retinent splendorem. Deinde provecti extra fossas urbis Pagodam illâ orâ celeberrimum, quem Sineses *Paolixi*, alii *Paulingjing* vocant, visitavimus. Non unum vox *Paolixi* Pagodam denotat, sed spaciosam aream declivi monte adhaerentem variis constructam ædibus, Pagodis, Porcellanica turri, omnia mœnibus diversis cincta, clausaque.

Duodecim ad has structuras gradibus conscendebatur, quæ omnes, Sinarum more prisco, tantum ostentabant artificium, ut vix alibi similia reperias. Sacrificuli omnia nobis sua adyta referarunt. Unum ex primariis sacellum millia decem imaginum ex gypso spectaculo exponebat, coloribus auroque nonnullas variegatas. Dispositæ, puparum instar, ut statura, locum implebat, minoribus, quæ ad minimum palmi magnitudinem æquabant

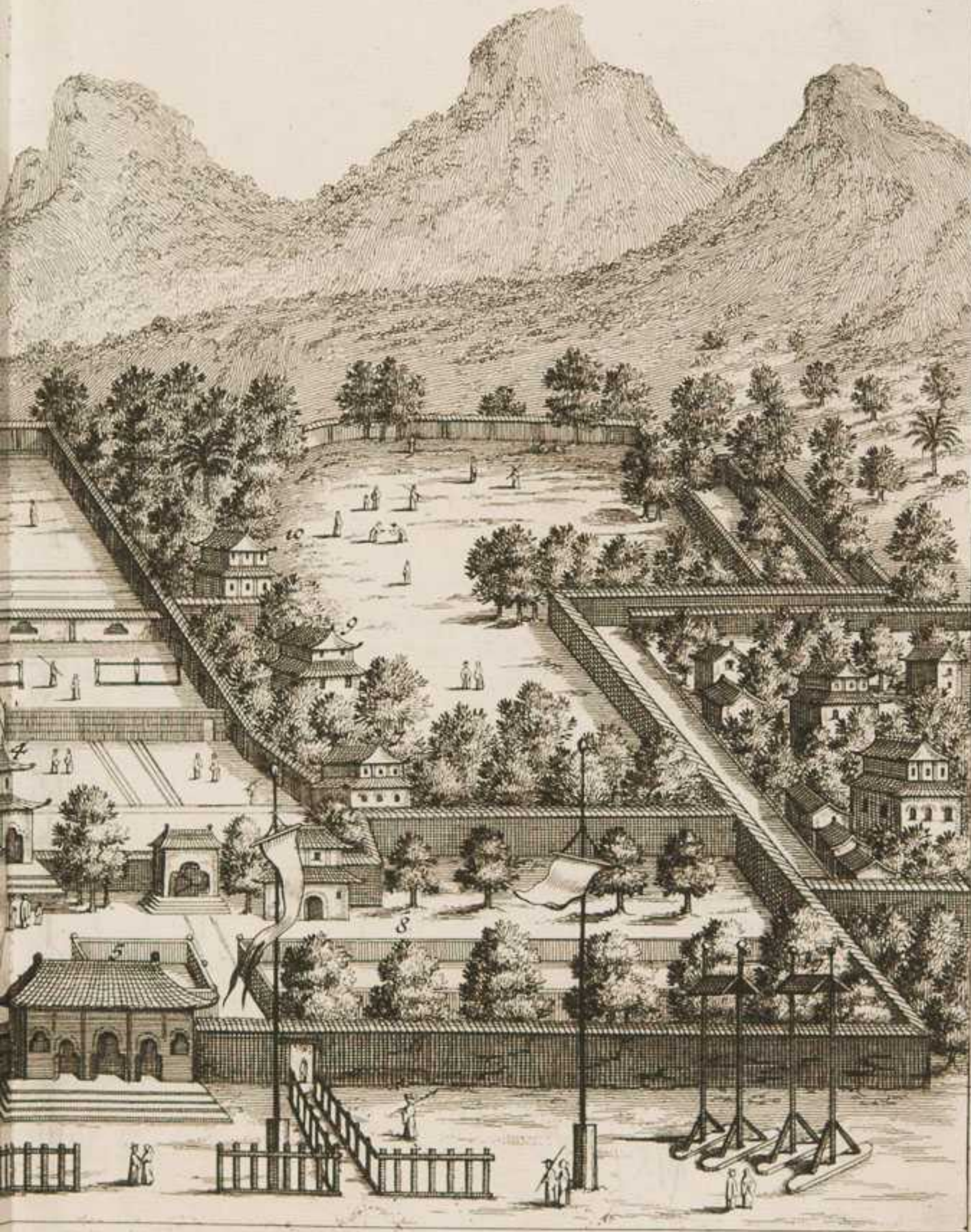

1. Pagoda idolorum myriade instructa .
2. Turris Porcellana novem contignationum .
3. Idola Castitatis
4. Idola Generationis
5. Idola Electionis
6. Idola Felicitatis
7. Eadem .
8. Vivarium
9. Custodia codicula
10. Senioris sacrificuli diverticulum .

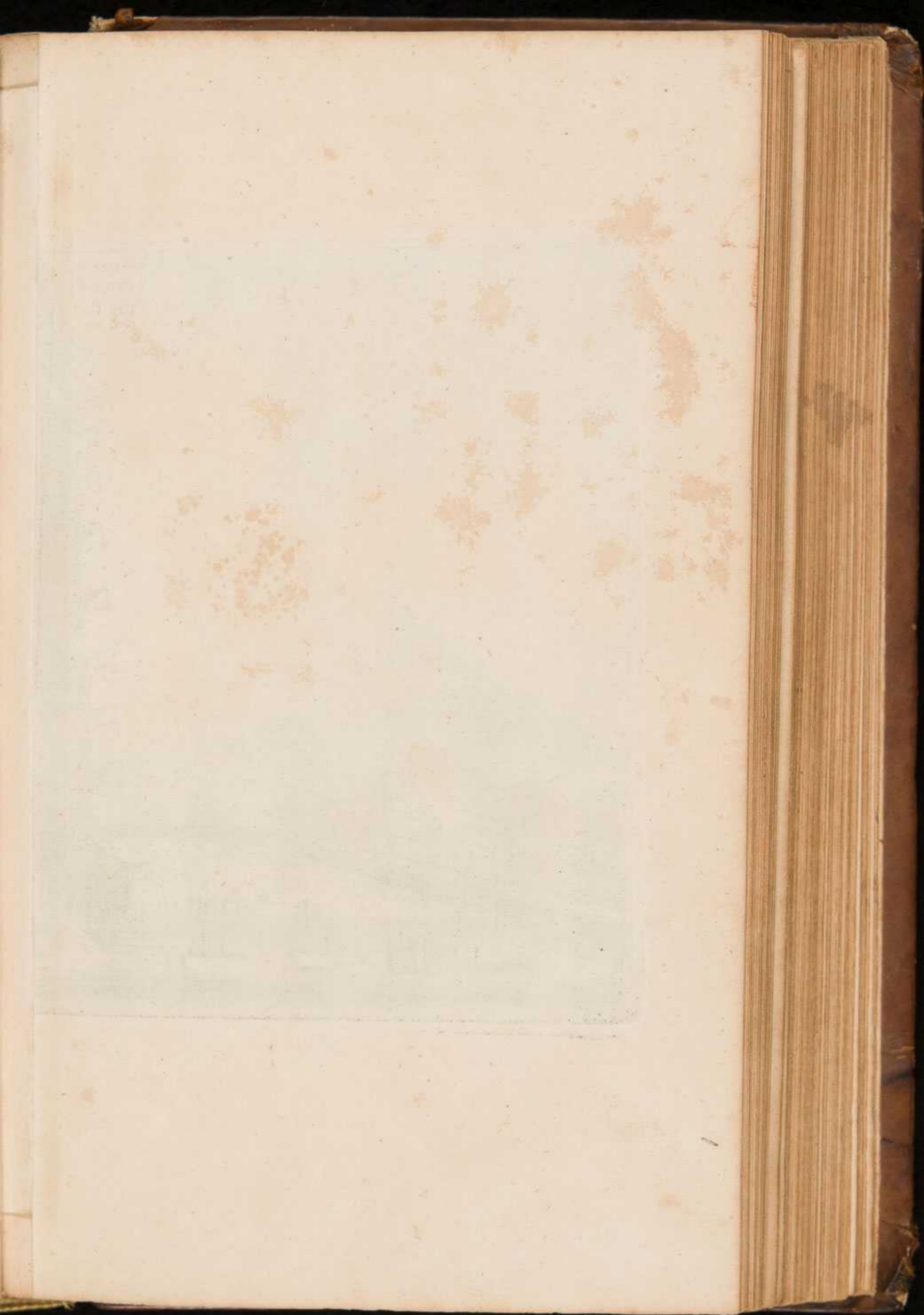

PAGODE .

- 11 . Tumoris sacrifici domus .
- 12 . Pars australis .
- 13 . Portarium .
- 14 . Pars borealis .
- 15 . Diversoria magnatum .
- 16 . Diversoria plebis .
- 17 . Tentoria per via .

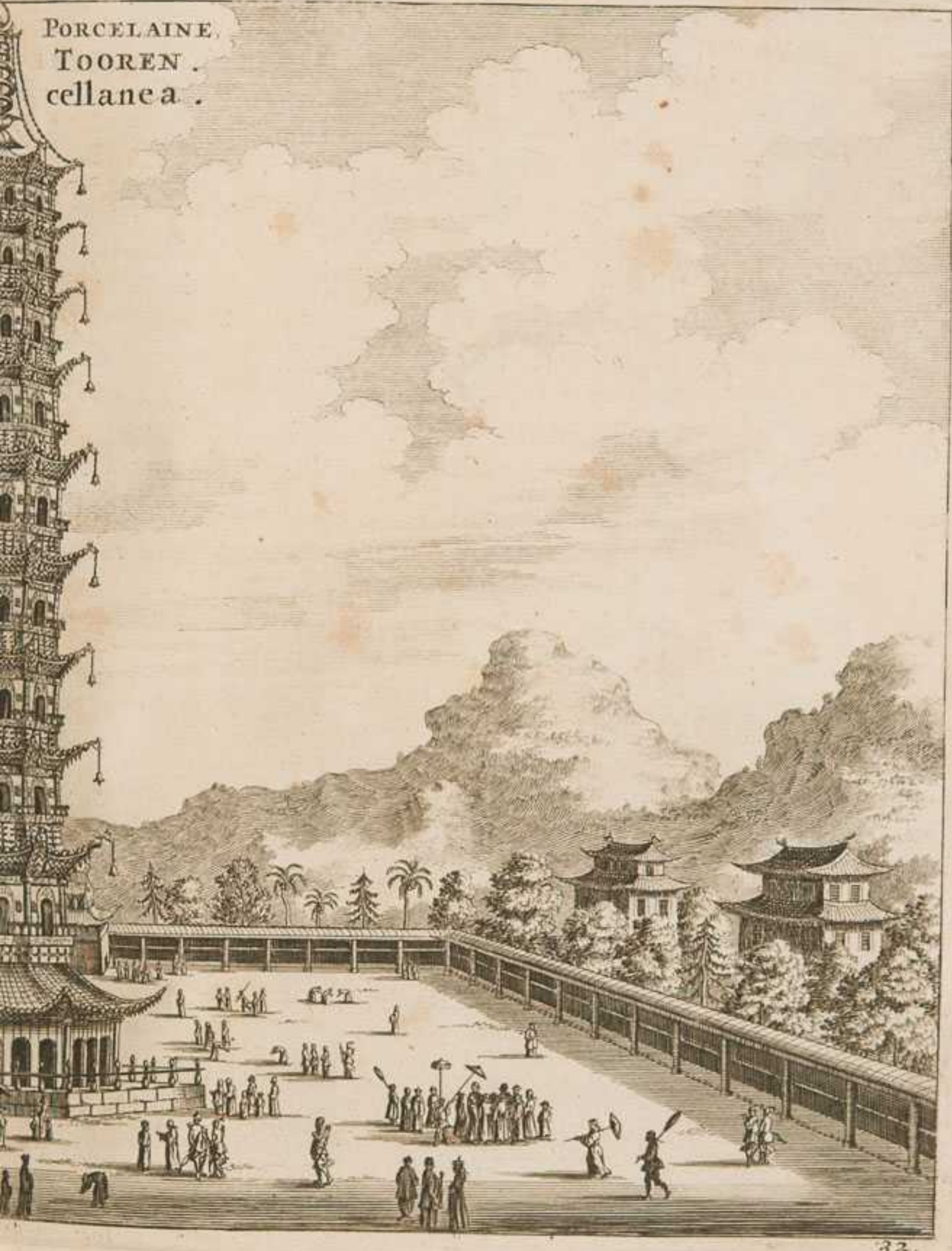

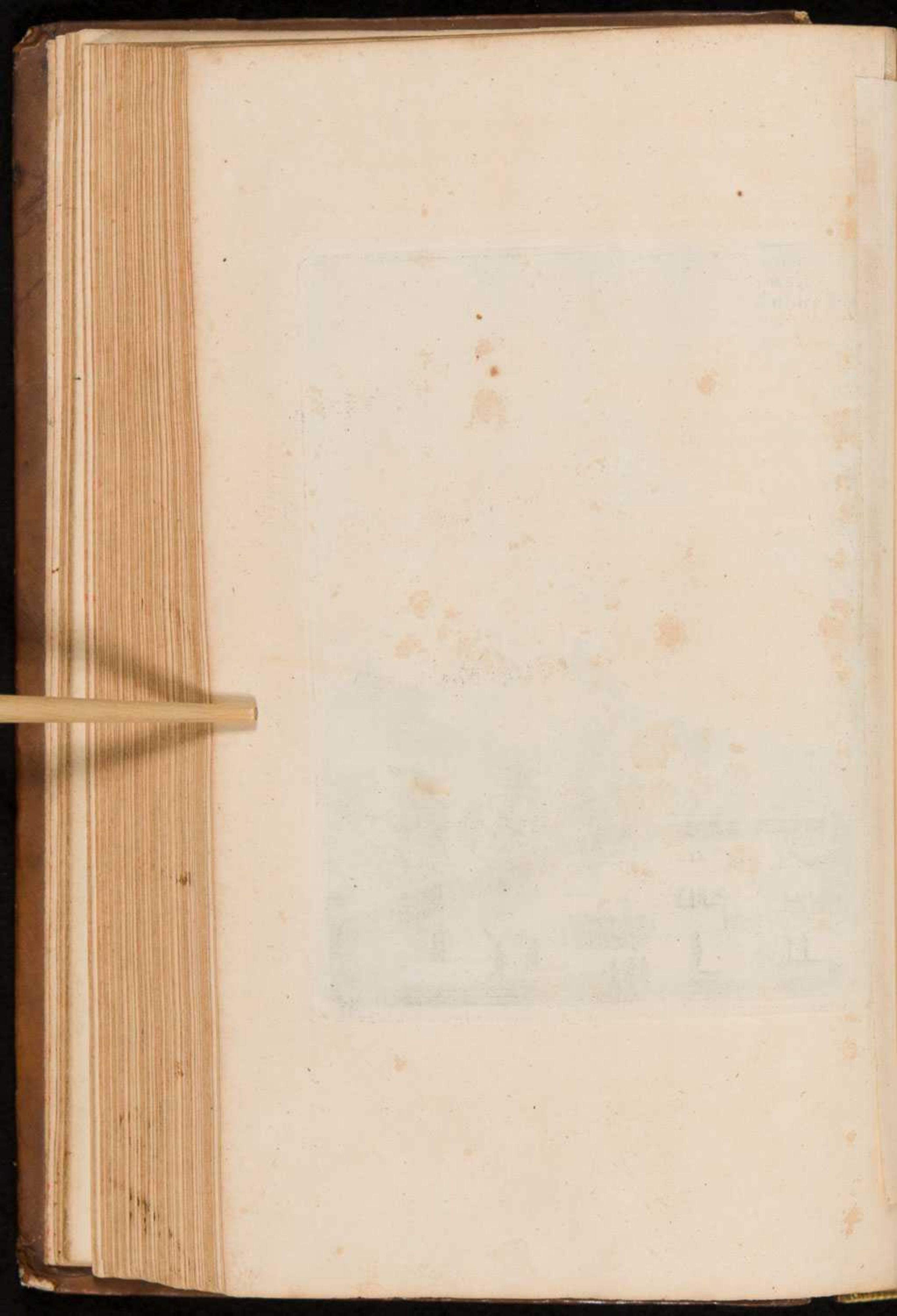

La Tour de
PORCELLYNE
Turris Por-

PORCELAINÉ.
TOOREN.
cellanea.

quabant, quintuplici circuitu majoribus, quæ virum vivum non excedebant, subordinatis.

Medium tenebat ex Porcellana turris, mirando opere; novem erant concameratæ contignationes, & tanta altitudo, ut centum octoginta quatuor gradibus vix superari queat. Circum ambulacra imaginibus, fenestrisque conspicua, insigni artificio. Latera fenestrarum, quadrato aërem foramine immittunt, ferreis candidis (visu mirum) munita clathris. Extus lævigatum, picturatumque diversis coloribus, viridi, rubro, flavo, ut ars, ut mos jubet, opus. Et quanquam diversæ tantam machinam partes componant, unum continuumque videtur. Tecta per angulos ambulacrorum prominentia, viridi colore, campanulis æneis (sive Syltra appellare malis) vento ipsas circumgyrante, quæ testante Tacito, non aliter ac in Ægyptiis Thebis prodigiosum Memnonis sacrum radiis solaribus actum, soni suavitate aures demulcent. Corona non nisi extrinsecus accessa pino terminabatur ex auro, ut Sinæ referebant, obryzo. Cacumini insistentibus non urbs modo, verum subjecta omnis planities patet, qua ultra *Kiangæ* ripam prospectus datur, nullo magis admirando spectaculo pro tantæ magnitudine urbis, & vicini agri circumjacentis pulchritudine, fluvii undique quasi amplexu omnia prehendentis cingulo comprehensa.

Varia sed incerta de hujus turris origine tradunt, quæ prætermittere quam memorare præstat. Sed victoriæ monumentum Tartariæ ante septem secula à Sinensibus constitutum, probabile. Id certum Tartaros eam nupera *Nankingâ* ruinâ integram intactamque reliquisse; contenti in minora ignobilioraque sævire, majoribus incomparabilibusque, sive illa fuerit aliqua reverentia tanti operis, sive contemptu, ut Barbari solent, vel occulto Fato, ita ut repererunt monumentum Scythicæ victoriæ, prætermittis. Huic Dædaleo operi hos subjunxit Musa versus:

*Asspiciant Siculos Cumæa Palatia fluctus,
Culmina Parthenopes conspicienda sinu.
Chaonii Delubra Jovis, Triviaeque penates
Afer, & Argolici tollat ad astra manus.
Æneadum surgant molli Capitolia luxu.
Luceat ætherio vertice celsa Pharos.
Hæc, qua Sina micat, turris super omnia victrix:
Artifices, quotquot dantur in orbe, stupent.
Nescit & ipsa suam formam tellus mutabilis arte:
Nec satis illa potest jam placuisse sibi.
Attamen horror inest sacris, fastidia gignit
Cultus, quo Sinæ Numina ficta colunt.*

Non exiguum urbibus, ac Civitatibus decus conciliant Turres & Arcus illi Triumphales, qui in monumentum victoriæ, & æternam memoriam eorum; qui de Republica, aut Civitate bene meriti, statuuntur. Qui mos apud Sinas æque, ac Romanos invaluit; unde liquet, si veterem memoriam hujus moris repetas, originem triumphalium arcuum non primo à Scipione, ut multi voluit, fluxisse, cui Massaniffa subactò loco coronæ aureæ, sellæ curulis, togæ pictæ, tunicæ palmatæ, scipionis eburnei, reliquorumque triumphalium ornamentorum, arcus in Alpibus exstructus est. In hisce arcubus triumphalibus legebantur tituli, causam structuræ præferentes, insculpebantur & aliarum rerum imagines, spolia hostibus abrepta, triumphæ pompa, ferculorum ordo, sacrificia, navales pugnæ, ut in arcu Septimii videre est. Similis exstructus arcus in honorem Augusti, hinc inde apparentibus rostris. Similis memoriæ, ut eadem origo, ac huic Turri Porcellanice in *Nanking*, fuit triumphalis arcus, qui inter primaria Vetustatis monumenta in urbe *Lingonum* apud Gallos visitur, in ipsis mœnibus excitatus, Germanici exercitus cæsi haud dubie trophæum: qui, cum pugnandi Cæsari *Constantino* copiam fecisset, pro ipsis mœnibus & spectante *Lingonum* urbe, obtritus est, sexaginta hominum millibus eo prælio desideratis. Ejus pugnæ pluribus locis extant etiamnum testimonia, Leonum, Equorum, Virorumque statuarum viâ Regia, quæ ad Sequanos pertinet. Hunc triumphandi morem eleganter describit Prudentius:

————— *Currus summo miramur in arcu*
Quadri jugos, stantesque Duces in curribus altis,
Sub pedibusque Ducum captivos poplite flexo,
Ad juga depressos, manibusque in terga retortis,
Et suspensa gravi telorum fragmina trunco,
Æraque vestitis numerosa puppe columnis.

Quidam
Jesuita
Batavis
favet.

Legatis
Japoniam
scribendi
obediētū
Cæsaris
negatur
copia.

Circum prisca Sinensium Imperatorum pinetis immixta sepulchreta, quarum Tartari ne vestigia quidem reliquerunt. In hac urbe *Nanking* Jesuita *Manuel de Lisboa* Legatis singularem benevolentiam exhibebat, eosque impense ad convivium invitabat; Sed ob rationes gratiæ illi actæ. Duo tamen ex Comitatu, Secretarius *Baron*, & ego ei annuimus. Splendide nos excepit: aderant quoque alii Sinenses proceres, qui cruce pectori impressa Christianos se esse testabantur. Videbatur is Jesuita vir ingenuus, & Hollandorum liberis commerciis favens. Crebra Legatis donaculinarum misit, ac eos in visit. Legati hinc libenter literas in *Japoniam* mississent: Sed trajectum hac occasione prohibitum referebant. Sinenses ante triennium apud Imperatorem conquesti fuerant, ab intonsis Sinensibus, qui *Suitjen* & *Amey*, subjecti famoso pyratiæ *Koxinga*, habitant, sibi injurias in *Japonia* illatas. Respondit *Chamus*: *Abstinerent ergo navigatione Japonica*. Intonsi Sinenses illi sunt, qui Imperium *Magni Cham* abnuunt,

abnuunt, neque capillos Tartarico more radere volunt. Nam Sinâ occupata omnes Sinenses capillos abradere jussi, retenta tantum in syncipite earum parte; quod facere abnuentes (& multa millia erant) omnes contrucidati.

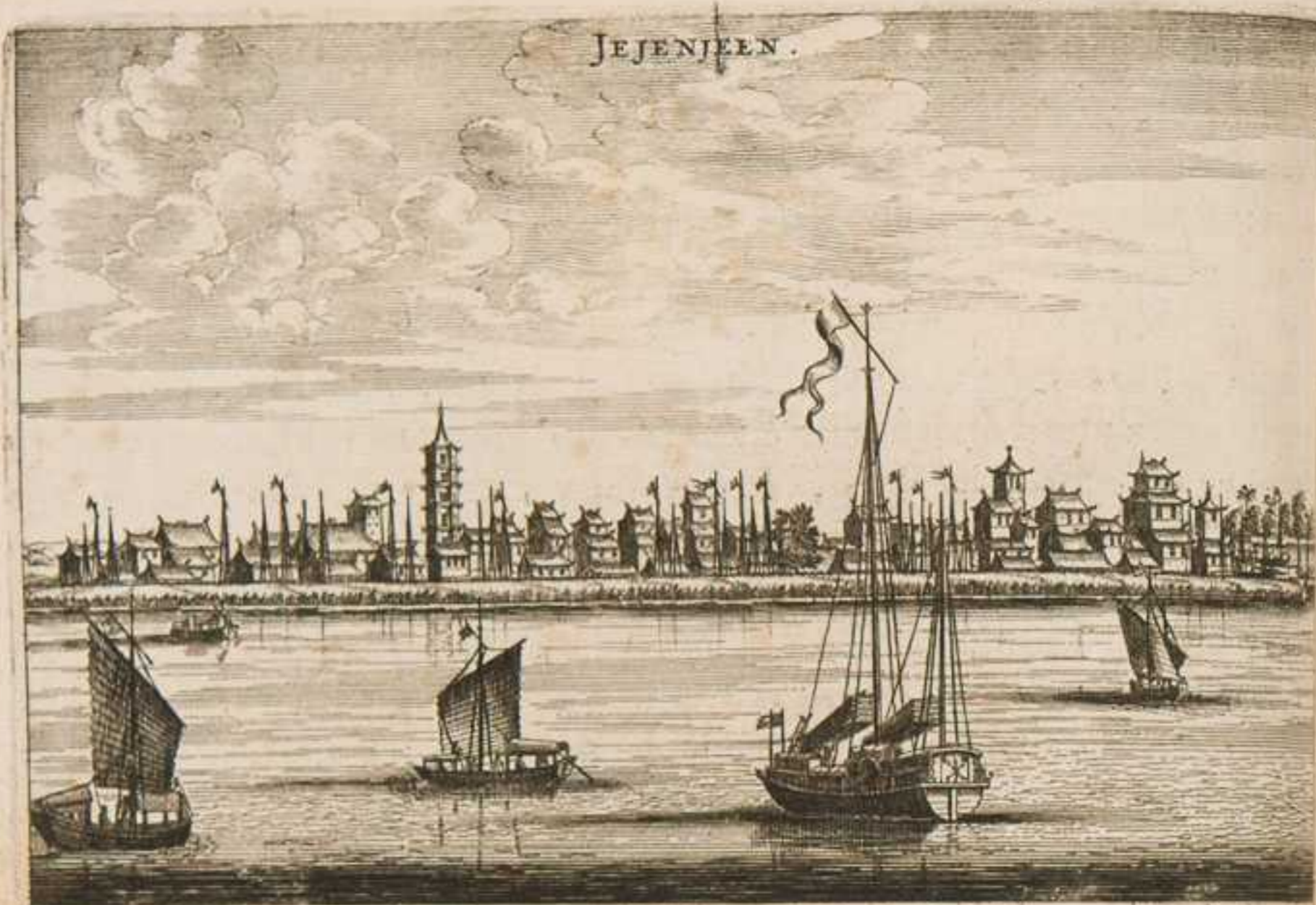
Quartus jam & decimus agebatur dies, ex quo *Nankingæ* Magnatibus, ut mos, salutandis morati, decima octava Maji summo mane hanc urbium Australis Sinæ reginam *Pekingum* properantes deseruimus. *Nankingam* usque navigiis non nisi conductitiis Legati usi: hinc *Magni Chamii* jussu Gubernatoris utebantur. Magnificæ illæ apparatus; Dracones utrimque distentis rictibus aurei & quinque exertis unguis formidandi. Varii tota nave receptus, & ut cujuscunque conditio fert, separatim locatur. Musicis crebro tali navigatione Sinenses utuntur ad laticitiam & pompam. Id Imperatoriæ signum gratiæ, flavos præfigere puppibus, transisque leones. Binis subvehebantur Legati totidemque *Pinxentous*, & Mandarinii; cæteri milites hinc inde per reliquas sparsi; & quinque hæ Imperatoriæ *Magni Chamii* naves plures alios *Nankingâ* honori Legatorum societatem suam imputantes, receperunt.

18. Maji
discedunt
Nankingæ
cum Imperatoriis
navibus.

Postquam Præfectis Magistratuique *Nankingensi* valedictum, ponte quatuordecim navium prætervecto, Pagodam extra aquaticam portam *Suisimon* conspectum *Pinxentou* cum tota classe appulit, sacrificia Idolo itineri fortunando, ut jactabat, offerens. Porci, & Galli jugulabantur cum hircis. Hæc oblatio his peragebatur cæremoniis. Locus oblationis erat altare parvis utrinque Imaginibus conspicuum, retro grandior imago, velut Pagodæ Protector, eminebat, cui hoc fanum primario, reliquis ministris dedicatum. Observatione dignum, quod porci & hirci omni sorde purgati imponebantur aris, gallorum vero sanguine imagines aspergerentur. Interea vero, dum Sinæ in victimarum sanguine eluendo occupabantur, sacrificuli ingeniculantes carmina inter se murmurabant, otioso spectantibus pariter legentibusque onere, cum ipsa vanitate se arguant & passim per Indiam, totumque Ethnicismum obvia spretaque occurrant, nec in Sinis demum quærenda, aut scribenda reperiantur. Simul juncea capsula (de qua latius capite novo) aderat, ex qua calami Sinensium characteribus inscripti, prominebant, inde sacrificuli certam futurorum prædictionem pollicentur.

Sinensis
ab Idolo
prospe-
rum iter
sacrificiis
flagitant.

Orientem secundo flumine *Kiang* provecti, pago *Wank sien* pernoctavimus, vigesima Maji *Jejenjeen* aliis *Lobo* ultimum, sextumque *Nankingæ*, à qua centum & viginti *Ly* distat, Oppidum, Boreæ *Kiangi* ripæ adjacens, pervenimus, qui Ortum versus se per ostium aliquot milliarium latum in Oceanum Indicum exonerat. Inops plebs ridicula stultitia, cum capitibus mutuo collisis, à nobis, vel risum, vel miserationem extorsisset, & alia jocularia (neque enim ea nisi obiter memorare operis suscepti gravitas permittit) solisque mira ignorantibus exercuisset, stupe accepta nos deseruit.

Situs JEN-
JENJEEN.

Koxingæ
pyratæ
conatus.

Canalem
Regium
intran.

Oppidum JEJENJEEN situ ad ripam fluvii *Kiang* jucundo, circuito exiguum, mœnibusq; non altis, sed firmis cinctum, densa ædificia, & in suburbio, ipsa urbe nihilo infrequentiori, Pagodas aliquot ostentat. Hic varia de piratæ *Koxingæ* audacibus factis fama: Ut Oppidum hoc expugnare conatus, cum sive civium vigilantia, sive propria negligentia successu caruisset, abductis, quas prehenderat, navibus in insulas quasdam, reliquis, quarum arripiendi ob civium excursum, non dabatur copia, vulcano consecratis, quæ numero quinque viginti miliaribus ab Oppido Ortum versus ad Oceanum distant, fluvii *Kiang*, quibus tanquam latibulo uteretur, se recepisset.

Jenjenjeenâ altero mane profecti apud *Quanchen*, septentrionali *Kiangæ* ripæ ad situm Castellum, lapidei operis, firmique cataractas, Canalis Regii aquas Boream versus præter septimam Civitatem *Yancheu* ad lacum, neque *Piexe* derivantis, offendimus. Fossa hoc per mediam arte ducta planitiem, fluvium *Kiang*, recta hinc Orientem versus Oceano se miscentem nullo in septentrionem exitu, ad Croceum artifice manu ducit; ut minori dispendio terrarumque longa circumnavigatione, mutua utriusque fluminis societas jungeretur, magna comitantium utilitate. Regiæ hæ fossæ tota Sina frequentes, curva fluviorum velle longinqua, sumptuoso apparatu Imperatorum providentia olim per terrarum plana ductæ, corrigentes, præcipuam tanto Imperio gloriam incolisque commoda conciliant.

Primam illa cataracta regiam ingressi fossam, unde in croceum flumen exitus datur, admirabamur magnitudinem operis, elegantiamque. Dispositæ ad vias, qua hominum jumentorumve, naves opera protrahuntur, arbores, & umbræ inserviebant in sole laborantibus & jucundo virore oculos

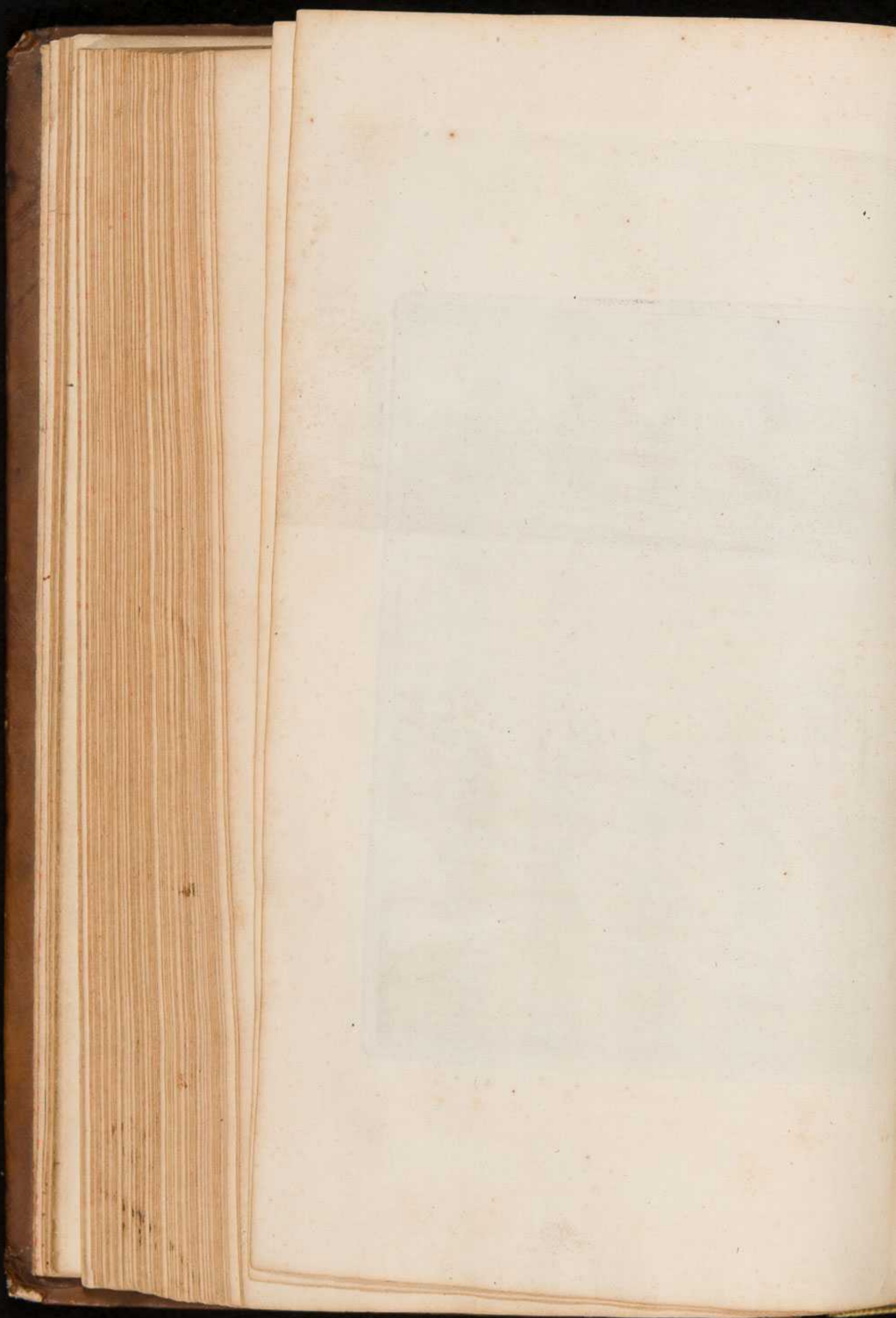

JAMC

EFV.

los ex navibus spectantium permulcebant. Occasum, Ortumque versus (nam ab austro in Boream recta tendit) agri ad utrumque latus fertiles, passimque per prata, saltusque armentorum pecudumque greges sparsi, hinc inde, stellarum vice, populosi pagi, & vici passim ambulacris, palatiiisque prominentibus, naturæ artisque mutuo velut certamine. A sinistra, *Kinkangi* (ita Idolum vocant) Pagodes; haud procul in triangula lingua alius QUANGGUAMIAO sacer, à Mandarino, ut ferunt, superstitione structus. Regio popularibus casis, ut amœna pulchroque aspectu est, abundans, multitudinem ad sacrificia frugum, gallinarum, gallorum, porcorum, hircorum, quisque ut votis suis satisfaciat, invitat, aliis prosperum annum, & plena horrea, poscentibus; navigantes in Boream, austrumve secundum flumen, & sine naufragio, tempestatibusque eadem vanitate, donisque flagitabant, nec Sinenses Tartarique nostri abstinuissent impietate, nisi Legatorum talia abominantium obstitisset religio. Facies ejus interior, (nam quidam curiositate inspexerunt) eadem quæ alibi; crebra idola catervatim disposita, aræ, & lampades æterno igne ardentes.

Pagoda
QUANG-
GUIMIAO.

Vigesima quarta Maji JAMCEFU, aliis *Yancheu*, septima *Nankin-
ga* Metropolis obvia, viginti *Ly Jejenjeen* distans, sinistrae adjacentis ripæ. Vix trium spatium horarum circuitum ejus emetiatis. Præcipua ex Sale mercatura, qui ex marinis aquis, eodem, quo apud Europæos, artificio ignibus per stantes ad Orientalem urbis regionem cortinas, excoquitur; hinc præcipuæ civibus opes luxuriæ in ædibus, cultuque instrumenta. Nupiam tota Sina pulchriores scæminæ, pedibus, quod Sinæ decentissimum

24. Maji
Yancheu
appellant.

arbitrantur, brevissimis, & omni ad elegantiam, ut mos genti est, corpore composito.

Fœmi-
neus sexus
hic vena-
lis.

Sed magna inde, improbaque mercatura humanorum corporum. Virgines exquisita forma, ad omnem edoctas lasciviam cantu, choreis, carminibus, pictura edoctas emtoribus lucri fame obtrudunt; unde mercimonia hic tota Sina, sexus fœminei; propolæ Magnatibus formas conquirunt, unde opes nefandæ emtoribus, & lasciva propago.

Mandori-
nus Pixen-
tou Publi-
canum vi-
sitat.

Pixentou Mandarinus Legatorum dona (erant enim quatuor pannorum coccineorum telæ) illi, qui telonio Præfectus erat, offerre festinabat, sed procul dubio eo fine, ut rigidiori examine excusaretur, cæteris Sinenſium per urbem vagis, nobis interea expectantibus eorum reditum, data fuit plura lustrandi occasio. *Telonium* hac urbe *Magni Chami*, è regione ejus pons sex catenatis impositus navibus, ne quis vectigali non soluto præternaviget. Tres in urbem portæ, quarum ferreis valvis clausa est media, ducunt. Plateæ in rectum procurrentes stratae silice, sordiumque puræ. Passim fossæ, ac Canales aqua dulci, claraque regiones ejus permeant pontibus ex saxo stratis, quarum potiores viginti arcuati fornice; minorum plurimæ. Canalis manu factus ad Occidentem suburbium mille passus longum separat, olim populo opibusque dives; Tartari majorem partem combusserunt. Idem urbis fatum, dejectis prostratisque ædificiorum præcipuis; sed civium industria brevi adeo jacturam reparavit, ut hodie & novarum elegantia structurarum, Opumque affluentia vix memoriam tantæ cladis retineat. Pagoda turri præcellsa, unde longus in subjecta prospectus, eminent, & fossa urbem suburbio crebris connectit ex lapide firmissimis pontibus. Haud longe sublimis viridisque mons *Heng* Civitati, velut novum decus, addit.

25. Maji
discedunt
Yanchetu.

Vigesimali quintâ *Yancheo* provecti ad dextram, duodecim laterariis conspectis, mox ad lævam inter Sinenſes ob sanctitatem famosi *Sultan* sepulchrum præternavigavimus. Meridie pagum SAUPOO appellentes mira Sinenſium ludicra, dum novum annum auspicantur, vidimus. Quippe moris apud eos novum annum prima novæ & prima plenæ Lunæ auspicari magnis clamoribus, multisque accensis ignibus. Omnibus undique locis per ædes innumeræ ardentes candelæ speciem incendiorum referebant. Tota nocte per plateas velut cerriti faces Serpentium more intortas spirōsalque manibus gestantes. *Pixentoui* uxor in causa fuit, cur hic subsistendum aliquandiu, quod & ipsa huic festo interesse, illud que celebrare vellet.

LONG-
SCHON,
id est, na-
vis hydra-
tica.

Navium mira forma, ingens ad hunc pagum multitudo, quas inter Sapharum genus LONGSCHON dictum, quod significat SERPENTINAS. Nihil illis elegantius: ut regias naves, quibus pisces *Sauel* & *Nankingis Pekingam* deportantur, æquare vel superare mirifica structura videbantur.

Alvus navis hydræ formam, alga, ulva & fucus marino undique involuti, quam proxime referebat. Puppis plena Serpentum variæ figuræ; desuper criniti, & lato undique ferro solidati, multis hinc inde linteis diversi coloribus, tæniisque colligati vagis per aëra erroribus, ut ventus flabat, jucundissimo spectaculo ferebantur. Ab Extima puppis curvatura puer dependebat, variis intra extraque aquas gestulationibus ludens. Tres mali sericeis velis fasciisque ornati, singuli Idolum in summitate ostentabant. Proræ cacumen capite serpentino: ei insidens Idolum, à quo anatum vivarum integer fasciculus in aquas capitibus suis dependebant. In puppis concavo plura vexilla, quæ cirris cincinnisque capillorum, longissimis avium plumis, & ex serico fasciis mirifice ornabantur. Totum navigium sericis fimbriis aureisque cinctum. Tectum nive candidius, super quo duo Helioferia, quæ *Parasolas* Lusitani vocant & *Sombreros*. Intus duodecim remiges, aureis in capite coronis, serica veste, nudis lacertis, qui secundum tenorem Tympani scenici, aliis *Xystri*, (est autem instrumentum ex pelle arietinâ, in cujus circumferentia densus æneorum nummorum numerus dependet, simile, quo Europæorum agyrtarum moriones in nudinis ludere solent.) Sinicis suis remis, cochlearis forma, tanto ordine, celeritateque aquas diverberabant, ut navicula fulminis instar, ab una ad aliam celocem non ferri, sed volare videretur. Lætis illi acclamationibus Legatos salutare, faustaque cuncta apprecari, *hos esse illos, qui ab extremo Mundi cardine tantum viâ, Imperatoris videndi causa, emensi essent*, confuso clamore jactantes, & cum eorum benevolentiam Legati aliquo munere compensassent, vota precesque pro eorum incolumitate ingeminabantur. In prora quidam longissi-

longissimis plumis caput ornatus stabat, qui conto anates frequentissime feriens vexansque earum clangore alarumque sirepitu cuncta implebat. Hoc arte eximium & ornatu navigiorum genus torpentem, excitabat Musam:

*Ecce resurgentes hydros, quæ monstra necavit
Maximus Alcides, hic phalerata vides.
Pestifer hisce subest Draco, latet anguis in herba,
Talibus illudens pectora cæca nugis.*

26. Maji
apdellunt
Kaoyeu.

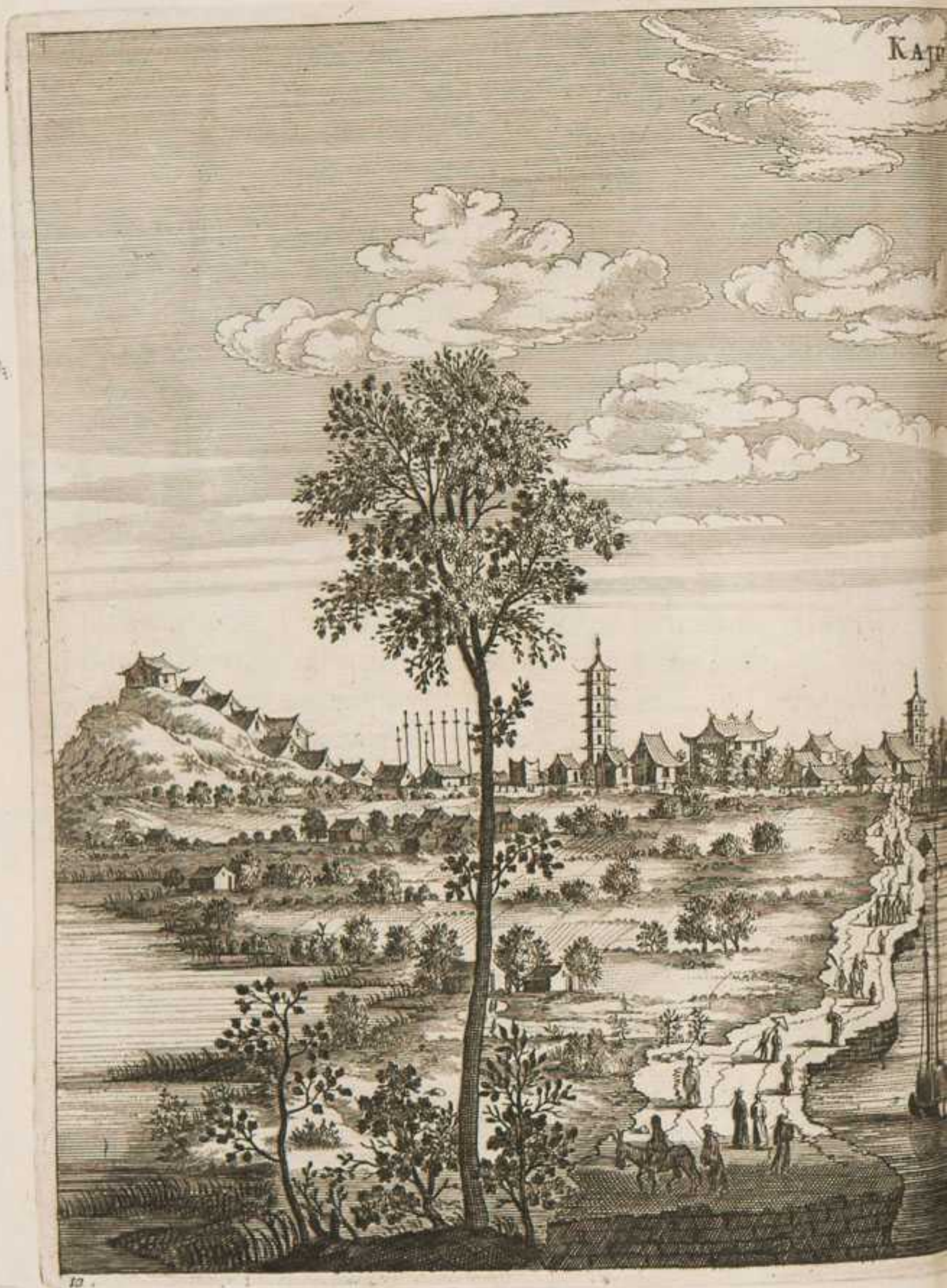
Vigesima sexta Maji KAJUTSIU aliis *Kaoyeu*, quod quartum Civitatis *Yancheu* Oppidum, ad dextram Canalis Regii juxta lacum *Piexe*, appulimus. Olim cunctæ *Nankingo* per fluvium *Kiang Pekingum* navigantes, longo & periculoso per hunc lacum circuitu, quod tempestatibus sævientibus diu sæpe ad Oppidum *Kiayeu* subsistere cogentur. Huic evitando incommodo, ad Orientale lacus hujus lateris canalem per sexaginta stadia ex saxo quadrato cura Majorum struxit, magno spectantium miraculo, unde illæ saxorum moles in regione rupibus & lautumiis destituta.

Alius canalis Regius.

Molæ Pneumaticæ.

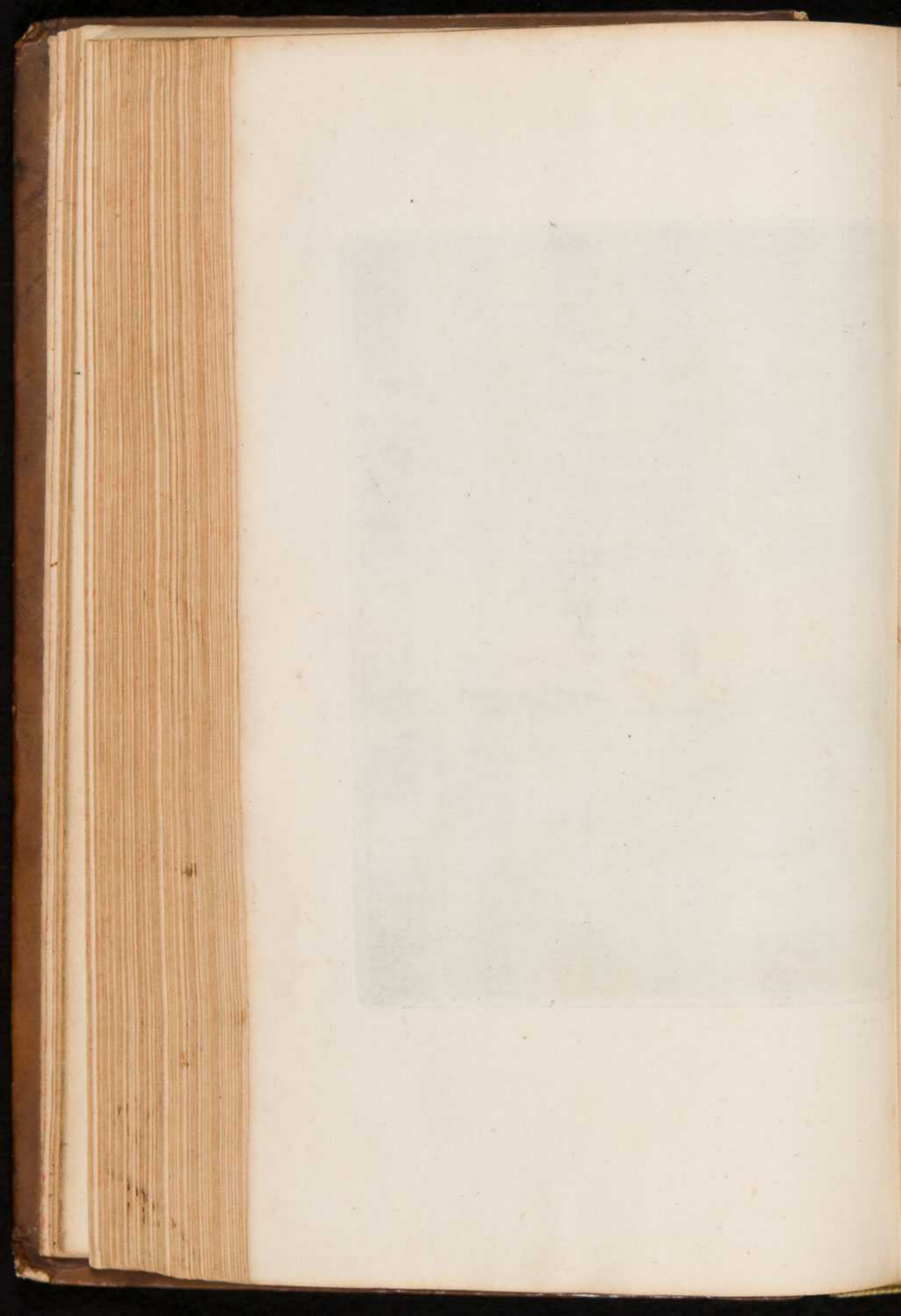
Kaoyeu Oppidum cum suburbiis populosissimum & frequentibus ædificiis refertum. Terra ipsa limosa & oryzae feracissima. Circum creberimæ rusticorum casæ perpetua Orientem versus ferie, ut unum continuumque, qua conspectus datur, pagum existimes. Occidentalis ora plerumque aquis stagnatur, nisi quod hinc inde ripæ cannarum ingentem copiam producentes, ex quibus publico haud exigua commoda, cum illis Sinæ lignorum instar focos instruunt. Crebras per plana camporum molas, velis junceis instructas, quæ vento circum axem actæ aquas hauriebant, conspeximus, quarum præcipuus usus, agros oryziferos, vel nimia siccitate, Solibusque excoctos irriguos reddere, vel si aquis scateant superfluis, eosdem quantum satis est desiccare, prompto per has molas, aquas quo velint, transferunt, artificio; atque hinc fertiles toto tractu agri, nec gleba sterilis reperitur. Procul dubio edocti ab experientia, quam in Regno *Laos* Australis Asiæ mediterraneo oryzae feracissimo observarunt, ubi, cum toto anni decursu per bimestre duntaxat spatium pluat, quo tempore coloni id unice curant, ut agri aratro & vomere in opportunos semini recipiendo incidantur sulcos, ne sterile sceret terra, ac siccitate emorerentur fegetes, Auctor naturæ Divinæ providentiæ luculentum fecit argumentum. Quippe tota æstate magna aquarum mole intumescunt flumina, & ex montibus *Jumam*; finitimæ Tibet, liquefactæ nives ita illa augent, ut non secus atque Nili aquis Ægyptus, tota Regio inundetur. Oryzae vero culmum in humidiori luxuriare solo inde didicerunt, quod in hoc Regno, ut & in *Syon* & *Camboya* stirpes semper aquæ inhæreant, & in tantam altitudinem emittant culmum, ad quantam ipsa aqua ascenderit, unde ibidem

STU.

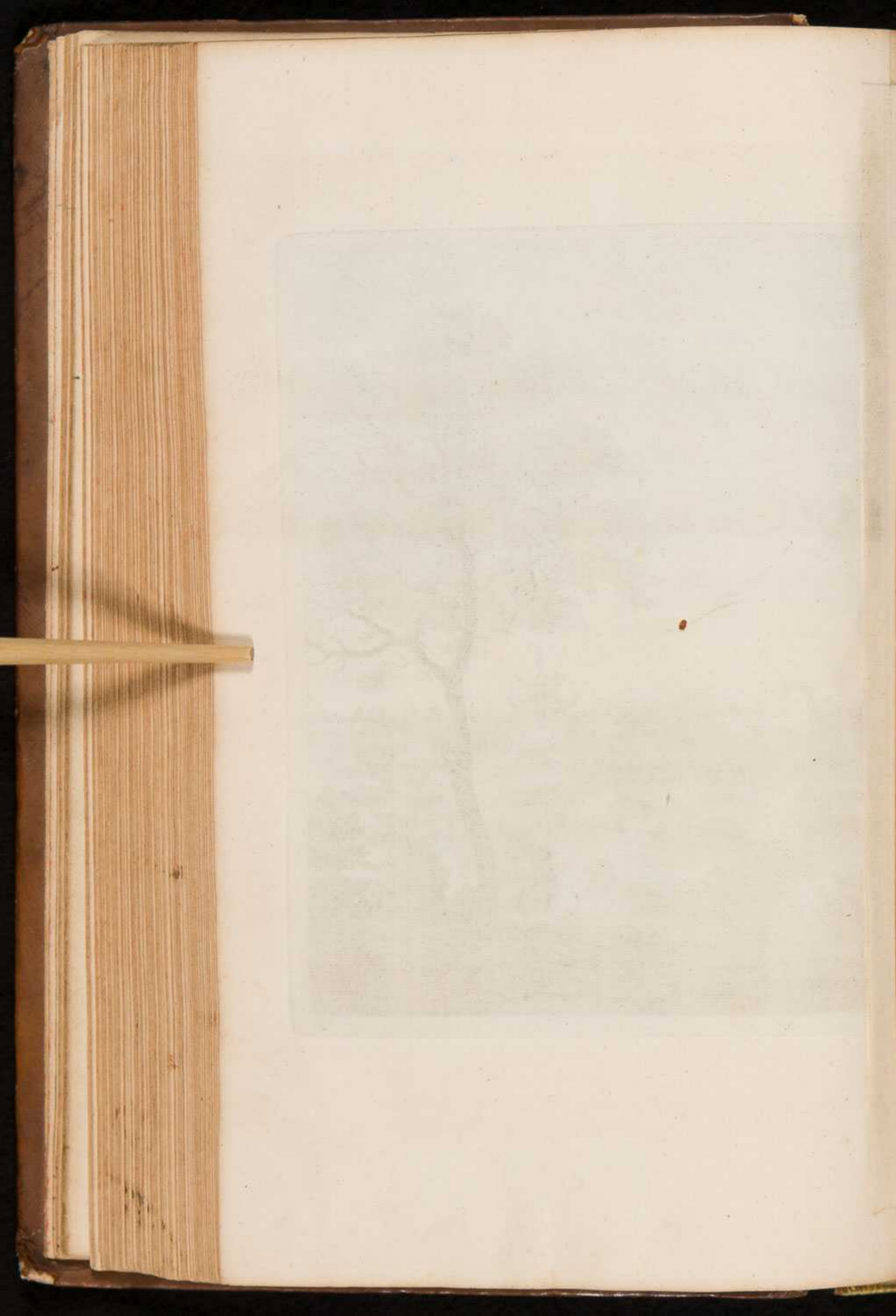

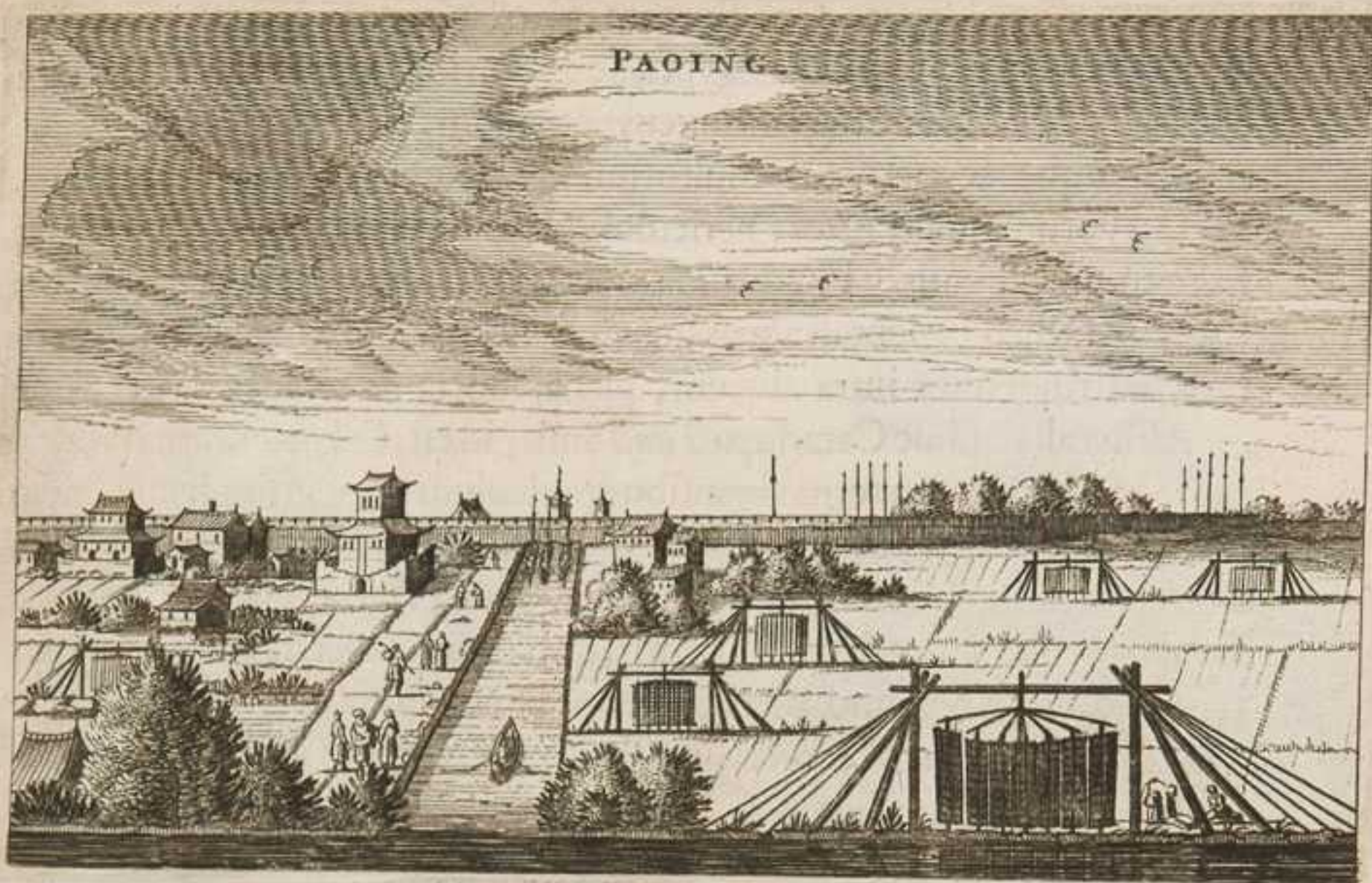

dem incolæ naviculis insistentes oryzam demetere solent. *Kajut siuenses* Naturæ in patrio solo defectum molarum artificio ita supplere norunt, ut bis ipsi quotannis uberrimam messem faciant.

Vigesima septima Maji *Kayoeu*, ubi pernoctatum, profecti, PAOING 27. Maji PAOING appellunt. alias *Pauncien* sextum septimæ Civitatis *Yancheu* Oppidum, Orientali ripæ Canalis, rotundâ formâ adsitum, circuitu sesqui horæ, octoginta *Ly Kao-yeu* distans, pervenimus. Ei ad Ortum lacus *Xeyang*, ad Notolybicum mare *Piexe* imminet. Olim ædificiis splendidissimum, quorum nunc dejecta cadavera, ruinæque Tartarorum loquantur ad urbium vastitatem ex ultimo septentrione prorumpentia arma. Ad Boream templum, ut alia, elegans altumque. Canalis Imperatorius recta urbem perlabitur, & hinc inde per cataractas vicinis agris ad fœcunditatem immittitur, cui fini passim molæ aquatiles ad ripas conspiciuntur.

Vigesima octava famosam Civitatem maritimam HOAIGAN sive 28. Maji HOAIGAN. *Hoaynungam*, quæ octava *Nankingæ* censetur ad Orientalem Canalis ripam, centum & viginti *Ly Panciena* distantem in paludoso solo exstructam, pervenimus. Non una, sed duplex civitas, muro discretæ, unigue iterum utraque inclusa, censetur. Ea, quæ Austrum spectat, vera *Hoaignan* est, altera versus *Barrapeliotem Yengching* vocatur. Ipsa *Hoaignan* ingenti ad trium miliarium longitudinem quaquaversum protenso suburbio spectabilis. Ad dextram totus sepulchris campus constratus videbatur. Ibi sedes Proregis, cui septem Australes Provinciæ obediunt, cujus præcipua cura res ad vitum spectantes colligere, ac *Pekingam* cum Imperatoriis navibus transmittere. Quare in omnes huc appellentes naves studiose inquirat, ac inde *Pekingam*

Tres in-
gentes Ca-
tadupæ.

kingum merces ablegat. Qua Boream urbs respicit tres ingentes aquarum ductus, velut ad Catadupas Ægypti, unde non navigantibus modo, verum & toti ab inundatione regioni ingens periculum, nisi eorum vis catarractis aggeribusque & perpetua multorum hominum vigilantia coerceretur. Primus horum fluvio *Hoai*, periculosissimus censetur, aquis cum ingenti fremitu præcipitatis. Fluvius *Hoai* ab Occidente urbem præterfluens, Oceano Indico Orientali aquas suas permiscet, ac nisi ingentibus aggeribus constringeretur intra alveum, plana cuncta & campestria stagnaret.

Duo Te-
lonia.

Altius alia adhuc Catadupa *Tienfi Sinis*, id est, *Cæleste Præcipitium* dicta, unde haud levius præternavigantibus periculum, præsertim tempestuoso cælo, imminet, quod aquæ fluminis horribili fragore cum ingenti spectantium audientiumque terrore despument. Tam præsentis evitando periculo Imperator aliquot centenos alit viros, qui urgente necessitate, quocumque tempore, naves quarundam rotarum opetrajicere tenentur. Nec tam præceps aquarum impetus coerceri possit, ni per vicinam catarractam præcedentis aquæ motus sisteretur. Duplex in suburbio *Hoagian* telonium, in quorum uno vectigalia mercibus imposita per solvuuntur: in altero singulæ naves præter Imperatorias tributum pendunt, quæ pecunia in catarractas & aggeres fluminis expenditur & ejus, quod superest, ærario Cæsaris accedit.

Territorii
fertilitas.

Quanquam vero ager hujus urbis paludosus & uliginosus sit, fertilitate tamen oryzae & frumenti eam naturæ deformitatem compensat. Ipsa urbs supra multas alias opibus ædificiis eminet. Regio creberrimis irrigua fluviiis, ac paludibus foeda; magna maria dixeris, qualia versus Boream mare *Xecho* piscosum, & Oceano Indico approximans, ad Orientem lacus *Hung* arundinetis, quibus vice lignorum utuntur, frequens. Quippe lignis carens, omnis illa maritima ora & arborum sterilis non alio quam ex arundinibus igne fovetur. Plurimæ insuper ad Oceanum cortina, quibus salem excoquunt. Montibus quoque crebris *Nankinga* cælum ferit. Apud sextum Oppidum *Hai* mons celebris *Yochen*, Pagoda sanctus. Apud secundum Civitatis *Fungyang* septimum Oppidum *Xeu*, mons *Cukin*, in quo massa auri ingens, morbis multis salutare subsidium unde arte Chimica confectum fuisse aurum credebant, reperta. Apud oppidum *Hintai* eodem tractu mons *Moyang* sive *Pastorum*, quod formosa quondam puella olim artem ibi Pastoritiam exercuisse perhibetur.

Legati
Hoaggan
appellunt.

Quam primum Legati *Hoaggan* appulerant, mox *Palankynis*, equis lecticis adduci jussis, Gubernatorem Magistratumque invisere conabantur. Sed pluvio admodum cælo, iidem missa Epistola Legatos excusari volebant, gratiis pro bona eorum voluntate & affectu agentes. *Pinxentous* Mandarinus splendido, ut ei mos, convivio nos ea meridie excepit. Vesperis Jesuita quidam Vasco natione Legatos convenit humanus admodum,

dum, & ut videbatur, aperti pectoris; sed attonitus fatis mirari nequibat: quo fato in ultimas illas remotissimasque Sinarum oras, & quid ibi acturi, venissemus, nec aliter ac cælo delapsos contuebatur. Nec obscure significabat, postquam subintellexisset de libera mercatura agi, structas nostris à *Makaoensibus* Lusitanis in *Pekingensi* aula calumnias, & difficilem fore aliquarum rerum successum, id quod exitus probavit. Delectati tam generosa libertate viri Legati, convivio exceptum humaniter, multa felicia apprecantem, dimiserunt.

Haud diu in hac urbe morati, altera die per fertilissimas utrimque & innumeris navibus constratas aquas conspeximus, sole occaso pagum SIAMPU per cataractam non absque periculo, quod *Heytous* aliique Sinenfes in majus auxerant, innavigavimus. Tanta hujus pagi inter Canalem Regium & *Croceum* flumen siti longitudo est, ut integra die ejus finem pedibus perambulantes invenire non potuerimus. *Ædes* & *Pagodæ* splendidi; ipse pagus *Oppidi* jura, & *telonium*, quod à tribus publicanis curatur, habet. Nam quicquid navium Canalem, & *Croceum* flumen ultra citraque comeat, hic excutitur. Unus publicanorum *Suicheewvensis* natione cunctas naves, quarum erant octo, præter duas Legatorum, visitare conabatur, quod credere non posse diceret, octo tam magnas naves non aliis, quam Imperatoriis bonis onustas esse. Nec profuit excusatio ad *Kantonensem* Proregem duas spectare: Ipse propositi pertinax, malle se, dixit, officio suo cedere, quam fidem erga Dominum exuere. Irent *Pekingam*; ibi de injuria, si quæ ipsis fiat, conqueri posse. Ita ejus obstinatio prævaluit.

Pagum
SIAMPU
præternavigant.

Pertinacia
Publicani.

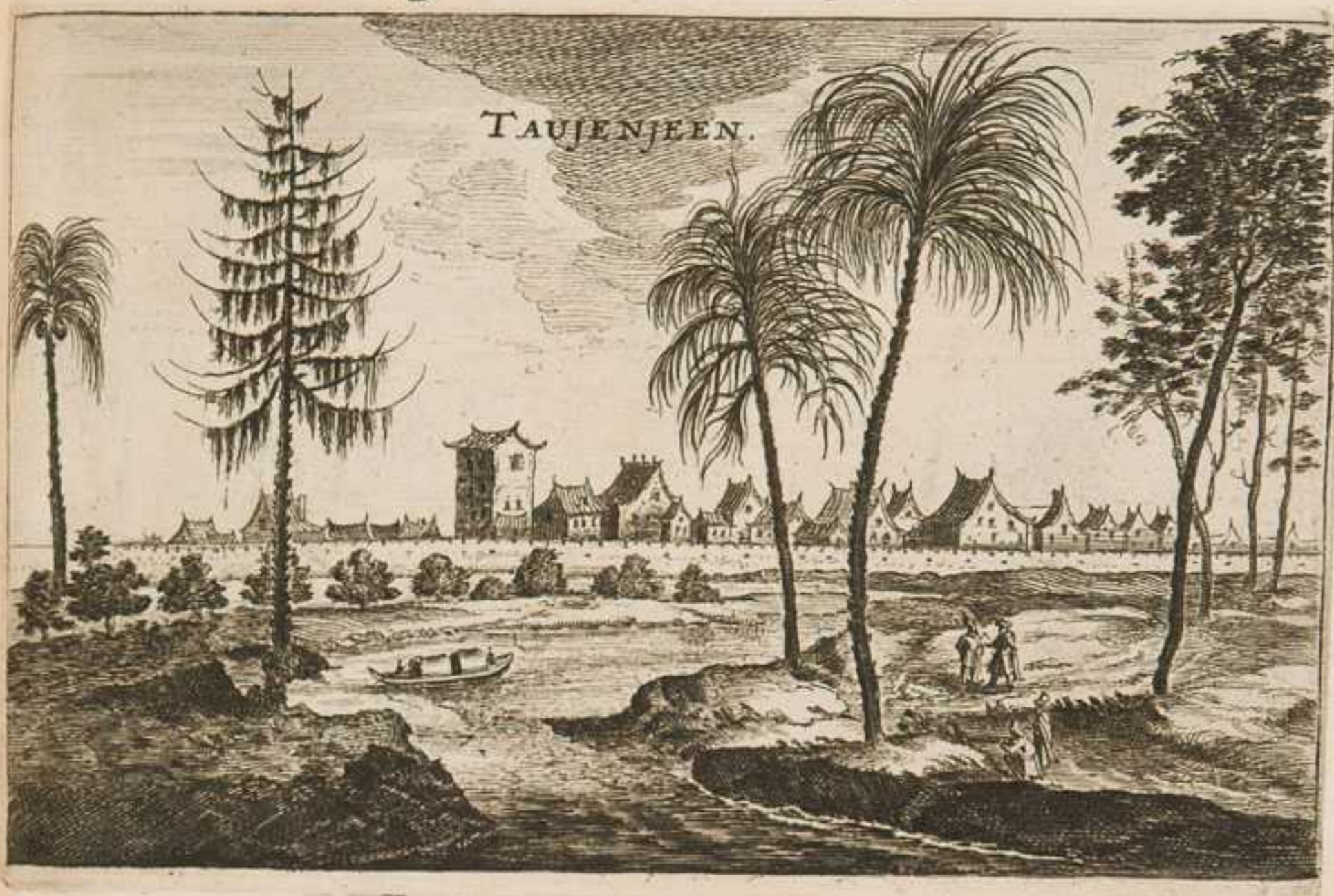

Pagum
NEYNE-
MIAO
transeunt.

Descri-
ptio flu-
minis Cro-
cei.

Inde NEYNEMIAO pagum perventum valida munitum cata-
racta duplicatae structuræ ad majorem aquæ vim inferendam. Olim, ut in-
colæ referebant, firmissimum ad *Crocei* fluminis, regiique canalıs defen-
sionem ibi Castellum, à Tartaris, quod rudera ostentabant, funditus excisum
deletumque. Ibi exacta nocte flumen *Croceum* ingressi, aquas ejus crassas
limosas viscidas, ut usui humano inidoneæ videantur, admirati fuimus.

Ingens hoc flumen, Sinenses *Hoang*, id est, flavum, nos *Croceum* ab
aquæ colore appellamus. Quippe fundus ei limosus, dum undis turbatur,
croceo sive flavo colore aquas fluminis tingit. Procul paludem lutosam re-
fert: at ubi in vectus fueris vim aquarum forti agmine profluentium sen-
tiens, haud amplius de ingenti flumine dubitabis. Nec adversum navigari
velis remisque potest; helciariis opus numerosis, antequam eniti navigia
queant. Longum octingentis milliariis, latitudine, ut plurimum, dimidii
milliaris vel amplius. Sinenses turbidam hanc, si quando ea uti volunt,
aquam injecto alumine fecibus ad fundum secedentibus, præcipitant pota-
bilemque reddunt. Est igitur hic fluvius hujus extremæ Asiæ magnitudine
& celebritate nominis secundus. At nihilo propterea magis Sinicas leges
veritus ab exteris nationibus egressus Sinam ingreditur, ac veluti odium,
quo Sinæ advenas persequuntur, prohibentque, ultus, eluvionibus sæpe
circumjacentes Regiones late fædat, mutato sæpenumero alveo, dum li-
mo, quem copiosum vehit, plenus, illum, illiusque vehiculum exonerat.
Montes *Quenlun*, quibus ortum debet, omnino Amasæos esse existimo,
eosque haud ita procul distitos ab altera Magni Magoris Regia, quam *Lau*
vocant, aut à Regno *Tebet*, imo iisdem in montibus scaturire *Gangem*
Bengala.

Bengale, Meson, Laorum, Historemque Cambogiae, aliosque non ignobiles fluvios, qui Sion & Pegu Regiones irrigant, ipse locorum, Regionumque situs suadet: plurima enim maximaque flumina, quæ Austrum versus manant, inde suam petere originem, demonstrant Sinæ. Croceus porro Sifan & Tanyu immensos terrarum tractus Sinis minime subjectos prætergressus ad illorum appulit ditionem, ubi Lingao urbs est, haud procul à Civitate King, Provinciæ Xensi, qua murus ille magnus spectat ad Orientem, quem non tam præterlabitur, quam alluit, raditque: mox desertam illam solitudinem, qua in Ortum, qua Boream versus tanquam hostiles campos celerrimo cursu prætervectus ad bis mille plus minus stadiorum longitudinem. Ad Austrum vertit iter & per Se muri magni portam illapsus limites statuit inter Xensi & Xansi Provincias. Inde Hoan adit, tunc Xantung, per quæ Kiagnan Provinciam magnam itineris partem conficit, donec ad Hoigan urbem in mare turbidus adhuc & violentus sese immergat. Olim Peking & Xantung percurrere solitus; at Sinarum industria, & labor alveum illius procul avertit, quod Regiones illas in longissimam, latissimamque fufas planities sua exoneratione, exundationeque prorsus elueret. Nivum tamen reliquere Sinæ, qui antequam Crocei semitam conmonstret.

Primâ Junii TANJENJEEN, aliis Taoyven, Oppidum quartum octavæ Civitatis Hoigan, ad sinistrum vel Australe Crocei latus prætervecti, munitum mænibus terreis solidis pariter elegantibusque, quæ superne lato ex cocto latere firmissimi operis sepimento cincta sunt. Intra mæniam magnifica civium ædificia surgunt, juxta Architecturæ regulas curiose exstructa: non tam magnitudine, quam populi frequentia & quæstu excellit. Fertili

I. Junii
Oppidum
TANJEN-
JEEN ap-
pellunt.

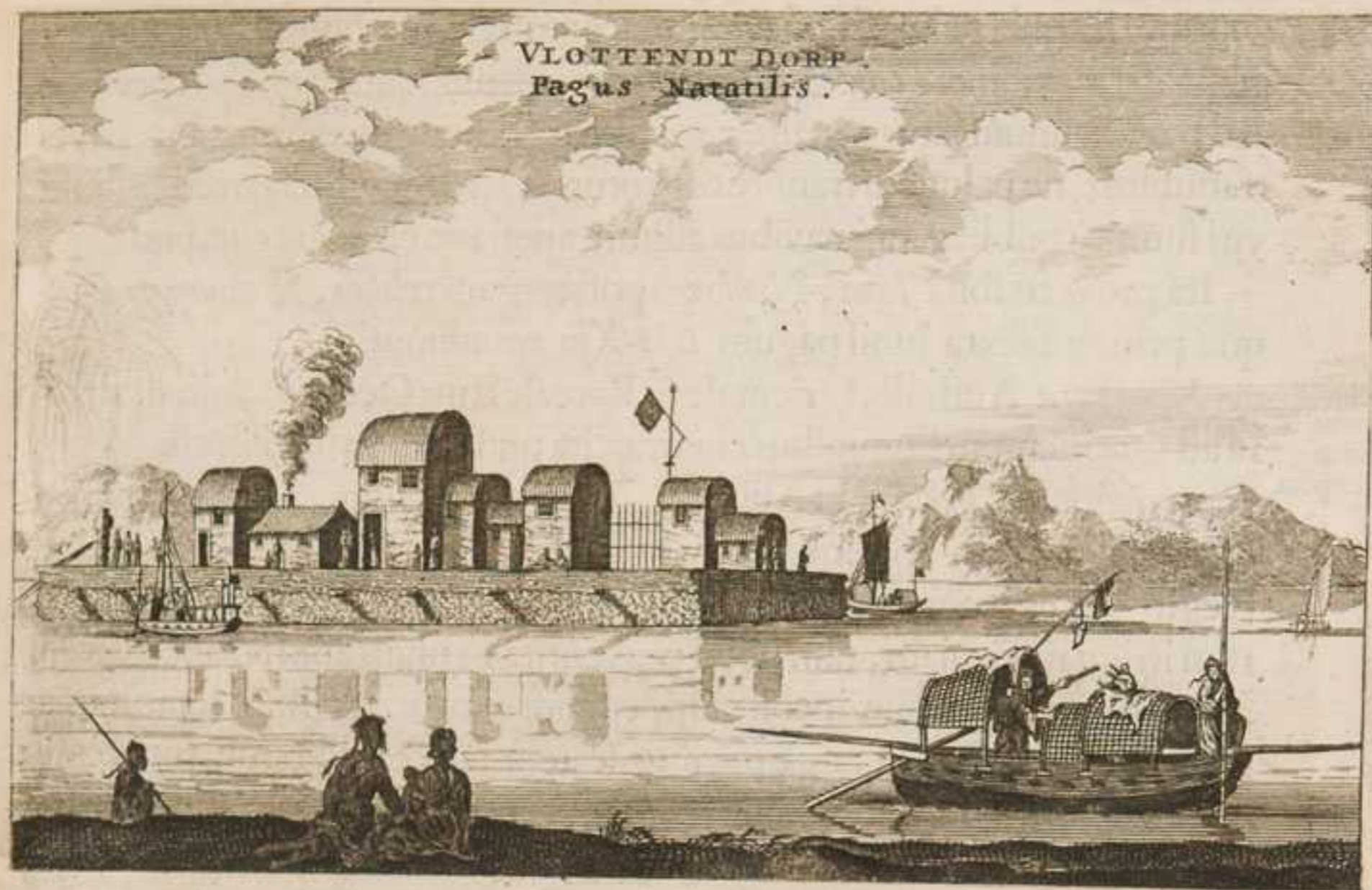
situm agro, sed præ reliquis fructiferarum feraci arborum. Pyra, Poma, Pruna & cerasa mirâ succi fragrantia afficiebant palatum: tam vili veneunt pretio, ut pecuarium nostrum his fructibus bene instrui curaremus. Ingens præterea toto hoc *Hoaignensi* tractu coturnicum, Phasianorum, perdicum, & id generis alituum proventus.

4 Junii ad
Tsisang
perve-
niunt.

Inde oram solventes integro triduo *Croceum* navigantes nullo spectabili loco, donec quarto Junii ad dextram sive Boream amœniori loco radici editioris collis adjacens oppidulum T S I S A N G, appulimus, quod octoginta *Ly à Tanjenjeen* situm, absque muris solo munitum Castello, unde, quia civitatis privilegiis destitutum, à quibusdam inter pagos numeratur. Cætera copiosum & frequens navigationibus valde opportunum, unde varias majores civitates quæstu superat. In ipso portu Pagoda jucundo aspectantibus situ surgit.

Pagi nata-
tiles.

Dum ita per *Croceum* inter innumeras classes navigavimus res mira, conspectui nostro oblata, natatiles pagi, quarum hæc est ratio. Ex arundinibus, quas *Bambu* vel *Bamboes* Lusitani vocant, validis super sudibus fune ex *Rotang*, ut appellatur, colligati tanta densitate, ut nullus aquæ transitus detur, latas contexunt aquis innatantes carinas; iis ex levi materia casas & ædiculas inædificant, quas tegetibus tectas Sinæ cum familia omni, non secus ac terram continentem & copiosa mercatura immigrantes, de loco in locum, ut ratio vel necessitas jubet, vagabundi, & in ædibus suis navigantes, feruntur. Nec velis opus habent ex arundinibus, ut Sinæ alias in univèrsum solent; contis, aut helciariis, si adversum flumen; secundo, sponte aquarum suos hos pagos ducentarum frequenter & amplius fami-
liarum

liarum, quo volunt, transportant. Ubi subsistere commerciorum utilitas suadet, palis terræ impactis natantem pagum, velut jacta ancora, alligant. Quod Europæis inusitatum invisumque memoria dignum judicavimus. Neque solum talibus inhabitant pagis natantibus Sinae; verum longe major numerus ætatem perpetim in ipsis navibus degit, ubi cum familia & pecore, quingentarum sæpe Jonckarum una quasi societate inita, civitates maritimas, sed hinc inde divagantes repræsentant. Dixeris, ubi vela expandunt vel remos aquis ad migrationem immittunt, aut tractione promoventur, integras transferri civitates, ac fugere terras. Præcipua iis porcorum cura. Ubi locum appulerunt, mensibus aliquot persistere soliti, communem inter se, quanquam diversis orti regionibus, linguarum, sensa animi exprimendi, comminiscuntur rationem, cæteris accolis non intellectam, de qua latius in parte ultima Legationis capite secundo agitur.

Haud diu provecti alium ex Croceo Occidentem versus per *Xangtung* profluentem Canalem Regium nomine *Jin* ingrediebamur. Omnis Provincie *Xantung* fortuna ab hoc canali, mediam secante, pendet; quippe alius nullus tota Sina *Pekingum* navibus datur transitus. Initium ejus versus Boream à nono oppido *Socien*, ubi ex *Croceo* flumine derivatus navigabilis humana industria factus fuit; inde *Ciningam*, *Lincegum* porrectus fluvio *Guei* hauritur. Et quia aquæ passim minus profundæ magnis navigiis sustentandis, sexaginta & amplius cataractæ secto lapide firmissimi operis, aquas pariter attollunt & deprimunt, prout valvæ sublatæ, aut remissæ cursum aquarum vel suspendunt, vel laxant. Nondum media inter *Ciningam* via ex palude *Cang* ingenti cataracta aquæ ejus, quantum necessitas poscit, augentur.

Canalis
Regius
Jin.

gentur. Et quia palus altior circumjacente regione humili, octo contigua cataracta, Sinis *Tungsea*, vim aquarum incumbentem ex alto coercent. Ad paludis unum latus canalis, aggeribus utrimque incumbentibus, naves transmittit, ne paludem transire cogantur. Octo singulis cataractis robusti viri sumptu publico, qui navibus aditum aperiant, claudantque, praefecti.

Ita proveci fossa *Junio*, *Nankinga* post tergum relicta, *Xantungam*, ejusque primum sexta Junii pagum *Kia-Kia* appulimus.

Quarta
Provinciae
Xantung
descriptio.

Xantungae Australe, Orientale & Boreale latus Oceano alluitur, caetera ad Occidentem fluminibus cingitur, ita undique navigabilis est. Versus Septentrionem *Peking*, in Austrum *Nanking* sitae sunt, a qua per flumen *Croceum* separatur. Reliqua Canalis Regius *Jun*, & fluvius *Gwei* ambit. Regio omnis frumentorum & esculentorum ferax, ob paludum & fluviorum irriguam copiam, tam uberi proventu, ut unius anni fertilitas decem annorum com meatum incolis suppeditare dicatur. Avium, ferarumque copiosissima venatio: aquae piscibus scatent: decem librae quatuor obolis emuntur. Sericum non a bombycibus, ut alibi, sed alio vermium genere, quod haud absimile crucis est, per arborum ramos passim producitur: unde tenuia fila instar instar telarum aranearum a Sinis collecta, sericeas vestes suppeditant. Ingens pyrorum, castanearum & prunorum copia, quae caeteris Regionibus communicantur.

Incola-
rum indo-
les.

Incolae rudi ingenio, pauci doctrinam capiunt, corpus validum laboris & frigoris tolerans, animus audax. Pueri nudo corpore in glacie & nivibus volutantur, rigentes aquas insiliunt, qua etiam in lucem prognati abluuntur. Latrociniis dediti, & in exercitus saepe praedonum coeunt. Multa ultimo bello passi, quod indomabiles Tartaris nunc faverent, modo iterum ab iis deficerent.

Metropoles sex sunt, urbes nonaginta duae, tredecim munitiones. Metropoles sunt *Cinan*, *Yencheu*, *Tungchang*, *Cingcheu*, *Tengcheu* & *Laicheu*.

CINAN prima Provinciae Metropolis a *Ci* maximo hujus Provinciae fluvio nomen habet, ac olim isthic Regum *Cy* erat Regia, quibus exstinctis ab Hanâ Familia urbi *Cinan* nomen factum, quia vere ad *Ci* fluminis australem partem jacet, quod *Cinan* significat. Haec aedificiorum splendore ac magnitudine incluta paludoso jacet loco, lacubus intra & extra mœnia, praecipue ad occidentalem civitatis partem lacu *Taiming*, ex quo canalis ad lacum *Choyng* intra eadem mœnia excurrit, ex quibus Sinarum industria per universam urbem ducti canales eam ubique naviculis perviam reddunt, nihilominus, ingenti pontium ex secto lapide firmissimi operis numero, pedibus ubivis transitus datur. Inter quos pons *Peboa* pluribus fornicibus arcuatus eminent, qui insulam cognominem in dicto lacu *Taiming* connectit, contiguo ad alteram usque ripam ductu: ad urbis Australem partem duo supra septuaginta numerantur fontes, ex iis *Kiuto* reliquos aquae praestantia superat. Idolorum, heroumque hic fana plurima, sed decem

cem illustriora, quorum reliquos antecellit fanum. *Tungo*, ab *Hoangtio* fabricatum, in quo scribunt Reges omnino duos supra septuaginta, abdicatorum rerum mundanarum studio religionem coluisse. Triginta sub se habet civitates, *Cinan*, *Changkieu*, *Ceuping*, *Chagxan*, *Sinching*, *Cibo*, *Citung*, *Ciyang*, *Chihuen*, *Iuching*, *Linye*, *Changcing*, *Fiching*, *Cingching*, *Ling*, *Taigan*, *Sintai*, *Laiuu*, *Te*, *Teping*, *Pingyden*, *Vuting*, *Yangsin*, *Haisung*, *Loling*, *Xangbo*, *Pin*, *Licm*, *Chenboa* & *Putabi*. Quarum primariæ sunt *Taigan* & *Vuting*.

YENCHEU secundæ Provinciæ Metropolis territorium ad Austrum fluminibus *Croceo*, Boream versus *Ci* circumcingitur; apud Sinas magnæ æstimationis, quod Philosophorum Princeps in eo natus sit, innumera passim gratæ posterorum memoriæ etiamnum monumenta exstant. Regio ipsa fertilium camporum amœnitate læta piscosis lacubus & fluviis scatet. Quinimo circa *Kiubiang* auriferam regionem volunt, nam ipsa vox auream sonat patriam, quod præcipue ex *Kinye* monte olim hauriebatur. Viginti septem numerat civitates, *Yencheu*, *Kiobeu*, *Nuyang*, *Ceu*, *Teng*, *Ye*, *Kiubiang*, *Yutai*, *Tan*, *Chinguu*, *Cao*, *Cao*, *Tingtao*, *Cining*, *Kiaciang*, *Kiuye*, *Kiunching*, *Tungping*, *Venxang*, *Tungo*, *Pingyn*, *Iangco*, *Xeuchang*, *Y*, *Tanching*, *Fi*, & *Suxui*. Quarum primariæ sunt *Cao*, *Cining*, & *Tungping*.

TUNGCHANG tertia Provinciæ Metropolis jacet in ipso sinu, quo *Guei* fluvius & Regius canalis *Jun* in unum confluunt, unde ex universa propemodum Sinâ naves ac merces excipit. Quapropter telonio instructa est, in quo portorium mercium ac vectigal à triplici exigitur Præside. Nec magna inter lacum *Nanyang* & ipsam Metropolim datur distantia. Solo in planities pariter ac fertiles agros diffuso gaudet. Bombyces magnam serici copiam hic concinnant. Urbs ipsa celebris est ac magnifica; extra mœnia conspicitur turris novizonia, figurâ octogonâ, cujus exterior paries ex subtilissimæ Porcellanæ argilla est, artificiosis figuris extantibus, ac picturis exornata: interior variegato vestitus est marmore, quæ adeo plana, lævigataque sunt, ut adinstar tersissimi speculi, præsertim dum nigriora sunt, aspicientium vultus exhibeant. Quam turrim ipsemet conscendi, & oculis diligenter perlustravi. Ditione sua civitates duodeviginti complectitur, *Tungchang*, *Tangye*, *Poping*, *Choangping*, *Kieu*, *Sin*, *Cingping*, *Keu*, *Lincing*, *Quontao*, *Kaotang*, *Gen*, *Hiacin*, *Vuching*, *Po*, *Fan*, *Quonching*, & *Chaoching*. Quarum primariæ tres *Lincing*, *Caotang*, & *Po*.

CINGCHEU quarta Provinciæ Metropolis ad dextram fluminis *Pelang* jacet, haud procul à fluviis *Si* & *Hiaquei*, per quos navibus in Sinus *Cang* patet aditus; qui magnam territorii partem prope sibi subjectas urbes *Logan*, *Xeuquan*, *Chuching*, *Gechao*, alluit. Tanta hic agrorum ex maris fluviorumque fecundatione lascivia, ut nullibi rerum necessariarum major copia, aut vilius pretium. Piscium multitudo tanta, ut vel ex solis Squartiatum (*Segrim* vulgo vocant) pellibus magnum faciat lucrum. Mo-

deramine suo quatuor & decem civitates dirigit, *Cingcheu*, *Lingchi*, *Pohing*, *Caoyven*, *Logan*, *Xeuquang*, *Changlo*, *Linkiu*, *Gankiu*, *Chuchung*, *Mungin*, *Kiu*, *Yxui*, (quarum primariae) & *Gechao*.

TENGCHU quinta Provinciae Metropolis, qua Ortum, Occasum & Boream spectat, maritima est, & in insula sita, quamvis territorium maximam partem continens sit. Mons *Chevii* ad Boream urbis maris impetum coercet. Ad fluviorum fauces duo munimenta exstructa sunt, *Xechin* & *Chin*. Ob maris viciniam ostrea hic copiosa dantur, & praeter naturae ordinem arundines quadratae luxuriant. Octo civitatibus Imperat. *Tengcheu*, *Hoang*, *Foxan*, *Leubia*, *Chaoyven*, *Laiyang*, *Ninghai*, quarum primaria est *Venteng*.

LAICHEU sexta Provinciae Metropolis ad laevam. Fluvii *Ye* jacet, qui se in Oceanum exonerat. Ejus territorium, in promontorio situm tertiam partem mari alluitur, caetera montes claudunt, in littore octo numerat munimenta, scilicet, *Haicang*, *Punglai*, *Kixan*, *Gueihoi*, *Siaoye*, *Chingxan*, *Chingai*, *Ningcin*. Singula ad certam maris linguam exstructa, eadem fere distantia. Lacum piscosum *Hiang* gremio suo concludit. Qui tanta fecunditate interiores agros irrigat, ut nulla rerum necessarium inopia sit. Septem regimine suo moderatur civitates, *Laicheu*, *Pingtu*, *Vi*, *Changye*, *Kiao*, quarum primariae *Caomie*, *Cieme*.

Tredecim Regio haec maximam partem maritima ad sui custodiam numerat munimenta, praecipue ad fluviorum fauces erecta, ubi maris recessus, aut navium statio datur, quorum varia magnitudine ac populi merciumque frequentia magnis civitatibus comparare liceat. Eorum haec sunt nomina, *Ningcing*, *Cinghai*, *Chingxan*, *Gueihai*, *Sanxan*, *Kixan*, *Civenxan*, *Mauan*, *Siaoye*, *Haicang*, *Punglai*, *Cin* & *Xechin*.

Hujus Metropolis territorium septentrionem versus in sinu *Cang* sex insulas *Cingui*, *Pingyang*, *Maxe*, *Tung*, *Xamuen*, *Caomia*, a parte meridionali totidem, *Sialao*, *Talao*, *Tenheng*, *Kiu*, *Yuxa*, *Suifo*, ad Occasum unum *Fevyeu* jurisdictione complectitur. Quarum praecipuae sunt *Fevyeu*, non magna quidem, sed culta tota. *Tienheng* prope *Caomie*, deplorando celebris casu, quo quingenti Philosophi praeter Imperatoris *Xu* tyrannide generosam eligentes mortem se in mare praecipites dederint. Nam *Xu* odio vaticano in literas tenebatur. Et *Xamuen* incolis frequens omnium maxima in sinu *Cang*, ubi commodissima navium statio, ex qua in *Coream*, *Peking*, *Leaotung*, facilis est trajectus, maxime opportunus ad magnas expeditiones locus.

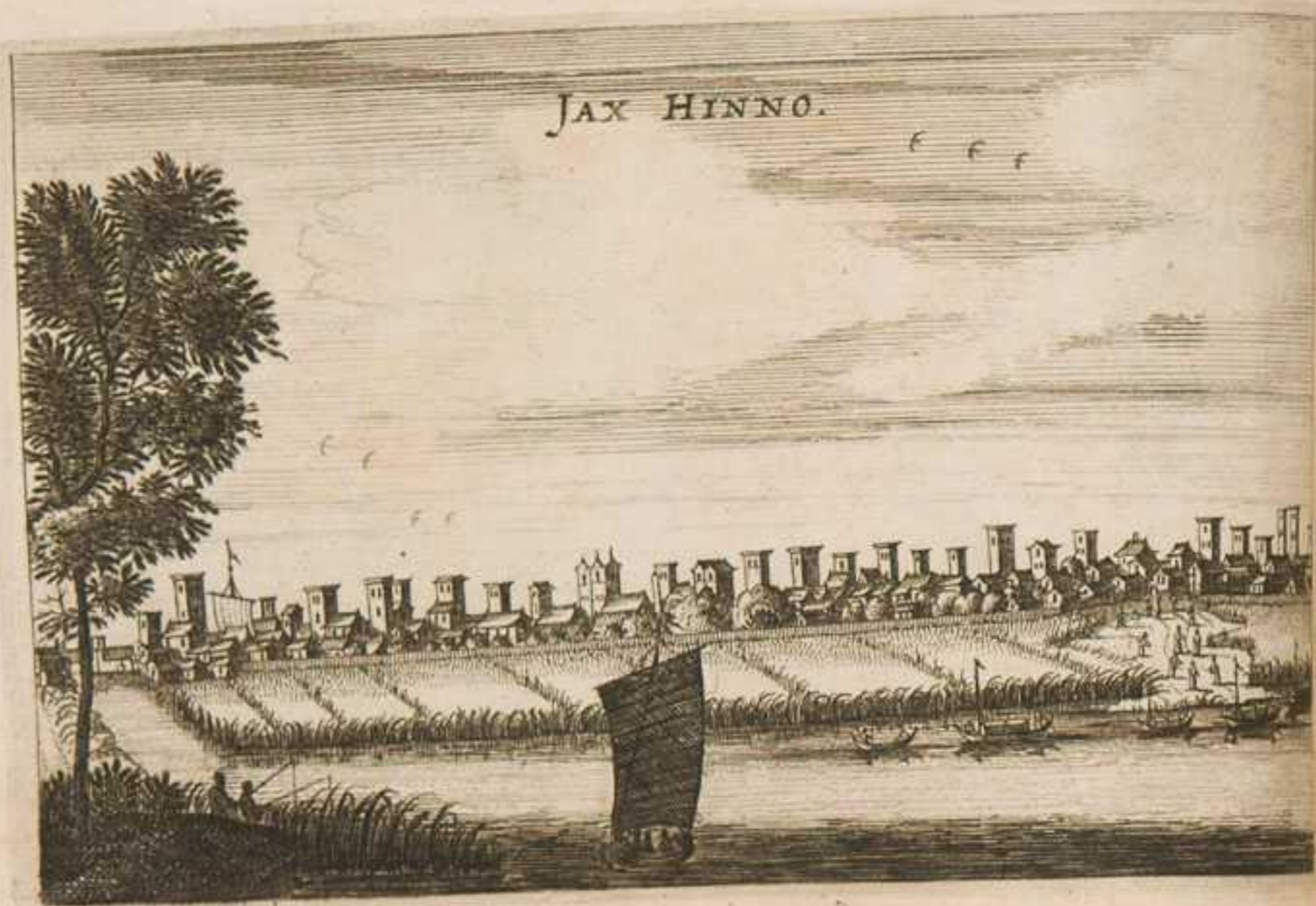
Liber Sinicus, in quo singulorum locorum viritum adscriptus habetur numerus, in hac Provincia censet familias septies centena & septuaginta millia familiarum, quingentas insuper, & quinquaginta quinque, 770555. Virorum sexages septies centena & quinquaginta novem millia, sexcentos & septuaginta quinque 6759675.

Tota Provincia *Chamo* pro tributo solvit milii, oryzæ & tritici duode trigies centena, duodecim millia, centum & novemdecim faccos 2812119. Serici confecti voluminum quinquaginta quatuor millia, nongenta & nonaginta, 54990. Gossipii librarum quinquaginta duomillia quadringentas quadraginta novem, 52449. Pro Regiis equis straminis ac fæni falcetri- gesies octies centies & vicies quater mille ducentos & nonaginta 3824290. Præter vectigalia teloniorum, quorum tria habet in fluvio *Jun*, per quem omnes naves *Peking* tendunt; licet mercium portorium leve sit ac exiguum, tanta tamen earum varietas & copia, ut ipsemet illud ad decem milliones, seu centies centena aureorum millia à Præfectis computari audiverim, præter id, quod clanculum sibi inde Præsides surripere, ac in rem suam convertere norunt.

Pagus KIA-KIA fertilibus undique arvis pascuisque ingentem, qua conspectus patet, planitiem mira jucunditate, nullis nisi versus Orientem montibus occurrentibus, repræsentat. Rorismarini uberior ibi & copiosior, quam in *Velavia Ericæ*, proventus; unde odorifer late se dispergens mira nares jucunditate è longinquo adhuc titillat. Ferarum aviumque arbores pariter campique pleni, cervi cum fœminis phasiani, alaudæ gregatim; unde Tartaris nostris per avia discursantibus ferina in promptu, ipsis mirantibus, quod discursantes cervas, vel phasianos medio volatu dejiceremus. Carnes ob rorismarini depastionem, sapidissimæ, grato illo infectæ odore, non secus ac si arte incoctæ essent.

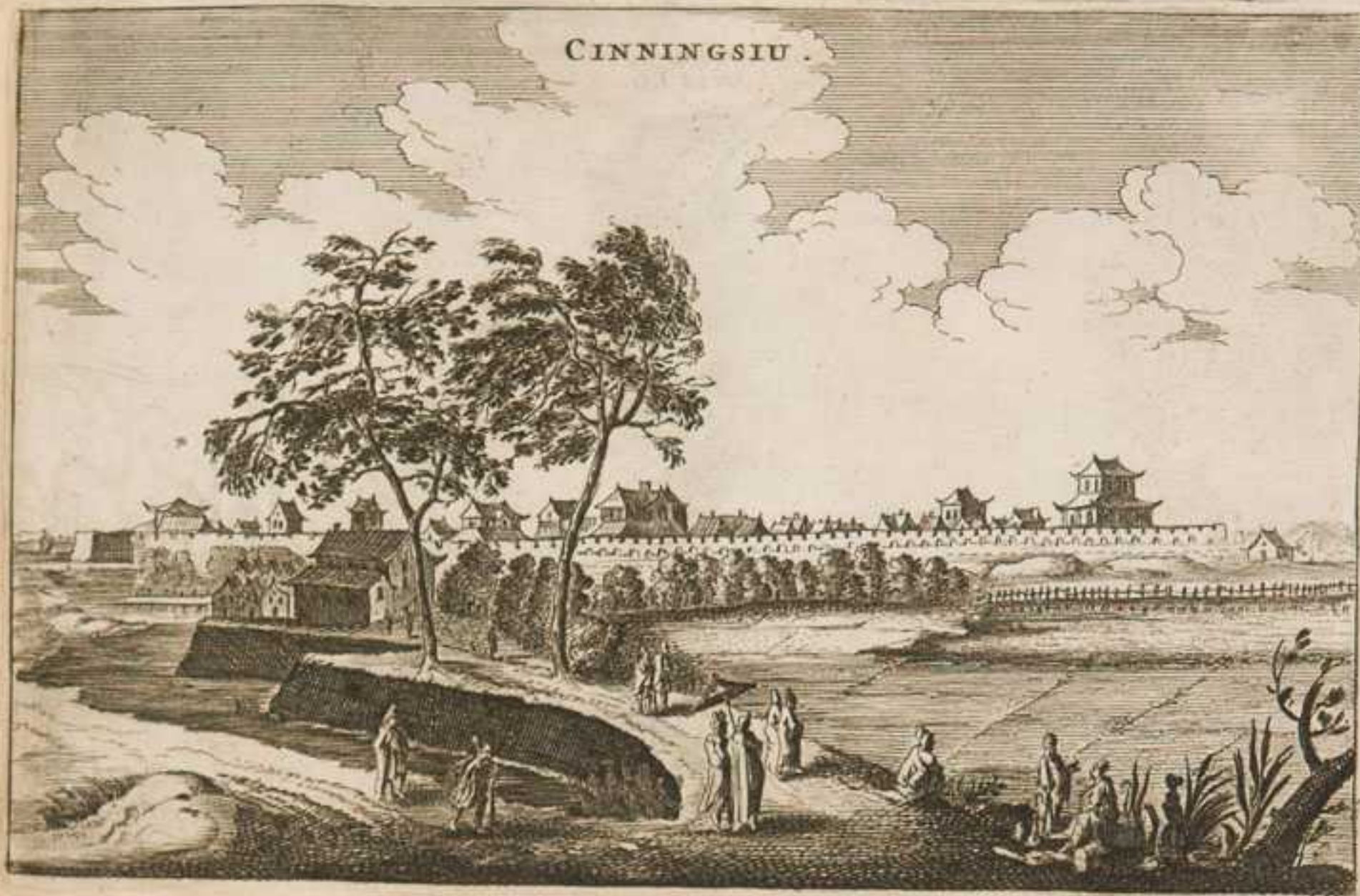
Situs KIA-KIA.

Pagum
JAX-HIN-
NO præ-
ternavi-
gant.

Triduum provec̄ti regia fossa *Juno* undecimâ Maji pagum JAX-HINNO, sex & triginta altissimis, sumtuosisque regia liberalitate structis conspicuum turribus appulimus. Vix luce orta curlum promoventes inter amœna plana que camporum, Sole oriente altissimis montibus quasi obliquo. Quorum præcipuos commemorare volupe erit. Mons *Tai*, *Taiganam* sextum altitudine, si fides incolis, ut quadraginta stadiis sublimior Solis ortum paulo post mediam noctem ostendat, plenus cellularum, quas Eremicolæ sacerdotisque Pagodibus inservientes, in eo exstructis, habitant. Haud procul decimo octavo ejusdem civitatis Oppido *Laiuu* mons *Taxe* ferri inexhaustis dives venis. Mons *Fang* secundo civitatis *Yancheu* Oppido *Kiocheu* adjacet, celebris parentum magni Sinarum Philosophi Confutii tumulis, quem Imperator *Xius*, cum adversam sortem ex montis figura à montilogis illis impostoribus percepisset, quinquies mille hominum sudore perforari jussit, ut fatalem impediret influxum, quo mons hic alteri Imperatori Regnum portenderet. Quartum Oppidum mons *Ceu Changping*, natalis Confutii, ut perhibent, locus, attingit. *Fungum* montem octavum & decimum ejusdem Civitatis Oppidum saltibus agrisque fertilibus instar undulati serici variegatum spectantibus ostendit.

Tam vastus hujus Provinciæ ambitus est, ut præter dictos montes numerosos contineat lacus, quorum ripæ spectantium oculos Fanis, Palatiis, Canobiis, Musæis, Sylvis, hortisque amænissimis mirum in modum pascunt, horum præcipuos, ne lectori injurii simus, enarrabimus. In secundâ Metropoli *Yancheu* prope civitatem *Cao* lacus *Lui* est, quod tonitru significat, in medio ejus lapis, tanquam phora, conspicitur, inâ parte draconis, summâ hominis

hominis formam referens ; hunc Sinæ tonitruum Spiritum superstitiose colunt, audacter effutientes, ad illius ventris contactum subito fragore intonare cœlum. Haud procul à Civitate *Ven lacus Nanyang*, Naumachia illustris, amœno situ spectantibus occurrit, in quo Duces milites ludicra subinde pugna instituunt pugiles, quo paulatim præliis navalibus assuescant. Imperator *Hiaovus* olim cum bellum in Australiores Provincias meditaretur, ubi omnia navibus atque aquis abundant, suos ad certamina futura ludicris hisce exercitationibus instruebat, ut ibi, non secus, atque apud Romanos, militiæ tyrocinium statuerent. In lacu *Tingting* datur insula natans, in qua splendidum monasterium eminus conspicitur, cujus molem arundinum & arborum radices sibi mutuo implicatæ & implexæ, mediis in undis pendulam, quasi in æqui librario sustinent, atque ob continuam succrescentiam solutionis periculum secure excludunt. Hic lacus ingenti inundatione dicitur exortus, unde præter hanc aliæ numerantur populosæ, Cænobiorum plenæ, quæ sacerdotes, Idolorum cultui vacantes, tranquille colunt.

CINNINGSIU quartum & decimum secundæ Metropolis *Yengcheu* 13. Junii
 Oppidum Legatos splendide, cum ob perruptum *Croci* fluminis aggerem appellunt
 ipse abesset Governator, per *Kantonensis* Proregis Junioris Ablegatum ex- CINNING-
 cepit. Quingentis & septuaginta quinque *Ly à Tanjencien*, & medio regii- SIU.
 Canalis *Jun* intervallo situm, commerciis pariter vectigalibusque præter-
 navigantium floret ; unde non omnia modo, quorum viginti septem nu-
 merantur, verum ipsam quoque Metropolim *Yengcheu* magnitudine, popu-
 lo, opibus, ac splendore superat. Ipsum antiqua structura Oppidum, den-
 sis intus ædificiis, duos sublimes Pagodas, copiosum suburbium, duasque
 P 3 cara-

cataraetas aquis coercendis, quæ sæpius sex altitudine pedum internas superant, ostentat. Solum late paludibus deforme, & pigris aquis suffocatum. Proxime *Cinningam* palus *Nannang*, aliquot milliarium circumtu piscosissima. Fons *Tao*, Confutii, quanquam siti laborantis, abstinentia, quod nomen illud aquam prædatoris significaret, clarus tertium Civitatis *Yencheu* Oppidum nobilitat.

Avis LOUWA, & mirus cum ipsa piscandi modus.

Sed præcipuum apud *Cinningam* non assuetis prodigium erat, mirus piscandi per avem modus, quem paucis commemorare animus est. LOUWA ales vocatur, corpore infra anserem, haud multum corvo ab- similis, collo protenso, rostro aquilæ, sed impensius contorto.

Modus piscandi talis est. Piscatores scaphis ex arundine suo modo artificiose compactis, insidentes transtris aves *Louwa* secum in flumina maria ve devehunt. Illæ ex navicula in undas missæ admirabili celeritate urinantes piscem sub aquis captum extus deglutiunt; mox manu piscatoris in scapham attractæ, rictu vi diducto, eum ingluvie expuere coguntur. Ita denuo, & quoties visum, in aquas coniecta eodem modo, tanquam nassa, captis piscibus scapham nullo domini labore implent. Ac ne pisces, quarum esca impen- se delectantur, in stomachum trajiciant, annulo ferreo ingluvies constringi- tur: ita pisces nullo transitu dato in extimis faucium partibus, donec ex- puatur, conquiescunt. Si vero major, quam ut fauces subintrare possit, sit piscis, eum rostro prehensum magnis ad piscatorem, ut auferat, clangori- bus deferunt. Segnities earum in urinando piscandoque immitibus casti- gatur plagis, ita ut pennæ earum vi corpore avolent. Ubi pensum absol- visse videntur sufficienti captura, annulo exolutæ, sibi pisces capere, & ven- trem

trem implere permittuntur, unde prompta eorum in Dominos obedientia. Nechæ, mirum dictu, Cæsaris annuo tributo exemptæ. Inde precium avibus, prout artificii hujus assuetæ. Unica sæpe quinquaginta argenti Toelis vendita, quæ centum & quinquaginta circiter florenos valent. Senex incanus piscator à nobis rogatus: *Num venales ipsi tales aves, & ubi nascerentur,* negavit se iis carere velle, quod illorum venatu familiam aleret. *Originem earum aut patriam se ignorare, à majoribus ad se hereditate transmissas, generare illas, sed lenta ac diuturna expectatione.* Piscatori capturam fere ex carpionibus, quorum nonnulli longitudine sesqui spithamæ & fere libram ponderantes pretio persolvimus, novitate rei & miraculo haud parum exhilarati.

Similem piscandi modum *Joannes Gonzala de Mendozes* capite vigesimo secundo libri primi partis secundæ Historiæ Sinensis, postquam admirandum ex ovis anates excludendi & educandi artificium explicuisset, describit his verbis: *Educationi anatum quidam piscationis modus industria non cedit. In singulis civitatibus, quas fluvii alluunt, Rex domos habet, in quibus corvos, quos marinos vocant, numero se alit, qui illis, quibus pisces ova projiciunt, mensibus ad piscationem adhibentur hoc modo: Corvos è caveis eductos ad fluminum ripas, ad quas multas in circulo scaphas aqua semiplenas constituerunt, portant, illisque longam sub alis cordam annexentes, arctantesque filo fauces, ne pisciculi in stomachum illabantur, projiciunt in aquas, in quas a vide se demergunt, donec quidquid inter rostrum & supremum stomachum interjacet, pisciculis impleverint, tunc eadem celeritate emergentes in aquas scaphæ capturam evomunt, vacuo deinde gutture piscationem quatuor horas sæpe reiterantes, donec justum piscium numerum scapharum aquis infuderint. Tum liberatis filo faucibus eosdem in aquas ad piscationem suo servitorem alimento, quo ob pridianum, quod agere coacti fuerunt, jejunium egregie indigent, remittunt. Ita tertio quoque die per omnes menses, quibus durat piscatio, ad exercitium redeunt. Illo autem trimestri eam capiunt pisciculorum abundantium, ut suo tempore integro sufficiant, atque exiguo admodum pretio, Regno, suppetantque locis semper pisces recentes etiam à mari remotissimis.*

Diversoria singula Musicis scenicisque ad omnia voluptatum exercitia per pagos abundant. Comædi, dum hospites convivantur, multiplices pretioso, ut videtur, habitu, & quales ipsi (ad sunt enim libri) desiderant, promte recitantur, voce plerumque canora, & tremula. Tam vili omnia hic pretio veneunt, ut duo Maas, quod Hollandicæ monetæ duodecim suferos fere æquat, laute tractarent hospitem, nulla præterea in Comædos impensa, quod nobis præcipue mirum videbatur, unde & pretiosarum vestium & reliquum apparatus tam exiguo lucro acquirere possunt.

Diversoria propriis instructa scenicis.

Cuninga altero die discedentes pagus **NANWAIG** ad sinistram Juni, ubi fluvio *Luen* miscetur, excepit. Mira nobis Tartarorum pariter & Sinen-

& Sinensium visa fabula, si novem bacillos injicias, sex Austrum, tres Boream versus vergere. Visa res experimento digna, & deprehensa veritas: nam vix coniectis in flumen novem bacillis, mox sex in Austrum, reliqui ad Boream flectebantur, causam ipsi reddere poterant nullam. Sed haud difficilis conjectura ex vario adversorum fluminum motu, ac plerumque fortuitum est. Pagoda quidam, quem Regium Serpentem vocant, è regione erat, cum bacillos aquæ immitterem.

19. Junii
veniunt
XANT-
SUI.

Vigesima nona ejusdem mensis tertium & vigesimum Civitatis *Yengcheu* Oppidum XANTSUI, aliis *Xeuchang*, centum & quinquaginta *Ly Cimminga* distans ad utramque Regii Canalis Juni ripam vasto extentu & inexpugnabilibus Castellorum molibus situm pervenimus. Quadra forma, ambitu sesquihoræ, validis muris: intus pleraque inculta & longo, præter Tartaricam vastitatem, ævo exesa. Palus extra Oppidum, ubi olim Pagodam cum sacrificulis ob impietatem terra haustum referebant, nobis ostensa. Propius vero eluvione *Crocei* fluminis integras sæpe, ruptis aggeribus molibusque cum pagis regiones absorbentis, undosa hæc & paludibus scissa locorum subinde fieri.

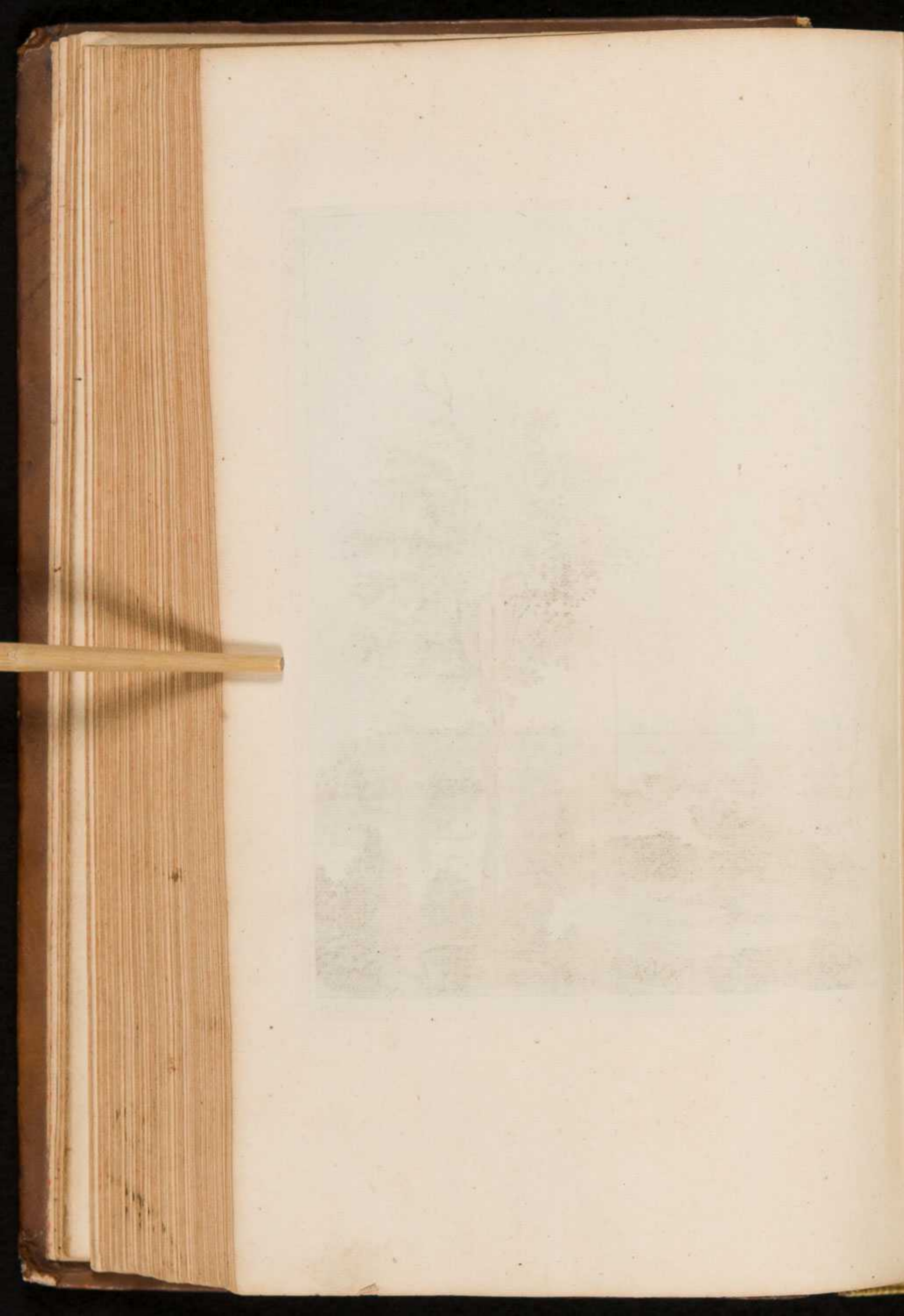
Pagoda
TEYWAN-
MIAO.

Xantsui summo mane abeuntes densis undique ab utroque latere pagis & cataractis, unde haud parum iter retardabatur nostrum: quippe à *Xantsui* ad *Lincing* octo & quinquaginta cataractas transivimus. Haud longe *Xantsui* eminentissimus Pagodarum TEYWANMIAO, non tam altitudine spectabilis, quam mole sua, & elegantia. Prævalido cinctus muro, cujus ima ex lapide secto, suprema coctilibus rubro viridique colore. Ipsum templum eadem structura ex saxo, tectum cinabarino intus colore, extus

NCHAM .

extus imbricibus flavis (color is Imperatori convenit, & magnatum praecipuis) quibus Sole radios suos immittente flamma auri aemula erumpebat, Draconibus passim aliisque Sinarum monstris variegatum. Frons & secreta intus characterum mirabili ductu arcana vel nomina cultorum Idoli designantia. Caetera, ut in aliis, plena simulacrorum variae magnitudinis: Retro hortus paradisi imagine ad spectantium delectationem variis arboribus plantisque confitus.

Vigesima Junii tertia *Xantungae* Civitas **TUNCHAM** sive *Tunchang*, horae quadrato ambitu nonaginta *ly Xantsuia* distans. Nullam tota via munitiorem natura, vel arte urbem conspeximus. Duae intus praecipue crucis forma intersectae plateae. Medio earum excessum quatuor fornicibus discretis tectaue assurgente altitudine singula Palatium, velut umbo, attollebatur. Portae quatuor munitionibus singulae inexpugnabili robore. Boreum latus aquae fossa ingenti, quam Pons sublicius centum & triginta septem passuum longitudine sternit, innumera commantium turba semper gravis; ea quippe unica in septentrione in urbem via. Ad Austrum amplo insignis suburbio magnitudine alteram civitatem repraesentante.

20. Junii
Tunchang
perve-
niunt.

Aedificia templaque pro dignitate loci. Orientem versus Pyramis ferrea sepulchro cujusdam Herois, ob merita a civitate gratitudinis ergo jam ante septem saecula imposita, inter varias multiplicesque de ea fabulas incolae ostentabant.

Pyramis
ferrea.

Regio circumvicina in omnia frugum genera, imprimis olerum, fructuum, segetum ferax se effundit: sed nusquam copiosior serici proventus, unde opes tantae incolis. Versus tractum quartae civitatis *Cingcheu*, viginti hinc in Ortum distantis milliaribus, ex vaccarum ventriculo *Lapis Nienboang*, id est, *Elavum Vaccarum* ovi anserini magnitudine, cretae instar friabilis flavescensque, Bezoar mollior (unde & nonnulli eum pro Bezoar jactant) excinditur. Mira de ejus viribus Sinensium Medici praedicant: *Frigidissimum, ita ut ferventem injectus aquam statim ejus ebullitionem sistat, & frigida adpersum vaporare, hinc defluxionibus sistendis idoneus.*

Lapis
Nien-
boang.

Mons hoc tractu apud undecimum Oppidum *Caotang* nomine *Mingxe*, quod *Lapidem Soni* denotat. Quippe, ut ab incolis *Fungchan* auditum, in summitate ejus centum alta perticas columna, quae digito tacta instar tympani resonat, & hinc monti nomen. *Palus Ho* apud septimum & decimum Oppidum *Quonching*, in quo referunt Imperatorem *Guei* olim grues curiosa industria aluisse. Nam hodieque harum regionum indigenae plerisque in domibus grues cervosque alunt, quod longaevarum animalium continuo & domestico aspectu eorumque anhelitu vitam prolongari arbitrantur. Nox apud *Tungchang* in navibus exacta, Orta luce magno labore praetervecti piscosum lacum *Nanyang*,
Q
Oppidum

Mons
Mingxe.

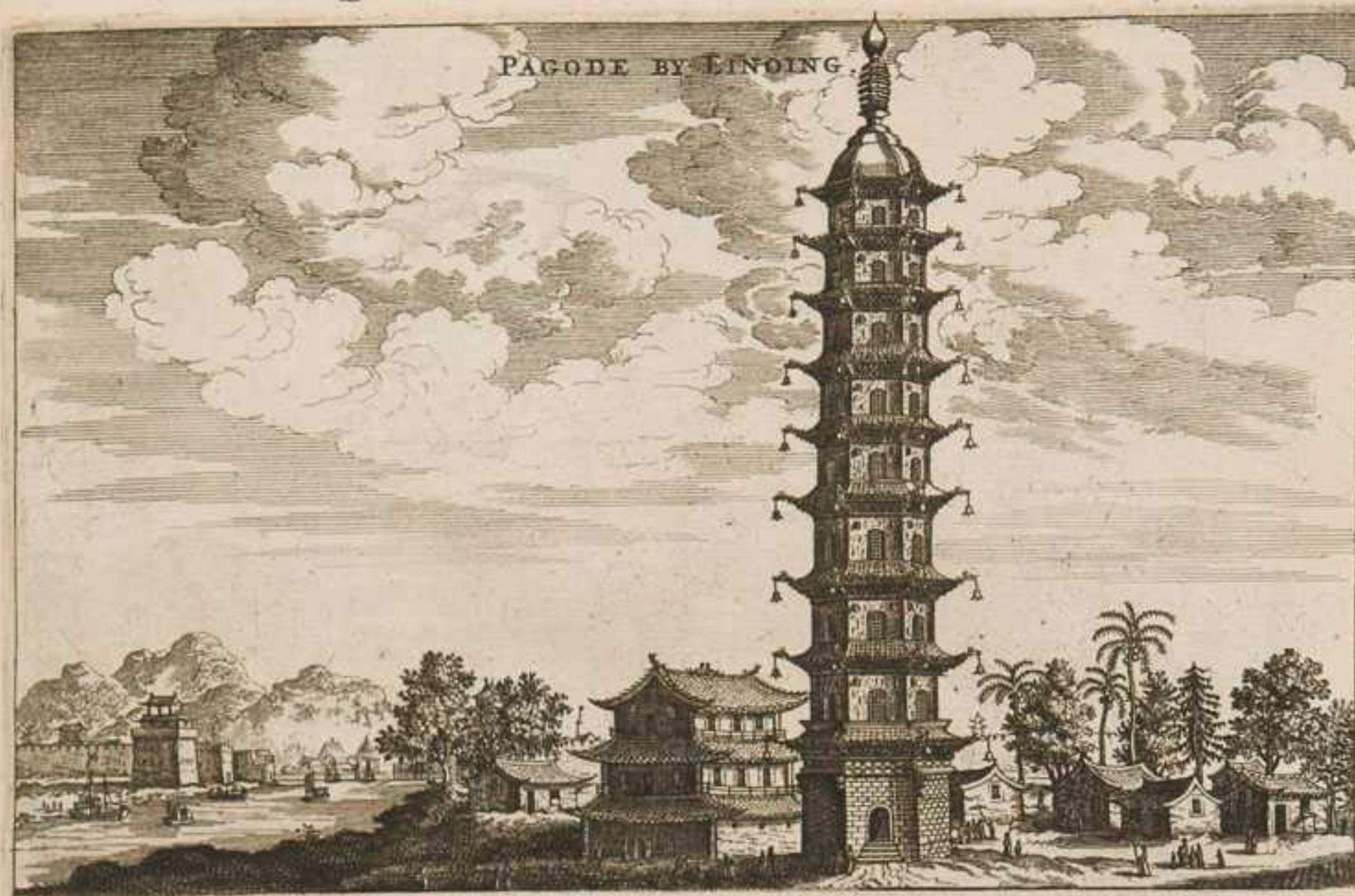
Palus Ho.

Legati ve-
niunt LIN-
CING, &
à Præfide
excipiun-
tur.

Oppidum LINCING sive *Linxinsui*, centum & viginti *Ly* ab urbe *Tung-
ching* attigimus. Ea ad utrumque Canalis *Juni* latus porrecta, ubi jam desinit
& fluvio *Guei*, *Xantungam Pekinga* determinantis absorptus, nomen simul
aquaque perdit. Vix appulso Præfectus, *Pinxentouo* aliisque Mandari-
nis prævertentibus, in sellis inter eos juxta mœnia confidens, Lega-
tos excepit, professus, excusationem hanc æquis auribus admitterent, quod
cum nondum Magnum Chamum salutassent, eos aula sua excipere, neque
munera admittere posset, id quod revertentibus illis haud gravatim facturus
esset.

Frequentissima *Lincingæ* navigatio est. Quippe ad ostium Canalis *Iou*
fluvii *Guei*, ubi aquæ eorum coeunt, sita, omne mercimoniorum navium-
que totâ Sinâ genus recipit, telonio ditissimo ob permeantium frequen-
tiam, quod à tribus publicanis exigitur. Atque hæc commoditas præci-
pua inter reliqua octodecim Oppida Civitatis *Tungchang* incolarum æ-
diumque multitudine *Lincingam* facit. Utrumque latus *Juni* totidem Ca-
stellis validis clauditur, prohibitum, ne quis absque venia, aut vectigali
transeat. Duæ insuper cataractæ aquis fluvii *Guei*, quæ altitudine aliquot
pedum Canali superiores sunt, excludendis. Urbs, qua Boream spectat
navali ponte novem pontonibus contexto, & facile dissolubili, transmit-
tendis, quæ vectigal solverunt navibus, conjungitur. Ad utrumque latus
parvum ex ferro tormentum conspiciebatur. Oppidum densis constru-
ctum intus ædificiis in sabulosa planitiè, vallo cinctum triangula forma,
circuitu fere bihorii, jacet. Copia fructuum ingens, imprimis pyra sapida,
quæ ætatem ferunt.

Extus mœnia Boream versus **PAGODÆ** sublimis **TURRIS**, in quam cochlea ascenditur, unde latus in jacentia secus canalem *Jun* & fluvium *Guei* terrarum prospectus. Formâ Turris octangulâ, novem continuationum, quarum singulæ novem altitudine cubitorum; ut tota ejus altitudo nonaginta cubitis constet, justa simul latitudine. Superficies non ex limo, sed terra subtilissima, unde Porcellanæ excoquantur, variis picturata imaginibus. Parietes intus ex marmore variegato, tanta politis, ut speculi instar imagines excipiant reddantque inspectantibus, præcipue marmor nigrum. Ambulacra & porta, quæ novem ex solido marmore imaginibus variis inciso: ad angulos laterum campanulæ levi aëris impulsu suaviter resonantes, dependent. Fenestræ ferro inaurato clathratæ, unde radii Solis fulgentissime emicant. In cacumine ex gypso triginta altitudine pedum forma fæminea, cui turris sacra, simulacrum argento auroque extus inductum. Circum turrim varii Pagodæ templaque præcipuo per Sinam honore.

Eximia
Turris ex-
tra Ling-
cing.

Lincingæ Pinxentous uxorem, liberos & reliqua impedimenta deposuit, ipse nobiscum *Pekingam* profectus. Ibi quoque mortalitate exutâ tubicen noster *Verman*, in Pagoda Magistratus permissione sepultus, postquam quadraginta annis & amplius eo munere perfunctus erat. Hic obiit in solo à Patria remotissimo, memoriæ ergo hoc Epitaphium reliquit Musa:

Abstulit occasus Verman, dum tendit in Ortum.

Qui toties Batavis classica signa dedit.

Buccina delabitur manibus, dum spiritus efflat,

Tranquillæ nequiens clangere pacis opus.

Q 2

Emen-

23. Junii
UCIN at-
tingunt.

• Emenfos Regium aquæ ductum *Jun*, eo Prelieto *Lincing* fluvius *Guei*, limes *Xantungam* inter ac *Peking*, nos exceptit. Fontes ejus apud quartam *Honanae* Civitatem *Gueihoei*, unde multis mæandris Orientem versus *Xantungam* à *Pekinga* dividit, donec exacto profluvio, Sinu Oceani *Cang* nonaginta miliaribus hinc distante, hauritur. Orientem versus provecti vigesima quinta Junii quartum decimum civitatis *Tungchang* Oppidum *UCIN* vel *Vuching*, centum & viginti *Ly Lincinga*, attigimus. Dextram ea, ad Austrum *Guei*, in ultimo *Xantungæ* margine ripam quadrata forma stringit, & ipsa Tartariæ furoris monumentum miserum. Ager circumjacens amœnitate vallium colliumque spectantes delectat; sed præcipuum à piscoso naviferoque *Gueio* commodum incolis ac emolumenta. Ita naturam in exornanda hujus Oppidi ubertate certantem quasi colluctantemque videas, terra an aquæ majora beneficia præbere possint.

Anteaquam urbes, quas in hac Provincia *Peking* permeandi data fuit occasio, describamus, ejusdem situs, fines, & Civitatum numerus, ut in reliquis, præmittendi sunt.

Hæc Provincia, in splendore aliarum facile princeps, ab ipsa Metropoli *Peking* nomen habet. Hæc Imperii & Aulæ sedes ab eo tempore fuit, quo familia *Taiminga* ex urbe *Nanking* in Boreales hos tractus, arcendis velut ex propinquo Tartaris, migravit. Sinus *Xanchai* inter *Koream* & *Japoniam* Orientale latus alluit, versus Barropeliotem *Leaotung*; ad Boream murus, & Veteris Tartariæ pars in Occidente *Xansi*, à qua longâ montibus serie, Sinis *Heng*, separatur, sitæ sunt. Flumen *Croceum* eam, qua *Notolybicum*, à *Honan* separat, *Guei*, qua Austrum & *Notapeliotem* spectat, cum *Xantung* conjungit.

Aëris

Aëris ibi, quanquam quadragesimum secundum gradum vix superet, frigus, & glacies quatuor sæpe mensium, jumentorum & curruum ferax: navibus omnibus gelu adstrictis. Hyems Novembri incipiens non ante Martium desævit. Una die undæ concresecunt, quas vix multorum dierum tepor resolvit. Regio sicca, sed plana & salubris, magnam partem ob arenas & deserta sterili solo; sed aulâ, ad quam toto imperio cuncta confluent, illum defectum compensat.

Feles candidissimæ, auribus dependulis, villosæ, quas Meliteorum Catulorum instar fœminæ alunt; sunt & aliæ murium captatores. Iter capeffitur jucundo & grato artificio, in curru unirota, trium hominum capace, duo ad latus, in medio unus sedet. Currus ab aurigâ perticis propellitur, mira celeritate, & absq; ruinæ periculo. Hinc error in Sina currus vento agi.

Olim *Peking* in plures divisâ Regiones, *Jeu*, *Ki*, & alias. Hodie octo Metropoles. In universum centum triginta quinque urbes: Vicorum & pagorum innumera multitudo. Octo Metropoles sunt: *Xuntien*, sive *Peking*, *Paoting*, *Kokien*, *Chinting*, *Xunte*, *Quanping*, *Taming*, & *Jungping*.

XUNTIEN, sive *Peking* prima Provinciæ Metropolis Imperatoria sedes est, de qua infra latius. Viginti sex urbibus jura dat, *Xuntien*, *Xiny*, *Changping*, *Leanghiang*, *Mieyun*, *Hoaijo*, *Kugan*, *Jungcing*, *Tungan*, *Hiangho*, *Tung*, *Sanho*, *Vucing*, *Paoti*, *Cho*, *Fangxan*, *Pa*, *Vengan*, *Taching*, *Paoting*, *Ki*, *Jotien*, *Fungjung*, *Cunhoa*, *Pingko* & *Que*. Quas inter excellunt, *Tung*, *Cho*, *Pa* & *Ki*.

PAOTING secunda Provinciæ Metropolis ab Imperatore *Chuenbioo* structa ante Deum natum, annis bis mille quingentis, ad ripam fluvii *Un* jacet. Qui ex montibus *Ye* exortus à Borea in Occasum urbem circumdat, unisque mæandris insulam *Pehoa* efformat. In confinio *Lienhoa*, qui exiguam amœnitatem compensat; nam floribus ejusdem nominis, de quibus alibi actum, in conviviis maxime desideratis, civibus ac accolis delicias præbet. Circa fluvium mons *Lan* verticem tollit, nemorum colliumque fertilitate commendabilis. Viginti urbes territorio complectitur, *Paoting*, *Muonching*, *Ganso*, *Tingbing*, *Sinching*, *Thang*, *Poye*, *Kiagiu*, *Jungching*, *Huon*, *Ly*, *Huang*, *Khi*, *Xince*, *Tunglo*, *Gan*, *Caoyang*, *Singan*, *Ye* & *Laixui*.

HOKIEN tertia Provinciæ Metropolis, quod inter flumina sonat, à re ipsa nomen accipit; quippe hujus territorium à variis fluminibus ad modum insulæ cingitur. Quæ piscium, ut & Cancrorum melioris notæ feraces sunt, ob maris viciniam, nam terminos ejus Oceanus alluit, ubi latissimi sunt campi, in quibus sal ex marinis aquis concresecit. Ipsa urbs jacet ad extremitatem Canalis, qui Boream versus è fluvio *Chochang* egreditur. Agris maximam partem in fertilem planitiem effusis. Duodeviginti civitates moderamine dirigit, *Hokien*, *Hien*, *Heuching*, *Soning*, *Ginkieu*, *Kiacho*, *Cing*, *Hingci*, *Cinghai*, *Ningcin*, *King*, *Ukiao*, *Tianguang*, *Kuching*, *Cang*, *Nampi*, *Jenxan* & *Kingyun*. Omnibus antistat *Chang*.

CHINTING quarta Provinciae Metropolis jacet ad ripam fluminis *Kikutho*, quod territorii Austrum, & Boream montes *Heng* claudunt; qua Orientem solem spectat urbs, ingens ac magnificum templum Idolis dicatum, cujus partem posteriorem magna occupat aula in novem divisa cœnacula, ad quinque contignationes assurgit, easque triginta & centum cubitis altas. In adyta interiori statua angusta, & ingens magno elaborata artificio (*Quonin* Idolum vocant) muliebri virginis figura ad tres supra septuaginta ascendit cubitos. Civitates numerat triginta duas, *Chinting*, *Chinking*, *Hoëlo*, *Lungxeu*, *Khoching*, *Loching*, *Uukie*, *Pingxan*, *Heuping*, *Ting*, *Sinlo*, *Kioyang*, *Hintang*, *Ki*, *Nancung*, *Sinbo*, *Caokiang*, *Vuye*, *Cyn*, *Ganping*, *Jaoyang*, *Vukiang*, *Chao*, *Pehiang*, *Lungping*, *Caoye*, *Lincing*, *Ganboang*, *Ningcin*, *Xin*, *Hengxui*, & *Yuenxi*. Præcipuæ sunt *Ting*, *Chao*, & *Xin*.

XUNTE quinta Provinciae Metropolis conspicitur intra montium cacumina ad ripam amnis *Tung*, qui ex lacu *Talo* ortum habet. Qui fructu aquatico, *Linkia* dicto, per universam celebratur *Sinam*. Hic fructus tribuli fere figuram habet, adinstar triangularis pyramidis undequaque prominens. Cortice viridi, & crassiori est, ad apices rubescente, dum siccatur ingrescit, interiori substantia albissimâ, sapore castanæ nucis, magnitudine tres, quatuorve æquat. In stagnantibus aquis per totam *Sinam* seritur; planta foliis est exilibus, longissimo tractu per aquæ summam superficiem proserpentibus. Hic optima & subtilissima arena reperitur ad gemmas poliendas miride ac tripoli melior est, abradit enim, nec offendit. Novem sub ea civitates sunt, *Xunte*, *Xabo*, *Nanbo*, *Pinghiang*, *Quangcung*, *Kulo*, *Thangxan*, *Niukieu* & *Gin*.

QUANPING sexta Provinciae Metropolis, cujus territorium fluvii *Si* & *Ming*, qui ex flumine *Guei*, & *Chochang*, qui ex lacu supra dicto scaturit. Hic nihil notatu dignum occurrit, quam quod *Sinæ* hic Heroem apparuisse volunt, qui incerti pueri animum tantæ sapientiæ idæis imbuit, ut primo summus Philosophus, deinde ob scientiam præcipuus Imperii Præfectus evaserit. Novem civitates jurisdictione complectitur, *Quanping*, *Kiocheu*, *Fihiang*, *Kice*, *Hantan*, *Quangping*, *Chinggan*, *Guei* & *Cingho*.

TAMING septima Provinciae Metropolis, ad radicem montis *Talo* posita est. Hæc maxime Australis hujus Provinciae urbs est, cujus territorium ad Boream *Guei* fluvius, ad Austrum *Crocens* claudit: qua patet fluminibus lacubusque irriguum. Lacus in eo octoginta stadiorum ambitu delicatulis piscibus abundans. Mira soli fertilitas & amœnitas. Divisum ab *Ivo* in duas olim Provincias, pars Borea ad *Kicheu*, Australior ad *Yen* pertinebat, illa sub asterismo *Xe*, hæc sub *Pie*. Hic *Xanga* antiquissima familia quondam Imperii sedem tenuit. Hodiernum nomen à *Singa* familia habet. Undecim recenset civitates, *Taming*, *Taming*, *Nanlo*, *Guei*, *Cingfung*, *Nuiboang*, *Sium*, *Hoa*, *Kai*, (quarum primariæ sunt) *Changyven* & *Tungming*.

JUNGPING octava Provinciæ Metropolis non procul à fluvio *Lo*, jacet ad radicem montis *Jang*, variosemittentis torrentes, qui urbis, Notolybicum circumfluunt; recta in Ortum ab urbe Regia protenditur Territorium ejus, opportuno ad Imperii Sinici custodiam loco positum, sinu maris *Cang*, fluminibus, montibusque circumdata parvo terrarum spatio sex civitates complectitur, *Jungping*, *Ciengm*, *Vuuing*, *Changly*, *Lo*, & (quarum primariæ est) *Loting*.

Yenking, *Jungping*, *Paogan* tres extra ordinem civitates sunt, quæ contra Tartarorum subitas excursiones atque impetus, si forte murum percurrere conarentur, optimis ac munitissimis à natura locis conditæ sunt, in eis militum Præfecti habitant. *Prima* vitibus, atque uvis luxuriat, vinum tamen non exprimunt, potu ex oryza elicitò contenti, tanta præstantia, ut vinum ne ab Europæis quidem desideretur. *Secunda* Boreali ripæ fluminis *Lukeu* seu *Sankan* imposita est, magno ex secto lapide ponte, eidem fluvio superstructo, fulget. Ad Notolybicum urbis rudera priscam gloriam jactant. Nam ab *Hoangtio* exstructam civitatem antiqua obsoletæ vetustatis memoriæ vestigia testantur.

Quatuordecim numerantur hujus Provinciæ ad celeberrimi illius muri tutelam condita munimenta. Inter quæ *Siven* urbis, dignitate gaudens ac privilegiis, reliqua ambitu, & populi frequentia superat. Multa militum millia alit. Hic rerum, quæ ad bellum & victum spectant, annona datur. Ex qua reliquis provideri solet. Chrystallus lucidissima, marmor ac Porphyrites effoditur è vicinis montibus. Flavis scatet felibus, quarum pelles à Sinis expetuntur. Nomina Munimentorum sunt: *Siven*, *Vanciven*, *Hoai-gan*, *Caiping*, *Lungmuen*, *Chang*, *Gan*, *Cheching*, *Juncheu*, *Vuuing*, *Yu*, *Iungping*. At omnium maxima sunt, *Xangai*, & *Tiencin*.

Xanghai munimentum ingens jacet in *Cu* insula, ubi Sinus maris in Boream protenditur, in quem ex Tartaria *Linboang* fluvius illabitur, ibi altissimi montes, atque ipsum mare facillimam efficiunt muri defensionem. Post ingressum Tartarum per *Leaotung* ingenti præsidio tum navium, tum militum fuit instructum, & tanquam frænum objectum Tartaro.

Tiencin Munimentum in ultimo Sinu maris *Cang*, ac angulo jacet, ubi totius Provinciæ flumina concurrunt, altissimaque ac fortissima mænia longissimo tractu prætergressa mari se immiscent. Emporium, quod de opibus, ædificiorum splendore, ac loci capacitate cum reliquis certat. Ex mari, mediterraneisque Sinarum locis huc omnes confluere debent naves, unde earum copia in tantum accrescit, ut biduo ad ipsas, quæ ad utramque ripam stationem firmarunt, lustrandas opus sit. Optima quæque hic vendi solent, eo quod mercimonia ibi liberiora sint, nec impositum vectigal.

Liber publicarum rationum, qui totius Imperii censum continet, numerat in hac Provincia familias quater centies & octodecies mille, nongentas, & octoginta novem, 418989. Virorum tricies quater centena, quinqua-

quingenta & duo millia, ducentos, & quingenta quatuor, 3452254. præter magistratus & milites.

Tributum, quod ex oryza, milio vel tritico pendet, sunt sexies centena & unum mille, centum & quingenta tres sacci, 601153. Non laboratæ byssi ducentæ & viginti quatuor libræ, 224. Ex serico confecto quadraginta quinque millia, centum & triginta quinque libræ, 45135. Gossipii tredecim millia, septingentæ & quadraginta octo libræ, 13748. Salis pondera centum & octoginta millia, octingenta & septuaginta, 080870. Ad Regios equos alendos straminis fascium septies & octogies centena triginta septem millia, ducenti & octoginta quatuor, 8737284. Exceptis teloniis & vectigalibus.

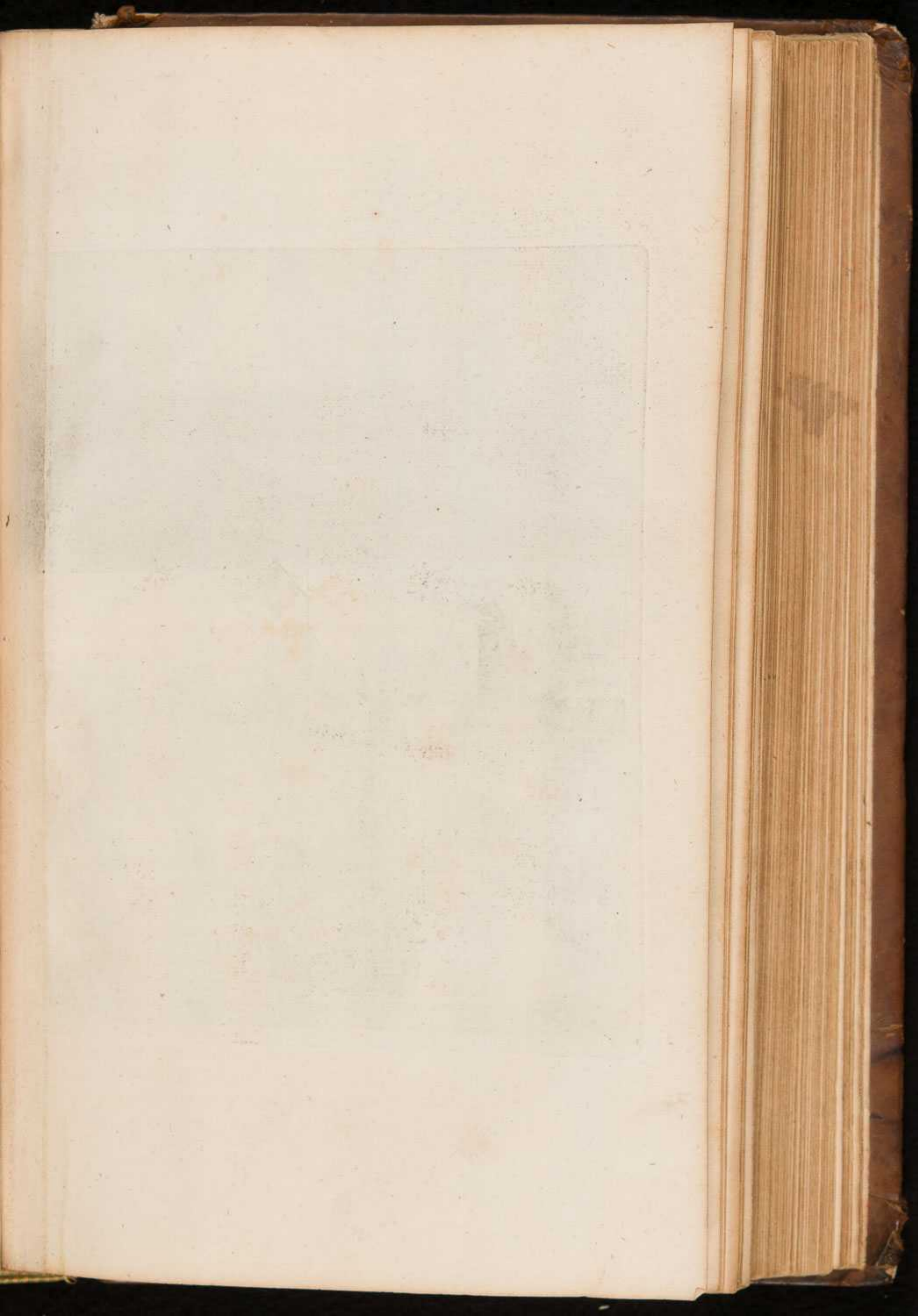
26. Junii
KUCHING
appellunt.

Vigesimâ sextâ Junii KUCHING primum Provinciæ Peking, & quartumdecimum tertiæ Civitatis Hokien Oppidum, ad lævam Septentrionem versus fluvii Guei nonaginta ly Vuchinga distans in campestri amœnaque planitie, circuitu bihorii, situm, accessimus. Haud diu morati, quod imminens jam Pekingæ proximitas festinare juberet, ultra provecti ad utramque Guei ripam campos arboribus, gossypii feracibus, abundantes transivimus, unde copiosa ibi ejus telæ mercatura.

27. Junii
TACHU
perve-
niunt.

Vigesima septima TACHU aliis Ukiao, duodecimum tertiæ Civitatis Hokien Oppidum, in conspectu fuit. Septuaginta Kuchinga distans in quadratâ dextræ Guei ripæ adjacet, muro triginta altitudine pedum firmissimo cinctâ amplis utroque fluvii latere suburbiis. Tanta ibi Jonckarum navigiorumque multitudo, ut magnam diei partem illis prætervehendis insumerimus. Sedem ibi propriam, & ut loquuntur nostrates, stapulæ

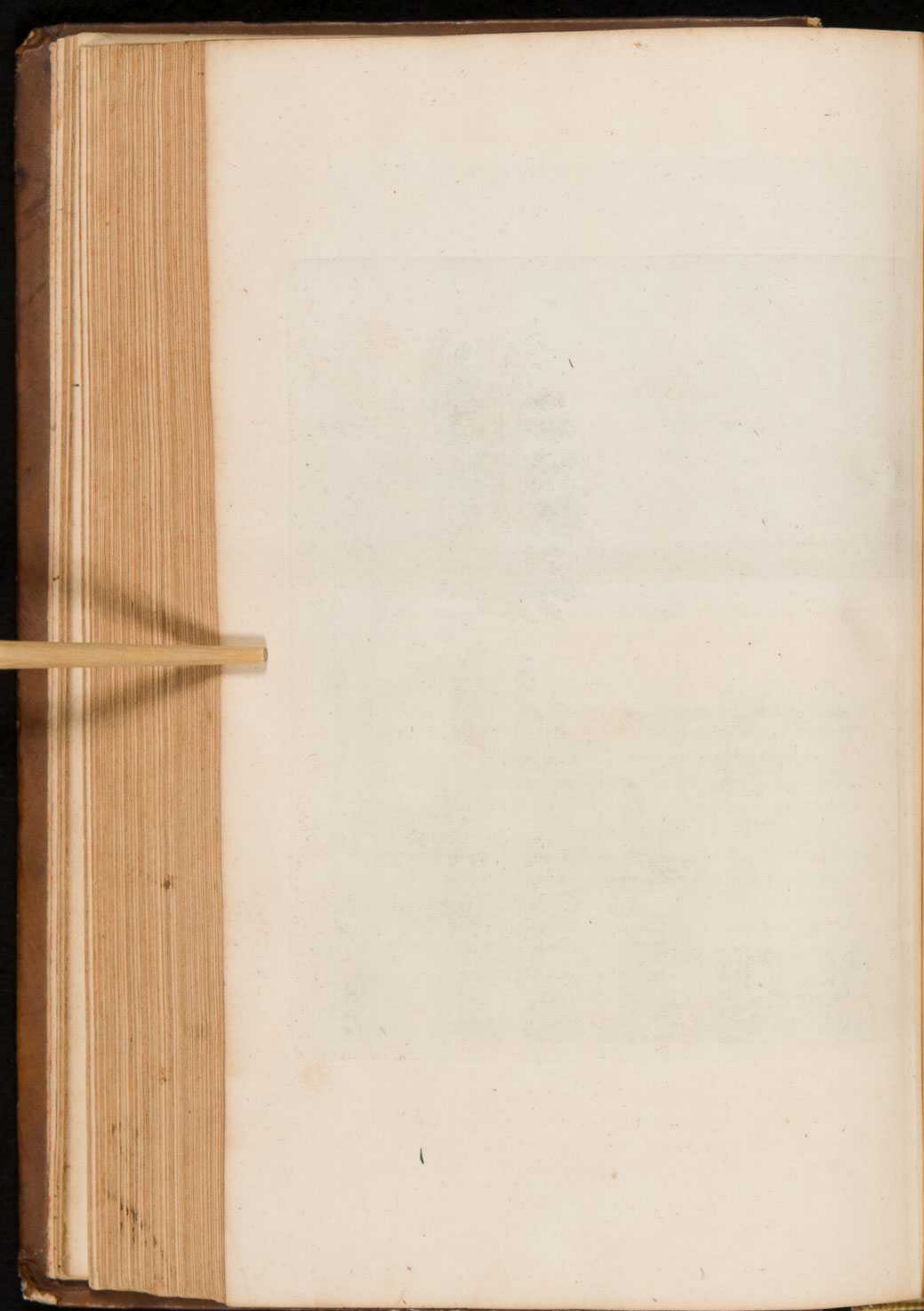
jus

ING.

jus coctores cerevisiæ Sinensis *Sampsou*, sive *Sanpe*, quæ ex oryza premitur habent; unde toto Regno Tartari Sinensesque & ipsi incolæ eum potum impertiunt.

Sinæ, verum an fabula sit perinde; multa hic de lacus *Vo* apud secundum Civitatis *Hokien*, *Hien* Oppidum, decem à *Tachu* miliaribus prodigiis narrabant: *Lapidem in ejus aquas coniectum sanguinis instar rubescere, folia arborum ripis impendentium, ubi deciderint, vi aquarum mox in volantes hirundines converti, & qualia vulgi commenta ad lubitum credulorum aliæ quoque gentes comminiscuntur, vel opinione deceptæ falso credunt.*

Vigesima octava celeriter prætervecti tertium decimum Civitatis *Hokien* Oppidum Australi ripæ sagittæ procul jactu adsitum **TONQUAM** sive *Tungquang*. Unicum præ paucis privilegium hoc habet, quod soli Sinenses, Tartaris seclusis, eam præsidio custodiunt. Quadrata & ipsa, ut præterque, horæ ambitu, amplo muro latæque fossâ, jucundo passim arborum per campos prospectu. Ipsa regio Civitatis *Hokien* terra pingui limosaque Orientem versus; ubi Oceani Indici fluctus littora plangunt, ingentes salinis pleni campi, ac planities.

Oppidum in medio foro leonis ex fuso ferro imagine celebre, cum *Pmxentous* jactaret, ejus elegantia videndæ studio ingressum cupiebamus; sed negarunt cives, & metu panico ad lares suos confugientes se Batavorum oculis subducebant cuncti, unde portis clausis, exteriora contemplari contenti discessimus ad navigia, quibus Legati vento fluvioque secundis ad certum propellebantur pagum, ubi nos in mediam noctem præstolabantur, donec adveneremus. Nobis parum relictis narrabat hospes,

R

hunc

28. Junii
præterve-
hantur
TON-
QUAM.

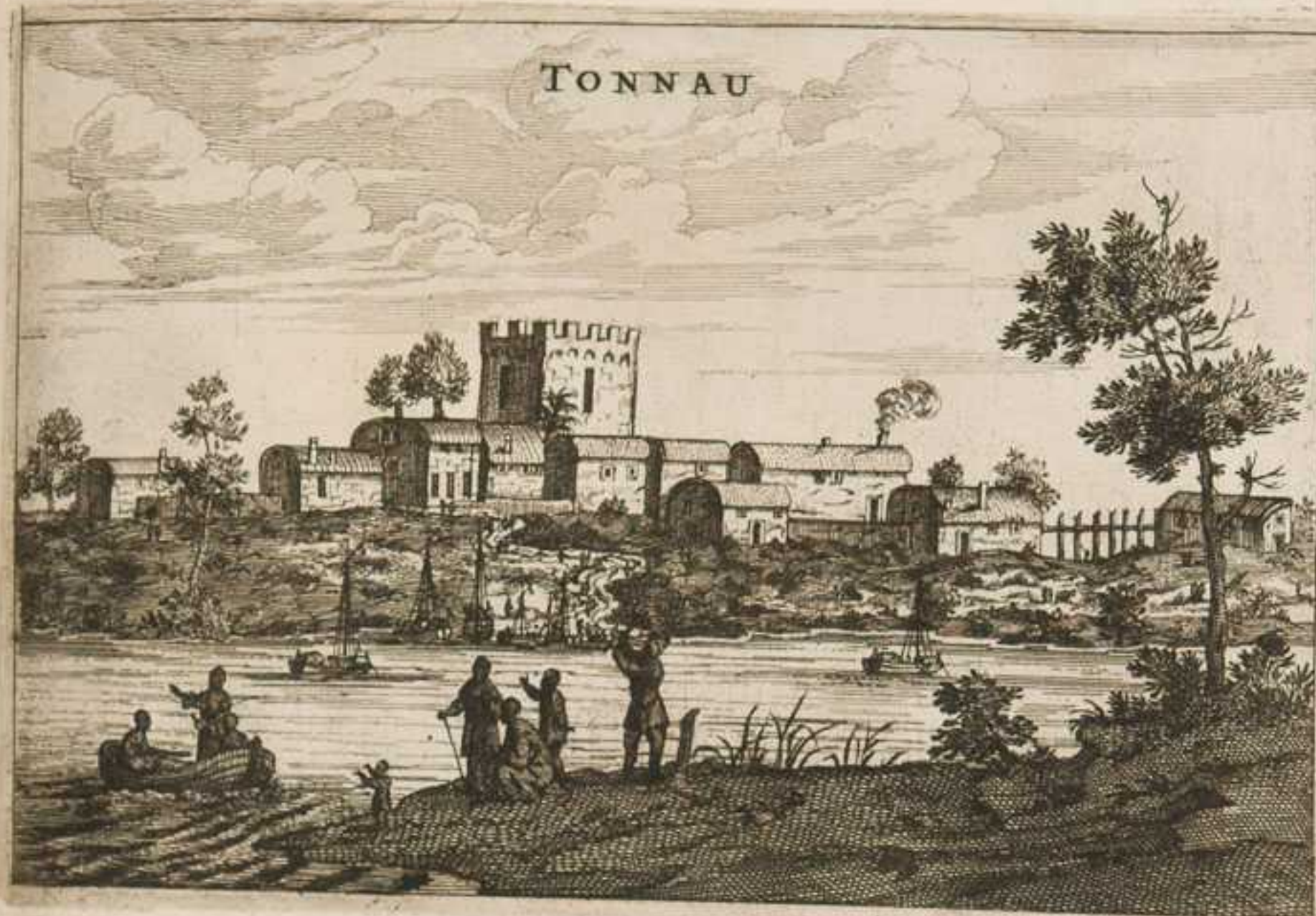
hunc pagum ædificiorum populique frequentia platearumque latitudine plures civitates superare. Multa alia mira nobis *Pixentous* & alii Sinæ referebant, quæ hanc civitatem commendarent. Hic obvix arbores ineffabili navigantibus arridebant amænitate, fructu *Lungyæ*, id est, oculus Draconis, gravidæ, paulo minor ac rotundior fructu *Lichni*, de quo alibi actum, ut cerasa fere Europæa majora, pelle tamen aliquantulum *Lichni* duriore, magisque squamosa constat. Exsiccatum Sinæ per totum Imperium ad delicias distrahunt, qui tamen ob suavioris succi exhalationem recentibus multum cedit. Succus expressus, quem Sinenses vinum vocant, suavitate palato gratus.

2. Julii
Oppido
SANGLO
appropinquant.

Secunda Julii Oppido SANGLO ducentis & viginti *ly* à *Tonquam* dextræ *Gueiripæ* adjacente, appropinquantes Tartaros quamplurimos (id quod hæcenus factum non fuerat) obviantes, adventum gratulatuos, habuimus. Oppidum ipsis maximâ humanitate deducuntibus ingressi, ad Ortum quinque priscos Arcus Triumphales conspeximus. Consenso multis gradibus vetusto muro, ut urbem lustrarem, nil nisi vastitatem Tartaricam reperi, & urbem in urbe quærebam. Sed suburbia splendida non minus quam ampla, densis ubivis ædibus, ac magna mercaturæ frequentia: an hæc à Tartarorum fuere intacta, vel ex cineribus renata, incertum.

Colloquium
Præfidis
conjugæ.

Præfeti uxor quosdam nostrum milite missis ad se evocavit, exceptoque humanissime (triginta Tartaricæ puellæ pretiosis unionibus vestitæque ornatam honoris ergo stipabant) considerare ad sinistram jussit; multa de *Olanæ* (ita Hollandiam nominabat) statu, fœminea curiositate inquirens. Quæ referebam, aperto Batavorum pectore dixi: hic animi candor tanto-

tantopere placebat, ut per reiteratas ad potum invitationes linguam ad uberiorem patriæ nostræ explicationem simul invitare videretur. Subinde bellariis (præcipue fructibus *Muiganli*, id est, pulchræ mulieris prunis, figura ellipticâ aut ovali, adeo magnâ & præclarâ, ut Damascena longe superent) potuque lassos quasi, à via reficiens. Excusabat illa multis mariti *Pekingam* profecti absentiam, eamque causam esse, cur Legatos pro meritis ac dignitate excipere non potuisset. Dum vero Legati ipsius maritum è *Magni Chami* intimis ex interpretibus perciperent mox munus & quædam rarioris facturæ gratitudinis ergo missa, libenter admisit.

Alta adhuc die *Sanglo* profectos vespera in TONNAU stitit, qui è regione validi Castellii Tartarorum infessi præsidio pagus, casae ex limo Pagus TONNAU adeunt. furnorum instar vilissimæ structuræ habebat. Quadrata intus vacuaque area, superne fumo transmittendo foramen, & fenestra accipiendo lumine ac janua ad latus: nulla insuper conclavia; ita Tartaris placet. Vulgus in hoc tractu ultra fidem rude, continuis se mutuo rixis deprædationibusque conficiunt; furto & rapinæ omnino dediti. In pomæriis magna sylvarum imprimis mororum densitas, tantæ molis reperiuntur arbores, ut crassitie octoginta hominum amplexum superent; imo sunt, quæ intra trunci cavitatem octo & triginta homines recipiunt. Vera latronum latibula. Moros, ut Europæi vites, quotannis putare solent, nec in altas arbores excrescentiam tolerant, quod minorum folia præstantiorem byssum ac filum producere longissimo annorum experimento edocti, atque hinc primam texturam fili à secunda optime distinguunt. Ea est, quæ à vernis illis molliculisque ac delicatioribus foliis, quibus bambyles aluntur, prodit, altera ab

æstivis ac durioribus. Tantam operis mutationem affert, vel sola cibi varietas in subtilissimis illis animalculis, quæ holoserici stamina tanta copia producunt, ut ex solo eorum quæstu delicate queant vivere, quorum abundantia procul dubio horum vitiorum causa fuit. Noctu hic morantibus, incendium in Mandarinis *Kantonensis* Jonka fortuitum, accurrentibus civibus pariter, ac militibus, qui præsidia in Castello agebant velut contra prædones, qui ibi frequentes ex vicino Castello Tartaris haud levem trepidationem injecit; sed mox flamma uvidis vestimentis aliaque materia oppressa, desedit.

3. Julii
SINKI-
CIEN at-
tingunt.

Tertiâ Julii septimum Civitatis *Hokien* Oppidum dextræ sive lævæ *Guei* ripæ impositum quadraginta *ly Sanglone* distans, SINKCIEN, sive à quibusdam per literarum contractionem *Cing*, attigimus. Oppidum hoc ambitu exiguum, sed populo commerciisque grave. Ædificia extus intraque urbem præscam ejus testabantur felicitatem. Regio pingui gleba, unde arborum segetum fructuumque uber proventus. Magna armentorum imprimis ovium ac caprarum copia, & rivi piscosi; præcipua tamen cancrorum gloria. Rari alias toto tractu *Hokiensi*, cui subest Oppidum *Cing*, montes; sed hic satis alti, quos inter à Sinensibus *Si* celebratur pastoribus pariter agricolisque ab pascua fertilesque campos habitatus. Nascitur in his planta *Æolica*, sive herba *àvepódeu*, æque ac in Provincia *Quantung*, *Chifing* dicta, quasi ventorum herbam dicas, ex cujus geniculorum pluralitate, vel paucitate non modo nautæ ventorum copiam, verum etiam ex nodorum à radice distantia, quo mense tempestates incepturæ sint, prædicere posse, vana superstitione præsumunt. Sunt præterea in his monti-

montibus arbores, ut & in Provincia *Junnam* & *Kiangsi*, quarum ligna inter pretiosiores merces merito connumerari possunt; *Aquilinum*, & *Calambinum* vulgo dictum, quæ ætate, non specie discrepant, dum adhuc tenerum, & in florida ætate, *Aquilinum*, dum annosa & maturior evadit, *Calambinum* dicitur. Ejus pretium in odore, licet, dum recens non adeo fortem spargat, ut ætate provectior. *Calamba*, cujus odoris fragantia vix suavius datur, eo quod in multis internodiis, cum jam adoleverit, vis osmetica efficacior fit, non item in Aquila, ob humiditatis necdum bene compactæ, ac facile resolubilis abundantiam. Hic passim in Sina magno pretio venditur, at in India centuplo lucro distrahitur, præsertim *Brachmanibus*, qui pyra ex illo exstructa in magna solennitatis die, quo foeminae vel se ipsas ob maritorum amorem incendio consecrant, aut magnorum meritorum virorum cadavera comburuntur, singulari rituum insolentia utuntur, nam stolide credunt, Deastros suos hujusmodi odoribus vehementer delectari, animabusque defunctorum in transmigratione propitios fieri.

Quartâ Julii octavum Civitatis *Hokien* Oppidum, triginta ly à *Sinki-* 4. Julii
cien, Oppidum SINKOCIEN celeri navigio prætervecti, parvum SINKO-
 quidem, sed elegans variisque juxta propugnacula speculis munitum. CIEN.
 Res inter navigandum amænissima, integros sæpe videre lacus floridos, non sylvestribus illis, minimeque frugiferis, sed domesticis pariter ac hominum manibus satis, quorum culturâ singulis annis renovatâ semen intra ipsas projicitur aquas, quinimo in hortis ac viridariis, & in ipsis Palatiorum atriis intra vasa testacea, limo & aqua repleta, Magnates illorum tam pulchritudine tum amænitate allecti, excolunt, ac educant. Domus exiguæ

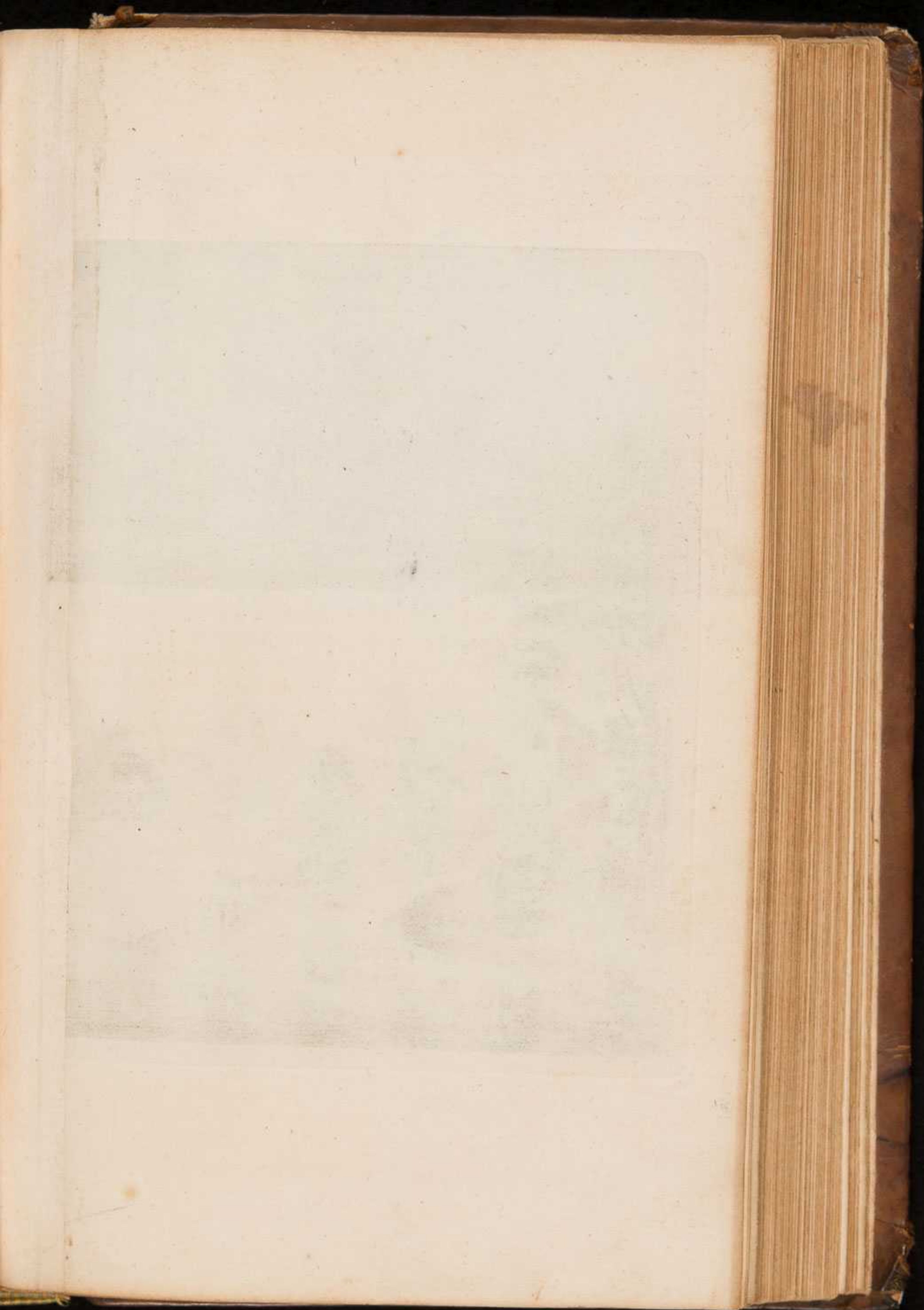
ac humiles, cæterum illustribus plenum Pagodibus, quos inter præ reliquis extra muros prope flumen spectatoribus admirationem artificio suo movere poterat. Tres contignationes fornicatæ. Lato pedi saxeo, in quem octo gradus ducebant, innitebantur. Infima magnis veluti portis vel fornicibus pervia columnis ad latera altis suffulta, quibus tectorum ex prima contignatione moles incumbit. Media foraminibus fenestrisque Sinico more, columnisque tectum sustentantibus ornabatur. Suprema ejusdem formæ. Extrinsecus variæ picturæ, aliaque statuariorum ornamenta. Tecta, quorum prominentiis cymbala ærea appendebantur, Draconibus monstrisque obsessa. Sed interiora ejus sine ornatu: Simulacra parieti plurima triplici ordine innixa. Id Sinensium religionem arguit, quod toto Imperio æque gravia Pagodis tributa ac privatorum possessionibus imperantur, unde reditus Sacrificulorum, quanquam ingentes, multum immi-
nui solent.

Neque eadem in Septentrionalibus Provinciis, quæ versus Aufirum Idolorum cultura. Passim prostratæ neglectæque jacent imagines sub puro Jove, & vili sæpe amiculo in ludibrium, aut stramineo pileo contra cæli injuriam tectæ conspiciuntur.

Eadem die Oppidum SINGLE sive Cinchai quod nonum Civitatis Hokien, octoginta ly à Siuko, prætervecti amplo dilatatum suburbio ad utramque Guei ripam. Ad lævam Occidentem versus Pagoda sublimis verticem attollebat, qui inter arborum nemora muro interclusus erat, cujus cum videndi desiderio flagrarent quidam nostrorum, Interpretes Virginum sacrarum cœnobium virisque inaccessum dixerunt. Ad dextram & alius
Pagoda,

Pagodæ
Telonio
subjiciun-
tur.

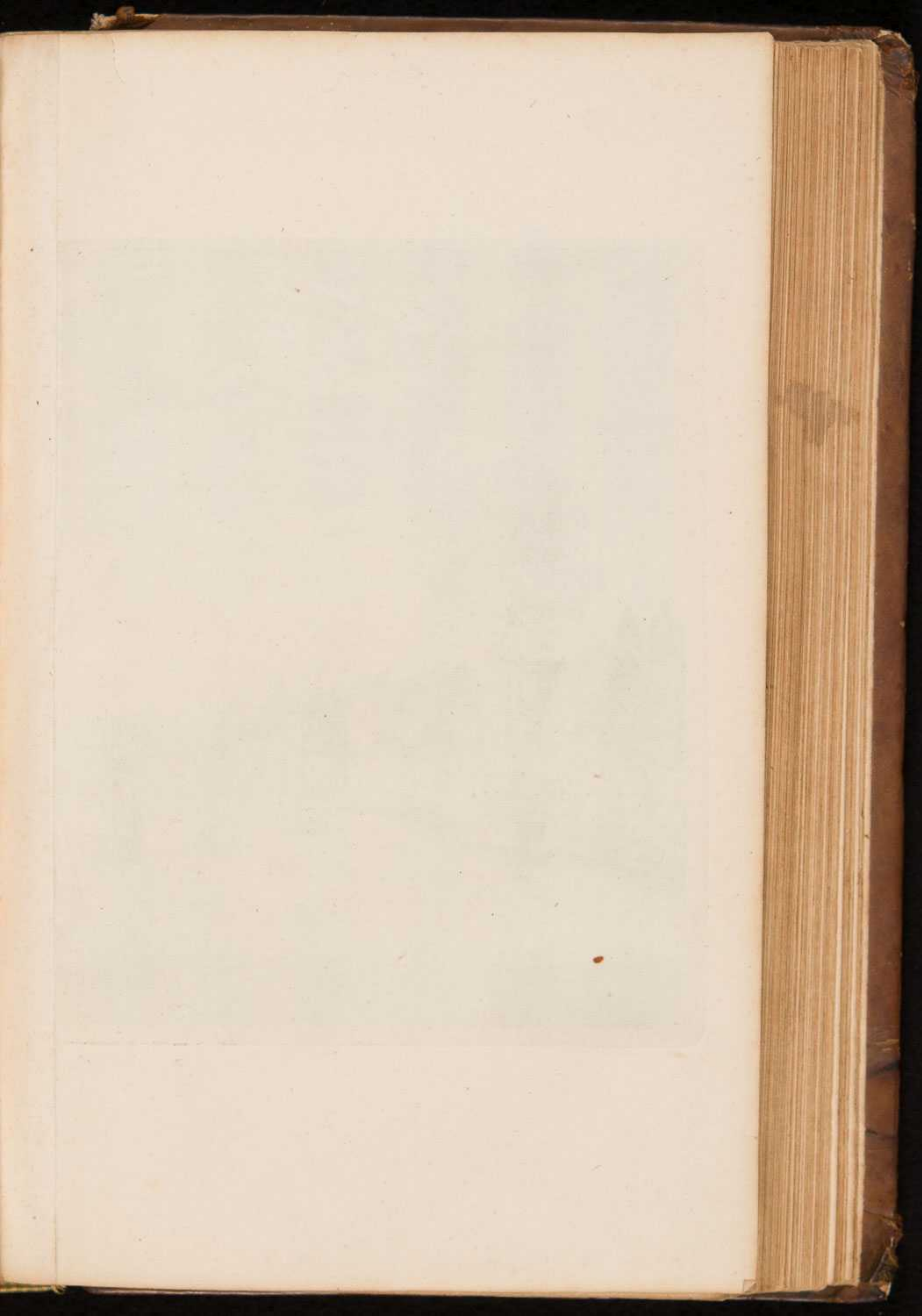
In agris
SINGLE
mirabilis
locustarum
venatus.

Pagoda, ibique tres sepulchro cujusdam præfecti impositæ honoris ergo Pyramides prominebant.

Circa vesperam mirum nobis spectaculum locustarum in illas regiones ad fructus agrosque depascendos, unde magna sæpe annonæ caritas, adventus conciliavit. Quippe omnes ejus tractus incolæ, expansi vexillis turmatim, velut ad bellum, egrediebantur tuendis contra hostilem locustarum exercitum agris suis. Singulis illæ annis hoc mense Orientali vento advectæ innumerabilibus agminibus cuncta sata & quicquid viride interceptumque depascuntur. Ergo agricolæ passis vexillis tæniisque per aëra vario motu circum agitatis, ingenti clamore cœlum implent, cunctis passim late resonantibus locis. Quisque cum sua familia sociisque proprios agros tuetur, contentus locustas inde in viciniam expellere. Altis affixa perticis vexilla utraque manu sine intermissione vibrant, iisque auras verberant clamore maximo; unde turmatim advolantes locustæ insolito perterritæ sono motuque aëris, interdum recedunt ac alibi, ubi, minus custodia, cuncta radicitus depascentes, densa nube confident. Quem hoc tangit infortunium, ei annus perit. Tum vero agricolæ felici successu adeo percelluerunt locustas, ut agminatim in flumen *Guei* præcipitatae undis mergerentur, quod cum fieret, nostræ naves adeo iis constratae jacebant, ut pedem, nisi iis ejectis, promoveri nemo possit.

Mira locustarum captura.

Eadem adhuc die maritimam urbem **TIENCIENWEY**, quæ & *Tiencien*, principem tota Sina portum Emporiumque attigimus. Tres quippe Sinae portus. Primus *Kanton*, sive *Quauchen* in Provincia *Quantung*. Secundus *Jencien* in Provincia *Peking* ad sinum *Cang*, ubi tria maxima Borealis Sinae flumina triquetram insulam firmissimo Castello munitam confluxu suo efficiunt. Regio humili situ, ac hyeme aquis per paludosa loca stagnantibus fere inaccessa, quod Castellum firmitudinem haud parum auget. Ipsa urbs *Tiencienwey* centum & viginti *ly à Singlo*, quadrata forma, muro quinque & viginti pedum altitudine, octo passuum latitudine, validisque propugnaculis munita est. Circuitu non adeo magno, verum densa splendidissimorum Pagodarum ædificiorumque series, & ob totius quasi Sinicæ navigationis compendium parem toto Imperio vix Sina habet, quippe omnium & Oceano & fluminibus *Pekingam* tendentium classium communis receptrix. Unde perpetua ibi innumerabilium navium ultro citroque tendentium etiam spectantibus incredibilis multitudo, quam mercaturæ omnibus hic exercendæ libertas vectigalibus soluta in immensum auget. Et quanquam ipsa urbs intra mediocritatem sit, suburbiis tamen adeo vastis spaciocisque Palatiorum, Pagodarumque plenis undique extenditur, ut ei granditate simile in Sina non viderimus. Unde nobis maxime probabile est, hanc esse illam *Pauli Veneti* decantatam ad miraculum Europæisque fabulosam creditam *Quinsay*, licet *Martinius* eam *Hanchen* esse putet.

Eadem die TIENCIENWEY appellunt.

Arx Tien-tien.

Arx triquetrae superstructa insulae, quam tres concurrentes fluvii cingunt quadrata forma altis crassisque in sublime Pyramidis instar muris ascendit, praesidium urbi & universae Regioni circumscriptae. In hoc munitissimum ac celeberrimum totius Sinae Castellum ludebat Musa:

*Hanc Sinae struxere suis in finibus arcem;
 Quae mediis undis surgit ad astra poli.
 Tartaricas experta faces, bellicae furorem,
 Saepius hostiles risit acerba minas.
 O Sina! humanis peccantem legibus arcem
 Instruis, atque Deum vis tua jussa sequi.
 Hinc Tiencina dolis & inexpugnabilis armis
 Corruit, & victas dat gemenunda manus.*

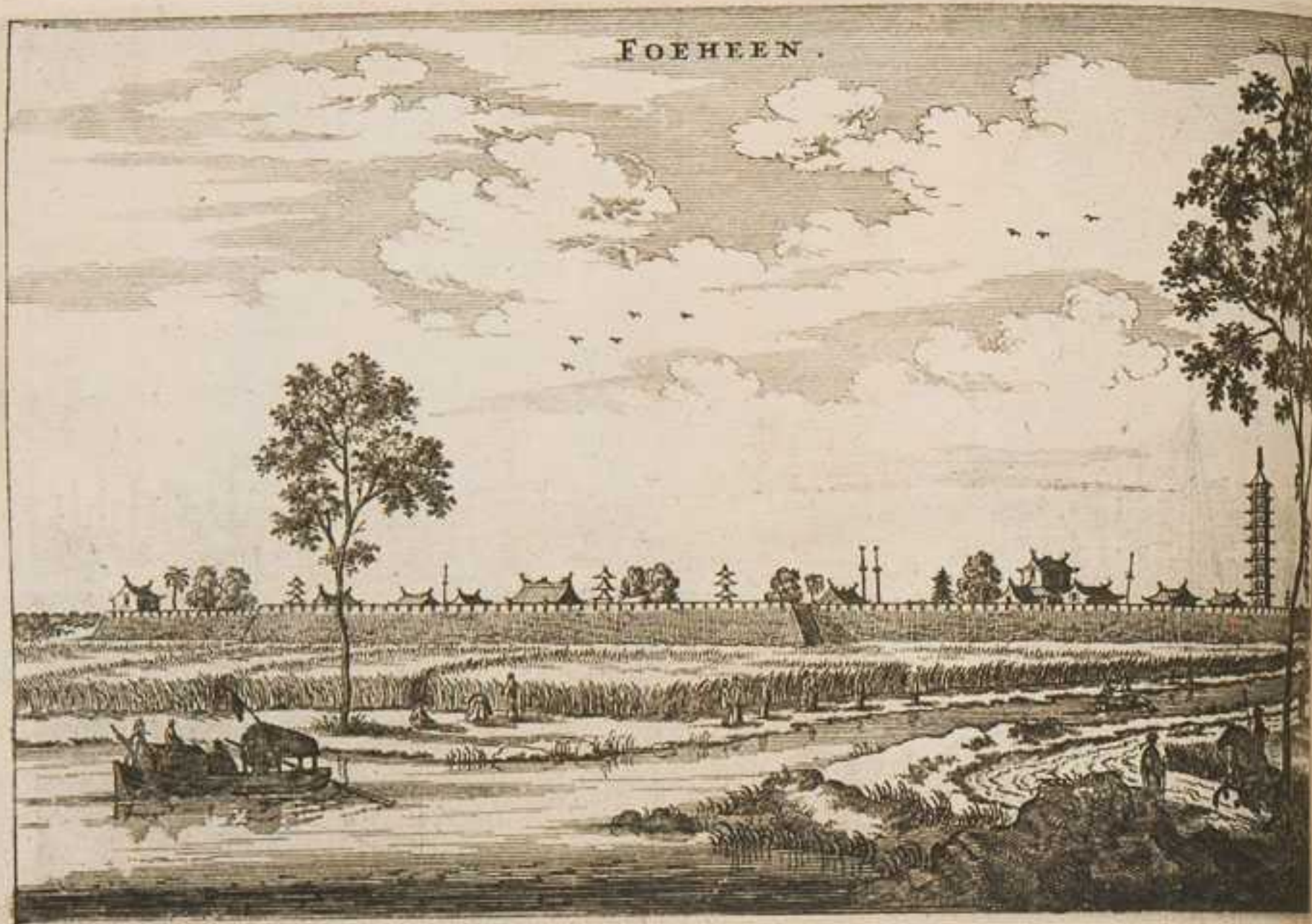
Proxime advecti manna, ibi pernoctavimus, orta luce mox mutuis consiliis agitatum, qua methodo Legatorum causa juxta Gubernatoris mandatum Caesareae Majestati proponenda foret. Post crepusculum ipse Praefectus cum Magistratus Praeside Legatos in navibus salutatum venit, eosque salute mutuam peractam honorifice excepit. Verum Mandorinus Pixentou, ut sui venerationem tacite innueret, astu effecit, ut primus in salutando honos ipsi, dein Legatis deferretur. Ille juxta decretum Legatorum adventum Magno Chamo indicaturus, à Seniori Prorege Kantonensi delegatur, ut terrestri itinere eorum adventum anteverteret. Quos Legati cum Praefectorum reliquis in illustri Pagoda convivio magnificentissimo exceperunt, eo fine, ut mutuis votis deliberaretur, ad quae maxime in Curia atten-

attendendum foret. Legatis, toto itinere in instructione Interpretum occupatis, id unice curæ fuit, ne tam magnifica Legatio optato careret successu: hinc indies dicenda tacendaque inculcabant, sermonis brevitatem, & respondendi tarditatem summopere commendantes; hac cautela ad Aulam usque repetitâ, ut ad mutua responsa attenti identica, non vero contradictoria, dicerent, ne ex præpostera interpretatione Legatorum fides *Magno Chamo* suspecta foret: ut rem proponendam succincta methodo, ut rei gravitas postulabat, explicarent, ne Legati toties repetitis quæstiunculis in præsentia tot illustrium Virorum turbarentur *utrum immediate ex Hollandia? Quis literas Magno Chamo destinatas, subsignaverit? Quo titulo Batavicae Societatis Gubernator gauderet? Quo jure hæc loca possideant? Qualis sit Reipublicæ forma?* In cujus explicatione postea anxie laboratum fuit, dum Sinis Monarchia duntaxat perspecta sit. Ab his & similibus, si non curiosius fieret examen, abstinerent, expresse voluerunt Legati, ne Tartarorum animos novarum rerum narratione confunderent.

Mandorinus *Pixentou*, cum hæc & ejusmodi motiva à Legatis clare distincteque proposita, ac media, quibus Magnatum favor aucupandus, ac via ad liberam per universam Sinam mercaturam munienda, sufficienter demonstrata & inculcata forent, mediâ nocte se terrestri itinere ad Cæsaream *Pekingæ* Metropolim contulit. Legati cum universa pompa navigiis ipsum insequentes undecima Junii per canalem fluvii *Chaoleang* octavum Civitatis Imperatoricæ *Peking* Oppidum **JOESWOE** centum & octoginta à *Tiencin ly* ad Occidentem situm appulerunt, quod circuitus dimidiæ horæ munitum populosumque, tanta ibi transeuntium navium multitudine,

Oppidum
JOESWOE
atingunt.

dine, ut ripæ terrarumque conspectum eripiant; quippe telonium hic celeberrimum, ditissimumque, cui Cæsar Publicanum præficit, ad portoria ultro citroque tendentium navium exigenda. Quandoquidem in singulis Provinciis tributorum summa, tum in istis decem, quæ in limine itinerarii nostri annotatæ, tum in his quinque, quas peragravimus, expressa sit, quæna singulæ annuatim Imperatori solvunt, exceptis portoriis & vectigalibus, attamen, quantumvis sedulus, expiscari non potui, quantum singula telonia Cæsari annuatim pendant, (quod procul omni dubio ob teloniorum multitudinem incredibilem summam facit) non enim in libro Sinico, qui omnium Provinciarum censum continet, exprimitur, quia rationem istam sibi vel intimis Consiliariis, qui secretiora tractant, reservat. Unde Imperator Telonas pro lubitu eligit, constituit, suspendit, abrogat. Præfectus Legatis eadem magnificentia in palatio suo, ut *Nankingæ* factum, exceptis munera, quæ gratitudinis ergo offerebant, abnuvit, communi usus deprecatione: *Cæsare nondum à Legatis viso, id non licitum, Lagenulas tamen aliquot rosacea aqua plenas, gratissimique odoris non detrectavit.*

12. Julii
Oppidum
FOEHEEN
appropin-
quant.

Altera die duodecimâ Julii sextum & vicesimum Civitatis *Peking*, sexaginta à *Joefwoe ly*, sinistra ripæ paulo remotius appositum Oppidum **FOEHEEN**, quæ & *Que*, mole quidem non magnum, sed Sinico more, Ædibus, Palatiis, Pagodis, Turribusque novem contignationum ac Triumphalibus Portis & speculis, ac machinis bellicis splendens appulimus. Hic uber florum *Quei*, quod nomen cum civitatis nomine fere coincidit, per totum territorium est proventus, qui licet nullibi per totam Sinam copiosior, quam in prima Metropoli decimætertix Provinciæ *Quangsi*. Nascitur au-
tem

tem flos in procera arbore, quæ foliis laurum vel canellam æmulatur, colore flavescente, in racemulos dispersus, suavissimi plane odoris. Apertus in ipsa arbore incorruptus, ac integer longo temporis spatio perseverat, minimeque flaccescit: ubi decidit, interjecto unius mensis intervallo, denuo arbor repullulat, novumque florem, autumnali gignit tempore. Tam fragrantem gratumque hic flos exhalat odorem, ut Regionem, cui arbor vicina est, suavitate recreet, atque perfundat. Hunc ipsum florem Turcæ limonium succo maceratum, ad crines tingendos adhibent. Sinaë vero multa bellaria ac naribus gratissima, ut alibi fusus dictum, adornant.

Decimâ sextâ Julii duodecimum Civitatis *Peking* sinistrae sive Orientali ripæ fluminis adsitum quinquaginta à *Foeheen ly*, Oppidum SANSIANWEY sive *Sanbo*, quarto *Pekinga* lapide distans pervenimus. Populosum id supra modum, & Castello munitum. Porta hic Triumphalis medio foro tantæ magnificentiæ, juxta Gothorum architecturam ex secto lapide, ut cum præcellentissimis tota Sina comparari possit. Ad Austrum lapideus insigni latitudine pons, quinque innixus fornicibus, quadraginta duos pedes longus, ab utroque latere ædibus superstructis. Hic flore albo *Gemista*, sive tertium *Clusii* Spartum Hispanum iusta proceritate arborefcit, lignosas & arboreas radices agit, cineraceo assurgens caudice, numerosos implexosque ramos viridi pallore tingit, ex iisdem virgulas more passi, dissipatique capillamenti demittit densissimas, prætenues, fere cubitales, ramulosas, lentas, instar viminis ductiles, ocellisque distinctas creberrimis, unde rubæ foliolis minutiora foliis, flosculique uno tantum nodulo rubentes, cætera candidi, pulchre pendulis floridis virgulis tanquam margaritarum

16. Julii
SANSIAN-
WEY ap-
pellunt.

rum sineis. Vere toto vernat, exinde cartilagineas subrotundas ex viridi flavescentes siliquas seminibus implet singulis, raro binis, formâ orbiculari colore fusco virentibus, lævibus, duris, germinare morosis.

Hoc & sequens Oppidum TONGSIOU usque ad quartum lapidem *Pekingæ* approximant, neque ultra fluvius navigabilis est, nisi Boream per aliquot millia passuum subvehi placeat, ubi fluvii canalis *Pekingum* retrolabitur. Ideo merces plerumque vel *Sansumweyæ*, aut paulo altius *Tongsione* navibus expositæ, terrestri itinere asinis, aut carrucis, quorum semper ibi magna parata in illos usus copia *Pekingam* deportantur. Causa cur nullo, quod facile, canali *Pekingam* effosso urbem urbium adnavigabilem præci Sinenses reddiderint, vix reperiri alia potest, quam quod ingens plebis multitudo, quanquam vilissimo pretio ex deportatione mercium victum acquirat. In hoc pago Mandarinus *Pinxintous Pekingæ* redux nos offendit. Postera die quatuor & viginti cum curribus sarracisque à Magnatibus Imperii, deportandis muneribus ad *Magnum Chamum* destinatis, impedimentisque Legatorum advenerunt. Omnibus convasatis & in currus congestis Legati recta *Pekingam* tali ordine progressi fuerunt.

PARS TERTIA
 LEGATIONIS
 BATAVICÆ,

AD

Magnum Tartariæ, Sinæque
 CHAMUM,

QUÆ

*Acta à Legatis in urbe & aula Imperatoria
 Pekingensi complectitur.*

Ostquam jam in conspectu Imperatoria tot molestiis
 periculisque quæsitâ *Pekinga*, Legati eam solenniter
 & pro dignitate muneris, quod sustinebant, ingres-
 suri, hunc ordinem inter suos constituerunt. Duo
 tubicines agmen equis vecti, velut viæ ductores, præ-
 ibant. Post illos vexillifer, vexillum Auriacum ge-
 stans; tum duo Legati aliquot Tartarorum Magna-
 tibus honoris ergo stipati, omnes equestri pompa.

*Legati
 pompa
 bene or-
 dinata Pe-
 kingam
 tendunt.*

Claudebant agmen centuriones militesque, qui eousque per Sinam Lega-
 tos præsidio suo deduxerant, quinquaginta circiter, inde carpenta, quibus
 dona impedimenta que vehebantur & Mandarinum suo quisque ordine: ul-
 timus iterum vexillifer incessit. Tota hæc *Pekingam* usque via vectabulis,
 farracis, trahis, equis, mulis, asinis, bobus, hominibus, adeo impleba-
 tur, ut exercitus imaginem procul intuentibus præberet; sed omnia inter
 se nullo ordine confusa permixtaque. Viæ ipsæ adeo luto fordibusque sca-
 tebant, & inæquales passim in scrobes fossasque desidebant, ut carrucarii
 jumenta, atque ipsa suppellex nostra fœdis paludibus immerfa extractaque
 videretur.

Decima septima Julii undecimum Civitatis *Peking*, Oppidum *Tongsiou*
 quæ & *Tung*, humili ad dextrum viæ latus, levamque *Guei* ac depresso
 & uliginoso solo situm præterivimus. Magnitudine mediocri validis
 cincta mœnibus, media alio muro in duas partes secatur, nullis divisa pla-
 teis, sed sparsim ædibus Pagodisque sine ordine, sine cura permixtis. Crebri

hinc inde pagi & ad sinistram viæ proximus Pagodes, ubi prandio festinanter sumto, progressi campum haud proculamœnum, innumeris per eum hominibus passim discurrentibus, conspeximus. Prima post meridiem hora suburbium *Pekingæ*, quæ totius Imperii Tartarici Sinicique caput est, viginti quinque *ly Tongsiouo* & sexies mille centum & viginti quinque *Kantona* in Septentrionem distita.

Legati salutantur à Magnatibus.

Per duas altissimas ac magnificas urbem portas inveciti, apud Pagodam insigni elegantia equis descendimus reliquum comitatum & impedimenta nostra expectantes. Vix ingressi fuerant Legati templum, cum Eunuchus *Magni Chami*, *Kapado* dictus, extra falconem sustinens, mox qui Proregum *Kantonensium* in aula res procurabant, Magnatumque nonnulli, adventum iis magna affectus testificatione gratulati fuerunt. Refectis cibo potuque aquæ glacialis viribus, cum Eunuchus impedimenta nostra excussisset, ac vehicula numerasset, in aliud magnificum, haud procul Palatio Imperatorio, hospitium muro alto cinctum, tribusque magnis portis arcisque spectabili, solemnibus pompa deducti sumus.

Legati jam tandem stabilem nacti, securumque locum, munera *Chamo* destinata, suamque omnem suppellectilem explicantes, nihil amissum corruptumque, omnia salva & integra compererunt. Hinc gratias Deo pro tanti itineris incolumitate actis, ut porro clementer consilia tam gloriosa & Reipublicæ proficua dirigeret, prosperaretque, impense precabantur. Vesperi duo Tartarici Duces duodecim stipati militibus portas Palatii, contra vim externam, & ut omnia ex voto & voluntate Imperatoris administrarentur, obsederunt.

Summo mane Mandarinus *Pinxentous*, duoque alii Præfecti *Kantonenses*, paulo post nonnulli Senatores Imperii, eorumque princeps Secretarius *Thonglouja Sinas*, comitatus Mandarinis Tartaris *Quanlouja* & *Hoolouja*, qui & ipsi arcana Senatus, quanquam Sinicæ linguæ expers, tractabat. Salute mutua data; *Missos se à Magno Chamo & Senatu Imperii*, dicebant, qui & adventum Legatis gratularentur, & de valetudine illorum, cæterisque ad Legationem spectantibus, quo numero, à quibus, unde, in quem finem missi & que afferrent munera, inquirerent. Ad quæ responso accepto, comitatum Legatorum (eramur in universum quatuor & viginti) recensuerunt, singulos nomine evocantes: cæteri, qui in catalogo non extabant, abscedere iussi. Inde munera juxta descriptionem *Kantona* acceptam, curiose inspicientes, singula quo loco & quomodo confecta, cui inservirent usui, versus quam mundi plagam Regionem, ubi talia provenirent, sitæ, & quot mensium itinere tam ab *Hollandia*, quam *Pekinga* distarent. Cumque eorum curiosæ inquisitioni satisfactum esset, laudavere munera, & quæ præterito anno à *Liquesibus* allata fuissent, quod corrupta violataque viderentur, ab Imperatore spreta, contemptaque, ac ne inspicere quidem illa dignatum. Inde iterum ad interrogationes versi, num *Hollandi mari* progeniti, nec aliam patriam,

quam

quam mare habitationemque stabilem haberent. Quod si propriam regionem haberent, quod ejus nomen, ubi sita, à quo, in quem finem missi, quis eorum Rex, & qua etate esset. Legati cæteris facile transmissis, id vero se mirari aiebant, inquiri ab illis, an mare habitarent: nam qua id ratione fieri possit, ut populus aliquis sine certa stabilique regione, perpetuo mari vagus instabilisque oberret? Eos vero, qui talia de se suaque natione per calumniam sparsissent, cum tempore mendacii manifestos deprehensum iri. Terram suam *Hollandiam* vocari; eam à multis retro seculis habitationem, semper patrio jure, non spolio, aut rapina, à Majoribus suis hucusque possessam. Denuo Mandarinum: Qua ergo mundi plaga eorum Regio, terrestri itinere, quantum *Pekinga* abesset; ac per quas Provincias, si terra adiri posset, proficiscendum eò comitantibus. Cumque firmiter sibi persuasissent *Hollandos* terra continenti carere, sed maria tantum pervagari, vel insulas quasdam ignobiles habitare, accuratam descriptionem & picturam ejus, quam possideremus, Regionis sibi repræsentari volebant. Ergo tabula mundi explicata *Hollandiam* illis vicinasque Provincias *Fœderati Belgii*, locaque singula, ubi mercaturam exercerent, ad oculos demonstrarunt. Mandarinum nomina locorum singulis inscripta schedulis mappæ affigebant, *Magno Chamo* se monstraturos dicentes. Inde multa de regimine *Hollandiæ* & authoritate illorum, à quibus missi, inquirebant. Præcipua difficultas, nomen *Reipublicæ*, naturamque *Aristocratia* ipsis explicandi, ac quid sibi nomen Principis vellet. Quippe *Tartari Sinæque* unius Imperio assueti, quid *Respublica* plurium sociatis laboribus gubernata sit, capere non possunt. Dum vero Præfecturam Principis *Auriaci* intelligerent, Legatos ab ipso missos judicabant, unde mox corona pretiosa cum sericeâ togâ *Tartari* flavescens coloris, inauratis *Drac*onibus acupicta, quod *Magno Chamo*, vel ejus Vicario proprium est, paratur, ad illam præter alia munera Principi offerenda, verum postea *Tartarorum* Magnatibus hanc Legationem duntaxat à *Generali Joanne Maatzuikero* nomine *Societatis Bataviæ* institutam intelligentibus, alia dona substituta sunt, quæ mox recensimus. Hinc cum illis de *Republica* quasi Regno, aut unius Imperio loquendum est. Quare frequenter de Principe inquirebant, ejusque statu ac an Legati ex cognatis ejus essent, scire volebant. Nam nullis Legatis, qui non sunt ex cognatione illius, à quo mittuntur, caput coram throno Imperatoris inclinare permissum, neque *Coreâ* & *Sex Lique*sis insulis ante annum missos, nisi fratres ac affines Regum fuissent, id impetraturos. Quippe *Majestatem Imperatariam* aliter salvam esse non posse. Post multa quæ sita responsaque Mandarinorum & Legatorum, (sigillatim illa commemorare, cum ejusdem fere generis & argumenti cum illis sint, quæ *Kantone* acciderant, haud opus est) ad munera Imperatori offerenda conversi, an rectè ex *Hollandia* apportarentur, quærebant, Legatis pleraque, panna, succinum, corallo, specula, tubos opticos, thoraces ferreos, ephippia, & similes armaturas, *Hollandica* esse, aliqua autem à Præfecto *Bataviæ* venire.

Aliæ quæ-
stiones Le-
gatis pro-
positæ.

venire. Hinc novæ emerferunt quæstiones : *quis ille Præfectus ; & quæ illa Batavia ?* Governatorem Generalem ratione auctoritatis *Kantonensium* Proregibus æqualem , nam cum Hollandi nulli subjiciantur Regi , nec Hollandia Regnum sit , ipsi minime Proregis , sed Governatoris duntaxat titulum competere : Bataviam vero ratione opportuni situs universalem omnium navium, Hollandiâ vel aliis locis solventium portum , & velut Batavicae Indiæ Metropolim. Cumque satisfactum esset curiositati illorum , (omnia , quæ dicebantur , per scribas suos annotari curaverant) respondentibus.

Sinarum
variarum
quæstio-
num cu-
riositas.

Mox omnes iterum ordine reversi plura adhuc exquirentes. Primus se ab Imperatore missum dicebat, ejusque consilio, ut literas fidei afferret, quæ magna solennitate & reverentia in theca argentea , triplici panno coccino tecta, deportabantur. Alter arma inspiciens, *an ex puro auro argentoque addita illis ornamenta essent , ac qua arte confecta ,* quærebat. Tertius de bello sciscitabatur, *quibus in eo armis Hollandi , & contra quem uterentur ;* præcipue, ac instantius , *an cum Lusitanis Makaoensibus pax illis , vel bellum : Lusitania Sine propior , an Hollandia esset.* Ita responso ad singula accepto discesserunt , sed mox sexta jam septimaque viâ redeuntes, multa de Legatorum dignitate honoribusque, quibus in Republica fungerentur, interrogabant, ac per quot gradus ad talem dignitatem daretur ascensus, respondentibus Legatis, per decem gradus ascendi , & per quatuor iterum descendi, antequam quis talem dignationem consequeretur. Discessuri multis importunitatem suam excusabant , *jussu Imperatoris talium supra modum curiosi satisfaciendum , cui illa adhuc die omnia scripto comprehensa à se exhiberi deberent.*

Ingre-
diuntur
Senatum.

Cancellarius omnibus his intellectis, altera die *Quaaloujam & Kaolonjam* ad Legatos misit, imperans, ut absque ulla mora cum muneribus suis in Senatum venirent. Sed cum imber vehementissimus tum caderet, veriti Legati, ne munera lutosis plateis, ac pluvio cælo corrumperebantur, his deprecati tantam festinationem, & differri rem in commodius tempus instantissime rogantes, nihil impetrare potuerunt. Ergo conscensis equis munera metu pluviae domi relinquentes, ad Senaculum festinarunt, sed non admissi, nisi postquam munera quoque eo deportata, quæ illa adhuc die inspicendum Imperatorem, referebant. Ingressi, antequam ullos Senatoribus tam illustribus honores exhibere possent, statim considere jussi. Cancellarius supremo loco complicatis pedibus more Tartarico ; ad dextram duo Tartarici Magnates ; ad lævam Jesuita quidam, *Adam Scaliger*, Colonia Agrippina, ut ipse ferebat, oriundus, qui jam per quadraginta & sex annos in *Pekingensi* aula, adhuc stante familia *Taiminga*, honoribus floruerat, extrema jam senectâ ac promissa in pectus incana barba venerabilis videbatur. Nihil ibi magnificentum, vilia scamna, detrito linteo strata, ipse Præses Consilii nudis cruribus lacernula cannabina nudum corpus tegebat. Compellati ab

Adam Scaliger
Jesuita U-
bius Le-
gatos sa-
lutat.

ab eo Legati paucis, sed honoris verbis; mox Jesuita Oratione Germanica (cujus promptam adhuc ore loquelam jaçtabat) eos allocutus, multa de Amstelodamo, ejusque nonnullis civibus, quos nominabat, rogitans. Medio temporis Mandarinis *Kantonenses*, & ipse *Pinxentou*, dona bajulorum instar sudore diffluentes, inferebant, nobis haud parum vilia servitia eorum mirantibus. Præses singula ipse sua manu ex cistis depromens, unde, cui bono, ubi emta, confecta, & locus, quantum *Pekinga* Hollandiâ distaret, interrogabat. Interpres ejus Jesuita *Adam* erat, qui singula suo quoque testimonio confirmabat. Quoties rari quid & egregii expromebatur, altum pectore suspirium *Adam* emittebat. Cumque Præses pretium organi pneumatici, scire cuperet, nostris quantum æstimarentur respondentibus; *pulcherrima esse*, dixit, & *juxta cum armis, epphippio, succino, corallis rubris præcipuam apud Magnum Chamum gratiam habitura*. Quicquid respondebant Legati, id omne à duobus Mandarinis verbatim summo studio consignabatur.

Quæ dum ita geruntur, Imperator misso in Senatum decreto, *Adamum* scribere jussit, ut ea adhuc vespera sibi exhiberentur, Hollandi terras haberent, necne, & ubi ac quantum Imperio suo distitas, tum nomen Hollandici Principis, ac quæ Reipublicæ Hollandicæ regiminis forma esset.

Adam inde jussu Præsidis de Principis Auriaci, & Celsissimorum Præpotentiumque Ordinum Fœderati Belgii statu quædam cum inquisivisset, Legatis, quod res erat, respondentibus, prolixo omnia scripto comprehendens, in quo multa falsa alienaque, inter alia, *Hollandiam adhuc Hispanici juris esse*, ad *Adamum* conversus dicens, *te scire Hollandos propriam suamque regionem habere, à tua hand procul distantem patria, & quomodo illa regatur: teque linguæ eorum peritiam habere sufficit*. Tertium transcribere exemplar & scommata delere jussus, ætate debiles oculos obtendit; unde à famulo ejus transcriptum, quod cum Cancellarius probasset, manu sua signatum Imperatorum cum munusculis quibusdam statim transmisit. Dum Scribæ occupantur, Præses sive Cancellarius laridum afferri jussit, quod pinguedine & cruore per os manusque diffluente (semicrudum & fere incoctum erat) avidissime cum cæteris Procerum Tartaricorum vorabat. Hoc jentaculo cum ruentem stomachum fulcivisset, filio *Kokkonus* nomine Senioris *Kantonæ* Proregis, qui in aula morabatur, jussit, ovem porcumque è vestigio ad prandium Legatis excipiendis pararet. Quod tanta celeritate factum, ut vix semicoctas carnes mensæ illatas pari appetitu Cancellarius Tartaricique Magnates deglutirent, Legatis ipsoque *Adamo* (nam & is convivio intererat) solo aspectu comedendi desiderium perdentibus; non assuetis cruda Scythico more pasci; quod ex facie conjiciens Præses, tolli reliquias sapidissimi cibi & ad ædes Legatorum deferri lautiarum loco jussit, appositisque fructibus & bellariis elegantissimo convivio Tartarico finis impositus fuit.

Adam inter alia, ante quatuor menses Legatum Russicum centum personarum comitatu, quos inter aliquot Æthiopes, Pekingam annuæ mercaturæ ergo venisse referebat, sed hæcenus quod Imperator, modo intra, modo extra civitatem versaretur, audientiam impetrare non potuisset. Ita multis ultro citroque sermonibus cæsis, vespera jam ingruente in Palatium suum reverterunt, Jesuita Adamo, quem quatuor in Palankyna sedentem, humeris gestabant, aliisque equitibus eos honoris ergo pompose comitantibus.

Secretarius
con-
signat mu-
nera.

Sequenti die primarius Secretarius *Thouglonja*, cum Mandarinis *Qualouja* & *Holoonja*, jussu Cancellarii ad Legatos inviserunt, munera, quæ Imperatori, ejus matri & primæ Sultanæ proprio nomine offerenda haberent, consignaturi. Quo factò, mox iterum reversi Secretarium Legatorum cum muneribus in Senatum citabant. Ita *Henricus Baron* cum illis eo se contulit, cunctisque peractis, reversi denuo iidem cum Mandarino *Pinxentouo* & duobus aliis *Kantonensibus*, ac qui res Proregum in aula observabant, munera Imperatori, ejus matri & uxori gratissima esse retulerunt, ac si quid ad hoc linteorum alborum, minimum quinquaginta volumina, quibus carere possent, superesset, remunerandis *Kantonensium* Proregum filiorum uxoribus, id sibi quod præcipuam delectationem in iis cepisset, mitterent. Cui mandato satisfaciens sex & triginta volumina, Tartaris multum gaudentibus, donarunt. Sæpe postea reversi illi Mandarini, ac Secretarii de statu Hollandiæ propiora sciscitabantur, sed cum vix satisfieri verbis eorum, vel curiositati, vel ignorantia ac ruditati posset, charta pura, ipsis ita poscentibus, prolata, quæ quatuor secta juxta mundi plagas lineis rudem, & ut manu fieri poterat, varias obiter delinearunt Regiones, unde digito dignoscere situm Hollandiæ possent, arguendæ illorum supinæ vel ignorantia rerum mundanarum, vel calumniæ malignorum, qui ipsis grande mendacium obtruserant, terra carere Hollandos, & non nisi maritimam in navibus vagamque vitam, piratarum instar, agere.

Adamas
pendebat
duo maas,
id est, octo
scrupulos.

Tertio Augusti *Pekingam* Legatus Mogolicus ab Imperatore Indiæ intra & extra *Gangen* missus, componendis, quæ nuper inter Sinicum Indicumque Imperium exortæ, controversis missus, & liberum religionis per Sinam Mahommedicæ, an Ethnicæ incertum, exercitium, ut ferebant, petiturus. Munus attulit Imperatori (quippe nefas immunem ad aulam admitti): trecenti & triginta sex generosi equi: duo vivi struthiocameli, adamas pollicis magnitudine, ter mille libræ lapidis *Colerini* venenis præfens antidotus vel medicina, quæ omnia suo pretio magnam ipsi & benevolentiam conciliarunt, & postulorum consequendorum spem haud ambiguam.

Pinxentous cum quodam Duce Tartaro *Pekinga* antehac *Kantonam* lustrandæ militiæ missus, ubi ejus notitiam habuimus, Mandarinis comitantibus Proregum *Kantonensium* procuratoribus, Legatos quadam die conveniens, quid in literis fidei nomen *Julii* significaret, quæ sivit. Cumque septimum anni mensem Europæis, & Tartaris ultimum anni designare intellexisset,

xisset, num ergo, inquiebat, *Hollandia jam à mille sexcentis quinquaginta quinque stetit, & à tot retro annis principium suum supputat?* Responsum: *semper ab ultima rerum memoria unam eandemque gentem Hollandiam habitasse, & annorum illam epocham à nato Jesu Christo, quem Redemptorem ac Salvatorem religioso cultu agnoscunt, perpetua nunquamque interrupta serie deduci.* Ita literis fidei secum ablatis, muti silentisque discesserunt.

Postquam *Magno Chamo* per tot inquisitiones satis superque causa *Hollandorum* cognita perspectaque plenè innotuerat, non vagos mari errones, sed gentem prisca origine & stabili semper patria, inter Germanias semper nobilissima, jam priscis fuisse seculis, trigèsimâ primâ Junii edicto Senatū monuit: *Se Legatos agnoscere & ad conspectum suum, si velint, admittere, ubi in novo Palatio thronum insedisset.* Ac tanta Imperatoris fuit hac in re circumspectio, ut literas fidei altera vice verbatim quam accuratissime transferri à Jesuita *Adamo*, examinandas à Philosophis suis, curaverit, tanta ejus satisfactione, ut secundo tertioque edicto primum Imperii Scribam moneret: *Postulata Legatorum favorabiliter tractarent, suæque Majestati de omnibus, quæ agerentur rationem redderent.* Exemplar utriusque epistolæ *Magni Chami*, quia res imprimis memorabilis, verbotens ex lingua Sinica translatum, huc inferere visum.

Legati agnoscuntur à *Magno Chamo.*

Ita Senatores Imperii appellantur.

Magnifici LIPEOS,

Legati Hollandici Imperatorem salutatum observantiamque testatum cum muneribus suis venerunt; quod unquam alias à millenis annorum contigisse nulla extat memoria: Et quia primæ hæ vices sunt, Legationem illorum acceptavi, illisque potestatem concedo, ut postquam in novo meo Palatio throno insederim, in conspectum meum, reverentiæ exhibendæ, adducantur; eo fine, ut post bonam tractationem, & postulatorum sufficientem examinationem, quam fieri potest, citissime ad discessum expediantur. Idque eo magis, quia celebritate nominis mei commoti, mare terraque longissimis viis emensi, velut ex altissimorum montium umbra pedes suos *Pekingæ* demum quiescere voluerunt, ut claritatem Solis in cælo apertis oculis contuerentur. *Qua ratione ejusmodi hominibus tam longa via huc profectis contradicere, aut eorum postulata abnuere queamus?*

Prima *Magni Chami* Epistola.

Sexta & decima sexti mensis die, literis Hollandicis secundum prælectis, ex sensu earum percipio Legationem Hollandorum, quam sponte & proprio motu susceperunt, fundamento & sincero animo inchoatam, ex Regionibus trans mare magnum Oceanum sitis, non secus ac avis per aëra volitans ad descensum cogi non potest. Et quia hanc Legationem maximi facio, ac tanquam me ipsum amo, imo singularissime gratum habeo, ideo tibi, *Cancellarie*, aliisque Senatoribus, ut eorum petitioni, quam hac Legatione faciunt, libere Imperium meum peragranti, & in illud veniendi convenienter satisfaciatis, meque, quid concluderitis, certiore faciat.

Altera *Magni Chami* Formula.

Cancellarius, voluntate Magni Chami intellecta Legatos per Deputatos superius memoratos, interrogari jussit, annou singulis annis vel saltem

Cancellarius singularis quin-

quenniis
Legationem
concludit.

trienniis semel Pekingam salutando Imperatori, venire possent. Legati responderunt; singulis quinquenniis id sibi commodius fore, hac conditione, ut interea quotannis Kantonensem mercatum quatuor navibus adire sibi liceat. Igitur Cancellarius Senatu Tartariae simul, ac Sinæ, cujus caput est, convocato, æquam sibi Hollandorum videri petitionem, per singula quinquennia Imperatorem salutandi, exposuit, ejusque sententiam omnes Tartarici Senatores probabant: Verum Sinæ majorem erga Hollandos benevolentiam simulantes, non nisi singulo novennio reditum eorum requirendum, ob itinerum pericula, casusque. Sed id animo subdolo, quippe subintelligebant, id quod Tartari non observaverant, medio temporis commercia Kantonensium fore illicita. Præterea consideraret Senatus, num sub Hollandorum nomine Angli delitescerent, qui ante triginta annos quatuor navibus ex portu Heytamou naves Saliferas capto Mandarinis, arce diruta, multisque hostiliter actis, abduxissent, à quo tempore pro hostibus habiti, & Sina prohibiti; ita clarioribus opus fore documentis fidei Hollandicæ, antequam in regnum admitterentur. Nam præterquam quod libera, quæ peterentur commercia, juribus regni & prisca consuetudini repugnarent, ne quidem in literis fidei, quas attulissent, tale quid peti, unde sibi suspicionem oriri, suo id, non publico, Legatos nomine petere.

Tartarorum
Senatores
ad novennium
extendunt.

Liberae
mercaturæ
obsunt.

Novum id Legatis inopinatumque penitus accidit, qui secundo Imperatoris Edicto Kantonam ad Proreges misso, libera Kantonam commercia plene Hollandis concessa, neque aliud, nisi ut Magno Chamo Pekingæ ob id beneficium gratias agerent, superesse arbitrabantur. Non jam amplius artes Patris Adami & duorum præterea Jesuitarum ignorare poterant, qui impediendis Legatorum conatibus amplius trecentis teilis argenti impensis, majora adhuc pollicebantur, & ea calumnia Tartarorum animos illorum suggestionem occupatos, obtentu mercaturæ aditum in Imperio quæri, ex quo prædas agerent, congestamque rapinam secum aveherent. Præterea referebatur, tres hos Jesuitas vehementissime conquestos, Makaum penitus vicinia Kantonensis mercaturæ, perituram. Et altius in animos Tartarorum Sinensiumque impressa variorum, à Makoenfibus pecunia corruptorum, calumnia descenderat, quam ut penitus evelli posset; Hollandos confluentem variarum nationum, sine solo, sine patria, nisi quam sibi toto mari oberrantes viscerent, esse, & ex præda aliorum vivere. Adeoque novâ corruptela opus, ut Primus Imperii Cancellarius, alique Senatotes, verba ire & redire licitum foret, in publicæ fidei literis expressa, Magno Chamo interpretarentur, non alium quam liberæ mercaturæ, habere sensum. Quod plane præter Legatorum mentem erat, cum haud melius scirent, quin ista tria millia, & quingentæ argenti Toelæ (de quibus Proregi Cantonensi nomen fecerant) in hunc finem erogata forent. Unde Legati varia se premi invidiâ, & à Kantonensibus deceptos videntes, non tamen animum destinata prosequendi amittebant; iterum in consilio, quod secundus Imperii Cancellarius in eum finem convocaverat, annua Kantonæ commercia urgere, primo per

Ut & Patres
Societatis.

Secundo
convocatur
Senatus.

Mando-

Mandorinum Senioris *Kantonensis* Proregis Cancellario promittere, non ante se *Pekinga* discessuros, quam sua Majestas *Chamica* plene certa fieret, Hollandos se, non Anglos, esse. Sigillum metallo incisum, quo omnes suorum literæ maritimæ Sinam adnavigantes, distinguendis ab aliarum nationum navibus, obsignarentur, & peculiare vexillum de summo malo juxta Hollandicum præfigendum petebant. Tandem supplici per scribam libello composito, disertis verbis petebant, ut *Hollandis eodem, quo indigenæ, vel subjecti, jure per Sinam, exemplo Lieugiowensium, Amiamorum, & Siamorum, quibus id antiquis Sinenſium Legibus permissum, proficisci, habitare, tributa & vectigalia persolvere, & eorundem trium populorum more singulo triennio Imperatorem cum muneribus venerandi jus, ac potestas concederetur. Hac tamen conditione, ut navis, vel Naves Legatorum non tenerentur redditum eorum præstolari, quod falsis in Oceano aquis assuetæ dulcibus computrescerent.* Sed frustra omnia moliebantur apud animos calumniis & largitione aliena præoccupatos. Decem vel quatuordecim millia *Toelarum* argenti vera & unica methodus ad viam liberæ mercaturæ muniendam. Verum tantam pecuniarum summam, præter tot donativa jam erogata, incerto fini expendere minus consultum Legatis videbatur.

Varia petunt.

Magnum Chamus tandem intellecto, quid à Senatu Regni in *Hollandorum* causa hætenus actum fuisset, & *Hollandos* (ita ipsi retulerant) singulis quinquenniis Legationem *Pekingam* mittere paratos, supputans integro opusis, ad tam grande iter perficiendum, quinquennio, si interdium tantum, noctibus non computatis, proficiscerentur, sua ipse manu, deleto quinquennio, octennium præscripsit benevolentia quasi erga *Hollandos*, ac ne nimium gravarentur, commotus. Nam quæ inquiebat ad Senatores, ratione id illis possibile fuerit, & cur illis tantum imponeremus onus, qui me non indigent opera, neque sibi à me metuant, ac proprio motu sinceroque animo tot muneribus venerantur. *Æquitas omnino postulat, duum triumve annorum requiem illis post tantum peractum iter, concedere ac indulgere.* Quæ quidem omnia argumento erant, nihil jam restare agendum, nisi ut omiſſa impræſens ulteriori cura, meliorem patienter occasionem præstolaremur. Ipse primus Imperii Scriba, festinationem & nimios conatus plus detrimenti, quam commodi allaturos. Et cum *Mandarini* Proregum *Kantonensium* eum propterea compellarent; *Annon sufficit, inquiebat, quod qui nunquam antehac Imperatorem ulla Legatione compellaverant, & ob adversam famam plerisque Magnatum suspecti habebantur, amicorum loco haberi. Si commercia nimis urgeant, utraq; gratiâ facile excidere possent. Non existimare debent Hollandi, prima statim vice cuncta, quæ petunt, illis concedenda, ac è re nostra foret, vel teneremur ipsis Batavis liberum permittere negotium. Si intra annum, aut quam primum poterunt Imperatori pro hoc favore & amicabili acceptatione gratias agant, melioribus forte fatis tunc uterentur.* Tempus interea appropinquabat, quo Imperator novum Palatii primo ingressus inauguraturus Legatos simul in conspectum suum

Patiuntur repulſam.

Cancellarii responſum.

Legati re-
verentiam
figillo Ma-
gni Cham
exhibent.

suum admittere decreverat. Antequam vero id fieret, in prisca aula, ubi Imperatoris sigillum custoditur, reverentiam ei exhibere tenebantur. Nam ut Sinenses referebant, cum Palatium illud Imperatore vetustius, & ab ipso cœlo electum sacratumque sit, huic primos illi honores deberi; ac si quis huic se consuetudini Legatorum exterorum non accommodet. Inauditus spretusque, quod Legato Russico accidit, unde venit, remittitur; Nam is contra *Czari* sui Majestatem id esse existimans, abnuerat. Neque quisquam Magnatum ante Imperatorem adire potest, quam hac cerimonia perfunctus sit, & quod præcipuum, ipse, antequam Imperio inaugeretur, *Magnus Chamus* se hic inclinare tenetur. Triduo ante solennem audientiam hæc solennitas peracta fuit.

Solitas ce-
remonias
absolvunt.

Vigesimali secundâ Procuratores Proregum *Kantonensium* cum Mandarinis *Pinxentouo* aliisque, & tribus Doctoribus Sinensibus, nec non Magnatum nonnullis, trabeati omnes, quadratis in pectore & tergo opere Phrygionico insignes characteribus. Hi pompa solenni Legatos, eorumque Comitatum in antiquam aulam, Bibliothecæ vel Academiæ structura similem (nam togatis & librariis omnia replebantur) deductos parumper in cellula extra turbam confidere jusserunt; inde in mediam aream, sub puro cœlo, exigua cathedra clausa per porticum pergere, & ter corpus incurvare, caputque terram versus inclinare ad præconis clamorem jussi fuimus. Mox præco inclamare *Kaschan*, id est, *DEUS* Imperatorem misit: iterum *Quee*, in genua procumbite, & denique *Kanto*, caput flectite & *Kee*, surgite: idque tertium repetiit. Tum voce *Koe*, ad latus recedite, discessimus.

Huic solennitati aliquot centuriæ Doctorum Sinensium interfuere; qua leviter peracta Legati in palatium suum reverterunt. Dies vigesima quinta Augusti publicæ audientiæ Legatorum, quâ in præsentiam conspectumque Imperatoris admitterentur, constituta jam prope aderat, cum novo infortunio omnis iterum perturbata & abrupta spes fuit subita & inopina fratris junioris *Magni Cham* morte, qui sedecim Princeps annorum vigesima tertia Augusti diem supremum obiit, & quidam vim suspicabantur. Quippe acerbis cum Imperatore verbis contendens, ira exasperata eo furoris prorupisse Interpretes narrabant, ut Imperatorem tangere ausus fuerit, quod Senatus crimen morte piandum cum censeret, veneno necatum. Sed plures obitum ejus amori imputabant, quod *separatam aulam*, procul matris & Ephorum cura, haberet, *Virginum duarum nimia consuetudine exæstuans, lassusque, cordi refrigerando vitrum aqua glaciali improvide hausto, repente extinctis, sopitisque nimio rigore spiritibus vitam finisset.* Quæcunque causa obitus fuerit, constat Imperatorem ingenti mœrore extrema ejus accepisse, prohibitis alloquio familiarium intimis, & edicto cæteris monitis; *ne intra triduum quisquam à se aliquid peteret, aut dolorem suum interpellaret.* Exanime tanti Principis corpus integro insepultum mense, gentium more, supra terram jacuit, vigesimali octavâ Septembris demum Regiis monumentis illatum

illatum, quæ causa, cur Legati non ante secundam Octobris admitti ad audientiam potuerint.

Decimâ quintâ octobris Legatus Russorum Czari, quod cerimoniis coram sigillo Imperatorio defungi se posse negaret, ut supra dictum, nulla admissionis spe, proficisci certus, Legatis per famulum valedixit, simulque schedulam, quam Moscoviæ mutui congressus in urbe *Peking* testem ostendere posset, petiit, impetravitque. Sed detentus tam diu à Tartaris fuit, negataque ipsi ante descendendi libertas, quam à Magni Chami literas salvi reductus obtinisset. Unde ante descessum nos cum cæterarum nationum Legatis solenni excepit convivio, ubi varios quisque de patriæ mirandis sermones miscens, ad stuporem percipiebat historiam venenositatis pilorum Tigridis, quam Magni Mogoris Legatus, longo de alexipharma lapidis Serpentina virtute præmissio, referebat: circa labra prælongis nutrire pilos, quos adeo venenosos experientia ibidem docuit, ut si quispiam, sive homo, sive ipsamet bellua, illorum vel unicum incautius susceperit, irremediabili sui ipsius toxico intereat. Unde à *Bengalensibus*, apud quos ingens in sylvis hujusmodi animalium multitudo vagatur, observatum fuisse, dicebat, quod hæc bellua semper aquam *Ganges*, aliusve fluminis, ore juxta fluminis cursum admoto, nunquam ex adverso hauriat, relictis stagnantibus, quantumvis vicinis, ne aqua pilorum virulentia infecta ei necem inferat. Unde Regio edicto cautum, ne quispiam hujusmodi pilos, occisa Tigride, retineat, sed sub pœna vitæ omnes ad curiam Mogolis mittere tenentur, ubi à Medicis Regiis pilulæ conficiuntur exitiali veneno turgidæ, quæ iis, quos Rex clandestinæ morti destinat, exhiberi solent. Addebat exemplum exoticum & admiratione dignum; puerum septennem *ὀφιόφαγον*, *Brachmani* cujusdam filium, in urbe *Agrâ*, qui tanta aviditate in cibum sectabatur venenosa animalia, araneos, scorpiones, serpentes omnis generis, ut iis vix satiari posse videretur. Quam rem cum intellexisset Legatus, rei experimentum sumpsit, præcipiens domesticis, ut puerum quæsitum sibi sisterent, atque una serpentes, quos poterant, magis pestiferos, eâ tamen cautela absconditos adferrent, ne puer primo statim intuitu in eos nimio appetitu perculsus incurreret, quod uti præceperat, factum fuit; sed desideratæ lethææ deliciæ puerum minime latere potuerunt, ingressi siquidem cum canistro nonnullis serpentum exitiosissimis referto, vix dum ei se siterant, ecce, sive ex odore sive ex naturali quodam sympathetici affectus consensu, in canistrum, moram non sustinens, puer *ὀφιόφαγος*, velut impetu facto, irruit, & mirum dictu, raptis canistri clausis, sine ullo delectu unum post alterum manu ereptos, sine ulla virulentæ fellis, intestinorumque exemptione, à capite ad caudam usque famelici canis adinstar, ad unum omnes devoravit, tanto cum gustu, & voluptatis sensu, ut non pestiferum quid, sed deliciosum cibi suavissimi edulium devorare videretur. Quæ rei narratio, uti præsentibus summa admiratione affectit omnes, ita quoque pro-

Præfens
pilorum
Tigridis
venenum.

Puer
ὀφιόφα-
γος.

tinus

tinus de rei insolitæ eventū, uti fieri assolet, & de prodigiosa hujus ὀφιοφά-
γίας causa, disquisitio nata est.

Altera post funus fraternum die Imperator edicto Cancellarium mo-
nuit, *Hollandos, Mogolicos & Occidentalium Tartarorum Legatos*, coram throno
Majestatis suæ susteret. Moniti quoque publicis edictis omnes *Pekingæ Ma-*
gnates, ut *ejusdem diei solemnitatem sua præsentia conspectiorem redderent*.

Legati co-
ram thro-
no appa-
rent.

Tandem post tot remoras exoptata illa illuxit dies, qua Magni Tartaro-
rum Sinæque totius *Chami* conspectum audientiamque admitteremur. Al-
tera post mediam noctem hora Mandarinus *Pinxentou* cum reliquis Prore-
gum *Kantonensium* procuratoribus, aliisque aulicis magnifico apparatu lu-
cernis, Legatos deducturi, in Palatium nostrum venerunt. Ex universo
comitatu nostro sex more gentis, qui Legatos in aulam comitarentur, se-
lecti; reliquis domi manere jussis. Per Iduplices aulæ Portas magnis latif-
que areis distinctas introducti, nudis insidere sub cælo saxis tamdiu, do-
nec lux oriretur & *Majestas Chamica* in throno suo conspiciendam se exhi-
beret. Parvo post intervallo Legatus *Mogolicus* quinque stipatus Præfectis,
ac viginti *Æthiopibus Abissinis*, ad Legatorum latus & ipse confedit; idem
Lammâsum & Occidentalium Tartarorum, qui ab ipsis *Sutatads* appellan-
tur Legati fecerunt.

SUTATADSUM Legatus Principem in aula locum gratiamque
obtinuit, nec quisquam citiorem expeditionem nactus, quod *Magnus Cha-*
mus amicitiam Regis illius maximi ob viciniam & copiam præstantissimo-
rum equorum, faciat. Quæ mandata ejus fuerint nobis non constat; mu-
nera *Chamo* & pro salute vota ferre dicebatur.

Sago infra ventrem ex crudis ovium velleribus, lana extrinsecus conspicua propendente, absque manicis, indutus, nuda ab humeris brachia lacertosque ostentabat, pileolo Tartarico, cujus ex Zabellina pelle margo aliquot digitorum latitudine, apex pilis equinis, quibus in rubrum singulari arte colorati cristarum instar utuntur. Infra laxis ad talos caligis, veli cujusdam imagine crura verberantibus. Ocreæ tanta crassitie & pondere solearum, ut & incedentem tardarent, & facili negotio pedibus ob laxitatem excuti, ac evibrari possent. Ad dextram (more Sinico) acinacis latus gravisque, ut militem primo aspectu non Legatum dixisses. Neque alius comitum, quos ducebat habitus, sed singuli pharetram sagittis refertam in dorso gestabat.

Legatus MOGOLUM tunica cœrulea auro rigente ad talos usque indutus, laxa toto corpore, nisi quatenus cingulo serico constringebatur, à qua pretiosi flocci propendebant. Crura ocreis ex corio Turcico concinnis, caput Tulbando versicolore magni pretii tectus erat.

Qui cum tantæ magnitudinis adamantem juxta tot libras lapidis *Colubri Magni Chamo* dono dedisset, mira de inaudita multitudine pariter ac magnitudine adamantum *Magni Mogoris* prædicabat, ac si universum mundum in adamantibus possideret; ut & de virtute lapidis *Serpentini*, quem partim naturalem in Serpentes concretum; partim ex variis venenosorum animalium, potissimum hujus colubri pilosi, transmutatum à *Brachmanibus* in quorundam certi generis Serpentum capitibus adinventum referebant. Colore marmor adæquans, sed magis ad glaucum vel cæruleum vergente. Antidotum toti fere Indiæ, & Chinæ usitatum. Cujus experientiam

Legatus
MOGOLICUS
mira
de lapide
Serpentini
refert.

rientiam nobis praesentibus in Sinæ manu Scorpionis ictu læsa fecit; vulnere vix lapis adnotus, quin omne virus intra muscutorum interstitia diffusum, repulsum, & à lapide tanta proportione & celeritate, ac à magnete ferrum, attractum fuit, ut Sina veneni jam ad hunc, modo ad viciniorem plagæ locum affluxum digito monstraret, & lapis jam vulnere contactu unitus, veluti suo officio probe functus, qui plagæ inseparabiliter fixus adhæserat, sua sponte delapsus hominem perfectæ sanitati reliquit. Quo experimento commotus, prece & pretio mihi lapidis portionem comparavi, quem à Tornione ad formam calicis excavari jussimus, cum cujus fragmentis postea in cane à vipera morso periculum feci, quorum aliquod vulnere à vipera cani inflictio mox appositum, protinus ita cohæsit, ut difficiliorem avulsionem pateretur, tamdiu affixum vulnere, donec exucto omni veneno hirudinis instar jam satur sponte sua decideret, quo peracto canis paulatim liber à veneno, etsi aliquanto tempore torpidus, ad se tamen rediit pristinae sanitati restitutus. De hoc lapide P. Michael Boim in sua flora Sinensi meminit: *In India & Regno Quansi in quorundam certi generis Serpentum, (quos Cobras de Cabelo, id est, Capillatos Serpentes Lusitani vocant) capitibus lapis reperitur contra morsus, ibidem à Serpentibus inflictos homini alias spatio viginti quinque horarum interituro. Lapis hic rotundus, lenticularis, ut plurimum figuræ, coloris in medio albi, & circumcirca glauci, aut cerulei; vulnere applicatus per seipsum hæret, veneno vero jam plenus decedit. Post lacti immersus per aliquam moram ad statum naturalem se reducit. Lapis hic non omnibus communis, si iterato vulnere adhæreat, virus omne exhaustum non fuit, si non adhæreat, moribundo indigenæ de superato mortis periculo congratulatur. Præterea referebat Brachmanes hunc lapidem arte æmulari, ex confusis, hujusmodi intra Serpentes lapideis frustulis, vel etiam vitalium ex capitibus, cordis, hepatis, dentiumque una mistis portionibus terræ sigillatæ conflantes, qui eadem, qua naturalis, polleret virtute; quam artem nemo adhuc à Brachmanibus, aut Joguis etiam magna pecuniæ vi oblata impetrare potuit. Illum calicem in patriam retuli, quem etiamnum Amplissimus Vir Roetert Ernst Scabinus & Senator Amstelodamensis inter rariora naturæ miracula reservat.*

Regnum Magni Mogoli, qui hunc Legatum magnifica ad Magnum Tartariæ Sinæque Chamum miserat pompâ, Boream Indiæ partem complectitur, quæ monte Caucaſo (jam Dalanguer dicti) Oceano, & fluminibus Ganges & Indi in orbem clauditur. Hoc Regnum Mogol sive Mogor à Tartarorum Rege, qui olim hanc gentem ferro subegerat, nomen suum obtinet, in varia distinguitur Regna, quorum aliqua alii Duci pareant. Præcipua sunt Kambaya, Dely, Sanque, Mandro & Bengala. Aulam hic Magnus Dux in Regno Dely, ac urbe cognomini tenet. Universum hujus Ducis territorium pingui gleba & omnium rerum feracissimum. Nam oryza, triticum, cera, sacharum, Thus, & alia aromata, gossypium, & se-

Legati
LAMMASUM

& fericum magna copia ex hac plaga à vicinis & exteris petuntur, unde grande incolis emolumentum datur.

Certò creditur, quod hic *Magnus Mogol* mox ad cantum classici tercentena millia Equitum, & quinquiescentena Elephantum, & ineffabilem peditum numerum recenscat.

Legatus LAMMASUM flavo habitu, lato, ut Cardinales Romani, pileo, ad latus globuli precatorii dependebant. Hi *Lammassæ* genus hominum religioni deditorum esse perhibentur, qui diu intra Sinam sacra sua cum exercuissent, ab ultima familia *Taimingæ Vanlieo* aut *Zungchinio*, pulsati ad Tartaros majori libertate fruituri concesserant. Reliqui per hunc Legatum nomine totius Sectæ restitutionem integram, & sacrorum suorum libera per Imperium exercitia supplices petebant. Ante portam hujus, in qua diem præstolabamur, aræ, tres nigri Elephantum, magnifico ornatu, dorso turribus inauratis multa imagine variegatis, in quibus vigiles excubabant, conspiciantur. Inde ingens & innumerabilis turba, tota ad spectaculum sedibus suis civitas excita, & ipsa illa confusio pars magnificentiæ habebatur.

Utrumque portæ latus innumera militum prætorianorum copia, qui omnes Tartarico habitu armisque, obsidebatur. Loco paulatim tenebras fugante, Magnates Sinarum Tartariæque, Imperatoris, ut dictum, edicto ad pompam evocati, intentis in nos oculis peregrinitatem nostram stupebant simul & admirabantur: vix hora transierat, cum signo dato omnes celerissimo quasi tumultu excitati, consurgebant.

Legati secundam & tertiam aream intrant.

Ornamenta Throni.

bus, qui hactenus internuncii Legatorum fuerant, eos alià portà in secundam aream, & ipsam milite Tartaro, aulicorumque plenam; huic tertia quartaque porta in intimam aulam, ubi Palatium *Magni Chami* ejusque Thronus conspiciendus dabatur, deduxerunt. Area hæc interior quadrata ambitu quadringentorum passuum, milite utrimque togis ex rubro serico floribus variegato indutis latera ejus tegentibus. Subsellium Throni Imperatorii centum duodecim selecti, vario singulorum habitu vexillisque, sed omnes pileis nigris, plumis flavis & floccis induti, hoc ordine cingebant. Proximi throno *Magni Chami* duo & viginti, quisque flavum manu tenentes umbraculum. Inde decem alii, singuli circulum aureum Solis specie, & sex præterea circulos instar Lunæ plenæ in altum elevantes. Postea ledecim contos, quorum extremis magni ex serico versicolore flocci dependebant, protendentes. His adstabant triginta & sex vexilliferi vexillis Draconum aureorum, monstrorumque varia forma, quod Imperatoris insigne. Inde quatuor alii, quorum singuli clavam inauratam vibrabant dextrâ, quos quatuor bipenniferi, aliique convenientem Sinicæ Majestati profopopæiam agentes subsequiebantur. Et hæc unius ad Thronum lateris positura; alterius eadem plane facies, & circumcirca innumerabils aulicorum, uno omnes vestitu, regia luxuria superbientes. Ante gradus Solii ab utroque latere sex candore nivibus candidiores equi, stragulis multo auro rigidis, frenis gemmarum splendore micantibus, stabant. Dum hæc admirabundi spectamus, campanula penetrantissimo sonitu aures demulsi.

Vix campanula sonare desierat, cum miles Tartarus in medium profiliens, flagellum, quod ex concavo corio Serpentis instar confutum videbatur, tribus spiris tanta arte & celeritate quatiebat, ut haud minori sono, quam bombardæ, ær ejus impetu diverberaretur, idque cum tribus vicibus, repetitum ab eo fuisset, denuo multitudini se immiscuit.

Tutangus alii reverentiam exhibent.

Tum omnibus nobis consurgentibus Senior *Tutangus*, amplius triginta aliis Magnatibus ejus vestigia prementibus, ad Imperatoris Solium propius accessit, qui præcone acclamante *Magnum Chamum* capite novies ad terram inclinato venerabantur. Suavissima interim Musica instrumentis pariter & cantantium vocibus inter se certantibus aures omnium titillabat.

Cancellarius rogat, quo dignitatis loco Legati haberi velint.

His à Solio digressis, Cancellarius duoque ex Senatu aliam magnificentorum & illustrium Magnatum turmam ducentes, eadem veneratione Solium adorabant. Inde Legatis *Sutadforum*, *Lammafumque* ab utroque Cancellario pari pompa deducti. Tum Cancellarius ad Legatos nostros reversus, qua dignitate censerent vellent, rogavit, illis *Thiomping* respondentibus; ita enim à *Kantonensibus* Proregibus nominati jam dudum fuerant. Eadem ex *Mogolico* quæsit, qui cum se parem Hollandicis Legatis professus esset, utrique pari honoris dignitatisque gradu ut *Thiempingæ* habebantur.

In areæ medio è regione mediæ Throni Imperatorii portæ viginti saxa, veluti limites, Sinensibus æri incisis characteribus notata conspiciabantur, que

quæ ubi quisque pro gradu & dignitate sua subsistere ac honorem Imperatori exhibere teneretur, designabant. *Tutangus* minor ad lævam subsistens nutu significavit Legatis, ad decimum lapidem accederent, ibique subsisterent. Tum præco alta voce exclamavit: *Ite & ad thronum appropinquate.* Accessimus omnes. Iterum præco: *locum vestrum occupate.* Occupavimus. *Ingeniculate.* Ingeniculavimus. *Caput ter incurvate.* Incurvavimus. *Surgite.* Surreximus. Tandem: *redite in locum vestrum,* & statim ad latus secessimus. Legati nostri, *Mogolicusque* in theatrum trium altitudine virorum, cui domus Throni innitebatur, variisque *Cochleis* & ex alabastro vel albo lapide pergulis exornatum deducti, cum iterum incurvati caput terram versus inclinassent, confidere jussi, Tartarico potu *Thee* lacte mixto & ligneis *Carchesius* hilariter reficiebantur, nobis in area subsistentibus, eodemque potu ab aulicis copiose tractati. Interea denuo campanula insonuit & flagellum coriaceum intonuit, cum omnis in genua procidit multitudo. Nos avidi tantum Imperatorem in summa Majestate conspiciendi, innumera cum cingente hominum copia prohibebamur.

Legati solitas *Magnis Chamis* reverentias exhibent.

Triginta circiter passus à Legatis in Throno, auro gemmisque refulgente, confidebat. Peristylia Throni specie duorum Draconum adeo faciem ejus inconspicuum reddebant, ut Legati non nisi extrema ejus videre possent. Ei assidebant Proreges, Principes consanguinei & Proceres aulae primarii, togis sericeis colore cœruleo, Serpentibus aureis Draconibusque intextis, tegmine capitis apice aureo & gemmis refulgente, qui & ipsi potum *Thee* ex ligneis vasculis alacriter hauriebant. Bina Throni latera viginti Prætoriani arcibus & Sagittis instructi, sed nullo peculiari vestitu, cingebant, qui Legatis penitus aspectum Imperatoris eripiebant.

Vix octavâ horæ *Magnus Chamus* in sublimi Throno confederat, cum & ipse & omnes ejus aulici surrexerunt, Legatis nostris ex theatro tum quoque descendentes; quod dum utrimque fit, Legatorum unus *Jacobus de Keyser* observavit *Chamum* eos oculis suis retro prosequi. Statura, quantum in ille transitu Legatus notaverat, media, juvenis adhuc colore albido, carnosus, aurea à talis ad verticem veste, ita ut serica filamenta nulla conspicerentur. Id mirum nobis videbatur, nec conspectu Imperatoris, nec alloquio Legatos potiri potuisse; sed ita Sinenfium mos fert, quoties in throno Majestatis confident, nulli Legato, neque aliis, nisi intimis aulicorum videndos se præbere.

Qualis *Magni Chamus* in Throno sedit.

Cum Legati descenderent, simul omnes aulici confusa quasi fuga repente discesserunt. Milites vexillis suis in humeros absque cura rejectis, sine ordine domum quisque suam properabant. Neque Legatis facile fuit, per densos multitudinis cuneos ad Palatium penetrare, quanquam custodia corporis nostri destinati milites populum ad latera fustibus dimoverent.

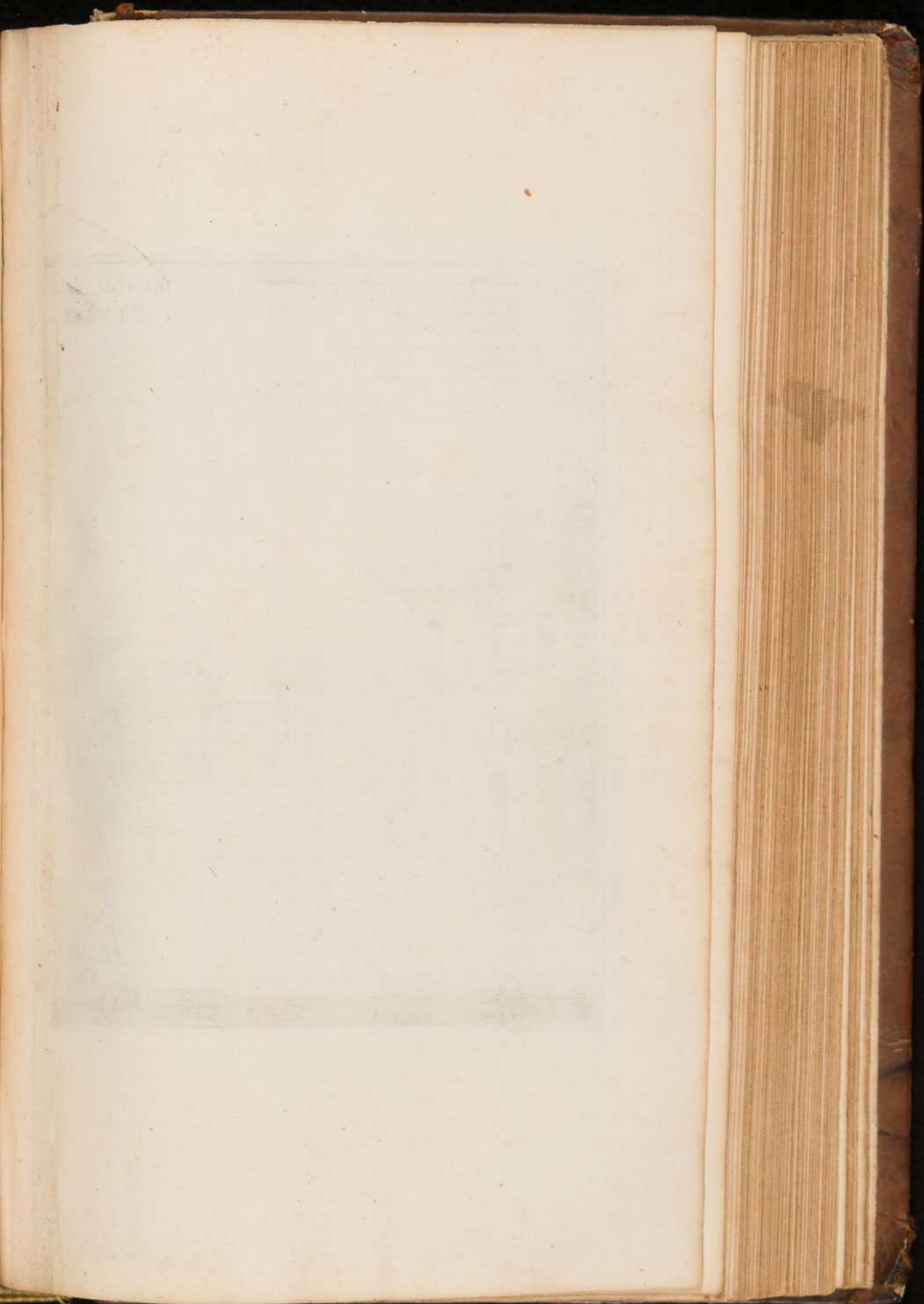
Vix in hospitium se Legati receperant, cum duo Primarii ex Senatu adfuerunt,

fuerunt, qui nomine *Magni Chami* vestitum Hollandicum, cuius inspiciendi cupido incessisset, petebant. Data ipsis ex villosa holerico nigro integra vestis, cum ocreis ex Hispanico corio, calcaribus, tibialibus sericeis, & quæ insuper lintea requiruntur, gladius, & fibrinus pileus. Tanta voluptate ea *Chamus* adspexit, ut dixisse adstantes retulerint: *Si hæc Legatorum vestimenta sunt, quibus ergo ipsi Reges utentur?* Veste circa vesperam remissa præcipue pileum ex pilis fibrorum contextum mirabantur, ubi, quomodo conficerentur, solito ipsis more interrogantes.

Quandoquidem hæc aula *Pekinensis* præ incredibile magnitudine, splendore, artificio, procestris, theriotrophiis, hortis, piscinis more omnium, omnem omnino Europæorum superans apparatus, ejus planum in hoc schemate cum accuratissima locorum delineatione, ut propriis oculis, & auribus usurpavimus, exhibemus.

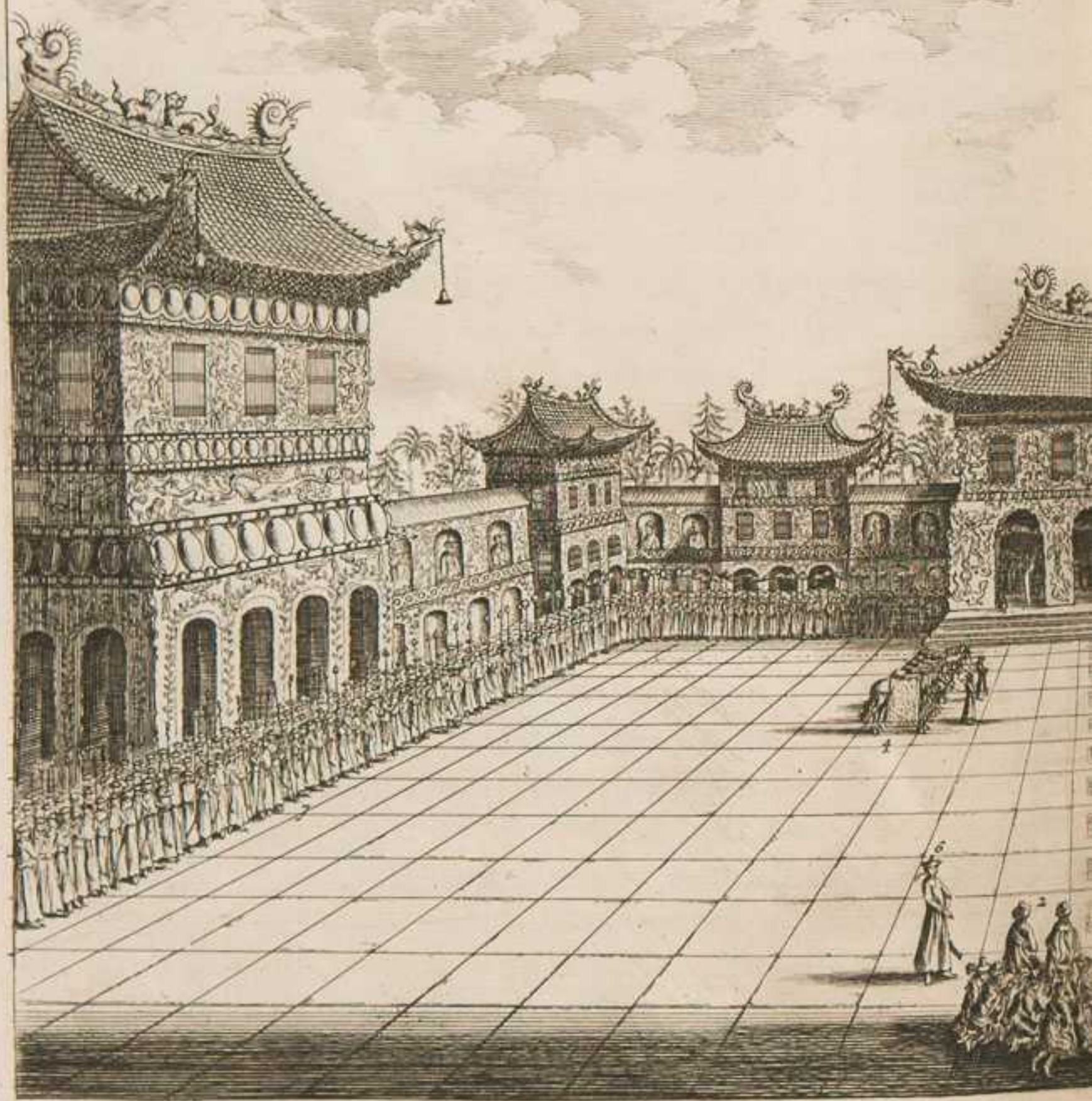
Aulæ PEKINENSIS descriptio.

Aula quadrata, ambitu duodecim *ly*, sive trium horæ quadrantum intra secundum urbis murum Boream versus, firma altitudine, quindecim amplius pedum muro, coctilibus rubris, supra flavis tegulis tecto. Quatuor ad singula latera, versus mundi plagas, à quibus denominantur, portæ: Australis præcipua & maxime commeantibus frequens. Nos Throno Imperatoris appropinquantes, per hanc portam Australem in aream quadringentorum passuum, fossâ ponte quatuordecim passuum stratâ, sed illum & gramine ob neglectum luxuriante, milite Tartarico equestri & pedestri ibi magna copia stationem habente, deducti fuimus. Ponte transmissio prima porta, ad cuius utrumque latus plerumque tres nigri Elephanti excubias agunt, occurrit. Per hanc quingentos passuum longam & quinque elegantibus arcibus innixam portam, area & ipsa quadringentos lata pedes, in quam à *Pixentoo* summo mane, ut cum aliis Legatis diem expectarem, deducti fuimus, se aperit ædificiis insignis; tria crassis firmisque muris eminebant, ex quibus tota area defendi potest. Inde in alteram aream transitus ejusdem magnitudinis & structuræ, ac tandem per concameratos fornices in tertiam ultimamque lapide secto stratam, ubi *Chami* sedes, ac palatia supra fidem, Sinico opere, splendida, præcipue quatuor tria latera cingentia & quatuor gradibus infra solum depressa. In medio Palatium, ubi *Magnus Cham* Throno insedit, cum à nobis conspiceretur; tres Arcus Triumphales eo ducunt: atque ibi Imperator, Augusta, Eunuchi & Concubinæ; cæteri fere omnes aditu excluduntur. Una tantum uxor ejus, cæteræ concubinæ munia domestica obeunt, numero fere quinque mille. Eunuchi præcipua consiliorum tractant; hortos, vigiliis & alia curant. Eadem aulæ facies ingredientibus ab aliis lateribus: nam media area in crucis formam secta, versus quatuor mundi partes æqualiter extenditur: circum horti, ambulacra, luci, lacus, piscinæ paradisi ac palatia, quæ inter liberos & concubinas, quarum quatuor præcipuæ, distribuuntur. Varia per tertiam aream, Eunuchis, Concubinis, Ancillis, Sacerdotibus aliisque habita-

1. Palatium in quo Imperatoris sedium continetur.
2. Legati Batavorum.
3. Legatus Magni Mogolis.
4. Duodecim albicantes equi.
5. Tartarus cum sociis instrumentis.
6. Fecialis.
7. Imperatoris Somatophylaces.

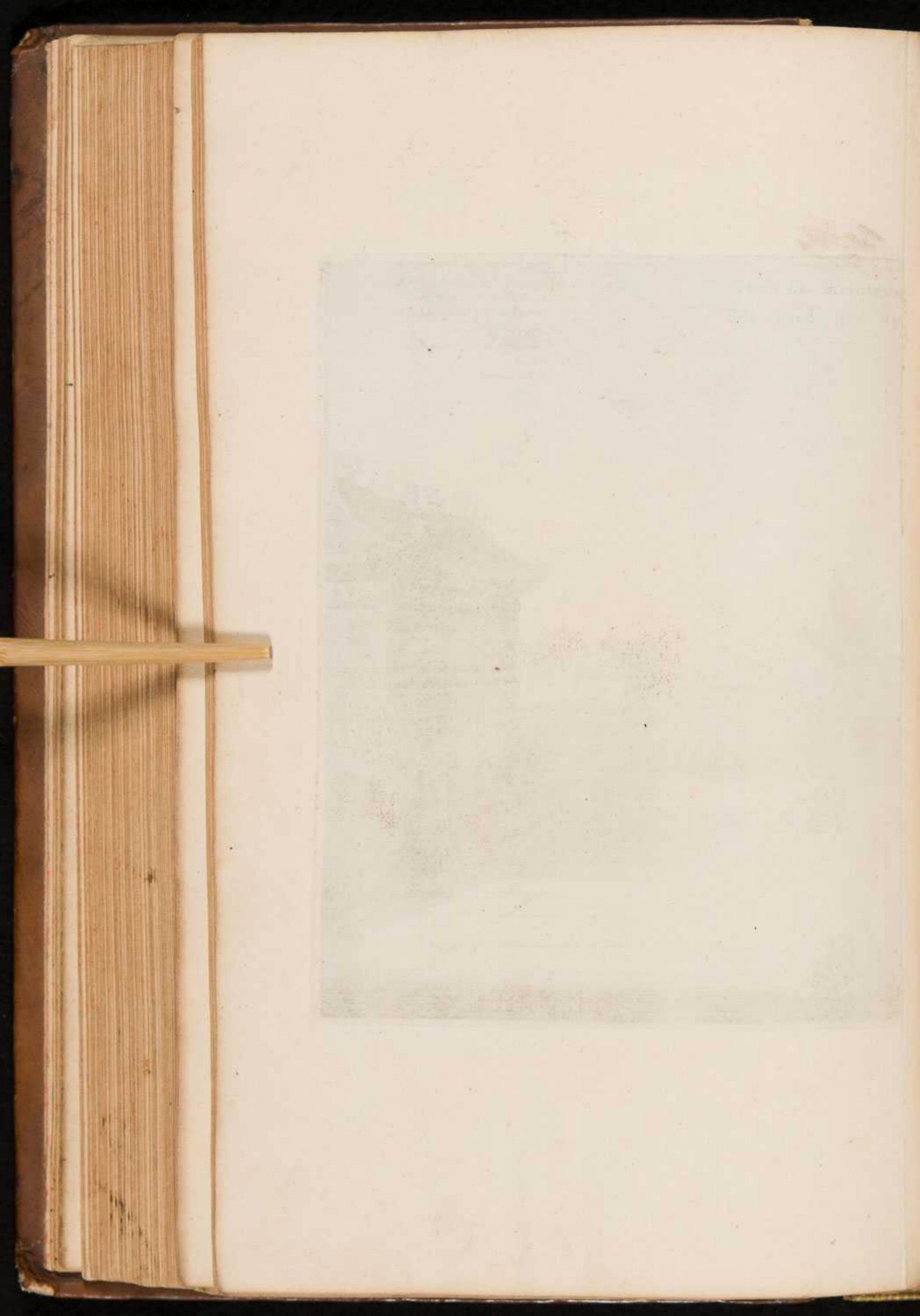
Interior aulae Im
 T KLYSERS H

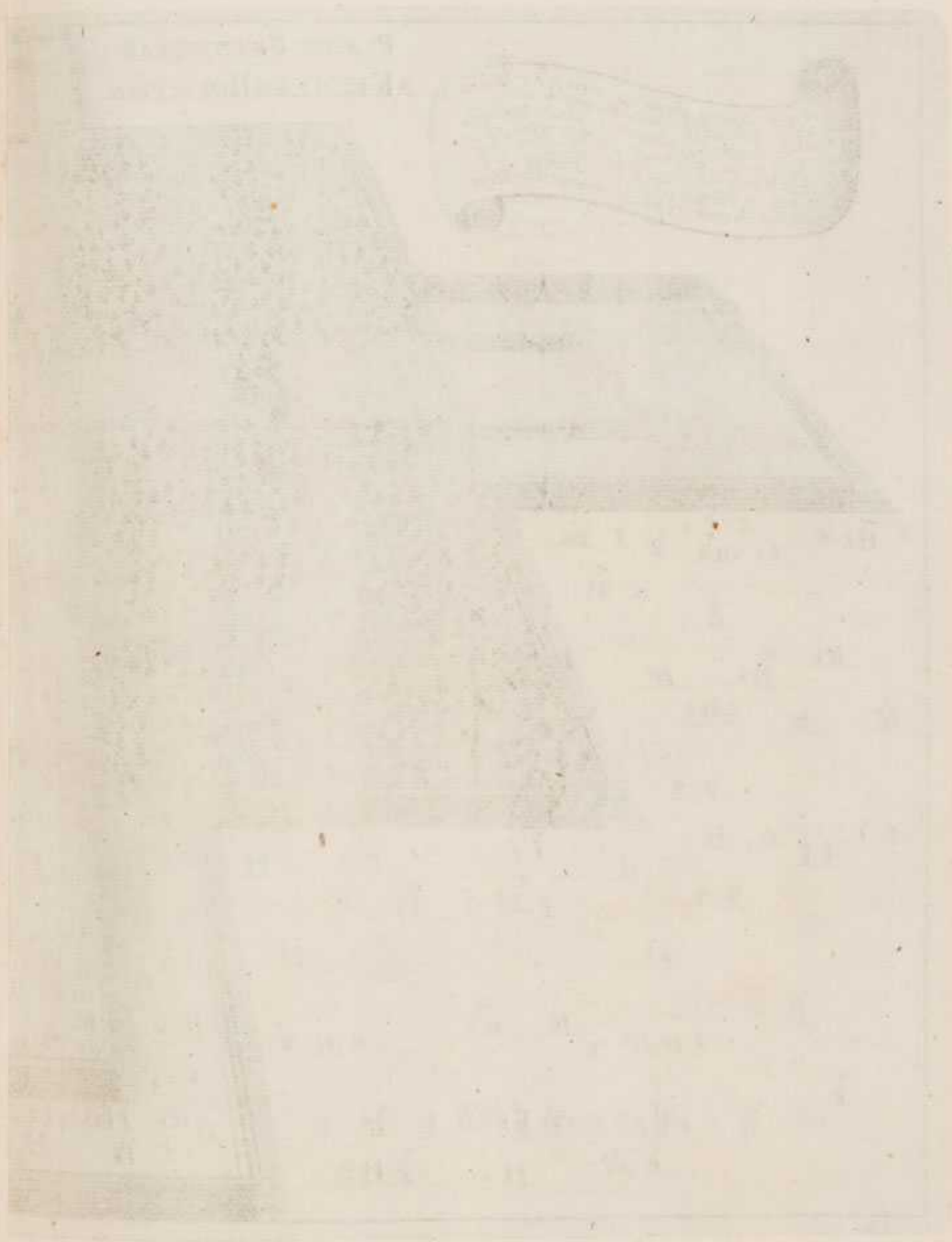

peratoriæ facies.
01 van binnen

1. 4 Palley's daer s'Keysers Thron in staet
2. de twee Nederlandsche Ambassadeurs
3. Een Ambassadeur van den Grooten Mogol
4. twee Siam's-witte Paerden
5. Een Tartar met een leere wint slangh
6. den Herout
7. Keysers Lefwachten.

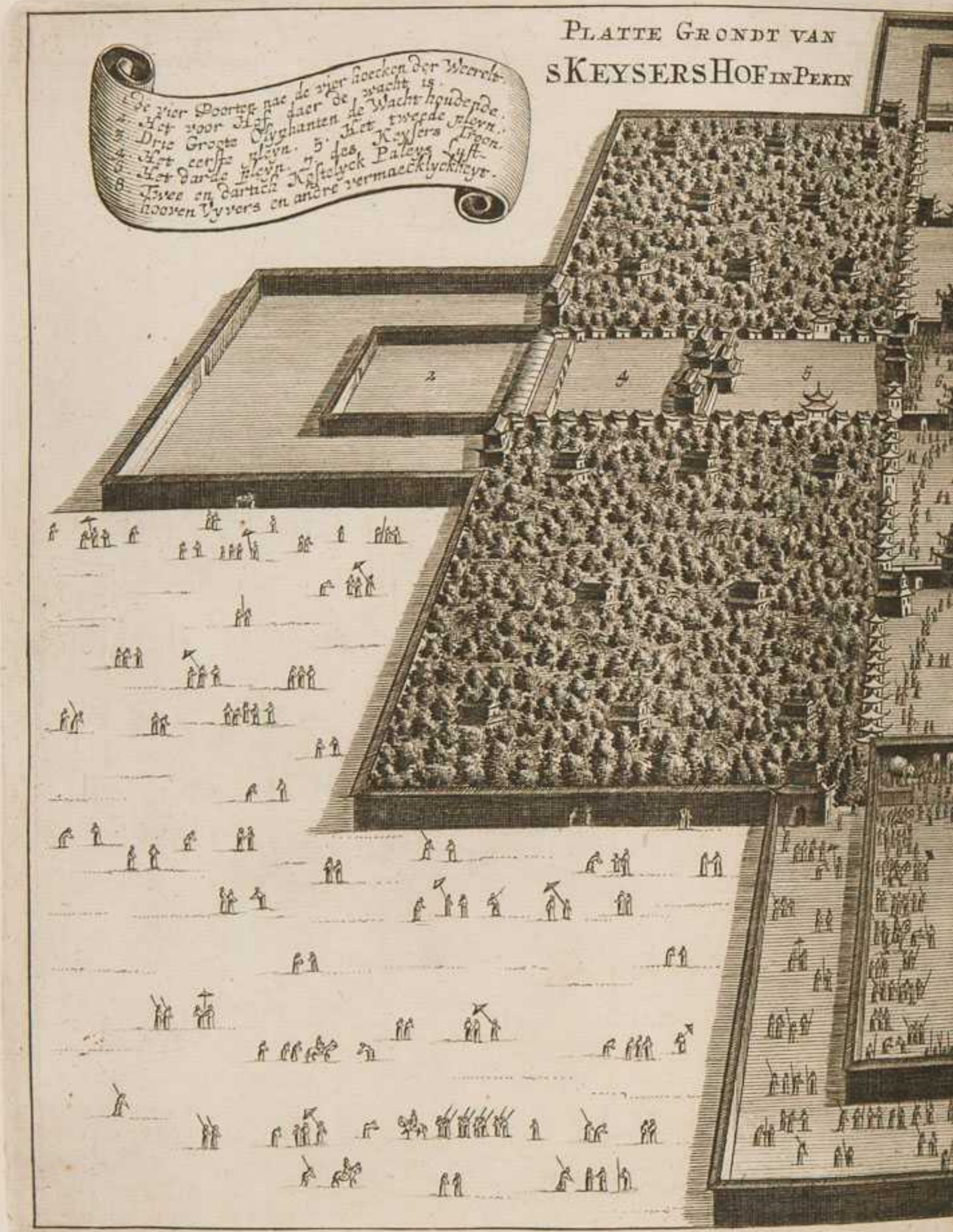

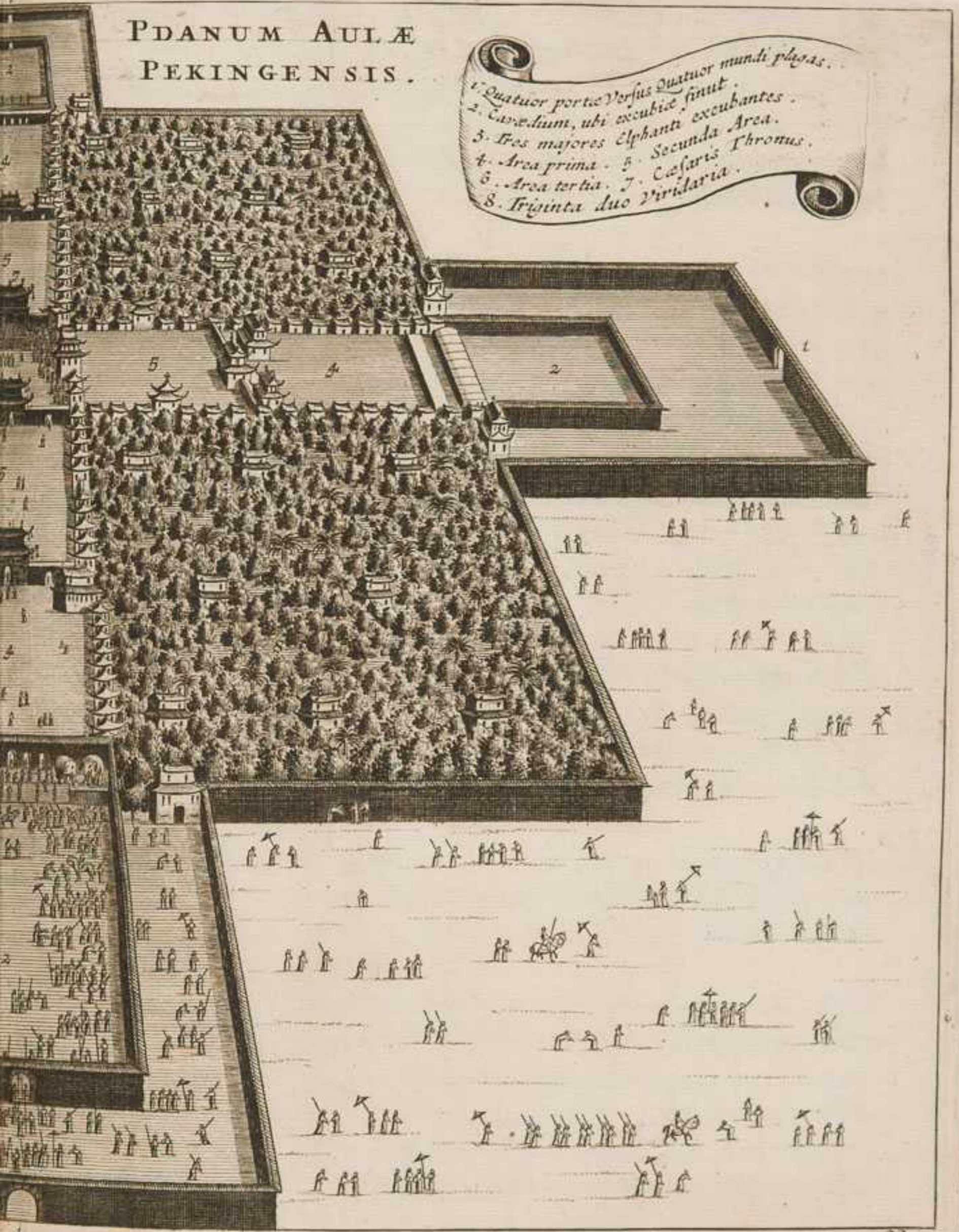
PLATTE GRONDT VAN
SKEYSERS HOF IN PEKIN

De vier Doortge nae de vier hoeken der Waerelt.
 1. Het voor Hof daer de Wacht houdende.
 2. Drie Grootte Olyghanten de Wacht houdende.
 3. Het eerste Pleyn. 4. Het Keyfers Troon.
 5. Het derde Pleyn. 6. des Keyfers Lust-
 7. Tuyn en dertien Kestelyck Paleys Lust-
 8. dooven Vyvers en andre vermaecklyckheyt.

PDANUM AULÆ
PEKINGENSIS.

*Quatuor portæ versus Quatuor mundi plagas.
 1. Cavendum, ubi excubite sinut.
 2. Tres majores Elephantæ excubantes.
 3. Area prima. 4. Secunda Area.
 5. Area tertia. 6. Cæsaris Thronus.
 7. Triginta duo Viridaria.*

habitata ædificia ; cum plures quam sedecim mille homines in Palatio degant : est & gerontophrophium, in quo senes decrepiti aluntur.

Omnia ædificia intus extusque magnificentissima , auro & statuis ac opere Topiario ita exornata, ut spectantibus stuporem præ admiratione injiciant. Frontispicia ædium firmis columnis suffulciuntur amplis ex secto marmore ambulacris decorata. Quicquid lignorum lapidibus insertum, lacca Cie illitum , aut auro obductum cernitur. Tecta flavis & instar auri Sole fulgente resplendentibus , ex luto coctis imbricibus pulcherrime micant : unde error ortus auro puro Palatii tecta constare. Singulæ tegulæ clavo caput inauratum firmantur : ut nihil in Palatio , quod non sit flavi & regii coloris , conspiciatur.

Præter illam illuvie & gramine fœdam fossam , alia adhuc profundior crebris mæandris per totam aulam discurret, ac varios lacus facit, hortos, Paradisos, lucos irrigat & humectat. Hæc fossa aquas suas ex fluvio *Yo* , cujus fontes in montibus *Jociven* ex palude *Si* oriuntur , accipit ; tanta profunditate , ut magnarum navium sit ferax , & ejus beneficio onerariæ naves in ipsam aulam merces suas deferant. Idem fluvius rivos suos in hac aula per arte factos montes & rupes dispergit. Non aliâ in re clarius Sinen- sium ingenium, quam in montibus ejusmodi artificiosis elucescit, ubi ipsam naturam superare videntur. Ex lapidibus & marmore fiunt, hinc inde floribus & arboribus pulchre exornati. Ditiorum & Mandarinorum horti ac Palatio iis superbiunt. In *Pekingensi* territorio reperiuntur, qui non speluncas modo, verum cubicula, aulas, scalas, vivaria & omnis generis arbores habent, tanta arte, ut Europæi nostri palmam Sinis concedere cogantur. Usus horum montium arte factorum est, Solis ardores æstivo tempore gratissima umbra & frigida aura frangere, spiritus reficere, convivia celebrare & studiis incumbere.

Sunt, in quibus Labyrinthi tot erroribus confusi, ut vix trium spatio horarum emetiri possis. Innumera alia sunt, quæ fidem & admirationem superant : sed vel ex his constat, quantus aulæ & urbis *Pekingensis* splendor sit, quæ compendium totius Imperii Sinici est.

Moris *Pekingæ* est, ubi in conspectu Imperatoris comparuerint, argumento præsentia transiisse hac vice, ut tribus ordine Imperatoriis conviviis excipiantur Legati gentium nationumque, quorum singula decennio circumaguntur, integro mense ad *exactionem* requisito. At quia celeriori Legatis reditu opus erat, quam ut tam diu solennia expectarent, intercessione supremi Cancellarii non absque multis instantiis obtentum fuit, ut tribus continuo ordine diebus conviviis absolverentur.

Secunda post meridiem hora ejusdem, qua *Magni Chami* præsentia fructi fueramus, Mandarinus *Pinxentou* aliique *Kantonenses*, qui *Pekingam* nos seduxerant, Imperatoris nomine domum *Lipui*, qui vel Cancellarius vel Regni Præfectus vocari potest, evocati ad splendidum convivium fuimus.

Legati

Legati quoque *Mogolum* Indorum, *Sutadzorum* & *Lammazum* aderant. *Hollandi* à dextris juxta *Mogolicum*; cæteri ex adverso comitatus singuli retro confederunt. Duabus vicibus splendida congesta fercula: primæ mensæ fructus, & ex saccharo tosta bellaria: alterius ex ovibus, Bubus & Camelis coctæ carnes. Singulis Legatorum separata mensa, & ex comitatu duobusidem honos habitus; triginta argenteis patinis cibarium molem ægre sustentantibus. Magni *Chami* repræsentans aulæ Imperatoricæ Magister solus lato, & sublimi scamno cruribus complicatis suæ infidebat mensæ, duobus juxta Magnatibus aliis, qui cuncta observantes Legatis hilarem vultum præbebant. Cibos non alii præter nobiles & purpuratos, mensis servientes inferebant.

Antequam Legati discumberent, omnes simul Boream versus, qua plaga *Magnum Chamum* versari tum dicebant, reverentiam ei corpore ter inclinato exhiberi jussi fuerant, eo, quo ante Thronum veneratos diximus.

Sublatis bellariis, carnes assæ elixæque tribus tantum patinis apparatu adeo sordido, ut nausæam potius quam appetitum excitarent. Finito fere convivio, magister aulæ famulis omnes, quæ coram se, patinas auferre jussit; ipse unam tantum, parte Cameli cocta oneratam, qua famelici instar pascebatur, retinuit. Quicquid ciborum restabat Legati more gentium, secum in sacco auferre jussit. Jucundissimum spectaculum, videre Tartaros coriacea sacco sua & ovillis pellibus confutos thoraces ingestis cum pinguedine & destillante carni jure ciborum reliquiis farcire effluente per sacco sanie, & vestibis eorum cereisque sevo relucetibus. Certamen inter ipsos, quis plurimum semifarum frustarum abriperet.

Post prandium athena ex auro argentoque plena potu *Sampson* afferbant, quam in malluvia effusum, inde ingentibus cochlearibus in aurea & argentea carchesiiis infundebant, hospitibus sorbendum porrigentes. Potus is ex lacte dulci distillatus perhibebatur, ac peculiaris Magni *Chami* esse, cujus cellarium hospitibus tam longinquis eo liquore tristitiam corde expellere deberet. Viribus vino adusto haud inferior, & cum multoties Legati paribus haustibus architriclino respondissent, quicquid restabat, auferre secum jussi; sed militibus portæ adstantibus, aliisque haud parva eorum delectatione distribuerunt. Ita cum denuo Imperatori, inclinata ad Boream facie gratias egissent, haud parum illa die tot corporis flexionibus fatigati, in Palatium se receperunt.

Altera die & secundâ Octobris *Tutangus* sive Imperii custos Legatos interrogavit, *Verumne esset quod vulgo de Hollandis perhiberetur, triduo integro sub aquis eos vivere posse.* Nam & hoc Lusitani atque Jesuitæ credulis Tartaris insussuraverant, nos & extorres esse & ex præda maritima, piscium instar, supra & intra mare vivere. Legati, irrisa clam vanitate talia vel rogantium vel fingentium, *Mercaturæ mutuæ cum illis omnium jure gentium exercendæ ergo se venisse dicebant, id quod per plurima orbis totius regna absque fraude*

fraude & dolo facerent; Optasse idem in Sina sibi concedi. Tutangus sibi idem votum, nec de fore honestis eorum desideriis suam industriam, respondit. Legatis ipsi demonstrantibus inutiles hæcenus & parum proficuos conatus, quos adhibuissent nunc aliter fieri non potuisse dicebat; redirent altera vice, ac Chamo gratias pro amicitia, in quam recepti, agerent, libera per univrsum regnum commercia se haud vana jactantia ipsis polliceri, neque sumtus formidandos: Exiguas quasdam largitiones magnis promovendis destinationibus suffecturas. Ita Legati primo convivio solenni exacto, altera die post meridiem secundum auspiciati sunt, Legato Mogolico adversum Legatos cum aliis magnificis Mandarinis ac præcipuis aulicorum confidente. Mox deprehensum, majori affabilitate ac affectu Mogolicos excipi, nostris mirantibus & interpretem causam rogantibus, nondum huic, qui convivium præbebat Domino munera honoris ergo exhibita, dixerunt. Res adeo Legatis improvisa, qui Pinxentoum cæterisque Kantonenses Mandarinos sufficientibus Nankingæ donis, quibus Magnates Pekingenses remunerarentur, pro officiis præstandis instruxerant, ut tum demum se deceptos sentientes, rationem accepti expensique exegerint, ipsis eo prætextu abeuntibus, quod eos, in quos munera distribuissent, metu indignationis Magni Chami nominare non ausint. Hac & aliis causis, quod nondum ex voluntate Imperatoris res nostræ expeditæ essent, tertium in decimam quartam Octobris convivium rejectum fuit. Quæ cum illuxisset, equis ad Palatium secundi Cancellarii jam muneribus placati & longe aliter quam hæcenus erga nos animati, magnifice & humanissime tractati fuimus. Cumque aliquoties mutuis poculis frons exporrecta, nomine Magni Chami Imperatoriis donis remunerandos nunciabant. Dona duabus longis tabulis eleganti ordine disposita conspiciebantur. Ac primo quidem munera Domino Generali Johanni Maatzuiker à Magno Chamo destinata porrigebantur, quæ à Legatis in genua more Sinico procumbentibus utraque excipiebantur manu. Deinde singuli tam Legati, quam comites eorum, nomine prælecto evocati, sua quisque dona ingeniculans accepit. Ita sine his ceremoniis imposito, cum ter iterum Thronum Magni Chami Imperatorium incurvato corpore & flexo capite venerati fuisset, domum equis reverti acquievimus.

S E R I E S

Munerum à MAGNO CHAMO
donatorum, primo

Strenuo Gubernatori Joanni Maatzuikero.

*Trecenta argenti Teila.**Quatuor volumina serici Damasceni non picti.**Quatuor volumina serici nigri, totidem caerulei.**Quatuor volumina caerulei Damasceni.**Quatuor volumina serici attalici, quorum duo cum Draconibus.**Quatuor volumina serici Phrygiani**Duodecim volumina serici Picti.**Decem volumina serici Depexi.**Quatuor volumina caerulei picti Damasceni.**Quatuor volumina Xylini,**Quatuor volumina Bombycini,**Quatuor volumina nigri Holoferici.*} Sinis & mer-
catoribus, { *Thuis.*
Peling.
Hockjens.} Sinis & mer-
catoribus, { *Gazen.*
*Foras.**Legatis, qui aequalia omnino munera
accipiebant.**Centum argenti Teila.**Quatuor volumina Serici picti.**Quatuor volumen Xylini.**Quatuor volumina Serici depexi.**Tria volumina Tramo-serici caerulei.**Tria volumina nigri Damasceni, totidem caerulei.**Duo volumina Serici attalici.**Unum volumen nigri Holoferici.*

Secretario Henrico Baroni.

*Quinquaginta Argenti Teila.**Duo volumina Serici picti.**Duo volumina Xylini.**Unum volumen Damasceni.**Unum volumen Serici attalici.**Unum volumen Holoferici.*

Aulicis,

Aulicis, qui æqualem cunctis portionem
largiebatur; videlicet.

*Quindecim Argenti Teila.
Duo volumina Serici depexi.
Duo volumina Kuntowaat.*

Interpreti *Antonio Carpentier.*

Triginta Argenti Teila.

Interpreti *Antonio Duret.*

Toga Damascena Serico attalico circa colla prætexta.

Mandorino Pixentoo.

Toga palmata inauratis Draconibus rigens, quæ ex tempore induenda erat.

Reliquis Mandorinis, qui Equites creati erant.

Equi sine Ephippio.

Singulis centurionibus, qui Præsidio militari
Kantona, Pekingam præerant.

Chlamys ex cæruleo Damasceno, circa collum serico attalico prætexta.

Viginti militibus singulis.

Paludamentum ex viliori Damasceno mixti coloris.

Biduo post decima sexta Octobris, qua die *Pekinga* discessimus, duo Tartari Magnates, quorum tam frequens ad nos ab Imperatore fuit commeatio quindecim carros, impedimentis convasandis, palatio nostro ad-moverunt.

Eadem die Legati per Mandarinum *Pinxentouum* in aulam *Lipui*, ubi Senatus Imperialis habebatur, accipiendis literis ad Generalem *Bataviae à Magno Chamo* scriptis, evocati, circa decimam equis eo advehentes in exteriori aula quendam ex præcipuis Senatoribus literas, mensæ flavo Serico stratæ impositas attollentem, eas aperientem ac summam circumstantiasque omnes recitantem, conspexerunt. Duplex earum literarum, Sinico Tartaricoque charactere & lingua, exemplar erat, marginibus inauratis, dorso floribus aureis argenteisque picturato circum aureis Draconibus

conibus per spiras suas intortis. Apertas iterum convolvit & flavo linteo involutas, ne indecore comprimerentur aut maculis fœdarentur, longæ arundini inseruit ac denuo flavis linteis implicavit. Ita compositas munitasque brachiis Legatorum imposuit literas, quas genu flexo eximia reverentia exceperunt. Deinde idem Senator literas à Legatis receptis, tergo unius ex Interpretibus alligavit, qui iisdem quasi oneratus, Legatos per mediam aulæ portam, quæ suis Imperatoriis literis aperiebatur, præcedebat. In tota hac actione, neque in ullo convivio vel verbum de Belgarum postulatis movebatur.

*Literæ Magni Tartarorum Sinæque Chami, ad
Generalem Bataviæ.*

Rex has literas Bataviam Hollandicam ad Gubernatorem Generalem Joannem Maatzuiker mittit. Nostræ regiones tam longe distant, quam Occidens ab Oriente, ita ut difficulter convenire possimus. Et ab omni seculorum ad hanc diem memoria, Hollandi apud nos visi non fuerunt. Sed tu valde sapiens & boni animi, qui ad nos misisti Petrum de Goyer, & Jacobum de Keyser, qui tuo nomine coram me comparuerunt, & munera attulerunt. Vestra regio decem millibus milliaribus hinc distita est; veruntamen sincerum animum tuum ostendis, dum nostri meministi. Ideo meum quoque cor vehementer erga te inclinationem est. Propterea mitto ad te duo Serici volumina cum Draconibus, item alia duo Serici volumina, quatuor volumina Serici depexi & picti, quatuor volumina Serici cærulei sine pictura, quatuor volumina Serici undulati, decem volumina Serici picti, quatuor volumina Kin, decem volumina Phansii, decem volumina Serici rarioris texturæ, trecentas argenti Teilas. Petisti libera per meum Imperium commercia, merces invehendi & evehendi, quod populo valde lucrosum foret. Sed cum tua regio longissime distita sit & hic vehementes venti grassentur, à quibus magnum navibus periculum imminet, & sævum gelu, nivibus & grandine mixtum dominatur, commiserarer populum tuum huc adventantem. Sed si omnino placet, ut huc veniant, fac ut singulis tantum octennis huc veniant, nec plures centum viris, quorum viginti illum locum, ubi aula mea erit, adire poterint, & tum vestras merces in terra exponere ac domui vestræ inferre poteritis sine maritima apud Kantonam permutatione. Hoc ex benevolentia vestra bene ita statui & tibi acceptum fore confido. Hoc est quod te scire volui.

Anno tertio & decimo, octavo mense,
die vigesima nona Imperii

S U N G T E I

Paulò inferius subscriptum erat,

H O N G T E E T H O E P E.

Cancel-

Cancellarius Imperii ea ipsa die negotiis aulicis adeo occupabatur, ut ejus ante abitum compellendi nulla Legatis facultas data fuerit : nam eum vehementer adhuc semel alloqui desiderabant : quippe ipso amico omnia ab Imperatore impetrabilia censentur ; est enim Tapanta, ut loquuntur. Hic idem ille erat, qui postridia publicae audientiae, inter alia ridibundus interrogaverat Legatos, *an Magnum Chamum vidissent, & an verum quod jactaretur Hollandos triduo sub aquis vivere posse.* Quae ut supra dictum Jesuitarum calumnia & grande mendacium fuit.

Mensura victualium Legatis quotidie distributa.

<i>Sex Catti Carnis recentis.</i>	} Pondus Catti valet, quinque quadrantes.
<i>Anser.</i>	
<i>Due Gallinae.</i>	
<i>Quatuor calices potus Sampsou.</i>	
<i>Due Teile Salis.</i>	} Teila Sinica valet decem Maas, singuli Maas drachmam unam & semis.
<i>Due Teile Tartarici Thee.</i>	
<i>Una Teila cum duobus Maas Olei.</i>	
<i>Sex Teile Misou.</i>	
<i>Unum Maas Piperis.</i>	
<i>Sex Catti Olerum.</i>	
<i>Duo pisces recentes.</i>	
<i>Due Teile Suttatti.</i>	

Secretario Henrico Baroni.

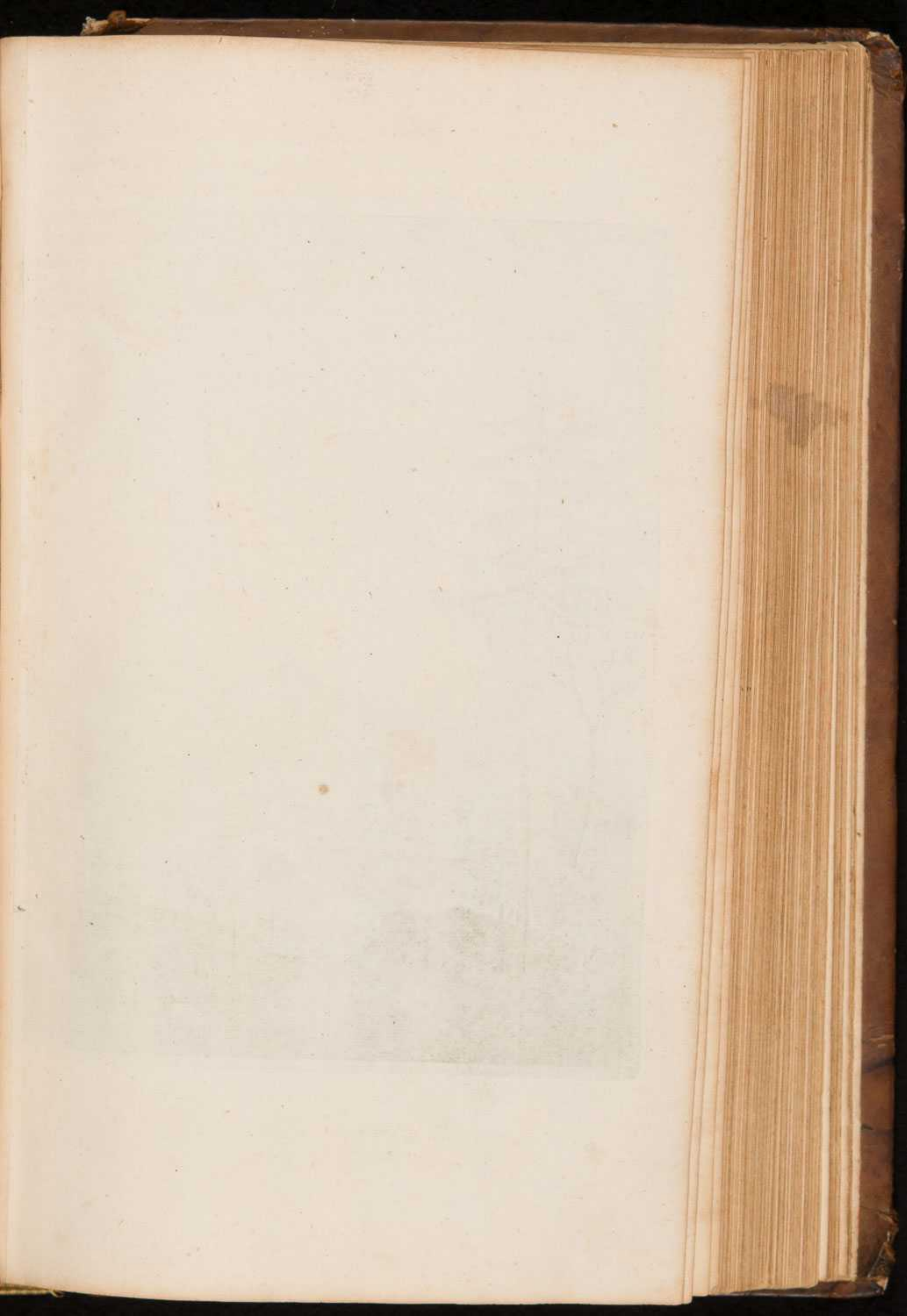
<i>Unum Catti carnis recentis.</i>	
<i>Quinque maas Thee.</i>	
<i>Unum Catti Farinae.</i>	
<i>Una mensura Taufoe.</i>	
<i>Quinque Condrini Piperis.</i>	} Condrinus est decima pars unius Maas.
<i>Quatuor Teile Suttatti.</i>	
<i>Quatuor Maas olei.</i>	
<i>Quatuor Teile Missou.</i>	
<i>Unum Catti Olerum.</i>	
<i>Una mensura Arak.</i>	

Singulis personis comitatus.

Unum Catti Carnis recentis.
Una mensura Arak. § Spiritus distillatus.
Duo Teile Olerum.
Unum Catti oryzae.

Præterea Imperatoris jussu quotidie nobis unum *Picol*, id est, centum & viginti quinque libræ lignorum ad struendum focum suppeditabantur. Ac singulis diebus recentia omnis generis poma, mala, pyra, pruna, ficus, uvæ, melones, dactyli, olivæ, cappares, & id genus aliorum magna copia. Ut & varia rei culinariæ suppellex. Verum Legati, ut rationem vivendi Hollandorum Tartaris, & Sinis ostentarent, non contenti illis, quæ quotidie ipsis ex aula suppeditabantur, propriis impensis magnifice singulis diebus convivabantur.

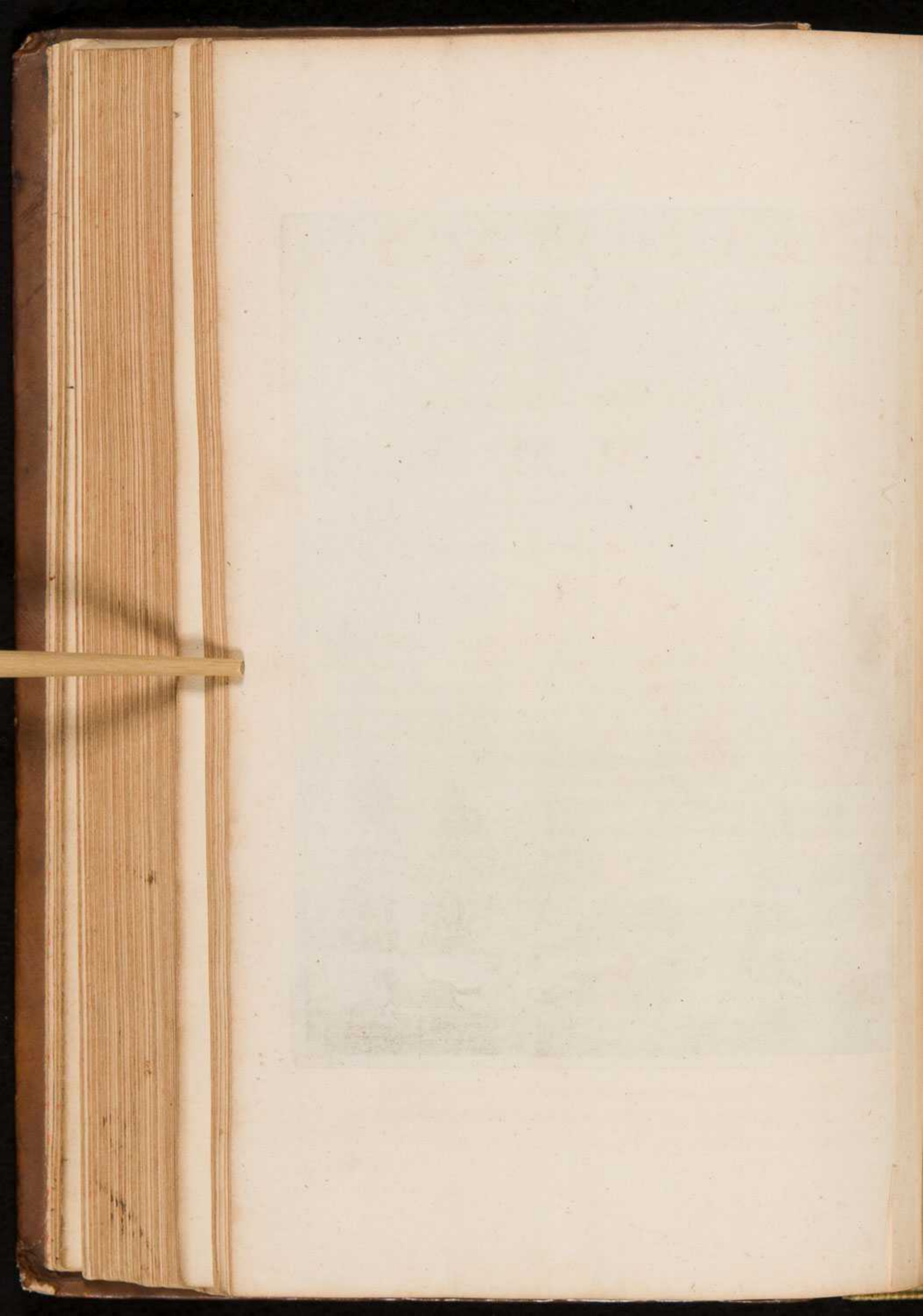

NG.

PARS QUARTA
 LEGATIONIS
 BATAVICÆ,

AD

Magnum Tartariæ, Sinæque
 CHAMUM,

QUÆ

Reditum Pekingâ, Nankingum & inde Bataviam
 Javæ complectitur.

Vix Legati literas Magni Chami acceperant, cum Deputati discessum eorum instanter urgerent, *moris in Sina esse* perhibentes, ut post exhibitas literas ultra bihorium in urbe Imperatoria nemo Legatorum inoraretur, nisi quis gravem offensam incurrere velit. Ita post acceptas literas urbe Imperatoria Peking excedere coacti, nullam omnino occasionem negleximus ambitum ejus, & posituram, ac si quid rari continet, perlustrandi; quamvis toto mansionis nostræ tempore, velut carceribus quibusdam domesticis conclusi, ne semel quidem animi oblectandi ergo libera deambulatio concessa fuit; quanquam ab Imperatore optime & sufficientissime nobis omnibus rebus necessariis interim prospiceretur, & post habitam audientiam, duplicem mensuram victualium nobis, quod raro exteris Legatis contingit, assignarunt, eo diligentius multa, dum solenni pompa ad Aulam deducebamur, visa, observata, & sciscitata sunt.

Familiâ Chevâ Imperante urbs Peking vocabatur Seu, sub Cina, Xangko, Descriptio urbis Peking. sub Hana, Quangyang. Sub Cyna dicta fuit Tanyang. Demum Taimingæ stirps pulsus Tartaris Peking vocavit. Idque nunc durat, & Septentrionalem Metropolim ac aulam, sicut Nanking Australem notat. Xuntien à Geographis Sinicis vocatur, quod cælo obediens sit. Tartaris Kambalu, id est, domini civitas dicitur, gradu latitudinis Boream versus quadragesimo, haud longe muro diffita.

Australem

Australem *Nanking* civium, militum, & Magistratum numero superat: *Nankinga* magnitudine, plateis, munimentis eam præit. Versus Austrum duo ingentes, alti & lati muri, duodecim absque impedimento equorum capaces. Interior murus ambitu quadraginta *ly*, id est, duorum cum dimidio milliarium, tam crebris scateret propugnaculis, ut jactu lapidis non distent. Superne coctilibus, intra caelo laxo constat; intus terra compacta repletur, tanta altitudine, ut nulla totâ Europâ urbs similis. Extimus murus vulgari munimento. Ad portas tria firma propugnacula: Pons fluvio ad Boream tendit, fossæ vicem habenti, impositus. Inde per Australem portam dimidiæ spatio horæ iter, antequam ad interiorem urbem perveniatur, ubi immanis altitudinis moles: inde ad latus munitio duorum tormentorum; ex qua per veterem intimamque portam in urbem aditus. Per cunctas turres ac propugnacula noctu excubiæ militum perpetim, ac si hostes in propinquo. Interdiu Eunuchi, qui omnia in aulâ possunt, portas custodiunt, vectigalibus ab illis, qui transeunt, extorquendis.

Primus ex *Taimingâ* familia Imperator *Tiencien*, qui anno millesimo quadringentesimo quarto Sinam rexit, sedem ex *Nankinga*, *Pekingam* transtulit, ut ab avo *Humduo* pulsos Tartaros, velut ex vicinia arceret. Hinc incrementa urbi & decora.

Duodecim ei portæ, per quas tota Sina quidquid pretiosum, infertur, multis navium millibus cuncta subvehentibus. Hic ærarium, & Regnorum proventus. Unde flumina & canales, si natura negavit, arte navigabiles: cuncta navigia uno quasi portu *Tiencien* conveniunt. Inde *Pekingam* tendunt. Hæc subvectio sterilem cætera urbem omnium abundantia rerum cumulat. Est ibi quoque eruditionis omnis theatrum: Ex totâ Sinâ, qui Magistratum cupiunt, congregantur, & per examina probati, ut merentur, titulos accipiunt. Plateæ Boreâ flante, nullis quippe silicibus, aut coctili lapide constratæ, itinerantibus ob lutum, vel pulverem molestæ: Solo ob nitrum & pluviorum inopiam caloribus æstatis pulverulento; unde cuncta ædium inficiuntur. Hinc ora velis tecti Magnates incedunt, quæ & pulverem cludunt, & tamen ob subtilem texturam oculos prospectu non arcent. Ipsi invisî aliis cæteros prætereuntes conspicientes nulla ceremoniarum, quæ multæ & operosæ, si agnoscantur, necessitate. Quisque pedes equestris, absque comitatu incognitus velatusque permeare potest. Et ut Boreas, ac calor pulverem: ita pluvix lutum crassum, profundum, & vix pedibus permeabile excitant. Unde nulla totâ Sina urbs difficilius transitur, luto ipsos calceos, vel ocreas attrahente. Hinc opus prævalidis equis, aut jumentis, quæ tota passim ad eos usus urbe, exiguo pretio, & arti transferendis sessoribus assueta prostant, ductoresque platearum & hominum densis per lutum agminibus commeantium gnaros habent. Neque errari, quanquam vastissima, urbe potest, quia libelli impressi, quibus plateæ & ædes omnium civium describuntur.

Sunt & sellæ gestatoriæ, sed majori, quam equi & jumenta, pretio, ^{Palanki-} _{ne.} solis fere Magiluztibus usitatæ, & portatores semper ad servitia parati, singulari civilitate operam suam offerunt. Sellæ gestatoriæ *Palankyns* vocantur, arundine contextæ. In medio sellæ, pelle tigrisinduta, cui Magnas insidet. Retro puer umbraculum capiti obtendens. Famuli binatim præeunt, & sequuntur. Primum par tabulam rubram manu gestant, postica ejus parte caudam trahente. Secundum arundines humeris gestat, arceis obviis. Tertium quadratam tabulam humeris gestat, cui aureis characteribus nomen & dignitas Domini inscriptum est. Quartum vexilla cærulea gestat. Quintum arundines cum aureis Draconibus. Sextum cum duobus capitibus monstrosis ex arundinaceo calamo pendulis.

Tandem duo præcipui domesticorum Herum gravi passu anteeunt. Hinc Dominus quatuor, sex, octo gestatur bajulis, ut dignitas requirit. Retro unus domesticorum equo ejus insidens. Inde agmen sex, vel octo famulorum arundinibus humeros onerati, ex quibus lucernæ ex papyro Sinica pendent. Interdiu sine luce, noctu candelis fulgentes. Ita divites incommoda pulveris & luti evadunt: Pauperes, quorum ingens copia, eo gravius affliguntur.

Ædificia, Turres, Pagodæ, Portæ Triumphales quamplurimæ: quas omnes inspicere datum non fuit; quia in Palatio nostro arcte jussu Imperatoris custodiebamur.

Marcus Paulus Venetus, qui anno millesimo ducentesimo septuagesimo quinto hanc urbem, cum Tartari eâ potirerentur, lustravit, eam sub nomine *Kambalu* ita describit: *Civitas Kambalu in Provincia Cathai juxta magnum*

sita flumen, ab antiquis temporibus insignis fuit & regalis. Sonat autem Kambalu civitas domini. Hanc Magnus Cham transtulit in aliam fluminis partem: nam didicerat ab Astrologis, quod imperio rebellis futura esset. Civitas in quadrum constructa, in gyro complectitur viginti quatuor milliaria, quolibet quadrati latere sex habente milliaria. Muros habet dealbatos, altitudine viginti passuum, latitudinis decem, spissitudo tamen illa sensim ascendendo tenuior fit. Habet quaelibet muri quadratura tres portas principales, quae in universum duodecim sunt, constitutis juxta singulas magnificis Palatiis. In angulis quoque murorum sunt egregia palatia, ubi civitatis conservantur arma. Transeunt per haec civitatem vici & plateae rectissime, ut ab una porta liber aspectus pateat per civitatem ad portam oppositam, domibus elegantissimis palatiorum instar utrinque constructis. Porro in medio civitatis, aedes quaedam magnifica est extructa, in qua campana pendet praegrandis, cum qua vesperi tria sunt signa, post quae nemini licet domum egredi usque ad initium sequentis diei, nisi infirmorum aut parentum causa. Et qui noctu per civitatem ire necessitate cogente volunt, lumen secum deferre coguntur. Singulae civitatis portae à mille custodiuntur hominibus, non quidem propter hostium timorem, sed latronum & praedonum. Cavet enim rex summo studio, ut fures & praedatores arceantur.

Extra civitatem Kambalu duodecim sunt magna suburbia, singulis duodecim portis contigua, in quibus jugiter mercatores inveniuntur, & advenae homines. Nam propter curiam regis & multiplices mercaturas innumerus indies confluit populus, qui in subsidiis illis rerum negotia tractat. Nec habent suburbia, ut alias fieri solet, domos, quae à splendore & magnificentia domorum civitatis degenerent, solo regali excepto palatio. Intra hanc urbem nullum hominis cadaver sepelitur, sed extra suburbia idololatrarum corpora comburuntur, & reliquarum sectarum funera sepeliuntur. Et quoniam ingens multitudo exterorum hominum semper illuc versatur, habentur in subsidiis circiter viginti millia meretricum: intra verò mœnia civitatis nulla sustinetur. Dicitur non potest, quanta vis mercimoniorum & opum in hanc urbem convehatur, putares toti orbi illa sufficere posse. Advehuntur autem lapides preciosi, uniones, sericium & diversarum specierum aromata ex India, Mangi, Catham, & aliis regionibus. Nam urbs haec quodammodo omnium circumjacentium Provincia- rum est centrum. Nec transit dies ulla per integrum annum, in qua non circiter mille quadrigae serico oneratae huc ab exteris negociatoribus convehantur, ex quo ingeniosos urbis artifices mira parantur indumenta.

Postquam urbe excesseramus, in Campo aliquandiu morati, situm ejus & circumjacentem regionem admirabundi moles murorum vastissimumque ambitum lustravimus. Colles ad laevam, quibus conscensis, late per campos procul murum illum famosum per montium hiatus ac praecipitia longissimo dorso porrectum, qui Sinam Tartaria abscindit, conspeximus, dimidii, ut Sinenses referebant, diei à Pekingo, itinere, ita ut una die Pekingo adiri, iterumque in urbem remeari possit.

Ab Oriente in Occidentem quatuor Provincias *Leaotung*, *Peking*, *Xansi* & *Xensi* hic murus versus Boream cingit, trecentorum milliarium Germanicorum

nicorum longitudine, initio factò à *Leaotung* & *Korea*, ubi fluvius *Yalo* ex Tartaria influit: hinc usque ad urbem *Kim* Regionis *Xensi* secus ripam *Crocei* fluminis ad Occidentem non recta semper sed sinuatim, nunquam tamen abruptus, continuo tractu porrigitur. In *Pekingâ* apud munimentum *Hinglo* Boreale latus, & limitanea *Xensi* alti & inaccessi montes intercedunt, & apud *Croceum* fluvium *Hoang* quasi dissectus apparet. Sunt & alii parvi rivi, qui eum per arcus transmeant. Cætera æqualis, & unius etiam, ubi montes, altitudinis, triginta cubitorum, vel quadraginta quinque pedum: duodecim, & sæpius quindecim cubitorum latitudine. Hinc inde excelsæ turre, & speculæ portis suis perviæ, & munimenta habitationi præsidiorum, tum hosti propulsando idonea. Decies centena militum millia & olim & hodie sub *Magno Chamo* in eo custodiæ ergo sustentantur. Imperator *Xius* primus tanti operis pace belloque auctor, quæ pulsis Tartaris è familia *Chevâ* deleta anno Imperii vigesimo, ducentesimo quinquagesimo ante Christum, quinquennio ingenti hominum multitudine laborante, tantum opus absolvit, ex denario totâ Sinâ tres seligens. Ipse murus ex silice & saxo eâ firmitate, ut nulla rima appareat, capitali in eum supplicio constituto, cujus labore ita dehisceret, ut clavus adigi posset. Apud *Leaotung* in ipsum mare per aliquot passuum millia, navibus, ferro & rudere saburratis innixus, protenditur. De quo ita *Gonzales* parte prima libri primi, capite nono. Regni latus murus quingentarum leucarum cingit inter altissimos montes ab Occidente in Orientem magno flexu procurrens. Illum Rex *Tzintzom* bello à Tartaris infestatus fieri mandavit. Sciendum vero quadringentas leucas naturæ montes opportune elevanti centum duntaxat, reliquas humano labori debere; per quas murus montes conjungit. Surgit & completur ex solidissimo lapide, altitudine & crassitie æqualis. Hæc quadraginta duorum est pedum. Opus arduum magno subditorum onere Rex tentavit, cogens ad illud ex tribus subditis unum, ex quinque duos, qui & longorum itinerum difficultatibus, & aëris varietate omnes pene perierunt, quorum mortibus irritati cæteri trucidarunt superbissimi operis auctorem anno Regni sui quadragesimo, ejusque simul filium *Agutzi* nomine.

Omnibus collectis impedimentis eadem, qua veneramus, regia vi redeuntes utrimque campos flavis pastinacis, ut in Nordhollandia & apud *Leidam*, vidimus. Noctem in pago *Pekinsin* transegitimus, altera die urbem *Tongsiou* prætereuntes, post meridiem urbem *Sansiamvey* attigimus, ubi Imperatoris naves, quibus *Nankingo* veneramus, adhuc reditum nostrum præstolantur. Nautæ Legatis procul occurrentes, impedimenta nostra in naves deferebant, Mandarinis quos Imperator, ut *Kantouam* nos deducerent, acriter se opponentibus & volentibus, ut *Jonkas* in eum finem de novo præparatas conscenderent. Hæc *Jonka* Castellorum instar, multis intus conclavibus, sed tam profunde & pigrè aquis innatantes, ut Legati vererentur

Legati
Cælareas
naves re-
nuunt.

his se committere, ne *Mossone* flante anniversario ibi hyemare procul *Kanton* cogerentur. Ac ne nautas inter & Mandarinos lis oriretur, Legati neque his neque illis navibus utebantur, sed accelerando itineri, parvas scaphas conduxerunt. Ita omnibus expeditis una cum Tartaris Magnatibus, quos authoritatis ergo Imperator nobis comites adjunxerat, & Mandarinis *Katonensibus Sansianweya* discessimus, secundo fluvio *Guei* navigantes, & multa jam nocte prope exiguum pagum pernoctavimus. *Pinxentous Sansianweya* nobis valedixit, terrestri itinere *Lincingam*, ubi uxor & liberi ejus, contendens.

In hoc *Pekinga* Kantonam reditu eadem, qua prius via multas urbes & pagos prætervehebamur, quas olim visitaveramus: neque omnia loca, quæ appulimus, sed potiora tantum annotabimus. Vigesima secunda Octob. *Singlam*, proxima *Sinkocien* venimus. Vigesima quinta *Tonquam*, vigesima sexta *Tachu*, cujus Mandarinus se subduxerat, quod novos helcyarios procurare non posset: ita ut absque illis secundo flumine delaberemur. Trigesima prima *Lincingæ* à *Pinxentoo*, humaniter excepti & magnifice tractati fuimus, per triduum in gratiam ejus, & uxoris cum lacrimis obtestantis, ibi hærentes: tum secundo vento Boreali adeo frigido, ut cernæ navales conglaciarent, & storeis brachii crassitie propendentes tota die strix dependere: quod frigus molestum nobis intra angustas scaphas, & hætenus molli aëri assuetis fuit. Inter provehendum obviam habuimus multas cum hominibus splendide vestitis, & cantu ac Musicis instrumentis magnam hilaritatem ostendantibus, scaphas; qui Pagodas & publicas vias refecturi, copiosam in eum finem pecuniam collegerant.

Quinto Novembris molesto itinere & frigore, *Tuncham*, proximâ *Xantsin* appulimus, ubi Mandarinus quoque absentiam simulabat, quod helcyarios procurare non posset. Legati, ut expedirentur, quos in publico deprehendebant, angarizantes, abripiebant. Sacrificulus quidam, cujus servus quoque inter coactos erat, in genua prostratus magna animi perturbatione exclamabat: *Quæ hæc est impietas, quod ne sacrorum quidem ministri à tali labore excusantur?* Legati reclamabant: *Negotium Imperatoris servitio Diaboli præferendum & servo ejus mercedem victumque pro labore accipere.* Ita Sacerdos pacatior acquievit.

Octavo Novembris *Cinning*, decimâ tertiâ *Taujiencien* conspeximus. Inde *Croceum* flumen inveci.

Decima septima urbem *Jancefu* appulimus, ubi frater Proregis *Kantonensis* junioris nothus, splendide nos excepit: cui postquam valedixeramus, vigesima Novembris magnum flumen *Kiang*, altera die *Nankingum* venimus. Hic eodem extra portam aquariam, ut ante, loco subsistentes, quod à Præfecto ad iter accincto, tam celeriter, ut quidem optabamus, nova navigia impetrare non potuimus: unde occasio nobis data urbem exactius lustrandi & molestias itineris in amœnissimo *Sinæ* loco depellendi. Ego ea

commo-

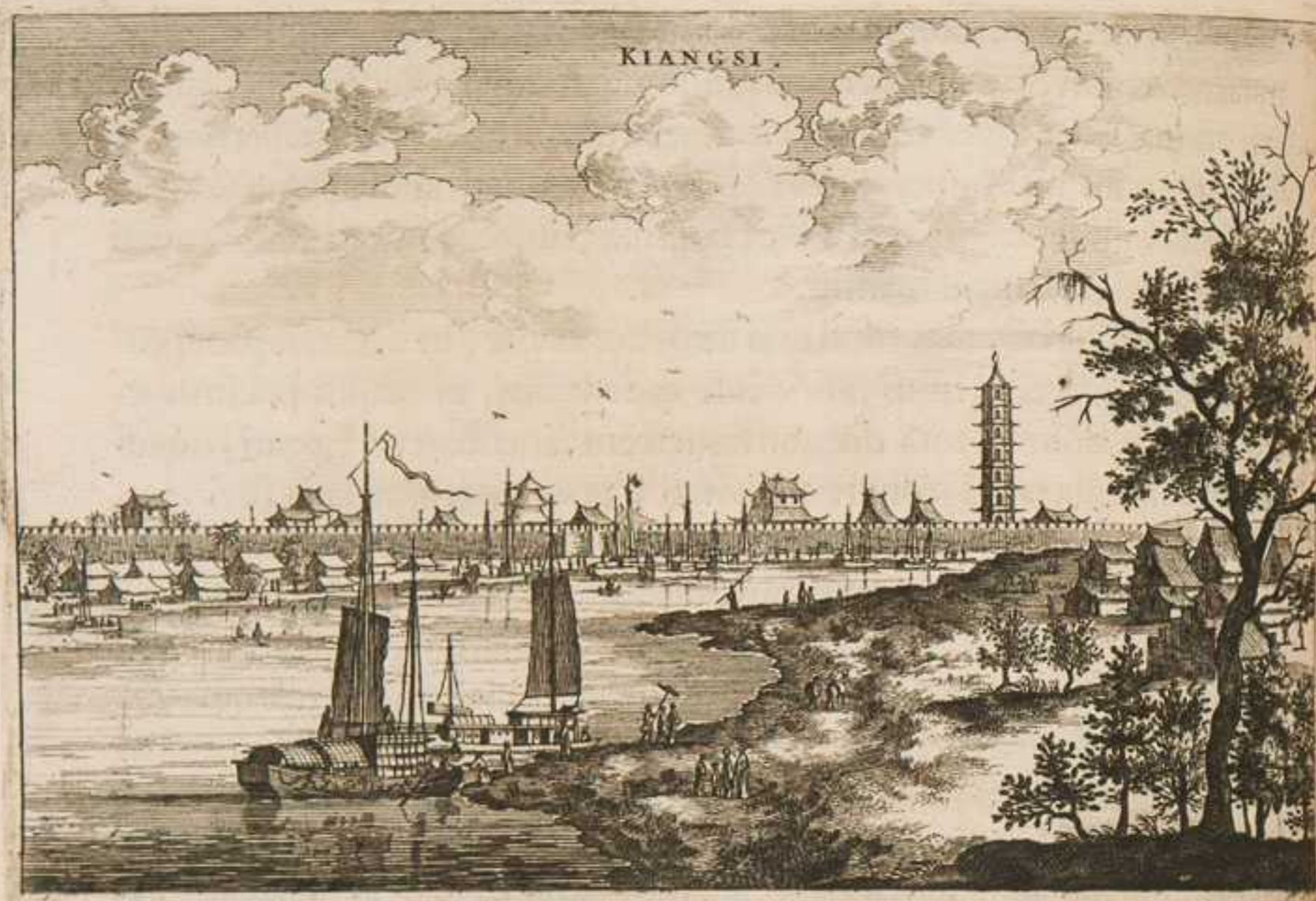
commoditate usus, denuo collapsum Imperatoris Palatium ingressus, ruinas murorum & congesta rudera ultimum lustravi. Per foramen quoddam ad interiora super cumulis confractarum structurarum penetrans eo veni, ubi olim ipsi Imperatores habitaverant: Sed omnia penitus diruta & dejecta, nihil integri, sed moles confusæ, ac indigestæ pristinam quasi magnificentiam lamentabantur.

Altera die hybernales venti tam atrociter sævire, ut extra scaphas prospicere vix liceret, nivibus tam dense cadentibus, ut oculos præstringerent & tectis ædium, tota die non liquefcens, incubaret. Legati, quamquam multis locis ad convivia invitati, propter tempestatis sævitiem, nusquam progredi poterant. Tantum duos Publicanos supremos, qui in suburbio habitabant, quorum unus Sina, alter Tartarus, uterque magna autoritate spectabilis, visitarunt, à quibus tubarum tympanorumque festo applausu excepti usque in multam noctem inter varia colloquia detenti fuerunt. Legati ad Papam vel Sacerdotem famosi Pagodæ *Paolinxi* me adventum eorum nunciatum, & ichnographiam Pagodæ, quam primo adventu nostro promiserat, petitum, ablegarunt. Petierat quoque à Legatis, ut saxum memoriæ ergo, cui Latinis literis, qui & quare eo loco fuissent, inscriberetur, erigerent ac picturas suas, inter *Longas* sive præcipuos sanctos, constituerent. Ego imagines Legatorum gypso expressas in præcipuo Pagoda stylobatæ innixas, cui inscriptio Latina, quam ipsi supeditaveram, incisa erat, Rogabat *num omnia recte*; dicens *Oioya pauo Popsan*. Respondi: *Hollandos imagines libenter videre, sed non in templis*. Postquam omnia lustraveram & templi sciagraphiam acceperam, humaniter & valedicens, ad nostros redii.

Legati visitant duos Publicanos.

Decima Novembris *Nankingæ*, ægre navibus & nautis impetratis discessimus. Decima quinta excessam rupem, quam primo transitu nostro in memoriam *Wilhelmi vander Beeck*, *Beeckenburgum* appellaveramus, prætervecti fuimus. Fluvius *Kiang* hoc loco dimidii latitudine milliaris, tempestatibus, aut hyeme grassante, nec mitius, quam ipsum mare sævit. Ad dextram brevia, & sub vadis latentia saxa, quibus scapha Interpretum alifia, magno foramine in carina dehiscebat, aquis tanta copia irrumpentibus, ut momento quasi submersioni proxima esset, & cum ventus interea impetuoso reflaret, nemo in auxilium appropinquare ausus fuit. Tandem post multum laborem scapha iterum liberata, fere noctis ad reliquam classem *Anbingam*, ubi expectabamus, appulit.

Decimâ nonâ occaso Sole *Nankangam* venimus. Ventus tam vehemens tota nocte sæviebat, ut naves nostræ ejus impetu vinculis solutæ mutuis ictibus se verberarent, ac ægre in statione contineri possent. Hæc tempestas absque pausâ ad vigesimam primam duravit, tum ventis aliquomodo sedatis, iter nostrum per mare *Poyan* prosequentes, ad pagum navibus copiosum *Ucinjeen* appulimus, & mox novis helcyariis instructi, discessimus.

Incendium inter ea plures quam centum elegantes domos in cineres & favillas redegerat.

Vigesimali tertiâ ad urbem KIANGSI dispersam sæva tempestate classem nostram deprehendimus. Et cum triduo hic subsisteremus, occasio mimi data fuit hanc urbem ab altero quoque latere depingendi, ut ex *Icone* patet. Novis scaphis acceptis vigesimali sextâ discessimus, sed parum provectoros impetuosus ventus ad mœnia iterum urbis, ubi tuto pernoctavimus, rejecit. Tam vehemens frigus erat, ut una nocte glacies multis locis homines ferret. Circa vesperam densa grando nivalibus pluviis mixta, ut ægre extra scapham prospicere licuerit.

Altera die mane progressi, montes ad utramque fluvii ripam nivibus late candentes apparebant. Ventus ab Notolibicum acriter flans densas per aërem nives spargebat: & quia præterita nocte pluvia glacialis ac sequente gelu, storeæ & scaphæ ob levitatem vix vestigia absque periculo lapsus, incedentium ferebant, magno helcyariorum incommodo, qui ad ripam ægre pedes figere ac scaphas protrahere poterant.

Prima Januarii anni millesimi sexcentissimi quinquagesimi septimi urbs *Kimmungam* conspecta, unde altera die, non absque magno labore novis helcyariis impetratis, quod asperitatem tempestatis cuncti reformidarent, secunda post meridiem discessimus. Quinta urbem dirutam & desolatam *Vannungam* prætervecti, ab ejus gubernatore candelas inter alia lautia ex pinguedine arboris cujusdam, ut altera parte describitur, confectas, insigni splendore, dono accepimus. Et cum novos helcyarios ac naucleros sive quibus flumen hoc loco vix navigabile est, altera die perreximus.

Scopuli

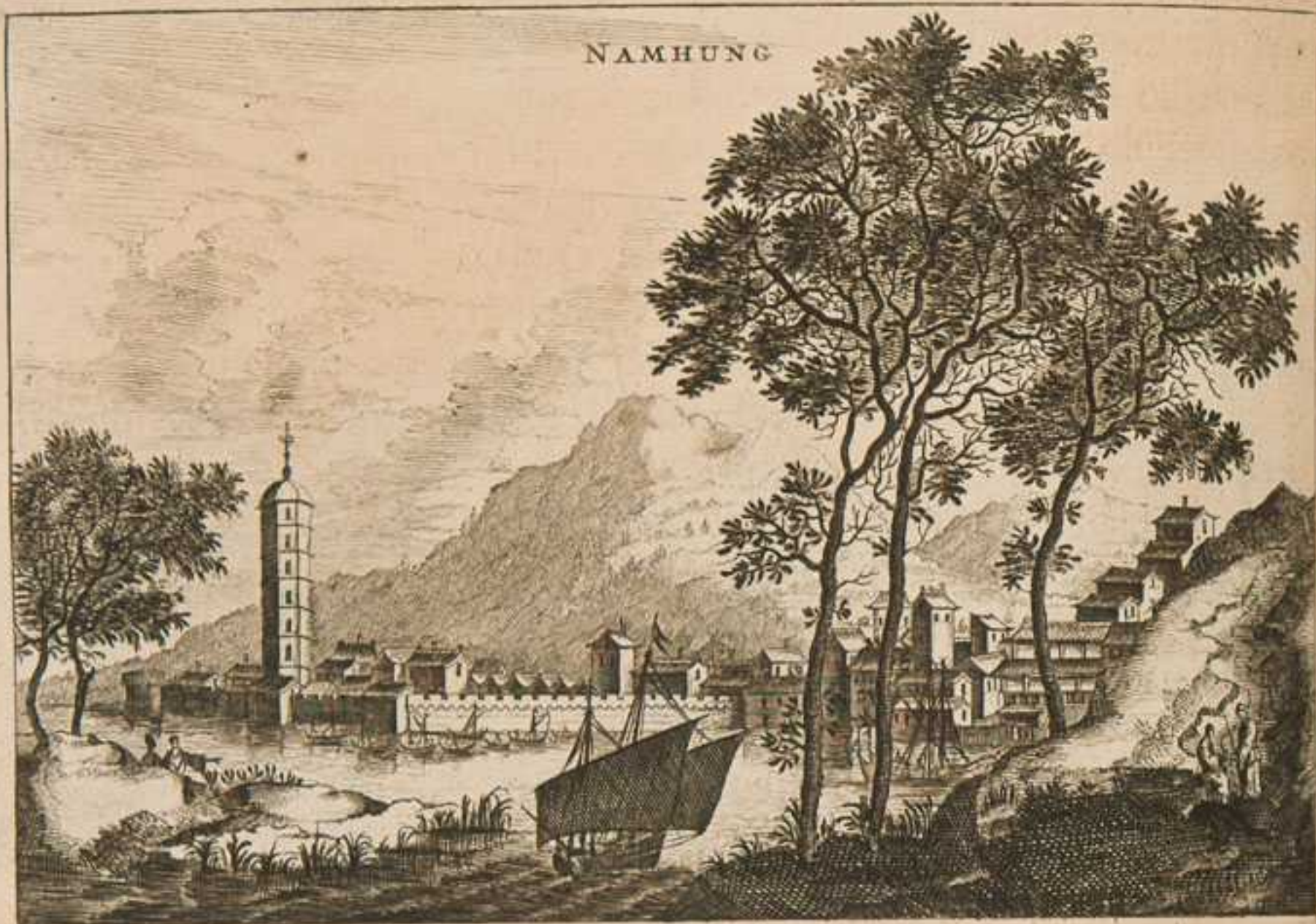
Scopuli & fyrtes non absque periculo, dum subveheremus ob altitudinem aquarum ut conspecti, nunc aliquot pedum spatio supra undas prominentes, medio flumine occurrebant. Legatorum scapha nona Decembris acuto scopulo infixæ, & perforata magno hiatu aquas tanta copia admisit, ut proxima submersioni fuerit, nisi eam omnibus viribus ad ripas tractam in sicco collocassemus. Foramine in prora, nullo ad manus fabrili instrumento, non terebrâ, non securi, non clavis, ut poteramus, clauso, hora undecima periculosum rupibus locum, qui *Vamungamo* usque ad Pagodam quendam exiguum, cui Sinæ & Tartari fortunando itineri sacra faciunt, per tria milliaria extenditur, emensi sumus.

Decima Januarii urbs *Kancheu* in conspectu cum gubernator nomine *Tutangi* legatos humaniter salutavit, & quid *Pekingæ* transactum, roganti cum exposuissent Legati, ad *Tutangum* quæ audivisset relaturus, rediit. Eum cum præcipuis ex nostro comitatu *Jacobus de Keyser* (nam alter Legatorum *de Goyer* valetudine se excusabat) gratias *Tutango* pro tanto honore acturus simulque ei valedicturus, comitabatur.

Undecima Januarii sereno & frigido aëre, ripis utrimque gelu albicantibus, cataractas varias & brevia prætervecti sumus, helcyariis sæpe ad petus in aquas immerfis, ut scaphas saxi adhærentes defenderent, miserabili imprimis per hyemem labore, tanto undarum rigore, ut ipsa ossa & medullas penetraret, neque miserorum ulla habebatur ratio, sed ut erant uvidi ac rigentes, absque intermissione ad opus adigebantur. Dum difficilia hæc & periculosa loca prætervehimur, funis scaphæ Legatorum supremo malo alligata & velo proxima casu retro collem alicubi adhæsit, & cum tam subito laxari non posset, malus cum velo confractus in aquas decidit. Tartari arundineta secus ripas incenderant flammis vento adeo invalescentibus, ut scapha ægre incendium evaderet, alteri appulsa ripæ, ubi Tartari duos magnos arundines confracto malo alligantes eam iterum ad navigationem expeditaverunt.

Decima quinta urbem *Nangan* classe nostra attigimus, in cujus Austrini suburbii spatiosa domo (nam altera in qua Legati olim divertent, funditus interea à Tartaris cum exercitu transeuntibus diruta erat) hospitabamur. Unus *Kantonensium* Magistratum qui recens nobiscum in hanc urbem venerat ad præfecturam novam contendens, Legatos visitavit & de *Pekingensi* negotio interrogavit: cui cum Legati cuncta exposuissent faustum precatus iter altera die discessit; nos decimâ nonâ abivimus.

Periculosiora & difficiliora fluviorum loca emensi cum toto apparatu nostro partem viæ terra, per montes *Nanganâ Nambungum* ducentes, conficere cogebamur. Legati, quisque, in *Palankina Nankingæ* huic usui parata, comitantibus triginta militibus, summa celeritate per montes illos, absque cessatione, aut pernoctatione, ea adhuc die

19. Janua-
rii NAM-
HUNGAM
appellunt.

NAMHUNGAM venerunt, in magno & celebri diversorio, Pro-
regis *Kantonensis* quod in singulis mensibus Imperatori viginti quinque
Teilas Argenti pendet, hospitantes. Priori itinere unum hujus urbis latus
descriptum exhibui : nunc alterum quoque pulcherrimo aspectu, hac ta-
bula exhibetur.

Novis instructi navibus vigesima prima Januarii naufragas prætervecti
cataractas mirabiles rupes *Suitjeen*, & montana, quibus olim nomen *quin-
que capitum Equinorum* imposueramus, procul conspeximus.

Vigesima quarta secundo cursu urbem *Saocheu* perventum, ubi denuo
de malis vela expandimus, quod brevia & scopulos emensi patente jam
fluvio, æstu etiam adjuti, proveheremus.

Vigesima quinta Januarii celeberrimum illa ora Pagodam *Kon-jan-sjan*
prætervecti, altera die montes admirabiles *Sangwonhab* conspeximus. Et
quia aquæ viginti pedes jam depressiores erant; quam cum primo transire-
mus, hinc cacumina montium longe suis intra nubila reconditis verticibus
horribiliora apparebant. Tum demum pericula, quæ & itu & reditu per
rupes illas modo sub undis latentes, modo super illas elevatas exhausera-
mus ac quantum nobis adhuc, tam humili aqua, inter asperrimas cautes,
exantlandum esset molestiarum ac discriminum, cum stupore contempla-
bamur, tanta fluvii præcipitantia, ut ipsa celeritas ejus horripilationem
nobis conciliaret.

Eadem adhuc die sera vesperâ Oppidum *Sanyuum* attigimus & apud
illud pernoctavimus. Prima luce profecti, eadem die *Xant sui*, cujus
campi & plana tentoriis ac equis militibusque ingenti numero in procinctu
ad

ad expeditionem stantibus, scatebant, ac paulum progressi pagum FAESAN venimus. Cujus conspectus imprimis jucundus pictura representatur: nam in primo itinere, quod admodum sero eo appellere-mus, copia ejus perlustrandi data non fuit. Fertilissimo circum circa ad fluvii ripas agro gaudet.

Vigesima octava Januarii Decembri *Kantonam* iterum attigimus. *Franciscus Lantsman*, cui durante Legatione, commerciorum in hac urbe cura commissa fuerat, & cum duabus navibus ac reliquo comitatu hic manserat, intellecto Legatorum adventu, scaphis aliquot magnifico apparatu nos excepit. Tormenta ex navibus ordine, summo cum fragore, explodebantur. Tartari Magnates nobis ab Imperatore socii itineris dati, tormentorum tonitrua & navium formas nunquam ante conspectas, admirari. Mox antiquo excepti hospitio Legati, cuncta cum cura prae-parata & disposita invenerunt, *Lantsmanno* propterea primario Mercatori gratias singulares agentes.

Literæ Imperatoris ad Præfectum Indiarum Generalem *Johan. Maatzniker* scriptæ, ab *Henrico Baron* mercatore secundario ambabus elatæ manibus sub umbraculo & duobus vexillis, pomposè gestabantur. Post eum Legati Ordine Magnifico apparatu, & tormenta in lætitiæ signum ter explosa, mœnibus innumera multitudine, quanquam serum diei esset, spectatum plenis, & eventum rei avidè expectantibus: nihil enim magis incolæ, quam libera cum Hollandis commercia, optabant.

Altera die Vigesima nonâ Januarii Legati cum toto comitatu Proreges matrem Proregis junioris à *Tutangum* salutarunt, ac successum negotii expo-

fuerunt. Senior Prorex juniorque nos poculo *The* exceptantes de difficultate frigore & molestiis viarum loquebantur. Mater Proregis junioris in conspecta, per literas quasdam, humanitatis indices, gratias Legatis pro honore egit. *Tutang* post bihorii in ædibus Secretarii sui expectantiam, tandem nunciari jussit, se, ubi *Pinxentous* advenisset, audientiam ipsis daturum.

Trigesima Januarii Vicarius junioris Proregis splendido convivio Legatos excepit, culpa in Lusitanos Sacerdotes Pekingenses rejecta, quod res nostræ non ex voto successissent, ac valde se iis infensum simulabat, quod passim sparsissent tres tantum in Europa Reges, quartum *Johannem Lusitanum* esse: Hollandos vix terræ angulum possidere, & ei tributa pendere: quæque alia ludibria præterea excogitare poterant. Legati eadem die Mandarinum *Tofu* salutarunt, qui humaniter exceptis dixit *Poët sien sieum*, aliosque Magnates non audere illos intromittere, quod apud *Tutangum*, cujus præcipua autoritas, nondum audientiam habuissent.

Legati à
Seniori
Prorege
excipiun-
tur.

Prima Februarii Prorex senior Legatos, cum *Francisco Lantfmanno* & *Henrico Baron* Secretario, viginti comitantibus aliis, in aula sua splendido convivio excepit. Primo potu *The*, more Siniico talem Legatis adventum gratulabatur, ac ut hilares, curis omnibus sepositis, essent, monebat. Tum inter tympanorum & tubarum sonitum cibus per mensas singulas dispositis aureum poculum vino plenum per duos nobiles Legatis oblatum, ut illud phialis suis exhaurirent, Proregis jussu, exhibitum. Durante convivio, duo nautæ Hollandi captivi à Prorege vocati, qui ingenua, Tartarico more, coram eo procumbentes, ubi hoc triduo fuissent, rogabantur: illis se haud recte valuisse respondentibus, post Legatos confidere, ac ex propria mensa aliquid porrigi iis jussit.

Eadem
Pompa
excipiun-
tur à Ju-
niori.

Unus horum olim apud *Kitsiabay*, alter apud insulam *Aman* captus fuerat, & uterque inter Proregis custodes corporis stipendia merebatur. Convivio ad finem spectante tubicines & Comœdi progressi, suos ludos cantillando exhibebant, ac post varias sanitates Imperatoris, Gubernatoris Generalis, Proregis ac Legatorum, salute dicta discessum fuit. Proxima die junior Prorex inter tubarum tiliarumque concentus exceptos, sedens ipse sub umbraculo magnifica pompa in medio multorum Procerum Kantonensium, eodem apparatu excepit, nullis nisi de hilaritate sermonibus, quod Legati mirabantur, ac si omni curâ Seniori relicta in utramvis aurem dormiret.

Tertia Februarii *Pinxentous* cum sua classe & impedimentis *Kantonam* venit, mox à Legatis salutatus, & post sermones utrimque habitos, in hospitium reversi sunt.

Septima Februarii postquam jam *Pinxentous* advenerat, Legati apud *Tutangum* audientiam habuerunt, & tum omnes Magistratus more consueto solenniter visitarunt, paucis tum domi ob novi anni festivitatem, quam Sinæ & Tartari magna pompa celebrant, ut alio loco relatam.

Quoniam vero Legati ipsis suadentibus Proregibus, munera quæ iis destinata erant, *Pekingum* secum sumserant, ibique omnia elargiti fuerant, ut ægre donum novi anni exiguum superesset, Proreges hi animo cœperunt esse admodum infenso, ac non tantum fœnus mille quadringentarum *Teylarum* Argenti à ministris Societatis ad iter *Pekingense*, & pro mercimoniis mutuo acceptis, verum etiam triginta quinque *Teilas* Proregibus, ante profectivum *Pekingam* pro libera *Kantonensi* mercatura promissas, quamvis nihil præstitissent, poscebant. Et utcunque Legati refragarentur, per vim tamen mille quadringentas *Teilas* detinuerunt, quas pro mercibus Societati debebant. Immiscuit se quoque civilis *Kantonæ* Magistratus, ac impedimento fuit, quo minus Legati apud Proreges conquererentur.

Cumque decima octava Februarii, Legati *Franciscum Lantsman* & *Henricum Baron* in *Palankina* ad Vicarium junioris Proregis ablegassent, in via à quodam Mandarino ejusque affeclis contumeliose domum repulsi fuerunt, non alia causa, quam quod nullis muneribus eum Legati affecissent.

Et quandoquidem Interpretum nostrorum præcipuus, *Paulus Durette*, quem Proreges *Kantonenses* Legatis adjunxerant, & qui fidelem operam præstiterat, in propria trans fluvium domo miserabiliter trucidatus fuit, Legati hac aliisque de causis, majori malo evitando, quamprimum *Bataviam* redire constituerunt.

Vigesima prima Februarii Proregibus valedixerunt: Sed neutrius alloquendi copia data. Senior dentium dolore & catarrho se excusabat, unde ad loquendum inhabilis esset. Gratiis igitur Legatis per quendam nobilem actis faustum iter apprecabatur. Junior se ob convivio exceptos hospites male habere nunciabat, ac ne ulla Tartarica arma secum auferrent, monebat. In atrio, ubi potu *The* Legati ab aulico quodam excipiebantur, fellæ, mensæ & scamna omnia disturbata jacebant: argumento Bacchi sacra celebrata fuisse. Plerique etiam, qui Legatos excipiebant, adhuc semipoti & titubantes videbantur. Legati parum his visitationibus proficiantes, ea adhuc vespera fera navim conscenderunt, altera die prima luce discessuri. Sed cum ventus mox remisisset, ancoris ad primam à *Kantona* turrim jactis, & nocte subsistendum fuit.

Vigesima tertia Magistri aularum & Præfecti militum, qui hospitium nostrum custodierant, cum Mandarinis viæ comitibus Legatos in navi nostra Proregum nomine, forti potu *Sampson* tractarunt, prosperum iter & maturam reditionem sæpe apprecantes. Post salutem Proregum aliorumque Magnatum inter tubarum & tormentorum strepitus, libatam, salute dicta, discesserunt; bidui adhuc moram nomine Proregum humanissime indulgentes. Sed nos statim velis expansis vigesima octava Sole occidente in portu *Heytamon* ancoras jecimus. Legati Præfecto vexillum Principis miserant, quod statim juxta Tartaricum de muris Castellum suffixit, argumento gratum sibi munus & acceptos Hollandos esse.

Legati valedicunt Proregibus *Kantonensium*.

Prima Martii post mediam noctem ancoris sublatis Orientali vento flante, sub Auroram insignem pagum LANTAM Notapeliotem versus promontorio adsitum conspeximus. Ædificia ejus alta & sublimia procul ex mari adspectantibus se offerunt, ut ex imagine ejus apparet.

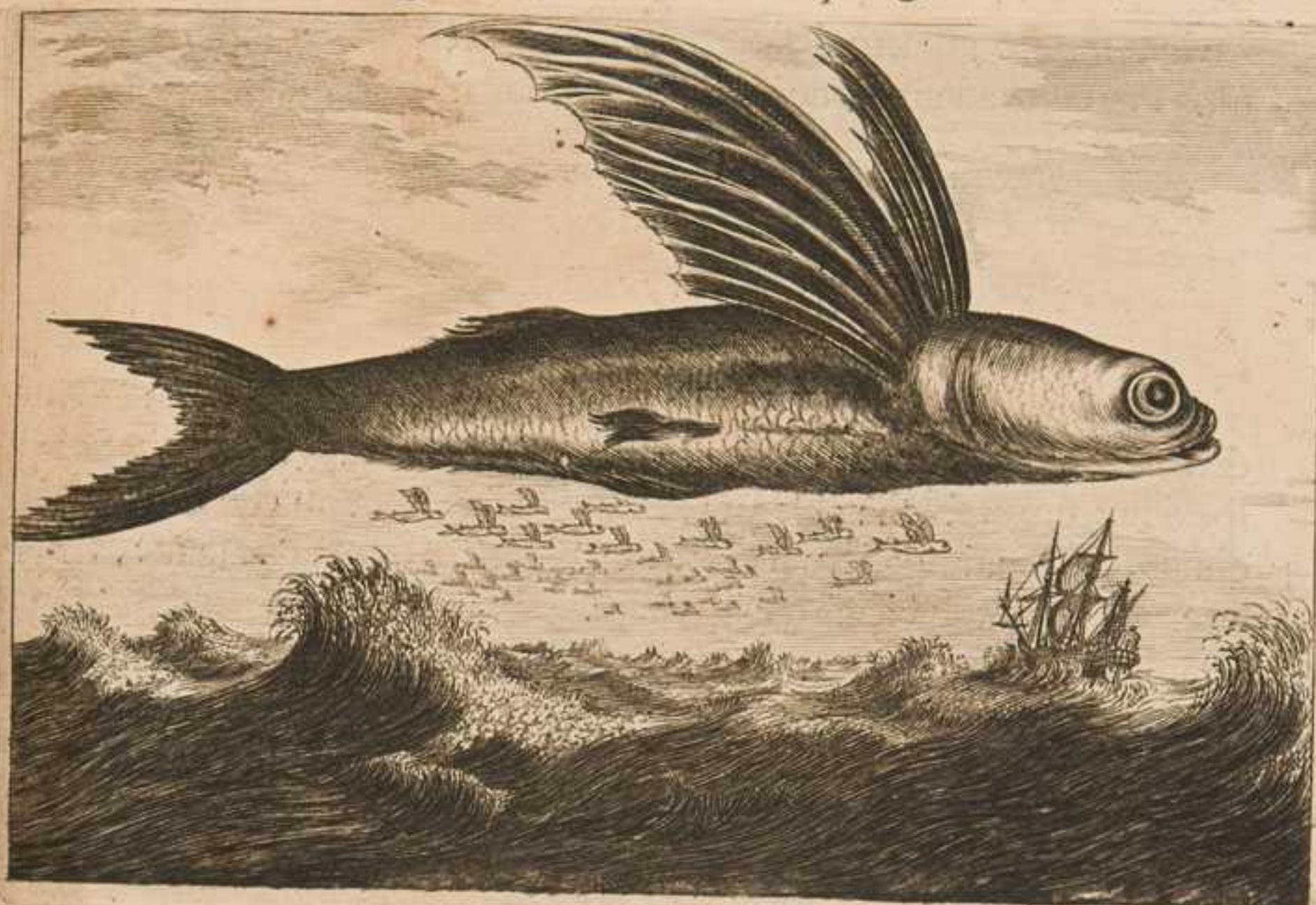
Tam celeriter ea die provehebamur, ut Sole occaso Orientales insulas *Makaonenses* à tergo relinqueremus. Sed navis *Bloemendalia* adeo erat tardigrada, ut plane eam ex oculis circa vesperam amitteremus.

Quartâ Martii montes Boreales Insulæ *Aynan* vidimus qui circiter sex milliaribus ad Barralybicum distiti à nobis jacebant. Bolide jacta fundum orgyarum quadraginta octo deprehendimus. Ventus flabat ex Orientali Notapeliote, cursus ad Australe Notolybicum.

Quoties ad littus *Aynan* (id quod etiam ad alia littora Indici maris obtinet) tempestates imminet, nautæ hoc certo signo ita deprehendunt. Quamprimum aër, qui semper clarus & serenus est, minimam nubem ostentat, semper tempestas sequitur: ita ut nauta mature vela contrahere, & periculo subducere possit. In cujus memoriam olim hæc cecinit Musa:

*Æolus ante vago commisceat æthera ponto,
Quo penitus multas quassat ad ima rates.
Semper in Hoc Ainan surgit prænuncia nubes,
Quæ tacite nautas vela præmenda monet.*

Decima Octava ad insulam Pulo *Tymon* pervenimus, ac signo dato scaphas ad nos vocavimus, ut intelligeremus, an naves aliquæ ibi nuper fuissent.

fuiſſent. Inſulani ante quatuordecim dies Jonkam Bataviã verſus & ante quatrimum aliam magnam navim, incertum unde, prætervectam referebant. Ita vento Barrapeliotem flante, curſum noſtrum ad Auſtralem Notapeliotem continuamus, mari viginti ſeptem orgyas profundo.

Vix inſula hæc ex oculis ſublata, cum integra examina VOLANTIUM PISCIUM ex aqua ſubſilientium & per aërem volitantium occurrebant. Hi piſces cavi & rotundi, longitudine majuſculæ apuæ, alas inſtar veſpertilionis habent, quæ ſub aquis natantibus pinnarum inſtar dependent. Cibus aliorum piſcium, imprimis Toninarum ſunt & avium maritimarum, quæ eas perpetuo comitantur, & aquis egreſſas pro eſca abripiunt.

Nunquam ſolæ natant, ſed agminatim degunt. Piſces, à quibus appetuntur ſentientes, vel natatu effugiunt, vel volatu tanta copia, ut sæpe vix aquas videre poſſis. Ad dimidii mali noſtri altitudinem volatu aſcendebant, ſed vix in longitudinem centum & quinquaginta paſſus extra aquas progredi poſſunt: nam quia alis non niſi humidis volare poſſunt, & illæ Solis ardore mox ſiccantur, mare illis denuo humectandis repetunt. Nullum fere animal terra marique majores perſecutiones patitur. Nam ſub aquis Toninæ, Haiæ, aliaque monſtra marina iis continuo inſidiantur: unde illorum vim fugientes ex aquis in aërem exiliunt, ac volare conantur: Vix aquis egreſſæ in avium ungues incidunt, eaſque ut evadant, iterum mari merguntur. Ita perpetuum intra & extra aquas cum hoſte hoc duplici bellum abſque intermiſſione habent. Sæpe velis aut tranſtris

navium magno numero defatigatae alis suis adhaerent, ac manibus capiuntur. Prae cuius admiratione in laudes Altissimi rapitur Musa:

*Dextra Creatoris toto praelucet in orbe,
Ut revocet stolidos ad sua vota Deus.
Arguit Auctorem piscis, qui remige penna
Aequore relicto sidera summa petit.*

Trigesima prima Martii insula *Linga* ad oram *Sumatrae* versus Occidentale *Notolybicum* in conspectu fuit. Sub auroram procul navim conspeximus, quam scapha ablegata, *Bloemendaliam* nostram esse deprehendimus, cum qua imposterum vento ex Orientali *Barrapeliote* flante, versus Australe *Notolybicum* navigavimus.

Vigesima quarta fretum *Banka* inter magnam insulam *Borneo* & *Sumatram* ingressi, & vigesima sexta apud insulam *Luciparam* egressi sumus.

Trigesima prima Martii diu desideratum *Bataviae* littustenuimus, cum viginti menses & sex dies in itu & reditu consumssemus.

Legati, simulac appulsi, exscendebant ac Amplissimo Governatori, *Indiarumque* Senatui, quicquid in hac Legatione actum, referebant, expensorum simul rationem reddentes, quae in sequentibus summis consistebant.

Munera, Proregibus ac Mandarinis Kantonensium tradita, aequant quater mille, & novemdecim florenos, decem stuferos, eorumque unum octussessum 4019-10-1.

In medio itinere Kantona Pekingam usque sexcentos septuaginta octo florenos, & duodecim octusses — — — — — 678-0-12

Honoraria Pekingae ipsi Chamo, ejusque uxori, ac matri, item Regni Cancellarius, & Mandarinis distributa quadraginta duo millia, trecentos, viginti sex florenos, septemdecim stuferos, & octo octusses — — — — — 42326-17-8.

In reditu Pekinga Kantonam usque duo millia, quingentos, & nonaginta duos florenos, decem stuferos, totidemque octusses — — — — — 2592-10-10.

Kantonae Proregibus, Tutango, & universo Senatui quinque millia, nongentos, triginta quinque, septemdecim stuferos, & decem octusses -- 2935-17-10.

Quae collecta faciunt 55552-16-9.

In naulis & rebus ad vitam necessariis consumpta sunt ab Octobri 1655, ad decimam septimam Maji 1656, Kantona quatuordecim millia, trecenti & duodecim floreni, tredecim stuferi, sex octusses — — — — — 14312-13-6.

In itinere Kantona Pekingam a decima septima Maji ad decimam septimam Junii florenorum octo millia, quingenti, quadraginta unus, sexdecim stuferi, octodecim octusses — — — — — 8541-10-18.

Pekingae ad decimam septimam Octobris octo millia quadragenti, & octoginta tres, sedecim stuferi, & octo octusses — — — — — 8483-16-8.

Inreditu à decima septima Octobris anni 1656, ad vigesimam octavam Martii 1657, mille, centum & nonaginta quatuor floreni, octo stuferi, & septem octusses ————— 1194-8-7.

Quæ collecta faciunt 43278-8-18.

55552-16-9.

Summa totalis 98831-5-8.

Pro tanta pecuniarum summa & tot itineris molestiis Legati, quamvis nulli sumtui vel labori pepercissent, nihil tamen in Aula *Pekingensi* effecerint aliud, nisi quod singulis octenniis tanquam amici Legatione ad Imperatorem defungi possent, prout ipsæ ad Præfectum literæ Imperatoris commemorant.

Et quanquam fraudibus Jesuitarum hæc res optato non successerit eventu, spes tamen superest, id quod Magnatum *Pekingensium* aliqui haud obscure significarunt, parva Legatione mercaturam liberam impetrari posse. Nam quia *Magnus Cham* contra profugos sub *Coxinga* Sinenfes bellum continuum gerit, nosque haud exiguam navibus nostris operam contra Piratas illos præstare possumus, hinc re melius perpenfa haud adeo difficiles ad commercia mutua se præbebunt.

Inter alia, quæ absentibus nobis contigerunt, cum gaudio intelleximus, validam insulæ *Zeilon* urbem *Columbo* à nostris expugnatam. Missus ad eam obsidendam cum copiis *Gerardus Hulst*, cujus industria brevi tempore, quanquam firmo munita præsidio, ad extremam deditiois necessitatem adaçta fuit, ipso *Hulstio*, dum inter primos hasta armatus vallum conscendit, glande letali prostrato; unde acrior militi animus, tantoque impetu in hostem ruebant, ut deditioe ultimum exitium prævertere coacti, urbem conditionibus tradiderint, Magno Societatis commodo, quod ille locus optimum & pretiosissimum tota India cinnamomum solus mittat. In hac expeditione præter ipsum supremum Ducem multi, & alii generosa audacia pugnantes occubuerunt, id quod victoriæ gaudium haud parvo mœrore temperavit. Controversiam quoque *Amboinensem* prudentia *Arnoldi de Vlaming* compositam, ut jam tuta iterum & libera cum indigenis commercia exerceantur, & ipsos *Bantamenses Javanos*, qui rebellaverant, bellorum pertæfos conquievissè intelleximus. Ita Societas Indica per latissimum Oceanum arma sua & classes circumfert, insulas, urbes expugnat, commercia pretiosissima cum remotissimis & ultimis nationibus exercet. Quicquid Oriens sinu suo alit & profert, id omne Societas suum facit, ac adamantibus & margaritis, vasis Porcellanis & aromatibus, serico & gossypio stipatas in patriam classes quotannis remittit, unde inexhaustus divitiarum fons, & prævalidi per Indiam terra marique exercitus contra omnem hostilem vim in armis excubant.

De quo quidem florentissimo Indicæ Societatis statu Princeps Batavorum Poëtarum *Barlaeus* :

*Fecit iter fortuna mari, pervenit ad Indos,
Et procul Eoo fixit in orbe pedem.
Memnoniæ patuere Domus, patuere Moluccæ,
Regnaque fœderibus tot sociata novis.
In thalamos Aurora tuos jam classibus itum est.
Et Batavos alibi, tectaque nostra vides.
Non satis est vicisse domi, cum Sole vagamur.
Et tanto volupe est vincere teste foris.
Sint vestræ merces Indi, sumus horrea Belgæ.
Quas Oriens fruges parturit, Arctos habet.
Servat hyems fructus, quos torrida coxerat æstas,
Et calidum gaudet mandere bruma piper.
Mittunt thura Arabes, permutant serica Persæ.
Et spaciosa suas Iava ministrat opes.
Parthica distentas onerant velamina puppes,
Poclaque Sinarum carbasa plena vomunt.
Ostia quod fundit Ganges, tot navigat unus.
Amstela, & externo sub Jove bella gerit.
Lucra sinus omnes nobis atque æquora pandunt,
Inveniunt quovis littore lucra viam.
Hesperio cum Rege solum partimur & undas,
Et formidati frangimus arma Tagi.
Qui dubitas, castella, domos, arcesque tuere.
Atque alio patriam crede sub axe dari.
Sic aliis aliis populis divenditur orbis.
Totaque se vendens machina, rursus emit.
Quæque ferax longe spatii immanibus Eos
Colligit, in Batavis continet una Domus.*

P A R S U L T I M A
 L E G A T I O N I S
 B A T A V I C Æ,
 Q U Æ
 I M P E R I I S I N I C I

Universalem descriptionem complectitur.

C A P U T P R I M U M.

*De administratione, & variis Regni
 Ordinibus.*

Imperium Sinense, ut omnia Asiatica & pleraque mundi, Monarchicum est; nam Respublicas dari, ubi vel optimi vel plebs gubernet, huic genti incognitum; Quapropter cum maxima molestia, & tædio, uti in descriptione *Pekingæ* dictum, gubernandi formas, Aristocraticam & democraticam Europæorum explicuimus, anteaquam talis gubernandi forma eorum menti pervia foret.

Rex sive Imperator vitæ ac bonorum, omniumque rerum, quas Sineses possident, absolutissimus est Dominus; ipse unus omnium omnino caput, unde Regnum Sinicum, absolutissime dici potest Monarchicum; olim Ducatus, Marchionatus, Comitatus, minorumque Dynastiarum, quos *Tuguan* vocant, tituli ac potentiæ hic æque, ac in Europa, claruerunt, verum à mille & octingentis annis, ad majorem Imperii tranquillitatem omnino extincti sunt.

Imperium est hæreditarium, non electivum: proximus defuncto sanguine succedit, nisi vis, aut jus impediatur, vel subjectorum rebellio huic, vel illi ex affectu; spe, metu, faventium. Ipsi tamen Principi, quem lex & natura dedit, fidi ad mortem, nisi tyrannus: intrusos & illegitimos quantum possunt averfantur. Eligentes honestam mortem, quam coacto

Regi obsequium, nam tritum apud ipsos dictum est, *honestam matronam duos nescire maritos, nec fidum clientem binos pati Reges*. Nam tantum bis vel ter contigisse legimus, quod Imperator, cum Filios regno impares judicaret, aliis, cum quibus nullam sanguinis necessitudinem habebat, sceptrum tradiderit.

Si plures Imperatori filii, uno in throno stabilito, reliqui Reges nomine, non potestate, Provincias urbesque & ex arario publico trimestres dignitati tuendae redditus accipiunt, nulla in subditos ampliore potestate. Regia sua egredi, capitale est: ita honesta custodia ambitio plurimum coercetur.

Leges
juxta fa-
milias
Impera-
trices
variant.

Leges apud illos cum Imperatoria surpe mutantur; ut quisque familiam condit, ita pro arbitrio statuta vel retinet, vel mutat. Hodiernae leges ab Hunyvo, Conditore familiae Taimingae, qui Zingis Chamicos Tartaros ultimus expulit Anno millesimo trecentesimo sexagesimo, initium sumunt, quas recentiores Tartari Orientales *Niuhe* & *Niulhan* partim retinuerunt, partim suis institutis accommodarunt.

Impera-
tor à Si-
nis *Tien-
su* voca-
tur.

Imperatorem Communi nomine *Thiensu*, id est *Cæli filium* vocant: nam *Thien* cælum ipsis, & *Su* Filius, manifesto argumento Scythicos, & Alanicæ vel Gothycæ originis esse, unde forte ipsum *Cathaya* nomen fluxit, quod quibusdam haud absurda opinione placuisse deprehendimus, non tamen à cælo genitum credunt, sed quod præ reliquis mortaliū ei charus, & auctoritate emineat. Plebs Imperatorem *Hoangti* appellat, qui anno ante Christum natum bis millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo rebus præfuit, quod nomen, ob virtutem in omnes successores derivatum, uti *Ægypti* Reges *Ptolomæi*, & *Romani* Imperatores *Cæsares* audiebant, terræ, vel significat *Flavum Cæsarem* à vestitu Flavio ipsi soli concessio, ut purpura Romanis; sed sunt & aliæ rationes nunc non referendæ.

Eruditio
unica ad
honores
via.

Imperator regnum per Magistratus sola doctrina & integritate conspicuos gubernat: nulla ibi alia ad dignitates via, nisi quam eruditio, prudentia & virtus aperit: cæteri velut indigni excluduntur.

Omnes
Magi-
stratus
dicuntur
Quonfu.

Commune omnium nomen *Quonfu*, id est *Præsides* & *Lavye* vel *Lautie*, id est *Patres* vel *Domini*. Lusitani *Mandarinos* à *Mandando*, quod iussa eorum vim imperii habeant, appellarunt, idque nomen Europæi Sinensibus ipsis ignotum, acceperunt. Summa quidem Imperatori potestas, sed quam arbitrio, monitis, consilio suorum temperat, & ex eorum sententia, probat postulata vel improbat. Ac si quispiam Regi immediate libellum supplicem tradat, eundem ad tribunal remittit cum his verbis. *Excutiat hunc libellum tribunal cuius, interest, & me moneat quid in hac re agendum judicet*. Ac ne donis quidem vel officiis quenquam nisi commendatum afficit; nisi interdum, favore extraordinario & potestate antiqua ita ipsi videatur. Sed hoc non fit è publico, sed privato censu,

nam

nam amicorum promotio ad honores propriis expensis est cuiuslibet libera, sed illi non inter beneficia, sed empta numerantur officia. Tributa in publicum ærarium illata, extra Imperatoris potestatem sunt; & inde aula ejus, ac ipse alitur.

Bini Ordines sunt, Generales, quibus totius Imperii, Provinciales, queis singularum Provinciarum salus demandata est: horum Magistratum nomina, loca, & potestates singulis mensibus quinque vel sex magnis Consignata & Pekingæ impressa libris reperiuntur; unde singuli, quibus in tam vasto Imperio obedientiam debeant, cum mors, quam consanguinei, abdicatis prius muneribus, domum reversi juxta patriæ leges per triennium lugent, & aliæ humanæ inconstantia, cerebro mutant præsentia, cognoscere possunt. Hinc ingens semper Pekingæ multitudo vacua Magistratum, quocumque casu, loca expectantium pariter, ambientiumque.

Imperii totius Senatus in sex classes, *Pu* nomine dividitur. Prima est *Sipu*, id est Deputatorum Consessus, cui jus Philosophici Ordinis Magistratus in universo Imperio denominandi competit, qualis denominatio penicilli promptitudine & scripturæ elegantia, cujus judicium est penes hoc tribunal, definitur. Ad quem per eruditionis & literaturæ gradus seriatim ascenditur; neque nisi negligentia & defectu vel virtutis, vel naturæ quisquam eo spoliatur; semel ejectus spem omnem recuperandi deponit. Secunda est *Hopu* vel *Hupu*, id est Quæstura, quæ Regis tributa, vectigalia, telonia exigit, quibus Magistratum, militumque stipendia, & cæterorum toto regno curialium ministrorum solvuntur; quæ summa major est, quam nostrates sibi persuadere possint; hinc enim ædificia publica, Regis Palatium, & Regionum propinquorum, urbium muri, arcis propugnacula, bellicus denique omnis apparatus instauratur. Tertia *Limpu* id est Collegium Ecclesiasticum Sacra & Scholas, Gynæceum regiumque & examina eruditorum curans. Ei festivi dies, Legationes, literæ, honorum tituli, Medici, Astronomi subijciuntur; ac ex hoc ordine eliguntur Consilarii Regii *Hanlin*, unde *Colai*, quæ summa post Imperatorem potestas, nascuntur. Quarta *Pimpu*, Senatus Bellicus, cui pax, bellum & omnia inde pendentia obediunt, attamen non sine Imperatoris consensu definit. Sed auctoritate præmissa erogat Præfecturas militares præmia fortibus, & pœnas ignavis decernendo. Quinta *Cumpu*, id est Ædilatus, publicas structuras curat, mœnia, palatia, na-
ves, classes, pontos. Sexta *Humpu*, id est Iustitiæ Senatus, reos plectit innoxios absolvit.

Sex hi Magistratus Imperium vastissimum haud adeo magno labore administrant, quod cuncta ordine & auxilio complurium inferiorum, in singulis provinciis accuratam singulorum notitiam observantium, ita peragantur, ut singuli auctoritatem, universi onus sentiant. Præses singulorum Collegiorum *Cianciu*, ei duo assessores, ad lævam, & is præcipua digna-

Sipu Deputatorum tribunal.

Hopu Quæstura.

Limpu rituum.

Pimpu Militare.

Cumpu Ædilatus.

Humpu Criminalis.

dignatione, *Co Xilam*, ad dextram *Yeu Xilam*. His tribus summa in aula & per Imperium potentia; solis *Colais* inferiores sunt. Dantur praeterea in unoquoque collegio innumeri majorum minorumve curialium dignitatum gradus, Europaeis incogniti.

Alii praeterea sunt inferiores Magistratus *Kicu Kim* aulae inservientes, vel domui Regis: quorum primus *Thailifu*, id est Cancellaria, sive ultima Curia appellationum: quae, praeterquam litibus imponat finem, difficiliore causas definit: constat tredecim Mandorinis, Praeside, binis Assessoribus, & decem Curialibus. Secundus *Quan Iofu*, id est familiae Regiae Oeconomus, cujus tribunal Praeside, duobus Assessoribus, & sex Curialibus dirigitur. Aulae Praefectos solvit & expensa Legatorum, qui ab exteris Regibus ad hanc aulam mittuntur. Tertius *Thaipocufu*, id est *Hippocomus* vel Comes stabuli, equorum aulae, cursoriorum & totius regni praeses.

Senatus
Colai.

Sed supremum Imperii Consilium *Colai* constituunt, quatuor vel sex numero, quibus nulla particularis, sed totius in universum Imperii cura, ac cum Imperatore ipso secreta consilia participant; unde *Colai* tanquam *Imperatoris Coadjutores* appellantur, nam à praedictis sex collegiis imperii non negotia, sed consilia pendent, quippe ab ipsis per supplices libellos admonetur, ac rogatur Imperator, qui, negotiis consideratis, juxta rei qualitatem, tribunali competenti examinanda mittit. Tum Assessores, habitis mutuis consiliis, sententiam Imperatori scriptam offerunt, quam ille vel mutat, vel confirmat pro lubitu. Et ne quid impingat, summos aliquot totius Regni Philosophos eligit adjuutores, id est *Colaos*, qui primo post Regem loco sunt, illique, cum de negotiis agitur, assistunt, ac consiliis subveniunt, hi vero recipiunt, vel remittunt libellos supplices, qui quotidie ingenti numero representantur, & ubi examinarunt, Imperatori ostentant (nam à reliquis praefectis vix conspicitur) à quo solo nutu, vel nictu oculorum probantur, improbanturve, aut in quibusdam mutantur. Tum Imperator sua manu subsignat, atque hic querelarum omnium ultimus finis ac decretoria conclusio est.

Senatus
Choli & Tauli.

Sunt & alia duo Consilia, *Choli & Tauli*, selectis Philosophis constantia, qui saepius praecleara fidei, & prudentiae argumenta Regi & Imperio exhibuerunt, quare numerus sexagenario major, & dignitas ipsis regia. Horum, ut Europaeorum Syndicorum, unicum & praecipuum munus Imperatori per codicillum significare, quae, & quanta, contra leges Imperii committantur.

Tanta eorum & libertas est, & autoritas, ut omnes reliqui Magistratus eorum censurae subsint, & ipsius Imperatoris non parcant erroribus, vel cum periculo & sensu offensionis. Ita liberum est Sinis, etiam Magistratus ac Reges continua, & non intermissa instantia redarguere. Et

libelli

libelli hi supplices cum responsis Imperatoris citissime praelio subjecti per Universum Imperium disperguntur, ac exinde Annales & Historiae confiunt, imo non ita pridem contigit, quod unus ex praecipuis *Colais* neglecti muneris bimestri spatio ultra ducentis libellis supplicibus apud Regem accusaretur, licet intensissimus Imperatoris erga ipsum amor cognitus foret. Qui brevi spatio, ut fama ferebat, praetristitia & marcore consumptus.

Inde *Hanlinyven*, Senatus Historicus, omnibus dignitate, etiam qui Rempublicam tractant, excellentior, qui Annales ex rescriptis & actis Imperatorum conficiunt. Ut quisque penicillo promptior, ita ad tale munus promovetur: Scribendi elegantia praecipuum adjumentum. Nemo Imperatoris, Regumque paedagogus, & nisi ex hoc collegio, *Colais* eligitur; & ingens illis lucrum, dum epitaphia, anagrammata, aliosque libellos conscribunt, venduntque, tanta emptorum credulitate, ut errore carere existimat, quod ex eorum penicillo fluxit. Idem sunt praesides examinum, quae Doctores & Magistri subeunt.

Omnia horum Magistratum sedes *Pekingae* est, & *Nankingae*, exceptis *Colais*, nisi quod hi translata *Pekingam* sede Imperii, longe inferiores censentur.

Ita Imperium gubernatur in Universum. Supremae curiae sunt *Peking* & *Nanking*. Reliquae tredecim Provinciae Magistratum habent *Pucinsu*, & alterum *Naganzasu*, quorum ille civilia, hic criminalia tractat. Quibus varii Curiales, ut & Magistratum primates adjuncti sunt, quos *Tauli* vocant. Sedes eorum in Metropoli prima Provinciae; minorum tractuum, *Sinis Fu*, praetores *Cifu* dicuntur. Hi tractus dividuntur in majores & minores Civitates, illae *Ceu*, hae *Hien* dicuntur, majorum Praefecti *Ciceu*, minorum Praesides *Cibien*; nam *ci* est praecipere. Eorum adjuncti sunt, tres Assessores, quorum primus *Hunchim*, secundus *Chu-phu*, tertius *Tunfu* nominantur, quorum singuli distincta tribunalia obtinent. Totius tractus Praeses in sede sua non majori auctoritate, quam in reliquis parochiis, utitur. Sententiam mortis dicit, sed non exequitur: attamen ad ipsum causarum, quae a Praefectis *Ciceu* & *Cibien* decilae sunt, prima datur provocatio, aut secunda ad Praesides superiores *Pucinsu* & *Naganzasu* pertinet. Vix dici potest, quanta inter hos Magistratus regiminis symmetria observetur. Ab inferioribus ad superiores datur provocatio, ut in aliis Imperiis receptum est.

Praeter duos illos Provinciae praesides *Pucinsu* & *Naganzasu*, duo alii ex aula *Pekingensi* mittuntur, *Tutan* & *Ciyven*. Prior omnibus, quae bellum & Magistratus spectant, imperat, & aulae Regiae continuis ultrocitroque cursoribus significat, quis status provinciae sit, quae mens Magistratum, quae consilia hostium. Triennii ea potestas est, ac Proregis instar habetur, nam in Provinciae metropoli regia excipitur pompa, simulac electus,

electus, provinciæ proceres, futuri ejus consilarii, aulam petunt, ipsum congratulaturi. Incolæ urbium, quas transit, equitatum & pedes comitantur. Ipsum tribus milliaribus ante designatam metropolim quidam Tribuni magno militum numero stipati, totus Magistratus, & denique universa plebs obviam euntes, solenniter recipiunt.

Alter *Ciayven* vel *Chayven*, Inquisitor vel Visitator appellari potest, tam ampla potestate, sed annuâ, ut in omnes pacis & belli, civiles vel criminales, ærarii publici & Imperatorii causas inquirat ac referat, etiam in *Tutangum* ipsum & alios Mandarinos: publica quoque ædificia ædilitio jure tractat.

Alius insuper Inquisitor à Regina eligitur, & ipse *Tutang* nomine, qui carceres, captivosque visitat, miseros, & non suâ culpa reos liberat, sententias rigidas, vel injustas tollit, aut mitigat, Patronus ipse oppressorum ac pauperum, & pietatis, ac misericordiæ protector. Neque aliud ei commissum pertinacius, quam misereri.

Thefaurarius.

Præfectus ærarii, cui duo Assesores, in eodem palatio aulam, & tribunal separatim possidentes, adjuncti sunt, & cui viginti sex minores Mandorini, & innumeri minores officiales subsunt, Regalia tributa à *Taulis* argento computata recipit. Reditus publicos, telonia, vectigalia, proventus, pondera, & mensuras, stipendia Magistratum, Reginum parentum, centurionum, militum, ac lites ex publicis emergentes redditibus, ac expensa pro candidatis examinandis curat, ac componit.

Quartus Senatus *Gari chasci*, criminalia tractat, cujus pars sunt *Tauli*, qui jus administrant, militiam curant, & maritima, si regio mari adjacet. Quintus Senatus eruditionem & literas manutinet. In omnibus oppidis duo Mandarini sunt *Hioquon*, membra quinti Senatus, qui Baccalau-reos ejus oppidi, & tractus curant, non gradus eruditionis dando, vel auferendo, sed eos puniendo.

Sina regitur Philosophis.

Totum à Philosophis Imperium regitur pleno, & mixto jure. Milites ipsi eos parentum instar colunt, & haud raro ab iis verberibus, ut a præceptoribus discipuli mulctantur. Hi omnia belli consilia apud Imperatorem tractant, neglecto ipsorum belli Ducum, quorum pauci adhibentur; unde apud eos præstat minimus in Philosophia gradus, quam supremum militiæ munus, sive honores, sive lucrum spectes. Et par Philosophis erga Regem, fide, periculis, cura Reipublicæ, constantia, qui, cum Imperium eruditioni, & literis superstructum sit, se tanto dignos honore præ militibus, sicut existimant, ita etiam præstant.

Majores Magistratus minores reverentur.

Summa superiores inter & inferiores reverentia, ac concordia; ingenua procumbentes majorem minores colunt simul ac donis. Nullum triennio longius durat, nisi a Cæsare prorogetur munus, sed alio in loco, vitandæ nimix cum subditis familiaritates.

Præcipue regionum Magistratus *Pucinsu*, *Naganzasu*, *Cifu*, *Cicou*, *Cibien*, triennio singulo Pekingum ad Imperatorem adeunt, ratione administrationis reddendæ, & Sacramento renovando. Eodem tempore in omnes toto regno Magistratus severe inquiritur, unde retinendi, dimittendi, puniendi reperiuntur, absque Imperatoris venia, quod jus illi ab Inquisitoribus ademptum, vel spontè in eos translatum, anno millesimo sexcentesimo septimo. Quater mille Magistratus una tali inquisitione puniti. Singulorum, qui pœnam commeriti nomina libro consignata toto Regno propalantur. Quinque reorum Magistratum gradus sunt, avari, nimis severi, decrepiti, & depontani, præcipites, & improvidi, familiæ, & dignitatis suæ negligentes, quorum aliqui deportatione, alii ignominia notantur: aliorum incapax ætas dignitatem retinet, sed debilitate virium excusantur. Alii ad inferiores gradus relegantur; eadem inquisitio omni quinquennio inter Regni Consiliarios & belli Duces eodem rigore obtinet. Non obstante tam severâ Magistratum delinquentium pœnâ, cætera tamen delicta, præcipue furtum, admodum remisse, & negligenter puniunt. Furtum nullum, nisi cum vi apertâ conjunctum, morte, secundum stigmatem duplici in brachio, tertium in fronte, quartum fustigatione, aut relegatione ad triremes plectitur. Tanta furti remissa castigatio ingentem tota Sina ex fece plebis furum, ac raptorum copiam producit: Sed ex quo Tartari Sinam nuper expugnarunt, haud exigua in delictis plectendis mutatio introducta fuisse videtur: quippe minima quoque delicta hodie gladio, & morte puniuntur. Qui ad mortem damnatus est, ligatis manibus, & tabula tergo imposita, cui crimen commissum inscriptum est, ad locum supplicii a Prætoze deducitur, ubi a milite capite truncatur. Si cui gratia vitæ conceditur, is duobus arundinibus in pedum plantis atrociter verberatur, ut nervi, & venæ per laceram cutim promineant, multis inter tormenta animam exhalantibus, aut tota vita sanitatem, & usum pedum amittentibus. Et hic communis suppliciorum ordo. Ad furta, & alia flagitia impedienda noctu aliquot mille armati plateas obeunt, & subinde pelvim pulsant. Et quanquam plateæ noctu objicibus claudantur, nihilominus hi prædones frequenter integras domus expilant, quoniam ipsi illi custodes custodiâ opus haberent, & plerique vel fures, vel furum clandestini socii sunt.

Habent & more Pythagoræo *Inspétores* quotidianarum singularum actionum, quæ primo mane redduntur: reus, vel delictum, jure an injuria, ut inter Barbaros parum refert, præsentis supplicio, inauditus, indefensus, & plerumque innocens (neque enim hæc apud justos populos ratio executionis est) afficitur: Kantonæ talis fustibus ad necem immisericorditer Mandarinus a Prorege cæsus, me præsentis interiit.

Quartum Arcanum Imperii Sinici est Magistratus extra regionem

natus

Auctori-
tatis mu-
nera
triennio
variantur.

In acta
Magi-
stratus
triennio
inquiri-
tur.

Quinque
reorum
Magi-
stratum
gradus.

Nemo in patria sua Magistratum gerit, natis indulgere : domi nobiles excluduntur ; sed ad militiam indigenae admittuntur, ratiunculis, ut putant, valde speciosis, sed re ipsa evanidis, cum nec Magistratum erga suos sanguine propiores favor, nec militum etiam domi natorum negligentia evitari ullis legibus, vel circumspeditione humana possit : omnia autem in fide, & armis antiquo more consistunt.

Omnes extranei excluduntur, & indigenae Sina non egrediuntur. Quinto omnes extranei, nisi intra Sinam animo manendi, & moriendi accessi, excluduntur ; & interiora adire nefas, nisi captivitatis perpetuae supplicio ; exteri tamen hanc Sinensium subtilitatem specie legationum eludunt. Non longe modo, & ab eorum notitia, vel metu remoti, verum proximi, & vectigalibus illigati *Coreani*, alique vicini aditu prohibentur : si clam irrepant, non servitus, non mors, sed negatus in patriam reversus poenam sufficit. Hinc nec ipsi Sinae extra patriam, nisi a suis deploratis & pro non reversuris ablegantur, cognito talionis, ut inter vicinos, jure : tamen si fors favet, ut reduces fiant, ingentibus onerantur honoribus.

Nemo enim se cingitur. Sextum commune praecipuum est, *armis abstinere*, nec militi, nec Duci, nec docto, nisi ubi necessitas aut exercitium requirit, uti licet, paucis nobilium ea severitate exclusis, qui Potestates armati comitantur. Nec intra limen arma cuiquam : rarus contra praedones, situ, & rubigine torpens pugile : Quippe ea Sinensibus stolidi sane, & noxia natura, *ut arma timeant* ; hinc faciles expugnatu, & praeda ferro utentibus. Rixas plebeias pugnis dirimunt, nullo apud imbelles ferri usu, aut licentia : neque suorum necem ulciscuntur, adeo a vindicta alieni, & qui cedit in vasori, prudens, fortisque censetur : ea genti consuetudo censetur.

Omnes Magistratus Sinici novem ordinibus distinguuntur. Novem toto regno Magistratum ordines : singulis, sive Philosophi, sive milites, stipendia in menses argento, vel oryza solvuntur. Eadem stipendiorum proportio eruditis, & rudibus ; quae ratione pompae Magistratum concomitantis exigua sunt, nam suprema dignitas vix mille aureos valet, nisi quis miles, aut Magistratus supra leges sibi acquirit ; inde variae ditescendi artes, donis, largitionibus, casu, & quod praecipuum dignitate, ac meritis.

Magistratus distinctio ex apparatu publico. Unus omnibus, qui imperio funguntur, habitus ; pileo nigro ad aures ovali figura demisso, haud facile mobili, utuntur. Unde erecto corpore & immota facie, difficulter flexibiles incedunt. Vestis una, ocreae ex nigro corio ; Magistratus cingulo coriaceo, cujus materiae dignitas majestatem indicat, aliae enim est tornatili stipite, est cornu aliae, ex unicornu quaedam, vel est calamba ligno imprimis odorifero, nonnullae ex auro argentove, sed omnium nobilissima est marmore quodam pellucido, saphiro non absimili, Sinis *Yuce*, dicto ; quatuor lato digitos variis emblematis tessellato. Pectus & tergora opere Phrygionis ita variegato, ut indigenae ex notis Philosophos militesque distinguere possint, discernuntur. Nam avibus, volucris, coloribus, ut cuique dignitas, munusque

Zonae Senatoriae.

que agnoscitur, alia quoque graduum etiam in Europa distinguamta. Umbraculis, uno, pluribus; colore cœruleo, flavo, equo tenuiores; qui prævalent, humeris bajulorum, & quo potentiores, eo pluribus alii quatuor, alii octo gestantur; & hæc graduum, opum, authoritatis distinctio, ut inter barbaros. Reliqua ad modum nostrum, & aliorum: adolere thura, torques gestare, longo stipari famulatio, & plebem fustibus, vel impetu amovere. Ultimam observatione dignam censetur: quanquam Tartari hodie Imperio potiantur, Sinenses omnibus interesse Collegiis, salva libertate, legibusque priscis, quod Sinenses intellectu, Tartari bello pollentiores; ita mutuo concursu hi civitatem, alteri arma, velut assuetiores, tractant.

CAPUT SECUNDUM.

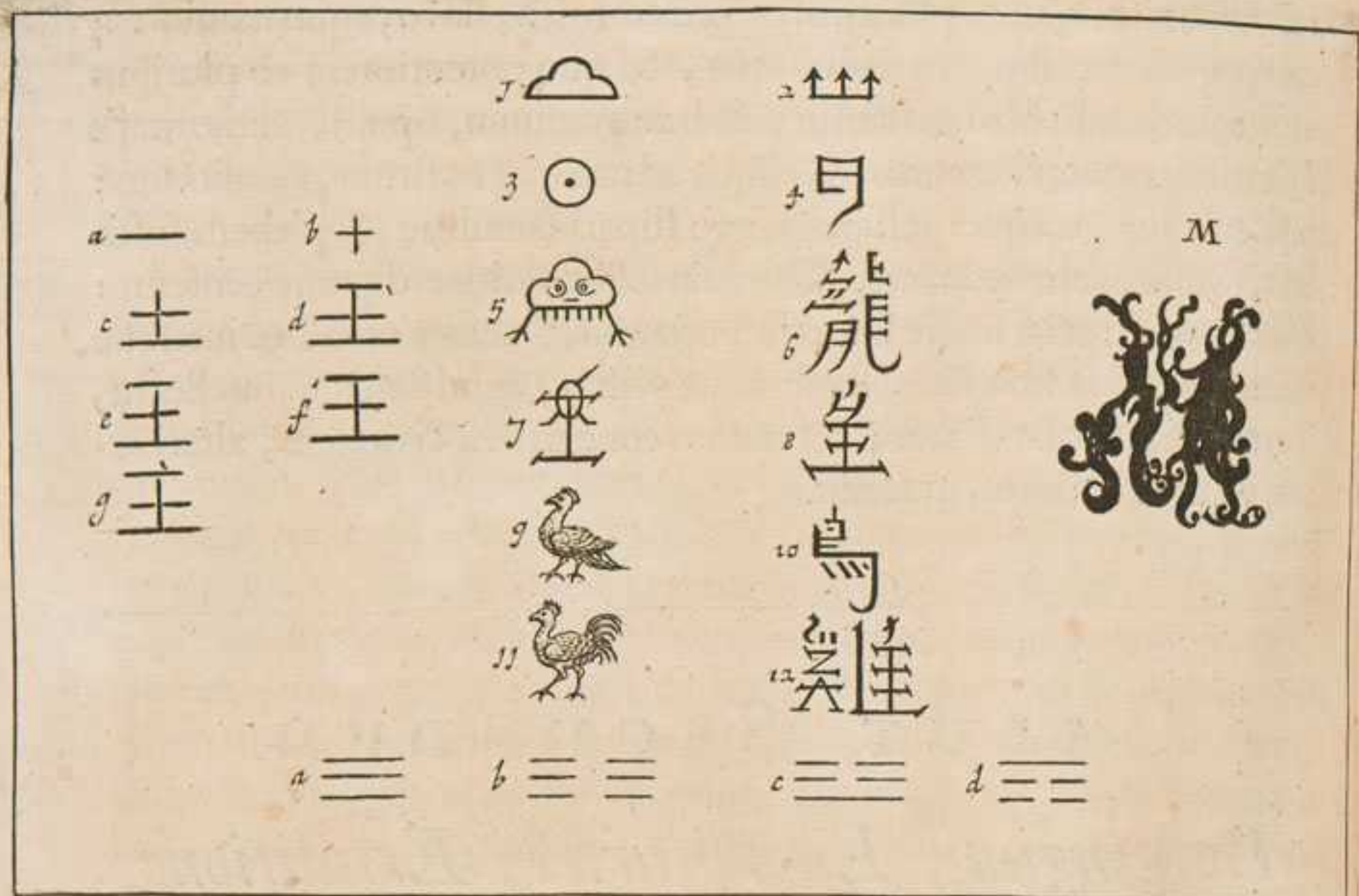
De Lingua, Literatura & Eruditione Sinensium.

Scriptura Sinensium à lingua eorum multum differt. Non enim ut loquuntur, ita scribunt: singula verba, totidem characteres sunt, nullis distincti vocalibus, aut consonis, quanquam in pronuntiatione duo sæpe, aut tres soni deprehendantur. Quot sunt res, totidem characteres numerantur: idem apud eos verbum, litera & character rei. Sæpe tamen unus ex multis constat characteribus, in unam quasi sententiam conflatus. Summa omnium characterum vix octoginta millia superat: quicumque eruditus haberi vult, eum teneat numerum, necesse est, quanquam decem millia ad linguam & scripturam sufficiant mediocritatem sectantibus. Sunt qui sexaginta, etiam qui centum viginti millia characterum numerant. Omnes in libro *Halpien*, id est, Oceano comprehenduntur. Numerus eorum cum rebus auctus indices, unde modo plures, modo pauciores numerati, casu potius, quam arte, aut consilio ita expressi, ut hanc vel illam rem designarent.

Initio res ipsas loco characterum usurpabant, animalia, aves, reptilia, pisces, plantas, arbores, funes, circulos, puncta. Posteriores contractius per lineas & figuras habiliores scripturam instituerunt. Antiquissimorum characterum septendecim recensentur species. Prima ab Imperatore *Fohio* reperta ex Draconibus & serpentibus varie implexis & figuratis: unde liber à *Fohio* de Oeconomia & Sapientia scriptus, *liber Draconum* appellatur. Sed hæc jam in defuetudinem abiit.

Numerus
characterum.

Antiquorum
characterum
septem-
decim
species.

Secunda species ex rebus ad agriculturam pertinentibus constat, ab Imperatore *Xinung* usurpata. Tertia ex pennis avis *Fum hoan* ab Imperatore *Xauboan* reperta, qui singularem librum de avibus scripsit. Quarta ex ostreis & vermiculis contexta. Quinta ex radicibus herbarum, quibus varios prisci libros scripserunt. Sexta ex unguibus avium decurtatis à Rege *Choam* inventa. Septima ex testudinibus, authore Imperatore *Ioo*. Octava per aves & pavones designatur. Nona ex herbis & pennis avium. Decima a *Co* memorix ergo excogitata. Undecima constat ex fixis & erraticis stellis. Duodecima ex peculiaribus literis decretorum & privilegiorum. Ad tertiam & decimam pertinent literæ *Yeu, Cau, Chi, Cien, Tao*. Characteres decimæ quartæ vocantur literæ *quietis, letitiæ, scientiæ, ratiocinationis, tenebrarum & lucis*. Decima quinta ex piscibus constat. Decima sexta nondum innotuit. Decima septima in literis obsignandis, & pompose inscribendis usurpatur. Res exempli clarior fiet.

Figura 1. hodie apud Sinas montem significat. Sed olim mons figurâ montis designabatur, ut figura 2. ostendit. Sol olim circulus cum puncto figura 3. hodie per characterem 4. notatur. Draco apud Priscos figura 5. nunc figura 6. Sceptrum cum oculo figura 7. olim nomen Regis, hodie per figuram 8. designatur. Gallus & gallina figura 9. & 11. hodie characteribus 10. & 12. exponuntur.

Hodierni igitur Sineses nulli amplius rerum imaginibus, sed lineolis tantum ad res designandas utuntur.

Utque

Utque clarior evadat res antiquissima characterem M ex libro Draconum lectori in scemate proponere visum fuit.

Hodierni Sinenfium characteres ex novem lineolis componuntur: ita ut addita vel dempta lineola, statim alia exoriatur significatio. Exempli gratia, linea recta (a) *primum* vel *unum*, lineola transversa addita (b) *Tsi*, id est *decem*: alia inferius supposita lineola (c) *Thou*, id est *terram*: alia superne imposita (d) *Wang*, id est *Regem*, cum puncto ad dextram (e) *Io* vel *Iu*, id est *Margaritam*: cum puncto ad laevam (f) *Sem*, id est *creare* vel *vivere*: cum puncto superne (g) *Chu* sive *Dominum* significat.

Vide
schematis
laevam
partem.

Cum eiusmodi characteribus aliquomodo conveniunt quidam characteres mystici in libro *Yeking*, qui propter arcana magni apud illos aestimatur. In eo varia de generatione, corruptione, fato, Astronomia & rerum principiis; sed ruditer, & absque definitionibus, aut demonstrationibus tractantur. Hodieque eo libro adhuc Sineses in suis praedictionibus & vaticiniis utuntur, nullo habito ad sensum libri respectu, vel enim studio dissimulantes. Tantam illi libro auctoritatem tribuunt, ut eventus rerum, & praescientiam futurorum ab eo dependere arbitrentur. Figuræ characteris ejus, certis lineolis varie ad res designandas compositis, constant. Exempli gratia, caelum per figuram a. terra per b. fulmen per c. Montes per d. & ita reliqua designantur. Sed de his paulo post prolixius ubi de Sectis Philosophorum agendum erit.

Figuræ
mysticæ
Yeking.

Pronunciatio characterum sæpe apud Sinas ambigua, & indistincta, quanquam ipsi inter se figura, & significatu discrepent. Unde nulla alia reperitur lingua magis ambigua, cum voces nonnisi tonis quibusdam, & sonis distinguantur. Ex hac confusione nemo, prælegente altero scriptum, aut librum, sensum ejus percipere potest, nisi ipse inspiciat, & ex accentibus ambiguitatem visu dijudicet, quod auditu fieri non potest. Sæpe inter loquendum contingit, ut alter alterius sensum assequi nequeat, nisi iterata pronunciatione, aut etiam scriptione: ac si quis destituatur atramento, & penicillo, characteres aquâ in mensa, aut digitis in aëre designantur: idque inter eruditos, qui purius & elegantius secundum characteres librorum loqui affectant, frequens esse solet. Hæc ambiguitas aliquomodo tollitur per quinque accentus, quibus unus sæpe character præsertim apud externos, quinque diversas significationes nanciscitur: neque ulla apud Sineses vox, quæ non unum ex his characteribus in pronunciatione admittat. Ideo Sineses sola pronunciatione talem ambiguitatem, qua unum sæpe vocabulum viginti, aut triginta diversas res denotat, tollunt, quod ipsis à teneris affuetis adeo, quam peregrinis, difficile non est.

Vide
imam
partem
schematis.

Ambiguitas
vorum.

Tollitur
vario
accentu.

Rem narrabo jucundam non minus quam præsentis instituto convenientem. Italus quidam Sinesi ostensurus naves in Europa altitudine turris esse, vocabulo usus fuit, quo navis designatur; sed tono tali pronuncia-

5 Punta
à Jesuitis
inventa
ad faci-
liorem
linguæ
cognitio-
nem.

nunciavit, qui *tegulam* domus donotaret. Sinenses attoniti, Italum tanquam incredibilia narrantem, irridere, & interrogare, cui bono illa tegula, & quis ille tam magnus furnus, in quo tales tegulæ excoquerentur. Hinc apparet non exteris modo, verum etiam indigenis eam tonorum varietatem molestam accidere: nam ad talem ambiguitatem tollendam sæpe duobus vel tribus Synonymis in una periodo uti coguntur, cum alias una vox multoties diversa & contraria significet. Igitur Jesuitæ, qui ad propagandam fidem Romanam in Sinis degunt, quinque puncta vel signa excogitarunt, quæ singulis addita vocabulis tonos vel attollunt, vel deprimunt, quæ sunt *Y* — / / *Y*. Horum adjumento una eademque vox nostris scripta literis, diversimodo pronunciatur & ita varia significat; e. g. *Yâ* cum signo desuper est *Deus*, *Yá* est *stultitia*, *Yà* *anser*. Horum auxilio lingua Sinensis, non tamen absque magno labore addisci potest. Difficultas ejus ab ambiguitate, & indefinito characterum numero pendet; unde decem, imo viginti anni multis impenduntur, antequam loqui, & scribere discant. Causa hujus ambiguitatis inde pendet, quod Sinæ semper plus operæ in scribendo, quam loquendo collocarunt: nam tota eorum eloquentia, non in loquendo, sed scribendo consistit: unde etiam nuncii in eadem urbe per literas, non ore tenus, mandata sua exequentur, & exponunt.

Japonenses tradunt, præter Sinicos Characteres, etiam Alphabetum peculiare habere, per quod linguam suam Europæo more, absque infinitate illa Characterum, scribere possunt. Sed apud Sinas nullus talium literarum usus: unde quicumque eruditi haberi volunt, à teneris ad extremam senectam in addiscendis characteribus occupantur. Et quamquam multum temporis perdant, id tamen è contrario consequuntur commodi, quod juventutem eo labore domant, ne in vitia ruat, & licentiam. Et hic modus scribendi præstantissimus etiam propterea est, quod solos Characteres compendiose omnia exprimunt, quæ nos circuitione multorum vocabulorum vix assequamur. Sinenses non, ut Europæi, à sinistra dextrorsum, aut a dextris sinistrorsum, ut Hebræi & Arabes, aut instar arantium Boum, ut Græci & Latini, teste Jarrico, sed superne deorsum pendentibus literis scribunt; idque cum aliis Indorum commune habent.

Et quamquam hic per Characteres scribendi modus memoriæ imprimis difficilis videatur, id tamen exinde commodi habetur, quod populi linguis discrepantes, dum iisdem Characteribus in scribendo utuntur, se mutuo intelligere & sensa animi sui significare possint. Ita Sinæ, Japonæ, Koreani, Kouchenchinæ iisdem utuntur libris, & quamquam singuli suâ linguâ legant, alteri non intellectâ, eandem tamen rem percipiunt. In ipsa quoque Sina cum variæ linguæ obtineant, omnes tamen iisdem Libris & Characteribus utuntur,

Sed

Sed præter singulas Provinciarum linguas, per Univerſum Imperium alia quædam generalis lingua, quam *Quonhoam* vocant, id eſt aulicam & Mandarinorum, obtinet. Hujus linguæ origo talis fuit, quod cum omnes Magiſtratus, ſive Mandarini ſint exteri in ea Provincia, in qua munere ſuo funguntur, ne cogerentur peregrinam linguam addiſcere. Hinc omnia publica in foro, in curia, hac lingua peraguntur, eâque civilioreſ quicumque utuntur, non ſecus ac apud nos Latina lingua paſſim per Europam obtinet. Et hanc linguam Mandarinorum Europæi ſolam diſcunt: cæteræ enim Provinciales non neceſſariæ, & rudes habentur, neque in publico obtinent. Fœminæ & Infantes eam continuo uſu addiſcunt, & ſicut multitudine Characterum omnes alias ſuperat, ita paucitate vocabulorum cæteris longe inferior eſt, quippe nonniſi trecentis viginti ſex vocibus conſtat, quæ omnes ex unica litera conſtant, & fere in eandem vocalem deſinunt; & ſi quæ pauca in nullam vocalem exeunt, eæ in *M* vel *N* deſinunt. Hujus linguæ brevitæ & rotunditas adeo eam reddit ſuavem, ut omnes alias, quæ cognitæ ſunt hæcenus, linguas ſuperet. Nam nos quidem deſignaturi rem aliquam apprehendendam manu, vel tota, vel digito, uno aut altero ſemper cogimur addere vocabulum *apprehendere*. At vero Sinenſes ſingulis vocabulis etiam modum, & actionem denotant e. g. *Nien* eſt capere duobus digitis, *Tzo* capere toto digito. *Chua* capere tota manu, plena vola. *Tcie* capere palma expanſa uſque ad digitos. Idem in voce *Stare* apparet. Nos dicimus; *ſta in domo, ſta edens, ſta dormiens*: ſed Sinae una eademque voce & *ſtare* & *modum* ſtationis denotant. Ita pedem avis, beſtiæ, hominis deſignaturi ſemper vocem *Pes* addimus: Sinae una voce ſingula exprimunt: nam *Kio* eſt pes hominis, *Chua* avis ungula & *Thi* pes cujuſcunque animalis.

Ex omnibus ſcientiis ſolam fere Moralem Sinae excolunt: Naturalis ab iis per varios errores contaminata potius quam illuſtrata. Neque in ipſa Morali Philoſophia adeo ſunt evidentes, ſed obſcuris fere & confuſis ſententiis, & exiguo lumine naturali utuntur.

Sinenſes
moralem
Philoſo-
phiam ſo-
lum co-
lunt.

Maximus omnium Philoſophorum *Konfutius*, quadringentiſ, quinquaginta uno ante Chriſtum annis natus, qui amplius ſeptuaginta annis ita vixiſſe traditur, ut non ſcriptis minus, quam exemplo, & converſatione ad virtutem ſingulis viam præverit. Unde omnibus mortalibus ſapientia & probitate ſuperiorem fuiſſe Sinae credunt. Et ex ſcriptis ejus patet, multis noſtrorum gentilium in Europa Philoſophorum haud inferiorem fuiſſe. Unde authoritas ejus apud Sinaſ hodie indubia & etiam falſo tradita pro veris habetur. Neque minor ejus apud Reges, quam literatos authoritas, ſectatoribus illibatam per tot ſecula æſtimationem etiamnum obtinentibus. Caput familiæ hujus titulis & immunitatibus vectigalium ac tributorum conſpicuum & illuſtre eſt.

Neque minor eorum in Aſtologia peritia, & Arithmetica, ac Geometria,

Periti A-
ſtronomi.

tria, quanquam omnia confuse doceant pariter & discant. In numerando per officinas abaco cum orbiculis, & bacillis celeri artificio, ut Europæi calculis, utuntur. Stellas longe aliter ac Europæi disponunt & numero eorum quadringentas addiderunt, quæ nostris incognitæ sunt; nam quædam obscuriores, & quæ non nisi sereno Cælo apparent, numero adjicerunt. Astronomi eorum præcipue in Solis defectu & stellarum fixarum, erraticarumque motu scrutando occupantur. Futuram ex astris singulorum fortunam, sterilitatem annorum, aut fertilitatem prælagire præcipuus labor est. Omnia enim terrestria a stellarum influxu pendere credunt. Multa a Saracenis Astrologis hauserunt: sed nihil demonstrent: tabulas quasdam, unde motus stellarum fixarum & planetarum, nec non Eclipses Solis ac Lunæ dejudicentur, posteris reliquerunt.

De prædictionibus fortunæ cujuslibet ex astris ita Trigautius.

Auctor illius familiæ, quæ hodie rerum potitur, vetuit, ne quisquam hæc Astrologiæ judiciariæ præcepta ediscat præter eos, qui sunt hereditario jure in eam rem designati; veritus ex hac siderum notitia, qui eam sit consecutus, res novas in Regno moliendi facultatem accipiat, & opportunitatem consequatur. Qui tamen hodie regnat, varios magno censu Mathematicos alit, eosque vel intra Palatii fines Eunuchos, vel extra Regios Magistratus, quorum duo sunt hodie in Pequimensi Regiâ tribunalia; alterum Sinarum, qui fastorum Eclipsiumque subducendi rationem profitentur, alterum Saracenorum, quod eadem ad importatam ab Occasu disciplinam revocat, ac utriusque deinde tribunalis judicium inter se conferunt, & alterum ab altero adjuvatur. Utrique etiam modico colle aream ad contemplanda sidera habent; in quo Mathematicas Machinas inusitata magnitudinis fusili ære construxerunt; quæ antiquitatem, aliquam præ se ferunt. In eo colle semper unus aliquis Collegarum nocturnis horis excubat, si quid forte cælum inusitata siderum, vel alicujus comete novitate portendat, quod si contigerit, die insequenti, misso Regem libello admonent, ac simul exponunt, quæ sinistri, quæ leti omninis significatio videatur. Nanquimensium Mathematicorum area, in edito colle intra urbem eminet, & Mathematicorum instrumentorum moles Pequimensium superat elegantiam, quia eo tempore in eâ urbe Reges contemplantur.

Pequimensium Astrologorum jus est, in Solis ac Lunæ defectionibus toto Regno prædicendis, & lege lata Magistratus, Simulacrorumque Ministri ubique jubentur certum in locum cogi, officiorum suorum cultu insignes & Planetæ laboranti subvenire, quod æreis cymbalis ad numerum pulsatis, & sæpe flexis poplitibus se facere arbitrantur, toto eo tempore, quo Planetas illos deficiendo laborare credunt. Audio vereri eos, ne à serpente, nescio, quo, per id tempus sorbeantur.

Quanta eorum sit in percipiendis ejusmodi artibus sagacitas, hinc apparet, quod nostram Geometriam, Arithmeticam, Astronomiam, Sincensibus Characteribus expressam, mox ut inspexerunt, percipiant & appre-

apprehendant. Multi etiam de Architectonica, Anatomia, Optica, aliarumque scientiarum libri per figuras impressi.

In Medicina parum a nostris fundamentis discrepant; sed quoad praxim longe Europæos superant. Pulsus, ut Europæi, tangunt, sed tam subtili artificio, ut etiam apostemata interna ex ejus motu deprehendant. In singula manu sex diversas motiones arteriæ observant, tres principes, & tres minus principes, quarum unaquaqueque certis partibus corporis respondeat: nam primus pulsus cordi, secundus jecori, tertius stomacho, quartus lieni, quintus renibus, & ita porro, appropriatur. In pulsu ægrorum observando dimidiam horam, magno astantium silentio, neque absquæ tædio decumbentis, transigunt.

In curando simplicibus fere herbis & radicibus utuntur, unde tota fere Medicina Sinensis in Botanica consistit. Nulla totâ Sinâ addiscendæ Medicinæ Academia, domi quisque apud Magistrum artem addiscit. In utraque Regia *Peking* & *Nanking* gradus doctoratus Medicinæ, sed obiter & sine discrimine, conferuntur petentibus: neque major ejus, qui promotus est, quam qui non, æstimatio; quoniam nulli morbos curare, peritus sit an imperitus, interdictum. Neque quisquam, qui in Morali dignitate excellere vult Medicinæ operam navat: unde soli pauperes & stupidi, ac ad altiores inepti scientias, Medici fiunt, neque ulla ars totâ Sina contemtibilior.

Alia longe Philosophiæ moralis ratio: cujus, qui apicem attigit, se supremum Sinicæ felicitatis gradum consecutum arbitratur. *Confutius* Princeps Philosophorum Sinensium, cuncta priorum scripta in quatuor volumina digessit, quintum ipse a se conscriptum addidit. In his libris ratio bene vivendi, præcepta bene gubernandi, prisca exempla, consuetudines; sacrificia, & poëmata reperiuntur.

Sunt præterea duo vel tres alii Philosophi Confutii discipuli, quorum volumina confusim sententias Morales, Oeconomicas, Politicas complectuntur. Hoc opus *Tetrabiblos* appellatur. Hi novem libri omnium Sinensium antiquissimi, & ex quibus reliqui fere prodierunt, Characteribus omnes Sinensibus conscripti. Ac exinde fundamenta omnis eruditionis petuntur, antiqua Regum lege, ut quicumque doctus haberi velit, studio librorum horum incumbat. Unde hi quatuor libri non memoriæ modo firmiter infigendi, verum etiam prompte & ex tempore singulæ sententiæ & opiniones Characteribus exprimendæ.

Nullæ totâ Sinâ Academiæ, in quibus hi libri explicentur, sed quisque Magistrum sibi domesticum suis sumptibus eligit. Ingens horum Magistrorum copia, quod propter difficultatem Characterum pluribus singuli docendis vacare non possint & quia singuli domesticas pro liberis suis Scholas habent, eo fine, ne cum aliis versando, impetus ad discendum retardetur.

Triples
literato-
rum gra-
dus.

Tres præcipui Eruditorum, prævio examine, honoris gradus sunt, primus *Siencai*, alter *Kingin*, tertius *Cinsu*, Examen fere in sola scriptura consistit.

Siencai.

Primus eruditionis gradus, *Siencai* in singulis urbium scholis à quodam Doctore *Tibio* confertur. Hic *Tibius* cuncta Provinciæ suæ oppidâ peragrat, ad conferendam, post triplex examen, eruditis hanc dignitatem. Postquam hic *Tibius*, quem Cancellarium dicere queas, appulit, omnes qui gradum affectant, undique confluunt ad examen. Primum examen à Magistris Baccalaureorum peragitur. Sæpe quinque millia ex unica urbe huic se examini sistunt. Examinati à Magistris Regiis ad quatuor civitatis Præfectos, & ab his ad *Tibium* ablegantur, sed non nisi ducenti ex tanto numero, qui peritia scribendi antecellunt reliquos. Tertium examen ab ipso Cancellario peragitur; cæteris longe rigidius, nam ex ducentis vix viginti vel triginta ad gradum Baccalaureatus seliguntur, qui priorum annorum Baccalaureis conjuncti præcipuam Civitatis partem constituunt, ab omnibus honorati propter instantem dignitatem, ad quam per gradus hosce ascendunt. Insignia eorum sunt toga, pileus & ocreæ, neque aliis hoc habitu, præter Baccalaureos, uti licet. Immunes præterea sunt, & nulli nisi Cancellario, ac quatuor Magistris suis subjecti, ac si delinquant, cæteris Magistratibus nulla in eos potestas est.

Munus
Tibii.

Munus *Tibii* est non tantum novos dicere Baccalaureos, sed etiam jam olim promotos iterum examinare, & profectus eorum ulteriores explorare. Ideo prout in scribendo excellunt, quinque classibus dispescuntur. Primus ordo præmio affectus ad inferiora munia adhibetur. Secundus ordo præmio, sed longe inferiori, honoratur. Tertius ordo neque præmio, neque pœna dignus censetur. Quartus ordo ob pigritiam publice plagis afficitur. Quinti toga, pileo, ocreis exuti, feci plebis adscribuntur. Ita præmiis & pœnis industria excitatur, negligentia plectitur.

Kingin.

Secundus gradus eruditorum in Sina *Kingin*, Licentiatos Europæos repræsentat. Hic gradus tertio quoque anno in Metropoli Provinciæ, initio octavi mensis sive Septembris, magna pompa confertur. Neque omnes, qui digni, eum consequuntur, sed certus tantum numerus, qui omnes eminentissimi & pro conditione Provinciarum plures paucioresve. Nam in *Peking* & *Nanking*, ex universo Baccalaureorum numero circiter centum & quinquaginta Licentiatum, in Provinciis *Chequiang*, *Quiansi* & *Fokien* nonaginta quinque, in cæteris pauciores fiunt.

Ad hoc examen soli Baccalaurei, sed non omnes, verum ex qualibet civitate vel Provincia aut, Scholis summum quadraginta Baccalaurei seliguntur. Nihilominus sæpe numerus talium quatuor millia Candidatorum conficit. Magistratus *Pekingensis* tertio quoque anno centum Philosophos selectos supplici libello Regi sistunt, ex quibus triginta,

pro

pro singulis Provinciis duo, qui examini Licentiatorum præfunt, nominet. Unus horum necessario ex Regiis Ministris *Han-lyven*, qui Præcipui toto regno, deligendus est. Nec citius nominantur, quam ut magnis itineribus in Provinciam, cui destinantur, pervenire possint, additis inspectoribus, ne quemquam ante alloquantur, quam ad Licentiatum promoti fuerint. Ex Provincia Philosophi iis adjunguntur, quorum opera in examinandis Candidatis uti queant.

In singulis Civitatibus magnum Palatium, altis septem muris, examini huic destinatur. Multa in eo cubicula in quibus summo silentio studiis incumbunt. In medio Palatii plusquam mille cellulae, unius hominis capacitate, mensula & scabello instructae, ita ut unus alterum, neque videre, neque alloqui possit.

In unaquaque Metropoli schola examinatória.

Examinatores singuli singulis conclavibus seclusi, ab alloquio & mutuo, & aliorum, durante inquisitione scripturarum, prohibentur, militari custodia undique ita cincti, ne quemquam exterorum compellere, aut scripta inspicere possint. Triduum huic examini toto Regno impenditur, nona, duodecima & decima quinta octavae mensis. Totam discipuli scribendo diem ab ortu Solis ad seram vesperam impendunt, clausis perpetim januis, nisi quod parum refocillandi animi ergo, sumptibus publicis iis exhibetur. Studiosè excutiuntur ante admissionem in Palatium, num quid librorum, aut scripturarum secum gestent; nihil iis præter penicillum, chartam & atramentum inferre licitum. Ipsis etiam penicillas & tabellas scriptorias sedulo perscrutantur, ac si fraus deprehensa, non exclusi modo, verum graviter quoque puniti rejiciuntur.

Arcta custodia Inquisitores, & examinandi observantur.

Postquam Baccalaurei intromissi, januae clausae & urbis sigillo obsignatae, quatuor Inquisitores, ex quatuor libris tres sententias selectas publice proponunt, quas quilibet, argumentum totidem scripturarum, habet. Præterea quisque ex quinque libris quatuor sententias seligit, quae & ipsis argumentum examinis præbent. Hæ septem scripturae non verbis modo, verum etiam sententiis gravibus & nervosis, summa eloquentia Sinica, ex ornandae sunt. Accurate observandum, ne plures quingentis Characteribus in singulis explicationibus reperiantur.

Modus examinis.

Tertia die denuo hi scribae secluduntur, & tria illis vel jam olim facta ex Historiis, vel quae adhuc fieri possunt, proponuntur, quae triplici scriptura interpretantur, vel Regem libello supplici monent, quid in tali casu bono Imperii agendum videatur. Ita decima quinta die tres casus, quales quotidie in Republica administranda occurrunt, iis proponuntur, de quibus iudicium suum triplici scriptura exponere tenentur.

Exhibitis scripturis, Baccalaurei in singulas aedículas, sive cellulas distributi, summo silentio scribunt in peculiaribus libellis, subscripto nomine Patris, Avi, & Poavi; eos libellos tanto artificio obsignant, ne ab alio, nisi Inquisitoribus reservari possint. Ita exhibentur ablegatis. Omnes

libelli, antequam ad Inquisitores deferantur, à scribis quibusdam transferuntur, ac ne fraus fieri possit, transcripta rubro colore tinguntur, ipso exemplari atramento scripto. Transcripta & non ipsa primæva exemplaria, sine nominibus scriptorum, Inquisitoribus examinanda traduntur, ipsa autem scripta Candidatorum, quæ a transcriptis nihil differunt, interea custodiuntur: Id quod propterea fit, ut Examinatores nomina scriptorum, aut manum agnoscere possint.

Scripta ab examinatorebus pensiculata, rejectis vilioribus, ad duplum Licentiatorum creandorum numerum rediguntur. Ita ut si centum & quinquaginta promovendi, trecenta scripta Regiis Inquisitoribus exhibeantur, ex quibus optima, pro numero, seligunt. Selecta in primum, secundum, tertium ordinem rediguntur. Inde exemplaria cum transcriptis conferuntur, & nomen scriptoris prælegitur. Hæc nomina literis sesqui pede altis scripta in tabulis publice proponuntur magno populi confluxu, & faustis cognatorum acclamationibus. Atque hic licentiæ gradus multum dignitate, privilegiis & immunitatibus priorem antistat, & aditus illi ad maxima Imperii munera patet.

His ita peractis Regii Inquisitores edito libro totius examinis successum, nomina Licentiatorum, scripturas eminentissimas publicant: Sed præcipue illius, qui primum inter Licentiatos locum obtinuit, scripta typis evulgantur. Hic Sinice *Quiayven* vocatur, ille liber curiose impressus toto Regno dispergitur, ejusque exemplaria aliquot Regi & Aulicis offeruntur.

Ad hoc examen nulli alterius Provinciæ Baccalaureo accessus datur, sed tantum illis, qui ex Provinciâ Peking ac Nanking sunt. Paucis quibusdam peculiari indultu, ex aliis Provinciis pro certâ summa pecuniæ conceditur.

Cinsu. Tertius gradus *Cinsu*, plane cum Doctoratu nostro in Theologia, Jure, & Medicina convenit. Hic gradus singulo quoque triennio, sed in sola Regia *Peking*, anno altero post Licentiatorum promotionem, confertur.

Ad hunc summæ dignitatis gradum ex toto Imperio nonnisi trecenti pervenire possunt, quanquam omnes Licentiatii ex quacunque Provincia, qui se examini submittere volunt, admittantur. Hoc examen fit secundo mense, iisdem, quibus priora, diebus. Nullum inter hos & priores in exquirendo discrimen, nisi quod respectu majoris dignitatis exactior quoque cura adhibeatur, prohibendo favori, & quæ frequenter ibi delitescit, fraudi. Ad hanc Inquisitorum classem etiam ex *Colais*, qui primarii Ministri status, deliguntur.

Peracta inquisitione & examinatis in eodem Palatio Doctorum titulo ornatis, ubi etiam plerumque Licentiatii fiunt, omnes simul in Palatio

Palatio Regio præsentibus primariis Magistratum (olim ipse quoque Rex aderat) sistuntur, & novum thema ad iteratam probam illis proponitur. Primus Doctorem absque dubio tertium in hac inquisitione locum accipit. Qui in hac alterâ inquisitione primum & secundum locum obtinet, is durante vita, primis dignitatibus fruitur, & præcipuis in imperio muniis fungitur. Sunt Marchionum, aut Ducum instar, si hæreditaria esset successio. Mox hi Doctores dignitatem tantam nacti, insigni veste, pileo, ocreis, & aliis Magistratum decoramentis ornantur, ad summa munia admoti, qua Licentiatus adire notas. Unde ab illis tanquam inferioribus suspiciuntur, & abjecta semel Doctoratus spe, nihilominus insignia & præcipua Regni munia administrant. Licet illis sæpe eandem tentare aleam, quod multi eorum pertinaciâ summa assequendi, aut in imis subsistendi periclitantur; decies aut amplius examen, post improbos in legendo & scribendo labores sustinentes, miseri, unde tandem in desperationem lapsi, vitam discendo, & nihil, dum summa cupiunt, assequendo, velut pecora, transeunt.

Eodem, ut in Licentiatis dictum, modo etiam hujus Doctoratus promotionis liber impressus publicatur, nominibus Doctorum eminentissimâ scriptura propalatis. Insuper annuatim alius adhuc imprimitur liber, in quo Doctorum nomina, patria, parentes, munia, loca officiorum, scripta prostant. Unde quisque ex inspectione ejus libri singulorum Doctorum à primo Promotionis anno usque ad exitum, facta, & dignitates hoc illo loco perspicere potest, ac quantum meritis creverit, aut decreverit, quod apud Sinenses frequentissimum est.

Idmirabile, eodem anno promotos Licentiatos, aut Doctores tota reliqua vitæ functione fraternæ se mutuo amore prosequi, ac alterum alterius commoda summo studio promovere: neque minor eorum erga Inquisitores, ac Magistros reverentia, etiamsi sæpe discipuli suos præceptores altitudine graduum superent.

Etiam militibus iidem dignationum gradus collati olim, eodem loco, & anno, sed uno mense post: Sed quia Senatus Militaris, antequam Tartari irrumperent, parum æstimabatur, hinc minori pompa & apparatu omnia peragebantur. Triplex militiæ tum examen. In primo equites concitato cursu novem sagittas ad scopum ejaculantur. In secundo itidem novem sagittis scopum petunt, & qui minimum quatuor sagittis eques, & duobus pedes scopum attingit, tertio examine adhibetur. In hoc tertio examine casum militare scripto explicare tenentur.

Judices ex tribus his examinibus collatione facta singulis Provinciis quinquaginta circiter Licentiatos assignant. Eodem autem anno, quo Pekingæ Doctores creantur, semper centum milites ex universo

Licentiarum numero, post triplex examen ad dignitatem Doctorum elevantur. Ex hoc ordine facilius Doctores, quam Licentiatum, sed non absque largitionibus ad militares honores emergunt. Utrique postquam ad altiore promoti sunt gradum, limini januæ, honori familiæ, titulum sesqui pede altum literis describunt; unde quæ quisque sit dignitate, constat. Omnes autem Inquisitores sive Militares, sive Philosophici, vel Medici, ac imprimis Morales ex solo Senatu Philosophico leguntur, sine additione ullius Militis, Astronomi, aut Medici. Nam Sinenses arbitrantur, solos Morales Philosophos de omnibus rebus sano iudicio præditos esse. Etiam si res, de qua agitur, extra eorum sit limites, aut intentionem.

CAPUT TERTIUM.

De Opificiis, Scenicis, Ludionibus, & Mendicis Sinensium.

Archi-
tectura.

Architectura Sinensium Europæis haud conferenda; quippe non ultra ætatem hominis unius struunt: posteris eandem curam relinquentes. Unde cum stupore audiunt, & rident Europæorum ad æviternitatem structuras, ac dum mille & amplius annorum dari ædificia intelligunt, fidem relatio superat. Discrimen in fundamentis situm. Europæi profundum struunt, unde superior moles durat inconcussa. At Sinæ nullo in solum fundamento, planæ terræ, & vix pedum aliquot spatio effossæ, turres & gravia inædificant, unde facile subsidunt molli humo, & ævo etiam mœnia reparari debent. Domus plerumque ex ligno vel ligneis columnis innixæ, facili superiorum, intacto fundamento, reparatione; nam ex imbricibus tecta, non muris, ut apud nos, sed ligneis tibicinibus nituntur. Ædificia eorum extus minus conspicua, interius nitida habentur, & ad usum commoda sunt. Omnes in Universum, etiam Regia Palatia ex ligno duarum contignationum, parietibus tamen plerumque ex cocto latere, quibus conclavia ad varios usus discernuntur. Plerumque vastis atriis ædes prætextæ, quorum extima à fœminis arcta custodia, habitantur.

Pagoda eorum & templa magnifico juxta vias publicas apparatu, itinerantibus pro hospitio sunt, plena Idolis & nigris lampadibus æternum evomentibus ignem, memoriæ feliciter, qui vixit & defunctus est, consecratis.

Typographia Sinensium prima gloria & scientiarum propagatio videtur fuisse. Communis nullorum opinio, ante Europæos receptam & inventam apud eos floruisse. Trigautius ante *quinque retro secula* receptam fatetur, opinione illorum, qui ante natum Christum jam exercitam volunt, ut fabulosa & incerta, rejectâ. Cæteri, qui jam cum ipso Imperio Sinensi *Fobio* hanc artem auspicantur, velut indigni relatione aut confutatione, fusque deque habendi sunt.

Typo-
graphia
Sinen-
sium.

Modus imprimendi apud Sinas alius, quam Europæos est, ob nimiam Characterum copiam. Characteres suos incidunt rasis ex pomo vel pyro tabulis. Huic leniter applicant folium scriptum; inde chartam tam diu abradunt, donec solæ restent & transpareant literæ, acuto ferro superflua excidentes chartæ. Ita tabulis ejusmodi folia pura celeritate summâ, ac facilitate imprimunt, ut unus impressor singulis diebus quinque foliorum millia imprimere possit. Eadem illis in excavandis tabellarum formis celeritas, ac nostris in literis componendis & corrigendis. Aptior hæc Sinensium magnis literis, quam nostris parvis, imprimendi modus, quia nostræ tam expeditæ ligno insculpi non possunt. Ingens insuper ex tali forma imprimendi compendium, manentibus semper iisdem tabellis, & prompto ad demendum, addendumve compendio, facili abrafione, & aliorum Characterum incessione. Neque opus typographo simul multa imprimere exemplaria, sed quoties vult, semper ad manus eadem forma, tam facili artificio, ut qui vel semel vidit, statim ejus artis Magister sit. Atque hinc illa librorum Sinicorum vilissimo pretio passim toto Imperio prostant copia, ut qui non vidit, ægre fidem adhibere possit. In monte *Iungmuen* Bibliotheca extat cujusdam *Siguli*, qui triginta millia voluminum eo loco congeffit.

Modus
imprimendi.

Alius etiam Sinis modus inscripta marmor, aut ligno incessa imprimendi. E.g. Inscriptioni sepulchræ, aut alii monumento marmor plano inciso, chartam humidam imponunt, & illi glomum laneum: malleolo tam diu cædentes, donec charta mollis omnes cæsuræ rimas & Characterum notas impleverit. Inde prominentiæ chartæ, quæ non recepta est incifuris, magna dexteritate atramento, aut alio colore finguntur, ita ut charta in fissuris delitescens haudquaquam tangatur, sed albedinem suam fervet, & incisa lapidi vel ligno exacte repræsententur; eodem fere modo, quo apud nos infantes statuas lapideas, allinendo lutum figlinum, exprimere solent. Sed id observandum, non nisi in crassis locum hanc exprimendi formam habere imaginibus, subtilia enim & minuta non ferunt talem laborem.

Picturæ per studiosi sunt, sed Europæorum pulchritudinem haudquam assequuntur: nam neque umbras exprimere norunt, neque colores oleo temperare: unde eorum picturæ quasi emortuæ & pallidæ existunt, quanquam colores omnium vivacissimos habeant, quibus herbas

Picturæ
Sinen-
sium.

& aves ad vivum, nos non acu & opere Phrygionio æmulantur. Parietes & laquearia cubiculorum suorum hominibus & bestiis exornant, templa statuis ex ære fuis implent. In statuaria & fusoria admodum rudes videntur; quippe omnia oculo dimetientes, unde crebri errores, & in magnis corporibus extravagantia. Monstra tamen ex ære, marmore, figlina horribili forma ad Idololatriam conficiunt. Campanæ eorum malleis ligneis percussæ sonum longe nostris obtusorem edunt, neque ferrea pistilla ob fragilitatem perferunt. Causa hujus ruditatis est fuga exterorum, à quibus nihil addiscere, quod ignorabant, voluerunt.

Musica. Musica instrumenta varii generis habent, sed magnam partem tympana & buccinas; Chordæ ex serico, non bestiarum intestinis torquent. Cantus eorum monotonos est, nullo vocis concentu, aut variatione. Hinc nostram Musicam vocalem & instrumentalem admirantur.

Horologia. Horologia non alia, quam ex aqua & igne, habent. Clepsydre eorum instar Clepsammiorum nostrorum. Horologia ignea ex benevolentibus cineribus constant, & funiculos nostros, quibus pyrius pulvis accenditur, redolent. Etiam Horologia per rotulas, quas arena instar aquæ circumagit, habent, sed rudi omnia opere, nec Sciateria, quanquam ex parte noverint, ex arte conficiunt.

Comædia. Omnes alias nationes ludis Scenicis superant. Toto passim Imperio ingens talium Comædorum turba, juvenes fere & corpore prompti, per urbes vagantur & operam in nuptiis, in conviviis locant. Comædiæ aut veras historias representant, aut figmenta; antiqui operis, raro novas com-

componunt. Spectatores ex libro, quam velint, eligunt, & dum convi-
vantur oculos, auresque avidissime multis horis pascunt. Vox recitan-
tium cantillans est, neque alio modo loquuntur.

Ingens quoque Gesticulorum copia. Quidam mures, aut sorices Sinae
Miris nu-
gantur
modis. in mensa saltare ad numeros Musicos faciunt ad-
mirando artificio. Nonnulli perticae, vix dimidium pedem superne latae,
quam cingulo affixam quidam tenet, uno pede insistant. Filamenta per
hirquos oculorum infigere, ut naribus emungerentur, & utraque extre-
mitate prehensa ferram, lacrimis guttatim decidentibus, ducere, frequens.
Aliqui in corbe latentes gladiis quasi configuntur, sanguine ubertim
effluente, mox incolumes inde exiliunt.

Sigillis, quibus nomina, gradus & dignitates insculpta sunt frequen- Utuntur
copiosis
sigillis.
tissime, non in literis modo obsignandis, verum etiam scriptis, carmini-
bus, picturis insigniendis, utuntur. Neque ceræ imprimunt, sed rubro
colore tingunt. Materia sigillorum pretiosa ex ebore, lignis odoris,
marmore, cristallo, corallis & gemmis, quorum unaquæque materia de-
terminatum requirit artificem. Hinc magnus eorum numerus, qui sigillis
incidendis victum quærunt, & eruditio in iis haud exigua requiritur,
quod Characteres illi perantiqui sunt, quibus in siglis utuntur, multum
à vulgaribus hodie receptis discrepantes.

Ars atramenti conficiendi singularis & eximia est. Fit ex massis, Atra-
mentum,
quas Indigo vocamus, & quia scientia scribendi summus apud eos eru-
ditionis gradus, hinc, qui atramentum conficiunt, haud exigua dignatione
censen-

consentur. Colorem illum in porphyrite tritum aqua diluunt, & penicillos suos ex leporinis pilis intingunt. Et hæc tria ad scribendum necessaria pulcherrime exornant, ac magni æstimant, quæ ad scribendum ab honoratissimis adhibentur.

Cono-
pea.

Habent etiam flabella sua, quibus ardorem solis temperant, & faciem refrigerant. Nemo cujuscunque conditionis in publicum absque tali flabello prodit, etiam frigida & ventosa tempestate. Materia eorum varia, ex arundine, ligno, ebore, santalis, serico, charta, stramine odoro; forma rotunda, ovalis, quadrata. Magnatum ex albissima papyro inaurata, quæ contrahere, aut dilatare pro lubitu queunt. Inscriptæ leguntur memorabiles sententiæ. Et hæc familiaria inter eos munera sunt. Ingens multitudo hinc victum quarit, conficiendo, vel vendendo. Idem etiam Conopea sive *Corresolas* faciunt, quæ à famulis capiti Dominorum ar-cendis Solibus supergestantur, ex serico aut lino cerato.

Lenones.

Tanto animi corporisque sudore ad inconstantis fortunæ opes feruntur Sinæ, quam si æternum in terris victurî, nullam supræ necessitati legem deberent: adeo pecuniarum dementiâ sanæ mentis oculo destituti, ut nihil suo pretio æstimantes, omnia ad improbam suæ cupidinis famem meriantur. Floret hic, vigetque vetus illa *Cyrenensium* luxuries. Multos hic libidinis scelerumque socios *Sardanapalus*, *Xerxes*, *Antiochus* reliquerunt. Extant impurissimi *Caligulae*, expressa in omni scelerum colluvie vestigia, qui foeminarum marimuque lupanaria, turpiter prostitutâ mercede, elocavit. Sic Sinensium lenones, foedissimum avaritiæ

man-

mancipium, universam Sinam meretricio comitatu peragrant, & juvenculas formosas, quas è plebe parentibus eblandiuntur auro, saltando, cantando, aliisque lasciviis erudiunt, & alunt, ut procis gratiores forent, ipsas jam viro maturas venales circumducunt Aquarioli, qui sordido lucro inhiantes tot scorta habent, quot eorum annui reditus alendo sunt. Ubi emptorem vel conductorem certo pretio repererunt, scortum asino impositum, facie serico velata, ad eum adducunt, ubi exuto omni pudore in fœdam libidinem se prostituunt. Etiam hi lenones prostibula inter se velut mercem, permutant, & transcribunt, ex quarum permutacione variæ saepe numero oriuntur rixæ, ex eo quod fraus in merce latuerit.

Mendici non tam precibus, quam minis, & transeuntium vestibus affixi, stipem exigunt. Hi nebulones omnes fœdo vultu, & detortis mutilisque membris; quippe infantium membra studio luxant, & detorquent: pleni insuper putridis ulceribus, ut nemo aspectum eorum absque nausea ferre queat. Qui sani membris sunt, capitibus se mutuo, velut furiosi feriunt, tanta vehementia, ut cranium perfringi credas: neque ab hac insania cessant, quam vel eleemosynam iis largiaris, vel abeas. Qui, cum quo arietet, non habet, saxo caput ferit, donec totum tuber sit. Alii pectus pari vesania horribili fragore, concutiunt. Nonnulli cultris se confixuri videntur, nisi aliquid largiaris, & frameis malas abomanabili affectu perforant, aut securibus mortem sibi intentant. In Fluvio Cro-

Mendici.

pam, appulit. Hic nudo corpore, ut in icone, præter verecunda & renes concutiebatur haud seceus ac dæmonio ageretur. Ut terribilior videretur, stylo ferreo perforabat genas, tam horrido aspectu, ac si diabolus oculis ipsius pro perspicillo uteretur. Præterea secum ferebat binos cultros concisorios, quibus vehementer subinde sibi invicem allisis, lethale vulnus, imo præsentaneum sibi ipsi intentabat mortem, ni argento placaretur. Huic aderat Sacerdos Sinicus, album in manu tenens, in quo, præmissa elemosyna, nomen inscribere licitum. Legatis has nugas risu explodentibus, Tartari tantam desperatorum insaniam ægris aspicientes oculis multa iis, ut prosperum iter impetrarent, largiebantur, nostris stoliditatem ridentibus, Dæmonis asseclis, nulla stipe data, longum valere iussis. Sunt etiam, qui collo per ingentis saxi foramen transmisso ejus pondere totum corpus premunt, alii super cranium suffumigia incendunt, quorum teterrimo odore circumstantes fugant, vel loculos emungunt. Videntur cæcorum passim crebra examina & densi cunei, qui, nescio quid, inter se muginantes, pectus & tergum scuticis adeo immisericorditer cædunt, ut grumi sanguinis passim decidant. De aliis opificiis, velut porcellana conficiendi, vasa & cistas lacca inducendi, textoria, & aliis, nunc nihil dicemus, quoniam id jam prima parte factum, & res nimis prolixo laboris foret. In universum observandum opificia Sinensium admodum imperfecta esse, & ad fucum potius, ac deceptionem, quam sinceritatem composita, quia vili diario contentis, Mechanicis, à mercatoribus exiguo pretio extorquentur.

CAPUT QUARTUM.

De MORIBUS SINENSIIUM.

Sinenses jam à prisco ævo civilitatem quinque primariis virtutibus accensentes, nihil majori studio, quam mutuas illas in salutando, & honore exhibendo cerimonias excolunt, totam vitam illi vanitati impendentes communem Honorem aliis exhibituri, non ut Europæi, caput aperiunt, aut pedibus solum radunt, aut amplexantur, vel manus osculantur; sed manus, quas semper largis manicis involutas gestant, simul cum manicis elevant, & iterum modeste demittunt, vocem *Cm* (quæ nihil significat, sed tantum in salutando adhibetur) bis ingeminantes.

Sinensium humanitas.

Mos salutandi.

Visitandi.

Dum se invicem visitant, aut in plateis obviant, toto corpore (manibus intra manicas junctis) & capite ter se inclinant, quod *Zoye* vocatur.

Minor

Minor majorem, visitatus invisentem dextrâ honorat; sed in Borealibus Provinciis, læva dignior censetur. Sæpe mutua facta salute etiam dextram, lævamve alternant, ut dignissimo loco receptus hospitem eodem honore afficiat. In publico Septentrionem versus, intra ædes à janua versus oppositum cubiculi parietem, qui & ipse borealis, (nam janua & limina ædium antiquo more austrum respiciunt) se convertunt. Quibus majorem reverentiam exhibere volunt, ac debent ob varias causas, coram iis in genua, capite in terram cernuo, procidunt, mox simul in pedes erecti, eandem actionem bis terve repetunt. Si solita hæc salutatio Dignioribus, vel Parentibus, vel Magistratui, aut Duci, vel Regi, defertur, stantes, vel sedentes ad singulas salutantium genuflexiones. Complicatis manibus corpus leviter tantum inflectunt, & qui humanior in recipiendo tanto honore videri volunt, non Boream versus, sed ad Orientale latus consistunt. Servi dominos, aut plebs Magnates in genua prostrati, capite solum ter feriunt, & quotiescunque respondent, iterum in genua procumbunt. Eodem fere cultu Idola quoque sua domi & in delubris prosequuntur.

Dum se mutuo alloquuntur, aut scripto agunt, nunquam secunda persona, tu, vel vos, sed aliis formulis utuntur. De se ipsis loquentibus, nunquam prima personâ adhibere licitum, nisi Dominus servum, aut Magnates inferiorem alloquantur. Varias seipsum deprimendi & alios extollendi formulis utuntur, quarum modestissima censetur, dum seipsum nomine proprio, non vero pronomine, ego, demonstrant; & si forte de parentibus, fratre, filiis, corpore, artibus, domo, patria, literis, morbis sermo fiat, excellentiori, si de rebus sibi propriis, agatur, humiliori utuntur formula, quam curiosam allocutionum varietatem, nisi quis inciviliior haberi vult, studiose observant.

Visitatus se obligatum existimat, ad parem invisenti honorem reddendum, quod hoc modo fit. Visitans libellum in limine ostendit, cui nomen suum, & illius, quem invisit, cum convenientibus titulis inscriptum est. Eum libellum janitor suo hero exhibet; & pro numero visitantium libelli multiplicantur. Tales libelli ex duodecim fere albæ chartæ foliis constant, dimidiæ palmæ latitudine, prima pagina rubram chartam duorum digitorum latitudine affixam habet. Sacculis ex rubra charta includuntur, qui in ratione Dignitatum variant, unde Sinae viginti ad minimum paratos servant. Janitor nomina hospitem, eorumque ædes in libro consignat, ut intra triduum & ipsi visitentur. Si quis visitandus, domo absit, aut impeditus, libellum, testem visitationis, ad ædes relinquit. Et quo visitans in majori dignatione est, eo augustioribus literis nomen suum libello inscribi curat.

Eodem modo & dona offerunt per libellos, in quibus illa curiose describuntur, & quæ salva civilitate, abnuï possunt, id quod donatarius

Sinae in alloquendo peculiari utuntur formula.

Ritus visitandi unicos.

Donandi.

haud quaquam moleste fert. Donatori per libellum similem gratia aguntur, aut dona civiliter remittuntur, aut quæ accepta sunt, & reciproca, annotantur. Etiam pecuniis se mutuo, quod apud Europæos inusitatem, remunerantur.

Veste
extraor-
dinariâ
salutant.

Peculiares in visitando vestes gerunt, neque ordinario habitu se mutuo salutant. Quare semper honorariam vestem in publicum prodeuntibus servi præsto habent, quam aliis obvii induunt, idque etiam Iesuitæ imitantur. Quod si unus togam suam non habeat ad manus, tum alter quoque togam honorariam exuit, atque ita se mutuo vulgari vestitu salutant.

Ritus se-
dium col-
locanda-
rum.

Varii inde ritus in confidendo, & sellis collocandis. Qui Trigautio teste tales. Si plures fuerint, qui domi visitantur, inter eos primarius hospitis sedem, aut sedes singulas utraque manu accipit, & suo loco statuit in honoratissimo aulæ situ, inde propriis manibus eas excutit, tametsi nullus sit in eo pulvisculus. Etsi sedes jam in suo sint ordine collocatæ, singulas tamen ambabus manibus contingere, & velut aptius collocare mos est. Id deinde singuli, qui visitantur, etiam præstant in eundem plane modum. Tum inter hospites si plures fuerint, honoratior ejus, quem visitat, sedem eodem modo accipit, & ex adverso sedis suæ illam locat, & eodem modo pulverem aut excutit, aut excutere se fingit. Idem deinde cæteri faciunt, si plures fuerint ætatis ordine vel dignitate. Quod dum fit, is, cui hoc officium exhibetur, ad latus adstat, manibus intra manicas receptis, & leviter elevatis, ac depresso, gratias agit, & exhibitum honorem modeste recusat.

Urbanitatis ritus circa Poëdriam.

Hospites inter se multum temporis terunt circa Poëdriam, seu principem honoris sedem; sed his tandem legibus statuitur, inter eos, qui sibi mutuo cives sunt, ætatis ratio habetur: in utraque aula dignitas potior est: externi maxime, qui è locis remotioribus adveniunt primum locum tenent; unde fit, ut in omni fere congressu nostris hoc titulo assignetur; nec tergiversari, aut modeste recusare quidquam contra receptam consuetudinem nobis prodest. Postquam cuncti confedere, mox domesticis famulis unus, isque politior, & talari indutus prodit, manibus elegantem gestans tabulam, in qua tot sunt scutellæ, quot hospites. In iis scutellis est illa potio *Scia*, de qua supra, cui semper aliquod mensarum secundarum, aut bellariorum frustulum immiscetur, cui sumendo argentum cochlear exiguum adjungitur; famulus ab honoratiore initium sumens suam cuique scutellam porrigit ad herum usque, quem reliqui visitant, nam is semper in infimo loco sedet, si diutius confederint, famulus in eundem modum iterum ac tertio ac sæpius etiam redit. Sed illud bellariorum frustulum toties variatur, quoties reditur.

Ritus bellariorum porrigendorum.

Ritus abeuntium à congressu.

Hospites finito congressu antequam ex aula egrediantur, juxta limen, ut initio, ritu suo inclinationes repetunt, tum eos herus ad usque domus limen

limen insequitur, ubi iterum inclinatur, tum rogat hospites Herus, uti vel equum, vel gestatoriam Sellam, quâ venerant, conscendere velint. Quod ii facere recusant, & Herum domus rogant, uti se in domum recipiat. Tum ille ad limen versus iterum inclinatur, & hospites simili ritu honorem rependunt. Denique jam limen ingressus tertio inclinatur, hospitesque eodem ritu respondent. Tum Herus domus in limine se hospitem oculis subtrahens, moram iis concedit equitandi, aut in sella confidendi, & repente egrediens abeuntes salutat. Hanc vocem *Cm* usurpans, & ambas intra vestem manus elevans, ac deprimens, quod hospites ipsi adamussim imitantur, & abire pergunt, denique Herus domus famulum mittit, qui abeuntium assequatur vestigia, & suo nomine salutet, idem ipsi hospites faciunt, & per famulos suos resalutant.

Imperator Sinenfium supra omnes reliquos totius orbis Monarchas colitur. Nemo eum præter Eunuchos, filios & filias, alloquitur. Reliqui Magistratus non nisi per libellos supplices cum eo agunt. Qui tot venerationis formulas continent, ut non nisi ab exercitatis componi possunt. Initio novi anni (qui semper novilunio ante vel post nonam Februarii initium caput) singulæ Provinciæ Legatos Regi gratulatum mittunt, quod unoquoque triennio majori cum pompa fieri solet.

Modus Imperatorem honorandi.

Prima die Novilunii Magistratus per singulas civitates Thronum Regium cum aureis Draconibus adorant, & Regi alta voce *decem mille annos* apprecantur. Natalem quoque ejus faustis gratulationibus & muneribus quotannis pompose *Pekingi* celebrant. Omnes qui officium, aut donum à Rege acceperunt, Throno ejus, Purpureis induti togis, & aureis in capite Tulbandis, honorem solemniter exhibent, utraque manu tabulam eburneam, quatuor digitos latam & duarum manuum longitudine, ori prætendunt, quoties coram Rege, aut ejus Throno loquuntur.

Olim Rex in Throno suo ex sublimi loco de fenestra, faciem eburnea tabula & aureis catenis, ac gemmatum copia tectus, ita se conspiciendum præbebat, ut tamen facies ejus ab astantibus videri non potuerit. Sed quomodo magnus Chamus Tartariæ hodiernus se Legatis Batavorum exhibuerit, supra diximus.

Imperatoris vestium color flavus, neque aliis, nisi Regio sanguine oriundis eo uti licitum. Vestes ejus & Palatium, vasa, suppellex, & quicquid Regium plenum Draconibus flavis conspicitur: ipsæ etiam tegulæ, quas aliqui falso aureas putarunt, cum figlinæ sint flavo colore & Draconibus picturatæ, ac clavis, quorum capita flava, tecto affixæ. Si quis flavo utatur colore, crimen Majestatis committit.

Color Regis in vestitu flavus.

Rex parentibus Magistratum, viduis aut extremæ senectæ viris, frequenter honorarios titulos largitur, neque major illis honos fieri potest. Tales titulos postibus januarum suarum spectaculo præfigunt. Idem Magistratus quoque amicis suis intimioribus præstant Magistrati-

Titulum à Rege collatum magni faciunt.

bus eriguntur sumptu publico triumphales arcus marmorei, & si quis civium eruditione primarium locum obtinuit, simili honore afficitur.

Precio-
fiora ad
Regem
quotan-
nis mit-
tantur.

Quicquid toto Imperio pretiosum quotannis *Pekingam* ad Regem mittitur. Majori pompa per Provincias Magistratus, quam in Regia, utuntur. Solis primariis licitum lectica quatuor tantum Bajulorum uti; ceteri equis vehuntur. Singulo quadriennio Senatores Imperii sepulchra Regia numeribus colunt, sed præcipuus honos *Humvuo* Tartarorum ultimo domitori & flagello exhibetur.

Reveren-
tia erga
Magistra-
tus.

Proximus à Rege honor Magistratibus debetur, qui ob bene merita ad aliud munus evecti, memoriæ ergo ocreas suas civitatibus, unde migrant, rogati relinquunt, quas magnificis inscriptionibus exornant. Dignioribus Columnæ marmoreæ, Tempa & imagines excitantur, quas populus tantum non divinis honoribus, ob beneficia & merita, prosequitur; Odores adolent, cibos offerunt, & velut Numina adorant; hunc equidem cultum à Numinis latria sine distinguendo, cum hic in necessitatis subsidium, ille duntaxat in beneficiorum memoriam fiat.

Erga pa-
rentes.

Nullibi terrarum major parentibus honor a liberis exhibetur, idque præcipuum Philosophiæ moralis apud Sinas documentum est. Et in Sermone, & in sessione ad latus, non eodem gradu, aut è regione, quod etiam discipuli respectu præceptorum observant, & in sustentatione eorum ac sepultura, summam devotionem erga parentes sudoribus ostendunt. Natalem a decimo ad septuagesimum & amplius annum religiose & solemniter colunt. Etiam illa dies, qua virilem pileum, quod vigesimo ætatis anno fit, assumpserunt, sacra habetur.

Sed præcipua novi anni, per totam Sinam prima novi & prima Plenilunii die festivitas. Tunc candelas ex papyro, vitro & panno omnibus passim conclavibus accendunt, ut cuncta flagrare videantur. Discurrunt etiam noctu per plateas, velut ceriti, cum candelis Draconum forma in tortis, & passim ex pulvere pyrio festivi ignes accenduntur.

Convi-
vandi ri-
tus.

Convivia frequentissima agitant, quæ Græcorum more *Symposia* vocant, quod majorem partem potando transigantur. Quanquam enim pocula Sinensium vix nucis capacitare sint, ingentem tamen potus copiam absument, quia continuo fere & absque intermissione pitissant.

Non cultris, aut cochlearibus, sed bacillis ex ebore, aut santalis, quorum extremitates argento & auro obductæ, inter edendum utuntur, quibus cibum digitis intactum ori admovent. Potu etiam ferventissima ætate calidissimo utuntur, idque salubre censent; unde octogesimo ætatis anno vegeti adhuc, & a calculis renum, aut vesicæ tota vita liberi meo iudicio degunt.

Invitan-
di.

Hospites triplici libello ad convivium magna civilitate invitantur. Primus pridie, vel etiam pluribus diebus ante convivii diem mittitur, qui

qui, præter invitantis nomen, solennem vocandi formulam continet, cui in externa facie additamentum ad libelli longitudinem è rubea charta, in qua honoratius nomen, cum variis invitati pro dignitate titulis, est affixum. Ipso convivii die horis matutinis alter mittitur libellus, quo hospitem tempeſtiva rogatur præſentia; instanti denique convivii hora tertium mittunt; ut hoſpiti, eundem in itinere excipienti, de ferculis paratis conſtet. Ubi advenerunt; expletis ſalutationum ritibus, *Cia* in procænio bibitur; inde in ipſum conclave, ubi convivium paratum, picturis, floribus & vasis ſplendide exornatum, deducuntur, & ſinguli ſeparatis menſis, cubitas aliquot longis latisque, collocantur; ipſis ſedibus pellucido illo bitumine *Cie* non ſplendentibus ſolum, ſed variis etiam picturis & auro condecoratis. Ante accubationem epularem Paterfamilias cyathum vino plenum ambabus manibus arripens, peractâ ad hoſpitem, qui principem convivii locum tenet, ſolenni ſalutatione, eum in veſtibulo facie verſus auſtrum *Domino Cæli* conſecrat, & in ſolum effundit. Salutatione repetita in aulam reverſus, aliamque pateram accipiens, inclinatione præmiſſa eundem convivii Principem ſalutat, eo in loco, in quo ſalutatorii ritus exhiberi ſolent. Tum unitis paſſibus primariam convivii menſam, in aula medio ſitam, adeunt; in cujus medio convivator, paterâ in ſuo diſco utraque manu veneranter locatâ, convivales bacillos à famulo accipit, his ad cyathi latus depositis, ſedem, quam manicis leviter everrit, in mediâ locat menſa, unde in medium conclave reſſi denuo ſolennes inclinationes peragunt: iisdem cæremoniis hoſpes ſingulas convivas ordine excipit. Expletis his ritibus omnes conſident; famulis domeſticis epulorum principi hoſpitis pateram cum ſuo diſco offerentibus, quâ vino repleta omnes convivæ pariter cum hoſpitem ſolenni inclinantur ritu. Et illotis manibus, quia cibos digitis non tangunt, ad menſam ſuo quiſque loco aſſidet. Propter edulia digitis attingendi deſuetudinem, Sinæ manus neque initio neque in fine convivii lavant. Quotiescumque bibendum, is, qui hoſpites invitavit ſcyphum utraque manu orbi impositum elevat, & cæteros ad bibendum hortatur. Ita ſimul ſorbillando bibunt & lente pocula ſua evacuant. Ubi primus cantharus exhaustus, cibi inferuntur, & bacillis ori ab omnibus ſimul admoventur, quos nemo ante deponit, quam ille, qui primum locum obtinet, id fecerit. Illis repositis ſtatim famuli calidum vinum ſingulorum ſcyphis infundunt. Sermones, non niſi hilares, & ſponte adſunt Comædi & Muſici, qui hoſpites exhilarant. Cibos omnis generis opipare præparatos habent, & parvis ſcutellis menſæ imponunt tanta copia, ut ſtrues & caſtella repræſentent. Piſces cum carnibus mixtim coquunt. Nihil de menſa durante convivio aufertur. Pane aut oryza non utuntur, niſi forte in parvis conviviiis, & ſi oryza apponatur, vinum non prælibant, ſed poſt deguſtatam demum oryzam bibunt.

Certant

Certant quoque inter convivandum vario lusu, victus bibere tenetur, quod magno cæterorum applausu & acclamatione fit: Nemo ultra placitum bibere adigitur, sed blande invitatur. Vinum eorum instar cerevisiæ nostratis coquitur, neque insalubris potus est, ac etiam copiosius haustus parum cerebro nocet. Cibo parcissime utuntur, & sæpe una die septem, vel octo parvis conviviis interfunt. At vero magna & solennia tota nocte ad auroram usque producuntur. Reliquiæ ciborum inter famulos distribuuntur.

Ordinarie admodum mane prandent, neque meridiem expectant. Cibus vulgaris equina & bubula. Suillam imprimis æstimant præ omnibus aliis carnibus. Plebs ne a morticinis quidem equorum, asinorum, canum, abstinet.

Bellaria ex saccharo inter delicias habent. Mandarinum Comicos & fœminas Saltatrices, Musicosque inter convivandum delectamenti ergo adhibent.

Potus communis calidus, in quo *The* ebullit, est. Omnia enim, sive aquam sive vinum, calida forbillant. Ex oryza vinum coquunt. Sed reliqua potuum genera *Cha* superat. Pugillum herbæ *Cha* aquæ incoquunt, additis quatuor lactis dulcis partibus cum grano salis. Hujus liquoris calide poti majorem, quam lapidis Philosophorum, virtutem esse credunt.

Nomina
Sinen-
sium.

Cognomina antiqua habent, quæ nunquam mutantur. Prænomen varium assumunt, quod unico caractere & voce exprimitur. Pater prænomen filiis imponit: nam fœminæ apud Sinas nominibus carent, sed solo patris cognomine, & ordine nascendi distinguuntur. Soli parentes, & majores eo prænomine liberos suos masculos appellant; alii vero eos numero, ut nati sunt, distinguunt. Ipsi se in suis scriptis eo nomine, quod a parente suo acceperunt, nominant: aliis hoc illicitum, & si fiat; incivile ac opprobrium habetur.

Cum primum Scholam frequentant, Magister peculiare nomen Scholasticum, quo a condiscipulis, & præceptore appellantur, ipsis imponit. Sed ubi pileum virilem sumpsit, aut uxorem duxit, a quodam Magnatum honoratiori nomine, quod literam vocant, decoratur, quo quisque eum imposterum compellare potest, exceptis famulis, & qui ei subjecti sunt. Ubi ad virilem ætatem pervenit, a quodam primariæ authoritatis viro nomen insigne, quod *magnum nomen* vocant, accipit, quo quisque sine discrimine eum compellare præsentem absentemve potest: sed parentes haud tali se dignantes honore priori nomine, quem *literam* vocari diximus, utuntur.

Si quis novam Religionis sectam suscipiat, a Doctore ejus novum quoque nomen accipit, quod *religiosum* vocant. Et ubi visitant alios, a visitato, quodnam nomen eorum præstantissimum, interrogantur. Unde &

Patri-

Patribus Societatis sublimius nomen, quam quod in baptismo acceperunt, à Sinensibus tribuitur.

Magni Sinæ antiquitatis æstimatores sunt, quanquam in Sina nullæ antiquæ statuæ reperiantur. Tripodes æneos propter æruginem, antiquitatis documentum, magni faciunt, nec non vasa ex creta & marmore. Sed præcipue picturas ac scripturas præstantium artificum æstimant. Magistratum singuli peculiare sigillum officii sui habent & soli rubrica subsignant. Hoc sigillum singulari cura custodiunt, quod eo amisso non tantum Magistratu excidant, sed & graviter plectantur. Ita *Humnus* sancivit. Ideo semper in cista clausa & obsignata solum id deferunt, ac noctu pulvinari dormientes supponunt.

Viri honorati nunquam pedes incedunt, sed lecticâ humeris bajulorum sublimes gestantur, lectica hæc circumcirca clausa eos a prætereuntium conspectu arcet, nisi retro eam aperiant, ac in eo à Magistratibus differunt; nam hi lecticas undique patentes habent.

Fœminæ etiam lecticis gestantur, sed alia à virilibus formâ. Quadrigæ, trahæ, currus, legibus prohibentur, excepta urbe *Peking*, ut supra monuimus. Præceptores tota vita colunt, & lateri eorum observantiæ ergo assident.

Tesseris & chartis fex tantum populi ludit, Honoratiores Scaccia, in quo ab Europæis aliquantulum discrepant. Sed Magnatum ludus est, quo tabulam excavatam, cui trecentæ ædiculæ ad latera sunt, cum ducentis orbiculis albis partim & nigris, adhibent. Qui plures ædiculas occupat, victor est. Ipsi Magistratus integros dies huic lusui impendunt, & qui in eo excellit, famam inde, ac æstimationem apud reliquos consequitur.

Sponsalia inter pueritiam contrahunt. Præcipue æqualitas inter sponsum & sponsam ætatis spectatur. Parentes absque consensu sponsi aut sponsæ pacta nuptialia ineunt.

Nuptiæ

Tartari Regum, ut apud Europæos, connubia, generis & familiæ dignitate æstimant, Reginas ex Regia stirpe petunt: inferiores, velut impares, dedignantur. Contrario Sinensium more, qui ex plebeia Virginum corona, pulcherrimam seligunt, nulla originis ratione habita: formam stirpis nobilitati anteferentes. Pater Augustæ Sinensis ultimæ adeo vilis, ut se domumque suam, calceos stramineos conficiens, sustentarit. Concubinas formâ probant, non genere, & ferè pecunia emunt. Vulgus uxores sibi emit, & quandocunque vult, iterum vendunt. Rex unam legitimam conjugem habet: præterea novem alias inferioris conditionis ducit: inde adhuc triginta, quæ omnes uxores appellantur. Tum ingens concubinarum numerus, sed quæ Reginarum, aut uxorum titulo non censentur. Quæ liberos pariunt, præcipue primogenitum Imperiî hæredem, præ cæteris æstimantur. Idem quoque Magnates observant.

Connubia Tartarorum & Sinensium.

Sola legitima uxor mensæ cum marito assidet. Reliquæ tanquam ancillæ stantes inserviunt. Unde ex concubinarum pluralitate tanta, exurgit prolium copia, ut parens alendo non sit, unde timidiore, qui feroces belli impetus non ferunt, inauditas excogitant nugas, ut stipem a transeuntibus extorqueant. Sunt, qui nudo vertici ignes imponunt, donec cute ad fœdum nidorem adustâ eleëmofynam a spectantibus excutiant, aut discessum. Alii, ut in eodem icone, pondere ingentis saxi fauces sibi præcludere fingunt caput per augustius foramen intrudendo, tanto apparatu, ac si res seria ageretur. Alii ponderoso saxo, cranio imposito, ad modum quorundam verborum pectus feriunt, & detestandam harmoniam efficiunt. Nec ante hac insania abstinere, quam aliquem transeuntium ejusmodi fucatâ tormentorum specie eluserint.

Liberi Concubinarum mortuam primariam uxorem per triennium lugent, & dum funus ejus procurant, ab omni officio abstinere, quod haudquaquam mortua matre propria faciunt. Nemo uxorem cognominem sibi ducit : & si diversi cognominis sit, non æstimant, quam propinqua sanguine sit. Sponsa dotem marito nullam affert; cuncta Sponsi pecunia emuntur, quæ ad familiam necessaria sunt. Sponso equum cum ephippio & freno quatuor ancillas & duos famulos adducit; Sponsus patri Sponsæ centum, matri quinquaginta *Teilas* argenti, Sponsæ fericeam & lineam totam cum corolla florida, & aurea acu crinali, ipsa signum amoris illibati, pretiosam vestem ex aurea tela donat. Tum nuptiæ octiduo in sponsi, triduo in sponsæ domo sumptuose inter Comædias

mœdias & choreas festa hilaritate & magnifica pompa celebrantur. Postera die Sponsa domum Sponsi à cognatis deducitur, præeuntibus Musicis & festa populi acclamatione. Vidua si denuo nubat, a liberis unica veste domo pellitur, nam vitricos nullos perferre, aut iis obedire volunt. Unde raro ad secundas nuptias Viduæ transeunt.

CAPUT QUINTUM.

De Exequiis & Sepulturis Sinensium.

Nuspium exactior, quam apud Sinenses, sepulturæ ratio habetur, & eam diu ante, dum valent, constituunt. Imprimis vero locutus, cadaveri etiam bimo recipiendo, ex pretiosissimis lignis conficitur. Exequiarum ritus.

Moribundus stercoræ imponitur extra aulam; quanquam Magnates in lectis animam exhalent. Inter extrema major natu filius pileo capiti repente detracto, passis capillis de lecto siparia & velabra diripit, & iis mortuum tegit. Cadaver virile a viris, fœmineum a mulieribus lavatur: lotum sindoni, aut serico involvitur. Aliqua novis induta vestibus, postquam Aromatibus sunt diffusa (quod inter Magnates usui) mensæ opiparis cibus instructæ apponunt, primariis amicorum mortuum ad dapes & hilaritatem invitantibus, dum Sacerdotes cantillando, & aliis cæremoniis occupantur. Albus color luctum denotat. Filii primis mensibus ciliciis, & cannabinis vestiuntur. Forma lugubris hætenus Symate, piceo, calceis, tristitiam refert. Lumbos fune Franciscanorum ritu cingunt. Toto triennio parentes à liberis, ut parilem educationis infantilis curam compensent: Cæteri brevius, anno, tribus mensibus, lugentur.

Reges olim triennio quoque per totum Imperium lugebantur: hodie spatium id ad unum mensem Regio edicto contrahitur. Liber singularis extat, in quo omnes funerum, & lugendi ritus exacte describuntur, & ad vivum depinguntur: inde quisque, quod conveniens suo statui, promit. Mors defuncti libello proximis agnatis intra triduum, aut quatrimum significatur. Interea loculus funestus confit recipiendo cadaveri. Cubiculum albis linteis, aut stercoribus vestitur in modum altaris, super quo funus, & imago defuncti.

Ibi intra triduum vel quatrimum cognati, & amici lugubri habitu conveniunt, singulis diei horis successive & odores, ac duas cereas incendunt.

dunt. Tum thuris momentum thuribulo injicientes quater se coram defuncto incurvant, & ingenua procidunt. Unus vel duo filii candido amictu adstantes flebiliter lamentantur. Retro feretrum foeminae, uxores & concubinae lugubri habitu conopeo tectae, alta voce ejulantur. In atrio, & ad utrumque latus duo tubicines & tympanotribae. Extra portam longa papyrus de ligno dependet, quod signum luctus & visitationis est. Sunt & aliae schedae affixae januae, nomen defuncti, & facta ejus representantes. Sacrificuli chartas peculiares, & sericea alba comburunt, unde mortuo vestimenta confici credunt, & signum beneficentiae, ac honoris id erga defunctum arbitrantur.

Saepe triennio aut quadriennio funera parentum a liberis domi custodiuntur, oculis tenacissimo bitumine adeo arte clausis, ut nulla exhalatio penetrare possit. Toto hoc tempore quotidie cibus, & potus mortuo, quasi adhuc viveret, offertur. Filii non sellis, sed scabellis candida veste stratis insidentes, neque in lectis, sed storeis stramineis pavimento juxta feretrum injectis, dormiunt. Vino, carnibus, balneis, acubitu, convivii, & publico abstinent: quod si exeundum, lectica lugubri gestantur. Neque tamen adeo stricte omnia, maxime circa finem observant.

Ea die, qua funus sepelitur, cuncti per libellos invitati, candido habitu se sistunt. Exequiae fere ad Romanensem processionum morem. Imagines virorum, foeminarum, Elephantum, Tigridum, Leonum ex charta compositae, & inauratae praeferuntur, & postea comburuntur. Sacrificuli funus sequuntur, tympana pulsantes, tubas inflantes, & alia gesticulamenta exercentes. Eos praecedunt, qui turibula humeris suis ex aere gestant. Inde feretrum sub holoserico caelo, a quadraginta aut quinquaginta delectis gestatur. Post illud filii pedes, bacillos manu tenentes, sequuntur: inde foeminae lecticis clausae, & ininspectae gestantur. Absentibus filiis exequiae in eorum reditum differuntur. Absens audito patris obitu, convivium emortuale instituit, & amicorum alloquia suscipit: inde prima occasione domum redit. Ac legibus tenentur filii, etiam si summa Colaorum dignitate fungantur, domum redire, & per triennium munere publico, dum luctus durat, abstinere, sed id in funere aliorum non tenetur facere; soli parentes hoc privilegium habent. Excipiuntur etiam milites a luctu parentum. Extra patriam defuncti, domum deportantur: ut majorum monumentis funus eorum inferatur.

Magnificencia sepulchrorum.

Monumenta sibi ditiores extra urbes magnifica struunt ex secto marmore, ac saxo, variis instructa cubiculis, intus cupressis in quincuncem consita. Cacumini sepulchri saxa artificiose caesa imponunt & in fronte imaginibus, & statuis animalium, cervorum, Elephantum, ac inscriptionibus in laudem defuncti, exornant. Eunuchi magnificentissima Palatia sepulchris & triumphales arcus in pompam adstruunt. In Provincia

vinciæ *Xanse* montibus apud *Taiyven* monumenta illustria conspiciuntur. Apud urbem *Taming* vetus sepulchrum Imperatoris *Kavi* ante quater mille annos structum. Etiam apud metropolim *Cinon* in montibus splendida Regum, & Magnatum monumenta videntur. Ipsi vidimus montem humano labore editum, in quo sepulchrum, cujus forma hic depicta est. Media porta (tres fere sunt) ingressum dabat; inde per scalas ad sepulchrum ascensus, quod speciem sacelli referebat, intus dealbati scamnis ad latus utrumque nitidis. Feretrum artificiose inauratum juxta defuncti imago vestita vivum repræsentabat. Certo anni tempore hæc sepulchra à Sinis cibo potuque visitantur, ubi lacrimis; & lamentis indulgent, tanta sæpe pertinacia, ut à mortuis avelli nequeant.

Extra urbem *Nanking* haud procul vallo lucus pinifer muris cinctus, circuitu duodecim millium passuum, & in eo mons sepulchris variis instructus. Sed magnificum imprimis templum eminent, colli impostum, muris ex latere cocto, cætera ligneum. Quatuor juxta mundi plagas, marmoreæ scalæ in hanc molem conscenditur: quinque ambulacra columnis ligneis ad utrumque latus tanta crassitie, ut vix duobus viri expansis brachiis eas ambire queant, triginta sex pedum altitudine, minoribus passim columellis interpositis, quibus tectum inauratum incumbit. Fores imaginibus & auro obductæ. Fenestræ filis ferreis subtilibus implexæ arcendis avibus; ita tamen, ut lumen transmittant, quantum fatis est. In medio templi duo throni gemmis exornati: supra illos duæ Sellæ, uni Rex, cui soli sacra in hoc templo facere licet, insidet, altera,

Extra urbem
Nanking
varia sepulchra.

pro Deo, vacua relinquitur. Sub puro Jove extra templum multa ex rubro marmore altaria Soli, Lunæ, montibus & fluviis sacra, argumento, non esse adoranda & ab eo constituta, quem ipse Imperator in templo adoret. Circumcirca variæ cellæ, & cubilia, quæ olim balnea fuerunt, in quibus Imperator, & Comites ejus, antequam sacra facerent, abluebantur. Viæ ad hoc templum latæ, utrimque quintuplici pinorum serie confitæ, neque eas lædere, aut diripere ramos, capitis pœna olim licuit. Cunctæ fere hujus montis arbores manu confitæ. De sepulchris nobis *Pekingæ*, plura dicenda restarent: sed hæc & alia fere omnia a Tartaris, succisis arboribus, diruta, & Tempia ac Palatia solo æquata sunt. Et hic Magnatum sepeliendi extra urbes mos: vulgus intra urbes longe minori apparatu sepeliuntur.

CAPUT SEXTUM.

De Habitu Corporum & Vestitu Sinensium.

Corporum forma.

Sinenses colore fere, ut Europæi, nisi quod australes ob Solis viciniam facie ambusta. Barba rara, brevis, rigida, recta & tarde erumpens, juvenes triginta annorum vix viginti annos nobis habere videntur. Pili nigri; rufos pro dehonestamento habent. Oculi exigui, oblonge rotundi, nigri & late prominentes. Nasus exiguus ac depressus; aures mediocres: cætera ad Europæum modum, sed in nonnullis Provinciis facie lata, & fere quadrata sunt. In *Quantung* & *Quangsi* plerique in minimo pedis digito duos ungues habent, id quod etiam *Kochinchinis* frequens, propterea quod olim in singulis pedibus sex digitos haberent.

Exiguitas pedum.

Fœminæ omnes pusillæ; præcipuum decus in pedum exiguitate; cui fini à teneris pedes arctissimis fasciis constringunt, easque tota reliqua vita non laxant, ut ita excrescentia plantarum vi compressa prohibeatur.

Unde præter ingentem dolorem multis pedes plane corrumpuntur, quibus nihilominus artificiose saltare, & nudis lacertis miras gestulationes edere norunt. Olim reginam cætera formosam, sed ægram pedibus fuisse volunt, quam dum claudicantem gynecæum æmulatur, mos invaluit, ut claudæ mulieres apud Sinas formosissimæ censeantur. Sed potius virorum astu, ut domi fœminæ contineantur, hoc repertum videtur.

In universum foeminae Sinenses formae elegantia, & actionum om- Pulchri-
tudo Foeminarum,
nium alacritate caeteras totius orbis Ethnicas superant, facie & cute
candida, oculis subfuscis, raro fucatae, aut auro ornatae. Ungues laevae
nunquam curtant, & *Pekingae*, Dominam vidi, quae ungues suos arun-
dini cavae inferebat, ne frangerentur. Divitibus cibus & potus, & stato
tempore ad mensuram, & pondus exhibetur: unde illa forma juncea,
& pulchritudo corporis. Olim viri pariter ac foeminae capillitio pro-
misso & intonso, solis pueris ad decimum quintum usque annum capilli
detonfi, relicto in vertice cirro. Post illa excrescere sinebant usque ad
vigesimalium annum (quo pileum virilem capiunt) & solutis sparsisque
humeros flagellabant. Sacerdotes plerique singulo octiduo novacula
variam & capillos abradebant.

Post vigesimalium annum, capillos nodo constrictos reticulis ex setis
vel serico tegebant, superius perforatis & proluxioribus capillis elegan-
ter implexis inde prorumpentibus. Foeminae auro, argento, gemmis
floribus artificiose implexum & fastigiatum capillitium gerebant pas-
sim. Sed ex quo Tartari rerum potiti, omnes abradunt capillos solo
cirro in occipite relicto. Multa Sinarum millia mortem perpeti, quam
radere malebant, capillis se in caelum trahendos vana superstitione cre-
dentes.

Olim quis habitus Sinarum fuerit, *Gonzales de Mendoza* his verbis
describit. *Bisseno variis imbuto coloribus, quos praestantissimos habent, No-*
biles, Principalesque vestiuntur: Plebei vero serico viliori, aut gossipio, aut
lino,

lino, quorum omnium copia abundant. His se in regione temperata tolerant, ignari gravioris, aut crassioris vestitus, nullos tamen ex iis pannos conficiunt. Tunicas gestant veteribus nostris non absimiles, largis fimbriis, frequentibus plicis, easque aliquoties obvolutas ad latus sinistrum affibulant. Manicas amant amplas, & turgidas. Dicitis tunicis alias superinduunt promissiores, suae quilibet conditioni congruentes, non nisi largioribus Manicis à nostris distinctas. Est & vestitus differentia inter ipsos Nobiles: qui ex sanguine sunt Regio, aut in Dignitate constituti, tunicas auro & argento cingulo tenuis acu pingunt; minores non nisi oras ornant. Caligis utuntur, quas fibulis non indecore connectunt: ocreas calceosque ex holoserico curiose conficiunt. Hieme, tametsi frigus sit temperatum, tunicas pellibus, quibus illos abundare diximus, fulciunt, quarum ad collum perpetuus apud illos est usus.

A conjugatis caelibes discernuntur, quod hi capillitium in fronte discriminant, pileosque portent altiores. Mulieres ornatui student impensissime, vestitus forma Hispanica non multum est absimilis, auro gemmisque se onerant, ut nullibi melius mundus muliebris appellari possit: amplius, non minus quam viri manicas delectantur: vestium materia est pannus aureus, argenteus vel sericus praestantissimus, holosericum etiam pauperes assumunt, quanquam vilioribus quoque contentae: capillos habent pulcherrimos, iis comendis, nimis quam decet, intentae, quos vitta serica ampla ac gemmis ubertim respersa capiti circumligant: cerussae usus communis est, alicubi cum excessu ab illis usurpatus: decorum reputantes exiles habere pedes, quos ab infantia fasciis arcte constringunt, puellis dolorem pulchritudinis desiderio patienter ferentibus. Virorum artificium id
arbi-

SINEESCHE BOEREN.
Rustici Chineses.

arbitrantur nonnulli, quo dulci pulchritudinis obtentu fœminas docuerunt virtutes, quæ fœminas decent, raro surgere ab opere, rarius egredi domo. Res talibus, ut creditur, exordiis, nata lapsu amorum abiit in consuetudinem, quæ velut legem stabilivit, ut si quæ honoratior mater filiarum pedes non compressisset, nunc non notaretur modo, sed castigaretur.

Ideo sufficiet nobis præsentem rei vestiariæ rationem expedire Viris Moderna vestium ratio. pariter ac Fœminis vestes talares, cœruleo fere colore & Draconibus intextæ. Viri, dum ambulant, togas in pectore infra axillas: fœminæ cingulo infra manillas constringunt. Laxæ manicæ & prolixæ fœminis, ubi manus exerunt; viris arctiores, & per quas manus ægre trans-eunt: Magnatum togæ ex cœruleo serico Draconibus consperso: vulgus bombyce vestitur.

Calcei divitum ex serico & panno margaritis, rubinis & opere phry- Calcei. gionio a fœminis elaborati: Corio flavo soli pauperes calceantur. Philosophorum pilei forma quadrata: indocti rotundos ex setis gerunt; hyeme ex lana vel serico pilei, limbo ex pellibus Zabellinis. Indusii Pil. non vestiuntur, sed ex albo gossypio tunicis ad talos fascia coloris cutanei constrictis. Corpus crebro lavant, & in pectendo capillitio singulis diebus mane dimidiam horam insumunt. In publicum prodeuntes umbraculo contra Solem aut pluvias utuntur.

Rustici, & ipsi attonsi, cirro retro dependente, aratrum asino, Rustici. & uxore uno iugo sequente trahentes, alio siveam dirigente. Agricultura præcipua apud eos dignitas & experientia, vix sterilem glebam in
f tam

tam vasta regione tolerant. Corrigenaturam soli fimo & limo, aridam & æstu nimio adustam irrigare canalibus passim effossis (quorum beneficio per Universam Sinam ab Ortum in Occasum, & Austro & Septentrionem, magno mercatorum commodo navigiis patet aditus) aquas ex depressis locis in sublimia facili labore transferre ipsis expeditum.

Rusticae caligas circa talos constringunt: aliae ex vulgo Colo fila in publico ducunt, atque hinc victum sibi parant. Digniores serica conficiunt, cujus artis promotio ab Imperatrice ad reliquas translata fuit. Nam cum superiorum bellorum tempestas rem agrariam, in qua Sinis magnum ad Rempublicam momentum, non parum affixerat: ad ejus artis resarcienda damna è Præfectorum consilio Imperator animum applicuit. Rationem plantandi moros & bombyces educendi ab Imperatrice cæteras mulieres ejus exemplo doceri voluit; arbores & bombyces in Palatro alendi peculiari cura ei mandata, cujus manu factas vestes sericas ad acra tantum adhibuit. Reginae intuitu mox cæteris mulieribus hoc aggressis artificium. Ipse Imperator, ut alter *Sejanus* agriculturæ dabat operam. Unde rei agrariæ tantæ apud Sinos æstimationis. Hinc Rusticalia, festum Sinis diem, quem *Hinchun* vocant, quo Sol medium. Aquarii ingreditur, originem sumpsisse credibile. Licet etiamnum hæc ars à vilioribus exerceatur.

CAPUT SEPTIMUM.

De Superstitionibus & Erroribus Sinensium.

C Aput omnis superstitionis *Sinensium* est dierum, quæ prosperæ, quæ adversæ, curiosa discretio. Astronomorum id Regionum lucrosum inventum, qui Calendaria ejusmodi ineptiis referta, innumerabili multitudine impressa, toto quotannis Imperio dispergunt, ubi singulis diebus hoc, illud, & quomodo agendum, omittendumve præscribitur. Neque quicquam inconsultis illis prædictionibus inchoant, non iter, non structuras, & utcunque tempestates sæviant, ubi hora, quam prosperam arioli designant, venit, proficiscuntur, saltem quatuor pedem spatio, aut foveam exiguam fodiunt: ita se justo, & stato tempore opus suum inchoasse, & omnia prospere cessura, arbitrantur.

Ex hora nativitatis fortunam totius vitæ prædicere, & angurari ipsis solenne: unde ingens *Genethliacorum* multitudo. Alii ex verbis quibusdam inter loquendum, positura corporis, sessione, aliisque circumstantiis futura præfagiunt. Ingens hinc fraus, facili ad deceptorum versutias simplicitate. Explorant impostores, nomina, & conditionem singularem etiam longe remotarum familiarum, & quasi ex astris, aut arte, quid illis diu ante contigerit, enarrant: hinc futurorum quoque notitiam illis credula simplicitas adscribit. Fides prædictioni tributa phantasmam adeo occupat, ut ex sola imaginatione in morbos, quos vates prædixit, aut alia mala labantur sæpe cum vitæ periculo. Id peculiare Sinensibus, quod loca struendis ædibus, aut sepulchris fausta, vel infausta; imo totis familiis, Provinciis, ac Imperio fatalia esse putant pro Draconum subterraneorum positura capitis, caudæ, pedum. Hinc quoties publicas structuras moliuntur, studiosissime fatum loci per talium peritos longe conquisitos explorari curant. Ut enim Astrologi ex situ stellarum: ita hi ex positura montium, fluxu fluviorum, Regionum situ fata dispensant. Januam hoc vel illo latere collocare, aquas dextrorsum aut sinistrorsum ducere, fenestras extus vel intus aperire, tectum sublimius altero locare, id vero fatale & peremptorium putant.

Omnes plateæ, compita, angiportus, fora talium impostorum copia abundant, nec viri modo, verum etiam mulierculæ futura prædicunt, facili per vanissimam artem non ad victum modo, verum etiam opes compendio, ipsis Regibus, & Magistratu huic vanitati mirum in modum addictis. Huic nihil tam fortuitum, quod non in omen rapiant, avium

Vana superstitio in electione locorum, ubi ædes, vel sepulchra struunt,

ocentus, & volatus, umbras solis super ædium tecta, & quicquid obvium, fatale censetur, & ejusmodi nugis publicos casus imputant.

Impietas
Sinen-
sium erga
liberos.

Pauperes seipfos divitibus vendunt, ut ancillæ contubernio fruantur, quorum liberi in æternam servitutem nascuntur. Alii uxorem emunt, ex qua natos liberos, porcellorum instar, vili pretio vendunt. Ita liberi à parentibus in perpetuam servitutem (nam emptori licitum iis, prout vult, abuti) abstrahuntur. Hinc tanta toto Imperio mancipiorum multitudo, quæ omnia domi nata, non bello capta, & exotica sunt. Hispani quoque & Lusitani ingentem eorum numerum extra Sinam abducunt. Ipsi vero Sinæ hanc suorum liberorum venditionem triplici excusatione extenuant; quod tanta copia difficulter ali possit; quod ipsa servitus tolerabilis sit, & apud Sinas, quam apud alios, mollior: & quod quisque eodem, quo venditus pretio, libertatem redimere possit.

Alios
submer-
gunt.

Sed aliud atrocius malum, quod in nonnullis regionibus liberos magno numero aquis submergunt, metu educationis, & ne eos aliis vendere, necesse habeant. Accedit error *transmigrationis* animarum, quas ex uno in aliud corpus migrare credunt: unde pietatem arbitrantur suos liberos ex misero statu in feliciorum mature transferri. Unde hæc infanticidia non amplius clam, sed palam cunctis spectantibus peraguntur.

Frequens
antopho-
nia.

Multi seipfos quoque necant desperatione, miseria & odio inimicorum suorum. Millena quotannis laqueo fluminibus, veneno se suffocant, ante ipsas adversariorum suorum fores; ea suavissima ultio videtur. Nam graviter in illos animadvertitur, qui à propinquis occisi accusantur, quod causa necis fuerint. Sed multi Magistratum dolo deprehensos à cognitione talium causarum abstinent: unde rarior is furor nulla amplius vindictæ hostilis spe.

Castrant
masculos.

Est & aliud immanitatis in Borealibus Provinciis genus, quod pueros castrant in usum aulae Regiæ: nam soli Eunuchi Regi familiares, neque ex alio hominum genere Imperii Senatus, non aliis alloqui Regem licet & totius Imperii gubernatio penes castratos est, quorum amplius decem millia Pekingæ in aula, illiterati omnes, ex fece plebis & servili conditione numerantur.

Error
pœna-
rum.

Et quemadmodum publica flagitia satis remisse puniunt, ita contra leges atrociter nullo juris processu etiam in innocentes sæviunt Magistratus sola libidine. Prostrati cruribus nudis arundine ad mortem caduntur, neque quisquam suarum opum Dominus est; omnes in perpetuo metu amittendi, quæ possideat, versantur.

Duo ve-
faniae ge-
nera.

Duo imprimis vesaniae genera, non Europæos minus, quam Sineses occuparunt, ars conficiendi argentum, & immortalitatis poculum. Fundamenta tam inanis scientiæ a priscis Sapientum, quibus talia comperta, & posteris occulta traditione communicata, repetuntur. Eisdem postquam multa mira perassent, corpore pariter & anima, vitæ præsentis per

per tæsos, in cœlum ascendisse credunt. Infiniti extant libri ea de re arte vel impostura, partim manu scripti, partim impressi: sed major scriptorum autoritas.

Incredibile dictu, quanta pertinacia in Alchymiam semel amatam incumbant, donec opibus profusis, ne ipsa quidem inopia eos abstertere potest. Sunt impostores, qui metalla adulterare norunt in formam argenti. Alii dies, noctesque fornaculis assidentes carbones & vasa lurida tractant. Decepti multoties semper novos errores, a quibus iterum decipiantur, reperiunt: neque adhortationes amicorum ad aliud vitæ genus apud eos proficiunt.

Divitum alius furor, qui longissimam vitam & immortalitatem affectant, præsertim *Pekingæ* Eunuchi; & ipsi Reges, neque defunt Magistri immortalitatis, & quanquam indies ipsi Doctores tantæ sanitatis moriantur, durat tamen insania apud stolidos, & credunt intra naturæ potestatem hanc scientiam sanitatis longævæ cludi. Imperatorum quidam eâ stultitiâ obsessus, poculum immortalitatis se habere putabat. Quidam morionem simulans, id spectante Cæsare, exhausit: illo mortem intentante: *An, inquit, Putas me exhausto immortalitatis poculo mori posse?* Ita ira Imperatoris sedata, & vana persuasio sanata. Sed malum tam altas radices egit, ut hodièque extirpari nequeat, suavissimo delirio ipsa humana stultitia immortalitatis avida applaudente.

CAPUT OCTAVUM.

De Sectis Religiosis & Philosophicis.

PRisci Sinensium unum Deum Regem Cœli & Terræ; adorant; inde Spiritus montium, fluviorum, terrarum colebant. Priscorum sententiæ puriores. Lumen rationis a Cœlo acceptum sequebantur. Procul ab illa Græcorum, Ægyptiorum, Romanorum vesana Idololatria. Libri eorum Historici & Philosophici, nunc magnam partem a Tartaris in nupera destructione combusti, multa præclara de Deo, & moribus continent. Sed progressu temporis magis magisque in Idololatriam delapsi fuerunt.

Tres tantum sectas recensent. Primam Eruditorum, secundam *Sciequiam*, tertiam *Laucu*. Prima communis est omnibus illis, qui charactere Sinensi utuntur, Japoniis, Coreanis, Cochinchinis, & hæc innumeris descripta literis in Republica dominationem obtinet. Cuncti Philo-

Confu-
tius Phi-
losopho-
rum Prin-
ceps.

sophi qui legere, & scribere norunt, hanc amplectuntur. Autor ejus *Confutius* Rex Philosophorum Trismegistus. Ejus scripta irrefragabilis authoritatis censentur, uti apud Christianos Sacra Biblia, de quo ita *Trigautius*; *Maximus inter omnes Philosophos Sinenses Confutius, quem invenio quingentis quinquaginta uno annis ante Christi Servatoris nostri in terras adventum, in lucem produsse, & annis amplius septuaginta ita vixisse, ut non exemplo minus, quam scriptis & congressibus omnes ad virtutis studium incitaret. Ex qua vivendi ratione consecutus est apud Sinas, ut mortales omnes, quotquot ubique terrarum virtute praestiterunt, vitae sanctimoniam excessisse credatur. Et sane si ejus dicta factaque, quae leguntur, attendamus, paucis è nostratibus Philosophicis ethnicis cedere, multos etiam superare fatebimur. Eam ob rem tanta est viri opinio, ut nullum ejus pronuntiatum à Sinensibus literatis, hodieque in dubium revocetur, sed ab omnibus aequè in Magistri communis verba juratur; nec literati viri solum, sed ipsi quoque Reges eum per tot retro secula, sed mortalium tamen, non etiam Numinis alicujus ritu venerantur. Et gratum animum acceptae ab eo doctrinae sese exhibere profitentur. Nam & per tot temporum intervalla, illius in hanc diem posterius magno sunt apud omnes loco. Et à Regibus familiae capiti, honoris non exiguus titulus hereditario jure est attributus, quem census permagni, & immunitates consequuntur. Sacellum ei in singulis civitatibus eo loco, ubi Scholae sunt, constitutum, non statua ejus insigne, ut falso traditur à quibusdam, sed solum nomen magnis ex auro literis Academiae fronti inscribitur, ac velut vivi Magistri, & ipse à Sinensibus colitur. In hoc sacello, nova, & plena luna Magistratus urbicus cum Baccalaureis, culturi Praeceptorem suum candelis, thymiamatis, ingemiculationibus, natalem ejus celebrant sacrificiis ciborum & potuum in speciem gratitudinis, quod ejus ope ad illos scientiarum gradus pervenerint.*

Alia quoque hujus sectae Sacella Magistratui & tribunalibus in honorem exstructa sunt, in quibus Magistratus juramentum deponunt, jus incorrupte se administraturos promittunt: idque singuli initio muneris sui praestare tenentur. Iisdem quoque cibos & candelas, sed non eadem reverentia, ut *Confutio*, offerunt. Nam Spiritibus illis rem inesse divinam, acriter perjuros puniendi & probos juxta merita remunerandi fatentur.

Confutii eruditionem & virtutem humanis viribus imperscrutabilem & insuperabilem fatentur, ut ex Oratione funebri ejus à quodam *Yenyuenio* habita apparet, qui aequè difficile fatetur scalis caelum conscendere ac *Confutii* virtutes adaequare his verbis. *Quanto altius atollebamus oculos, tanto longe aberat Confutii virtus, quanto eam magis penetrabamus, tanto erat solidior. Primo aspectu aestimantibus communis & vicina videbatur, at repente longissime à nostra distantem cognoscebamus; Magister noster pulchre, atque ordine homines docebat, nostram scientiam continuo minorem reddebat: com-*
pendia-

pendiariâ ritus omnes tradebat. Optabam sæpius ab illius doctrina discedere, nec poteram; omnes ingenii nervos intendebam, ut aliqua intelligerem, aut optans longius progredi viam. Nemo enim ad virtutem Confutii per venire potest, uti nec admota scala qualicunque cælum ascendere.

Quatuor magnos libros ex priscorum Philosophorum scriptis collegit. Sunt & alii libri, quos diurna nocturnaue manu ferunt Sineses, à Mensiu, æmulatione Confutii, conscripti, præter innumeram aliorum Philosophicorum librorum copiam.

Quorum titulus primus agit de origine mundi, & primo causarum secundarum generantium & conservantium creatore, ex hoc libro quæ, ad physicam spectant, desumpta sunt.

Secundus titulus de æternitate, sive æterno medio.

Tertius titulus de doctrina corporum perfecte mixtorum. Et hi duo libri Physicorum habentur. Firmiter sibi persuadent, neminem præter ipsos horum librorum mysteria posse assequi, quamvis non difficiliore sint intellectu, ac Ciceronis vel Livii opera.

Quartus titulus de motu, situ & influxu Planetarum, aliorumque corporum cælestium.

Quintus titulus de conjecturis & præludiis futurorum contingentium.

Sextus titulus de Physiognomia & Chiromantia, & ejusmodi nugis.

Septimus titulus de Magia Naturali, præscientia & signis futurorum.

Octavus titulus de origine, & nominibus Dei, ejusque cultu.

Nonus titulus de Sanctorum Sinesium aëlis, miraculis, morte, & exequiis.

Decimus titulus de animæ immortalitate, & futura ejus conditione, de luctu, ejusque ceremoniis.

Undecimus de priscorum & Neotericorum Medicorum scriptis, in iisdem agitur de viribus herbarum, earumque usu, de Hygeina, & Therapeuticâ, denique de cantelis, à Medico & Aëgris observandis.

Duodecimus titulus de foetu, & partu.

Decimus tertius titulus de Arithmetica, & Geometria.

Decimus quartus de Architectura, & varia ejus specie, & proportione.

Decimus quintus titulus de Hipparchia.

Decimus sextus titulus de Architectura Militari, & Machinis bellicis.

Decimus septimus de Agriculturâ, & de signis fertilitatis.

Decimus octavus de arte Scriptoria.

Decimus nonus de accuratâ Provinciarum Sinicarum Geographiâ.

Vigesimus de Antiquitate Imperii Sinici.

Vigesimus primus de auctoritate, Majestate, reatibus, & Palatii Cesaris.

Vigesimus secundus de muneribus, & stipendiis Regionum Ministrorum.

Vigesimus tertius de legibus & decretis Regni.

Vigesimus quartus de actis Cesarum Sinicorum, & successione, de occupatione & Regni administratione.

Vigésimus quintus de gentibus Sinis cognitis.

Vigésimus sextus de Musica, & fidium cantu.

Vigésimus septimus de arte Poëtica, & animæ passionibus.

Vigésimus oclavus de diversis Ludorum generibus.

Hujus primæ sectæ discipuli nulla Idola, sed unum Deum Gubernatorem omnium colunt: Spiritus tutelares, sed inferiori honoris gradu venerantur. Mundum ab æterno fuisse, bonis præmia, malis pœnas in hac vita evenire volunt. De animarum immortalitate ambigue differunt: olim eam credidisse videntur; hodierni Philosophi cum corporibus, vel paulo post extingui: alii solas piorum superstites manere, impiorum statim evanescere putant. De pœnis infernalibus nihil norunt. Nulla templa, sacra, cæremonias, aut Pontifices habent; nullas etiam Deo preces offerunt: Soli Regi sacra ei facere licet; si quis alius id ausit, Majestatis reum fieri. Ideo duo splendida *Pekingæ* & *Nankingæ* templa cæli unum, alterum terræ sacrum, in quibus olim ipse Rex sacrificabat, nunc præcipui Magistratum eo munere funguntur, boves & oves magno numero mactantes. Iidem Spiritibus montium, fluviorum & quatuor plagarum mundi sacra faciunt.

Solus
Rex sacra
facit.

Primaria
sectæ cura.

Præcipuum hujus sectæ dogma est, sepulchris parentum & majorum anniversaria sacra facere, & memoriam eorum tanquam adhuc superstium colere. Non tamen existimant defunctos cibis oblati vesci, sed signum hoc reverentiæ, & amoris exhibent, ut ostendant, quanto affectu vivi parentes colendi, cum tantus honos mortuis debeatur.

Compendium
Philosophiæ
Confucianæ.

Sed de ipso *Confutio* ejusque doctrina summam *Martinius* Libro quarto *Historiæ Sinicæ*, ita agit ex prima, primi libri *Confuciani* sententia. *Magna, sive magnorum virorum doctrina in eo posita est, ut cum quisque seipsum perfecit, alios quoque perficiat, sic ut omnes unum, hoc est summum bonum consequantur. Sed suis perfectio in ore consistit, ut quisque lumen naturale in se accendat, clarumque reddat, ita, ut à lege naturæ præceptore à natura insitis nunquam exeret. Quod quia sine vera rerum cognitione, scientiaque fieri non potest; inde Philosophiæ danda est opera, per quam quæ agenda, quæque fugienda sunt, scientiam habeamus. Hac scientia consilia nostra dirigimus, ut nihil sentiamus, nihil velimus, nisi quod est rationi consentaneum. Exinde corporis etiam existit, sensuumque perfectio, & in omnibus externis actionibus apta ex virtute constitutio, quæ nunquam proventura est, si non è bona mente, velut è fecunda terra efflorescit.*

Ratio luci
comparatur.

Hoc brevi compendio principia, media, norma & utilitas Philosophiæ Sinensis, clare exponuntur. Principia sunt lux illa naturalis in homine à creatore indita, qua intellectus ejus illuminatur, ut recte de omnibus rebus judicet. Illa lux naturalis tenebras dispellit & verum a falso, bonum a malo, honestum a turpi distinguit, unde quid statuendum, amplectendum, approbandum, improbandum, sponte consequitur. Ex illa

illa luce intellectus ratio resultat. Ratio ita manifesta facta fuit secundum Sinenses : *Initio mortales regnum constituerunt. Ut hoc bene regerent, familias primo suas ordinarunt : ut familias bene gubernarent, seipsos secundum rationem gubernarunt. Ut rectam rationem eruerent ; intima cordis sui & cupiditates, examinarunt, ut aptius hoc fieret, entium causis studuerunt ; atque ita tandem ad perfectionem sive summum bonum ascenderunt. In summa Sinenses urgent lumen naturæ insitum, & jus illud, quod non dictum, non scriptum, sed innatum animæ est.*

Hæc Principia. Media *Philosophia* ostendit, quæ *Confutio* eadem fere cum Platonis ; nisi quod ille perfectionem humanam tantum affectat, hi ad divinam quoque suis speculationibus ascendere volunt.

Philosophiam in *Naturalem & Moralem* dividunt. De principiis rerum æque ac Europæi dissentiunt. Nam Stoicos, Epicuræos, Democritæos, æque ac Platonicos & Peripateticos imo & Mosaicos Sinarum scholæ alunt. Omnes cum Platonis in hoc conveniunt, quod primum Auctorem, tanquam Universi Architectum fateantur. Sed qualis primus entium motor sit, vix Sinæ memorant, nisi in quodam veteri monumento, non ita diu reperto, cujus auctor Christiano-Sinicus suspicitur. Hic Ens Entis æternum, immensum, sapientissimum, perfectissimum concipit, quod eminenti potentia creaverit universum, infinitate Majestate, & sanctitate beaverit sanctos, hic primum chaos movit ; motu bina *Kissa* formavit, unde Cæli & Terræ, Solis & Lunæ, lucis tenebrarumque origo.

Hinc apparent eorum error, & Idololatria, quod Deum, ejusque opera humanis ratiociniis suis, & imperfectissimis ideis, ac magnam partem vel abolitis plane, vel horrendum depravatis, subjecerunt, seque veritatem perfectam extra Dei ipsius immediatam revelationem consequi posse statuerent.

Summa eo tandem redit ; ex *Chao*, quod *Kis* vocant, duas partes ^{Principia Sinica.} provenisse *Yn*, id est occultum & imperfectum : & *Yang*, manifestum & perfectum, ex quorum multiplicatione quatuor imagines, sive signa, inde octo prodeunt formæ, aut symbola. Ex quorum varia alteratione singularium generatio pendet, atque corruptio. Hæc lineis varie dispositis tanquam principia sua denotarunt. Quorum hoc specimen nunc sufficit.

— — est occultum imperfectum : — — est occultum perfectum :

— — est manifestum imperfectum : — — est manifestum perfectum :

— — cælum : — — terra : — — fulmen : — — montes :

— — ignis : — — nubes : — — aqua : — — ventus.

Occultum perfectum duobus lineis duplicatis; *manifestum perfectum* unicâ lineâ divisa, *manifestum imperfectum* unica linea continua, *manifestum imperfectum* duplici continua, item linea parallæla. Ex his ergo duobus principiis, quæ *Yn* & *Yang*, vocant, conjugatis octo illæ figuræ prodire, quibus in se multiplicatis, quatuor constituuntur & sexaginta symbola, sive imagines, quas hoc schema exhibet.

Ex quibus amœna omnium rerum varietas elucescit, nam quodlibet certum genus corporis mixti denotat, ad quod omnia individua, quotquot in orbe dantur, ad suum symbolum, tanquam ad summum Categoriæ genus, apte reduci possunt. Hæc symbolorum multiplicatio eodem modo efficta videtur, quo Dialectici ex quadruplici majoris præmissæ quantitate sexaginta quatuor primæ figuræ modos colligunt: quo Peripatetici ex qualitatum primarum combinatione duo a symbolorum elementorum, quatuor symbolorum paria concludunt, ex quibus deinde varie alteratis mixtio oritur. Cujus perfectam naturam in hoc schemate exhibent Sinæ, & accuratam mixtorum corporum categoriam demonstrant. Quis vero mixtionis præcise gradus per quodlibet symbolum à Sinis denotetur, necdum Europæis ob imperfectam linguæ Sinicæ cognitionem clare innotuit. Sed quorsum hisce diu immoremur? Ex duobus principiis *Yn* & *Yang*, ceu ex numeris Platonicis nascuntur quatuor ideæ, ex his octo essentiæ simplices, ex illis sexaginta quatuor substantiæ mixtæ.

Sufficiat scire quinque eos elementa vulgo numerare, *Metalum,*
Lignum,

Lignum, Aquam, Terram & Ignem. Octo formas, unde generatio & corruptio dependeat, habent, *Cælum, Terram, Fulgur, Montes, Ignem, Nubes, Aquam, Ventos.*

Sexaginta quatuor Symbola Creaturas animatas & inanimes repræsentant. *Yn & Yang* sunt prima initia, ex illis nascuntur formæ, ex formis creaturæ. Cælum, quia absque ulla imperfectione est, tribus lineis denotatur. Ubi lineæ sunt abruptæ vel hiantes & inæquales, imperfectio latet.

De quinque eorum elementis ex libro *Xuking* ita *Martinius*: *Quinque sunt elementa, Aqua, Ignis, Lignum, Metallum, Terra. Aqua irrigat, & descendit, Ignis siccatur, & ascendit; Lignum erectum, & distortum vocatur, Metallum ductile, lævitatique impatiens, Terra semina capit, affertque fructus. Irrigans & descendens dat salsum; siccum & ascendens dat amarum, rectum & distortum facit acidum; ductile & polituræ idoneum mordax facit, sue acre, accipiens semina, & dans fructus dulce gignit.*

Sciendum est, Sinas per *Elementum* non intelligere prima principia rerum vel particulas corporum, sed ipsa corpora, & partes mundi visibiles, ac sensibiles; id est *Terram, Aquam, Lignum, Metallum, Ignem*, idque cum *Moyse* convenit, & rectissimum est, prætermittis illis ridiculis & invisibilibus atomis aliorum, qui se *Philosophos* vocant. Cælum in hæc sua elementa crassa, & solida ita influere censent. *Saturnus* terram, *Iupiter* lignum, *Mars* ignem, *Mercurius* aquam, *Venus* metalla irradiat. Sed ipsi *Sinenses* non ea *Planetis* nomina, verum elementorum induunt. *Saturnus* ipsis stella terræ, *Iupiter* stella ligni, *Mars* stella ignis, *Venus* stella metalli, *Mercurius* stella aquæ dicitur. A *Jesuitis*, maxime *Riccio* *Philosophiam* Europæam, qualem *scholastici* tradunt, didicerunt: quatuor elementa, terræ rotunditatem, *Solis*, stellarumque magnitudinem, antipodas, cœli soliditatem, *eclipseon* naturam, cometarum deflagrationem, gravium ad centrum terræ descensum.

Insubidum foret opiniones eorum de *Origine & interitu mundi* multis referre. Mundum *Ovo* comparant & ex eo ortum volunt. Alii aquam principium ponunt, divino motu & spiritu imprægnatam: ex bullis scilicet æthera, è sedimento terra. Si roges, à quo aqua talem vim acceperit, *Cacchinantur*, curiositatem redarguentes.

Alii totum mundum omnesque creaturas Deum, ejusque partes & membra esse statuunt. Unde quanta mutuo creaturarum esse debeat concordia & amor indigitant, quippe cum *Dei* sint partes & membra. Hinc mundum comparant *Giganti*, cujus caput in cœlo, oculi in stellis, capilli in arboribus, & ossa in metallis abscondantur.

Omnes primum hominem statuunt *Puoncum*, incertæ originis: alii ex sylvis, alii ex ovo prognatum volunt; quod *Aristotelicum* videtur, quippe hic homines & bruta vel ex ovo vel verme primo pro-

ducta docet libro quarto de generatione animalium.

Saniores, qui revelatae veritati propius accedunt, iudicant, confusum chaos ex caelo, terra & aqua ab aeterno exstitisse, quae *Taym* virtute singulari segregavit, caelis supra aërea pendulis, terra gravitate ad centrum universi devoluta, prout mundi machina conspicitur. Hic *Taym*, *Panzon*, & *Panzona* viro & foemina ex nihilo productis, marito facultatem alium creandi concessit, quem *Tanhom* dicunt, adjunctis tredecim fratribus. *Tanhom* iste tam praecleara excelluit scientia, ut rebus omnibus creatis nomen imponeret, quarum virtute juxta *Taym* doctrinam adamussim perspecta, quaslibet infirmitates corpore dimovit, hinc ille cum fratribus & tota profapia annos nonagies mille & amplius vixisse dicitur. Postea *Taym*, dum hi spiritu superbiae inflati ipsi parere negarent, omnes masculos in injuriae illatae vindictam exstinxit. Ac *Taym* mox caelum axibus devolutum elevavit, aliumque creavit in terra marem, quem *Lptzitzam* appellant, cui bina enata cornua suavissimum spirabant odorem, qui speciem humanam propagavit; hac multiplicata disparuit, ac ab ipso omnium, quotquot in orbe vivunt, originem trahunt, cujus primogenitus erat *Azalan*, qui annis nongentis vixisse fertur. Postea caelum in Provincia *Hanton*, alium produxit hominem, nomine *Atzion*, matre ejus *Lutimex* capitis Leonini, quod in caelo, conspectu impraegnata; qui octingentesimum annum attigit. Deinceps natus *Usao*, qui homines cum belluis promiscue in sylvis viventes artem architectonicam, qua ex arboribus aedificabant domos, quibus se adversus ferarum impetus tuebantur, & sutoriam docuit, qua arcendis aëris injuriis sibi vestes conficiebant. Successit *Huntzu*, ignis inventor, & artis culinariae auctor, qui contractuum formas, literis nondum inventis, per contortas in nodos chordas praescripsit. Tandem *Hontzibon* mulier fulmine cincta ex vestigiis humani conculcatione filium *Ocheutey* prodigiose concepit, & peperit, qui conjugalis copulae & Musices auctor fertur. Huic filius fuit *Ezonom* Medicinae & Astrologiae judiciariae peritus, & aratri & ligonis inventor agriculturae modum tradidit. Ab hujus filio *Vitey* dicto Reges genealogiam tradunt.

Opinio-
de mundi
interitu.

Huc usque de mundi origine, jam de ejus interitu more Sinico Philosophemur. Singulis horis decem millia & octingentos annos assignant. Hora nona, quae nobis sexta promeridiana, magnos toto orbe motus & confusiones fore arbitrantur; donec tandem in antiquum omnia Chaos redeant. Et sicut ex minimo terrae motu Imperii sui ruinam metuunt; ita credibile est ex ejusmodi prodigiis mundi interitum eos praesagire. Atque haec de Philosophia eorum velut in transcurso dicta sint.

Secunda
secta scie
quia.

Secunda secta *Sciequia* vel *Omtose*, Japoniis *Sciacca* & *Amidaba*, anno sexagesimo quinto ante Christum natum ab Occidente & Regno *Tiencio* & *Scinto*, quae hodie *Indostan* appellantur, inter *Gangen* & *Indum*, in

in Sinam delata fuit. Imperator Sinicus somnio per Legatos hanc ab Indis per Legatos doctrinam petere jussus fuit, qui libros & Interpretamenta sacrorum attulerunt, unde ex lingua Indica in Sinensem translati sunt. Factum hoc eodem fere tempore, quo Apostoli *Bartholomæus* & *Thomas* Euangelium Indis prædicarunt, unde etiam aliqua fidei Christianæ haud absimilia dogmata, ei admixta fuerunt. Præcipuum hujus sectæ dogma est *transmigratio* animarum Pythagoræa, & multitudo mundorum Democritea & Aristotelicus Elementorum numerus. Trinitatem quoque Deorum in unam Deitatem confusam, præmia bonorum in Cælis, pœnas improborum apud inferos statuunt, procul dubio horum auctor luce Euangelii illustratus fuit. Sectatores ejus conjugium rejiciunt, & cælibatum amplectuntur. Quod si quis castitatem violet, non modo opprobria, verum etiam pœnas patitur.

Qualem Legati *Kunninganæ* viderunt sacrificulum, qui in lupanari deprehensus candente ferro claviculam perustus, catenam crassam ferream decem ulnarum longitudine per foramen transmissam post se trahebat, publicum omnibus ludibrium, & commiseratio, idque tamdiu, donec decem teylas argenti mendicando in usum cænobii corrasisset. Neque in trahenda catena manus allevando ponderi admovere licitum, sed totum onus ossi perforato incumberebat. Aderat insuper rigidus pœnæ exactor cum flagello socius, qui crebris ictibus nudum corpus, sanguine stillans, immisericorditer cædebat. Legati elemosyna commiserationem suam ostenderunt. Alius sectæ desertor *Linsingæ* in picturata ædicula intus

Sacrificulus ob fornicationem castigatur.

acutissimis clavis, instar dolii *Velziani*, transfixæ, quinque diebus absque cibo & potu confidebat. Sæpe bona suos & cognatos deferentes, locis exteris mendicatum eunt. Cæremonias fere instar Romanensium habent. Horas suas plane more Gregoriano cantillando recitant. Pagodas suos & sacella statuis replent. Inter cantandum & recitandum sæpe vocem *Tolome* repetunt, ignari quid significet; unde nonnulli Thomam Apostolum designari putant.

Fœda & horrenda hujus Sectæ deliria sunt. Cœlum & inferos fere confundunt, præmia & pœnas cum tempore finiri, animas denuo in alium mundum deferri, ibique renasci: improbas pœnitentia crimina eluere posse. Carnibus, & quæ vivunt, abstinent, sed non omnes, & talia peccata facile argento condonant, jactantque damnatorum animas suis se precibus ab inferis redimere posse.

Initio hæc Secta magno applausu ob animæ immortalitatem, & præmia piorum recepta fuit. Verum, quemadmodum prioris Sectæ affectæ his verbis, *Quo hæc Secta præ aliis probabilior, eo fraudibus, quæ vix percipi possunt, deterior*, in libris suis male augurabantur, ita factum; nam cum Reges & Principes ejus sectatores infelicem plerique vitæ exitum haberent, ac res Imperii, contra quam promiserant, in deterius indies laberentur, culpa ipsis imputata, & aliquoties penitus deleti & extincti videbantur. Semper tamen iterum velut flamma ex cineribus emerferunt, & totum Imperium innumeris libris suis impleverunt. Hinc totâ passim Sina tot Pagodæ, & templa splendidissima, ingentibus Idolis, ex ære, marmore gypso, & lignis, horribili & monstrosa figura effigiatis, repleta ac turribus altis sublimia.

Sacrificuli eorum *Osciamen* dicuntur, ac contra reliquorum Sinarum morem barbam, & capillos continue abradunt. Alii mendicando vagantur, alii in speluncis & montibus vivunt; maxima pars vitam in cœnobiis sacellorum agunt; eleemosyna, & labore manuum victitantes. Hi sunt fex totius Sinæ, & senioribus Sacerdotum famulantur, donec illis defunctis ipsi in eorum loca succedunt, & quanquam castitatem voveant, in venerem omnem turpiter abjecti.

Vestitus eorum dispar, ut ex quatuor iconibus videri potest. Aliqui, ut primus ad lævam, longa nigra toga, quadrato pileo, *Pater noster*, aut rosarium manu tenentes, incedunt. Alii longe diversas togas, & caputia habent. Sed peculiari vestitu mendicantes utuntur; togæ ex centonibus discoloribus confarcinatæ: pilei latis ad ambas aures alis contra pluvias & soles; in manu flavum cymbalum tenent, quod bacillo tantum diu pulsant donec, vel stipem accipiant, vel aspectu eorum abeas.

Raro stant, semper fere complicatis desident cruribus inter alia Sacerdotum horum monstrosa genera reperiuntur etiam, qui occiput in longum à teneris violenter ita extentum, miro spectaculo, habent.

Cæno-

Sacrificuli
Osciamen.Habitus
Sacerdotalis.

Cœnobia *Osciamorum* in varia conclavia dividuntur, singulis Inspector præest, cui discipuli hæreditario jure succedunt. Superiorem præterea nullum agnoscunt. Quisque in sua paræcia tot extruit cellulas, quot potest, præcipue *Pekingæ*, quas postea conductoribus habitatum elocant, ita ut hæc Cœnobia potius diverforia publica, quam ædes sacræ videantur.

Et quanquam hi Cœnobitæ contemptibiles sint, nihilominus ad sepulturas, liberationem captivorum animalium, aliaque solennia lucri causa invitantur. Superstitiosiores hujus sectæ redempta animalia, aëris, terræ aut aquarum restituunt libertati: magnum inde meritum sperantes. Plerique sectatores eorum ex infima plebe, fœminis & Eunuchis sunt. Habent fœminæ separata monasteria, quæ & ipsæ capillos radunt, conjugium repudiant & Sinice *Nicu* vocantur.

Nicu fœ-
minæ
moniales.

Tertiæ sectæ *Lauzu* quidam *Confutii* coætaneus auctor, quem octoginta annis intra matris alvum delituisse, & inde *Lauzu*, id est Senem Philosophum dictum volunt. Numerus novenarius, cum perfectissimus & per similem multiplicatus octogesimum & unum computet, in causa fuit, cur natura in embryone tanti Philosophi tot annos insumpsisse dicatur. *Martinius* quarto Hist. Sinenf. hunc *Lauzu* nominatum *Laotamus*, eumque post mortem nihil superesse hominis, & summum bonum in voluptate consistere, docuisse, tradit.

Tertia
secta
Lauzu.

Nullos ipse libros reliquit, sed sectatores ejus plures ex aliarum Sectarum commentis confarcinarunt. Et hi in Cœnobiis cælibes vivunt, disci-

discipulos suos, ut secunda Secta, eementes. Quidem nubunt, & domi magna pietatis specie sectam suam docent, ac pro aliis preces fundunt.

Inter alia Idola etiam Dominum Cœli colunt, sed eum corporalem, ac multorum injuriarum obnoxium faciunt. Fabulas eorum quid recensere opus? Dominum Cœli, qui nunc regnat *Ciam* vocari, eum fraude regno Spoliasse antecessorem suum *Ieu*, dum medio convivii per candidos Dracones hic cœlos ascenderit, quibus ad epulandum alter egressus erat.

Hunc Cœlo exclusum montem precibus à novo Rege *Ciam* impetrasse, in quo etiamnum vivat. Ad hanc formam & reliquæ aniles fabulæ sunt. Præter Deum cœli tres alios adhuc Deos recenset, quos inter *Lauzu*, Sectæ caput, unum obtinet locum. Pios id est sectatores suos corpore pariter ac anima in cœlum ascendere, eam felicitatem exercitiis quibusdam, precibus ac medicamentis obtineri posse: ita fore, ut sanctorum suorum gratia, & intercessione immortalitatem in cœlo vel longævam in terra vitam consequantur.

Sacrificuli eorum Dæmones se precibus suis ejicere, siccitatem aëris fecundis imbribus irrigare, eos iterum sistere, mala quævis pellere vel attrahere posse jactant. Diabolum ex ædibus depulsuri, in flava charta deformia spectra depingunt, eamque parietibus allinunt; tum horrissono ululatu, velut vivi Dæmones, bacchantur. Hi Sacerdotes in Regum cælo terræque dedicatis templis, quoties Rex, vel Magistratus Sacrificia offerunt, desident, unde haud parva iis autoritas accedit. Exequiis quoque pomposo vestitu, tubas & fistulas inflantes, intersunt: domos etiam recentes inaugurant, & pompas solennes per plateas deducunt.

Omnes Sectatores *Lauzu* summo Pontifici, quem *Ciam* vocant, subsunt, cujus dignitas successiva jam per mille annos fuit. Primus ex Provincia *Quangsi* spelunca prodiisse creditur, ubi ejus posterii hodieque morantur. Hic Pontifex fere in regia *Peking* ætatem agit, ubi Imperatori æstimatus ad intima Palatii admittitur, pellendis inde malis spiritibus. Lecticâ in publico Magistratum instar gestatur, & annuo ingenti stipendio Regis liberalitate alitur. Rudes fere sacrorum suorum sunt, & nullum iis nisi in *Tausos*, id est discipulos suos Imperium. Plerique, ut longævitatem, ita & Alchymiam, quam à suis sanctis repertam dicunt, jactant.

Atque hæ sunt tres illæ magnæ Sinarum Sectæ, ex quibus tanquam fontibus plusquam trecentæ minores pullularunt, & indes numerus earum multiplicatur.

Imperator *Humvius*, caput ultimæ familæ *Taimingæ*, publica lege has tres Sectas stabilivit, ita tamen, ut prima eruditorum res Imperii curaret, & duabus reliquis dominaretur.

Atque

Atque hæc causa est, cur una alteram non studeat opprimere. Reges unamquamlibet sine discrimine venerantur, ejusque opera utuntur, templa earum instaurant, nova struunt. Sed Reginae Sinicæ imprimis favent illi Sectæ, quæ Idola colit, ac magnis largitionibus Cœnobia ejus & Sacrificulos, ut precibus eorum juventur, afficiunt.

Fidem superat Idolorum per Sinas multitudo, non in templis modo, ^{Idola Sine} quæ multa millia eorum complectuntur, sed in omnibus ferè civium ^{mica} ædibus, plateis, navibus, & publicis palatiis. Atque hoc est illud horribile spectaculum, quod statim spectantibus se in Sina offert; quanquam plurimi Sinensium monstra illa Idolorum spernant, & neque boni quid, neque mali ab iis metuendum publice testentur. Inter alia colunt Idolum immortalitatis, specie & corpore præpingue, cruribus complicatis, aqualiculo sesqui-pede extante. Ad dextram cervus, animal longævum blande Idolum aspectat, ad sinistram ciconia rostrum obvertit. Idolum manus intra manicas abscondit, ut pinguedo corporis eo melius appareat. Facie severa & incana, vestitu regio conspicitur. Adorant hoc Idolum multis locis & pro signo prosperitatis habent.

Alterum Idolum voluptatis *Ninifo* Secta *Lanzu* veneratur. Statua hæc altitudine viginti pedum ex ære flavo intus cava, vultu humanissimo, pectore, & ventre pinguisimo, abdomine imprimis prominente; atque ut membra ejus pinguedine turgentia eo clarius appareant, toto fere corpore nuda in solo residet.

Tertium Idolum Sellæ insidens, triginta pedes altum ex gypso, co-

h

ronam

ronam capite habens, inauratum & inargentatum ac splendide exornatum est. Sinæ hoc Idolum vocant magnum *Kinkang*, cui singulares honores exhibent.

Sunt præterea & aliæ statuæ duæ. Una est fœminea *Lincinæ* in fastigio templi triginta pedum altitudine, in auro passim & argento obducta.

Altera statua sellæ magna pompa & splendido apparatu insidens, præfectus fuit Sincius, cujus præclara in Rempublicam merita extiterunt, unde posterius defunctum imagine constituta etiamnum colunt ac venerantur. Pedibus, victoriæ argumentum, monstrum premit, & dextra sceptrum tenet.

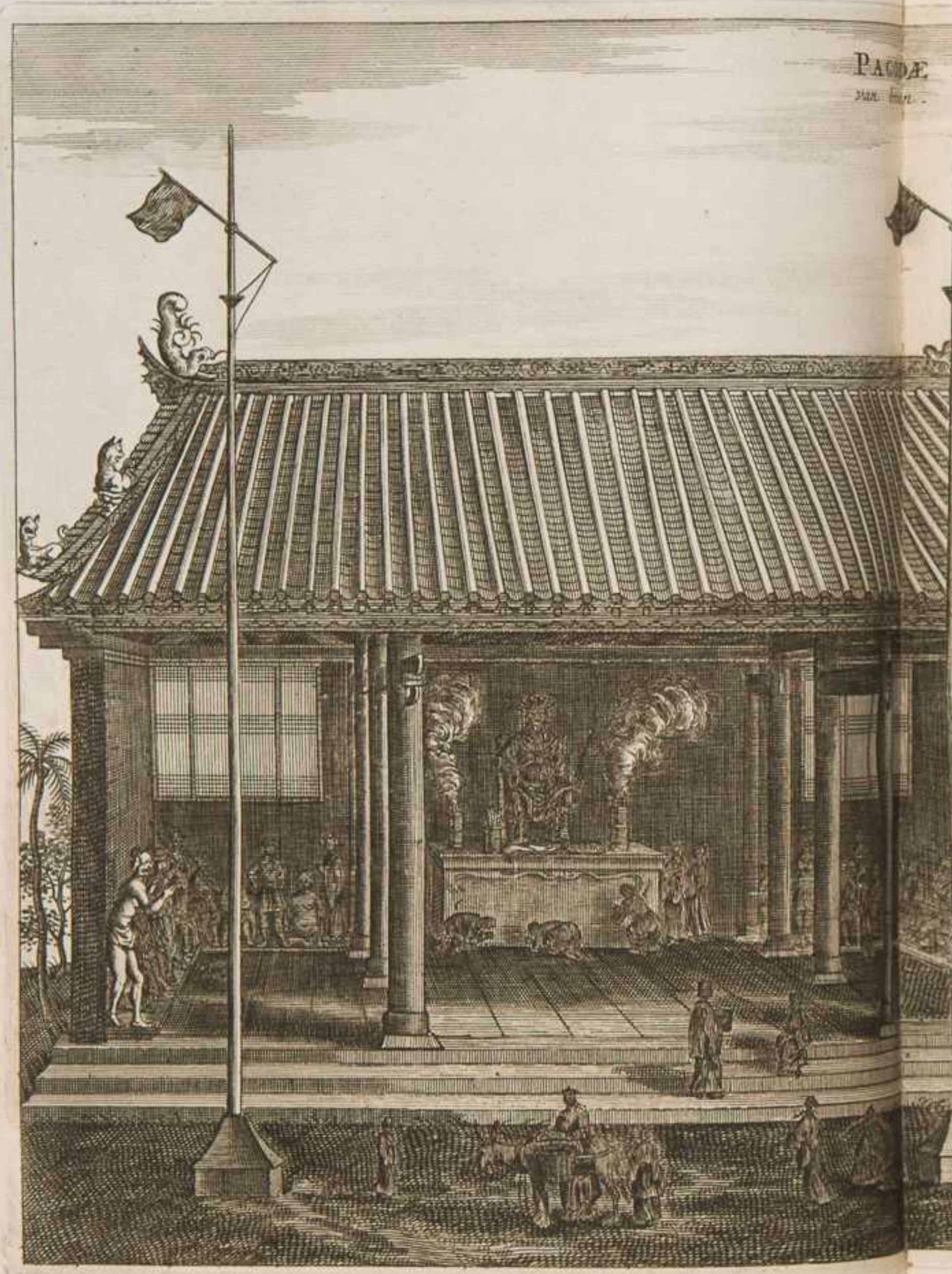
In *Quantung* apud urbem *Chaoking* alia quoque præfecti cujusdam imago in splendido templo conspicitur, qui cum per sexennium Provinciæ summo cum emolumento præfuisset, gratitudinis ergo hanc statuam cum templo erexerunt.

In *Cubiung* apud urbem *Nangan*, magnum saxum altitudine centum pedum quotannis auro tegunt. Hoc saxum *Xinxæ*, id est spirituale vocatur, ejusque cultus sub Imperatoribus *Mung* cœpit.

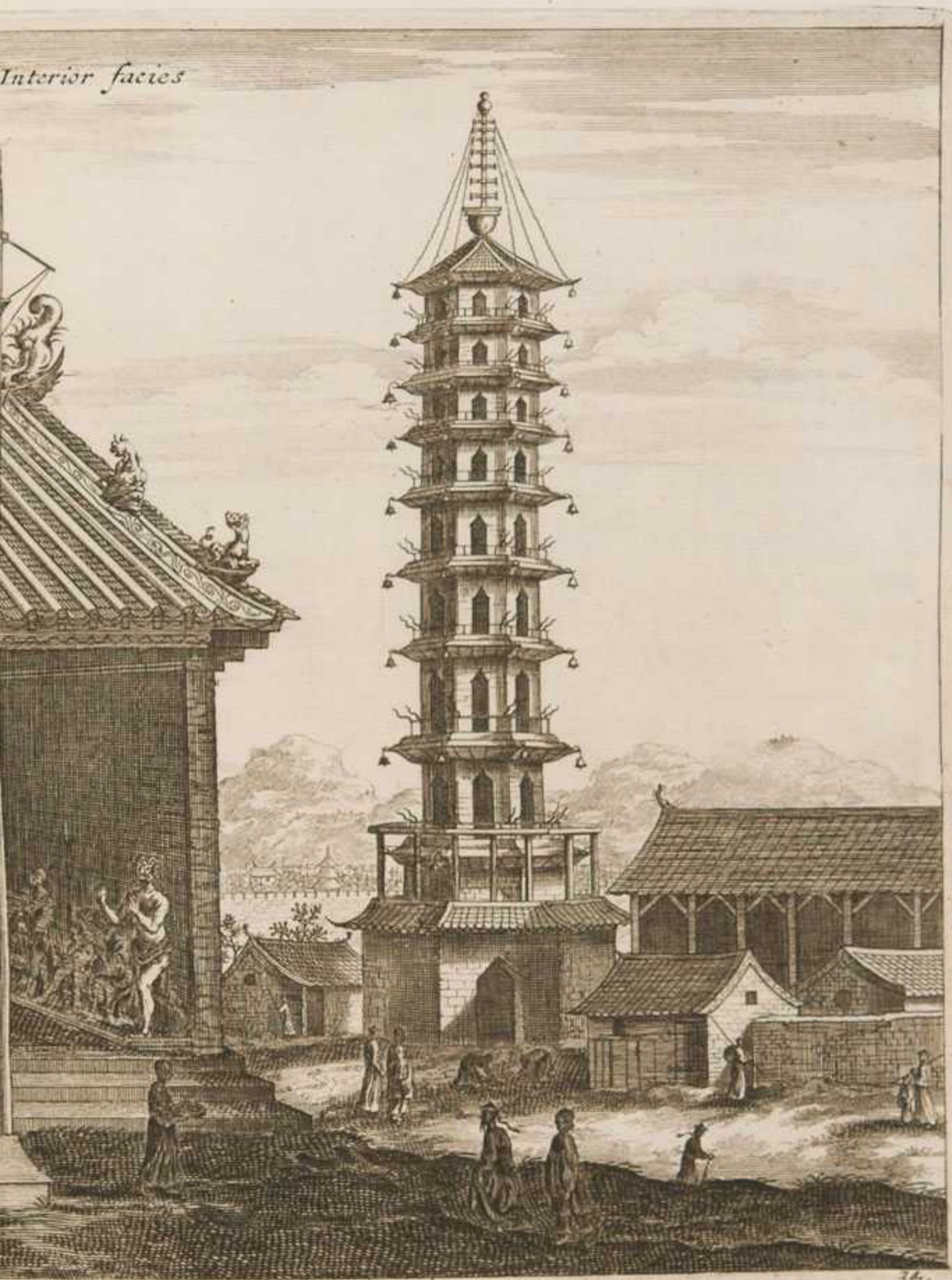
Apud urbem *Cioking* in monte *Xepao*, magna ex lapide columna & imago Idoli *Fe*, cum Elephanto, Leone & tympano ex uno omnia saxo excisa, coloribus diversis, conspicitur. Quis ejus columnæ conditor, non constat.

In *Suchuen* apud urbem *Chunking*, ad ripam fluvii *Fu* inter hanc & urbem

Interior facies

urbem *Tunchuen*, mirabilis mons est, ex quo non tantum monstrosum Idolum, sed & montanum Deum *Fe* fecerunt. Hic pedibus complicatis, & manibus intra sinum junctis confidet. Quanta ejus sit moles hinc apparet, quod ejus oculi, aures, nares & os spatio duorum milliarium distincte videri queant.

CAPUT NONUM.

De Pagodis & Templis Idolorum.

Ingens tota Sina Pagodarum sumptuose & magnifice structorum numerus. Extra urbes in locis fere solis juxta vias publicas, viatoribus hospitium omnibus rebus instructum præbentes, siti sunt. Juxta turris, cui sæpe templum adjacet. Hæc templa referta Idolis & nigris lampadibus dies noctesque continenter ardentibus in memoriam eorum, qui bene vixerunt & beate obierunt. Præfecti dum munus suum auspiciantur, in iis plerumque juramentum præstant.

Imago & structura talium Pagodarum hæc est. Supra & ad latera asseribus contexuntur: tectum imbricibus constat. Pavimentum ex luto & saxis quadratis. Utrimque ingens statuarum numerus. In limine ad utrumque latus Diaboli cornuta & rapax cum horrore spectabatur imago, rictu terribili, & uncis Gryphionum introeuntibus terrorem, quasi abreptura illos & devoratura, incutiens. In medio altare; supra illud imago triginta pedum altitudine confidens; retro illud plurimæ minores statux. Ante hoc Idolum in altari crassa, & concava arundo plena bacillis, & obeliscis, quibus Characteres Sinici futura prænunciantes, inscripti. Utrimque turibula odores, eructantia, & in medio Patina cum sacrificiis, quæ Sacerdotes Idolo, quoties futura scrutantur, offerunt.

Quotiescunque Sacrificulus fata alicujus scrutari vult *Oryzam*, Vinum, animalium exta, & alia muneris loco affert, & odores in altari incendit. Deinde ex arundine bacillos aliquot promit, qui si infausta prænunciant, alios educit tamdiu, donec prosperum quid denunciatur. Interea dum odores fumant, Sacerdos frequenter in genua procidit, & ex complicata charta nescio quid muginatur, quo Idolum se placatum, & propitiaturum confidit.

In Provincia *Peking* apud urbem *Chingting*, ingens templum quinque contignationum altitudine, in quo statua centum & sex pedum altitudine,

tudine, nomine *Quonin*, forma virginis, conspicitur. In *Xansi* urbe *Taiyuen* sacellum Imperatori *Siango*, omnium sapientissimo ex familia *Chaus*, consecratum est, cujus ex pretiolo lapide statua sua sponte eo se contulisse referunt.

Apud *Lugan* in monte *Peco*, quod significat *Montem omnium frugum*, sacellum Imperatoris *Xinnungi*, juxtaque puteus est, ubi ab ignoto femina, cum simulque artem seminandi accepisse referunt, qui hanc artem subditis tradidit, unde ab ipsis in perpetuam beneficii memoriam magnis sumptibus exstructum est.

In *Xensi* apud urbem *Hanchung* quinque sacella sunt, quorum unum Imperatori *Changleango*, quod viam per aspera montium & convalles parasset, consecratum.

In urbe *Kingyang* tria sacella sunt, in quorum uno picturae triginta septem Regum ex familia *Cheva* conspiciuntur.

In *Xantung* urbe *Cinan* decem Heroa, sunt quae omnia superat sacellum *Tungo* ab Imperatore *Hoangtio* fundatum, in quo septuaginta duo Reges pacis amatores & religionis vixisse referunt. *Bonzy* magnos inde reditus capiunt.

Apud *Yencheu*, in urbe *Ceu* quindecim sacella sunt, *Confutio*, aliisque sacra.

In *Suchuen* urbe *Chingtu* sacellum Regi *Cancungo*, qui artem serici & bombyces alendi primus incolis tradidit, sacrum.

In *Huquang* apud urbem *Kium*, mons *Untang* multa & splendida templa ac cœnobia habet, ibique inaugurantur Sacerdotes, qui internam animae transmigrationem, id est moralem animae, & corporis separationem sectantur.

In *Nanking*, apud *Ningque*, sacellum splendidum *Hiangsin*, id est suaveolens cor, quinque Virginibus sacrum est. Hæ virgines cum à prædonibus ad stuprum abriperentur, mori, quam violari maluerunt: hinc earum memoria ibi colitur.

In *Chekiang*, urbs *Hangcheu*, ineffabilis copia templorum repertum & quindecim millia Sacerdotum.

Apud *Nanking* in monte *Ni*, templum est, in quo mille statuarum numerantur.

Apud *Hoaignan* mons mari adjacet, in quo magnificentissimum templum & cœnobium.

In monte *Ximus*, apud *Taigan*, plurima Idoleia & innumeri sacrificuli in solitudine, velut Anachoretæ, viventes.

In *Chekiang*, apud *Hangcheu*, mons *Fungboang*, est in cujus binis altissimis cacuminibus duo templa sita sunt.

In monte *Untang*, apud urbem *Kium*, Cœnobium est, in quo sacrificuli degunt.

Apud *Kienchang*, haud procul *Quanchang*, mons *Chunghoa* est, in quo magnificentum templum jacet.

Apud urbem *Chinting*, in altissimo monte *Canguien*, fons medicus est, prope quem Regina *Xayanga* Cœnobium splendidum, memoriæ ergo, quod sanitatem ejus aquæ lotionem recuperasset, structum.

Apud *Chaojing* duo sacella sunt. In regionis *Iuman* monte *Xico*, prope urbem *Tengchuen*, ingens templorum & cœnobiorum numerus. Ex hoc loco primum manavit doctrina Idoli *Fe*, quam familia *Hana*, post domitam Provinciam, recepit: nam ante illa tempora Sinenses non alium Deum, quam *Xangti*, id est supremum Imperatorem colebant.

In *Chekiang* apud urbem *Hangcheu*, mons *Tiencho* & in eo rupes excavata *Filafung* jacet, in qua templa & cœnobia eximia reperiuntur & amplius tria millia sacrificulorum in illis speluncis ad æternos quasi carceres se damnarunt. Cibos per funem attrahunt, quod ipsa rupes ob altitudinem fere inaccessa sit. Frequentes tota Sina ad hunc montem excursionem, maxime Majo mense, instituuntur. In eadem regione apud urbem *Cuki* mons *Lu* est, & in eo templum, quod felicitum somniorum ergo frequentant Sinæ.

Prope *Cunggan* tertium quartæ Metropolis *Kienning*, in Provincia *Fokien*, oppidum mons *Vuy* jacet, in quo plurima sunt idolorum fana, sacrificulorum cœnobia, & anachoretæ, inter quos multi è præcipuis raso capite cuncta mundana spernunt. Inter hæc dæmonum mancipia suos quoque Deus elegit servos, cujus rei eventus plane admirandus est. Archimandrita quidam *Chang* dictus ætate provectior sua fana, (binis enim præerat) in vera Dei templa convertit, idolis propria manu per securim concisis. Dum hic juvenilibus annis cuidam Archimandritæ fideliter inserviret, ut arcana Sectæ traderet melius, accidit, ut ipse morbo oppressus, & senio confectus paulatim morti fieret vicinior. Interrogat Magistrum discipulus, num vere legem, quam se hætenus docuerat, crederet ad salutem consequendam aptam satis & efficacem, nec ne? Cui senex respondit: non fili, sed meliorem nescimus, at bene age & lætare, post annos quadraginta aderit, qui tibi verum salutis iter ostendat. His dictis expirat. At *Changus* ultima Magistri sui verba, velut cujusdam divini oracula, non contentus mandasse memoriæ, chartæ consignat. Elapso aliquot annorum spatio, cum civitatis *Puching* Præfectus cum tota familiâ Christianis sacris esset initiatus, sæpeque ad ipsum R. P. Simon de Cuncha ad obeunda religionis ex Christi legibus mysteria diverteret, contigit, ut sacris absolutis Patrem ad celeberrimum montem *Vuy* visendum recreationis gratia deduceret, occurrunt ad excipiendum Præsidentem idololatræ, inter quos primus fuit *Changus*; cum inter colloquia de lege Christiana subinde fieret mentio, hæsit ille primum attonitus, mox oculis in præfectum defixis, in hæc erumpit verba.

Me hercule hæc illa lex est, atque hic vir ille, qui verum mihi salutis iter ostendet, ut mihi Magister meus dudum ante prædixit. Inspicitur liber consignatus ad memoriam & annus, quo hæc acta sunt, reperitur omnino ab illius obitu quadragesimus. Quare sine mora idolis dejectis, pedibusque conculcatis, indignatione plenus, ac cum stomacho in illa invehitur, quod tanto se tempore decepissent.

Apud urbem *Civenchen* templum *Caiyven* est septem contignationum altitudine, quarum singulae centum & viginti sex perticas altae sunt, podia ac meniana uniuscujusque zonæ ita prominent, ut undique turrium circuitus extrinsecus detur. Exornatae marmoreis & æneis statuis idoli *Fe*, tanto artificio cæsis fufisque, ut Sinenses gloriantur non humana, sed immortalis opera confecta esse.

Extra urbem *Nanking*, templum est, in quo infernus imaginibus ex gypso tam artificiosè repræsentatur, ut non exactius à Virgilio sexto *Aeneidos* describatur.

CAPUT DECIMUM.

De Turribus & Arcubus Triumphalibus.

Turres:

Turres tota Sina splendidissimæ, novem septemve contignationum. Aliquæ ad solam pompam structæ: in quibusdam, quæ *Ceulen* dicuntur, Sinensia horologia sunt & in nonnullis ut *Nankingæ*, instrumenta Mathematica asservantur. In turribus *Ceulen* Præfecti crebra convivia agitant, singulae clepsydræ horarum indicem habent: nam aqua ex uno vase in aliud fluens, tabulam attollit, cui horæ & tempora inscripta. In urbe etiam perdius ac pernox, qui singulas horas tympanum magnum pulsans populo significat & tabellam, cui literis sesquipede altis, horæ inscriptæ de turri spectandam suspendit. Idem ex sublimi turri totam urbem perlustrans, incendia, si quæ oriantur, pulsu tympani prodit, & populum ad extinguendum convocat. Cujus culpa incendium oritur, capite pœnas luit ob periculum densis ex ligno ædibus imminens.

In cacumine montis *Hiaiken*, antiquissima turris fere præ senio collapsa, sed adhuc altitudine centum & octoginta passuum se ostentat, mirantibus cunctis, qua ratione in montem adeo sublimem calx & saxa deferri poterint.

In *Huquang*, apud urbem *Hanyang*, turris *Xeleuboa* est, cuncta alia ædi-

ædificia arte & magnificentia superans. Conditæ dicitur in memoriam cujusdam mulieris, quæ tanquam venefica ad mortem innocens damnata, miraculo arboris punicæ, ad preces ejus fructus repente producentis liberata fuit, unde turris *Xeleuboa*, id est *Granatorum flos* dicitur.

In *Chekiang* urbe *Hangcheu*, quatuor turres novem contignationum sunt; & in duplici vertice montis *Funghoang* duæ turres novem contignationum cum templo est. In urbe *Niencheu* turris septem contignationum est.

Apud urbem *Vencheu* mons *Paocai*, in cuius vertice turris novem contignationum est, pharos præternavigantium.

Arcus Triumphales.

HAud minimum urbibus ornamentum triumphales arcus ex marmore & secto lapide insigni artificio & magnificentia, conciliant. Eriguntur in bene de patria meritorum honorem ac gloriam, sive illi Magistratus, cives aut eruditi sint. Plerumque in frequentissimis plateis & in foris, ubi maximus populi concursus, excitantur. Ex tribus constant concamerationibus major in medio, duæ minores ad latera, leonibus & aliis imaginibus, draconibus, floribus undique exornatæ. Ubi imagines desunt, saxa perforata & veluti catenæ variis spiris involuta apparent. Totus arcus in tres contignationes dividitur; retro & antro eadem forma ac elegantia omnino simili, ut ex utraque parte eundem arcum te videre credas. Singulæ contignationes, zophoris, marmoreisque epistylis ac coronidibus distinctæ, exornatæ. In cacumine sub aureo tecto saxum cœruleum, cui aureis literis nomen Imperatoris quo regnante; in medio saxum planum latumque cum nomine, patria, dignitate laudibus & encomiis ejus cui arcus excitatus. In *Chekiang* Civitate *Hangcheu*, sive *Quinsai* passim tales arcus & in unica platea, quæ magna dicitur, plures trecenti numerantur.

CAPUT UNDECIMUM.

De Aquæductibus, Viis, Pontibus,
Navibus.

IN regione *Suchuen*, fluvius *So* ad *Sinfan* excurrit & est quasi canalus fluvii *Kiang*, quem Imperatoris *Yvus* effodi jussit; prohibendis fluvii *Kiang* exundationibus.

In *Chekiang* pleraque à Septentrione manantia flumina arte & industria humana per universam regionem effossis canalibus, quorum ripæ quadrato saxo constant, derivantur, crebris passim pontibus & cataractis instructa.

In *Ningpo*, quæ nona urbs *Chekiang*, ripæ canalium secto lapide per triginta stadia sunt extractæ. Ad exitum cataracta arcens aquas, ne in fluvium influat, per quam omnes naves in flumen transmittuntur.

In urbe *Jeuping*, singulæ fere domus per canales & tubulos aquas ex montibus derivatas accipiunt.

In territorio urbis *Xaohing*, per aquæductum Orientem versus tridui via navigatur; ripis utrimque lapide secto constratis. Ad exitum lapidea moles aquam continens. Magna hic naviculariorum copia, qui naves in alterum aquæductum transferunt. Per hunc ultimum canalem naves minores usque ad urbem *Ningpo* perveniunt, majoribus interea per mare navigantibus.

Via Publica.

ADmiranda publicarum per Sinam viarum ratio, quæ in Australibus Provinciis, in quibus minor equorum & currium usus planæ & lapidibus etiam per altissimos montes stratae sunt, ad proficiscentium commoda, quantum humana ratio valet, exacta. Singulis decem stadiis lapis miliaris, cui inscriptum, quam longe loca distent, occurrit, & cursores constituti summa celeritate literas ac mandata Magistratum deferunt: unde brevi tempore quicquid accidit, per universum Imperium innotescit.

Ad singulos octo lapides, qui iter diei faciunt, plerumque Regia Palatia sunt, Præfectorum & Magistratum diversoria; qui per Epistolam *Pai*, quæ titulos, & statutum diem, & horam continet, eorum adventum significant, & ubi advenerunt, parata omnia, quibus indigent, non modo

modo alimenta & potulenta, verum etiam equos, fellas gestatorias, bajulos, ac naves, publicis expensis, reperiunt.

Nec minus nitide ripas fluviorum ac publicas vias custodiunt. Octo ab aqua pedibus nullæ tolerantur arbores, aut quæ impedimentum præbere possunt navibus, quæ ab helcyariis protrahuntur. Ripæ saxo ab imo solidatæ, & cataractis fornicatis, ubi necessitas urget, canales passim constrati, adeoque ut merito Sinæ cum Romanis de Architecturæ gloria contendant.

In *Fokien* apud *Hinghoan*, omnes viæ quadrato lapide quatuor milliarium Germanicorum longitudine & unius perticæ latitudine constratæ sunt, pulcherrimo per totam Sinam opere.

Apud urbem *Hoangting*, vallis profunda, angusta & obscura est, per quam via longitudine duorum milliarium constrata ducit.

In *Queichen* apud *Gauxun*, tres Cataractæ, quarum tertia *Tienseng*, id est naturalis mille perticarum longitudine ad utrumque latus via instar arcus cataractæ excavata est.

In monte *Mebi*, longissima & angustissima via vix duorum equitum capax; ad utrumque latus montes instar murorum in altitudinem assurgunt.

In monte *Co*, via acclivis est decem milliarium longitudine.

In montem *Fangniën* & *Hinglang*, per scalas lapideas adscenditur.

Apud urbem *Kiangxan* mons *Civen* trecentorum stadiorum longitudine, per quem transitus in *Fokien* datur. Altissimus & maximè præceps collis *Sienboa* vocatur, quem formâ cocleæ trecentis & sexaginta gradibus ad faciliorem ascensum exciderunt. In supremo vertice facellum magnificum & splendida diversoria sunt.

Pontes & Catarractæ.

IN *Xensi* apud pagum *Sigan*, in fluvio *Guei*, tres Cataractæ sunt una Ortum, altera Occasum versus, tertia in medio altis ex lapide fornicibus. Ferrei obices, Leones & alia operi splendorem conciliant. Similis apud urbem *Lantien* est.

Apud *Hanchun* opus, cui toto orbe secundum non datur, reperitur. Quippe *Changleangus Licupangi* Dux omnes altissimos illos montes & profundissimas convalles æquavit & complanavit. Ad utrumque latus muri recta in cœlum usque assurgunt, vix Solis lumine depresso vias irradiante. Alicubi duos montes pontibus junxit, qui tertiam viæ partem conficiunt, tantæ altitudinis, ut despectantibus in profundum comæ præ horrore stent. Via tam lata est, ut quatuor simul equites capiat; ac ne quis de pontibus decidat, clathra ferrea vel lignea utrumque latus claudunt. Ab urbe *Hanchung* usque ad urbem *Sigan* hæc stupenda via

procurrit. Sinæ hunc pontem *Cientao*, id est viam fulcrorum nominant.

Apud urbem *Chegau*, pons *Fi*, ab uno ad alterum montem unius fornicis structus, per quem Croceum flumen labitur. Longitudo ejus sexcentorum, altitudo septingentorum pedum. Sinenses pontem *alatum* vel *volantem* vocant.

In *Honan* apud *Queite*, cataracta in mari *Nan*, ex quadrato Saxo est.

In *Huquang* apud *Sianyang*, cataracta per fluvium *Han*, ex secto lapide diversis fornicibus constans.

Apud *Changte* vortex *Lungmuen* est, cui cataracta naturalis adjacet, quadrata ab uno ad alterum montem uno latere duorum stadiorum longitudine.

In *Kiangsi* apud *Gangin* pons memorabilis, qui *obedientiae & subjectionis* vocatur, quam vidua quædam marito & parentibus amissis in solamen extruxit, ac eo perfecto seipsam inde in flumen præcipitavit.

In eadem regione apud *Cancheu*, ubi fluvius *Chanus* & *Can* confluunt, pons longissimus centum & triginta navibus impositus est. Naves ferreis catenis colligantur. In ipso ponte telonium & una navis facile aperiri & claudi, transmittendis navibus, potest.

In *Nanking* apud *Siuchen*, pons triginta quinque navibus, ferreis catenis colligatis, innititur.

In *Chekiang* apud *Kinboam*, in vertice montis *Fangnien*, vallis ingenti ponte constratus est.

Apud *Cuki* sub urbe *Ningpo*, pons lapideis columnis centum perticarum longitudine innititur: & alius admodum altus trium fornicum.

In *Fokien* apud *Fochen*, insignis Cataracta centum quinquaginta perticarum longitudine, dimidiæ latitudine in sinu maris ex albo lapide, centum constans altis fornicibus, utrimque clathris & lapideis leonibus armatis, quam ad utrumque latus podia & cancelli debitis intervallis supra lapideas bases nixi, ornant. Similis pons apud *Focing* sive *Vangan*, centum & octoginta perticas longus.

In *Civencheu* pons *Loyang*, cui toto orbe similis non datur, ex nigro lapide trecentis columnis navium forma innixus. Singulis columnis quinque æquales lapides, singuli octodecim passus longi, duos lati & crassi impositi sunt: latera clathris clauduntur & leonibus exornantur. *Quem auctor Sinicus ita describit, jacet pons Loyang ad urbis Barolybicum, supra Loyang flumen exstructus, etiam Vangan dictus; hunc edificavit urbis Præfectus Cayang, ejus longitudo ultra trecentas, & sexaginta perticas protenditur, latitudo autem sesqui perticam obtinet. Priusquam pons structus esset, navibus patebat transitus, sed quotannis propter æstum vehementiam quam plurimæ cum ipsis vectoribus mergebantur. Optabat Cayangus, ut hominum, ac præsertim suorum*

suorum salutis & incolumitati consuleret, pontem extruere, sed cum ad hoc opus hominum vires nullo modo intelligeret sufficere, videretque maximam aquæ altitudinem fundamentis jaciendis minime aptam esse; invocato spiritu maris petiit, ut æstus contineret, obtinuitque (si credere fas est) postquam maria omnia fuere pacata, atque uno ac viginti die æstus cessavit: tum demum fundamenta jacta, insumptaque ad quaterdecies centena aureorum millia: hæc ille. Pons iste non arcuatus ex nigro lapide trecentis columnis, navium formâ, innixus, utrinque in angulum acutum desinentibus, ut minus ex aquarum allisione atteratur, in suprema lapidum coagmentatione singulis columnis correspondent quinque æquales lapides, spatii latitudinem occupantes, quorum singuli octodecim passus longi, duos lati, ac totidem crassi. Numerantur ergo ingentes illæ lapidæ, ut sic dicam, trabes mille & quadringentæ. Stupendum omnino artis miraculum, non ex eo tantum, quod columnis tantæ moles incumbant, sed vel maxime, quod horæ tantæ magnitudine & numero parallelæ uspiam reperiri, excindique potuerint. Ne vero transeuntes; è ponte delabendi ullum subeant periculum, podia ex eodem lapide utrinque cum leonibus, aliisque ornamentis, quibus basibus insistent suis, adstrucla sunt. Sed notandum, hanc eam esse partem, quæ est inter Logan oppidum & castellum, supra ipsum pontem ædificatum: illo enim superato alia pars pontis ejusdem operis, ac artificii sequitur. Quod ad sumptus attinet; parvi hi forte censentur ab Europæis pro tanto opere. At considerandum, maximam operariorum partem, cum publicum extruitur monumentum, apud Sinas gratis servire; eorum vero, quibus stipendium solvitur, adeo exilis est merces, ut unius Europæi stipendium hic facile decem sufficiat.

In *Cangcheu*, tertia metropoli pons triginta sex fornicum lapideus tanta latitudine, ut utrimque ædibus & officiniis sit instratus.

In *Kienning*, quarta Metropoli ejusdem Provinciæ pons fornice tectus, ædibus utrimque mercatoriis constructus, fluvio *Nin* impositus. Columnæ ex lapidibus, cætera lignea sunt.

In *Xa* oppido urbis *Ienping*, quintæ metropolis ejusdem Provinciæ pons magnificus ædibus & utrimque cinctus.

Apud *Liping* septima Metropolis Provinciæ in *Queichen*, pons *Tiensem*, id est à cælo factus, ex unico saxo rivo *Tanki*, latus duas perticas, viginti longus.

Ad Occidentem *Piecie*, primum supradictæ Provinciæ munimentum, profunda vallis, per quam torrens ingenti aquarum in præceps ruentium lapsu, atque impetu volvitur, pons ligneo ferreis viginti catenis, montium annulis ac utroque latere infixis, quarum singulæ viginti perticarum longitudinem habent, via sternitur. Dum plures per eum ambulant, totus tremit, horribili in depresso aspectu.

Similis pons in *Iunnan*, quarta Provinciæ metropoli, reperitur, quem *Mingo Hanæ* familiæ Imperator condidit circa annum Christi sexagesimum quintum.

Apud *Chinchen*, in *Suchuen*, pons lapidens multorum fornicum centum perticarum longitudine.

Apud *Quangsin*, & montem *Paofung*, pons vetustus longus centum & quinquaginta pedes.

NAVES.

Sinica
navium
archite-
ctura.

Sinensium naves longe Europæas superant magnificentia & altitudine, neque nisi quis viderit, facile credet, quanta illarum sit copia & elegancia. Altissimas in fluminibus ædes repræsentant, cubiculis amplis instructa. In medio spatiosum atrium copiosa suppellectili instructum cernitur. Fenestræ & januæ clathris ligneis curiose sectis obducuntur; pro vitris tenuissima pelle ostrearum, vel sericea tela, quæ omnem excludunt ventum, cerata variè picturata utuntur. Extus navim ambulacra ambiunt, ubi nautæ absque rectorum incommodo sua expediunt. Tota navis gummi *Cie*, illita resplendet variis picturis aureo & flavo colore exornata. Trabes ita coagmentatæ, ut vix clavum deprehendas. Longitudine Europæas triremes æquant, sed non tam altæ & latæ sunt: scalis duodecim pedum in eas ascenditur. Prora, ubi tubicines & tympanotribæ, castelli speciem refert. Audito sonitu, aliæ naves dignioribus cedunt; dignitas aureis literis proræ inscribitur. Vexilla & sericea vela per aërem spiris suis ventilantur.

Vela ex arundine instar flabelli complicantur. Tranquilla tempe-
state

state naves funibus aut remigio promoventur. Remos instar piscium sub aquis raro artificio agitant; sæpe unico tantum remo navim protrudunt.

Naves, quibus pilcis *Saul*, & sericea tela in aulam Pekingensem transportantur, incomparabili pulchritudine intus extusque inauratæ & rubricatæ resplendent. Iis cunctæ aliæ cedunt & vela demittunt.

In Provincia *Nanking*, apud tertiam metropolim *Suchen*, multa navigia ad voluptatem & luxum magnificè instructa reperiuntur. Incredibilis multitudo navium, quæ ab uno ad alium locum navigant. Canales & fossæ tota Sina frequentissimæ, ut nulla fere urbs sit, ad quam non navigiis perveniri possit.

A *Makao* Pekingam, à *Chekiang*, per totam *Suchuen* navigatur. Urbes integras classes hinc inde pro ancoris stantes repræsentant, & sunt, qui totam viam in navibus tanquam continente cum familia & pecore transigunt.

Apud *Hangchen* in *Chekiang*, lacus amœnus *Si* est, in quo naves palatiorum instar aureorum vehuntur; omnia auro & picturis resplendent. In iis convivia, Comœdias & vitam voluptariam securi agitant, quamvis plurimæ per hæc bachanalia, exortâ tempestate, pereant.

In *Fokien* tanta navium abundantia, ut incolæ Imperatori in nupero Japonico bello promiserint se Oceanum usque ad littus Japoniæ ponte navali constratuos.

Apud *Fochen* fluvius *Min*, urbes *Buching*, *Ienping*, & *Xuiken*, præterlabitur ingenti celeritate, & tamen exiguis scaphis, quæ duobus longis clavis in prora & puppi ingeniose reguntur, securè cum Sinenses navigant, per vallium anfractus & horrenda præcipitia, vix unius scaphæ capacia. Cymbæ illæ ex tenera & flexili materia funiculis compacta & fluctibus ac faxis cedente, constant. Unde proverbio Sinico dicitur: *Naves sunt chartaceæ, nautæ sunt ferrei.*

Pirata *Iquon* frequenter ad littus *Fokien*, & castella *Hiamnen* ac *Ganbai* classem trium millium navium simul pro ancoris stantem habuit. Quanta navium diversitas in Sina reperiatur, quove artificio ingens familiarum numerus, classibus suis de loco in locum transferant, fusius in legatione nostra dictum.

Aulæ Præfectorum.

IN singulis urbibus quindecim aut viginti aulæ Præfectorum, quæ Regia Palatia referunt, conspiciuntur: in minoribus oppidis minimum octo, vel quatuor æquali magnificentia, sed dispari magnitudine sunt. Tres in singulorum frontispicio portæ, marmoreis leonibus insignes. Maxima porta spatiosam aream, cancellis gummi *Cia* illitis cinctam, habet.

habet. In ea duæ turriculæ cum tympanis & tubis, quas præfecto ex-
eunte aut ingrediente pulsant & insonant.

Interius spatiosum atrium, in quo audientiam præfectus cupien-
tibus largitur: ad utrumque latus ædiculæ, quas aulici inferiores habi-
tant. Singula palatia duos minores quoque aulas habent, in quibus
hospites excipiunt, in his sedes & reliqua ad hospitem exceptionem de-
stinata. Post illas tres aliæ portæ, quæ non nisi Præfecto tribunal ascen-
dente, referantur: media porta insignis magnitudinis, per quam soli
nobiles & magnates ingrediuntur; cæteri per minores. Tum alia area,
in cuius extremitate magna aula columnis innixa, nomine *Tang*. In hac
præfectus jus dicit: utrimque tabelliones, curiales, ministri publici, ha-
bitant, quorum illa sedes constans, nec cum Præfecto adveniunt, vel
discedunt.

Sequitur Palatium interius *Sutang*, id est *Secretum*, in quod nonnisi
intimi Præfectorum ad colloquium, & salutationem admittuntur. Post
per magnam portam circum hanc famuli domestici & Præfectorum pro-
prij degunt, ad ædes Præfecti pervenitur, in quibus cum uxore & liberis
vivit. Sunt & luci, ambulacra, lacus, horti & quicquid ad delectationem
facere potest; naves, suppellex, mancipia, victus, omnia Regio sumptu
Præfectis suppeditantur, qui si discedant, & alio transferantur, cuncta se-
cum auferre licitum: novo Præfecto alia suppeditantur.

In *Cingtu*, prima metropoli Provinciæ *Suchuen*, olim Rex quidam ex
familia *Taminga*, qui jurisdictione ac titulo soli cedebat Imperatori, cæ-
tera omnia Cæsareo splendore ac apparatu administrans. Palatium qua-
tuor milliarium Italicorum circuitu habuit, quatuor portis insignemul-
tisque arcibus triumphalibus spectabile.

In *Tali*, Provinciæ *Iuman* Palatium, relaxandis animis exædificatum,
magnificum ambitu quinque stadiorum, altitudine decem perticarum ad
voluptatem extructum est.

Apud *Hinghoan* in *Fokien*, ad pedem montis *Chinyven*, lacus *Chungest*,
cujus ripæ magnum Palatium, in quo decem aulæ sunt, adjacet. In hoc
Palatio quoties pluvia vel ventus imminet, sonus quasi campanæ auditur.
De aula *Pekingensi*, supra in legatione actum.

CAPUT DUODECIMUM.

De Fluminibus, Catadupis, Fontibus,
Flumina.

Absolutis mortalium artificiis, jam ipsa naturæ prodigia & miracula spectare animus, exordio per fluvios sumpto.

Duo primaria Sinæ flumina sunt *Kiang* & Croceum flumen, **KIANG**, qui & *Yangou Kiang filius Maris*, dicitur totam Sinam in partem Borealem & Australem dividit, ab Occidente in Orientem fluens (qui, qua Provincia *Suecheu*, maxime vergit ad Occidentem in *Sifan*, longissime excurrunt, radicibus Boreis Metropolim *Guei* attingentes) inde egressum flumen magno aquarum impetu, metropolim alluit, factoque undarum divortio, in varios sese extendit ramos, magnamque Regionis partem in insulæ modum coactam, gyro suo complectitur, varia nomina à regionibus, quas permeat, accipiens.

A montibus *Min*, unde exoritur, *Minkiang*, apud *Sincin*, urbem *Takiang*, apud *Liucheu*, *Liukiang*, apud *Kingcheu*, iterum *Takiang* vocatur. Et hæcenus multis mæandris summo cum impetu per rupes & asperas convalles labitur, donec apud *Kingchau*, lenior jam & placidior, receptis ex mari *Tungting* & *Pengsi*, vel *Poyang* copiosis aquis, labitur, ac magis magisque tranquillus navigationem secundo & adverso vento plenis velis fert apud lacum *Foum*, donec tandem latitudine duorum miliarium urbem *Nanking* & *Chinkiang* præterlapsus, ingenti se ostio in Oceanum Orientalem evolvitur. Dictu mirum per tantam terrarum longitudinem in noviluniis & pleniluniis præsertim huc usque maris æstum sentiri, piscibus maritimis adversas undas ascendentibus.

Flumen à fundo Croceum, Sinis *Hoang*, incredibili celeritate cursum præcipitat, longitudine octingentorum miliarium, latitudine dimidii: unde nonnisi magno helciariorum numero naves adverso flumine protrahi possunt. Oritur in regno *Tibet* & *Laos*, ex montibus *Quensun*, unde etiam *Ganges*, fontes plures quam centum habet, cujus aquæ supra lacum *Singcien* æstuant; inde per *Sifan*, *Taniju*, desertum *Samo* lapsus, murum Sinensem porta *Se* ingreditur, ac Provincias *Xensi* & *Xansi* determinans, *Honan* & *Xantung* permeat, donec apud urbem *Hoaignan*, magno fragore Oceano mergitur. Hæc ipsissima Sinarum verba sunt. Ortus *Hoang* fluvii est inter austra montes *Quenlun*, quos incolæ *Otunlao* vocitant. Aquæ pluribus quam centum fontibus scaturientes, ad superficies lacus, quem efformant, ebulliunt. Singcicu mare dicitur; octoginta stadia quadrata

drata occupat : ex eo aqua, canali deducta, alterum lacum efficit, antecedenti paulo minorem. Inde fluit Hoang boream versus, nonnihil in Ortum deflectus. Mox Xensi Provinciam alluit, reſtaque ad Ortum pergit. Tum deinde versus Boream arenosos campos, seu desertam ſolitudinem præterlabitur, atque hinc versus Austrum Sinam ſubit, & per Xantung per mare prorumpit.

Olim per Pekingam quoque & Nankingam labebatur, ſed Sinæ veriti, ne crebris exundationibus ſuis Regiones illas depreſſas & campeſtres perderet, curſum ejus ingenti labore alio diverterunt. Quippe frequenter ripas excedens proxima quæque limoſis ſuis undis ſtagnat, quæ adeo ſunt fœculentæ, ut proverbio dicatur : Tum quando flumen Croceum pellucidum fiet. Sed nauæ limum alumine injecto præcipitant : mox enim quicquid turbidum ſubſidet ad fundum.

Catadupæ.

IN Provincia Xanſi, apud Pingjao aqua ingenti fragore, cujus ſonus ad milliaria aliquot auditur.

In Provincia Niangſi, apud Nancham primam metropolim mons Pe-chang, id eſt centum Perticæ eſt, quod aqua cum impetu centum perticarum altitudine ruat.

In fluvio Chuem, qui apud Xunking, per rupes & faxa ruit, ſex & triginta catadupæ ſunt, è quibus aqua horrendo fragore præceps delabitur. Rivus Xemuen vel Hing, ex præcipitio, quod Campana dicitur, ruit.

Fluvius Yao apud Linijao, inſtar tonitruï labitur.

In pago Chunking, apud oppidum Chung rivus Mingyo, ex rupibus confragofis labitur

Ex montibus Taye, aqua quadringentarum perticarum altitudine ruit.

Apud oppidum Tau, præcipitium aquarum mare facit.

Apud Choxang rivus Xangyung præcipitium habet, cui lapis injectus, ſtatim pluvias & tonitrua facit.

Apud Hoeicheu rivus Singan, inter valles & rupes trecenta ſexaginta præcipitia habet.

In Fokien apud Tincheu rivus Ienpingam ducit, multis aquarum præcipitiis & brevibus infamis. Nauæ falculos ſtraminis injiciunt, quibus leniter allabentes naves à naufragio defenduntur.

In Quangſi apud Pinglo, rivus Ly, in quo trecenta ſexaginta præcipitia, ut vix navigabilis ſit.

In Queicheu apud Canchoang, præcipitium duodecim perticas altum.

Apud Kiegan fluvii Kan, ubi periculofæ & naufragæ rupes Xetapan, quod decima octava præcipitia (totidem enim) designat.

Apud

Apud *Ce* est rivus *Tan*, id est *ruber*; nam aqua ejus sanguinis instar ruber.

In *Chingtu* pago *Suchuen*, apud oppidum *Cu*, rivus *Margaritarum* fluit, quod noctu in eo fulgor Carbunculorum instar appareat, quos Sinæ *Iemingo*, id est *lumina nocturna* nominant.

Apud *Iungcheu* fluvius *Siang* Crystallinas aquas fundit.

Apud *Foming* rivulus ex monte *Talao* fluit, cujus aquæ autumnæ cœruleæ sunt; incolæ tum vestimenta sua in iis lavant, quæ cœruleum colorem imbibunt.

Rivus *Io* apud *Kancheu* debilis vocatur, quod aquæ ejus tam debiles sint, ut ne plumam quidem ferre possint.

Apud *Chingtien* in monte *Cucai* rivulus suavolentes aquas habet.

Apud *Han* rivus *Co*, cujus aquæ ferrum indurant.

Apud *Choxau* est rivus *Cungyang*, cujus aquæ omnes ex vestibus maculas tollunt & ferrum indurant.

In *Hoquang* est rivus *Han*, ex montibus urbis *Vuchang* fluens, cujus aquæ frigidissimæ æstus caniculæ temperant, unde Reges Palatium ibi struxerunt, vitando calori æstivo.

In *Honan* apud *Hoai King*, rivus *Ki*, ex monte *Vanguo* fluit; inde sub terra absconditur, mox iterum prorumpens lacum *Taye* facit, inde de novo profluens *Ci* vocatur.

Fluvius *Kinxæ* aurifer vocatur, quia accolæ magnam auri copiam ex eo colligunt.

Urbem *Pexan* præterfluit rivus *Che*, qui & *Hoanglung*, id est *Draco flavus* vocatur.

Siangyn præterfluit amnis *Mielo*, ex eo celebris, quod Festi, apud *Sinas Tuonu* dicti, causa fuerit. Id quinta die quinti mensis per universam *Sinam* magno apparatu, in memoriam Præfecti, qui cum à proditoribus peteretur, se in *Mielo* flumen præcipitem dedit, magno apparatu colitur populis ovantibus applaudentibusque. Erat ille genti, quam regebat, gratissimus, eam ob rem in ejus honorem, eo die ludicra in navibus instituta certamina, celebrataque convivium, quibus Præsidi ob redemptionis beneficium gratulabantur. Pulcherrimis, deauratisque naviculis & in varias Draconum figuras elaboratis, discursantes certantesque pugnas miscunt. Ab hoc exordio per totam *Sinam* ita sumpsit incrementum, ut etiamnum pretiosa victoribus præmia decreta sint.

Sub *Kiegan* nonam Provinciæ *Kiangsi* metropolim prope nonum oppidum *Iunfing* rivus datur *Senting*, fistula dictus ex eo, quod ipsius aqua per saxa velocissimo cursu profluens suave murmur, ac quasi gratam vocem suo decursu efformet. Aquæ fluminis *Xo* in *Xincheu* decima ejusdem Provinciæ metropoli, prope secundum oppidum *Xangcao*, medicinales,

nales, haud aliter ac Spadanæ nostræ, celebrantur. Fluvius *Kingxai* in Provincia *Iuman* ad quintam secundæ metropolis *Tali* urbem *Lingkiang* in magnam latitudinem diffusus triginta stadiorum lacum imperscrutabilis profunditatis efficit.

In decima Provincia *Chekiang* ad primam metropolim *Hancheu* fluvius, qui modo *Che*, modo *Cientang*, modo *Cingan*, ratione decursus dicitur, die decima octavâ octavæ Lunæ, (quæ apud Europæos decimæ octavæ Octobris coincidit) tam stupendum excitat maris æstum, ut hinc Philosophi copiosam disputandi materiam haurire possint; adeo famosa est hæc dies circa quartam pomeridianam, ut tota civitas Præfectique accurrant, ac maxime exteri aut advenæ, si qui sint, ut prodigiosam per hunc diem æstus vehementiam coram oculis usurpent. Non obscurum argumentum, æstum maris, tametsi Lunæ periodis se accomodet, non à Luna tantum, sed ab ipsâ constitutione Terrarum orbis, varioque flexu & reflexu littorum, fluviorumque exonerationibus optulari.

F O N T E S.

In *Chinting* Pekingæ lacus ex duobus fontibus oritur, quorum unus frigidissimus, alter calidissimus est, cum tamen admodum vicini sint.

In monte *Ganlo* urbis *Iungchang* lapis est, qui nares hominis refert, ex foraminibus duo fontes, unus calidus, alter frigidus, prosiliunt.

In *Tengcheu* *Xantungæ* fons *Hanuen*, simul calidas frigidasque aquas ejaculatur.

In *Xensi* apud *Linchang*, fons cristallinus, cujus aquæ superiores frigidæ, in fundo (& vix quinque pedum altitudine est) ferventissimæ sunt.

In *Quangsi* fons est, cujus una pars turbida, altera clara; & si permisceantur, mox iterum turbida a clara secedit.

In *Queicheu* apud *Tungpin*, similis fons turbidam & claram simul ejaculatur; mox quasi inimicitia intercederet, turbida & clara in diversum secedunt. In clara potum ex oryza coquunt.

Apud *Iungping* aquæ calidæ fons, ut ova in eo excoquantur.

Apud *Hiaoy* mons *Caotung*, thermis & calidis fontibus frequens.

In *Huquang* apud *Hoangcheu* mons est, ex quo calida aqua fluit. Talis quoque fons apud oppidum *Ju*, qui *Ven* vocatur.

Apud *Iuencheu* ex monte *Nang*, fons frigidissimus oritur, cujus aquas nisi parum Soli exponantur, nemo præ frigore bibere potest.

Apud *Chemning* fons *Caikus* frigidissimus est, cum tamen tota Regio ignibus subterraneis æstuet.

Apud *Iongan* in *Xensi* ex montibus bitumen sive petroleum exudat.

Apud *Hoaking* in *Honan* olim mons *Tai* disruptus voragine trecentarum perticarum profunda, ex qua bitumen instar olei fluit, quod loco olei usurpatur & gustu admodum gratum est.

In *Suchuen* oppido *Nuikiang* fons est, qui instar maris æstuat.

In *Fokien* apud *Hingboam* in cacumine montis *Hucung* puteus pariter, ut mare, æstuat.

Apud *Iungchang* mons *Gailo* profundum puteum habet, cujus aquæ prout altæ vel depressæ sunt, fertilem aut sterilem annum portendunt.

Apud *Iungking* fons *Tieju*, id est *lacteus* à dulcedine aquarum dicitur.

Apud *Vuting* fons *Hiangxui* odoris aquis & medicatis in vere est, quo tempore incolæ sacrificia fonti offerunt & decoctum *Oryzæ* vino mixtum bibunt.

In *Honan* pulcherrimus fons *Ping* est & juxta eum columna.

In *Huquang* apud *Hoangchen* fons *Loyu*, quo ad potum *Cha* utuntur.

In *Iunnan* mons *Xang*, fontem frigidissimum habet, cujus aquæ *podagram* curant.

In *Quangnan* rivus *Nanmo*, calidam aquam fundit & medicatam

Apud *Croking* fons calidus est, in quo lavant, qui pectoris angustia & obstructionibus laborant.

Apud *Lingan* in monte *Sien*, fons est cujus aquæ potæ carnem dealbant & pinguefaciunt.

Apud *Xunte* in cavo monte *Tang*, id est *Balneo*, calida aqua est.

Apud *Chelo* in monte *Manglo* aqua venenata est, homines & pecora vel minimum pota occidens.

Apud *Yaogan* fons falsus est, ex quo sal excoquitur.

Apud *Penxui* in monte *Fonien*, multæ Salinæ, nec non apud *Queichen* in sterilibus montibus. In *Hengman* triginta octo fontes & in *Nanmin* novem salinæ sunt.

Apud *Iangchen* multæ Salinæ unde sal excoquitur.

In *Kiangsi* apud *Nanking* fons *Lien* cujus aquæ, in saliendo pannum argenteum referunt. Ex hoc fonte triginta rivuli oriuntur, ejusque aquæ saluberrimæ censentur.

Apud *Sintien* ex monte *Caimiao* aqua iridis specie, dum Sol fulge profilit.

Apud *Iaocheu* mons *Xebung*, id est *lapideus Iris* vocatur, quod ejus aquæ iridem repræsentent.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De MONTIBUS.

Curiosissimè Sinenses naturam montium scrutantur, quos à Draconibus habitari credunt, quibus omnem felicitatem suam adscribunt. Quare sepulchrum structuri, omnes montis venas peruestigant, ut terram fœlicem, nimirum Caput, caudam, vel cor Draconis nanciscantur, quod inde omnem posterorum defuncti felicitatem pendere arbitrantur. Hinc innumeri hanc montium indagandorum scientiam jaçtantes, velut Astrologi & Chiromantici, tota Sina vagantur.

In montibus præcipue magnitudo, altitudo, forma, cacumina & valles spectantur. Omnium Sinæ montium maximus & amplissimus est *Kiming* apud *Kinboam* prope *Yu*: minimus *Lungciven* apud *Kungyang*, ambitu duorum milliarium cum dimidio.

Altissimus montium Sinæ, est *Pie* apud *Sintien*, supra nubes quam longissimè elatus. Proximi ab eo sunt mons *Tafung*, *Iantai*, *Hocang*, *Loyang*, *Kiming* cujus cacumen vix novem diebus conscendi potest. In *Suchuen* omnium altissimi montes sunt.

Cacumina centum & octoginta octo mons *Xuming* apud *Xaohing* in altum tollit. Mons *Pie* instar cylindri verticem elevat, unde etiam *Pie*, id est *penicillus* vocatur.

Sunt etiam crebræ in montibus speluncæ, velut in monte *Tunging*, *Taiping*, *Iungtz*, *Queikive*, *Chengleang*, *Cokien*, *Hayang*.

Salutares montes ob aeris constitutionem habentur, *Pao*, *Into*, *Cokien*, *Kaoleang*.

Forma montis *Ly* in *Quangsi* Elephantum refert. Mons *Utung* hominem facie cernua repræsentat. Mons *Tienmo* oculus cœli vocatur, quod in vertice duos oculos habeat.

Mons *Mingue* totus perforatus est, cujus foramen, si quis è regione stet, Lunam fulgentem refert.

Mons *Chicang* tempestate imminente ita frenit, ut ad duo milliaria exaudiatur.

Si nix in monte *Pequi* liquecat, signum fertilitatis est, si vero æstatem duret, sterilitas imminet.

In monte *Fang* vere & autumnno nullus ventus sentitur; æstate exspe-

speluncis continui venti spirant; qui hyeme per speluncas attrahuntur.

In monte *Lingfung* post pluvias noctu magna flamma apparet, nullo aëre sicco.

Mons *Hoo* igneus vocatur, quod noctu multæ velut candelæ in eo luceant. Sinenſes cicyndulas eſſe putant.

Mons *Tienul* apud *Monghoam* auris cœli vocatur ob echonem ſua-
viſſimam.

In monte *Fungcao* Phœnix nidulari dicitur.

In monte *Quan* falcones & vultures capiuntur.

In monte *Sinfung* feri homines & beſtiæ reperiuntur.

In monte *Holan* feri equi, in monte *Linijao* & *Nilo* feri boves, & ti-
gres, in monte *Cutien* Tigres innoxia reperiuntur, & delatæ eo feræ
Tigres ac Serpentes, ibi manſueſcunt.

In monte *Tojung* ſimix humana forma ſunt.

In monte *Cio* laxum quinque perticas altus & octodecim craſſus, qui
tremet & movetur tempeſtate imminente.

In monte *Yoinu* imago naturalis pulcherrimæ fœminæ reperitur.

In monte *Chingleang* ex unico ſaxo mille Idola ſunt exciſa.

In monte *Vangkiu* ſtatua humana eſt, quæ pro aëris temperamento
varios colores aſſumit, unde accolæ aërem ſerenum aut turbidum con-
jiciunt.

Montem *Fang* Imperator *Xius* perforari juſſit, ut prædictionem ha-
riolorum, alii Imperium deſtinantium, irritam faceret.

In monte *Cokien* vaſta ſpelunca, in cujus fundo imago hominis &
animalis, quam imaginem, ſi quis intueatur & clara voce compellet, ſta-
tim tonitrua & tempeſtates oriri dicunt.

In monte *Fiyun* veſtigia humana impreſſa reperiuntur.

In monte *Loyo* imago Leonis, ex cujus ore fons fluit.

In montis *Cuking* magnum auri fruſtum repertum, quo multi morbi
curantur; unde arte Chimica conſectum creditur.

Mons *Lin* celebris eſt, quod in eo *Henys*, inſignis ſagittarius ſeptem
aves totidem ſagittis inter volandum trajecerit.

Mons *Changping* nativitate Confutii famoſus eſt, cujus parentes in
monte *Fang* ſepulti jacent.

Mons *Kienchin* à novem virginibus appellatur quæ ibi Alchimam ex-
ercuerunt.

Moyung mons paſtorum appellatur quod in eo pulcherrima virgo
olim paſtoritiam exercuerit.

In monte *Cu* Rex *Çi* magnum auri pondus defoderat, occiſis quorum
ad id opera uſus: ſed puer quidam id obſervaverat, qui etiam aurum
inde abſtulit.

In altiſſimis montibus *Suchuen* regnum eſt, quod *King* vocatur, cujus

incolæ liberi & ob naturam montium Sinis inexpugnabiles sunt. Ita in montibus *Queicheu, Changno, Kiangsi, Fokien & Quangtung* feri homines Sinis hæcenus indomiti habitant.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Metallis, Terris, Lapidibus.

Metallorum tota Sina uberes venæ, sed aurum ac argentum effodere leges prohibenti ad fluminum ripas legere licet, ibique copiosum aurum reperitur, nam existimant, noxiis terræ exhalantibus vaporibus in mineris passim interire homines, quorum vitam plurius, quam aurum & argentum (propter quæ Europæi terrarum viscera scrutantur & evacuant, soli superficiem hominibus surripientes) ab Imperatoribus ac Regibus æstimari par est. Cætera, argentum vivum, æs, ferrum, stannum, cinnabaris, lapis lazuli, vitriolum passim.

Per totam *Suchuen* excellentes magnetes, optimi apud *Liuchen* & in *Huquang*.

In montanis *Yocheu* lapis viridis, qui tufus colorem viridem pictoribus exhibet.

In *Quantung* apud *Kaocheu* & *Tali* in *Iunnan*, marmor, quod in tabulas sectum arbores, flores, Regiones & varias imagines pulcherrima colorum varietate exhibet.

In *Peking* Crystallus, album & rubrum Marmor: in montibus *Xaitung*, Regionis *Xansi*, Jaspides.

In *Xensi* etiam Jaspis copiosus Europæo clarior hinc inde maculis subcæruleis variegatus, quem solus Imperator sibi vendicat.

In *Xensi* apud *Chengyven* in monte *Io*, lapilli adamantum æmuli, qui Sinis magno in pretio ac æstimatione sunt. Comparatur à mercatoribus ex Regno *Yarken*, quem magno hic distrahunt quæstu, & lucro. Gagatem aut Jaspidem Europæum refert, nisi quod pellucidior, & intermixto subinde tenuiore colore cæruleo albescat. Facile quis credat, unum hunc esse ex iis, quos Sacræ Literæ recensent, atque inter duodecim lapides illos pretiosos, qui vesti Aaronis attexendi erant, enumerari, si modo lapis tantæ magnitudinis forma quadrata reperiri possit, ut unum illius latus dimidium palmæ æquet, qui tum inæstimabilis evadit pretii, atque à solo Imperatore comparatur.

In monte *Kium* Marmor rubrum.

In *Huquang* apud *Kingchen* & *Quenlin* in *Quangsi* lapides, quo Sinæ atramentum suum temperant.

In *Quangtung* apud *Nanbing*, lapis atramento Sinico æmulus, cum quo, ut nos creta, albis tabulis inscribunt. Ibi quoque lapis tam durus, ut feres & cultros inde conficiant.

In *Peking* lapides lydii.

In *Honan* apud *Changte* mons, qui magnes dicitur ob copiam illorum lapidum.

Apud *Paoning* mons *Io* gemmarum proventu insignis. Sed difficilis aditu.

In *Suchuen* *Kienchang* mons *Tiexe*, cujus igne fusi lapides ferrum exudant, acinaci & ensibus idoneum.

In *Huquang* apud *Hoangchen* mons *Pao*, lapilli, qui Soli expositi rubescunt & flavescent, durante ad tempus colore.

Apud *Chingtien* mons *Cucai*, cujus omnes arbores & lapides rubri.

In *Huquang* apud *Ganbiang* mons *Hoan*, id est flavus, quod ejus terræ, lapides aureo colore fulgeant. Ita mons *Tayven* apud *Unchang* tales terras & lapides profert.

In *Imnan* apud *Coking*, mons *Kinboa*, cujus vertex aureo colore affugit.

Apud *Chungchang* *Xensi*, subcœrulei lapilli albis lineis variegati, quorum calx usta vitam prolongare creditur.

In *Huquang* monte *Uxe* nigri lapilli, quorum pulvis anginam & fauces sanat.

Apud *Hengchen* mons *Xeyen* lapillos forma hirundinum profert. Medici masculos à fœmellis discriminare norunt & medicamenta inde conficere.

In monte *Ciepuon* apud *Tochi*, varia lapillorum genera.

In *Chekiang* apud *Taichen*, mons *Gueyn*, cujus omnes lapides quadrati.

Apud *Siaoxan* lautumia toti fere Sinæ saxa suppeditans.

In *Xensi* apud *Lantien*, in monte *Vutu*, & apud *Cungchang* terra, antidotus contra venena & febres, & hydroprobiam, effoditur. Rubicunda nigris exspersa maculis est, quodam instar cinnabaris rubet, sed inepta ad pingendum. Eadem in *Suchuen* apud *Po* reperitur. Vino macerata bibitur, Europæis incognita.

Ex monte *Fangtai* vitrum Moscovicum effoditur: copiosum etiam in monte *Iumo* reperitur. Calx usta vitam prolongat, in vino hausta. Hoc vitrum etiam in *Nanking* apud *Fungyang* effoditur.

In *Quangsi* apud *Cinchen* terra flava, venenis resistens foditur.

In *Huquang* apud *Changte*, Manna colligitur, etiam apud *Minxan* in altissimi montis vertice. Sinenses pro rore conplanato habent.

In *Xansi* monte *Tape* terra cinnabaris instar, cum qua Sinæ sigilla sua tingunt.

In *Xansi* apud *Nieuxeu*, terra albissima, qua foeminae pro cernissa, tollendis maculis & fuce faciendo utuntur. Sinis *Queiki* vocatur, quod nobilem foeminam significat.

In *Xensi* apud *Lentien*, monte *Jo*, coerulea terra foditur tingendis vestibus idonea.

In *Xansi* carbones instar Leodiensium effodiuntur, quibus in Septentrionali Sina ad ignes utuntur. Tarde ignem concipiunt, conceptum semel pertinaciter servant.

In *Peking* apud *Pingco*, montes *Kie* & *Sui*, ubi itidem carbones utiles effodiuntur.

In *Sina* bituminis genus ex cortice arboris cujusdam extillans picis tenacitate, unde genus rubricae conficitur, Lusitanis *Ciaro*, Sinis *Cie* dictum, cum quo lectos, suppellectilem, domos, naves illinunt, unde speculorum instar resplendent. Et haec causa, cur aedes in *Sina* & *Japonia* adeo splendeant & oculis blandiantur. Unde raro in mensis mappa, aut linteis utuntur, nam pinguedo facile aqua eluitur, bitumine nullas sordes tolerante. Oleum quoque ex fructu arboris cujusdam exprimitur, sed non adeo splendidum, quanquam frequentius eo utantur. De porcellanorum materia jam ante actum.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De Radicibus, herbis, fruticibus, floribus, Arundine, arboribus & fructibus.

Vastissimus Regni Sinici per quatuor mundi plagas tractus ob diversimode temperatum aera vario pariter ac copioso vegetabili gaudet. Luxuriat cunctis, quae natura Europaeis novercali concessit manu. Ut hoc lectori constet, quibus singulae Provinciae rideant, breviter Botanicam subjungemus.

Radices.

In *Iungping* *Pekingae* & *Xansi* apud *Leao*, praenobilis radix Japonis *Nisi*, Sinis *Ginseng*, quod humanam formam (*Gin homo* est) cruribus divaricatis referat, unde *Mandragorae* species censetur. Sicca flavescit nigris venulis variegata. Mansa subdulcis cum pauca amaritie. Multiplicat

plicat duodecima uncix pars spiritus vitales & calorem innatum : unde robustis & calidis letalis censetur ; solis convenit debilibus & exhaustis morbo. Animam agentes restituit, ut sæpe convalescant. Libra ejus tribus argenti libris venditur.

In *Xensi* Rhabarbarum Sinis *Taihoang*, id est summe flavum, magna cura plantatur. Terra, in qua luxuriat, rubra est & lutosa ob fontes & pluvias : folia pro ratione plantæ magis vel minus duobus palmis longa, inferne angusta, superne ampla, limbus illorum lanuginem pilosam habet, quæ tamen, ubi adolefcunt & maturantur, marcescunt, & flavescentes in terram declinant. Truncus uno palmo supra terram eminent, ex quorum medio ramus subtilis onustus floribus, violis magnis non absimilibus, verticem tollit, qui succo expresso instar lactis cœruleo turget ; odorem acutum, quem nares offendunt, redolentibus. Radix non cava, sed densa, & passim tuberosa, quam terra recondit, unius, duorum triumve palmorum longitudine, colore subobscura viridi, crassitie quandoque humanum brachium adæquans ; varias circumcirca soboles alit, quibus resectis *Rhabarbarum* divisum in frustra, carnem interdiu flavi coloris rubeis refertam venis ostendit, ex qua succus flavesceus & rubeus lentore quodam viscosus distillat. Ne quid virium in Rhabarbaro pereat, experientia docuit, humida illa frustra non mox Soli exponenda, sed prius in oblongis reponenda mensis, sæpiusque eodem die revolvenda, ut per hoc artificium succus sensim concresecat, qui plerumque intra quatrimum incrassatur, unde tunc transactis per frustra illa funiculis, exponunt vento, loco tamen umbroso, ne radiis solaribus contingantur, alioquin unctuosum illud humidum in vapores resolveretur, emortuâ tantum radice sine viribus superstite. Effodiendo *Rhabarbaro* hybernium tempus optimum peritiores Sinarum Botanici tradunt, antequam viridia folia pullulent, dum succus & virtus magis unita sunt. Quam succulenta radix sit, liquet, quod ex septem libris recentis, vix una vel altera siccata supersit.

Ex *Xensi* & *Suchuen*, omnes fere Rhabarbarum ad nos in Europam venit, sive mari, sive terra per Regna *Caskar*, *Tebet*, *Mogol* & *Persiam*. Unde errant, qui ibi crescere arbitrantur : nam sola Sina Rhabarbarum producit ; unde cæteri populi petentes ad nos deferunt

Apud *Xunking*, *Scorzonera* viribus Europæa longe excellentior reperitur, quæ præsentaneum pestilentix remedium, & certa veneni antidotus celebratur, unde singulæ familiæ hanc radicem, tanquam Panacæam, & universale ad omne morbi genus remedium, domi reservant.

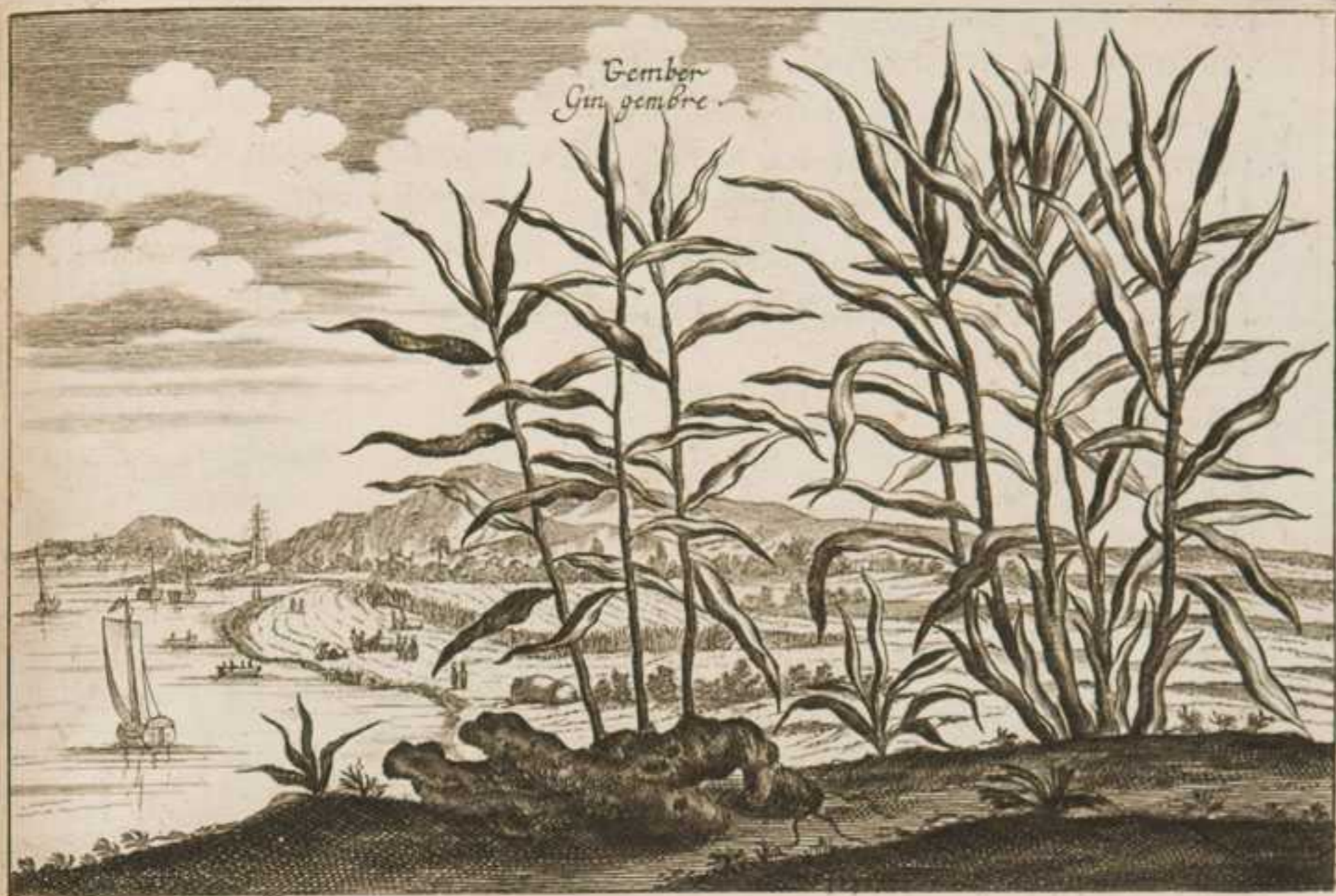
In *Kiangsi* flos *Lien*, cujus radix præstans. Hæc radix crassitie humani brachii, trium quatuorve pedum altitudine in terra subtili crescit, nodulis arundineis distincta. Cortex exterior solidus & bonus, medul-

la spongiosa & concava, caro albissima, nostratium cynarorum pulpam referens, æstate ob vim refrigerandi æstimatur.

In *Suchuen* apud *Liping*, vera radix *Sina* crescit, sed per totam *Sinam* spuria; utramque *Folin* vocant. Non alia ferè, quam spuria, ad nos defertur, magnitudine & viribus longe inferior sincerâ. Vera in vetustis pinetis, instar *Patatum* *Indiæ* sub terra crescit: unde *Sinenses* scribunt eam ex pice pinorum pronasci, quæ è foliis in terram exstillans, radicem agit, herbam germinando, quæ ut per solum longe lateque seapit, ita nodosas radices subtus terram dispergit. Hæc nodosa radix, interdum caput puerile magnitudine æquat, instar nucum *Cocos*, sed non tanta duritie corticis. Sub cortice caro vel nucleus albus præstans medicina; quanquam etiam spuria, sed non eodem successu, utantur. Hæc radix *Sina* *Europæis* demum circa Annum millesimum quingentesimum quintum innotuit, *Sinensibus* *Goam* delata. Non in *Sina* tantum, verum etiam *Cochinchina* crescit, ad littus *Malabaricum* & variis *Indiæ* locis; etiam in *America*, sed spuria, crescit. Optima censetur insipida, pinguis, ponderosa, solida, à vermibus illæsa & sine putredine integra.

Vires insignes contra *Morbum Gallicum*, *Podagram*, *arthritidem*, debilitatem stomachi, dolores capitis, calculum & alios morbos frigidos habet. *Garcia* teste. *Acosta* scribit eâ utentes, omni cibo, piscibus & carnibus libere vesci posse. *Sinæ* & *Indi* ita eâ utuntur. Uncias duas, petroselini semunciam decem mensuris aquæ ad tertiam partem

partem incoquunt : liquorem tepidum bibunt bis in die : reliquum frigidum contra sitim hauriunt. Singulis quoque diebus drachmam tusam in vino capiunt, nullo rerum quotidianarum impedimento.

Zinziber non alibi majori copia quam per Sinam crescit. Duplex ^{Zinzi-} ^{ber,} eius species, mas & foemina: differunt magnitudine, mas foliis & radice major. Folia instar arundineorum, ut ægre ab arundine distinguas, mas unicam venam per folia habet, nec ultra tres pedes excrefcit, folia aspero tactu absque pediculo arundini adhærentia, inferius sola, supra in cacumine densa. Radix vario pondere & magnitudine; quædam longæ quatuor spithamas, omnes friabiles & nodosæ, non profunde in terra sed arundinis instar in superficie reptantes. Unus alterve nodus, in solo relictus, terra tegitur ad novam propagationem, aqua dulci aspersus. Effodiuntur foliis arefcantibus, quod media æstate fit.

Alii alio modo Zinziber propagant. In autumno radicem evellunt præciso Zinzibere, reliquum terræ iterum committunt, unde nova radix pronascitur. Virides radices ob humiditatem non adeo calidæ & mordaces, prout exiccatae; ubi aliquantulum Solibus exiccatae, subtus limum defodiuntur, ne à vermibus corrodantur. Cui nialo admodum obnoxia sunt. Zinziber luxuriosè crescit, ut alia ad maritima herbæ. Et quamquam Sinæ Zinziber inter Olera plantent, sponte tamen hinc inde etiam provenit. Conditur cortice detracto & in muria vel aceto duabus horis maceratum: exemptum storeis tegitur, donec humor superfluous exudet

Radices de loco in locum translaturi capsis indunt, pauca aqua asperfas, noctu terra tegunt, interdiu aëri exponunt.

Deinde saccharo, aceto & muria condiuntur. Unde sapor mordax temperatur ac extinguitur: sed nimium lotæ multum virium amittunt. Utuntur radice viridi, ut alia olera; & contra morbos ventris, colicam, diarrhœam & alios frigidos ac flatulentos affectus: sed calidi natura abstinere debent, vel moderatissime uti, quia sanguinem inflammat & officina venarum aperit.

Plantæ.

IN *Xensi* apud *Kingyang*, herba *Kinsu* specie flavi capillitii, unde à Sinis *Sericum aureum* vel *fila aurea bombycinum* nominatur, sapore amaro, magis refrigerans tamen, quam calefaciens. Sanat impetigines cutis.

In *Xensi* monte *Nieuxen* planta *Quei*, tristitiam pellens, risum & lætitiâ concilians comesta reperitur.

Apud *Cinin* monte *Pechung*, planta *Hoako*, comesta steriles facit.

Apud *Cingcheu* in *Quangtung* insulæ sunt, in quibus herba *Lingfin* equis robur & celeritatem comesta concilians.

Apud *Kingcheu* herba, quam Sinæ *mille annorum* vocant, imo ei immortalitatem adscribunt. Aquæ, in quibus macerata, potæ canos denigrant & vitam prolongant.

In *Quangsi* apud *Liencheu*, herba *Pusu*, id est immortalis, quia toto anno, ut aloë, intra ædes viridis servari potest.

In *Huquang* super monte *Untang*, herba æstate pariter ac hyeme semper virens reperitur.

Apud *Hoang* absinthium album à Sinenſibus *Hen*, dictum in *Fungyang* rubrum absinthium: utroque ad varios affectus, præcipue contra adustionem, utuntur.

In regno *Tanyu* herba in faxis crescit incombustibilis. Candet quidem in igne, sed exemptum mox colorem griseum recipit. In altum excrescit, sed aquis injectum mox putrescit.

In *Quangtung* apud *Kiuncheu*, herba *Chifung*, ita dictum, quod ventum, qui flat, ostendit. Nautæ ex intermediis ejus herbæ videre possunt, quot tempestates uno mense, aut toto anno futuræ sint; nam pro numero nodorum tempestates æstimant, sed ex albedine menses conjiciunt.

In *Quangsi* apud *Cincheu*, ex herba *Yu*, panni conficiuntur sericum superans dignitate & pretio.

In *Queichen* apud *Liping*, lintea ex cannabe vel herba cannabi simili, *Co* nomine faciunt. In æstate ad vestes admodum conveniens est.

Peculiare Sinis frutex *The five Cha* est, unde famosus ille potus fit.

Nuf-

Nuspian, quam in *Nanking* copiosius provenit, apud urbem *Luchen*, neque alibi, quam in *Sina*, *Siam* & *Japon* crescit. Folia in totum similia foliis *sumach*, & quod *The* species ejus, nemo dubitare debet, non tamen sylvestris, sed hortensis, neque arbor, aut planta, sed frutex. Plantatur in colliculis, trium pedum distantia, & ad altitudinem roseti vel ribesii excrescit, Rami florum & foliorum tenuiorum in acumen desinentium pleni, quæ serrata & subviridia instar foliorum palmæ. Folia specie eadem, sed magnitudine quintuplici: maxima in imo instar malvæ; inde reliqua, ut ascendunt, ita attenuantur: & ut spatio decrescunt superne, ita pretio augmentur: infima quinque solidis, secundi generis quinquaginta, tertii quinque florenis, quarti quindecim, quinti, quinquaginta, quinimo centum sæpe quinquaginta florenis veneunt. Ad ramulos virides gemmæ, ex quibus flosculi albis foliolis, intus flavæ, magnitudine, forma, colore similes flori vel rosæ caninæ, odore differunt. Floribus deciduibus, in umbilico semen nigrum, quod satum triennio novos frutices producit, in locis *Sinæ* & *Japoniæ*, ubi grandinat & ningit, ut in *Hollandia*. Ut spes magna sit etiam apud nos produci posse, si semen in capsula probe clausa huc delatum locis umbrosis & fertilibus seminetur. Radices fibrosæ & in multas particulas distractæ, non in profundo, sed superficie quasi serpunt, nullius utilitatis, ita ut tota vis in foliis sita sit. Hæc avulsa in umbra siccant, & ad potum *Cia* asservant, quem quotidie, non inter cibos modo, verum amicorum colloquia hauriunt. In aulis Magnatum si quis negotium habeat, ei mox ut confedit, patera potu

Cia plena porrigitur. Calidus forbetur. Quibus patera amarior, faccharo dulcorant. Somnos prohibet, cibos digerit & fumos ex nimio alio potu cerebri dispellit, memoriam roborat, sed nimia copia haustum, bilem auget. Sinæ eum ad cœlum extollunt; ejusque beneficio se podagrâ & calculo immunes jactant, neque quemquam illis vexatum malis toto itinere deprehendimus. Magna inter *Sinas* & *Japonios* in ejus usu discrepantia. *Japonii* pulverisata folia calidæ miscent & simul absorbent. *Sine* folia integra calidâ macerant & aquam forbillant, foliis rejectis. Quidam *Tartari* & *Sinenses* imprimis Magnates addunt lactis dulcis quatuor partes cum paucis sale, ac ex ligneis pateris intus argento obductis forbent.

Ex Sina in Europam potus hic propagatus, quanquam minori contra calculos & podagram efficacia. Sapor foliorum subamarus calidus & aromaticus, subtilium partium & parum astringens. Serum sanguinis per sudorem & urinam expellit, phlegmata crassa attenuat. Usus ejus apud Sinas non adeo antiquus est; unde in vetustis monumentis characteri caret.

In *Xensi* apud *Hochou*, cannabis copiose crescit, sed linum tota Sina nullum.

In *Kiangsi* apud *Kienchang*, oryza præstantissima provenit, quam ipse Imperator utitur, unde Sinæ eam *argentea grana* vocant.

In *Xensi* apud *Kingyang*, oryza crescit corpus expurgans per secessum & urinam.

In *Chekiang* monte *Tienno*, apud *Hangcheu*, magna copia crescut fungi, qui per universam Sinam siccati & saliti distrahuntur. Dum coquantur, aquæ parum immersa, iterum quasi recens avulsa virescunt.

Gossypium copiose in Sina provenit, cujus semen ante quingentos annos aliunde illatum fuit. Crescit vel in herbis, quæ nostrum frumentum sarracenicum referunt, vel in arbutis pede satis crasso.

Herba gossypifera caule ligneo duorum pedum altitudine, rubro & duro cortice, in multos dispersa ramos, assurgit. Folia longis & asperis pediculis adhaerentia, instar vitis triquetra, magnitudine minorem acorum æquant. Flos flavus, in medio ruber, post quem rotundi fructus instar minoris pomi, stellatim hiantes, in quibus, ubi maturuerunt, gossypium latet.

Folia arboris Gossypiferae eadem fere, sed glabriora ac læviora, neque gossypium hoc bonitate cum priori comparandum.

Apud *Changchang* in *Xantung*, arbor potentissime venenis resistit. Alicubi fabæ in arboribus crescut.

Per totam fere *Quantung* virgulta tenacia *Teng*, quæ Lusitanis *Rota*, specie funium à natura contostorum proveniunt, crassitie unius digiti, acutis spinis & oblongis foliis, humi repunt tanta copia, ut integri montes

montes & tota insula *Hainan* iis obsideantur, ac viæ reddantur inviæ. Ex illis funes nautici, corbes, sellæ, storeæ, lecti, pulvinaria conficiuntur, neque aliis ipsi Reges & plerique Sinensium dormituri, quam humi stratis nudo corpore incumbunt: nam pura præbent stragula & per æstatem corpus refrigerant.

Flores.

IN *Suchuen* apud *Chunking*, flores *Mentang*, etiam in *Xensi*, apud *Iengan* copiose proveniunt. Hic flos à Sinis *Rex florum* nominatur, forma rosæ, sed major ac pulchrior, minus vero odoribus absque spinis, colore subalbido purpurascens, quanquam etiam flavi & rubei reperiuntur. Crescit super frutice, Sambuco nostro non absimili, & passim per hortos alitur.

In *Huquang* apud *Tau*, comma magnum est, ex quo lacus, oritur, in quo flores *Crocei* nascuntur.

In *Kiangsi* hi flores (quos Lusitani *Fulade Golfo*) vocant in paludibus copiose crescunt, caulibus duris quatuor pedum altitudine ex aquis assurgentibus. Ex una radice varii flores protulerant, lilia nostra superantes, sed longe elegantiores, minus vero odori, specie fere tuliparum nostratum. Cum aperit calycem, liliū refert, foliis in circuitu retortis. Folia fruticis magna & rotunda aquis innatant, nymphæ instar. Siccata à seplasiariis pro charta usurpantur. Integræ paludes horum florum plenæ; quippe

quippe femina in aquas studio & cura hominum abjiciuntur; inde adeo luxuriant. Magnates etiam in hortis & domi in vasis figlinis luto & aqua plenis alunt.

Sinensis rosa singulis diebus bis colorem in album & purpureum mutat: odor ingratus est.

Urbs *Queilin* in *Quangsi*, à flore *Quei* nomen habet, qui ibi copiosissime nascitur in alta arbore, à cuius folio instar lauri vel canellæ: ipse flos exiguus, flavus, in racemulos dispersus, odore suavi. Diu inhaerent arboribus, antequam decidant: intra mensem novi in autumnno succrescunt. Odore suavissimo totam viciniam implent. Turcæ florem in succo limonum macerant & pilos equorum suorum colorant, ac tingunt. Ipsi Sinæ ad odores varios iis utuntur.

Apud *Kinboam* in *Chekiang*, flos Indis & Lusitanis *Mogorin*, exiguo arbutto innascitur, colore candidissimo, Jasmينو non absimilis, nisi quod plura folia habet; odore superat, ita ut unus Flos totam domum fragrantia impleat. Magni hunc Florem Sinæ faciunt, & in vasis contra frigus curiose asservant.

Apud *Pingiven* in *Queichen*, Flos odorifer Jasmيني provenit.

Arundines.

IN *Xantung* apud *Tengcheu*, arundo quadrata nascitur.

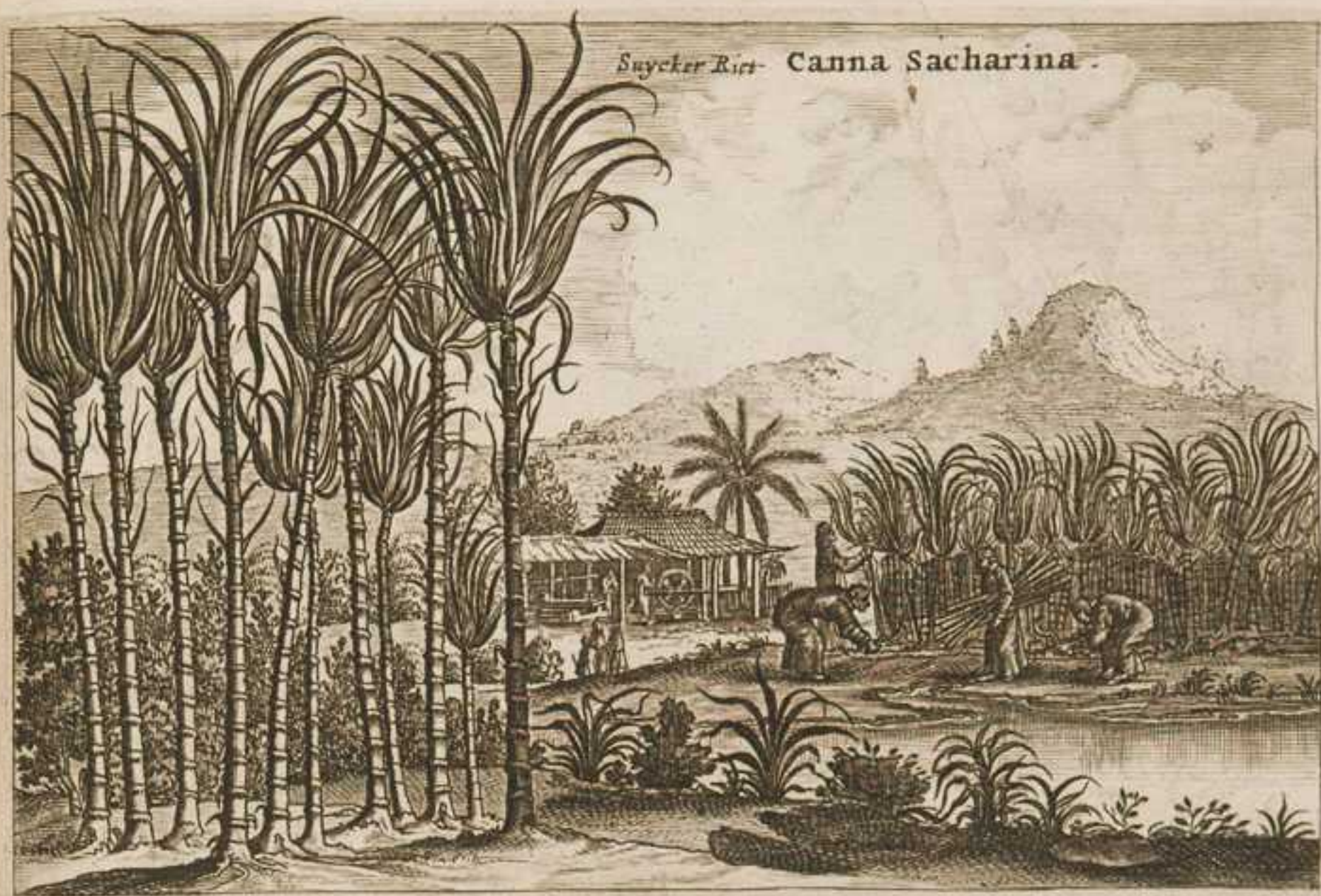
In *Huquang* apud montem *Co*, arundo nascitur triennio tantum durans: sed ex radice nova tum progerminat.

In *Nanking* apud *Hoaignan*, lacus alta arundine foetus, quibus accolæ pro lignis utuntur.

In *Quantung* apud *Lochang*, in monte *Chang* arundo nigra, unde fistulas suas *Sinæ* & multa alia conficiunt. Splendore ebum æquat.

Ibidem in monte *Lofeu*, longissima & crassissima arundo, crassitie decem palmarum.

In *Chekiang* apud *Chuchen* & *Kingning*, rivulus fluit plenus arundinetorum. Arundo illa ferrum duritie æquat, crassitie trium sæpe spithamarum. Et quanquam intus cava sit, ac nodis interstincta, firmissima tamen est & magnorum ponderum ferax: major ad quatuor perticarum altitudinem, minor vix ad dimidiam, assurgit. Aliqua viridis, aliqua nigra est, ut in India mas Bambu, eaque non cava sed solida. Jucundum præbet ob oblonga, forma gladioli, & in extremitate aliquantulum retorta folia, & quia toto anno viret. Et quanquam ferri duritie sit, facile tamen in exigua filamenta à peritis ducitur, unde storeas, corbes, cantharos & alia suppellectilia plectunt. Aedes quoque ex hoc arundine conficiunt & columnas: ex tenuiori hastas ac lanceas: apta etiam, quod perforata sit, ad canales, aquarumque tubulos, & imprimis ad telescopia, quia
levis,

levis, recta, crassa & firma est. Aquæ imposita recens liquorem, medicis ad sanguinem grumosum expellendum idoneum, extillat. Recentia virgulta, antequam folia nanciscantur, velut rapa, carnibus incoquantur: eadem aceto condita, instar cucumerum toto anno asservantur, & pro bellariis mensæ inferuntur.

In *Suchuen* cannæ saccharinæ magna copia nascuntur, sed modum sacchari excoquendi demum à Sacerdote quodam Indo didicerunt, ^{Canna sacharina,} cujus asinus, cum in agrum cannis his consitum aufugisset, & à Domino agri ob damnum illatum detineretur, Sacerdos artem ei ex cannis sacchari excoquendi in compensationem ostendit. Cannæ saccharinæ ad ripas paludum & lacuum luxuriant, acutis foliis & inter avellendum manus incautorum sauciantibus, altitudine sex septemve pedum altitudine, crassitie duorum pollicum, internodiis crebris palmæ distantia discriminatæ: in vertice foliorum manipulus haud absimilium illis, quæ in arundinetis nostris conspiciuntur. Cannæ intus albo succo plenæ, ex quo saccharum exprimitur. Arundines ita, ut & Brasilia, plantant. Ager vomere scinditur in pulvillos æquales & rectos: in hos suprema cacumina recentium surculorum ita infiguntur, ut duæ extremitates se mutuo tangant: ita plantatis terra egesta iterum superingeritur. Per æstatem Soli prohibendo altius terra obruantur, sed hyeme minus, ut humiditas eo altius penetret. Quo magis aqua irrigantur, eo luxuriosius crescunt: communiter intra decimum aut duodecimum menses recens surculus ad justam altitudinem maturescit. Matura arundo abscinditur, sæpe usque in alterum anno relinquitur, ac tum vetus arundo vocatur. Interea recens quoque adolescit, &

m

simul

simul cum vetere succiditur. Intra biennium, nisi resces, inutile ad saccharum fit & perit. Surculi recenter pacti studiose à Zizaniis purganditer, quater aut sæpius anno, donec justam altitudinem nanciscantur. Quinquaginta annis hic frutex durare potest, si solum sit bonum, & radices a vermibus non erodantur: in sterili & sicco solo vix quinquennii ætatem ferunt.

Arundini accensentur bacilli, quos Indi *Rotang*, nos *Rotting* vocamus, quorum proventus montes in Sinis pleni reperiuntur. Juniores succipleni a Sinis crudi comeduntur: intus enim medullosi sunt. Exiccati, si collidantur, ignem, ut silices, evomunt: unde multis locis silicum vicem præbent. Tenaces & flexiles sunt, unde, velut apud nos salices, funium instar ad colligandos ædium trabes, ac tigna usurpantur loco clavorum. In quatuor lacerati partes corbibus texendis usum, ut salices, præbent. Javani, Japonii & alii insulani etiam nauticos funes inde conficiunt, durabiliore sub falsis undis materia, quam ex cannabe torti: idque Europæi in defectu funium cannabinorum, ad ancoras sustinendas, imitantur. Fructus horum Rotangarum vescus, & sapore subacido, jucundo, rotundus magnitudine parvæ pilæ, cortex spadiceo colore, durus, friabilis & lineis cruciformibus variegatus. Ex singulis nodis loco foliorum erumpunt surculi, & virgulta tenacia, & funiculorum instar contorta: ab illis fructus dependent raro soli, plures plerumque simul: Intus durum nucleum habent, ex quo oleum exprimitur non modo esculentum, verum etiam sanandis vulneribus idoneum, unde mancipia Indorum Rottingis cæsa, eodem se oleo vibices plagasque sanant.

Est & aliud per *Sinas, Indiamque* arborentis arundinis genus *Mambu*, quod Lusitani *Bambu* vocant, idque duplex. Minus cavum est, & medullosum: majus fere solidum, & omnibus aliis arundinibus densius, robustiusque, in paludosis locis crescit, recto palmitè, nisi quod interdum ad lecticas inde conficiendas, arte inter crescendum detorquetur. Stipium vicem ad piper sustinendum præbent. Ad pedem crassitie fœmur vivi æquant, ac reperiuntur tanta latitudine & firmitate, ut *Indi* & *Sinæ* scaphas inde conficiant, quas remis tam celeriter propellunt, ut celeritatem fluviorum superent. Nodosæ sunt, nodis palmâ distantibus, unde surculi recti vel manu incurvati emergunt. Folia instar oleæ, sed longiora, sola, aut opposita. Dum hæc arundo recens est, medullam spongiosam & dulcem habet, quam *Indi* avide exugunt. Surculi primi lautitiis accensentur ob gratum saporem & cibum delicatum *Achar* constituunt: unde etiam in Europam deferuntur. Sed cum adoleverit, color, sapor & odor à Sole extrahitur, ac juxta internodia in grumos pumicis duritie, coagulatur. Mox alium saporem induit subastringentem, & ab *Indis* *Sacar Mambu* vocatur. Liquor hic, quo levior & albidior est, eo melior: inæqualis & cinericius vilis censetur.

Arbores.

IN *Suchuen* oppido *Kien*, in Pagoda quodam arbor *Cimien*, id est mille annorum extat, tantæ amplitudinis, ut ducentæ oves sub uno ramo stare & circumcurrere possint, a nullo astantium conspectæ. In eadem Provincia fabæ crescunt lapidea duritie.

In *Huquang* arbor instar hederæ assurgit, cujus rami extremi fila serica tenuitate æquant. Virgultum carni nudæ alligatum, somnum suavem conciliat, unde & nomen *Manghoa*, id est *flos somni* accepit.

In *Chekjang* apud *Singhiang*, quod est terra pinorum, arbores tanta crassitie sunt, ut octoginta homines brachiis eas cingere nequeant: reperiuntur, quæ ventre suo concavo triginta octo homines capiunt.

In urbe *Makao* arbor est, quam Lusitani *lignum ferreum* vocant, quod ejus ferrea durities & gravitas; unde in aqua mox subsidit. Talium in *Chaoking* & monte *Caoleang*, magna copia est.

In *Quantung* urbe *Chaoking* ligna odora, colore rubro, subnigro, ut aquilinum, rhodium, crescunt, ex quibus mensas, sellas, capsulas & alia conficiunt.

In *Quangsi* pannus conficitur ex foliis rubrorum *Musen*.

In regno *Gannan* dulcis ex arboribus succus, quem Lusitani *Rosamalie* vocant, stillat.

In *Chekjang* integri saltus mororum sunt, quos quotannis, ut vineta, cadunt; quia folia parvarum arborum optimum sericum præbent.

Canella. In *Quangsi* apud *Cincheu*, magna copia arboris *Canellæ*, sive *cinnamomi*, quod à *Ceylonensi* odore tantum & minus acri sapore differt.

Arbor, in qua *Canella* crescit altitudine citri est, longis, crassis, rectis ramis ordine protuberantibus conspicua. Ex hic ramis minora prodeunt virgulta, foliis laurorum instar, sed quæ à tenuibus dependent, ac brevibus pediculis retro lata, antrorsum acuta & in longitudinem tribus quatuorve nervis, ut *plantago*, discriminata: & hinc inde flosculos odoros candidissimos protrudunt. Post flores fructus parvi instar olivarum, initio virides, ubi maturuerunt præ nigredine resplendent, & à simiis ac avibus decerpuntur, antequam decidant. Ex his fructibus vi Solis vel ignis viridis, acris, amara & pinguis oleoginosa humiditas odore & sapore *cinnamomi*, sed debilius, extillat, unde parum in usu est. Lignum insipidum & inodorum est, ita ut natura cæteris omnibus partibus virtutem negatam soli cortici indulserit. Hæc arbor, ut pleræque omnes, duplici cortice est: primus est sapida, pellicula tam tenuis, ut non nisi recens & viridis ab inferiori cortice separari possit, siccata amplius nec videri nec separari potest. Inferior cortex, separata hac pellicula, quæ cineritii coloris, glaber est & lævus, ac glutinosi saporis. Hic ita separatus in partes quadratas scinditur & in sole siccatus, *cannas cinnamomi*, quales ad nos deferuntur, colore rubido, præbet. Arbor excorticata sæpe triennio sine cortice durat, post illa novo induitur cortice, & denuo deglubitur. Radicem gummum *Camphoræ æmulum* exudare ferunt. *Sinæ* & *Ceylonenses* ex cortice viridi & flore recenti liquorem extra-

extra-

extrahunt, cuius multiplex usus : ex fructu oleum exprimunt, quod in panes efformant siccatum & intus extusque in morbis utuntur.

In insula *Ceylon* integræ sylvæ arborum cinnamomiferarum sunt, tanta earum luxuria, ut totus orbis corticem consumere non posset, nisi incolæ integras sæpe sylvas exurerent. Sed nucem myristicam & caryophyllos eadem insula non adeo feliciter producit.

Reperiuntur etiam in Sina arbores, quæ caryophylla, piper & nuces myristicas, sed non magna copia.

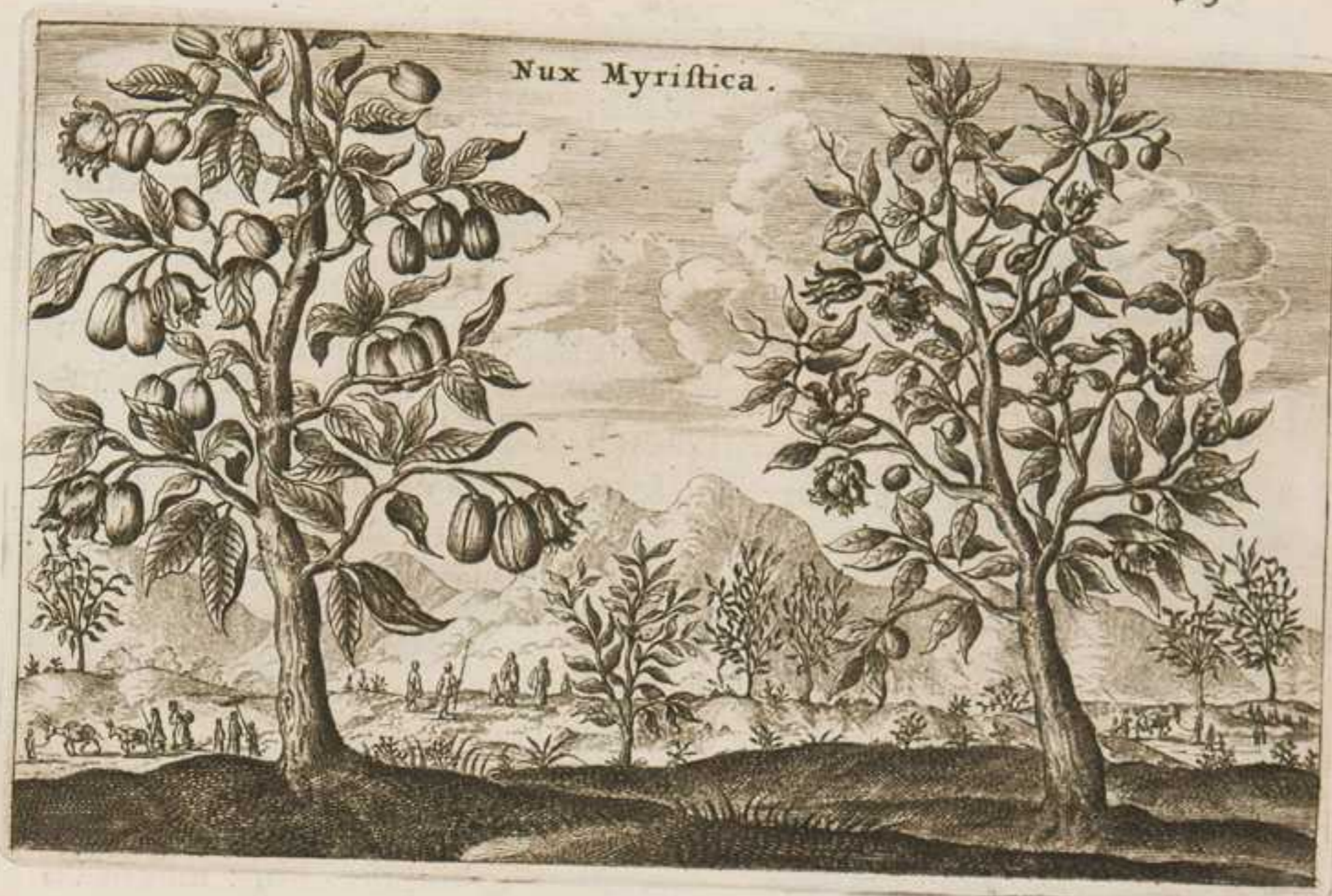
Arbor, in qua Caryophylla crescunt Turcis *Kalafur*, Arabibus *Ka-^{Caryo-}rumfel*, Javanis *Syanke*, Indis aliis *Chanque*, pyrum Europæum æquat, ^{phyllus.} stirpe viri crassitie, cortice, ut olea, in album recta vel incurva, assurgit. Folia sola vel conjuncta, ut pitorum de longis pediculis pendent, in medio nervosa, unde venulæ ad latera procedunt. Rami plurimi majores & minores, quorum hi in tenuia virgulta desinunt, ex quarum vertice exigui pediculi prodeunt, de quibus Caryophylla decem, viginti in racemulos dispersa simul pendent. Ex capite Caryophyllorum flos prorumpit multis filamentis constans, initio albidus, deinde viridescens, mox roseus, tandem indurescit & latum de se odorem spargit, tempestate potissimum serena : quo annus siccior, eo major fructuum copia : non tamen singuli anni æque fertiles ; secundus, tertius & septimus sterilior, dum naturæ amissæ vires instaurantur. Ex his Caryophyllis tandem fructus nascitur, dum crescit, tenax sed ubi maturuit, durissimus. Caryophylla initio rubent, inde ingrescunt & semel in anno ab Octobri ad Aprilem legun-

leguntur. Quaedam manu decerpuntur, alia perticis aut flagellis decutiuntur, solo circum ab omnibus sordibus & gramine purgato. Quae in arbore pendula manent, magis magisque increfcunt, ac proximo anno sponte sua decidunt, quae etiam, quamvis sapore obtusiori sint, pretiosiora habentur & pro semine usurpantur. Unde ab Indis *Matres fructuum* vocantur. Si quaedam deciduorum in solo neglecta maneant, radices ac stirpes agunt, ac intra octo vel novem annos in arborem excrefcunt frugiferam. In sole color subruber nigredinem contrahit, ac ne à vermibus corrodantur, aquae marinae parum immerfa, in sole siccant. Folia, flores, rami, gummi suam quoque habent virtutem aromaticam & medicam. Vendituri Caryophylla Indi, aut vendita tradituri, vas aqua plenum in horrea, ubi asservantur, ponunt, quae brevi tempore à caryophyllis absorbetur, unde in tantum fere pondere crescunt, in quantum aqua ponderavit.

Ex floribus ac recentibus Caryophyllis Indi vi ignis spiritum eliciunt odorum, magnae in cerebro confortando virtutis & paraly sin, quam *Beribery* vocant, sanat. Nullibi ferè, nisi in *Moluccis*, Caryophylla luxuriant. Arbores montibus gaudent & tam densae crescunt, ut etiam Solis radios excludunt. Et sicut arbor cinnamomi non alio, quam in *Ceylon* loco copiosius & melius nascitur, ita nuces myristicae *Bandan* velut patriam cohabitent, quae *Moluccarum* praecipua est.

Nascitur quoque in Provincia *Quangsi* arbor, quam *Quanlang*, vocant, quae loco medullae pulpam obtinet farinae simillimam, hinc arbor farinaea dicta; hanc farinae pulpam, incolae in usum conficiendi panis convertunt; quae pinguiori, quam oryzae, succo, sapore haud ingrato, & ad omnes esculentorum usus per quam utilis est. Harum arborum mentionem facit *Paulus Marcus Venetus* libro tertio, capite decimo nono. Sunt in Regione *Fanfur* arbores quaedam crassae, quae habent delicatam corticem, sub quo invenitur farina quaedam optima, ex qua delicata praeparant cibaria, quae aliquoties non sine voluptate comedi. Luculentum sane divinae bonitatis argumentum, cum naturae benignitas, ita Triuno disponente Deo, nunquam ad hominum necessitati succurrendum in operibus suis deficiat. Adeoque non tam huiusmodi causas explorare, quam paternam divinae providentiae dispositionem in omnibus admirari liceat.

Sunt praeterea in China, utpote quae multum a zona torrida participat, arbores, fructusque, tot, ut ajunt, caelo ab Europaeis differentes, tametsi Europaeis fere omnibus; praesertim in septentrionalibus Provinciis abundet, atque inter caetera illa arbor est, quae ob pungentium spinarum multitudinem a Sinis *Polonie* appellatur, quae, quamvis amplissimis oneretur foliis, non tamen in istis frugum, florumve ferax, sed in trunco producit cum tempore fructum tuberosum tantae vastitatis, ut singulis portandis singuli homines sint necessarii, cucurbitam diceret, maximorum

rum nostratibus majorem: cortice spinoso, melleos fructus ejus conca-
vo sub pulpa alba adnatos monstrat, nucleus tamen castaneam sapit,
fructuum pluralitatem in uno fructu, velut in bursa quadam, reconditam
conspicis, tantæ sæpe magnitudinis, testantibus id incolis, ut vel fructuum
unus decem, aut viginti hominibus ad comedendum sufficiat.

Arbor quæ nuces myristicas fert (incolis *Bongopala*) malum vel pi-
rum refert: sæpe sua sponte in aviis crescit, semper virens, florifera &
nucibus onusta, quarum aliquæ maturæ, aliquæ adhuc immaturæ sunt.
Cortex cineritius, lignum foraminosum, medulla rubicunda. Folia quæ
densa, raro sola, de exiguis pediculis pendent, saturè viridia, tenuia,
glabea, unico per medium nervo, unde venulæ procurrunt. Contrita
digitis non viridia tantum fortem odorem spargunt, sed sicca quoque
eandem fragrantiam retinent. Flores similes pirorum & pomorum, fa-
cile decidunt, exigui odoris sunt. Fructus post flores erumpens ad pel-
lem forma conica, cætero corpore rotundâ, non ad extrema ramorum,
sed ad internodia crescit. Ubi flos à fructu decidit primus nucis cortex
initio viridis, rugosus, asper & crassior est: ubi maturescit, flavis, purpu-
reis & aureis maculis variegatur. Hic cortex mox dehiscit & nucem
ostendit, circa quam macis substantia reticulatim spargitur: ubi plene
fructus maturuit, asperum hoc involucrium totum disrumpitur & initio
subrubea, mox fulva apparet & corticem, in quo nucleus, quem nucem
myristicam vocamus, operit. Ita ut hæc mox tria involucria habeat,
extimum viride & crassum, medium tenuius & fulvum; intimum durum.

Repe-

Reperiuntur etiam nuces absque mace, quod fit, quoties per subita incrementa nucum, reticula rumpitur, & perit, antequam ad justam crassitiam & robur perveniat. Hic fructus a variis avibus, praecipue columbarum genere, quae albæ & parvæ sunt, devoratur. Hæ columbæ admodum mace delectantur, & nuces dehiscente extimo involucro, abreptas una cum mace deglutiunt, neque nisi plena ingluvie, cessant; ideo a mercatoribus nostratibus *Neut-eeters* vocantur. Sed nuces deglutitas iterum integras ejiciunt, quæ stomachi calore excoctæ & maceratae celerius radices agunt, ac excrescunt. Arbores ab ejusmodi nucibus prognatae corruptioni admodum obnoxiae sunt, & fructus longe debiliores aliis ferunt: unde parum aestimantur, nec nisi propter macem decerpuntur, qui optime macem adulterant.

Hæ arbores singulis annis bis, sæpe ter fructus ferunt. Prima messis Augusto & Septembri fit; secunda Martio, tertia aliis mensibus pro ratione anni. Hæ nuces non nisi maturissimæ decerpuntur; sæpe tamen color roseus decipit; unde præmaturas decerpunt. Nam immaturæ nuces (*Rumpi Indis*) ob succi inopiam & acerbiteriam haud ætatem ferunt, ac facile verminant. Sed maturæ excorticatae in Sole siccantur: inde macis volucrum aufertur; tandem nuces myristicæ calce abluuntur, qua arte ab omni corruptione & aëris injuriâ incolumes & integræ servantur, ac navibus per totum orbem sparguntur. Optimæ censentur cineritiæ & subrubicundæ, lineis albis variegatae. Interdum quaedam nuces extraordinaria magnitudine sunt, quas Indi *Pala Iava* vocant, quibus non ad cibos, sed in medicina utuntur.

Macis vero, quæ retis instar nucem ambit, Indi ante plenam maturitatem, dum adhuc colore rubello est, sale & aceto macerant ac inter condimenta, quæ appetitum excitant, primæ mensæ apponunt. Sed ubi maturuit, in sole siccatus, magna cura asservatur. Indi tam nucem, quam macem, nervis frigore & contractura læsis, prodesse credunt: unde semper oleum domi ad manus habent. Et sicut macis substantiâ longe minorem quam nux, olei copiam dat: ita è contrario oleum macis efficacius, quam nucis est. Hinc pretium macis nuces sexagies superat. Nuces virides & immaturæ aceto vel saccharo conditæ, inter bellaria mensæ apud Magnates Indos habentur: ab iis ad Europæos hæc luxuria pervenit. Nonnulli corticem extremum saccharo condiunt, & ipsi nuci ob jucundum odorem & gratam temperiem præferunt. Hactenus de nuce communi rotunda: paucis nunc de oblonga, mascula, quam *Pala Metseri* Indi vocant. Vulgus has prioribus absque ratione præfert, quasi quia masculæ vocantur & majores sunt, id præstantiam præ reliquis argueret. Masculas vulgi error appellat, quasi comestæ viris semen augeant, quod purum commentum est. Et quo majores sunt, eo debiliores viribus deprehenduntur parvis & rotundis exiguo corpore plus aromaticæ virtutis possidentibus.

dentibus. Macis harum oblongarum nuctum, etsi colore se commendet insigni, adeo effectus est virium, ut ab ipsis Indis nullo in pretio habeatur: & arbores, in quibus crescunt, sylvestribus ac reprobis accensentur. Indi ne quidem dignas, quæ decerpantur, æstimant. Arbor ipsa ad littus Bandæ neglecta, foliis longioribus, crassioribus & nervosioribus. Non oblongæ tantum nuces, sed & fere quadratæ, neque ex gemmis, ut communes, sed extremitate ramorum nascuntur, ac nuces juglandes, tres quatuorve simul cohærent.

Piperis duo genera, rotundum & longum. *Rotundum*, quod præcipuè Piperi Malakka, Iava, Sumatra crescit, haud procul à littore plantatur juxta radices arborum quarundam, quæ *Fansel* vocantur, aut palis, velut vites, innititur. Altitudine arborem vel perticam, cui se instar hederæ circumvolvit, æquat, & ubi ætate ac fimo luxuriat, ipsa sustentacula sua transcendens, velut lupulus iterum in solum descendit. Projicit etiam multa de se virgulta plena nodis, tenacia & flexilia, instar lupuli, aut fabarum Turcicarum in solo repant, nisi cui innitantur & per quod ascendant, reperiant. In fertili solo intra annum uberem messem producit: tardius in sterili. Radix plena parvarum & tenacium fibrarum; folia hederæ non absimilia, in medio nervum cum venulis ad latera habent, exterius intensius, intus pallidius virentia. Fructus uvarum modo, racematim cohærent, instar ribesiorum, sed una longior ac granorum abundantior est: nec in medio tantum ramorum, sed in summitate quoque proveniunt. Grana initio viridia: ubi maturuerunt nigra, quod æstate

æstate fit. Decerpta in Sole siccantur, unde niger cortex corrugatur. Si niger cortex ante siccationem auferatur, album Piper fit, quod acrius, carius & sapore gratius est; unde Magnates in India eo pro sale in mensa sæpe utuntur. Cortex niger tollitur, cum piper ad summam maturitatem pervenit, & in aqua marina maceratum est: unde extrema pellicula crepat ac album granum facili opera exemptum, in sole siccat.

Ac nisi Indi laborem fugerent, major albi, quam nigri, piperis copia haberetur. Multi ex ignorantia album & nigrum piper duo diversa piperum genera esse arbitrantur, cum unum idemque sint & maturitate tantum, ac excorticatione differunt. Neque grana modo, verum etiam folia & tota planta igneam acrimoniam habent. Nam folia, rami & radix mansa linguam faucesque inflammant, ac salivam attrahunt, non secus ac radices costi & pyrethri.

Longum Piper Indi *Pimpilim* vocant. Eo non in cibis sed medicina, præcipue theriace & aliis antidotis utuntur; nec injuria, virtutes enim insignes & penetrantissimas habet, unde etiam carius venditur. Copiosissime in *Bengala* provenit; inde in Europam defertur. Planta cum altera, quæ rotundum piper profert, fere eadem, foliis parum differunt. Fructus, qui cum avellanis flore conveniunt, & ex multis granulis constant, ex singulis internodiis & regione foliorum prorumpunt, ac longiusculis pediculis adhærent, initio viridant; siccati cineritium colorem induunt, neque omnes eadem longitudine sunt, quanquam grana æqualia sint. Surculi, quibus grana adhærent, interdum humore intus scætant, unde grana verminant evanescente hoc humore. Longum piper decerpitur & siccat ante plenam maturitatem, & quanquam initio non adeo linguam inflamat, cum tempore eandem ac rotundum piper acrimoniam consequuntur, & linguam primo attactu instar ignis feriunt.

Indi emplastris ad frigidos nervorum affectus, addunt, eoque contra venena, catarrhos, vertiginem & oculorum cataractam utuntur. Vulgus aquam in qua maceratum contra inveteratam stomachi debilitatem, bibit.

Betele. Quanquam Sinæ ab exoticis moribus abhorreant, tamen in quibusdam Regionibus ab Indis vicinis, usum masticandæ *Betele* receperunt. Hæc folia luxuriose proveniunt sub cælo molliori, sed in frigidioribus Sinæ ac *Mozambique* plagis solum abnuunt. Frutex vitis modo seritur, addunturque stipites & pedamenta, per quæ repens se sustineat, piperis, lupuli, aut hederæ instar, ac procul à pipere secerni non possunt. Folium simile fere mali medici folio, oblongius tamen, & in extremo arctius, plana, glabra, subviridia, tenuia, instar herbæ fontalis quinque, sex septemve nervis conspicua, rectis, partim & obliquis decerpta, si diutius manu tractantur, pu-

putrescunt. Masticata strepitum edunt, quasi arenulas dentibus teras. Fructus similis aliquo modo piperi longo, aut lacertæ caudæ, Indis *Siryboa*, ac ob raritatem majori in pretio, quam folium, habetur. Hæc folia in quibusdam australibus Sinæ provinciis & per totam Indiam, mane, meridie, vesperi & noctu manduntur, ac perpetim manibus tenentur. Non tamen solo *Betele* utuntur, sed ei ad amaritiam temperandam, *Arekam* & parum calcis addunt: ita paratum sapore subdulce fieri referunt. Quidam *Betele* addunt Lycium, divites Caphuram de Burneo, alii lignum aloes, moschum, & alia aromata. Ita sapore gratum fit, & halitum oris suavolentem reddit, ob quam præcipue causam ejus masticatione adeo delectantur. Sinæ in mutuis visitationibus folia Betel manent, ac cum *Areka* & calce in patinis ligneis, in benevolentiae signum, offerunt hospiti. Dum utuntur primo, parum *Arekæ* mandunt, mox folium *Betele* calci illitum, exemptis prius nervis ungue pollicis, quem propterea longum & acutum habent. Masticatum saliva sanguinea os implet, quæ expuitur. Hoc est unum ex tribus, quod Sinæ proverbio de *Quantung* jactant, nimirum tria inusitata in ea regione esse: *Cælum absque nivibus, arbores semper viridantes & homines Betele ac Areka Masticantes.* Post salivam rubram, aliud phlegmatis genus, quod deglutunt. Credunt gingivas & stomachum corroborare. Folia calefaciunt, & exiccant fere secundo gradu. Dum Magnates alloquuntur, *Betele* masticant, ut odore os commendent; nam summæ incivilitatis est, tetro halitu, & putri aliquem alloqui. Solent tamen ab ejus usu abstinere per aliquot dies, cum quis sanguine junctus obiit & jejunia quædam celebrantur. Rideas vero viros, ut & mulierculas itidem insanire, sicut Germaniæ Amazones ruri fistula, sic ut hæc herba ad cervical dormituras præstoletur.

Haud longe a *Surda* est insula *Pulo Seveffi*, cujus gemini montes ultra *Bantam* conspicui, quæ *Betelem* sine cultura producit, unde Javani cymbatim eam auferunt, tanto chariorem, quod urticis permixta nudis collectoribus, vel triduanum ex pustulis ardentibus dolorem vindicent. Duæ viciniore insulæ *Betelam* alunt, sed parcius, & minus laudabilem, ob arenosum sulphuri permixtum solum. Tyronibus suboritur vertigo ebriosa, haud secus ac è fumo tabaci: navigantibus in usu sunt pastilli; ex convolvulis conflati. In mediterraneis, ubi nullus *Betelæ* proventus, maximum ejus desiderium ac pretium. Feruntque *Nicomoxam* Regem Decani singulis annis ex hoc mercimonio tributum capere tricies mille aureorum. Hujus foliis ornantur convivium, & dimittuntur gratissimi ad peregrinationes, sive hospites, sive domestici. Reges viris nobilioribus manu propria, tenuioribus alienâ tradunt. Eorum Mandatarii sacculum convolvularum accipiunt, qui itinerantibus porrigunt; adeoque hujus herbæ monopolium Reges hic sibi servant.

Ficus In-
dica.

In quibusdam Sinæ locis crescit etiam *Ficus Indica*, quam alii Arborem *Goæ* appellant, quæ ibi primum ab Europæis reperta, ac copiosissime in illa insula provenit. In magnam altitudinem unico trunco crasso assurgit, & ramos circumcirca dispergit : unde tenues quædam fibræ, sive filamenta, qualia cuscutæ, coloris, dum recentia sunt, fulvi in terram descendunt, ex quibus sensim incrementibus novi trunci ac arbores nascuntur; ab his iterum descendentium fibrarum alia propago exoritur, atque hæc alternatio absque fine & termino durat, ut unica sæpe arbor cum suis propaginibus, & sobole milliare Italicum ambitu occupet, nec mater à liberis suis nisi crassitie agnoscitur, quæ tanta sæpe, ut tres viri junctis manibus truncum vix cingere possint. Nec inferiores modo rami tales de se fibras spargunt, verum etiam superiores, unde unica sæpe arbor densissimam sylvam repræsentat. Incolæ pervias reddituri has arbores, tenuiores furculos succidunt, ac fornices & concamerationes defendendo Soli, in quibus velut umbraculis æstu flagrante, delitescunt, nam superne adeo densis omnia ramis implexa & clausa sunt, ut nullus Soli transitus detur. Quanta earum arborum amplitudo sit, hinc patet, quod sub una tria hominum millia se abscondere possint. Folia in novellis ramis mali cotonei foliis similia, superne viridant, inferne albent & lanuginosa sunt, Elephantis gratissimus cibus. Fructus pollicis articulum magnitudine æquans, grossulis similis, intus & extus sanguineo colore, granis, ut ficus, repletur, dulcis & vescus, non tamen sapore ficibus comparandus.

Arbor

Arbor quoque *Kokos*, Indis *Coquoero*, per Sinam frequens luxuriat. *Kokos.*
 Truncus ejus raro rectus, plerumque curvus in altum, quatuor, imo septem pedum ambitu, altitudine quinquaginta, assurgit. Radix brevis, tenuis, ægre terra tegitur: unde miraculi instar, truncum tam crassum longumque, ramorum & nucum pondere gravem, ac ventorum flagellationi expositum, tam infirmo fundamento stabilem insistere posse, cum præsertim infima juxta solum trunci pars supremâ non sit major vel robustior. Cortex cineritius: lignum, quod quia ex meris filamentis constat, ad pauca utile est, dulce & plenum lacteo liquore, à formicis, arbore succisâ, appetitur. Truncus ramis destituitur, in vertice quindecim, viginti, pluresve, ut in palma, deorsum flectuntur; folia plumarum instar in circuitu, partim erecta, partim deorsum pendula. Folium quodque, sedecim circiter pedes longum, & prope truncum pedis latitudine, ex multis aliis foliis constat, quæ seriatim & è regione sita sunt.

Inter hæc plumosa folia in vertice vagina duos pedes longa, paulatim in acumen desinens, primo viridis, deinde rubra & sua sponte dehiscens. Antequam se aperiat, intus elegans pedis longitudine virga, trium aut quatuor digitorum crassitie, ex multis ramis sesquipedis longis, & compactis instar magnæ aristæ, se ostentat. His ramis annascuntur quædam triangularia corporea, amygdali magnitudine, albo colore, rudimenta florum & nucum: nam vagina illa disrupta, rami disperguntur & flavos flosculos produunt. Flores sequitur fructus, qui singuli singulis pediculis annati, *noces Kokos* nomine; duri, ponderosi, interdum caput virile superant,

perant, racematim firmiter supremo trunco adhærent. Extra crassior, fibrosus, & tenax cortex; inde ligneus calix, qui immatura adhuc nuce perforatus, copiam dulcis liquoris emittit, qui recens potus, urinam valide pellit: maturescentibus nucibus paulatim in nucleum coagulatur & lateribus nucis adhæret. Nucleus tanta dulcedine est, ut etiam dulcissimas Europæas nuces sapore longe superet; bene nutrit, & exhaustas vires mirabiliter restituit. Unde ab illis, qui diu mari jactati scorbuto & aliis morbis laborant, avidè appetitur. Calida & humida primo gradu est, oleum amygdalino nullà in re cedens, exprimitur, estque communis per Orientalem pariter ac Occidentalem Indiam cibus. Oleum interne sumptum vitia pectoris corrigit, alvum laxat, contusiones ex lapsu sanat, urinam valide pellit. Ex cacumine trunci arbuscula quasi nova erumpit, candidissima & fungosa medulla, vaginæ inclusa, ejusdem fere cum nuce saporis, non cruda solum, sed & cocta mensæ imponitur, ut apud nos brassica capitata. Adhuc immatura magis refrigerat, & pro lactuca adhiberi potest. Sed hac medulla decerpta, arbor perit, quod non tam facile fit, si pars radicis vulneretur, aut succidatur: unde non ex humore terræ per radicem inferne, sed ex aëre desuper ali credunt.

Ex filamentis, quæ durum corticem nucis cingunt, per Indiam funes nautici, durabiles in aqua salsa & fere in corruptibiles, fiunt. Etiam funes ancorarum & aliæ in regiis Lusitanorum navibus onerariis ex his filamentis nucum Cocos constant. Lacuna scribit, etiam tapetes exinde texti. In Sina & alibi loco stupæ ad rimas navium obturandas usurpantur, & meliora censentur, quam stupa, quod non tam facile computrescunt, & in aqua salsa intumescunt. Ex interiori cortice duro scyphi, ac pocula tornantur, auro etiam ac argento obducta. Folia chartam præbent, & ex iis vestimenta Indi consuunt duratura. Uno verbo, omnia hæc arbor ad navim necessaria suppeditat, sive structuram sive merces respicias. Nam ex trunco & ramis mali, tabulæ & clavi; ex foliis vela, ex filis funes fiunt, & nuces mercimonia, ac onus sunt. Unde propter tot usus naturæ miraculum habetur: nulla quippe toto orbe arbor alia in tot humana comoda & emolumenta se diffundit.

Apud *Kingiven* in *Quangsi*, arbor *Areka*, & India eo delata crescit, facie *Kokos* haud absimili, sed non tanta crassitie & foliis minoribus. Fructus *Areka* vocatur, tam durus, ut non nisi cultro aut forcipe scindi possit.

Fructus.

IN *Quantung* & vix alibi fructus *Venku Sinis*, *Iamboa* Lusitanis, *Pompeles* Hollandis provenit in arbore spinosa sed majori, quam citrus. Flos floribus mali aureæ similis, albus, odoratus, ex quo aqua fragrantissima

ma distillatur. Fructus superant mala aurea etiam maxima, ac interdum caput humanum superant. Cortex & ipse similis pomo aureo. Medulla intus rubet, dulcacida, sapore uvæ immaturæ, unde potus, ut in Europa ex cerasis & piris, exprimitur.

In *Peking* poma, pyra, pruna, frumentum, hordeum, ficus, uvæ proveniunt, ex quibus tamen incolæ non conficiunt vinum, quia potul ex oryza magis delectantur, cujus tanta suavitas est, ut etiam Europæi vinum non desiderent.

In *Xansi* uvæ prædulces, unde optimum & copiosum facere possent, sed ipsi siccitas malunt vorare.

In *Peking* Castanæ magnæ, in *Suchuen* apud *Xunking* tam molles, ut in ore paulum detentæ liquecant.

In *Honan* apud *Queite* mala aurea, & granata sive Punica crescunt, unde etiam oppidum *Xeching*, quod *vallum malorum granatorum* significat, nomen accepit.

In *Huquung* sub *Changte* aurea mala, inter quæ à Sinensibus appellantur hyberna mala aurea: nam cæteris jam arbore præ maturitate delapsis, hæc demum maturescunt hyeme, saporis supra modum dulcis & jucundi.

In *Fokien* apud *Chivenchen* & *Changchen*, aurea mala nobilissima copiosa proveniunt, quæ pondere & magnitudine maxima Europæorum æquant, sed odore ac sapore multum superant. Ipsa etiam arbor parum ab Europæa differt; sed sapor pomorum est, ut uvarum Apianarum: unde nec Italia nec Hispania tale genus aureorum pomorum profert. Hic fructus ejus est naturæ, ut aureus cortex facile decidat. Medulla intus mollis, pelliculis variis clausa, quæ facile divelluntur. Ubi superfluous humor inter duas tabulas expressus est, Sinæ saccharo imposita poma toto anno asservant. Nec domi tantum in pretio sunt, verum etiam ad externos deferuntur.

In *Chekiang* apud *Kinboam*, ex arboribus pinguedo stillat, unde velut ex sevo, candelæ albissimæ fiunt, quæ manus inter tangendum non inficiunt, nec odore, dum exsufflantur, torquent. Arbor haud exiguæ magnitudinis est, instar pyri, floribus, ut cerasi, albis. Florem rotunda bacca, cerasi quantitate sequitur, nigra & tenui pelle tecta, sub qua caro alba, quæ apparet, cum bacca matura est, & pellicula rumpitur. Sinæ aquas excoquunt; unde caro liquefcit, & dum refrigeratur, gelatini instar coagulatur. Intra carnem nucleus oleo plenus, qui instar olivarum Europæ maceratur: oleum expressum non ad cibos, sed lampades adhibetur. Folia, quæ præpinguia, ovibus ac vaccis pabulum gratum præbent, quæ etiam inde vehementer pinguescunt.

In *Peking* fructus *Linscio*, figura tribuli & triquetrae pyramidis, circumcirca inæqualis. Cortex viridis crassus, & ubi eminent, rubens; dum sicca-

siccatur ingrescit. Caro interior admodum alba, castanei sapore, sed unus fructus tres quatuorve castaneas superat. Folia sunt exigua, quæ aquæ innatant: fructus plerique pediculis sub aqua adhærent. In aquis stantibus tota Sina feruntur.

Pomum
Sucu.

In *Xantung* pomum *Sucu* copiose provenit, siccatum, ut ficus, toto anno durat, & à mercatoribus per Sinam distrahitur. Europæa poma magnitudine aliquomodo superat, colore intense rubeo. Intra pulpam lapilli, vel teretes & rotundi nuclei, cortice duro clausi. Hi nuclei non in medio pomi, sed ad latus alterum, neque jacent, sed erecti stant. In uno fructu sæpe decem, quinque plures pauciores pro quantitate: dantur etiam qui plane lapillis carent. Caro intus rubra & mollis, sapore gratissimo. Pomum exiccatum crustam ex melle veluti, aut saccharo nanciscitur: ita ut condita appareant. Dantur etiam viridia, quæ cum maturuerunt, non mollescunt, sed instar nostratium pomorum, dentibus aut cultro scinduntur & excoriantur. Hi fructus nullibi extra Sinam reperitur, in mediocri arbore crescit, neque ulla humana cura opus habet.

Fructus
Lichi.

In *Suchuen* apud *Chinking*, copiose provenit fructus *Lichi*, qui maturus per cursores ad aulam Imperatoris defertur. Majori adhuc copia in australibus *Fokien* plagis, maximè apud *Fochen*, quanquam qui apud *Hingboam* crescit, melior censetur. Lusitani *Makaonenses* *Lichias* vocant. Arbores præaltæ, foliis lauri sunt. Ex cacumine ramorum racemi quasi erumpunt, quibus velut uvæ, fructus adhærent, sed non densi, & longioribus pediculis, forma corculi, magnitudine juglandis, representans parvam nucem pineam scabro suo & squamoso cortice, quanquam non tanta crassitie; quippe pelliculam tantum levem, quæ facile manu tolli potest, refert. Intra nucleus succiplenus, albus, sapidus, odore roseo. Maturi fructus purpurascunt & tam arbores circumcirca capillis quasi purpureis flagellantur, jucundo spectaculo. Intus in pulpa lapillus, qui quo minor est, eo fructus excellentior habetur. Jure hic fructus *Rex omnium fructuum* vocari potest; cum natura eum oculo tantum & ventri produxerit: nam oculus aspectu, lingua gustando satiari non possunt. In ore ut saccharum liquefcit.

Nuspium in Sina, nisi in *Suchuen* nux pinea reperitur.

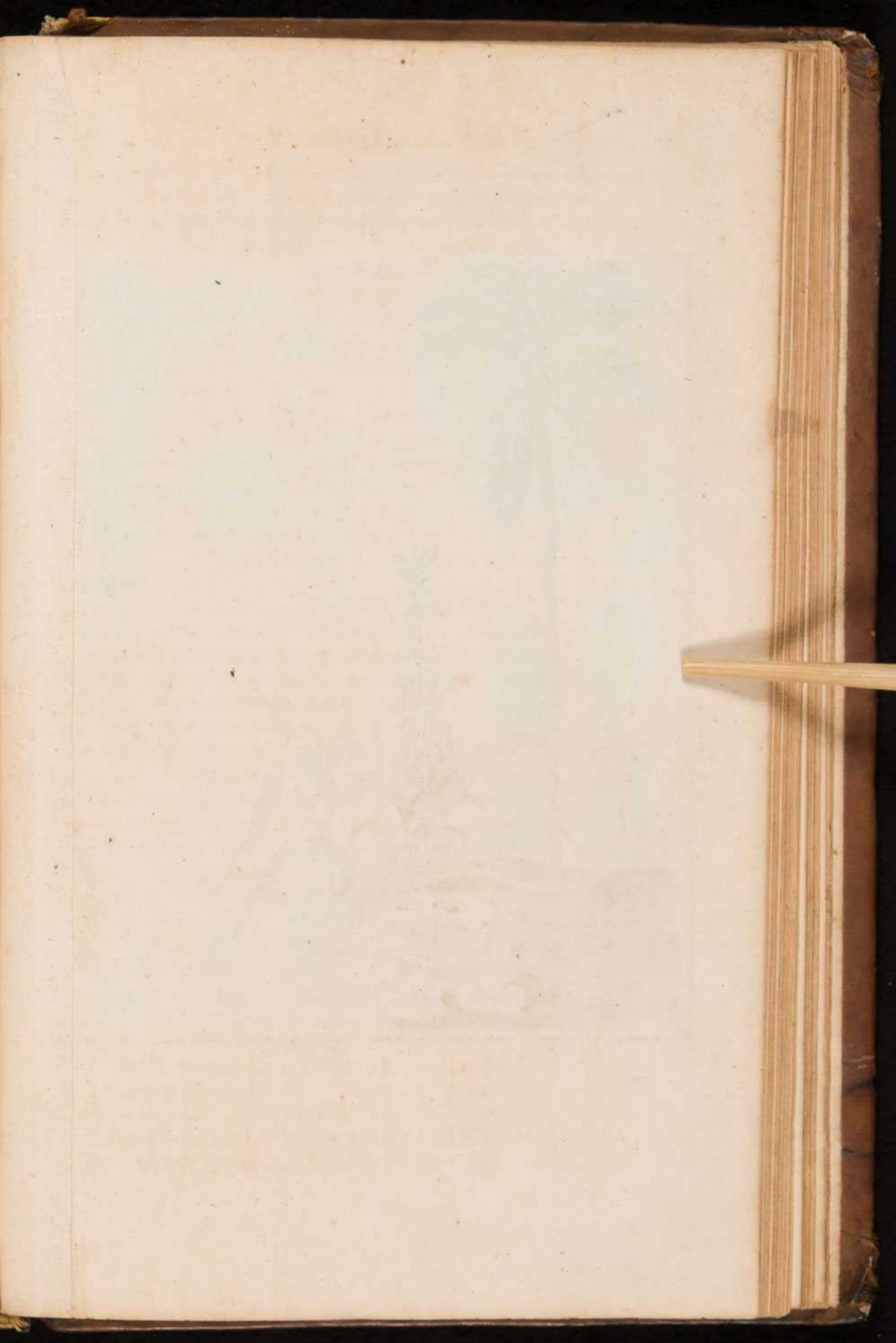
Lungyen.

Est & alius in Sina fructus priori non absimilis, sed minor, *Lungyen*, id est *Draconis oculus*, cerasi quantitate sed duriore cute & squamosa. Siccata quoque passim venduntur, sed crudis haud æquiparanda, quod inter exiccandum succus prænobilis totus fere exhalarit. Ex crudis succo exprimitur vini species, saporis grati, sed rara ejus copia.

In eadem regionis fructus *Muginli*, id est *pruna formosæ feminae*. Hæc pruna rotunda, magnitudine Damascena & præstantia longe superant.

Panaix.

In *Quantung* passim nuces Indicæ parvæ & magnæ & fructus quidam, qui omnium reliquorum maximus censetur, Indis *Iaka*, Arabibus *Panaix*, Persis

MUSA

Persis *Funax*, reperitur. Ob magnitudinem non in arborum, quanquam magnarum, ramis, sed trunco crescunt, quasi metuentes debilitatem ramorum. Cortex tam durus, ut non nisi securi findi potssi. Intus innumera ædiculæ plenæ flava medulla & in quibus nux sive castanea latet, quæ ubi maturuit dulcis & castanearum sapore est.

Præter hunc fructum & aliis *Champidaica* reperitur, non trunco sed ramis adhærens. Arbor in magnam altitudinem ramis late diffusis, folio quercino, sed absque crenis, assurgit. Sapore & succo *Iakam* superat. Cineribus corticum aculeatorum ad lixiviam, eluendis vestibibus, utuntur. *Christophorus Acosta* arborem & fructum ita describit: Vasta est arbor, foliis palmaris amplitudinis prædita, dilute virentibus, nervo crasso & duro per longitudinem excurrente. Malum fert non è germinibus, aut foliorum sede, quemadmodum aliæ arbores, sed ex ipso trunco majoribusque ramis nascens, longum, crassum obscurius virens, crasso duroque cortice tectum, omni ex parte cuspidibus septo, quæ in spinam brevem, viridem, nigroque aculeo præditam desinunt, admodum similem Durionis spinæ, sed minime acutam aut pungentem, tametsi minitari videatur. Horum fructuum minimus est maximæ cucurbitæ amplitudine atque etiam major, præsertim in Malabar, ubi præstantiores nascuntur. Nam qui in Goa proveniunt, minores & pejores sunt, atque magis insipidi. Cum maturus est hic fructus, bonum odorem spirat. Ejusque duas differentias constituunt. Unum *Barca* appellatum, & præstantiorem: alterum *Papa* aut *Girafal* dictum, minusque bonum: deprehenditur postremus ex mollitie:

quoniam si manu apprehendas, digitis cedit. Præstantissimi vero fructus pretium quadraginta maravedis non excedit, hoc est, paulo plus Regali Castellano. Per longitudinem secti hi fructus, intus candidi, & densa carne præditi apparent, ac veluti in capsulas aut receptacula divisi, plena castaneis longioribus & crassioribus, quam sint Dactyli, sive Palmulæ, cinerea tunica tectis, & intus albis Castanearum vulgarium modo, gustu terrestri & aspero, si virides edantur, multosque flatus generantibus. At sicuti Hispanicæ Castanæ assentur, gustu sapido & Venerem excitantibus, ob quam solam rem plebs frequentius uti solet. Sunt autem singulæ hæ Castanæ pulpa flavescente, & aliquantulum lenta involutæ, & pulpam Durionis nonnihil referente, tametsi ab eo differat. Grati saporis est, præsertim quæ in *Iaca Barca* cognominata continetur, optimi Melonis pulpæ admodum similis.

Duriones.

Crescunt etiam variis Sinæ locis *Duriones*, sapore quidem ingrato & odore alii foetido; nihilominus saluberrimis fructibus accenseri merentur. Calido & sicco temperamento, urinam, flatus, sudores pellit. Autumno copiosius comesti noxam inferunt, jecur & sanguinem inflammant, faciem pustulis foedant. Si quis Indica scabie Japoniis *Kourap* laborans, hoc fructu vescatur, cutis ejus adeo perpruriscit, ut manus abstinere à scabendo & fricando non possit. Acoſta hunc fructum ita describit: calidus & humidus est hic fructus, & qui edere volunt, pede leviter comprimere, & frangere solent, propter spinas, quibus oblitus est. Qui nunquam hos fructus ederunt, cum primum illos olfaciunt, videntur putridas cæpas odorari: sed postquam degustarunt, præ reliquis cibis bene olere & sapere censent. Est vero in tanta existimatione apud eos, qui gulæ dediti sunt, hic fructus, ut putent neminem eo posse saturari, propterea varia dant illi epitheta. Tanta tamen est hujus fructus in Malaca abundantia, ut singuli non pluris, quam quatuor maravedis veneant, præsertim mensibus Junio, Julio & Augusto: nam reliquis pretium intenditur pro hominum arbitrio. Admiratione porro digna est Betele cum hoc fructu antipathia, quæ profecto tanta est, ut si quis in navem Durionibus plenam, ædesve aut concamerationem, ubi observentur, aliquot Betele folia reponat, corrumpantur & putrescant omnes. Et si cui ex Durionum immodico esu ventriculus inflammatur & gravatur, folio Betele supra ventriculum imposito, subito mitigatur inflammatio, tumorque tollitur. Et, si à Durionum esu ingerantur aliquot Betele folia, nullam noxam sentiet, quantumvis multos ederit: inde fit, tum etiam ob ejus gustum suavem, ut vulgo dicatur, neminem eorum esu posse satiari.

Ananas.

Est in Sina fructus sapidus *Ananas* ex America in Indiam Orientalem primo translatus, ubi nunc uberrime provenit. Fructus, magnitudine mali citri, dum maturuit, est colore summe flavo, & tanta odoris fragrantia, ut prætereuntium nares suaviter afficiat. In cacumine florum Thyrsus ac foliorum emicat: eminus intuenti cynaro præter pingentes spinas apparet similis, grato sapore palatum recreat. Medius caulis maximus duorum pedum altitudine, quindecim vel sedecim tegitur foliis, aloes frondem æmulantibus, sub quibus fructus latitat. Circa medium caulem minores, fructu juniori gravidæ, germinant. Hunc maturum fructum legentes, mox ejus taleas inhumant, quæ intra anni spatium fructus ferunt. Dum primo in Indiam deferebantur, singuli decem aureos valebant.

Sapor fere fraga cum vino & saccharo æquat. Fructum comesturus exteriorem corticem tollit: reliquum in taleolas secat & aqua vel vino macerat, ut corrosivus humor, linguam sua acrimonia lancinans, extrahatur. Cavendum ergo, ne quis subdulci deceptus sapore nimium ex iis comedat; nam sua acrimonia facile insanabilem diarrhœam & dysenteriam concitant. Et quanquam hic fructus sit calidus, folia tamen ob acidam & astringentem vim, refrigerant. Tam nobilem & jucundum saporem hic fructus habet, ut sacchari modo inter dentes liquecat, ac dulcedine vix parem habeat.

Musa.

In *Quantung Musa* provenit, de qua ita Acoſta: Musam seu Ficum Indicam vocant: decem & octo aut viginti (inquit) palmorum magnitudine attollitur hæc pulchra & elegans arbor, cujus truncus ex multorum corticum sibi mutuo incumbentium conjunctione constat, & humani cruris crassitiem adipiscitur, radice rotunda & crassa, Elephantorum gratum pabulum: foliis novem palmorum longitudine, duorum cum semisse latitudine, nervo satis crasso per longitudinem excurrente, & transversis fibris in latera sparsis, parte superiore saturis, inferiore dilu-tioribus. Ex hujus arboris fastigio nascitur veluti thyrsus quidam florum simul congestorum in modum Pinei strobili, coloris rufi: deinde unicum ramum fert humani brachii crassitie in multo nodos divisum, è quorum singulis decem aut quatuordecim dependent ficus, ita ut nonnunquam ramus centenis, aut ducentenis ficibus onustus conspiciatur. Hos in diversas species distinguunt Lusitani.

Hic fructus communiter mollis, pinguis, tenax, viscosus, dulcis, sapore assuetis jucundo; sed duræ concoctionis, boni tamen nutrimenti & tussim ac catarrhos sanans. Cortices exiccati, viscera & cor confirmant. Aqua, cui incocti, febres malignas pellit, pulvis omnes affectus cordis tollit.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.
De ANIMALIBUS.

Quadrupes.

Ves per Sinam, ut in Persia & Tartaria, longis crassisque caudis, quas post se trahunt, pondere interdum quadraginta librarum, carne dulcissima.

Apud *Tieki* vaccæ generosæ longis, crassis & cirratis caudis, quibus milites Sinici pro plumis in cassidibus suis utuntur.

Apud *Cingcheu* & *Tengcheu*, in stomacho vaccarum lapis *Nieuhoang*, id est flavedo vaccarum, quia plerumque flavus est, reperitur. Varia ejus magnitudo, sæpe ovum anserinum æquat, non tam densus, ut *Bezoar*, ideo & levior, quanquam Sinenses Medici eum *Bezoaro* præferant. Externa facie creta mollis & flava videtur. Frigiditate sua catarrhos capitis absorbet. Aquam ferventem mox injectus sedat: gutta frigidaæ aspersus vaporat & statim aquam attrahit.

In *Quantung* apud *Luicheu* animal est, quod Sinæ *celerem vaccam* vocant, quoniam una die trecenta milliaria stadia cursu conficit. In vertice oblongo & rotundo cornu armatum est.

In *Cincheu* cornuta bestia est, vaccæ specie, cornibus in capite ebur albore superantibus. Salem avidissime appetit, unde venatores saccos salis ei apponunt, quos tam avide lambendo exugit, ut sui quasi oblita vinciat & occidatur.

In *Kiangsi* apud *Nanchang*, sues magna cura saginantur, ac tanta eorum in ipsa urbe multitudo est, ut ægre per plateas transitus detur. Neque tamen viæ propterea lutulentæ fiunt: nam omnia stercora, etiam suillum, Sinæ diligenter colligunt & pro fimo ad stercorandos agros, vendunt.

In *Peking* feles candidissimi, promissis pilis & dependentibus auribus. In deliciis virginum sunt: sed muribus insidiari nolunt, quod domi nimis delicate pascantur. Non tamen desunt aliæ felis, quæ muribus perniciem struunt.

Nuspian meliores & frequentiores equi, quam in *Iunnan* & *Suchuen* apud *Po*.

In *Xensi* monte *Holan*, qui trecenta stadia ambitu complectitur, multi
feri

feri equi. Sinensium equi communiter humiles sunt, sed carnosissimi, clunibus latis, robusti & laboriosi. Freno simplici, absque verberibus, facile & reguntur & sua agunt.

Apud *Siven* mures flavi, magni, pretiosa pelle circumdantur.

Per totam Sinam, maxime in *Quantung*, cervi, lepores, hinnuli, & aliæ feræ; integra armenta eorum proficiscentibus occurrunt.

In *Xantung* lupi homines pariter & fruges invadunt.

Xensi urfos alit, quorum priores pedes Sinæ inter delicias referunt.

Apud *Linyao* montes sunt, in quibus tauri efferi & animalia Tigridum æmula, ex quorum pelle vestes conficiunt, reperiuntur.

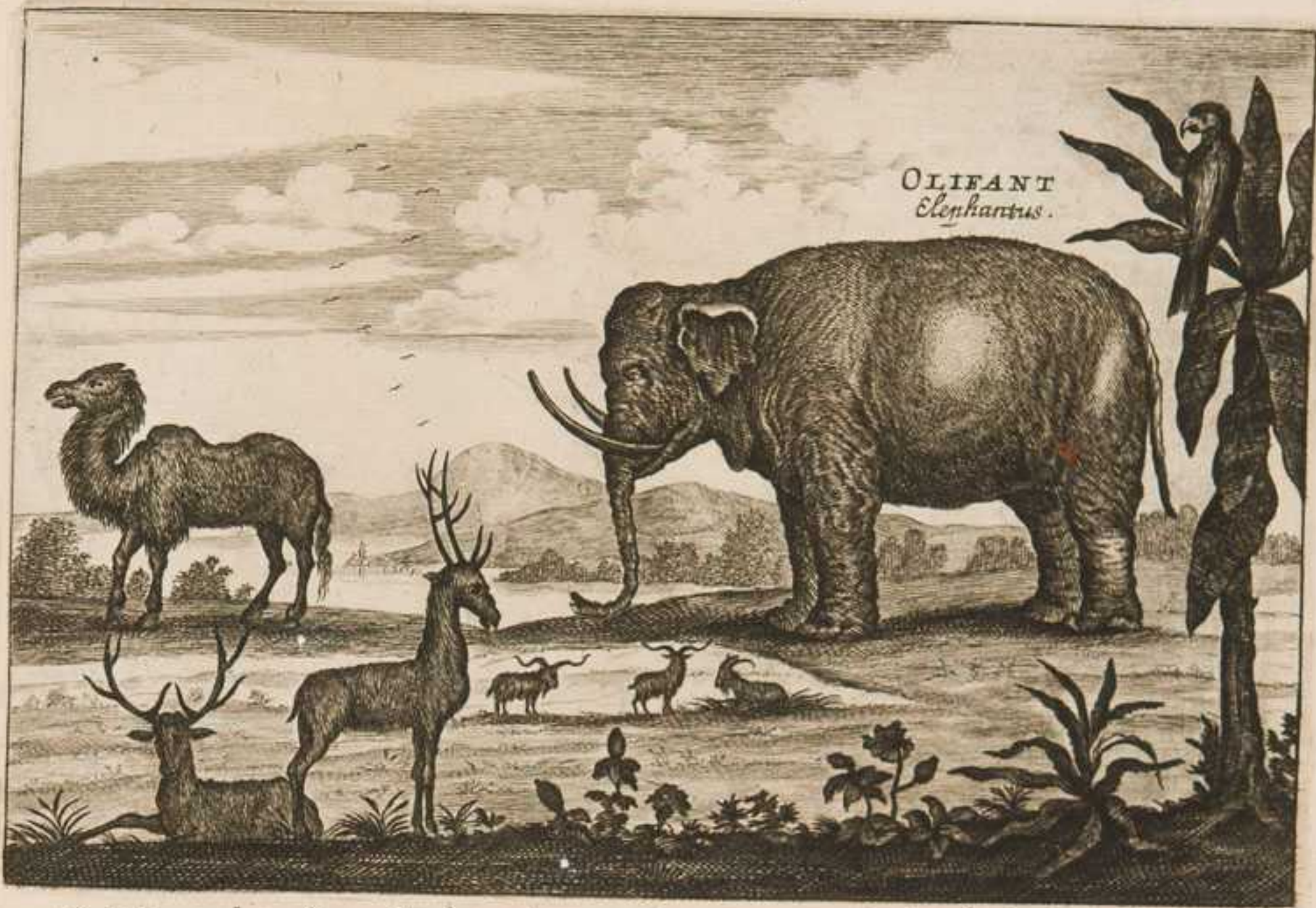
In *Suchuen* apud *Po*, *Rhinoceros*, Belgis *Neushoorn*, quod cornu naribus ^{Rhino-} impositum gerat. Colore subcineritio est, instar Elephantorum, corpore ^{ceros.} glabro & depili. Pellis rugosa & segmentata tanta duritie, ut vix Japonico acinace diffindi queat. Non enim squammis (ut vulgo pingitur) armatus est *Rhinoceros*, sed hæc segmenta & plicaturæ squammas tales & quasi clypeos repræsentant. Ore suillo, sed acutiore, cornu in nare gerens, nigrum vel cineritium, raro album, quod pretiosius cæteris. Prout ætas, ita & cornu majus minusve est.

Mole corporis parum ab Elephanto distat, sed brevior pedibus est, unde etiam minus spectabilis. Nulli noxam infert illæsum: si vis fiat, non in illum modo, qui prior læsit immaniter sævit, sed obvia quæque, etiam integras arbores prosternit. Prostratum hominem lambendo necat; lingua enim ejus aspera & aculeata est: qua cutim & carnes usque ad

ossa dilaniat. Exemplum memorabile *Iacobus Bontius*, in hæc verba: Cæterum de irritatæ bestię furore aliquid addam, quod nuperrime accidit Secretario nostræ civitatis *Theodoro Lemmingio*, qui cum nuper duobus aliis comitatus eques in silvam exiisset exspatiatum, in paludoso loco in Rhinocerotem cum catulo suo incidit (nam hoc animal non secus cœno, quam Porci, & Apri libenter volulatur) qui illis visis surrexit, ac tarde recedens præ se agebat catulum suum silvam versus, qui cum lasciviens aliquando restaret, mater rostro protrudebat. Interea quidam ex eorum consortio præ temeritate, equo insidens belluam insequitur, & exerta machæra, quam gerebat, Japonicâ, posteriores partes Rhinocerotis ferit, sed ictibus non penetrantibus propter cutis crassitiem aliquot striæ in tergo & natibus bestię apparebant. Quod patientissime bellua ferebat, quousque catulum suum inter vepres & salicæta occulisset, tum enim repente conversa in equitem nostrum, cum immani grunntu, & stridore ejus caligis mordicus apprehensis, eas mordicus discepfit, materia levi, utpote Bombycina, sequenti, alioquin plane actum de eo fuisset: sed equus forte prudentior aliquanto suo rectori, retro saliit, & in fugam convertitur, insequente ipsos omni vi Rhinocerote, prosternendo cum horribili fragore arbores, & quidquid obvium ipsi impedimento esset. Dum noster eques devenit in eum locum, ubi socios reliquerat, quibus visis, Rhinoceros, eo derelicto, alios impetit, qui furorem belluæ declinantes, post duos ingentes arbores se abscondiderant, vix duos pedes intermedia rima à se invicem distantes, & sive hoc felici eorum fato, seu stupore huic animali ingenito, evenerit, bestia solummodo per istam rimam summo conatu sibi viam quærebat, & arbores non secus ac arundines tremere faciebat, sed tamen crassities earum frontis ipsius impetum infrungebat. Interim dabatur ei locus scopleta sua explodendi (quæ propter Latrones Javanos, ibi tum temporis vagantes, unicuique gerere mos erat) & belluam adactis aliquot ictibus per cerebrum feriendi, & sic immanem belluam prostravere, suppetias ferentibus Mauris ferris, qui istuc à Dominis suis lignatum missi fuerant, qui hoc animal porro dolonibus, & securibus contrucidavere.

Pascitur aculeatis frondibus, ac spinosis ramusculis, qui linguam ob membranæ crassitiem non offendunt. Ei innata cum Elephanto antipathia est, cujus abdomen cornu, prius ad filicem exacuto, dilacerat, unde subsequente hæmorrhagia interit. Porcum grunntu æmulatur. Mauritani ejus carne vescuntur, cujus substantia tendinosa, & adeo compacta, ut ad concisionem dentes ferrei requirantur. Vinum, in quo Rhinocerotina pellis per noctem macerata est, adversus malignas febres præstans remedium: ut & ejus cornu adversus venenum certa antidotus. Hæc bellua non Aristoteli, nec Græcis, aut Romanorum ulli sexcentis sexaginta quatuor annis ante restauratam Romam innotuit. Quamvis postea

Quiri-

Quirites rebus secundis luxuriantes ejus cornu pro lechytho in balneis, & vivum animal in theatris usi fuerint. Unde auctores de prima Rhinocerotis in Europam introductione variant.

Per universam *Chekiang* Tigres; sed in monte *Kiuchen*, hominibus innoxii, & si quæ feræ Tigres in hunc montem deferantur, mansuescunt.

Variis Sinae locis Elefanti quoque reperiuntur, sed optimi in *Nanking* Elephas; & *Iunnan*. Et quoniam animal hoc etiam Europæis notissimum est ac multorum prolixæ de eo descriptiones extant, pauca tantum de eo trademus, omissis quæ ut ambigua adhuc disputantur. Omnes sunt nigri, Æthiopicis exceptis: album Rex *Narsingæ* habuit. Cutis rimosa & densa est, unde clypeos & arma Mauris & Peguanis præbet. Quatuor in ore dentes habent, præter duo illa eburnea cornua, quæ in maribus reflexa; fœmellæ in solum propendula gerunt. Inferiorem tantum maxillam inter mandendum movent, superiori semper immota. Loco narium proboscidem habent flexilem, quo vici manuum utuntur. Quicquid de Elefanti docilitate dicitur, verum est: sed illud *Plinii* & *Æliani* falsum inflexiles pedes & crura sine flexuris habere. Elefanti natura melancholici sunt admodum, noctu pavent & insomniis divexantur. Alvi profluvio frequenter laborant & zelotypia quotannis efferantur. Hostes ejus sunt Rhinoceros, Leo, Serpens, Tigris, Porci, Arietes, & Dracones ex coloribus ruber & igneus.

In *Iunnan* apud *Chinyven*, mons *Nalo*, in quo ferocissimæ Tigres & Tigris, Leopardi; sunt & in *Quantung*, apud montem *Xepao* prope *Guchen*.
Leoni-

Leonibus ferociores sunt, humanæ carnis avidæ; homines ex ipsis ædibus, ut felis mures, abripiunt. Etiam arbores conscendunt, inde, qui eo confugerunt, deprædantes. Circarenes baculo percussus, animo linquitur & superatur: neque alia ratione facilius domari potest. Ac ne in homines pariter & bestias insatiabiliter grassaretur, natura parvum quoddam animal ei socium fecit, quod perpetuo suo latratu præsentiam Tigris prodit; quo audito reliquæ bestia se abdunt, homines aufugiunt. Bengaleses imprimis Tigres metuunt, unde variis nominibus quasi in securitatem appellant, ne si proprio semper nomine compellent, ab eo statim dilanientur. Magna inter Tigres & Rhinocerotem amicitia est; ubi Rhinoceros ibi & Tigris cubile suum habet, ac frequenter simul ambulant. Causam Javani referunt in sterco Rhinocerotis, quo Tigris contra debilitatem stomachi utatur, non secus ac feles nepetam, Canes gramen, cervi dictamnium pro medicina habent. Sed Rhinoceros foemina, dum prolem suam lactat, Tigrim non fert juxta se ambulantem.

In *Quangsi* Echini aculeis sesquipede longis, quos in obvios magna noxa ejaculantur.

In *Xensi* bestia *Xe*, unde moschus. Ex regno *Lu*, in regnum vicinum *Laos* delatum, statim moritur, velut extra aquas pisces. Etiam in *Suchuen*, montibus apud *Paoning* reperitur.

In Regno *Gannan*, animal *Fese*, humano fere aspectu, brachiis longis, nigrum & setosum; celer, risu hominem æmulatur & deprehensum vorat.

In *Suchuen* apud *Cungking*, mons *Tayung*, in quo simiæ humana forma. fœminis admodum insidiantur, quas etiam subinde abreptas, incunt. Tale monstrum *Nicolaus Tulpus*, insignium virtutum & in *Remp. Amst.* meritorum ita describit: *Satyrum Indicum*, nostra memoria, ex *Angolæ* delatum: & *Frederico Henrico Arausionensi* Principi dono datum. Erat autem hic *Satyrus quadrupes*. Sed ab humana specie, quam præ se fert, vocatur *Indis Oran-Outang* sive homo sylvestris. Exprimens longitudine puerum trimum, ut crassitie sexennem. Corpore erat obeso, nec gracili, sed quadrato, habilissimo tamen, ac perniciosissimo. Artibus vero tam striculis, & musculis adeo vastis; ut quidvis & auderet, & posset. Anterius undique glaber; at pone hirsutus, ac nigris crinibus obsitus. Facies mentiebatur hominem; sed nares simiæ, & adunca, rugosam & edentulam anum: Aures vero nihil discrepare ab humana forma. Utineque pectus ornatum undique mamma prætumida (erat enim sexus fœminini) venter habebat umbilicum profundiorum; & artus, cum superiores, tum inferiores tam exactam cum homine similitudinem, ut vix ovum ovo videris similis. Nec cubito defuit requisita commissura, nec manibus digitorum ordo; nedum pollicis figura humana; vel cruribus suræ, vel pedi calcis fulcrum. Quæ concinna, ac decens membrorum forma in causa fuit, quod multoties incederet erectus, neque attolleret minus gravate, quam transferret facile, qualecunque gravissimi oneris pondus. Bibiturus prehendebat canthari ansam manu alterâ, alteram vero vasis fundo supponens, abstergebat deinde madorem labiis relictum, non minus adposite, ac si delicatissimum vidisses aulicum. Quam eandem dexteritatem observabat utique cubitum iturus; inclinans quippe caput in pulvinar, & corpus stragulis convenienter operiens; velabat se haud aliter, ac si vel mollissimus illic decubisset homo. Quinimonarravit aliquando affini nostro *Samueli Blomartio* Rex *Sambacensis*, *Satyros* hosce præsertim mares in *Insula Bonræo* tantam habere animi confidentiam, & tam validam muscutorum compagem, ut non semel impetum fecerint in armatos viros, nedum in imbellem fœminarum, puellarumve sexum. Quarum interdum tam ardenti flagrant desiderio, ut raptas non semel constuprarint. Summe quippe in venerem sunt proclives, quod ipsis cum libidinosi veterum *Satyris* commine, imo interdum adeo protervi, ac salaces, ut mulieres *Indicæ* propterea vitent cane pejus & angue saltus & lustra, in quibus delitescunt impudica hæc animalia.

A V E S.

IN *Xantung* Gallinæ, Capones, phasiani perdices & aliæ aves vilissimo pretio veneunt.

In *Quansi* gallinarum genus, quæ gossypii fila evomunt & nisi mox sublegantur, iterum deglutunt.

In *Xensi* apud *Mincheu* & *Tienciven*, perdices & Gallinæ loco plumarum lanam, ut Aves, habent. Hæ gallinæ parvæ pedibus admodum

humiles, sed animosæ ac pugnaces sunt, ac voluptatis & delectamenti ergo à fœminis aluntur.

In *Quantung* incredibilis anatum copia, studio incolarum alitur. Ova fornacibus vel sub fimo, more Ægyptiorum, excludunt. Sinæ in navibus suis integra anatum stabula habent, quæ ad littus & ripas delata, undis recedentibus, ostrearum, cancrorum aliorum animalculorum carnibus saginant. Sæpe integræ classès anatiferae uno loco subsistunt, anates in aqua & littore mixtim pascunt: circa vesperam ad pelvis sonum singulæ navim suam repetunt. Caro earum salita, pristinum saporem retinens, diu asservatur.

In *Huquang* apud *Hanyang*, anseres feri capiuntur.

In *Chekiang* apud *Vencheu*, & montem *Yentang* lacus est decem stadiorum ambitu, *Balneum anserum* nomine, quia feri anseres, dum loca mutant, in prætervolando ibi quiescunt.

In *Quantung* apud *Chaoking* & in *Quangsi* ac *Iunnan*, montana feros ac cicures Pavones alunt, quos vix alibi reperias.

In *Nanking* apud *Taiping*, Insula *Hiao*, quæ saxum excavatum videtur; in quo innumeræ noctuæ stabulantur, unde & nomen accepit.

In *Suchuen* asperis montibus apud secundum militare castellum, vultures generosi & acres reperiuntur.

In monte *Locung*, in Provinciæ *Huquang*, apud urbem *Xincheu* avis nidulatur, quæ nunquam nisi pluvia imminente, sonum edit; unde accolæ certam conjecturam faciunt.

In *Chekiang* apud *Kiabing*, Sinæ autumno aviculas *Hoangcio* capiunt, quas vino ex oryza impositas toto anno divendunt.

In *Quangsi* apud *Queilin*, pulchræ & discolores aves, quarum pennas suis telis sericeis vel lineis intertextunt.

In *Xensi* urbs *Fungciang* à Phœnice dicta vel ave auspicata; quæ raro visitur: nam *Fung* est avis & *Ciang* fortuna vel felicitas. Hanc avem variis coloribus depingunt, sed semper solam, quia rarissime, nec nisi magno rei bono conspiciatur. Procul dubio Phœnicem vel ignotum aquilæ genus, quale suis tapetibus & vestitui intexunt, denotant.

In *Iunnan* apud *Kiocing*, hirundines albis sub ventrem maculis, ex quibus Medici præstantem ad oculorum vitia aquam distillant.

Apud *Unting* lacus *Hoeimiao* arboribus undique cinctus, quinque stadiorum ambitu, in quem decidentia arboris cujusdam folia, avium formam induant, tanto accolarum cum stupore, ut illas aves pro spiritibus habeant.

Per universam *Sinam* avis *Louva* reperitur, anseris minor, corvo similis, collo procero, rostro aquilino incurvo. Sinæ ut supra dictum piscari eum docent, sicut apud nos canes ad venandum edocentur. Collum iis, ne majores pisces deglutiant, ferreo annulo constringunt, quos ex inglu-
vie

vie eorum piscator expellit. Pisces majores, quam ut gutture capi possint, rostro attollunt & dato piscatori signo, exhibent. Pro singulis certum tributi genus Imperatori persolvitur.

Pisces.

IN *Xantung* aquæ adeo pisculentæ sunt, ut unico stufero, decem piscium libras emere possis.

In *Kiangsi* magna quoque piscium copia, præsertim apud *Kienkyang* ubi Sturionum, Delphinum & Salmonum captura.

In *Huquang* apud *Xeu*, in rivo *Lofeu* præstantes lampretæ capiuntur.

In fluvio *Croceo* capitur piscis *Xeboa*, à lapideis cutis maculis ita dictus. Nuspiam nisi apud urbem *Pajote* capitur, bibonum & ebriosorum delitiæ.

In *Fokien* apud *Hinghoam* optimi alburni capiuntur.

Apud *Ningpo* in vere piscis *Hoang*, id est flavus capitur tantæ teneritatis & mollitiei, ut vix dimidia extra aquas hora durare incorruptus possit. Sed quia saporis delicati admodum est, in saccis glacie plenis eum conservant, & atque huic fini hybernæ glaciem tota æstate in cellis custodiunt.

Apud *Kiagan* mare est *Mie*, ita dictum, quod pisces melle dulciores alat.

In *Chekiang* apud *Hangcheu* & *Canghoam*, mons *Cienking* mare ducentorum jugerum amplitudine est, in quo fulvi pisces aureo colore micantes, vix digitum magni, sed cauda bifurcata aut trifurcata, etiam solida & lata spectabiles. Sinenfes hos pisces in suis hortis magna cura, peculiariibus quibusdam ad id vasis, alunt, & Magnates quoque manibus suis escam illis in aqua quasi applaudentibus, projiciunt. Unus talis piscis, ubi in justam magnitudinem excrevit, tribus vel quatuor Coronatis venditur.

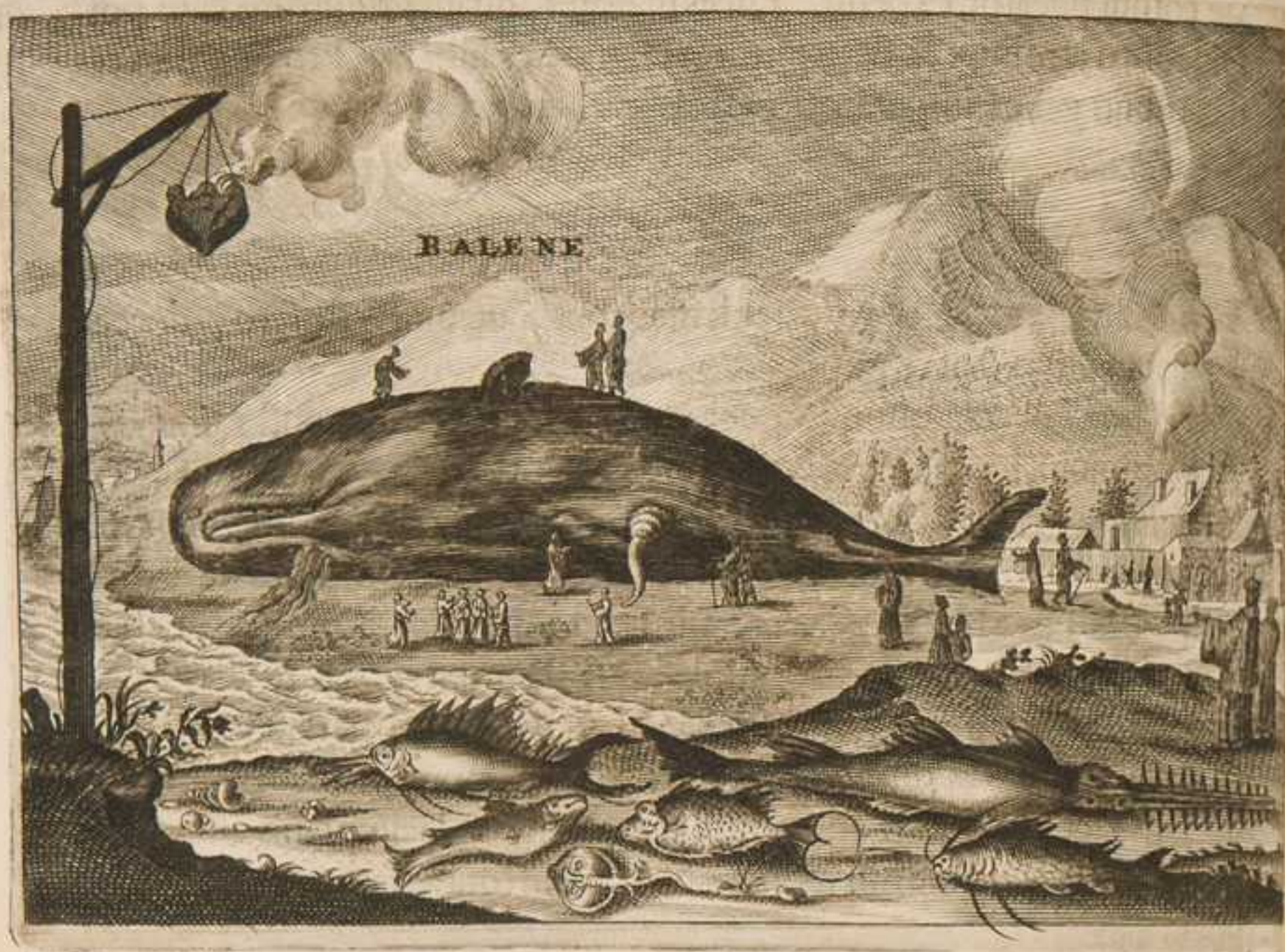
In *Honan* apud *Namyang*, rivus *Tan*, principio æstatis rubri plane pisces capiuntur; reliquo anni tempore latent.

In *Huquang* apud *Changxa* & *Nanking*, in magno fluvio *Kiang*, piscis *Xiyu*, Lusitanis *Sauel* Aprili & Majo capitur; Imperatore quendam Eunuchum ibi constituyente, qui pisces curiose glacie sepultos vivosque navibus *Pekingam* mittit.

In *Xensi* apud *Pingyang*, piscis capitur quem *Sinæ lapidem* vocant, cujus siccati & contusi pulvis telæ sericæ inspersus, eam à tinea & blattis præservat.

Apud insulam *Hainan* *Sinæ Balænas* eodem, quo *Batavi* apud *Gronlandiam* & *Spitzbergam* modo capiunt & inde oleum excoquant.

In *Iunnan* apud *Chinkiang*, piscis genus, ex quo Medici præstans medicamentum contra psoram & impetigines conficiunt. In eadem regione mare *Ming*, nigris piscibus fœcundum, qui varios morbos sanant.

Balæna.

Longitudo Balænarum communis octoginta, sæpe centum & viginti pedum est, quanquam in Indico Oceano nongentorum & sexaginta pedum conspectam tradant. Capita tertiam corporis partem constituunt; supra nares duo rotunda foramina, per quæ aquam attrahunt & regurgitant. Loco oculorum duas prominentias, vel tenues nervos, tres ulnas longos & sespipede latos, densis villis confitos habent. Auris utrimque ad tempora, extus longe angustior quam inferius, unde acutissime audiunt. Rictus quinque ulnas patet, labia tam pinguia & crassa, ut sæpe sexies mille libræ laridi excindantur. Lingua octodecim pedes longa, decem lata, supra octingentis parvis magnisque ossibus setis mollibus vestitis, ne lædatur, quiescit. In ventriculo nil nisi pugilli aliquot araneorum & musci marini reperitur: unde putant sola aqua salsa nutriri. Sed vorant etiam pisces, ac in una quadraginta aselli majores reperti. Nonnulli negant eas mandere, sed totos pisces deglutire, nec nisi minutos, quod gula eorum angusta sit. Mas membrum genitale quatuordecim pedes habet. Coeunt magno cum affectu, mutuo se amplectentes & erectæ. Fœminæ pariunt inter Octobrem & Novembrem unicam prolem, bovis magnitudine ac sæpe majorem, quam mater suis pinnis defendit & uberibus lactat. Inimicitia ipsas cum *Toninis, Delphinibus, Orka*: imprimis tamen *Xiphiam* formidant, qui suo acutissimo

tissimo gladio ferrato ventri Balenæ exitium molitur: inde rictum ejus subiens, linguam devorat, cui rei fidem faciunt multæ balenæ mortuæ, quarum lingua faucibus morſu eſt evulſa.

Balenæ ita capiuntur. Depreheſa in mari Balæna ſcapham, cujus proræ *Harponierus* (ita vocant Belgæ) inſiſtit, expediunt. Jaculator jaculum ſuum in Balenæ caput adigit. Ferrum ejus tres pedes longum, acutum & uncinatum longo funè ducentarum fere orgyrum alligatum eſt. Piſcis iētus profundo mergitur, fune ſequentē. Si profundius deſcendat, quam funis longus eſt, dimittitur ex manibus, ne ſcapha evertatur. Interdum extremo funi inane vas alligant, quod aquæ innatans, vel ex ea emergens Balenam oſtendit; nonnunquam Balæna etiam hoc vas cum fune in profundum abripit. Vulnere paulatim debilitata emergit, & ſi vivat adhuc, lanceis porro confoditur, ſed maximo cum periculo: quippe pinnis ſuis & cauda mare horribiliter verberat, ut undæ ſpumis ingentibus albeſcant, & ſcaphæ ſubmerſioni expoſitæ ſint. Ex mortuo adlitus laridum cultris excinditur, ac in oleum excoquitur: reliquum cada-ver in mare abjicitur, cui inſidentes lari illud depaſcuntur, & dum natat, Balenam vivam procul ſpectantibus exhibere videtur.

Reptilia.

A Pud *Fungciang* Serpentes nigri ex quibus antidotum conficiunt. In *Honan* apud *Nangang*, Serpentes cute maculoſa & albuginibus infecta. Vinum, in quo macerati, paralyſin ſanat.

In *Huquang* apud *Hoangheu* Serpentes lepram & ſcabiem ſanant.

In *Chekiang* apud *Kincheu*, in monte *Cutien*, Serpentes ſine veneno & innoxii ſunt.

Inſecta.

X *Enſi* raris irrigatur pluviis, unde ingens locuſtarum in ea proventus, omnem virorem depaſcentium, quanquam omnes incolæ juffu Magiſtratum contra eas expeditionem ſuſcipiant & quaſi bellum gerant, nihilominus cuncta adeo vaſtant, ut neque folia in arboribus, neque in campis herbæ, aut ſata conſpiciantur. Sæpe ſua multitūdine ipſum Solis lumen offuſcant & tenebras ipſa meridie inducunt. Coquuntur à Sinis & pro cibo delicato comeduntur.

In *Huquang* apud *Tegan*, cera alba reperitur, quam Vermiculi quidam eodem fere modo, quo apes, favos elaborant. Hæc cera pretioſis candelis, quibus nonniſi Magnates utuntur, inſervit: nam & candidiſſimæ ſunt & ſuavem, dum ardent, odorem exhalant, & clarius lucent, quam aliæ, nec veſtes contactu ſœdant. Hæc cera etiam apud *Pingloin Quangſi* reperitur.

Nullibi tota Sinâ plures, quam in *Chekiang*, bombyces, ubi eodem quo in Europa labore, propagantur. Ut falsum sit omne sericum in Sina absque humano labore, in arboribus crescere.

In *Xantung* fila serica de arboribus & tectis ædium ac per campos sponte dependent, non à Bombycibus, sed alio vernium genere, quod erucis non admodum dissimile est, confecta. Sericea tela ex hoc serico confecta paullo crassior est, quam ex Bombycum filis, sed simul quoque durabilior & densior.

Amphibia.

Multa quoque per Sinam *Amphibia*, ambiguo terræ & aquæ commercio utentia.

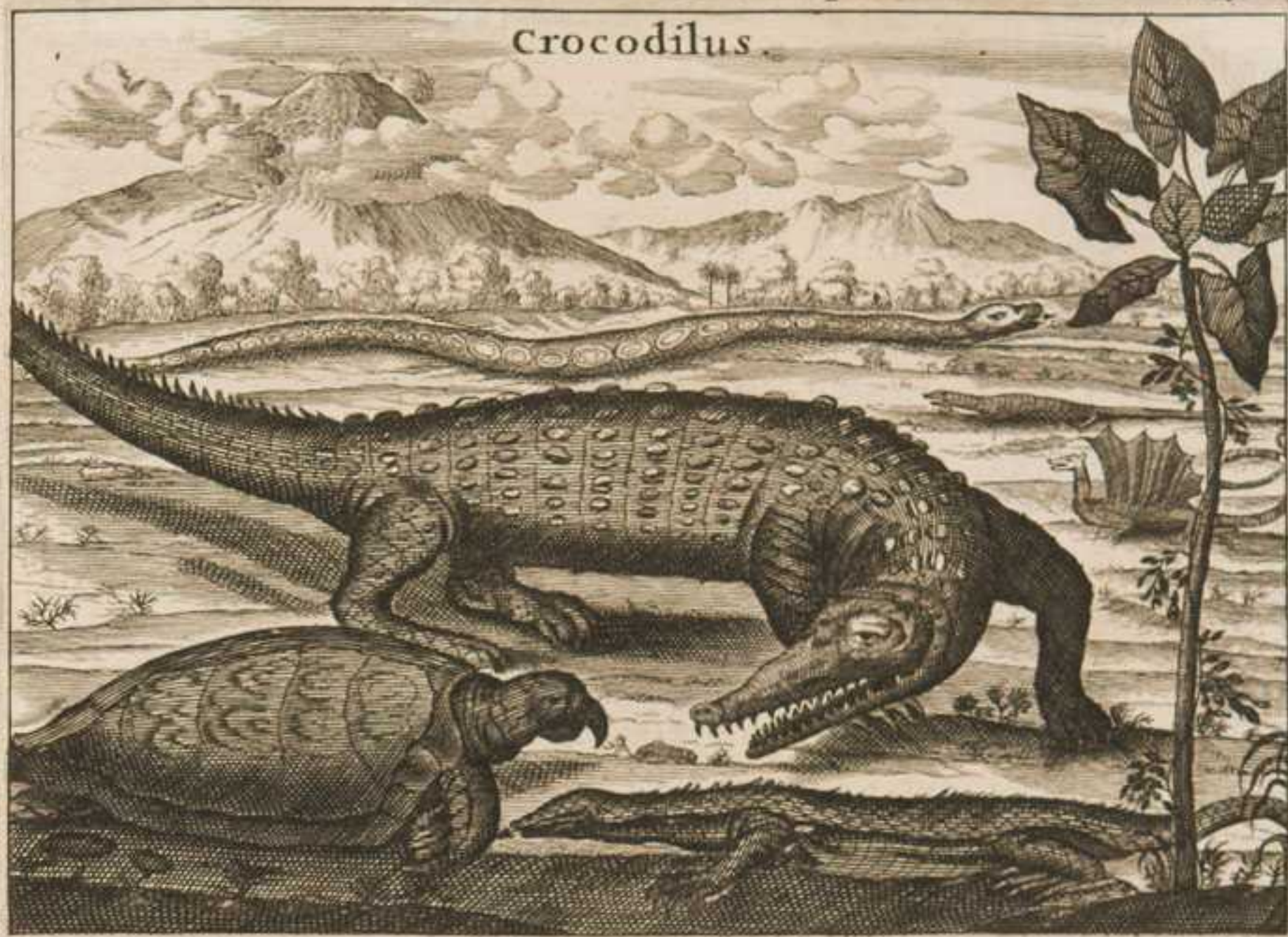
In *Huquang* fluvio *Siang*, bellua equi specie, sed squammosa ac unguibus, ut Tigres. Homines pariter ac bestias imprimis autumnis, ubi aquis egressum omnem regionem pervagatur, dilaniat.

In *Quantung* apud *Hoeichen*, bellua *Hoangcioya*, id est flavus piscis. Hoc animal neque piscis, neque avis est. Sed medium inter utrumque. Nam tota æstate avis colore flavo est, in montibus volans: autumnis mare iterum subit & piscis fit, quem tum captum cum voluptate comedunt.

Crocodili.

Apud *Chaochen* in fluvio *Co* Crocodili sunt, Indis *Kaiman* specie læcertæ, colore croceo, præter ventrem, qui albus. Pellis sub ventre mollis, ibique facile vulneratur, ut falso Plinius scripserit pellem insauciabilem esse. Lata fronte rostro porci, rictu ad aures patulo, dentibus, qui magni, albi & robusti, pectinatim in ore dispositis: superiorem tantum maxillam movet, immotâ inferiori lingua caret, ejus loco pellicula inferiori mandibulæ adhærens. Oculis magis & rotundis, nigra pupilla, dorso sexaginta vertebrarum, pedibus uncinatis & extrorsum detortis, cauda reliqui corporis longitudine. Quatuor mensium in ediam ferre potest: famelicus hominis instar, ululat. Cursu celerrimo, sed ægre inflectuntur ob dorsum rigidum, qua etiam causa sæpe prædam amittunt. Quidam limo vivere perhibent, sed revera pisces edunt, ac humanarum carnum avidi sunt. Animalibus in terra insidiantur, coeunt, fœmella in dorsum cubante & sexaginta ova, anserinorum magnitudine, pariente ac intra sexaginta dies excludente. Quidam ova sub arena defossa calore Solis excludi volunt. Nullum animal à tam exiguo initio in tantam molem excrescit: nam triginta pedum longi reperiuntur. Ichneumon, Bubalus, & Tigris, inter aves accipiter, ex piscibus Serpens aquaticus, piscis Porcinus,

Crocodilus.

nus, Delphinus, Scorpio quoque & homo hostes ejus sunt: Ichneumon ova ejus frangit & apricantis ac dormiturentis os subiens, intestina ejus corradit. Bubalus eum occidit, Tigris jacentis ventrem dilaniat. Contra amicos habent fues & aviculam Trochilum. Sues secus ripas Nili absque noxa vagantur. Trochilus dentes ei & rictum à sordibus purgat, ac vermiculos ex piscium recrementis intra dentes prognatos sublegit, hiante Crocodilo & amicum laborem indemnitate compensante. Sinæ & Indi carnes ejus cum delectamento comedunt: nonnullibi in India assantur. Aqua, quibus caro eorum incocta, araneorum morsus sanat, sanguis oculos clarificat & Serpentum admorsioni medetur. Pellis combusta & amurcæ permixta stuporem membris inducit, ne sectionem sentiant.

In fluvio *Chaoking* piscis est, quem Sinæ *vaccam natantem* vocant, quæ ripis egressa, cicures vaccas cornibus impetit, sed extra aquas cornua ejus mollia & flava fiunt, omnemque duritiem amittunt, unde in fluvium redire & denuo piscis fieri cogitur, ubi cornua ejus pristinam duritiem recuperant.

Apud *Kaocheu* animal maritimum est, capite avis, cauda piscis, & in ventre suo pretiosos lapillos habet.

Inter hanc urbem & Insulam *Hainan* Cammari capiuntur, qui quamprimum extra aquas aëre afflantur, saxeam duritiem retenta pristina forma, induunt. Tales etiam in quodam lacu Insulæ *Hainan* capiuntur. Lusitani & Sinæ his Cancris ad febres depellendos utuntur.

In *Quangsi* apud *Quelin*, in monte *Haiyang* spelunca aquosa est, in qua quadrupedes & cornuti pisces sunt.

In *Honan* apud *Changte*, piscis *Hajul*, id est *infans*, quod captus ploratum infantilem edat, Crocodili specie, quadrupes longa cauda reperitur. Ejus pinguedo semel, ubi ignem concepit, neque aqua neque alia re extingui potest.

In *Xangtung* apud *Tengcheu*, ostrea copiose dantur.

In *Chekiang* apud *Vencheu*, parva ostrea in paludosis campis nascuntur. Contusa ostrea, velut semen per agros sparguntur & inde alia crescunt, sapore dulci palato grata.

Testudines.

Testudinum variae per Sinam species. In *Suchuen* apud *Chanking* copiosus earum proventus: in *Huquang* apud *Hangcheu*, magnae & parvae reperiuntur, quas incolae domi voluptatis ergo alunt & saepe non majores, quam avicula *Loman* sunt.

In *Quantung* apud *Hoeichen*, juxta littus maris testudines rupium instar. Sunt, qui tradant frutices & plantas in eorum tergoe natas. Tam terrestres quam maritimae testudines more viperarum generant, masculus foemellam conscendit. Sed aegre concubitus ferentem, quod nullam inde voluptatem capiat. Ova Gallinarum instar, sed minora & oblongiora, albumine & vitello constantia, ponunt. Hieme subtus terram absque cibo vivere dicuntur. Incessu tardigrado sunt ob ponderosum testae onus & naturalem desidiam. Semper cum perdicibus rixantur. Aquilas formidant, quarum unguibus in sublime rapti, casu franguntur. Sonum minorem quam serpentes emittunt. Contra viperas & serpentes pugnaturae fatureia & serpillum vires corroborant. Piscibus, an carnibus annumerandum, dubium est. Jejunii diebus piscium vicem apud Romanos sustinent. Sed quia ossa habent, respirant & ova pariunt, carnes videntur.

Terrestres testudines durissimam, instar eboris & inflexilem (nani aquaticilium molliores sunt & flecti possunt) testam habent. Clypei earum superne schirrosi eleganter flavo & puniceo colore variegati. Caput, pedes, caudam per foramina singula exerunt & iterum reconduunt immobili tum mole. Tam parvae dantur, ut vix pugnum aequent.

In *Virginia* trium aut quatuor pedum longitudine sunt, nonnullae bicipites & admodum mordaces sunt.

In *Insula Mauritii* tam magnae dantur, ut quatuor stantes personas reptando ferant. Clypei decem homines confidentes capiunt. Cammaris ex mari egredientibus insidiantur, eosque devorant. Maritimae terrestres mole superant. *Lerius* unam octoginta viris in cibum suffecisse scribit, testa superiori duorum cum dimidio pede latitudinis. Mari dorso innatant

tant dormientes, ubi harpagonibus trajectæ capiuntur, carne dulci & instar vitulinæ sapida.

Reperiuntur, quæ centum & quinquaginta ova, piæ parvæ magnitudine, molli pellicula, habent. Sæpe in unico nido trecenti pulli jacent. Fæmellæ ova noctu in littore deposita, arenis obruunt, ubi Solis calore excluduntur.

In *Quangtung* apud *Kaocheu* piscis monstruosus est quatuor oculis, sex pedibus præditus. Sinenses margaritas evomere dicunt, sed eas fortasse cum ostreis deglutivit.

Apud *Kuichen* parvum mare *Pebiai*, quod nomen ab albis cancris accepit, qui copiose ibi reperiuntur.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

De Incredilibus & Admirandis Sinae.

Multa incredibilia Europæis Sinae de sua regione narrant, neque quin vera sint, dubitant.

Apud *Hucung Xensi*, mons *Taipe* est, in quo pulsatum tympanum statim fulmina tonitrua & tempestates commovere dicitur: unde capitis pœnam prohibitum tympano ibi strepitum facere.

In eadem Provinciâ in monte *Lo* apud *Chimng*, septemdecim imagines humanæ ab ipsa natura effigiatæ sunt, tanta artis proportionem, ut intuiti stuporem incutiant.

Fluvius *Tan* rubros pisces alit, qui ex levissima aquarum agitatione superficiem petunt, unde spectatores piscium ruborem, præ magna copia visum confundentium, aquæ attribuunt; unde nomen habet: *Tan* enim rubrum significat.

In *Xantung* apud *Niuyang*, fons, potus cujus longævos facit.

In *Suchuen* mons *Chinching*, in quo *Xinsien*, id est immortales homines simul conversari dicuntur.

In *Huquang* & montibus apud urbem *Xincheu*, altissimis feri homines & cujusdam Regis filia & cane progenerati degunt.

In *Nanking* apud *Quangte*, mons *Ling* caput inter nubila condit, in quo spelunca est, cujus aditus statuam lapideam cujusdam sacrificuli in saxum mutati ostentat.

In *Chekiang* apud *Ningpo*, incolæ falsis cibis adeo delectantur, ut de iis per ludibrium vicini dicant, ne post mortem quidem perituros, quod vivi tam largiter saliantur.

Apud *Tinghai* ex mari saxum columnæ forma affurgit, quod dum præternavigant, aliquid in mare de navi jaculantur, certa persuasione, nisi id fecerint, infaustum fore iter.

Apud *Funghoam* parvum, sed profundum mare est, cujus aquæ, si Præfectum nanciscantur probum, vitrea pelluciditate resplendent; at vero si injustus sit, nigrescunt undæ & limosæ fiunt.

Apud *Lieuchen* in *Quantung*, mons *Uhoang*, in quo fructus nuspian alibi conspecti, de quibus quisque quantum vult, comedere potest, sed nullum secum auferre: quod qui faciunt viam, qua descendunt, reperire nequeunt.

Luicheu urbs *Quantung*, nomen à fulmine accepit, quia ibi Templum magnificum spiritui fulminis extructum. Sinæ fingunt spiritum quendam fulmini præesse, fulmen esse partem confracti mallei decidentem. Malleo illo magna tympana pulsari & hinc tonitrua exaudiri, quæ in illo monte toto anno gravissima sunt.

In *Iunnan* apud *Chinkiang*, hodieque magnum saxum conspicitur, quod *Sinulo* Rex regni *Mung*, acinace suo, altitudine trium cubitorum unico ictu dissecuisset dicitur, ad Legatum alterius Regis, *abi* inquit *& tuo Regi nuncia, quales ego acinaces habeam.*

In monte *Funghoang*, Provinciæ *Honan*, apud *Munghoam* Phoenix, postquam aliquandiu suaviter concinuisset, obiisse fertur. Sinæ dicunt circa exitum autumnii quotannis vicinarum Regionum in eo monte congregari, mortem Phœnicis deplorantes. Accolæ tum montem noctu cum lampadibus conscendunt, ac magnam præstantissimarum avium copiam capiunt.

Apud *Vunning* puteus *Quonin* est, quem senex quidam baculo suo terram siticulosam percutiens, produxisse dicitur, imposterum nulli amplius visus. Ita in *Suchuen* apud *Kiating*, rivulus *Chocung*, ex quo fœmina quædam puerum in arundine latentem & plorantem extraxisse, ac pro suo filio domi educasse dicitur. Utraque narratio Historiam *Mosis* adumbrare videtur.

In *Iunnan* mons *Fukin*, apud *Kiocing* jacet, ubi fons scaturit, cujus aquæ ingenium pueris augment & corroborant.

In *Quangsi* apud *Guchen*, Rex *Pego* decem Crocodilos in lacu *Po* aluit, quibus noxios objicit Innocentes illæsi evadebant: soli rei devorabantur.

Apud *Luching* mons *Funien*, id est *vaccæ occultator* jacet, quod in eo vacca quædam furiosa post multos dilaceratos homines, à quodam ignoto abscondita fuerit.

Apud *Fuencheu* mons omnium altissimus *Vanhu* est, qui nomen à decem millibus hominum habet, qui in ejus cacumine diluvii tempore submersionem, cæteris omnibus stagnatis, evaserint.

In *Suchuen* apud *Chingtu*, mons *Tienchi* est, in quo palus, cujus aquæ neque pluviis augmentur, neque siccitate imminuuntur. Talis quoque lacus *Fungboang* apud urbem *Linkiang* est.

Apud oppidum *Cin*, palus *Tienxui* est, id est cœlestis aquæ est, quæ varios morbos sanat.

In *Honan* apud *Queihoei*, mons *Cingnien* speluncam habet, cujus aquæ tam sunt acres, ut omnes capilli ea loti excidant.

Apud *Chaoking*, mons *Tientu* horribilis aspectu est, in quo palus, cui lapillus injectus, sonitum instar tonitruû concitet & statim cœuntibus nubibus pluvia cadit.

Apud *Tingcheu*, mons *Kin*, & in eo tres paludes sunt, quæ ferrum mox in æs transmutant.

In *Xensi* apud *Huquang*, palus *Fan*, ex fluviorum confluxu oritur. Imperator *Hiaovus*, ibidem tres alias paludes effodi jussit, unam aquis fluvii *Guei* eo derivatis, ad quam magnificentum Palatium extruxit; alteram nomine *Quenming*, in qua *Naumachias* exhibebat, ac milites maritimis præliis assuefaciebat; tertiam apud planitiem *Silen*, in qua magnum ex lapide piscem sub undis velut cœcam rupem constituit, ut nautæ dum eum evitare discunt, syrtes ac cautes sub mari latentes eadem industria caverent. Hic piscis pluvia imminente horrendum remugit, quod forte repercussio inter montes aëri adscribendum. Ferunt Sinenses Imperatorem *Hiaovum* aliquando somniasse, piscem illum lapideum hamo captum auxilium suum implorare. Altera die captum hamo piscem quendam in illo lacu, quem Imperatori, memor somnii pridiani, liberum dimiserit; unde in reti Imperatoris duæ margaritæ captæ fuerunt, Sinis *Mingyne*, id est lapides Lunæ claræ, quod cum Luna crescant pariter & imminuantur, quasi liberale donum piscis illius capti & dimissi.

Volunt illas margaritas hodieque in Palatio Imperatoris superesse, sed inæstimabili pretio censeri. Quando Imperatori in manus traduntur, inquit: *Hoc est donum grati piscis, qui per me hamo liberatus fuit.*

In *Xensi* apud *Xancheu*, palus *Hungyen*, id est *Rubrisalis* est, quia ex ejus aqua sed rubeus excoquitur.

In *Honan* apud *Caifung* lacus *Kinning* est, quam familia *Sunga* jussit effodi, ad nautas maritimis præliis exercendos, quod præcipuo Imperatoris *Taicungus* summo studio fecit. Hæc palus amœnissimositu est, circum frequentibus passim Palatiis & Templis. Crebræ etiam columnæ carminibus Poëtarum, quibus laudes ejus celebrant, inscriptæ. In illo tractu alius quoque lacus *Tungmuen*, ob aquæ claritudinem dictus; nam muscus, vel quicquam pellucidis aquis inimicum in eo non crescit.

In *Honan* apud *Queite* palus *Choking*, in cujus aquis lota tela sericea, splendidior longe & mollior fit, unde plurimi textores ad eum cum officinis suis confederunt.

Apud *Iemfu* in *Honan* palus æstate frigidus, hyeme calidus est.

Apud *Nanchang* in *Huquang*, palus *Cinhu*, id est margaritarum est, cujus ripis, inambulantes si fortius figant pedes, exiliunt. Undique rotundæ aquæ ex terra guttæ margaritarum imaginem referentes.

Apud *Hengchen* ejusdem Provinciæ *Huquang* profundissima palus, cujus aquæ instar graminis virides, quam ad vinum ex oryza coquendum Sinae admodum æstimant.

Apud *Tai ping*, *Nankingæ* palus *Tanyang*, trecentorum stadiorum ambitu.

Sed omnes lacus magnificentia & situ superat *Si* in *Chekiang* apud *Hangchen*. Inter hanc urbem & lacum via lapidibus strata septem stadiorum. Lacus ambitu quadraginta stadia complectitur, undique amœnis montibus cinctus, ex quibus rivuli jucundissimo murmure labuntur. Circum Palatia, Templâ, Cœnobia, Sylvæ, Sepulchra. Secus ripas viæ latæ quadrato saxo constratæ & in ipso lacu viæ hinc inde apertæ, quibus pontes instrati. Arbores frugiferæ & steriles ad ornatum & umbrosas deambulationes, ordine dispositæ viis passim cum clathris & podiis cinctis haud exiguo ornamento. Omnia denique hujus lacus tam magnifica, artificiosa & decora sunt, ut naturam ne prius mireris, an artem, dubites. Aquæ ejus adeo pellucidæ, ut crystallo ambiguum palmam faciant & minimus in fundo lapillus appareat. Ad ripas ubi minus profundus, flores *Lien*, de quibus supra, copiose crescunt. Accolæ elegantissimis in eo navibus voluptatibus pulcherrimi loci & genio suo deliciose indulgent.

Apud *Unping* in *Fokien*, palus *Loxui*, id est aquæ viridis; nam aqua ejus adeo viriditate satura est, ut cuncta, quæ ei intinguntur, viridi colore inficiat.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

De Regibus, & Imperatricibus familiis
Sinensium, quæ ante & post Christum natum
floruerunt.

Priusquam nuperrimi Tartarorum cum Sinis belli Historias prosequar, universam Regum pariter ac familiarum imperantium chronologiam ordine recensere animus, ut mentem Europæus lector in prima tam vasti longeque diffiti Regni origine, ejusque incremento quandoque pascat, quapropter operæ pretium, illa ex Sinensium Annalibus juxta *Martini* traditionem recensere: cum autem hi, à doctissimis Philosophis publica auctoritate conscripti, nulla contradicentium varietate distrahantur, tam certa annorum serire cohæreant, consensum potius illarum antiquissimarum narrationum, quam dissensum, ipsis circumstantias rebus ostendentibus, arguunt; attamen fidem non à lectore extorquentes, veritatem in medium relinquemus.

Primo hominem, ut supra dictum, *Puoncium* agnoscunt, ipso mortuo Sinas rexit *Tienhoangus*, & post illum successores tredecim unius omnes familiæ. De hujus Ducis ævo ita Sinensis Historicus loquitur. *Tunc temporis cælestis spiritus ubique discurrens, paulatim urbanos mores induxit, & absque magno labore mortales, alioqui disciplinæ capaces, ad humanitatem informavit, præcipue magno illo dracone (fortasse ad Leviathan parientis Jobi alludit) occiso, qui mundum omnem turbavit cælum terræ miscendo. Eo enim perempto, suum res quæque gradum ac dignitatem obtinuit.*

*Puoncius
Præse-
ctus pri-
mus.*

Addunt hominibus deinceps præfuisse *Tihoangum* quendam, quem cæli siderumque cursus perite observantem, diem noctemque suis nominibus insigniisse, mensem quoque triginta dierum spatio terminasse. Hunc undecim alios fuisse insecutos tradunt; de quibus nihil memoria dignum, ne nomen quidem invenitur.

*Tihoangus
secundus.*

Huic *Gimhoangus* cum novem aliis è familia sua successit; qui terras ita divisit, ut novem partes constituerent. Earum una ad habitandum mortalibus contributa, reliqua octo agriculturæ atque annonæ destinavit. Ita vagos homines ac dispersos in unam sedem coëgit, quod Græci Photoneo apud Argivos tribuunt. Hoc gubernante aureum seculum fluxisse affirmant. Terra namque modico labore culta, sponte propemodum fruges tulit; & quilibet rerum ordo, ut cum Sinica historia loquar, suam dignitatem obtinebat. Rex plus quam paterna charitate populos com-

*Aureum
seculum.*

plectebatur; qui eum vicissim, ut patrem, obsequentissimi filii colebant. Ille Regis nomen, hi subjectorum civium munus pulchre explebant. Omnia tunc erant communia, liberi omnes, maximoque inter se omnes amore connexi. Ab hac vero agrorum divisione Geometriam initium reperisse credibile est.

Yeus tertius.

Sequitur *Yeus*, qui mortales in montium antris & speluncis in hoc usque tempus habitantes, mapalia & casas è ligno ædificare docuit, ut à ferarum injurias defenderent. Fuit autem iis temporibus magna humanorum commodorum inscitia. Neque enim aut agri colendi præcepta idonea, aut ignis è silice ad parandos cibos, fovendaque corpora eliciendi usum callebant. Herbis & fructibus sponte nascentibus, crudisque ferarum carnibus vescerantur, epoto etiam earundem sanguine, cum urgebat sitis. Animalium pellibus nullo artificio paratis, ad tegenda corpora ita utebantur, ut tamen maximam partem nudi incederent.

Sujus quartus.

Hoc vita functo *Sujus* regnare cœpit. Is mirifice in Astronomia excelluit. Ex astrorum, ut & orbis nostri contemplatione primus è Sinica Philosophia quinque elementa esse docuit, metallum, lignum, aquam, terram, & ignem; quorum postremum esse in aëre deprehendit. Ligno quoque lignum atterendo primus ignem elicuit, ut nos è silice solemus; ac velut alter Prometheus flammæ radices & originem aperuit. Eam ignis extundendi artem etiamnum Sinæ in usu habent, & pro varia tempestate anni ligna varia deligunt, id temporis ad præbendum ignem aptiora. Et si neque alterum compendium ignorent, chalybe ignem è silice petendi. Idem *Sujus* characterum & literarum loco, funium nodos ad memoriam levandam primus invenit, & in scholis modum iis rite utendi docuit. Nulla tunc pecunia, nec auri fames fuit. Nundinas tamen instituit, ut rerum permutationibus idoneas. Ad quæ talia feliciter constituenda quatuor præstantium virorum, quos ditionibus præfecerat, opera & consilio adjutus fuit.

Fobius quintus.

Hic ergo primus est, quem Sinæ Imperatorem, seu cæli filium vocant. Hunc *Fobium* è matre absque patre natum memorant. Illam enim forte ad ripam lacus, à quo *Lanthien*, urbs in provincia *Xensi*, alluitur, deambulantiem ingens hominis vestigium in arena impressum calcasse, inde ab iride circumdatam concepisse, in eademque provincia *Fobium* enixam esse. Is anno ante vulgarem Christi epocham, quod supra indicatum, bis millesimo, nongentesimo, quinquagesimo secundo imperium auspiciatus in eadem provincia, quam natalem habuit, regiam constituit.

Hic Imperator magnis virtutibus eluxit; & astrologiæ cum primis peritus, cœlestium juxta humanarumque rerum curam exacte habuit. Nam in cælo quidem siderum motus intuitus, magnos eorum orbis aliasque è Matheleos norma figuras primus in tabulis descripsit. In regno leges & statuta excogitavit, quibus, ut & mœnibus, primus mortales munivit,
nomi-

nominaque familiis facilius distinguendis imposuit.

Ad hujus Regis tempora nullum vestimenti inter marem & foemidam discrimen. Copulae conjugalis ignari veneri promiscue vacabant. Hæc vitia arcebat *Fobius*, jus matrimoniale introducendo, maremque à foeminâ habitu discernendo. Legem, ne quis virginem cognominem duceret, quæ etiamnum viget, stabilivit. Ad demulcendos subditorum animos instrumentum meditabatur musicum, quod triginta sex fidibus constabat: tantum hoc tempore valebat musica, ac si *Sinae* sine ejusdem harmonia intra tranquillitatis & concordiaæ fines coërceri non potuissent.

Fobius, postquam centum & quindecim annis imperasset, suum obiit diem; cui *Ximungus*, virtute & pietate eximius succedit; qui Regni clarum centum & quadraginta annos moderabatur. Cum indies Sinarum numerus augebatur, qui carnibus, & herbis duntaxat vivebant, animalium plerisque consumptis, alimentum defecit. Imperator huic malo provisorius naturæ, quæ pro tanta hominum multitudine non sufficiebat, artis junxit auxilium; aratrum & reliqua ad agriculturam instrumenta primus adinvenit. Quo invento plebs gratulabanda, cæpit agros in sulcos incidere, quibus tritici, milii, oryzae, frumenti turcici semina mandabant. Unde *Ximungus*, id est agricola, dictus. Herbarum vires diligenter explorabat, non in alieno, sed suo corio experimenta faciens.

Postea vero, quum centum & quadraginta regnavit annis, ab alio *Regulo*, qui ei deinde in Imperio successit, bello petitus & victus occubuit. Ista clades in monte *Fano* accidit eo loco, ubi nunc *Yeking*, provinciæ, cui nomen *Peking*, civitas est sita; penes quam gentem ad hæc usque tempora primi hujus, ut putatur, in orbe belli memoria servatur.

Hoangtius igitur perduellione, vi & armis Imperium occupavit; de cetero virtute nulli secundus, eleganti etiam forma & statura ultra modum procera. Sinarum Republica statutis ac legibus aucta, mensuras itidem & rerum pondera ad libram examinanda instituit. Primus omnium exercitum aluit; cujus armis & metu jussa facere detrectantes in officio continuit. Neque aliud ei criminofum fuit, quam quod perduellis pessimo exemplo iisdem copiis esset ad legitimi Imperatoris injuriam abusus. Veruntamen Regnum per scelus obtentum probe administravit, civium amans & patriæ; quam ut comitantium bono apertam accessamque faceret, montium juga & latera excidit, publicasque vias aperuit, limitibus etiam Imperii propagatis.

Is igitur primus diadema & alia ornamenta, quæ Imperatorem decerent, adscivit, veste cærulea usus & lutea, ut cæli ac terræ colores geminos velut gentilitios in cultu imitaretur. E florum interitu artem usumque tingendi variis coloribus invenit, quos opulentis egentibusque voluit esse diversos. Figlinam & fabrilem artem exdendi dolandique ligna

per suos Praefectos docuit; arboresque in naviculæ formam excavatas ad flumina majora trajicienda, undis credidit, minoribus fluviis ponte junctis. Ad commercia deinde provehenda nummos cudit ex ære; ad arcendam vero vim hostium, arma & bellicas artes non modo præceptis tradidit, sed in usum etiam perduxit. Ita pace belloque providens Imperator in utraque Reipublicæ fortuna civium commodis ac salutis consuluit. Miraculi speciem habet, quod sequitur. In ejus palatii atrio herba crevisse fertur, cujus ea vis & ingenium, ut, si quis improbus regiam ingrederetur, confestim in venientem, prona instar heliotropii, se obverteret. Quod germen si passim in hortis aut atriis Magnatum cresceret, quanto plures aulis abstinerent, qui nunc latentium scelerum securi, hujusmodi proditores non timent?

Ceterum *Hoangtius* mares genuit viginti quinque, de quibus quatuordecim contracto matrimonio plures illi nepotes procrearunt, quos vivus aspexit. Sinæ asserunt nunquam eum fuisse mortuum, sed in eorum cætum assumptum, quos *Xinsien* appellant. Hos in jugis montium summis voluptatibus vacare fingunt immortalitate donatos.

Xaobanus
octavus.

Xaobanus omni virtutum genere & præclara indole insignis, ab *Hoangtio* patre Imperium per manus accepit. Primus ex Imperatoribus, Praefectorum gradus & dignitates per varia volucrum genera & colores distinxit. Quippe semper ita habitum est apud hanc gentem, muneris, quod obit, gradum in veste ostendere. Hinc ante & retro volucrum aut aliud sibi proprium insigne auro byssoque acu phrygia pictum thoraci assuunt, cujus aspectu obvius quisque moneatur, quem è novem honorum gradibus magistratum obtinent. Neque una omnibus suorum symbolorum materies fuit. Ii enim, queis præfecturæ civiles obtigerant, quos nuncupant Philosophos, pro insignibus semper aves habuere; militares vero præfecti ac tribuni volucrum loco, Dracones, Leones, Tigrides & alias ejusmodi ferociam militarem innuentes belluas sibi affinxisse, pulchrius putabant. Omnes tamen eodem spectant, ut ex hoc habitu non gradus modo, sed etiam conditio ac dignitatis genus in quoque noscatur. Aves autem *Haobanus* ceteris animantibus idcirco prætulit, quod sub initium Imperii Solis avis apparuit, cujus adventu felicitatem Regno portendi vulgo existimant. Quod si hæc avis diu non sit visa, Imperatoris familiaris interitum & futuros bellorum motus ominantur. Quænam vero sit hæc avis, non liquet. Forma, qua eam pingunt, aquilam crederes, nisi plumarum mira & discolor varietas obstaret. Phœnicem ut esse suspicer, ejus raritas persuadet, Sinæ *Fughoang* vocant.

Kieulius
plebem
ad idolo-
latriam
hortatur.

Postquam imperium multis annis sanctissime habuit, cum jam ob decrepitam ætatem Regni rebus minus providere posset; *Kieulius* impostor magicis artibus & lemurum spectrorumque terrore à veritatis tramite ad infanda sacrificia incautam plebem adduxit, omnium fere animis scæda super-

superstitione imbutis. Hinc iratum cœlum magnis in eam gentem calamitatibus detonuit, regnumque omne concussit.

Hoangtū fuit ex fratre nepos, & ob insignem cœlestium rerum scientiam & Imperii fastigium ascendit. Omnium primo, labefactatam priorum annorum fato religionem restituit, instaurata majorum pietate, ut unum omnes supremum cœli Imperatorem stans sacrorum ritibus colerent. Additum, ne cui alteri, quam Imperatori, sacris fas esset operari. Tanti faciebant sua sacrificia, ut sacerdotalem dignitatem, quæ ipsis summa habebatur, non nisi cum sceptro vellent esse conjunctam.

Xaohavi nepos hic fuit, *Cous*, apud summum significat, ob summam virtutem dictus. Omnes enim optimi Imperatoris partes explevisse scribitur. Initio regni urbem regiam in *Honan* amœnissimam Provinciam, ubi nunc *Yensu* civitas est, loci commoditatem secutus, transtulit. Quatuor uxorum conjugio novo exemplo illigatus, totidem ex iis filios suscepit. Harum una concepto voto à supremo cœli Imperatore *Cieum* filium impetravit. Altera *Kium* enixa est, quem, itidem precibus à *Xangii*, quem pro Deo coli supra indicavimus, matri antehac sterili concessum ajunt. Tertia decimo quarto post conceptum mense, viso prius in somnis rubro dracone, quod magnæ felicitatis argumentum Sinis est, *Yaum* peperit. Quarta *Cheum* filium habuit. Hunc annis precedentibus præ reliquis pater ad Imperium assumpsit; optimæ indolis indicia in id usque tempus præ se ferentem. At in eo fortunæ gradu non diu stetit. Nam ubi solus ab obitu parentis regnum obtinuit, cito modestiam dedidicit. Inde in licentiam vivendi nimiam prolapsus, vivus adhuc, quod nemini priorum obtigerat, Imperio exuitur. Ebrietati enim ac mulierum illecebris ita se totum permisit, ut nullam Imperii curam haberet. Cumque à Regulis suæ ditionis non raro sed nequicquam officii admoneretur; gens probis in hunc diem Regibus assueta, eique, cui ratio non imperaret, parere indignum rata, nono Imperii anno, è fastigio in exilium detrudit, fratre illius *Yao* in ejus locum subrogato.

Hunc omnes libri Sinici passim sanctissimum piissimumque prædicant. Et sane si res ab eo gestas recte expendas, omnes non modo Sineses, sed orbis fere totius optimos quosque reges virtute pariter & gloria vel vicit, vel æquavit. Ejus laudes liber *Xu* dictus, & imperante *Yao* editus celebrat hoc brevi quidem, sed insigni elogio. *Yai merita implevere totum orbem. Magna erat in eo diligentia; omnes debito honore prosequeretur. Intelligens, compositus & perspicax; omnia virtute atque indole quadam sibi congenita exsequeretur.*

Idem siderum contemplatione se cum primis oblectans, anni dimensionem nonnullis erroribus obnoxiam restituit; mensē quoque intercalarem & abundantes ad debitum ordinem redegit. Ad quod efficiendum

dum duorum virorum opera usus est in ea facultate præstantium; quorum unus *Hius*, alter *Hous* nominabatur. Eos ad assiduam magni cœli venerationem cohortatus, jussit varia ad mathesin opportuna instrumenta conficere; Lunæ quoque stellarumque motus deligenter observare; agriculturæ rite exercenda præcepta inde ad vulgi usum eruere; ac demum summa accuratione hiemale solstitium notare. Intererat enim illam Solis conversionem à rege non ignorari, quod eo die cuncta officia ministris distribuere consuevisset. Interea conjugis partes erant, bombycum educationem, byssi ac serici conficiendi rationem reliquas mulieres docere.

Ceterum *Yaum* supercilia vario tincta colore atque in Iridis modum micantia habuisse, invenio. Pacis quidem toto imperio stabiliendæ perpetuum ei, primumque studium fuit. Nec à studio dissentiebat publica tranquillitas, æquitate illius ac pietate maximè constituta. Hinc cum mortale genus illis præsertim locis, mirum, quantum augetur; vicinæ gentes famâ tantæ virtutis excitæ, atque sub tam laudato Principe victuræ, ad ejus ditionem velut paternum sinum confluerant eâ frequentia, ut jam vix regnum Sinense iis capiendis sufficeret.

Sex tribunalia inventio, & officia.

Post hæc ad meliorem formam, imo novam *Yaus* revocavit Rempubli-
 cã Sinicã, sex tribunalibus cum suprema potestate institutis. Re-
 bus ita constitutis, quemadmodum *Yaus* Imperium summa æquitate tenuit, sic pari modestia eaque gemina, vivus alteri sponte cessit, nescio il-
 lone fortiter contempto, an juste & legitime administrato magis laudandus. In ipsa quoque abdicatione publicam utilitatem potius quam suorum amorem in consilio habuit. Quippe filiis suis, etsi nec degeneres, nec vulgo ingrati essent, ultro præteritis, imperium homini detulit, in quo nihil regium præter virtutem suspiceres. Forte cum Magnatum uno collocutus, sollicitum se aiebat, quem in tanta negotiorum mole fortunæque varietate summæ rerum atque gubernaculo præficeret. Cui alter *Fangius* nomine, *In regia, inquit, & stirpe tuâ est, quem Sinis imponas. Filius tuus natus major Chus bonæ indolis, prudentia non modica, ingenio perspicaci, te sive patrem, sive Imperatorem non dedecet. In eo gens universa præter virtutes tuas in filio tralucentes etiam sanguinem tuum amabit. Neque si me audis, alteri imperium trades. At Yaus loquentem interpellans, an ignoras, subjecit, æque mihi malorum laudes atque bonorum calumnias displicere? Natus meus loquax & contentiosus est; neque facta dictis illius respondent; foris doctus bonum se simulare, intus à ratione aberrat. Ita purpuratum sigillata sibi adulandi vanitate à se dimisit, abdicationis consilio in alium diem dilato. Nec multo post, cum jam annis septuaginta imperasset, accessitum ad se *Singoum*, fidissimum & maximæ authoritatis præfectum alloquens: *in te inquit, transferre sceptrum cogito, cui ferendo te unum parem prudentia & probitate video. Tum Singous fastigium illud serio deprecatus, negat se iis virtutibus**

bus adornatum, quæ majestatem decent; neque honorem istum se promeruisse, pudori suo gravem; neque humeros afferre tantæ moli pares. *Yaus* hominis in respuendo Imperio constantiam admiratus, quod alii ultro ac per vim invadunt; rogat, si gravetur regnum adire, quem igitur alium honore illo dignum judicet? Hic *Sungous* in omnium Magistratum Præfectorumque corona ita Imperatorem alloquitur. *Quando ita me de idoneo regni successore compellas, qualem me fore nec quidquam tibi persuaseras; non equidem dissimulabo, quod è re tua regni que futurum existimo. Est in tua ditione agricola, conjugii adhuc expers, homo omnium sermone probus, quem ob pietatem ac morum gratiam omnis agrestium vicinia veneratur & amat, agris etiam suis ac domibus ad ipsius commoda usumque sponte oblati. Ab ejusdem nutu & ore ob conceptam de illius integritate opinionem ita pendent, ut ejus in eventis omnibus consilium sequantur. Huic nomen Xunus est. Pater illi Cuseus, homo stolidus; mater ultra innatam fœminis garrulitatem singulari vitio loquax; fratres superbi ac pervicaces. Hos tamen obsequio & submissione inter tam diversa studia ita continuit, ut non modo se cum ipsis, verum etiam cum virtute tandem redirent in gratiam. Neque contentus alios facere meliores, se ipsum quoque in dies magis castigans ad virtutis culmen enititur, juratus prave societatis osor. Hæc *Sungoi* oratio fuit. Addunt Sinæ hunc ipsum Xunum toto tempore, quo ruri stivam ac deinceps in Regia Imperium rexit, nunquam defuisse, singulorum virtutes, etiam suas facere. Nec diutius factum, & duas filias jam nubiles, quas deinde matrimonio sibi junxit, ac novem filios ad Xunum in ejus obsequio & potestate futuros mittit; ipsi Provinciæ præfecturam tantisper commisit, ut ejus in minori potentia virtutem exploret. Ubi ea se animi moderatione præbuit, ut omnibus admirationi esset, præcipue *Yao*. Qui tam bono successore lætus, elapso triennio eum Imperii consortem fecit, ipsi omni gubernatione commissa. Quo munere ille vivente *Yao* ipsos viginti & octo annos magno Reipublicæ bono perfunctus est. Atque ita, etiam regnum duos capere potest, si virtus utrique sit comes.*

Hoc anno cum jam ad ultimam senectutem *Yaus* pervenisset, moriens ita Xunum ad Imperium legitime tenendum hortatur. *Ades, Xune; satis superque tuam fidem expertus sum. Dictis tuis ex æquo facta respondent. Age igitur, sceptrum capeffe, virtuti ac meritis tuis debitum. Cura, ut civibus tibi subjæctis patrem te exhibeas; & memineris non tibi à populo, sed à te populo serviendum. Rex enim idcirco super omnes eminent, at unus prospiciat omnibus. His dictis moritur *Yaus*; quem Xunus haud aliter, atque filius optimum parentem, luxit. Et ut dolori suo litare posset liberius, rebus Imperii subinde Præfectorum curæ demandatis, ipse toto triennio ab *Yai* sepulchro nonnunquam discessit.*

Fuit Xunus eximie prudens, moribus perquam compositis, & omnibus charus; quod sua vicissim, eaque summa in cives charitate promeruit.

Enitebat in eo non umbratilis virtus, sed solida & in utraque fortuna constans. Ferunt eum in quovis oculo geminam pupillam habuisse; quod inde in Physiognomia Sinica, cui gens hæc impense dedita, bene magna de ea habet volumina, variis vultuum linearumque figuris referta, inusitatae felicitatis argumentum haberi coepit. Neque hoc mirandum. Vidi ipse puerulum in oculo dextro duas pupillas habentem. Quæ res parentes ejus singulari gaudio affecit, reputantes eum congenitam futuræ prosperitatis tesseram in oculis ferre. Nec vani auguris fuere. Filius namque cum familia universa Christianis sacris imbutus, non alio nomine, quam isto potuit esse felicior.

Sextribunalia reformatata.

Porro *Ximus* Rempublicam novis variisque ordinibus civium ac munerum distinctam, ritibus insuper ac legibus multum adauxit. Sex quoque tribunalia sub *Yuo* instituta in meliorem formam redegit, adlectis multis, qui magistratui jus dicenti partim assiderent, partim Præfectorum vices communicata potestate subirent. Ditionem deinde universam in provincias duodecim partitus, omnes ipse quotannis coram obibat. Tum annos quatuor in excipiendis Regulis beneficiariis, explorandaque illorum fide consumpsit; quos pœnis aut præmiis, ut erant cujusque merita, affecit. Viros doctos & sapientes præ ceteris fovit. Præfectis per omnes provincias imperavit, ne agriculturam impedirent unquam, alio laborum genere vexando agricolas; largam ubique annonam procurare, hospites peregre procul adventantes benigne excipere, munia probis tantum & idoneis mandare, virtutem præmiis excitare, bonis fidem habere, malos dimittere. Quinque suppliciorum genera constituit, quibus criminum reos vel naso, vel talo pedis, vel manu, vel capite, vel denique acerbiori quopiam mortis genere plecterent. Sin ambigerent iudices de supplicio in consilium adhibere jubebantur clementiam, & mitius irasci. Exilii tres gradus pro sceleris magnitudine statuit. Gravissimum fuit, toto Sinarum regno extorrem ad Barbaros amandari. Proximum, à patria ultra mille Sinica stadia exesse. Tertium ac mitissimum erat, regni duntaxat finibus proscribi, nulla meta longinquitatis præfixa. Sed inter omnia *Ximi* imperia illud mihi palmam teneat, quo vetuit, nequis idcirco pareret, quod Imperator, sed quod æqua juberet. Hinc forte Præfectos suos allocutus, *Tum demum*, inquit, *morem mihi gerite, cum quod bonum & æquum erit, impera vero.*

Supplicia quinque & exilium triplex.

Ximi dictum mirabile.

Inter hæc Tartari, de quibus prima hæc apud Sinas est mentio, in Sinicam ditionem infusi, prædas agebant. Nec deinceps unquam desistere Sinarum terras infestare, uti suis locis docebimus. At *Ximus*, cui suorum salus cordi esset, in tempore ivit obviam per Præfectos suos grassanti maleficio, patriæque tranquillitatem in præsens restituit.

Sub eadem tempora sollicitus, quem aggerem objiceret aquis planiora Sinarum inundantibus; *Yuo Quenii*, ob hoc ipsum negotium male curatum

tum occisi, filio munus hoc mandat. Is patris exemplo sapiens, tredecim annorum spatio tanta diligentia curavit negotium, uti tandem maximo incolarum bono ingens opus ad finem adduceret. Ajunt eum hoc annorum decursu sæpe suas ædes prætergressum, nunquam illic divertisse, nequid temporis sibi deperiret, exsequi regia jussa festinanti. Opus omnino stupendum, & cui, nescio, an in toto terrarum orbe par esse credam. Exstant etiamnum illius apud Sinas vestigia. Ingentia enim & navium capacia flumina per alveos pares derivata; montes integri perfossi; alibi lacus & paludes exsiccatae; alibi egestis aggeribus aquæ in lacum coactæ; fluvii majores in duos tresve amnes divisi, aut in mare deducti; unde ingens terrarum planities longe lateque diffusa emicuit.

Hoc labore, uti & eximiis virtutibus, quibus *Yuus* excellebat, adeo sibi *Xunum* demeruit, ut suismet filiis posthabitis illum in Imperii societatem adsciverit. Hoc, quod rarum est, annos septendecim concordie potestate tenuere. Nimirum facile duos capit regnum, quod capere virtutem potest.

Mortuo *Xuno* ejus filius *Yuum* sibi prælatum indigne ferens, cum natura Imperium sibi deberi crederet, armis illud ivit assertum. Sed nec consilium, nec tentata vis quicquam profuere. *Yuus* quidem, etsi divisa paullo ante potentia fessus, profugerat è Regia. Sed fugientis modestiam scepra sequebantur, desertoque ab omnibus *Xuni* filio retractus est ad culmen, omnino dignus, qui Imperaret, quippe qui nulli tunc vel rebus gestis, vel ingenii magnitudine secundus habebatur. Hinc familia *Hiaa* apud Sinas prima hereditaria dignitate Imperium in posteris propagavit. Atqui non patris ambitio filium, sed suamet cum virtus rebus præposuit. Ab hac jam tum ubique charus, ab omnibus expetebatur. *Yuus* quidem successorem sibi elegerat *Yeum* quendam, jam ante in Imperii societatem adscitum, at ubi diadema morte illius vacuum fuit, omnium ordinum consensu, *Yeo* spreto, ad *Yui* filium delatum est, utriusque merita spectantium. Ita eligendi mos, sive jus in hereditariam successionem transit. Hæc familia *Hiaa* duravit annis quadringentis quadraginta & uno, septemdecim Imperatorum successione continua rerum apud Sinas potita.

Eodem, quo *Vieus* ejectus est, anno ante Christum natum millesimo septingentesimo sexagesimo sexto, apud Sinas *Tangus* regnare cepit, qui primus familiam *Xangam* in Imperatoris nomen intulit, à sua olim Dynastia, cum *Regulus* esset, attributum: more Majorum, quoties Regnum in novam transfertur stirpem id observantium. Annis sexcentis & quadraginta tribus auctorem non intermissa serie sunt è sua stirpe secuti septem omnino & viginti, vitiis ac virtutibus promiscue insignes.

Hac deleta familiâ sequitur *Faus* anno ante Virginis partum millesimo gentesimo vigesimo secundo, qui Imperii principio nomen mutavit, *Uvus*,

Aquarum
operosæ
dedu-
ctiones.

Hiaa pri-
ma fami-
lia impe-
ratrix.

Xanga se-
cunda.

Uvus
id
tertius.

id est bellicosus, dictus. Hinc morem illum manasse crediderim, ut Imperatorum nomina apud hanc gentem sub Præfecturæ auspiciis mutentur, quemadmodum aliud nomen assiscit, qui Romanus Pontifex eligitur. Hæc familia à dynastia sua *Cheva* appellata Imperatores continua successione trecentos & septuaginta unum; una stirpe, quod de alia vix in omni legas Historia, in annos omnino octingentos & septuaginta quinque propagatâ.

Cina
quarta.

Post extinctionem familiæ *Cheva*, caput extulit *Cina* anno ante Servatorem natum ducentesimo quadragésimo sexto, cujus auctor *Chingus*, sive *Xius*, floruit tantum annis quadraginta. Quam subsecuta est anno ducentesimo sexto imperatrix familia *Hana*, quam *Lieupangus* ad Cæsareæ dignitatis splendorem erexit, cujus posterii Throno ad annum post Christi nativitatem ducentésimum sexagesimum quartum insiderunt.

Hana
quinta.

Cyna
sexta.

Hac quinta Imperantium familia subacta sexta, *Cyna* dicta, originem sumpsit, quæ ad annum Christi quadragésimum & decimum nomen imperavit. In hac familia quatuor Reges eodem tempore numerabantur, *Utai* dicti. Qui semetipsos post acere annorum quadringentorum bellum folio turbarunt. His subsequitur familia *Tanga*, quæ Universo Sinarum Imperio potita in posteris ad annum sexcentésimum & decimum octavum imperavit.

Tanga
septima.

Sunga
octava.

Anno post Virginis partum nongentesimo vigésimo tertio familia *Sunga* clarescere cæpit, quæ Imperii clavum ad annum millesimum ducentésimum septuagesimum octavum. Hoc anno Tartari, postquam septuaginta trium annorum serie continuis bellis Regnum infestassent, familiam *Sungam* penitus delevit, aliamque, quam *Yvenam* vocant, substituerunt; quæ ad annum millesimum trecentésimum sexagesimum octavum. Quo anno Tartari jure talionis à sacrificulo *Hu Sinâ* pulsi sunt; qui Imperii clavo potitus *Hunguvus*, id est bellicosus miles dici voluit, qui familiæ *Taimingæ* auctor in posteris ad annum millesimum sexcentésimum quadragésimum quartum regnavit, donec Tartari pulsi iterum Sinis auspiciis *Xunchii*, qui familiæ Tartariæ *Taicingæ* auctor, Imperii habenas receperunt. Quantam fortunæ & belli vicissitudinem Sina fuerit experta, ex infra dicendis patebit.

Yeena
nona.

Tartari.

Ac quoniam antiquissimi Sinarum hostes Tartari fuerunt, decorum nunc Origine & primis bellis quædam altius repetenda sunt. Primam *Tartarorum* velut Sinæ hostium & illius Imperii invasorum mentionem Annales sub Imperatore *Xano* faciunt. Quos Græci & Latini *Scythas*, Persæ & Sinæ *Tartaros* vocarunt, quanquam ob defectum literæ R, Sinenes *Tata* pronuncient. Gens illa jam antiquissimo ævo, tempore *Cyaxaris* Medi, *Nebucadnezaris* Babylonii excursionibus in Occidentem & Meridiem usque terminos Ægypti dedita fuit; unde non probabile modo, verum omnino certum est in *Orientem* quoque & illam, quæ Sina hodie

hodie, vocatur, plagam, eos jam ante *Alexandri Magni & XII*, tempora impetum fecisse.

Ipsi *Tartari* in *Annalibus Amir Chonde*, quarto volumine originem suam à *TURK* filio natu maximo *Japhet* deducunt. *Turk* igitur idem est, qui *Magog* *Scytharum* omnium Pater. Ab hoc *Turk* septem gentium originem deducunt scriptores *Rerum Persicarum*, *Chazarorum* ad *volgam*, *Rufforum*, *Gazorum* sive *Alanorum* (à quibus *Suedi*, *Dani*, *Norwegi*, *Illandi*, *Gronlandi* profecti) *Tzynorum*, qui sunt ipsi *Sinæ* (quippe *Tzyn* filius *Turk* picturam, textoriam, serici conficiendi artem invenisse dicitur, quæ omnia *Seribus* sive *Sinis* adscribuntur) *Saclabitarum* sive *Siberorum* & in *Zona frigida* habitantium *Asiæ* populorum, *Kemaritarum* à quibus *Bulgari* & *Purtasitæ*, sive ut *Vincentius* appellat *Perositæ* vel *Hunni*, *Iueuri* & *Hungari* profecti.

Quintus *Turkarum* Rex *Alentza*, qui primus *Chakani*, id est *Magni Regis* vel *Imperatoris* nomen obtinuit, (*Cha* enim *Turcis* & *Tartaris* *magnum* denotat) filios duos sive gemellos habuit *Tartar* & *Mogol*, quos inter Imperium ita divisit, ut *Orientalis* & *Borealis* pars *Tataro*, australis & occidua *Mogolo* cederet. Atque ita *Tatarorum* & *Mogolum* gens nomenque a *Turcis* fluxit. Tertius *Mogolum* Rex *Ogur*, vel potius *Ogur Chan*, sub quo in *Persarum* historiis mentio fit *Sinarum*, quos sibi subjecisse *Ogur* perhibetur. *Mogoli* igitur sunt illi *Tartari*, quos *Occidentales* vel *Tanyn* *Sinæ* vocant, *M. Paulus Venetus* *Tangut*: *Tartari* autem sive *Tata* sunt *Orientalis* supra murum *Sinensem* ad mare *Coreanum* & *Japonicum* protensi, quos hodie *Niuche*, *Niulhan* & *Yupetacas* vocant. *Annales Sinensium* sub *Xio* ingentis muri contra *Tartaros* structore, præcipue *Occidentalium* *Tanyn* vel *Tangu* meminerunt. Cujus successor *Hiaovius* *Tartariam* ipsam Rege ejus *Hientu*, *Clinius* nomen primum in *Sinicis* *Annalibus* occurrit, superato, debellavit. Tum temporis *Sinæ* coloniis extra murum in *Tartariam* ductis, *Kara Kathajam*, id est *nigram Catayam*, ad distinctionem *Sinæ*, quæ *flava Cataya*, condiderunt. Hujus *Hientu* *Tartarici* Regis filius fuit *Kin*, conditor ejus familiae, ex qua post multa secula *Zingis Chan* Originem duxit, ut *Martinius* conjicit. Sub Imperatore *Sinico* *Iveno*, qui quadraginta ante *Christum* annis regnavit, alterius Regis *Tartarici* *Tangu*, mentio fit *Huhansieni*. Inde altum de *Tartaris* silentium, in locum eorum *Turcis*, *Hunnis* & *Cara* (*Chatæis* succedentibus, donec tandem familia *Zingis Chanica* Imperium & nomen *Mogolicum* ac *Tartaricum* instauravit, de cujus nunc contra *Sinicos* Imperatores bellis dicendum est.

Imperante familia *Sunga*, circa annum millesimum ducentessimum secundum *Tamachin*, dictus *ZINGIS CHAN*, *Tube Tangri*, id est *Regum* Rex, victo *Ungchan* *Nestorianorum* sive *Chatarum* Rege, qui & *Iohannes*, *Europæis* vulgo *Presbyter Johannes*, quod una cum tribu *Kerrit* Re-

Prima
Tartato-
rum in
Sinam
expedi-
tio.
ligio-

ligionem Christianam secundum traditiones Nestorianorum profiteretur. Amir Chonum Volumine quarto *Zingis* Chano coxtaneum fuisse Kara Kathæorum, Regem dictum *Courchan*, id est *Regum* Regem vel *Chanorum* Chanum. Ethic idem cum illo, quem *Georgius* Abel Pharajus *Ungchan*, Paulus Venetus *Uncam* vocat, unde apud Amir Chondum vitiose scriptum *Courchan* ac *Re* in *Nim* mutato *Counchan* legendum crediderim. Nam idem plane Regnum *Counchan* ac *Ungchan* adscribitur, nimirum *Kara* Chataja, *Cashgar*, *Chuten* & *Turcarum* ac *Tartarorum* trans *Jaxarten* & *Oxum* tribus; cumque uterque *Zingis*, *Chano*, coxtaneus fuerit & in *Chataja* regnaverit, nullus autem alius *Rex*, quem *Zingis* in illa *Scythica* plaga domuerit, quam *Uncam* memoretur, hinc manifestum evadit, eundem fuisse Emir chondi *Cow*, vel potius *Counchanum* & aliorum *Ung*, *Un*-*Unadchanum*.

Cum igitur *Tamachin* Imperium Tartaricum per *Scythiam* fundasset Anno *Hityræ* sexcentesimo secundo, Christi millesimo ducentesimo quinto, titulum *Zingischan* Regum Regis, quod idem ac *Cow* vel *Counchan* suscepit, ac sequenti Anno millesimo ducentesimo sexto. Bellum familiae *Sungæ* in *Sina* latissime imperanti, intulit, ac tum ipse tum successores ejus, *Xoktai*, *Cayus*, *Muncaca* sive *Mango*, *Kublai* per septuaginta octo annos continuarunt, donec tandem Anno millesimo ducentesimo septuagesimo octavo *Kublai* familiam *Sunga*, penitus expulit, ac tota *Sina* potitus fuit. Nam *Tartari* cum hactenus sex Provincias boreales, *Peking*, *Xansi*, *Xensi*, *Quangsi*, *Kiangsi*, & *Honan*, sedem suam in urbe *Cambalu* Tartarica linguæ *Civitatem Domini*, teste *M. Paulo Veneto* 11. 10. Unde error *Trigautii Martini* & aliorum patet, qui eam vocem *Sinicam* esse arbitrantur, compositam ex *Cam*, *Pa*, & *Lu*, & *Imperatorem Septentrionalium Tartarorum* significare arbitrantur. Major enim fides *Paulo Veneto* adhibenda, qui per septemdecim annos in aula Magni *Chami* *Cublai* vixit, & vocem illam ex *Tartarica* lingua *Civitatem Domini* interpretatur. *Cam* enim *Dominus*, *Rex*, *Imperator* est, *Balu* civitas, pro quo *Turcæ* dicunt *Balek*, unde apud *Abul Fedam* *Chanbalek* nominatur. Solent enim *Turcæ* & *Tartari* interdum literam postremam omittere, vel omittere, veluti cum *Ulu Ulug*, *Balu* pro *Baluk* dicunt. Ac testatur *Amir Chond Tomo* quarto, *Balyg* lingua *Mogolum* significare pulchrum oppidum. *Sinenses* amissis sex borealibus Provinciis novem australes, quas *Tartari* *Mangi* vocarunt, retinebant, ut ex *Veneto* libro secundo, capite quinquagesimo tertio, ad finem libri & cap. patet. *Mangi* autem, sive *Mantzi* à *Tartaris* *Sinenses* vocabantur, id est *Barbari*, quia linguam eorum non intelligebant, ut *Martinius* testatur. *Kublai* igitur Anno millesimo ducentesimo septuagesimo octavo, (apud *Venetum* corrupte legitur millesimo ducentesimo sexagesimo octavo) regnum *Mangi*, cujus metropolis erat *Quinsai*, expugnavit, atque ita toto Imperio *Sinensi* potitus

titus fuit, prout *M. Paulus Venetus*, qui ipse huic expeditioni interfuit, prolixè libro secundo commemorat. Sinensium Imperator ab eo *Facfur* dicitur libro secundo capite quadragesimo tertio, quod nomen non proprium & personale, sed commune est: omnes enim Reges Sinensium à Tartaris & Saracenis *Facfur* dicuntur, ut *Cosroe* Persarum, *Pharaones* Ægyptiorum. Hic *Facfur* desperans de conservando regno contra potentiam & impetum Tartarorum, cum mille navibus ad insulas quasdam inexpugnabiles confugit, urbe *Quinsai* uxori cum valido præsidio commendata, quæ mox *Bajan Chinsan* Duci Tartarorum deditioem fecit: ipse autem *Facfur* in insulis illis, ad quas confugerat, reliquum vitæ exul & ExRex transegit, teste *Veneto libro secundo, capite quinquagesimo quarto.*

Magnus Tartarorum Chan *KUBLAI* toto Imperio Sinico potitus, Anno millesimo ducentesimo septuagesimo octavo novam Imperatoriam familiam, quæ *Ivena* dicta, instituit. Novem Imperatores Tartaricæ Originis in Sina per nonaginta annos regnarunt, quorum primus fuit *Kublai*, qui admodum diu Imperium tenuit, usque ad Annum millesimum trecentessimum circiter. Nam ei tum successit filius *Tamor Cha. Haitho* quadragesimo septimo, quem *Venetus libro secundo, capite trigesimo nono Esen Temur* nominat. Cæterorum nomina tam diu ignorabuntur, donec Annales Sinensium prodeant; Extat quidem Catalogus Magnorum Chamorum Catajæ apud Henningen, ex Schiltpergero Bavaro, qui sub Tamerlano militavit, sed nomina adeo monstruosa & corrupta sunt, ut nihil inde certi haberi possit.

Intra nonaginta annos bellicosa Tartarorum natio adeo Sinicis deliciis infracta & corrupta fuit, ut belli studio omissa à virtute Majorum penitus degenerarint. Sinæ nondum extincta injuriarum & cladum in hac Tartarica servitute acceptarum memoria, ausi tandem fuerunt armis acceptis, peregrinum jugum excutere. Dux & autor tam generosi ausi quidam infimæ conditionis, sacrificuli cujusdam mancipium, nomine *Chu* fuit, qui sacello & sacris inanibus relictis, prædonum manu collecta ex montibus plana longe lateque vastavit & accessione virium indies validior (quippe Sinæ ad libertatis vindicem & Tartarorum fulmen ingenti numero confluebant) spe prædæ, quam liberaliter distribuit, justum exercitum conflavit, bello Tartarico his quasi tentamentis prælusit. Ac ne majori vi intra montes repulsus, fame laboraret, eos arari & conseri jussit, futuræ ita necessitati providè consulens. Tum successibus tantis animatus, palam bellum Tartaris intulit, Sinas omnes ad libertatem & prædæ societatem evocans, quos etiam indemnes belli esse voluit, solos ad necem Tartaros tanquam publicos hostes, deposcens. Victoriæ ejus tam frequentes fuerunt & densæ, ut Tartari passim profligati, tandem omnes, qui restabant, panico terrore correpti, fuga se ultra murum in pristinas

Tartari
Sina pel-
luntur.

sedes reciperent, ac Sinam post nonaginta annorum dominationem turpiter desererent Anno millesimo trecentesimo sexagesimo octavo. Quo quidem anno *Chu* Imperium Sinicum suscepit, dictus *Hunguvus* sive *Hunguvus*, quod *Bellatorem magnum*, aut *diluvium armorum*, significat, & novam familiam Imperatoriam *TAIMINGAM* condidit, sede Regia *Nankingæ* posita. Nec contentus *Hunguvus* Sinâ Tartaros expulisse, murum transgressus in ipsa Tartaria ingentibus eos damnis affecit, & tandem domitos tributa pendere coëgit, quod præcipue fecerunt illi, qui in Tartariam Orientalem *Niuche* confugerant. Nam *Tartari* Sina profugi magnam partem in illas regiones, quæ supra Sinam Orientem versus jacent & *Niuche*, *Niulhan* ac *Iupetacæ* vocantur, confugerunt, ubi ab eo tempore & Anno millesimo trecentesimo sexagesimo octavo. Sinis tributarii & subiecti, per *Leaotung* quotannis tributa & mercimonia sua importabant. Reliqui in Occidentalem Tartariam *Tangu* & *Kara Chatajam*, sive *Matearansse* se receperunt, ubi tum temporis Anno millesimo trecentesimo sexagesimo nono, *Timur* sive *Tamerlanes* novum Imperium Tartaricum, more *Zingis Chani*, condebat, ac collapsam Tartarorum per Scythiam, Cumaniam, Mogoliam, Persiam, Indicam, dominationem felicibus auspiciis instaurabat, adjutus profugis illis ex Sina Tartarorum copiis. Ac moliebatur *Timurus* extremo vitæ Sinicam expeditionem, delendæ ignominia, jamque cuncta in Sinam itinera & vias, situm urbium & quicquid invalidum exploraverat, ac ingentibus copiis versus murum tendebat, cum fatalis terminus eum in urbe *Chatajæ* nigræ *Anzar* assecutus finem his consiliis imposuit, ac cum eo paulo post Imperium Tartaricum Occidentale iterum collapsum & infractum fuit.

Secunda
& Ultima
Sinæ
expugna-
tio Tar-
tarica.

Secundam & ultimam nostro tempore Expeditionem in Sinam Tartari Orientales *Niuche* & *Niulhan* susceperunt, initio factò Anno millesimo quingentesimo decimo sexto, eamque totius Imperii Sinici expugnatione finierunt, Anno millesimo quingentesimo quadragesimo quarto, atque ita intra triginta annos vastissimo Imperio potiti, novam familiam Tartaricam *Taicingam* condiderunt. De quorum quidem Tartarorum origine rebusque nostra memoria gestis, quædam supra petenda sunt. Expulsi, ut dictum, Ivenæ familiæ Sina Tartari magnam partem per *Leaotung* in Orientales illas *Niuche* & *Niulhan* Provincias, confugerunt. Crescente interea multitudine, in septem divisi populos sive *Hordas*, diu discordes, tandem Anno millesimo quingentesimo in unum regnum, *Niuche* proprie dictum Orientalis Tartaria, Europæis hætenus incognita, coaluerunt, quod ad Barrolybinum Regnum aliud *Niulhan* & Orientem versus maritimi Tartari *Yupi* vel *Yupitacæ*, ad austrum Coreani, & *Leaotung* intra murum, ad Occidentem fluvius *Linboang*, inter *Niuchen* & *Kilangho* medius, terminat. Antiquitatem eorum Annales Sinensium jam sub *Hana* familia produnt, ducentis ante natum Christum annis sub nomine

mine *Kin* quod *aurum* significat. Plerumque Domini & possessores aureorum montium vocantur vulgari inter Sinas rumore, auro graves iis montes esse & ripas fluviorum grana aurea, divite proventu, suppeditare. Nulli atrociores his Sinensium jam olim hostes & extremis familiae *Sungæ* temporibus quinque boreales Provincias, *Leaotung*, *Peking*, *Xansi*, *Xensi* & *Xantung* expugnarunt. Cum verò Tartari Occidentales, quorum eo tempore Imperium *Zingis Chan*, ut supra dictum, fundaverat, hanc Orientalium Tartarorum fortunam ægris oculis aspicerent, ab Austro & Occidente in Sinam impetu facto, Tartaros *Niuchanos* non Sina modo expulerunt, verum etiam eos ultra murum insecuti, majorem partem sibi subjecerunt. Ita familia *Zingis Chanica* boreali Sina, quam *Chatajam* vocant, potiti, tandem australem quoque ut supra memoravimus, expugnarunt. Sed cum eam iterum post nonaginta annos amisissent, *Niuchani* eorum accessione robustiores facti, tandem ultimam hanc in Sinas expeditionem susceperunt.

Mores hujus gentis *Niuche* tales sunt. Tentoria habent ex serico vel gossypio pellucidâ cerâ splendorem in sole ejaculantia & simulque pluvias spernentia. His tanquam domibus & magnates Palatiorum instar utuntur. Nulla hodie oppida aut urbes, quarum sub *Ivena* familia centum & viginti quatuor fuisse referunt, hodie ruinis tantum extantibus. Per patentes vagantur campos, ut fons, ut nemus, ut pascua placeat, portatiles secum urbes in tentoriis circumferentes, testudinum instar. Vestes vulgo ex pellibus, ditiores serico & gossypio induuntur, quanquam tota

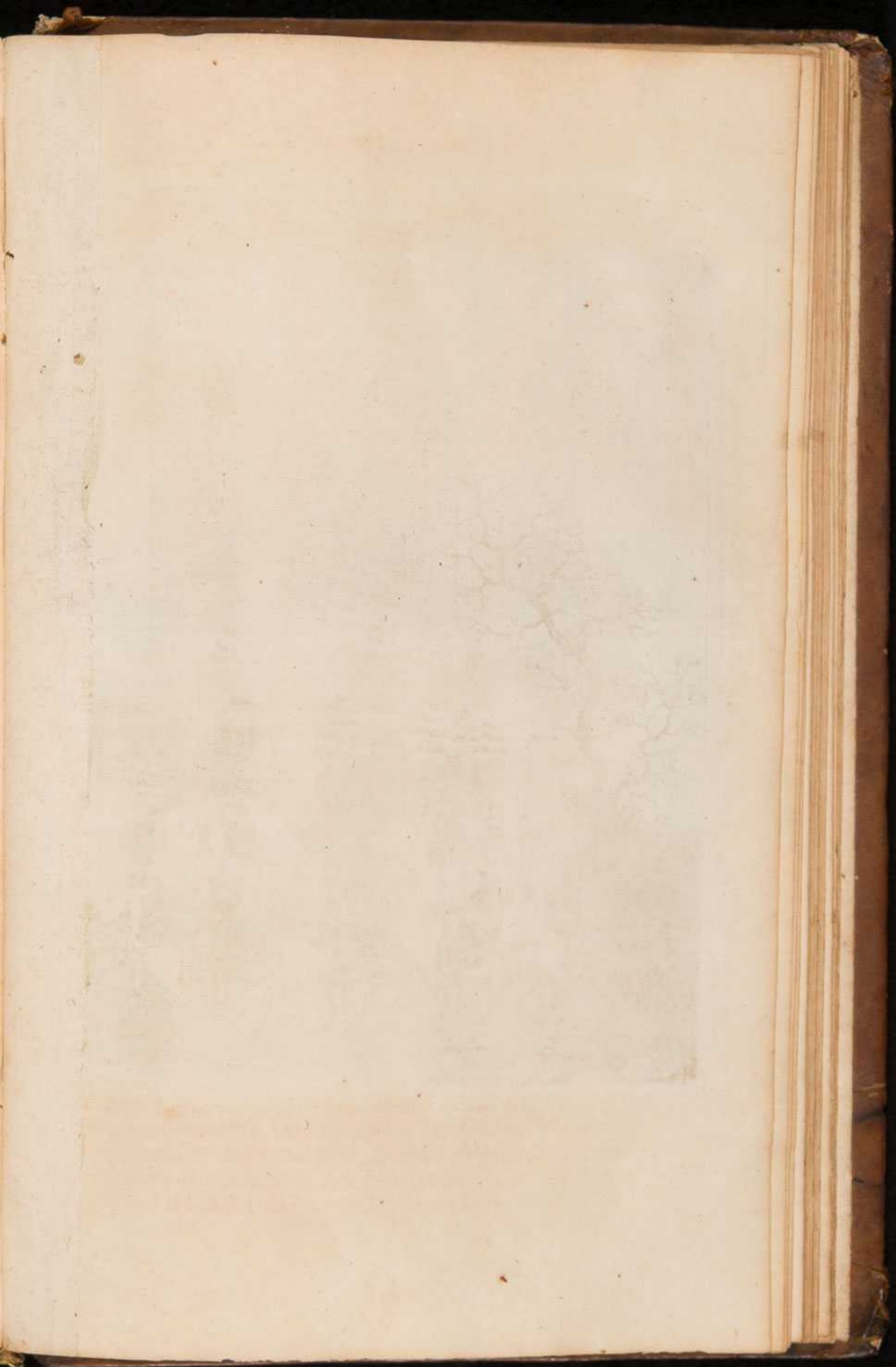

Nuche, nec sericum nec gossypium producat: permutatione pellium à Sinis mercantur. Togis talaribus induti, aretis manicis, quæ equi ungu- lam referunt, lumbos lato cingulo ambiente, unde duo strophiola gossy- pina & ad latus culter ac duo marsupia pendent, tabaco, cujus avidissi- mi, & aliis minutiis recondendis. Hospites tabaci fistula à famulis in- censa excipiunt, ad lævam acinaces, cuspide antrorsum, manubrio ad ter- gum reflexo, quem equis insidentes dextrâ prompte post scapulas eva- ginant. Æstate ob calorem ex stramine, aut arundine pileos hyeme ca- pitia auribus arcè insidentia & pellibus Zabellinis suffulta, rubro linteo, aut serico, vel nigris aut purpureis equorum setis vestita, gestant.

Tartari-
carum
fœmina-
rum ha-
bitus.

Fœminæ Tartaræ nigris in universum vestibus, & laxis Europæo mo- re. Media ut opibus, ita vestitu sericeo reliquas excellit; quæ gossypio vestiuntur. Capillos artificiose componunt: divites & Magnatum ad tempora propendentes vaginis quidam includunt; superiores cincinni libere per verticem jucundo spectaculo vagantur. Principes fœminæ mitellis caput redimunt: tenuioribus capillos densius plectentibus, unde tamen desuper cincinni, inferius comæ vaginis inclusæ depen- dent.

Milites Tartari casside ferrea, vultu nudo, cauda equina dependen- te, thorace ex multis laminis instar Chorfarum Parthorum composito, unde inter equitandum ingens fragor & collisio longe auditur, cujus etiam Prophetæ Perfarum equitatum & Medorum describentes, memi- nerunt. Arma, arcus, pharetra, sagittæ, acinaces: bombardis non utun- tur.

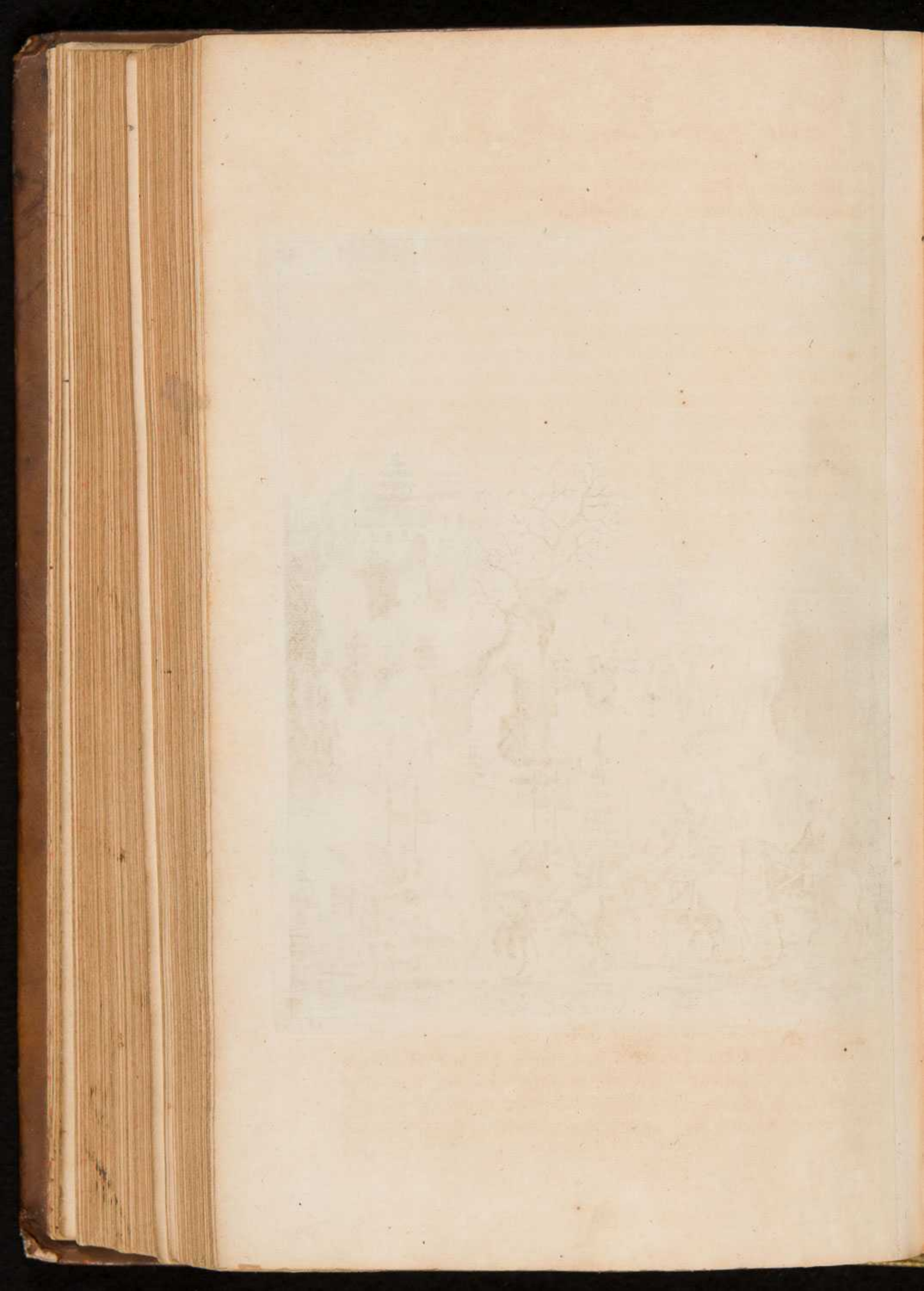

KRYGHS-ORDRE IN
Ordo equitantis

HET MARSEREN.
exercitus . . .

tur. Equites nigro habitu; ocreis ex corio equino crassis soleis, absque calcaribus utuntur. Rarus in militia pedes; in equitatu omne robur. Equos ferro non calceant, ac eam artem ignorant. Soli Principes præsertim in Occidentali Tartaria equis, quorum ungulæ ferro munitæ utuntur, & ex illa arte *Zingis chan* ferrarius faber, magnas inter Tartaros opes collegisse dicitur, quemadmodum magnus ille Orientis totius genius, Jac. Golius retulit.

Equitatus Tartaricus hunc in expeditionibus ordinem servat. Duo agmen equites præcedunt, vexillis tergo dependentibus. Sequuntur pari habitu duo alii. Inde alii duo illustres absque vexillis. Post hos Dux turmæ. Eum excipiunt quinque alii una serie, quorum medius magnum Imperatoris vexillum dorso affixum gestat. Tandem tota series equitum, quinque simul uno ordine incedentibus, sequitur. Denuo duo parva vexilla, & qui totum agmen claudit, ut ex pictura clarius apparet. Hæc equestris Tartarorum in bellum proficiscentium acies.

Ordo
equitatus
in expedi-
tionibus.

Si cum Sinensibus hos Tartaros contendas, robore ac audacia prævalent; at Europæis haudquaquam, ut omnes Asiatici, virtute & valore conferendi. Colore sunt albido, taciturni, severi, graves. Omnis in armorum exercitio ætas transigitur; unde ad militiam nati & educati, præcipuum artificium in sagittando collocant. *Nullus toto orbe populus arcu Scythas Tartaros superat.* Quantum ab aliis in scopo petendo nationibus discrepent, supra memoratum, ac ut Idea Tartari sagittam arcu tendentis, conspiceretur, vivam ejus imaginem in tabella repræsentavimus.

Cibus quibuscunque indiscriminatim utuntur, sed vulgaris caro est semicruda. Camelos, equos & alia jumenta mactant. Præcipua in venatione voluptas; canibus summa celeritate & falconum loco accipitre, utuntur. Prædas & latrocinia, ubi possunt, exercent.

Religionis parci sunt, quanquam non omnino rudes: sacrificulos *Lamas* habent, quorum in Pekingæ descriptione mentio facta. Muhammedismum sive Islamismum execrantur ac Turcas, quos *Hoei Hoei* vocant, odio habent, quoniam *Hunguvus* eos Turcarum ope Sina expulit. Cadavera rogis & lignorum excelsis struicibus comburunt uxores, servos, equos & arma simul injicientes.

Animarum statum post hanc vitam sollicitè rimantur dubii an cum corpore statim pereant, an alia post hanc vitam, restet. A fide Christiana haud alieni sunt, ac post Sinam expugnatam haud pauci in Jesuitarum castra, baptismo suscepto, transierunt.

Lingua ipsorum *Ninchenfis* vernacula longe Sinensi facilior & Persicæ vicina videtur: Literas habent figura & sono Arabicis haud multum dispares; neque Sinensium Characteribus aut siglis utuntur. Literæ sexagenum numerum superant, pronunciationi, ut nostrates, figura differunt. Superne deorsum pendentibus literis Sinensi more scribunt, dextra

sinistram versus, quod de Iguris, qui hi Tartari sunt, suo tempore Rubri-
quus & Plancocarpus testantur.

Metalla & gemmas, rubinos ac margaritas Oceanus, Regio fert. Vac-
cas Europæis multo majores habent, perticam longas, & incornes. Fal-
conum genus *Haitungcing*, corpore Europæis minori, sed tanto robore,
ut etiam mansos anseres abripiat, alis.

Regio tota montosa & aspera, fertilibus campis & vallibus passim di-
stincta. Montes maximi & alpes *Kin*, id est *aurum* vocantur: unde ipsa
gens etiam nomen accepit. Sunt & alii montes *Changpe* mille stadiorum
ambitu, unde duo fluvii oriuntur. *Yalo* in austrum, *Guenthung* in bo-
ream procurrens. Hæc gentis & regionis natura.

Sicut Orientales Tartaros Sinæ metu & armis: ita Occidentales mu-
neribus & donis in officio continebant. Neque enim turpe aut dedeco-
rosam Sinis videtur pacem redimere, cum nihil bello execrabilius arbi-
trentur. Et quanquam hinc ractu inde largitionibus satis contra vim tuti
viderentur, nunquam tamen vacui metu, ingentibus militum præsiidiis
murum tutabantur, decies centena millia perpetuas ibi ab Oriente Occi-
dentem versus excubias agentibus. Imperium Sinense ita ab *Hunguwo*
ejusque successoribus stabilitum ducentis quinquaginta annis alta in pace
tranquillitatem habuit, cum *Vanlieus* decimus tertius familiae *Taimingæ*
Anno millesimo quingentesimo septuagesimo tertio solium conscendit
& magna justitiæ probitatisque laude usque ad Annum millesimum sex-
centesimo & vigesimum tenuit, eo uno infelix, quod ipse fere cura-
rum expers, cuncta Imperii negotia fidei præfectorum committeret.

Dum *Vanlieus* summa pace & tranquillitate Imperii Sinensis scepra
gerit, Tartari Orientales *Niucho*, bellorum pertæsi civilium in unum co-
alescere regni corpus, non absque vicinorum trepidatione & in futurum
metu, cœperunt. Id vero haudquaquam credibile, quod autor, qua fide
ipse viderit, regionem hujus Orientalis Tartariæ tam angustam esse re-
fert, aut vix viginti milliaria Germanica conficire. Quod plane falsum
& fabulosum esse, ex ingentibus Tartarorum exercitibus, quos per tri-
ginta annos Sinæ velut diluvium immiserunt, quiescentibus Occidentali-
bus vel exiguo numero militiam sectantibus, patet. Ex M. Paulo Veneto
patet desertum *Bargu*, quod ut ex situ ejus & descriptione patet, plane
Tartariam hanc Orientalem repræsentat, viginti septem dierum itinere
versus Barrapeliotem ad Oceanum neque excurrere. Et ipse Sinensis
murus longissimo tractu versus Orientem procurrens, quanta *Niucho-*
rum Provinciæ amplitudo sit, ostendit. *Yupos* autem sive *Iupitacas* qui
pellibus piscium & phocarum tecti inter Japoniam & Coream maritima
colunt, esse illos supra Japonem, quos *Iedos* vel *Iezos*, appellant & quo-
rum regionem primus Nobilissimus *Franciscus Caron*, Regis Christia-
nissimi ad Indorum, Sinarum, Tartarorum, Mogolorum, Japoniorum Mo-
nar-

narchas, Legatus designatus, aperuit ex ipso situ & habitu, moribusque barbaris abundè liquet.

Primus regni *Niuchici* conditor circa Annum millesimum sexcentesium *NOLHACHE* fuit, filius *Taxe*, nepos *Xiachan*. Hic *Nolhache* magni Princeps animi, consilio manuque promptus pariter & felix, perspecta Imperii Sinici, ob longum otium & armorum cessationem debilitate, triginta familiarum sive hordarum (neque enim plures *Niuche* habebat) caput se constituit. Mox proxima Sinarum deprædari, *Leaotung* invadere, urbes oppugnare vel capere, ac Sinensibus se terribilem facere, quos bellorum defuetos, libris, religionibus, & luxuria ac comædiis enervatos facile à bellicoso populo & solis armis innutrito superari posse haud vane, conjectabat. Regni sui nomen, quod *Kienchien* vocabatur, *Nolhachius* in *Moncheu* transmavit, unde hodieque Tartari Sina positi populus *Moncheu* appellantur. Et dum consilia Sinæ expugnandæ *Nolbach* coquit, fato præventus successorem reliquit *Mansuen*, qui ex decem filiis quartus ordine erat, Princeps pacificus & legum amans, qui ex occidentali Tartaria eruditos viros Religioni & moribus excolendis, evocavit. Sed haud diu superstes filium reliquit *Sungleium*, qui hodie Tartarorum Sinensiumque præpotens Imperator est.

Causa belli una eademque, antiquum inter utramque nationem Sinicam ac Tartaricam odium erat & injuriæ datæ acceptæque. Occasionem præfecti Sinici Tartaris intolerabiles præbuerunt, qui bellicosam nationem & non sua magis quam Sinarum notitia ad magnum facinus animatos, quotidianis injuriis irritarunt. Ipsi etiam Sinensium præfecti studio bellum quærebant, ut ejus prætextu æque Tartaros ac Sinas deprædari possent.

Præfecti *Leaotungæ* ampliori longe quam aliarum Provinciarum potestate fruuntur. Nulli nisi arcano Imperatoris consilio rationem administrationis suæ tenentur reddere. Ita absolutam quasi, vita durante, potestatem habentes cuncta pro lubricine agere & mercatores Tartaros ex *Niuche* in *Leaotung* pacifice tendentes, male tractare. Libera commercia suis Sinici Imperatores cum vicinis Tartaris *Niuchanis* permiserant. Sed præfecti sarcinas excutiendo, detinendo, mercatores contra jus & æquum vexando omnia fere commercia disturbarunt. *Niuchani* sæpe sub Legatorum undique in Sinam confluentium comitatu latebant. Sed deprehensa fraude eo gravior imminabat pœna. Ita Tartari quocunque prætextu spoliati, inanibus querelis suos pariter Sinensiumque Reges fatigabant, præfectis inita conspiratione in violentia semel cœpta, præfractè pergentibus.

Tertia causa belli hæc fuit. Rex *Niuche* filiam alteri cuidam Tartarorum Regi elocare volebat. Sinici Præfecti rem indignam clamore, quod Vasallus Imperatoris & tributarius absque consensu sui Domini conjugium

gium filiae cum populari moliretur, non absque rerum novarum suspitione. Sunt qui quartam belli causam in mortem Regis *Niuche* à Sinensium Praefectis procuratam conjiciant, quod si verum, tum *Mansueum* fraude Sinensium occubuisse necesse est, & filium ejus minorem *Sungteium* sub tutela *Amavangi* Sinam expugnasse.

Tartari
muru
superant.

Anno millesimo sexcentesimo decimo sexto Tartari murum, qui Sinam ab eorum regione determinat, generoso ausu superarunt. Inde patientem *Leaotungæ* Provinciam irrumpentes, urbem *Tuxung* sive *Caiyven*, ad ostium fluvii *Yaloy*, unde murus incipit, & ipsa Tartariæ ostia sita, tanquam belli imminentis sedem, occuparunt; eo sine dubio fini, ut si à tergo Sinenses viam terrestrem præcluderent, mari aufugeret: si vero semel occupata tueri posset, suis vicinorumque auxiliis Sinam oppugnaret, & quantum fortuna faveret, potestati suæ subjiceret.

Rex Tartarus, quanquam pedem in Sina armatum posuisset, tamen immensa Imperii illius mole, ac quam facile præsidia per *Leaotungam*, & *Pekingam* sua obrui multitudine possent, considerata, literas lingua & stylo Tartarico ad Imperatorem Sinicum misit, mortem patris, præfectorum insolentiam conquestus: reducturum se extra murum copias, *Tuxungum* urbem deserturum promittens, ubi pro injuriis & damnis satisfactum, ac imposterum Sinas tanquam fœderatos & amicos *Niuchorum* habendos. Epistola hæc per sacerdotem *Lamas Venlieo* Imperatori Sinico exhibita fuit.

Imperator ætate negotiorum pertæsus, literas ad Eunuchos & Senatores remisit, qui ingenitâ superbiâ ne responso quidem dignas æstimabant. Tartarus accedente ad priora damna recenti ignominia, totus in furorem conversus, ducentorum millium cæde se parenti per nefas trucidato parentatum jurabat. Hic enim Tartarorum mos, rogis defunctorum homines pariter & animalia, ac pretiosissima quæque, velut in altero orbe profutura, consecrare.

Rex *Niuche* indignationis plenus, toto cum exercitu, urbem *Leaoyang*, quæ caput Provincie *Leaotung*, valido Sinensium præsidio bombardis armatorum, munitam, obsedit. Tartari non nisi sagittis utebantur tanta promptitudine, ut Sinarum bombardas longe superarent, ac ut eas redderent inutiles, crassis asseribus pedites in prima acie instruxerunt, quibus tecti & se & equites insequentes ab ictu bombardarum, velut ligneo muro, defenderent. Urbs ipsa quatuor simul locis, horribili cum ululatu oppugnata, pedite cum asseribus præeunte, tum equitatu leviori, inde qui scalas portabant, & tandem lectissimis copiis impetum facientibus. Tanta autem celeritate (nam in ea præcipuam victoriæ momentum Tartari collocant) in mœnia scalis evaserunt, ut Sinenses bombardas denuo implendi & explodendi spatium nullum habuerint. Secuta equitibus inmissis promiscua cædes.

Mox

Mox complura alia oppida capta & ipsa urbs primaria *Quamping*, spontaneam deditioem fecit, Tartaris nulli vim aut injuriam inferentibus, ut ea lenitate plures allicerent.

Leaotung in potestatem redacta, proxima erat *Peking*, in quam se Tartaricus furor, velut tempestas quaedam *Martia*, effudit, tanto in Regia urbe terrore, ut impetu capi potuisset, & Imperator ex ea versus Australes Provincias, fugam moliretur. Sed Senatus obsistit, nec omittendum caput regni, unde Imperium in reliqua, promissis minisque ostendit.

Ita Tartaris per *Leaotung* & *Peking* caede & incendio grassantibus, fuga passim incolarum in sylvas & inaccessa montium. Urbes & oppida vi capta funditus debebantur; quæ spontaneam deditioem faciebant, sed salva incolarum vita, diripiebant. Non tamen ausi *Pekingam* adoriri, præda graves in *Leaotung* reversi, mœnia *Leaoyang*, hariolis ita suadentibus, infelicia fore, dirui & nova strui jussit.

Leaotung intra murum & Sinum maris *Cang*, quanquam spatio terra-^{Leaotung.} tum populoque gravis nunquam Provinciae Sinensis Imperii nomen obtinuit, *Taiminga* familia, urbibus tota regione destructis, passim præsidia militaria per eam constituyente: paucis tantum oppidis, in quibus Prorex & alii Magistratus sedes suas haberent, relictis. Causa Tartarorum *Niuche* & *Niulhan* vicinia, contra quorum irruptiones perpetua militum statione opus erat.

Termini ejus ad Ortum fluvius *Yalo*, & Sinus *Cang*, quibus à *Corea* separatur; nam *Yalo* ex Tartaria erumpens, *Leaotung* & *Coream* in duas quasi æquales partes dispescit. Boream murus claudit; versus Occidentem *Peking*, fluvio *Linobang* interfluente. Austrinum latus Sinus *Cang* alluit.

Nomina ejus sub diversis familiis varia. Antiquissimum *Yen*: *Xuus* conditor familiae *Cinæ* vocavit *Leaofin*: *Hiaovus* ex *Hana* familia, cum post occupatam *Coream*, colonias peregrinas in eam, multiplicandi populi ergo, duxisset, *Caokiulin* appellari jussit. Sub *Taimingis* *Leaotung* vocari cœpit.

In tam Vasta Regione non nisi duæ Metropoles, & pauca minores: sed munimenta & præsidia maximarum urbium æmula quam plurima. Metropoles sunt *Leaoyang* & *Ningyven*. Urbes *Ycheu*, *Caiyven*, *Quangning*, *Ningyven*, *Chinyang*, *Kincheu* & *Cai*; oppida *Hai*, *Tieling*, *Chungeu*, *Pubo*, *Kin*, *Fo*, *Liuxun*, *Chekiao*, *Chekai*, *Quangning*, *Tingleao*, *Ganlo*, *Piegang* & *Sannan*; oppidula quinque *Chungtung*, *Co*, *Ieu*, *Heutum* & *Yeutum*. Nonnullis, quæ *Xantungæ* proximant, velut *Kin*, *Fo*, *Liuxun*, Duces militum dominantur.

Incolæ ingenio rudi & artium incapaci; cæterum validi corporis & robore Sineses longè superant; audaces pariter & laboriosi. Bellis à ju-<sup>Incola-
rum in-
doles.</sup> ventute ob Tartarorum viciniam assueti, nullo seculo irruptionum vacuo, donec tandem Sineses sub Imperatore *Kiacingo*, Orientalem ejus plagam amitterent, Tartaris non Sina ingenti suorum strage tandem superanti-

bus. Sub *Vanlieo* iterum & majori vi irrumptentes, totâ *Leaotung* potiti fuerunt. Ita continuis Tartarorum bellis exerciti, in mores eorum sensim transiere, illi imprimis, qui Orientem respiciunt & Sinenses hostiliter tractare cœperunt: unde in locum urbis *Leaoyang*, alio nomine *Ningyven*, metropolitana dignitate à Sinicis Imperatoribus decorata fuit.

Fertilitas
Leaotung.

Regio omnis pecudum arborum segetumque feracissima. Radicis nobilissimæ *Ginseng* copiosus ibi proventus. Pretiosæ pelles Castorinæ & Zabellinæ contra aëris inclementiam & ad mercaturam. Nuces Pinæ insigni magnitudine, hordeum & secale; oryza nulla; sed olerum imprimis brassicæ, cujus alias vix totâ Sinâ proventus, copia; ficus, poma, pyra, uvæ, majori numero quam in fertilissimis Europæ campis. Hinc fertilissima Regio censetur, quippe plana magnam partem nullis collibus vel montibus edita. Mare navigabile cætera quæ desunt, suppeditat; ac nisi populus ipse rudior & bellis deditus, vix alia totâ felicior Sinâ ditio. Sed dum Bellona continuo incolas exercet, quantumvis fertilia arva sterilefcunt. Religionis superstitio eadem, quæ Sinensium: animarum transmigrationem pervicaciter credunt. Saltatrices Sacerdotes habent, quæ miris gestulationibus spectra morbosque, tympana pulsantes noctu dieque se pellere arbitrantur, miro spectaculo tamdiu & illas saltando durare, & ægros tantos tumultus perferre posse. Quanquam vero majori parte plana sit & campestris, alibi tamen excelsi & amœni montes. Apud *Quanning*, mons *Vaujung*, apud *Tielung* mons *Lungxen*: ad Orientem *Leaoyang* mons *Fungheang*, apud *Chungtung* mons *Hunglo*, apud *Ningyven* mons *Taluon*. Ingens mons *Changpe* à muro usque in Tartariam procurrit. Est & lacus octoginta stadiorum ambitu, immensa profunditate, ex quo duo fluvii, in austrum *Yalo*, in Orientem *Quentung* procurrunt, de quibus in descriptione Regni *Ninche* jam ante dictum fuit.

Sinæ arma
parati contra
Tartaros.

Sinenses Tartaricum exercitum in *Leaotung*, quotidie cervicibus suis imminentem videntes, deliberare serio cœperunt, qua ratione hæc tempestas toti Imperio excidium minitans, repelli & evitari posset. Tandem visum fuit sexcenta millia lectissimorum militum ex cunctis Provinciis conscribere, ac eo cum exercitu Tartaros Sina expellere. Rex Coreanus duodecim millia auxilio misit, qui omnes arcu & sagittis more Tartarico utebantur, & Sinas rei militaris peritia ac fortitudine longe superabant. Neque Tartarorum Rex *Thienmingus* segniter ad bellum se præparabat, contractis ex toto Regno, quantas poterat, copiis. Sinæ jam omnibus ad expeditionem instructis Anno millesimo sexcentesimo decimo nono initio Veris contra Tartaros formidabili cum exercitu profecti, infelix prælium commiserunt. Quinquaginta millia in præliari campo cæsa, (quanquam Tartari vix decimam Sinensis exercitus partem æquarent) reliqui fuga evaserunt. Ea adhuc die duas urbes impetu ceperunt Tartari, & omnibus trucidatis, combusserunt. Lata passim per agros strages, & incendia, ac quacunque Tartaricus exercitus transibat, nil

nil nisi vastitatem horribilem, post se, monumentum victoriæ, relinquit. Inde neque ad Pekingensia mœnia excursionibus factis, cuncta cæde, sanguine, incendio, ruinis deformare; nam ipsam urbem omnibus abunde ad defensionem instructam & valido intus octoginta millium præsidio obsidere in consultum videbatur.

Tantus in Regia urbe tum terror erat, ut denuo Imperator de fuga versus Austrum consultaret; sed Proceres dissuaserunt, quod inde *animus adderetur Tartaris; cives metu ac desperatione ad deditiorem adigerentur; inde ruina Imperio metuenda, exemplo ad reliquas urbes & Provincias transeunte.* Ac fatentur ipsi Sinæ capi tum impetu Tartarico Pekingam potuisse: sed Tartari uberrima præda & direptione, quæ minus firma erant, contenti, cæde totam regionem innumera depopulabantur; ac tum in extremam iterum *Leaotung* recesserunt.

Inter has turbas Imperator *Vanliens* Anno millesimo sexcentesimo vigesimo obiit, successore filio *Taichango*, qui in ipso Tartarici belli apparatu, cum vix quartum mensem in Imperio exegisset, præmatura morte abreptus, *Thienkinum* filium curarum & potentia hæredem habuit. *Thienkinus* potentiam Regis *Niuche* adeo noxiam & exitiabilem Sinæ ob viciniam & nuperas victorias sentiens, ante omnia vicinorum amicitiam, ac auxilia quæsit, missis in *Koream* cum splendidissimis muneribus, ad Regem legatis, per quos gratias pro auxiliis avo suo *Vanlieo* missis agebat, ac ob jacturam, quam *Koreani* in nupero prælio fecissent, eum consolabatur, omnem imposterum favorem, & gratiam promittens. Neque vero absque causa Sinicus Imperator *Koreanorum* benevolentiam captabat metuens, ne ad victores Tartaros transfirent, & auxilia eorum ob gentis robur & viciniam sibi imprimis usui fore prævidens.

COREA Insula sit, an continens peninsula hæctenus inter Europæos dubitatum fuit; sed circumnavigari eam non posse, quod extrema sui parte continenti Asiæ adhæreat, experientia docuit; quanquam non defuerint, qui se eam circumnavigasse jactarint, errore inde orto, quod vicinam Coreæ magnam Insulam *Fungma* ad austrum sitam, pro ipsa Coreæ acceperint. Cuncti Sinarum Geographi Coream faciunt peninsulam, Tartariæ *Niuchensi* continentem. Sinæ eam non *Coream* sed *Chaosien*, eodem, quo Japonii nomine, vocant. Versus boream *Niuche*, ad Occidentem fluvius *Yalo* termini sunt: cætera mare Oceanus ambit.

Coreæ
insulæ
descri-
ptio.

Octo ejus Provinciæ numerantur. *Prima* & totius regni meditullium *Kinki*; metropolis *Pingjang*, Regum sedes. *Secunda* ad Orientem *Kiangyven*, olim *Gueipe*. *Tertia* in Occidentem *Hoanchai*, quondam *Chaosien* quod nunc toti regno commune nomen. *Quarta* Australis *Ciuenlo*, vetustis temporibus *Pienhan*. *Quinta* ad Notopeliotem *Kingxan*, olim *Ximban*. *Sexta* versus Notolybicum *Mahan*, nunc *Changcing*. *Septima* ad Barrapeliotem *Kaokinli*, jam *Hienking* dicitur. *Octava* Barrolybicum

versus *Pingan*. Imperator *Uvus* familiae *Cheve* conditor Anno Christi millesimo centesimo vigesimo primo cuidam *Kicio* ex Regia *Xanga* familia hanc regionem jure fiduciario possidendam concessit.

Uxorum non tam arcta apud *Coreanos* ac *Sinenses* custodia: versari in publico licitum; unde *Sinis* male morati habentur. Magna inter eos ac *Sinas* in connubiis differentia. Quisque uxorem pro lubitu, nulla parentum, aut consanguineorum approbatione praevia, ducit; quod apud *Sinas* nefas habetur. Regio in omnia frugum genera fertilis: secalis & oryza duplex anno & copiosa messis. Papyri varia artificia & penicillorum ex luporum pilis pretiosus apparatus, quibus in scribendo utuntur ipsi & *Sinae*, apud quos communiter ex leporinis pilis fiunt. Radicis *Gienseng* copiosus ibi proventus & auriferi montes. Nullibi *Sandaracha* sive *Cie* melior, qua *Japonum* & *Sinarum* more, suppellectilem suam illinunt & ornant. Nulla tamen iis nisi cum *Sinensibus* & *Japoniis* commercia. Atque haec *Coreae* peninsulae conditio est.

Imperator *Sinicus* ex omnibus quindecim Provinciis novo exercitu collecto, in *Leaotung* contra *Tartaros* validas copias misit; ac ut cuncta necessaria prompte suppeditarentur, classem in portu *Thiencin*, quo per omnia *Sinae* flumina & ipsum *Oceanum* facilis aditus datur, constituit, ac inde com meatum, arma, militem in vicinam *Leaotung*, quae bidui tantum maritima via spatium distabat, transportari iussit.

Sinica
Amazon.

Inter alias auxiliares copias, *Amazon* quaedam *Sinica* cum tribus milibus fortissimorum militum ex *Suchuen*, ultima Imperii ad Occidentem Provincia, in castra venit, ipsa militari habitu & animo virili, mediis immixta *Tartaris* & rebellibus arcu ac acinace magnam saepe caedem faciebat. Haec virago in locum filioli sui, qui propter aetatem bello inhabilis erat, arma induit & pro *Sinici* Imperatoris majestate praecleara facinora edidit. *Thienkius* tandem ipse in castra venit, ac exercitu instructo *Tartaros* adortus eos praelio victos tota *Leaotung* expulit: nam & ipsi incolae cruda *Tartarorum* Imperia pertaesi arma cum *Sinensibus* junxerant, & *Tartari* domestico in *Niuche* bello ac civilibus turbis tum exagitati, neque auxilia inde accipere, neque acquisita tueri poterant. Ita *Sina* pulsus trans murum omnibus amissis se trepidi receperunt.

CAPUT DECIMUM NONUM.

*De altera Tartarorum in Sinam expeditione
& totius Imperii expugnatione.*

Sinenſes quanquam Tartaris tota Sina pulſis, non tamen belli conſilia omittebant, gnari Tartaros domesticis turbis compoſitis, haud diu quieturos. Ergo murum ac limitaneas civitates validis præſidiis inſidere, nova propugnacula ſtruere, arma, tela, com meatum, militem parare. Nec eos metus feſellit; mox enim, ubi turbæ in *Niuche* ſedatæ, iterum Tartari cum ſeptemdecim millibus equitum in *Leaotung* irruerunt, ipſam urbem *Leaoyang* tanta adorti vi, ut eam, cum jactura viginti millium, intra quadraginta horas, proditione cujuſdam Sinici Ducis portas clam tempore ſtatuto aperientis, expugnarent. Ita toto exercitu intra urbem admiſſo, incendia, cædes, ſupra ac vindicandis, qui ceciderant tot ſuorum millibus (neque enim alias tantam à Sinenſibus jacturam paſſi fuerant) ipſam urbem ſolo æquarunt. *Tutangus* proditione intellecta ſuſpendio ſpontaneo vitam finiit; ejus collega vivus in poteſtatem Tartarorum pervenit, cui etiam vitæ gratiam fecerunt ſpe officiorum, & quod ex eo ſtatum Regionis intelligere poſſent. Sed ipſe jura-menti ſui & fidei memor, ne Regis quidem titulo barbarum dignabatur; Tartaris tantæ virtutis admiratione libertatem ei concedentibus & in columitatem, ut oſtenderent etiam penes ſe præmia probitati conſtituta eſſe. Cæterum cum Sinicæ leges & antiquus mos illis, qui infeliciter pugnaſſent, vitam abjudicarent, ſeipſum, hoſtis ſui gratia ſpreta, ſuſpendit.

Tartari iterum arma movent.

Proditio Tutangi Sinici.

Tartari hac urbe deleta, edicto publico cunctis Sinenſibus vitæ gratiam, qui capillos raderent & Sinicum habitum Tartarico mutarent. Nam ut ſupra dictum Tartari capite raſo ſunt, relicta tantum in occipitio coma, quam cincinnis eleganter intortam exornant. Barbam quoque evellunt, ſolis myſtacibus longis magnisque horribiles. Mox mercatores, qui frequentes in urbe ex aliis Provinciis verſabantur, libertate diſcedendi cum mercibus ſuis impetrata, vix tertio ab urbe lapide, inſidiis Tartarorum circumventi omnes lamentabiliter conciſi & trucidati, cadaveribus inſepultis, fuerunt; unde cum præda reduces civitatem horrore impleverunt, parem perfidiam cunctis indies metuentibus.

Mercatores à perfidis Tartaris trucidantur.

Et quandoquidem Tartari in hujus urbis expugnatione tam grave

damnum acceperant, non ausi longius progredi & alias urbes, validis munitas praesidiis, oppugnare, praesertim quia *Thienkius* cunctas passim angustias propugnaculis obseperat, & in insula *Cu* validam munitionem, aditu Tartaris prohibendo, extruxerat. Sed omnium acerrimus Tartarorum hostis Dux Sinicus *Maovelung* fuit, qui valida classe proximam *Koreæ* Insulam, in ostio fluvii *Yalo* sitam, occupaverat. Hic Herosterga Tartarorum continuis cladibus premens, omnem eorum vim in se convertit, & solus sustinuit. Patria ejus *Quantung*, ubi inter Lusitanos *Makao-nenses* belli artem hausit, & multa tormenta ex Hollandica navi ad littus confracta, secum attulit, ac in moenibus urbis *Ningyven*, quæ amissa *Leaoyang*, altera *Thienkio* metropolis constituta erat, disposuit. In ea urbe *Tutangus* sive Prorex, Regius inspector & totius Sinici exercitus robur versabatur. Tartari toties jam à *Maovelungo* ingentibus cladibus affecti, quem ferro non poterant, fraude conabantur decipere, dimidium Sinæ Imperium clam polliciti, si cum copiis suis transitionem faceret, ac Tartaricam fortunam sequeretur. Sed ipsi inexpugnabilis fides, ac *malle se exulem vagari aut pro patria occumbere, quam perfidia famam integritatemque fœdare* professus fuit.

Ita Tartari undique spe sua falsi usque ad annum millesimum sexcentessimum vigesimum quintum conquiverunt: tandem animo recepto *Ningyven* obsederunt. Sed *Maovelungus* repente illis ingruens, cum decem millium strage, inter cæsos ipse Regis *Niuche* filius eos obsidionem solvere coëgit. Mors Regii juvenis ad tantum furorem adegit Tartaros, ut per glaciem (media erat hyems & cuncta flumina congelaverant) insulam *Thaoyven* irrumperent, ac praesidium decem millium cum omnibus incolis, ne foeminas quidem aut infantes excipientes, trucidarent. Ita vindicato quasi suo damno in Tartariam, relicta *Leaotung*, redierunt, unde novis aucti viribus paulo post formidabiliores & instantiores Sinam irrumperent. Per biennium à mutuis cædibus quies & armorum cessatio fuit, cum Anno millesimo sexcentesimo vigesimo octavo & *Thienkius* Sinarum Imperator & *Thienmingus* Tartarorum *Niuchensium* Rex obierunt; illi frater *Zungchinus*, huic filius *Thienzung* successit, qui alia, quam pater suus *Thienkius*, ratione Sinas expugnare aggressus, non cædibus & severitate ut ille, in eos sæviit, sed humaniter mansueteque habitos facilius benevolentia superari posse, quam atrocibus exemplis, primus successori suo (nam breve ejus regnum fuit) ostendit.

Dum quies ab armis hostilibus est, *Maovelungi* miles in ipsos *Koreanos*, amicos & confederatos, praesertim in regione *Hienkien*, deprædari & graviter vexare coëpit: unde illi ex desperatione, ad Tartaros desciscentes, autores ipsis fuerunt, ut habitu Koreano Sinica castra fraudis hujus ignara, adorirentur. Sinæ per Provinciam late dispersi & omnium ab hoste periculorum securi, grave initio damnum hac Koreana prodicione acce-

acceperunt. *Maovelungus* fraude deprehensa ac Tartaros sub *Coreano* habitu occultari, suis ex fuga relictis, aciem ad prælium instruxit. Pugnatum diu acriter fuit, donec tandem Tartari superiores *Maovelungum* in fugam conjicerent, qui tamdiu cum parte copiarum Tartaros victores sustinuit, donec major exercitus pars ad littus classemque perveniret. Ita ipse & exercitus internecionem evaserunt. Tartari victoriam hanc nihili æstimantes, eo quod *Maovelungus* incolumis elapsus esset, in ipsos patriæ suæ proditores *Coreanos* furore, deceptos se ab iis criminantes, conversi, cædibus universam Regionem, & ipsas quoque quatuor boreales Provincias Tartariæ proximas, horrendum in modum exhausserunt: unde Rex *Koreæ* exercitu collecto ipsorum immanem rabiem sistere conabatur. Interea *Maovelungus* quoque novis copiis auctus, in *Koream* contra Tartaros denuo profectus fuit. Tartari cum jam ipsam regiam urbem *Koreana* quibusdam *Kingti* peterent, septimo ab ea lapide, in *Koreanum* Regem, qui cum exercitu suo angustias montium insederat, inciderunt, ac mox ingenti animo & desperata audacia impetum fecerunt. Vix prælium inter hos duos hostes cœptum erat, cum *Maovelungus* & ipse à tergo Tartaros pari ferocia adortus fuit. Tartari ante & retro duobus interclusi exercitibus, nulla spe, nisi quam acinaces aperiret, evadendi in orbem furiosissima rabie, pugnarunt. Nullum toto bello atrocius prælium commissum, cum tres maximi exercitus, per cæforum quasi colles quosdam, cruentos in mutuam internecionem acinaces vibrarent, densis passim agminibus continuo cadentibus, velut cum gramina messorum aut maturas segetes prosternunt. Nullus trium exercituum sincere victor aut victus erat; sed omnes fere in has confusa acie. Tartarorum quinquaginta, *Koreanorum* septuaginta millia, ceciderunt, *Sinensium* pauci superstites, quod Tartari ferocissime in eos, aperiendæ ad fugam viæ, impressionem fecissent, ac tum multis eorum millibus concisis, celeri & trepida per medios hostes fuga in *Tartariam* suam redierunt. Ita tres hi exercitus mutuis se cædibus, nullo victore confecerunt, nisi quis *Koreanum* victorem statuere velit, non prælio, sed quod amissam regionem, *Tartaris* aufugientibus, recuperavit.

Maovelungus fugit.

Confusarium exercituum pugna.

Tartari post hanc cladem denuo in *Laotung* irruerunt, ac Orientali ejus parte occupata, reliqua, variis subinde damnis opera imprimis se-
 ptem *Lusitanorum*, qui tormenta dirigendi & exonerandi artem *Sinas* edocebant, affecti, deprædabantur. *Zungchinus* missio cum exercitu in *Laotung* *Yveno* pacem, vel inducias cum *Tartaris* ineundi plenam ei potestatem dedit: quod si neutrum impetrari posset, tum absque mora bellum eis inferret. Quippe prædones tota *Sina* adeo invalescebant, ut major ab illis, quam *Tartaris*, metus esset. Huic *Yveno* ingenium aulicis artibus imbutum, manus in scribendo tam prompta, ut parem non haberet, callidus insuper & strategematum peritus, magnas omnino res effecturus vide-

Tartari Orientalem *Laotungæ* partem occupant.

Maoven-
lungus ve-
neio
perit.

videbatur : sed avaritia adeo turpi, ut facilem se Tartaris ad omne nefas præbuerit, à quibus ingentibus promissis & donis ad prodendam patriam impulsus fuit. Primum perfidiae facinus mors *Maovenlungi* fuit, quem convivio exceptum & venenata potione in Tartarorum, quibus terrori erat, gratiam sustulit.

Pekinga
obside-
tur.

Inde cum Tartaris ignominiosam Sinico Imperio pacem inivit, quam *Zungchinus* irritam statim pronunciavit. *Yvenus*, ut Imperatorem ad confirmandum hanc pacem adigeret, Tartaros Anno millesimo sexcentesimo trigesimo ad bellum instaurandum impulit, nullum à se impedimentum, si alia, quam ubi præfecturam haberet, via irrumperent, pollicitus. Neque dubitabant Tartari, quibus avaritia hominis nota erat, quin promissis staturus esset : unde in *Pekingam* impetu converso, cum obvia quæque incendiis, rapinis, ac cædibus vastassent, ipsam Regiam urbem ex propinquo obsederunt.

Hinc ingens in civitate terror, ac autor erat Imperatori Senatus, ut in Australes Provincias matura fuga se reciperet. Sed ipse *periturum se potius, quam ut metu Tartarico regiam desereret*, professus, capitis poena, ne quisquam urbe excederet, prohibuit.

Tartari multoties impetum in mœnia facientes, cum damno semper rejecti, tandem assidere & mora obsessos frangere decreverunt. *Yvenus* dissimulandæ perfidiae, ut omnem suspicionem proditoris amoliretur, ad mœnia urbis cum exercitu suo procul à Tartarorum castris, confedit, ac nihil hostile in eos moliens, pacem tantum apud *Zungchinum* urgebat, ut illa impetrata, maximis, quæ Tartari promiserant, opibus ditaretur. Nec diutius de viri occulta perfidia *Zungchinus* dubitabat, qui per cubicularium fidissimum in Regiam *Yvenum*, quasi consilio ejus usus, evocavit, ac clausis quasi metu Tartarorum portis, revera autem illo fine, ne cum toto exercitu proditor irrumperet, fune per mœnia attrahi iussit. Ignari omnes, quid Imperator moliretur, Magnates erant : unde nemo eorum (habebat enim multos sibi addictos & per quos cuncta aulae arcana explorabat) *Yvenum* instantis periculi præmonere poterat.

Yvenus
infidiis
captus
trucidatur.

Mox ut ad Imperatorem venit, captus trucidatusque animum traditorem efflavit, ac Tartari intellecta ejus morte, obsidionem statim solverunt, metuentes, ne alio in hujus proditoris sibi que fidi locum Duce constituto, opprimerentur. Atrociter passim per Provincias in *Xantungam* usque grassati, præda graves *Leaotung* repetierunt. Duravit inde usque ad Annum millesimum sexcentimum trigessimum sextum mutuis cladibus bellum, sed Sinis plerumque victoribus, qui crebra damna Tartaris inferentes vix pedem iis securum ponere in Sina permittebant. Eo anno *Thienzungus* Rex *Niuche*, filio *Zungteo* patre illius, qui nunc imperat, successore, diem obiit : *Zungteus* hic admodum puer clam habitu Sinico sub tutela cujusdam Senatoris in Sina educatus, linguam moreque gentis

gentis addidit, & Tartaricam ferociam humaniore cultu temperavit. Unde omnibus Regiis virtutibus natura pariter & arte instructus Scythicum Majorum suorum rigorem mansuetudine, affabilitate, clementia, patris insistens vestigiis abolevit, experiundo doctus plus apud Sinas ipsosque Tartaros mitia Dominantium Imperia, quam cruda & aspera, proficere. Hinc ipsi Sinenses, quorum minimi etiam errores in Republica, & improvisi ac humana inevitabiles prudentia, & circum-
Sinæ rigidi errorum Præfectorum exactores.

spectione casus, morte secundum leges plecebantur, cum apud Tartaros non dignitates modo, & opes, verum etiam securitatem sibi ac gratiam paratam viderent, ad eos magno numero defecerunt. Pericula medio temporis apud Sinas belli Tartarici evanescebant. Quamquam enim Tartari Orientalem *Leaotungæ* oram tenerent, Occidentalis tamen firmissimis Sinensium præfidiis muniebatur, & in insula *Cu* validissimus contra irruptiones Tartarorum exercitus stativa habebat.

Sed in ipsis Sinæ visceribus, latronestanto numero grassabantur, ut destructum ab illis Imperium & eversum in Tartarorum potestatem pervenerit. De quorum quidem latronum Origine, successu, exitu, quædam supra petenda sunt.

Initium latrociniorum ex montanis *Suchuen*, ubi ferox populus &
Latronum furor.

asper, spreto Magistratum Imperio, in omnem licentiam prorupit. Ac primis successibus feroces, cum obviæ quæque depopulati fuissent, ipsam, caput Provinciæ, *Chingtu* obsessam tanto furore oppugnarunt, ut ea omnino potituri fuissent, nisi Sinica illa *Amazon* maturo subsidio accurrens, rebelles obsidionem magna clade deserere cœpisset, qui ad montana tuto receptu, cæteris ibi prædonibus se conjunxerunt, & alteri rebellionis occasionem præbuerunt.

Erat in *Queichen* quidam Procerum, cui vis ac injuria à judicibus illata, neque jus suum, quantumvis acriter instaret, consequi poterat. Præ-
Secunda rebellio.

done, quorum per montana frequens ibi quoque numerus erat, Ducem eum sibi delegerunt, vindictam promittentes, neque ille iracundia & odio inimicorum, abnuit; ita mox judices illos, injustæ auctores sententiæ, trucidarunt; & ipsius *Tutangi* copias fugarunt, qui tamen majori exercitu collecto prædones iterum cæcidit, ac in montium tuta latibula repulit. Accedebat, ex locustarum omnia depascentium multitudo per septem boreales Sinæ Provincias ingens fames; cumque *Zungchinus* ingenita avaritia nihil de tributis remitteret, populus ex desperatione ad arma imprimis per *Xensi* & *Xantung*, tanta multitudo profiliit, ut in octo castra divisi, sub totidem Ducibus militarent, severâ disciplinâ, quamquam ipsi rudes & scelerati, minima etiam peccata, punientes. Præda divites & successu inflati, jam ipsum Imperium palam, spreto *Zungchinio*, affectabant, unoquoque Ducum se dignissimum,

qui imperaret, censente : unde discordes tamdiu mutuis se cladibus confecerunt, donec ex omni numero, duo tantum, & illi flagiosissimi, *Licungzus* & *Changhienchungus*, superessent.

Hi duo, ne inter se collisi mutuis perirent aliorum exemplo cladibus, Imperium dividere cœperunt, *Licungzo* boream versus in *Xensi* & *Honan*, altero *Changhienchungo* in *Suchuen* & *Hoquang* ad austrum, ut longis spatiorum intervallis ab injuria prohiberentur, contendente, Tartaris in sinu gaudentibus, & haud vana spe ex horum latronum interitu, vacuam sibi Imperii Sinici possessionem promittentibus.

Licungzus

Ac primo quidem *Licungzi*, cujus imprimis furore Tartari Imperium obtinuerunt, res exponendæ veniunt. Is Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo primo in *Xensi* & *Honan* irrumpens, cuncta passim præda, cæde, & incendio vastavit, ac ipsam urbem *Caifung*, depulsus inde post magnam suorum à tormentis acceptam stragem, frustra obsedit: mox nova prædonum manu auctus, repente alium in urbem impetum fecit. Eam ex improvise occupaturus, sed vigilantia civium, ac præfidiariorum denuo re infecta abscedere coactus fuit. Ergo eam undique, quanquam ingenti trium milliarium ambitu, obsedit, mora & fama ad deditorem coactus, quod anno, ob aquarum eluviam sterili, tanta multitudo diu intra urbem subsistere non possit. Per semestre obsidio duravit, tanta fame, ut libra oryzae pari argenti pondere, libra detriti corii decem aureis venderetur, carnibus mortuorum hominum in publico macello, instar suillæ, venalibus, ac beneficentiæ signum erat cadavera cognatorum in publico devoranda aliis concedere, qui paulo post & ipsi aliorum futuri erant pabulum. Sita est *Caifung* in spatiosa ad australem fluminis *Crocei* ripa, quod tamen non ex propinquo eam alluit, sed horæ spatio distat. Et quandoquidem aquæ fluvii altiores subjecta planitie sunt, hinc vallum ex quadrato & crasso lapide, eluvio aquarum par arcendo, structum est. Imperator tandem cum exercitu liberandæ urbi appropinquavit, & consultissimum videbatur, vallo lapideo perfosso, hostiles copias submergere tanta imperitia, ut non cogitarent ejus facinoris auctores, altiores ipsius urbis mœnibus aquas, crebris tum in autumno imbribus adeo tumidas, ut ipsum marginem aggeris sua altitudine æquarent, quod vix unquam alias factum memorabatur.

Inaudita
fames.

Urbis
everio
aquatum
vi.

Factum igitur tam patens per aggerem foramen, ut paucis horis, non maxima tantum pars hostilis exercitus, verum etiam ipsa urbs cum trecentis hominum millibus, funditus submergeretur. Ita urbs amplissima, priscorum sedes Regum, nono Octobris Anni millesimi sexcentissimi quadragesimi secundi, cum toto vicino agro in paludem redacta, omnibus ædificiis, templis, turribus undarum vi eversis; & ipsæ annosæ arbo-

arbores radicitus extirpatæ per campos passim fluitabant. Et quamquam *Licungzus* in hac inundatione magnam copiarum partem amisisset, nihilominus animo tam elato fuit, ut Regem se proclamari, *Xin-^{Licungzu}nungi* quod felicem significat, nomine jussit. *Honan* vastata in *Xenfi* ^{Regis titulum assumit.} impetum convertit, & ejus metropolin *Xigan* post tridui oppugnationem ad deditonem adegit, vita civibus donata, urbe militibus in prædam concessa. In ea imposterum urbe sedem belli collocavit, & com-
 meatu eam armisque contra omnem vim instruxit. Tandem Imperatorium quoque titulum suscepit, familia *Thienxun*, id est *Cælo obedienti* condita: quippe hoc specioso nomine innuere volebat à cælo se, castigandæ Imperatoris avaritiæ, & præfectorum Tyrannidi, ad summam potentiam destinatum. Magno Sinensium gaudio hic titulus receptus fuit, quod Imperia cœlitus dari, non vero fraude, aut vi occupari posse credant. Ac ut animum populi benevolentia sibi conciliaret, seque cælo dignum ostenderet, tributa abrogavit, præfectos antiquos novis mutavit, divites magna pecunia mulctavit, suos, etiamsi capitale admisissent, verbis tantum castigavit, Sinas Duces, qui ipsius partes sequi nolebant, interfecit, & omnem Magistratum vim ac injuriam à populo prohibuit. His artibus ut ab omnibus amaretur & laudibus ad cœlum extolleretur, facile consecutus fuit.

Sed præter hos duos prædonum Duces, alia adhuc in ipsa aula *Pekingensi* factio jam sub Imperatore *Thienkio* radices egerat, unde præcipua malorum omnium ac publicæ ruinæ causa fluxit. Discordes inter se Proceres, nimiam cujusdam *Guei* apud Imperatorem potentiam ægris oculis aspectabat, cui *Thienkius* non modo omnem Imperii gubernandi auctoritatem concesserat, verum etiam Patris loco eum venerabatur. Ipse ^{Invidia Procerum in Guei prima Regni excidii causa.} *Gueius* fastu & superbia tumens, ob levissima præcipuos Magnatum, morte vel exilio plectebat, ac minus splendide per adulatorios titulos in epistolis ac libellis compellatus, atrociter sæviebat, quod conscii tenuitatis ejus, ac à qua origine descendisset, moleste ferebant. Ipse *Zungchinius* ejus insolentia offensus hominis fastum odio habebat, & si penes *Gueium* stetit, post *Thienxii* obitum, alius quivis ad Imperium pervenisset.

Hinc Dux, in aula factionibus toto inde Imperio sparsis, ut vix quisquam alicujus auctoritatis non alterutri specie boni publici, re ipsa ut se suosque, exclusis adversariis, promoverent, addictus esset, *Zungchinius*, postquam ad Imperium pervenisset, has factiones vi & suppliciis præcipuorum extinguere dum conatur, odia utriusque in se solum convertit, ac acrius incendit. Nam initio statim *Gueium* honorifice ad tumulos Imperatorum ablegatum, misso sericeo in aurea pixide, funiculo, ad spontaneum suspendium adegit; id quod ille, ut moris, magno animo fecit, quod talis mors perhonorifica apud Sinas censeatur. Inde ejus

complices toto Imperio ad mortem conquisiti, successu tam improspere ut reliqui latronibus conjuncti juraverunt. Se mortem tot praestantium personarum, ulturos. Hinc Duces cum exercitibus contra hostes missi, re infecta redibant, plerisque *Guei* partes sectantibus & ab eo ad dignitates promotis.

Imperatori fuga
dissuadetur.

Licungzus, cui omnia Imperatoris & aulae arcana patebant, postquam quis rerum status esset, intellexerat, rebus in *Xensi* constitutis, Crocei flumen, nullo resistente & incustoditum, urbe ad ejus australem ripam *Kiangcheu* in transitu capta, facile trajecit. Inde plerisque urbibus spontaneam deditionem facientibus, urbem *Thayven* resistere ausam incepit, Ducibus interfectis & civibus, quorum plerique ceciderant: graviter mulctatus *Zingchinus*, ubi flumen Croceum latrones superasse & in *Xensi* proximam *Pekingae* Provinciam irrupisse cognovit, sub *Lio* Duce magnum exercitum collegit, qui cum vix in conspectum hostium venisset, desertis vexillis & fide exuta ad *Ticungzum* transiit, tanto Ly dolore, ut seipsum ab arbore suspenderet. Rumore tam infelicis expeditionis *Pekingum* delato, ingens tota urbe luctus & Imperator cum omnibus thesauris suis *Nankingam* fugere cogitabat. Sed clandestini ejus inimici, qui jam animo prodicionem moliebantur, fugam dissuadere, nec aliud etiam illis, qui fidi erant, placebat: quod urbem tantam deserere, esset extremae desperationis argumentum: unde hosti audacia, subditis terror; ac cunctis intus ad defensionem abunde extantibus, milite, armis, com meatu in longum tempus, obsidionem quantumvis gravem facile sustineri posse, promptis ad subsidia ferenda toto Imperio civibus. Ita Imperator consensu victus, urbem ad extremum defendere sua praesentia statuit.

Licungzus
urbem
clam in-
greditur.

Licungzus non fraude minus, quam manu promptus, multos suorum Sinico habitu, tanquam mercatores, paulatim in urbem misit, usus eorum opera, ubi cum exercitu ante moenia confedisset. Nec contentus urbem milite suo clam implere, ipsos Sinensium Duces nonnullos in partes suas traxit, qui urbem se prodituros pollicebantur, ignaro omnis conspirationis & doli *Zingchinio*, ac moenia tormentis undique instructa lustrante. Sed ea murorum parte, ubi conjurati hostiles copias intromiserant, tormenta solo pulvere, absque globis, referta, latronibus non nisi innoxio strepitu vanum terrorem incutiebant. Ita Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo quarto mense Julio ante Solis ortum totus *Licungzi* exercitus per portam a proditoribus apertam, urbem irrupit: & quanquam praesidium Imperatori fidum acriter per plateas resisteret; clandestini illi latronum socii adeo omnia tumultu miscebant, ut desperata ulteriori defensione, succumberent. Ipse *Licungzus* cum lectissimis militum suorum recta per desolatam urbem ad Palatium contendens, illo, quantumvis Eunuchorum fidissimi extrema audacia repugnarent,

noti-

potitus fuit. Jamque per secundam aulæ portam, ignaro omnium rerum Imperatore hostes ad interiora penetraverant (ô miseram & apud posteros vix fidem reperturam socordiam ! sed tanta erat Eunuchorum a *Licungzi* partibus stantium, perfidia, ut ad extremum usque momentum omnia coram Imperatore dissimularent) cum iidem, nullo jam effugio, cunctis undique viis ab hoste obsessis, periculum imminens denunciarunt.

Imperator repentino nuncio & improvise attonitus, nulla ne salutis superesset ratio, rogare; & illis *perdita omnia*, ac secundam jam ab hoste portam teneri, nunciantibus, epistolam proprio sanguine scripsit, Eunuchos suos, ut proditores, accusans, subditos excusans, ac *Licungzo* Imperium cœlitus destinatum gratulatus, vindictam ipsi perfidorum commendavit. Literis scriptis mox filiam nubilem, ne ludibrio hostibus esset, sua manu in cubiculo confodit, & hortum ingressus de fascia crurali seipsum ab arbore pruno suspendit. Hic exitus *Zuigchinii* ultimi & infelicissimi Sinarum ex *Taimainga* familia Imperatoris fuit. Nam quamvis & alii familiæ hujus postea electi; quia tamen non nisi partem aliquam Imperii tenuerunt, ab ipsis Sinis in Catalogo Imperatorum *Taimingarum* non recensentur. Ita familiam quam latro *Chu* condiderat, alius latro *Licungzus* iterum pessum dedit. Exemplum Imperatoris *Tutangus*, Imperatrix, fidissimi cubicularii & alii imitabantur, omnes ab arboribus sua manu suspensi: & multa millia civium aquis aut laqueo se suffocabant, ne tanto dedecori & ruinæ publicæ superessent.

Generosus *Zingchinii* exitus, uxoris, & aulicorum.

Præ immami Regicidio hos effudit Musa gemitus.

*Hostis atrox urbes ignaro Cesare cepit,
Et Regni fines sub sua juga dedit.
O scelerata fides! Dominum quæ prodit inermen.
Est Deus, occultos qui vetat esse dolos.*

Prædator
solium af-
cendit.

Licungzus, dum hæ Tragœdiæ in aula exercentur, Palatium magno comitatu irrumpens, in Solio Imperatorio titubans & pallidus confedit, ægre verba aliquot semesa & tertiata hæsitante lingua proferens, ipsa loci Majestate hoc monstrum quasi averfante, & breve Imperium præfagiente. Altera die cadaver *Zungchinii* in minimas particulas secari jussit, Tyrannidem objiciens ipse omnium immanissimus. Filius *Zungchinii* maximus natu nunquam vivus mortuusque iterum apparuit, quanquam studiose inquisitus; nonnullis in montana ad reliquos Sinenses aufugisse; aliis post patris mortem in lacum insiliisse, & submersum referentibus. Duo alii filioli tertia expugnatione die, magna omnium commiseratione, decollati. Extincta familia Imperatrice, in Optimates furorem suum convertit, ac quasi ad consultandum convocatos, immixtis percussoribus, omnes crudelissimis tormentis interfecit, nisi quod ditiores ingenti pecunia vitam suam redemerunt. Tum ipsa urbs prædæ & direptioni militum immani crudelitate per multos dies exposita fuit. Inter alios captivos extremâ senectâ *Us* pater *Usanguiei*, cui exercitus Sinicus in *Leaotung* contra Tartaros excubans, parebat, à *Licungzo* minis promissisque adactus, Epistolam in hunc sensum ad filium suum scripsit: *Cælum, terra & fatum, unde rerum humanarum vices dependent, Zungchinio, & Taiminga familia extinctis, Imperium Licungzo tradiderunt. Æquum est, ut Cælo & necessitati pareamus. Regiam Dignitatem & amicitiam suam tibi pollicetur, si cum exercitu fidem jures ac Imperatorem agnoscas. Vitam mortemque meam in tua manu habes, quod illi, à quo vitam accepisti, debeas, tecum reputa.*

Duo filioli
Cæsaris de-
collantur.

Literæ
Us ad
filium.

Usanguieus paucis rescripsit: *Pater meus non est, qui Imperatori suo infidus est. Si tu fidei Imperatori debita oblitus es, quis me reprehendet, si obedientiæ tibi debita obliviscar. Mori præstat, quam proditori inservire.*

Respon-
sum ce-
dro di-
gnum.

Mox *Usanguieus* Legato ad Tartarorum Regem misso, auxilia ejus contra *Licungzum* Sinici Imperii invasorem, imploravit magnam linteorum tenuissimorum, Sericæ telæ, auri, argenti & formosarum puellarum (quæ Tartaris, ubi major virorum quam fœminarum copia, gratissimum munus sunt) copiam pollicitus. Tartarus diu in talem occasionem intentus prompte conditionem acceptavit, & ex *Leaotungæ* præsidiis contracto octoginta millium exercitu ad *Usanguiei* castra properavit eumque ita allocutus fuit: *Ut expeditio nostra feliciter succedat, autor sum militibus tuis omnibus, habitu Tartarico & succisis capillis uti jubeas, ita latro ea specie*

specie deceptus, meros Tartaros esse putabit: nam ob Regni mei distantiam, ac late dispersos per præsidia milites, tam celeriter majores copias suppeditare non possum.

Usanguenius vindictæ cupidine cæcus, parum considerabat cum tigribus se foedus pangere, ad canes Sina pellendos. Licungzus certior factus Tartaros adventare, Pekingam trepidus, omnibus secum thesauris ablati, deseruit, in Xensi, flumine Croceo trajecto, aufugiens, ac in urbe Sigan novi Imperii. Solium constituens. Sed in ipsa via à Tartaris omni præda exutus fuit, qui thesauris à familia Taiminga per ducentos octoginta congestis potiti, omisso latrone, Pekingam Rectore vacuam occuparunt, atque ita Imperio Sinico, quod tantis bellis quæsierant, facili labore & absque ullo periculo potiti fuerunt.

Dum hæc geruntur, Zungteius repente obiit, filiolo sexenni relicto, quem successorem moribundus nominavit, & tutelæ fratris sui commendavit. Usanguenius, pulso Licungzo Imperium ad proximum ex familia Taiminga translaturus, gratias Tartaris pro fide & auxilio egit, ac muneribus oblatis, ut domum reverterentur, satis jam priores ulti injurias, autor fuit. Sed illi alia longe animo agitantes, neque Sinam è manibus dimittendam censentes; nondum tempus esse, responderunt; hæere adhuc in Regni visceribus Licungzum, aliosque latrones: proficisceretur Usanguenius contra Licungzum: se reliquam prædonum manum Xan-
Tartarorum infida.
 tunga pulluros, ita Imperio purgato, pacem fore stabilem his verbis. Nondum te, ac Imperium Sinicum deserendi tempus idoneum esse arbitramur, nisi tibi aliud videatur. Latrones supersunt plurimi; pauci ex illis periere: jam in Sigan Xensi Provinciæ Metropoli Imperialem sedem Licungzus fixit. Cogita ditissimas ac populosissimas Provincias sub illius adhuc esse potestate. Nobis discedentibus, pejora Sinis timenda manent. Nos Tartarus timuit, quos ubi abuisse didicerit, auctis mox viribus aderit, ac Imperio majores, quam antea, turbas inferet: & nobis fortasse commodum non erit, missis denuo auxiliis, fortunæ tuæ labanti succurrere. Quandoquidem hic præsto sumus, nostrum erit latrones omnino extinguere, ut pacatum Regi tuo Imperium tradas. De promissis præmiis sollicitus ne sis; cum ea si ve in nostrâ, si ve in tuâ potestate fuerint, æque nobis tutâ ac securâ sunt. Quod reliquum est, suademus, ut te cum tuorum parte, ac Tartaricis aliquot legionibus, in Licungzum moveas; nos cum reliquis copiis Xantung latrones opprimemus: ita Imperium ex omni parte pacatum respiciabit.

Hoc consilium Usanguenius se approbare simulavit, ac Tartaris in Sina commorandi libertatem dedit. Misceant autem in Tartariam, qui copias, quantas possent maximas, undique ad Sinam expugnandam contraherent; interea erga Sinas perhumanos se & benevolos gerentes.

Medio temporis cum ingentibus ex Niuche, Niulhan, Yupetaca & Occidentali Tartaria copiis Duces Tartarorum in Sinam appulerunt, sexen-

Pupillus
Tartari-
cus Im-
perator
Sinæ pro-
clamatur.

nem *Zungtei* filiolum secum adducentes, quem statim Imperatorem Si-
næ proclamarunt, nomine *Xunchi* imposito, & familiam Imperatoriam
Taicungam appellantes. Hic est ille hodiernus Tartarorum Sinarumque
Magnus Chamus, decimum nonum ætatis annum nunc agens, qui quan-
quam sexennis tantum puer, Solium Imperatorium singulari cum Maje-
state conscendit, ac patruos suos, reliquamque Tartarorum multitudi-
nem, mascula oratione, ac nil puerile referente, allocutus fuisse perhi-
betur.

*Non mea, Bellicosi Proceres, sed vestra fortuna ac virtus me throno Impera-
torio admovit, cui firmitus, quam trepidans Licungzus, & melioribus auspiciis
insideo. Primordia Sinici Imperii hæc sunt, quod vestra fides fortitudine totum
in me a me habere potestate, credo. Merces fidei vestrae & virtutum (quanquam
quæ digna tantis meritis reperiri potest merces?) Opes Sinicae & Regiæ dignita-
tes erunt. Quisque vestrum strenue rem & fortiter gerat. Haud puerilis in-
genii Oratio vilis, Tartaris cum stupore exclamantibus; à Cælo & provi-
dentia hunc Infantem ad Imperium destinatum. Eadem die *Xunchius* pa-
truum suum majorem *Amaban* (Sinæ pronunciant *Amavang*, id est Tar-
tarica lingua, Pater Regis,) creavit. Hinc belli totius & Imperii admini-
stratio demandata, quam ita gessit, ut Tartari præcipue ejus consiliis ac
dexteritati Sinicum Imperium debeant: nam prudens, circumspectus,
fortis, fidelis, humanus, justus & erga Sinenses moderatus, beneficus,
affabilis erat; unde eorum animos magis magisque sibi & Tartaris con-
ciliavit.*

*Usangue-
jus à Tar-
taris de-
ficiit.*

Eadem die *Usangueius*, missis ad ipsum legionibus aliquot Tartaricis
Rex *Pingsi*, id est *Occidentis pacator*, creatus fuit, *Sigan* & *Xensi* ei attri-
butis. Ita familiæ *Taimingæ*, quam hæcenus summa fide coluerat, valedixit,
& Tartarum Imperatorem, honoribus ac necessitate victus, agno-
vit. Facile latrones ope Tartarorum *Xensi*, pulsus & *Usangueius* Regiam
sedem in urbe *Sigan*, sed Imperio militari exutus, (suspecta quippe ejus
potentia Tartaris erat) collocavit. Qualem vitæ exitum *Licungzus* ha-
buerit, non constat. Copiæ ejus ab *Usangueio* penitus concisæ; ipse nec
vividus nec mortuus imposterum comparuit. Reliqui Tartari, ut conve-
nerat, *Pekingam* & *Xantsungam* facile negotio occuparunt, ac copias suas
frequentissima Sinenfium accessione in immensum auxerunt, quos comi-
ter, dum modo comam raderent, & veste Tartarica uterentur, receptos
opibus & honoribus extollebant. Sed præcipuum Tartaris obstaculum
fuit, quod capillitii rasi nimis rigidi exactores, sub pœna læsæ majestatis,
essent, Sinenfibus acrius capillos, quam Imperium, propugnantis, ac
milleni eorum caput quam capillos perdere malebant.

Sinæ, qui
capillos
radere
abnuunt,
trucidan-
tur.

Adco Tartaris secunda fortuna aspirabat, ut unico anno quatuor bo-
reales Provincias, *Peking*, *Xansi*, *Xensi*, *Xantung*, præter *Leaotung*, ex-
pugnarent. Et conciliabat illis Sinenfium animos, quod nihil in forma
regi-

regiminis inmutarent, antiquos Magistratus, Philosophos eorumque examina, retinerent: nihil sibi nisi militiam reservantes à qua tamen peritos & fides Sinenses Duces non excludebantur. In ipsa *Pekinga* priscus Senatorum Imperii Ordo servatus, eo tantum discrimine, quod dimidia pars ex Tartaris constaret. Interea Australes Provinciæ, ingenti exercitum suppetias laboranti Imperatori suo laturæ, cum mortem ejus intellexissent & Tartaros Imperio potiri, inopino casu vehementer perturbabantur.

Nankingenses & ipsi hac subita *Zungchinii* ruina & Tartarorum progressibus exanimati; tandem per longam deliberationem, novum ex *Taiminga* familia Imperatorem, *Hunquang*, nomine nepotem *Vanliei*, qui ex *Honan*, metu latronum, *Nankingam*, confugerat & Princeps bellicosus erat, elegerunt. Is statim Legatos ad Tartaros pro pace obtinenda, cum oblatione Provinciarum borealium, misit. Sed Tartari non ignorari Sinas, tempus, vires & pecuniam colligendi, captare, responderunt: *ab alio se quæ jam possiderent, haud accepturos. Defenderent sane ipsi, novis undique congregatis viribus, novum quem creassent Imperatorem: sibi mentem esse, aut tota Sina aut nulla parte ejus potiri, neque ante arma posituros, quam destinata sua assequerentur.*

Nankingenses eligunt novum Imperatorem.

Dum Legati pacem quærunt, interea juvenis quidam qui *Zungchinii*, majorem natu filium se jactabat, *Nankingæ* prodiit ac non deerant Eunuchi, qui se eum nosse testabantur. Sed *Hunquang* æmuli impatientis, competitorem in carcerem proditoris accusatum, conjecit, unde odia procerum in eum accensa ac Tartaris optata occasio *Nankingam* invadendi, data, qui mox, fluvio *Croceo* superato, (quanquam ripam ejus adversam, tam densa Sinensium agmina obsiderent, ut etiam ocreis suis ac calceis aggerem contra Tartaros exstruere potuissent) fugatis Sinensibus, quicquid ad boream fluvii *Kiang* situm, occuparunt. Tum deprehensum fuit in bello animum, non numerum spectandum: nam ne conspectum quidem Tartarorum Sinæ ferebant, sed veluti ovium greges, lupo adventante, aufugerunt. Sola urbs *Iangchen*, in qua cum præsidio *Zuus Colaus* excubabat, Tartaris se opposuit; sed eorum vim non sustinens, omnibus cæsis, capta fuit. Cadavera in ædium summitates, ne, fœtore suo, pestilitatem facerent, delata & cum ipsa urbe, combusta sunt.

Expugnata urbs *Iangchen*.

His victoriis, transitione Sinensium, indies Tartarorum viribus crescentibus, ipsam urbem *Nanking*, priscorum Regum sedem, austrinæ, fluvii *Kiang*, mediam secantis Sinam, ripæ adjacentem invaserunt. Sed dum ipsi navibus flumen trajiciunt, Sinæ sub *Hoangchoang* bellicosissimo Ducum, transiptionem eorum tam acriter prohibebant, ut Tartari maxima clade repellerentur. Tum patuit Tartaros à Sinis vinci posse. Verum mox *Hoangchoang* prodicione cujusdam *Thieni*

à Tar-

à Tartaris, magna præmiorum, spe corrupti, sagitta trajectus periit & ipse Imperator *Hunquang* dum fugam molitur, ab eo captus & Tartaris traditus fuit, quem *Pekingam* Anno millesimo sexcentesimo quadragésimo quarto, media æstate, velut in triumpho deductum ante mœnia, spectante Imperatore *Xunchio*, nervo arcus strangularunt, quod genus mortis apud Tartaros illustre censetur. Ita primo Imperii anno *Hunquang*, & juvenis ille qui se *Zungchini* filium ferebat, cæterique omnes ex Regia Familia, more Asiatico, strangulati.

Ita *Nankinga* potiti, divisis copiis pars *Chekiang*, alii fluvio *Kiang* trajecto, *Kiangsi*, *Huquang*, *Quantung* petierunt. Apud *Hangcheu* primam *Chekiang* metropolin, flos Sinensis exercitus & quicumque stragem evaserant, subsistebat, à quibus Imperator ex familia *Taiminga*, *Louangus* creatus. Sed ille Regio contentus titulo, tum se Imperatorem fore dixit, ubi Tartaris pulsus, vel unica urbs Imperatoria recuperata fuerit. Vix tri-duo regnaverat, cum Tartari advenerunt. Milites ad pugnandum concitati, stipendia poscere. *Louangus* ruinam suam urbisque prævidens, mœnia conscendit & genibus flexis Tartaros oravit, civitati parcerent; *De me* inquit *bat, quod videtur, statuite, victima pro subditorum meorum incolumitate ero.* Ita seipsum Tartaris captivum dedit. Tum Tartari portas urbis claudi jusserunt & in *Louangi* copias impetum fecerunt, quorum maxima pars fluvio *Cienthang*, dum eum scaphis trajicere conantur, multi submersi sunt. Inde urbs *Hangcheu* nullo civibus damno illato, capta, ac scaphis fluvio *Cienthang* superato, *Xaoking*, pulcherrimam totius Sinæ civitatem, spontanea deditio occuparunt, ac reliquæ omnes urbes pari facilitate in potestatem eorum pervenissent, nisi Sinas, novo de capillis ponendis edicto, ad arma concitassent. Quippe Sinæ majoris capillos suos quam ipsum Imperium facientes, Tartaros iterum urbe *Xaoking*, & trans fluvium *Cienthang*, magna strage propulsaverunt, ac si victoria uti scivissent, omnibus iterum locis ejici Tartari potuissent. Sed ipsi capillis suis contenti ad australem ripam fluvii substiterunt, Tartaris post hanc cladem integro anno, nulla re memorabili gesta, quiescentibus.

Sinæ pro
confer-
vandis
capillis
pugnant.

Sinenses, post *Louangum*, novum, ex familia *Taiminga*, Imperatorem quærentes, alii quendam *Lu*, alii *Tangum* elegerunt: unde discordantibus illis, Tartari novis *Pekinga* copiis aucti, denuo fluvium *Cienthang* superare, sed frustra, conabantur. Nec parva spes affulgebat potentia eorum infringendæ, nisi fatalis illa duorum Regulorum discordia obstitisset. *Tangus* volebat ut *Lu* Regno cederet: *Lu* vero; se & primo electum & hostium victorem fuisse. Ita dum inter se rixantur, Tartaris occasio data, fluvium *Cienthang*, loco quodam inter montium angustias, ob aquarum inopiam (& erat æstas calida ac sicca) vadoso, ubi nullæ Sinarum excubiæ, trajiciendi. Cumque adversam jam ripam tenerent, fuga passim Sinensium & ipse *Reputus Lu*, urbe *Xaoking* deserta, arreptis navibus in

Rixæ in-
ter *Tan-
gum* &
Lu.

Insu-

Insulam *Cheucan*, haud procul continente *Chekiang*, è regione urbis *Ningpo*, sitam confugit ibique sedem novi Regni constituit.

Hæc insula, hætenus piscatorum casis habitata, ab eo tempore Sinis ad *Luum*, tanquam capillorum suorum protectorem, ingenti numero, confluentibus, jam potens & magnificum regnum septuaginta duas civitates numerat. Tartari omnibus urbibus *Chekiang*, hac *Lui* fuga potiti, *Kinboam* quæ sola resistere, *Tutangi* sedes, ausa, cum parte copiarum obsederunt, eamque tormentis *Hangchevo* adductis (quippe obsessi præcipuum detrimentum Tartaris per tormenta inferebant quæ continenter in eorum castra explodebant) vallo magna latitudine dejecto, vi expugnaverunt. *Tutangus*, ne in potestatem hostium vivus veniret, se familiamque suam, pulvere pyrio, combussit. Alia Tartarici exercitus pars *Fokien* petiit, quæ Provincia, perpetuis & asperrimis undique montibus à *Quantung*, *Kiangsi* & *Chekiang*, discreta, unam tantum viam quæ paucis præsidiariis contra omnem humanam vim defendi & claudi potest, habet. Sed tanta Tartarici equitatus formido apud Sinenses erat, ut vix equorum conspectum ferrent. Ita claustris montium incustoditis, quanquam ægre, superatis, Tartari *Fokien* ingressi eam, citius fere, quam perambulari posset, occuparunt. Sed nonnulli occupatæ tam subito *Fokien* hanc causam fuisse referunt. Erat eo tempore pirata quidam *Chinchilung*, quem Europæi *Iquon* vocant, toto Oceano Sinico, & per *Fokien* potentissimus. Is cum Lusitanis in *Makao*, Hollandis in *Formosa* diu inserviisset, pertæsus servilem conditionem, socios quosdam nactus, piraticam facere, & ab exiguis initiis, ingentem classem, solus Indicæ & Sinicæ mercaturæ Dominus, colligere, cum Imperatore Sinensi fœdus inire. Tanta ejus potentia erat, ut classem ter mille navium in portu *Focheu*, stantem haberet. Sed ipse hac fortuna non contentus, Imperium Sinicum, familia *Taiminga* deleta, affectare, quo fine cum Tartaris fœdus & amicitiam inivit. Constituerat eum *Lunguvus* sive *Lu*, Ducem copiarum in *Fokien*: unde Tartaris advertantibus Provinciam prodidit & ab iis Rex *Pingnan*, id est *austri pacator*, factus fuit. Sed Tartari potentiam ejus ac ad Imperium adspirantem ambitionem suspectantes, quem palam aggredi non audebant, eum honoribus & per ingentia promissa, evertere paulatim conabantur. Cumque regulum Tartaricum *Pekingam* proficiscentem, improvidus, classe in portu *Focheu* relicta, comitaretur, jussus fuit, quicquid tandem reluctaretur, sequi. Ita qui armis insuperabilis erat, fraude captus ac tandem *Pekingæ* veneno clam necatus fuit. Filius ejus & fratres, audita hac captivitate, classem repetierunt ac Sinam hætenus hostiliter deprædantur.

Causa
oppressi
sionis
Fokien.

Dum hæc per *Fokien* geruntur, alius Tartarorum exercitus per *Huquang* & *Kiangsi*, in *Quantung* penetravit ac adjutus illis copiis, quæ *Fokien* expugnaverant, pari celeritate ac fortuna illam Provinciam subegit.

Hinc in *Quangsi* irruptione facta, magnis cladibus à quodam *Khin* Thomas, & *Ching* Lukas (quos Jesuitæ baptizatos Christianis nominibus appellaverant) rejecti & *Quantungæ* quoque iterum expulsi fuerunt.

Vangus
sacrificu-
lus rebel-
lat.

Hi duo Sinici Duces hac victoria animati, *Iunglieum* ex *Taiminga* familia *Vanlei*, ex filio nepotem Imperatorem crearunt, qui sedem Regiam in urbe *Quantungæ* (*Chatking*) collocavit. Rebellabat etiam contra Tartaros in *Quangsi* & *Fokien* quidam sacrificulus *Vangus*, & urbe *Kienming* aliisque capta, præsidia Tartarica passim expulit. Contra eum *Changus* Tartarorum Dux & Provinciae *Chekiang* Præfectus, expeditione suscepta, per incustoditos montes in *Fokien* exercitu traducto, *Kienmingam* & in ea *Vangum* obsedit. Obsidio in aliquot menses protracta, nec expugnari urbs, nisi mœnibus tormentis dejectis, potuit. Tum vi capta & horribili cæde funditus diruta fuit. Trecenta millia in hujus urbis expugnatione perierunt. Ita *Fokien* denuo in Tartarorum potestatem redacta.

Sed jam Tartarorum fortuna intestinis proditiōibus quassari ac labascere incipit. Cum enim Sinicis uti cogerentur ab Imperii amplitudinem Præfectis, nulli eorum Tartarico regimine offensi, novas res moliebantur, & ad familiam *Taimingam* respiciebant. Primus eorum *Kinus* fuit, origine ex *Leaotung*, in cujus incolis Tartari magnam fiduciam ponebant, Provinciae *Kiangsi* Præfectus, qui cum collega suo (duo enim semper uni Provinciae præfunt, unus civilia, alter militaria administrans) clandestinas inimicitias exercebat. Cumque aliquando in convivio quodam Comœdiam spectarent, quæ Sinico habitu agebatur, *Kinus* ad socium; *annon* inquit hic habitus Tartarico longe melior & gravior videtur? Alter hæc verba tanquam Majestatem lædentia propere Imperatori Tartaro significavit, sed literis à *Kino* interceptis, ab eo armata manu in Palatio suo oppressus & interfectus fuit.

Kinus de-
ficit à
Tartaris.

Ergo *Kinus* hoc facinore patrato statim cum tota Provincia *Kiangsi* ad *Iunglieum* defecit. Ejus exemplum secutus *Likungzus*, sive *Libuzus* *Quantungæ* Dux. Sed cum urbis *Canchen*, quæ sola Tartaris in *Quangsi*, fida manserat, præfectus, simulata defectione circumvenit. Nam literis ad *Libuzum* scriptis cujus hæc formula, *Hactenus Kino non parvi, quod illius vires Tartaris pares non crederem: sed quandoquidem, fortissime Dux, etiam in Tartaros moves, quod amplius ab his sperem non habeo. Tuus sum, & tuarum partium seclator: ubi vel ipse, vel per tuos aderis, hanc urbem tibi tradam.* Urbem se illi traditurum promisit: interea vero clam ex *Fokien* Tartarica auxilia noctu immisit. *Libuzus* cum suis, nihil mali iusspectans, per patentes portas urbem ingressus, mox undique se à Tartarorum copiis circumventum vidit. Et plurimis suorum amissis, ipse inter cæsos (nuspian enim imposterum apparuit) perisse creditur. Hac clade *Iungliei* res haud parvum detrimentum acceperunt, quanquam *Kinus* aliquandiu feliciter bellum continuaret & Tartaros multis præliis profligaret. Inde urbem

urbem *Cancheu* obsedit, sed novo exercitu Tartarico *Pekinga* adventante, obsidionem solvere, & intra *Nanchang* se recipere coactus fuit, ubi obsessus, capta tandem urbe, ipse incolumis in vicinos montes effugit, quemadmodum in ejus urbis descriptione supra commemoravimus.

Atque hæc australium Provinciarum defectiones & turbæ fuerunt. Haud minores in Septentrione erumpebant, ubi quidam *Hous* in montanis *Xensi* exercitum clam collegit & Tartaros ad prælium, literis missis, provocavit. Passim deficientibus Sinicis oppidis, Sola *Sigan* cum Tartarico præsidio restitit, Præfectus Tartarus hujus urbis, haud semel omnes Sinicas cives trucidare constituerat, eorum perfidiam metuens, sed crudele hoc facinus cura Proregis impeditum fuit. Capillos tamen ponere, arma tradere, vallo & mœnibus abstinere, nec plures duobus in publico colloqui, aut coire, sub capitis pœna jussi: ac ostentandæ securitati, portas claudi, pontes aperiri vetuit. *Hous*, cunctis Sinensibus, quos nancisci poterat, militiæ suæ immixtis, cum exercitu trecentorum millium castra ante urbem posuit, Præfecto tantam multitudinem cum trepidatione de vallo conspiciente, & iterum cædem civium moliente; sed & hac vice destitit, cum Sinicos præsidarios contra *Hoi* milites fortiter pugnare videret, unde hilaris exclamavit; *Hoo Manzu*, id est *ô bonos Barbaros & Manzuka Manzu*, Barbari Barbaros trucidant. Nam Tartari Sinas contemptim *Manzu* vocant, unde etiam nomen *Mangi* fluxit sicut supra dictum. *Hous* cum frustra validissimam urbem, ambitu tria miliaria habentem, oppugnaret, novo Tartarorum exercitu adventante, obsidionem deserere, magna clade accepta coactus fuit, neque quid cum eo postea factum, innotuit.

Turbæ in Provincis septentrionalibus.

Sed jam nova contra Tartaros rebellio hac occasione exoritur. Cum Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo nono Imperator *Xunchius*, duodecimum ætatis annum attigisset, uxorem Regis Occidentalium Tartarorum *Tanyu* filiam, quod eorum amicitia Imprimis opus haberet, misso Legato Patruo suo & in tore *Amavang* petiit. *Amavangus* cum splendido comitatu per *Xansi* Præfectus, *Taitungum* venit, quæ urbs Imprimis ob pulchras fœminas, tota Sina celebratur. Tartari inter alias quas stupraverant fœminas, etiam sponsam quandam, quod apud cives crimen atrocissimum censebatur, abripuerunt. *Kiangus* urbis Præfectus, conquestus, eo de facinore apud *Amavangum*, non modo nihil impetravit, verum etiam contemptim & ignominiose ex Palatio *Amavangi*, ejectus fuit.

Nova rebellio- nis occasio.

Kiang hac ignomina ultra modum incensus in aulam *Amavangi* cum armata manu irrumpens, omnem fere comitatum ejus Tartaricum trucidavit ipso *Amavango* fune per muros delapso ac celeri equo ægre manus ejus evadente. *Kiangus* hoc patrato facinore vexillum pro Imperatore Sinico & Regno *Han*, erecto ejus se vasallum declaravit, ac Sinas missis

nunciis ad defectionem sollicitavit, multis passim ad ipsum desciscentibus, & ipsis Occiduis Tartaris auxilia valida mittentibus, quorum imprius vires *Xunchius* metuebat. Quippe Occidentalis Tartaria viris equisque gravida est, cum Orientales equos raros invalidosque habeant & eorum ad bella copiam ab Occidentalibus emere cogantur.

Ut hæc *Kiangi* defectio in ipsa herba opprimeretur, ingens *Pekingæ* exercitus contra eum missus fuit. Simulabat initio metum fugamque *Kiangus* & in extremo suorum agmine currus, tormentis clam oneratos & Tartaris obversos reliquerat. Illi fugientibus acriter insistentes in currus impetum spe prædæ faciebant; sed tormentorum ictibus excepti magnam stragem acceperunt, ipso *Kiangi* ad sonitum in eos impetum faciente ac totam aciem profligante. Hinc novus *Pekingæ* terror auctus etiam fama *Kiangum*, centum quadraginta equitum, quadringenta pedum millia sub signis habere. *Amavangus* in extremo hoc Imperii periculo, ipse expeditionem contra *Kiangum*, cum tota Tartarorum militia quæ octo vexillis constat, suscepit. Primum, album est, quod Imperiale dicitur; secundum, rubrum; tertium, nigrum; quartum, croceum: his tribus ultimis Patru Imperatoris præfunt; primum autem ipse Imperator regit. Ex his quatuor, permixto colore alia quatuor conficiunt; unde quilibet miles sub quo vexillo sit, & ad quæ castra, vel ad quam urbis partem divertere debeat, cognoscit; ubi semper paratis equis ac armis ad bellum prompti habitant. Cum autem exercitus vel cohors aliqua emittenda est, intra semihoram expediri possunt omnia. Inflatum enim protubam marinum cornu, illis simile quæ nos Tritonibus appingimus: ex loco autem, ac modo soni, qui & quo numero milites ac Duces procedere debeant, intelligunt; unde sine morâ parati adsunt, ac vexillum sequentes (quod à tergo ligatum eques portat) exeunt; licet sæpè præter Ducem ac Signiferum, nemo, quorsum & cuius rei causa ducatur, intelligat. Quando pugnandum est, tum primum quo destinentur cognoscunt. Secretum hoc in Tartarica militia Sinas omnes semper suspensos ac attonitos tenuit. Cum enim putarent Tartaros hanc aut illam Regionem petere, sæpè aliam derepentè petivere. Illud etiam in Tartarica militia rarum, quod nulla secum ducant impedimenta, nec de annona sint solliciti: cibus quem occupant, satiat: carne ut plurimum vescuntur, nec à semicocta vel semiaffa abhorrent: ubi alia deest, occisos equos ac camelos vorant: per otium venantur, ac sæpè integros campos vel montes circumdant; deinde paulatim coeuntes feras in medio claudunt, ex quibus quot & quascumque volunt, interimunt: venaticos etiam ad hæc canes præstantissimos alunt, ac vultures. Cubile illis est solum, tapete, quo ephippium contegunt, substrato: à domiciliis incolendis abhorrent: tentoria pulcherrima habent, quæ tanta velocitate ac arte erigunt vel deponunt, ut festinantem exercitum non detineant. Si domos inhabitare

Tartarorum vexilla.

Serventur magnum faciunt in militia Tartari.

bitare necessitas cogat, parietes omnes perumpunt, relictiis columnis, ac tectis: eundem locum cum equis procubili habent. Ita militiae soli vivunt, seque indurant.

Amauango ingenti exercitu *Kiangio* bellum inferens, praelium studiose declinavit & ad Occiduos Tartaros, cum splendidissimis auri, argenti, serici & foeminarum Sinensium, quas ob formae praestantiam Tartari aestimant, donis, filiam Regis, *Xunchio* uxorem, ac ne ulla *Kiangio* auxilia mitteret, petens, Legatos misit. His donis capti Tartari conjugium, pacem & amicitiam promiserunt. *Kiangus* à Tartaris desertus, in urbem *Taitung*, magna imprudentia, se recepit; nam mox ab *Amauango* fossa decem milliarium ambitu, intra triduum clausus, fame sibi suisque moriendum vidit, ac per medios hostes ferro viam aperiendam. Ergo cum toto exercitu in fossam impetum fecit. Hic acris diu & anceps pugna Tartaris fossam eodem fervore defendentibus, quo eam *Kiangiani* oppugnabant. Tandem *Kiangus* sagitta letaliter vulneratus, & cum eo spes Sinica, cecidit. Secuta caedes militum, fuga & spontanea armis projectis, deditio; his enim Tartari vitae gratiam faciebant. Urbs *Taitung* spoliata, *Puchen* combusta & quicquid in Occidente defecerat, recuperatum fuit; *Amauango* *Pekingam* triumphantis ritu inter festas acclamations, cum exercitu spoliis hostilibus gravi, redeunte.

Kiangus
occiditur.

Omni inde *Amauango* curam nuptiis patruelis sui *Xunchii*, cum filia Regis *Tanyu* impendit, ipse eo profectus & sponsam simul cum ingenti equorum copia ex pacto adducens. Nuptiae ea magnificentia celebratae sunt, quae utramque familiam decerent. In quo Europaeorum more agunt Tartari, sponsa è summi generis virginibus ducta: at Sinarum Imperatores, posthabito natalium splendore, ex maximo formosarum numero eminentem forma conjugem legunt, & ne plebejam quidem respiciunt. Postremo certe Sinarum Imperatori uxor fuit, cujus pater stramineis calceis consuendis quaestum fecit. Sic olim *Assuerus*, ex captiva, Reginam habuit: quem morem credibile est, vel à Sinis ad Persas, vel ab ipsis Persis ad Sinas olim derivatum. Sed ut ad rem nostram redeam, *Xunchii* nuptiae pompa tanto Imperio digna celebratae sunt. Nec sponsae adventanti fastus defuit Nationis ingenio congruens, immensae militum copiae, equorum greges, qui numerari vix poterant: opulentia siquidem Tartarica non tam luxui opportuna, quam bello. Neque supra fidem videtur innumerus equorum modus; equidem apud Sinas agens novi octoginta equorum millia, ex Tartaria Occidentali uno com meatu ad Sinas dono deducta. Quae Tartarorum potentia, ut nullis limitibus cohiberi se patitur, ita modo totam *Quantung* Provinciam vi subegit: ex qua in *Quangsi* quoque fluminis more inundantes, Tartari eam ditioni suae adjunxere.

Magnus
Chan
perficit
matrimonium.

Quae dum inter Sinas & Tartaros geruntur, tres in australes Provincias

cias, Regia potestate, Tartarorum proceres missi, Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo nono, qui totidem, cum exercitibus *Fokien*, *Quantung* & *Quangsi*, in officio continerent & rebellionem subditis defenderent.

Kengus
mandatum
Imperatoris
non ad
implet.

Præcipuus illorum, scopus erat *Iungleium*, qui unicus jam Sinensium ex *Taiminga* familia superat Imperator, evertere. Profecti per *Xantung* secundo flumine *Guei*, provehebantur, ibique in Tartarorum coloniam, cui vacuæ Sinarum bello, Cælorum Regiones, agriculturæ excolendæ, cesserant, inciderunt, qui acinaci potius quam vomeri assueti, otium averfabantur inerme & in commilitium, quacunq̃ fortunæ ascisci petebant. Duo Reguli, ut nullo Imperatoris mandato resisterent, instructi, & periculum prævidentes, abnuebant: tertius annuit. Ita vomeres in gladios & stivam in hastas conflantes desertis laboriosis agris, militiam hilares sequebantur. Imperator re intellecta, *Kengum* (ita Regulus vocabatur) per Epistolam monuit, agriculturæ consecratos, militiâ solveret; sed ille multa prætendens, jussa spernit: unde *Tutango Nankingensi* mandatum, caperet vel occideret *Kengum*.

Kengus
seipsum
suspendit.

Postquam *Nankingam* tres Reguli pervenerant, *Tutangus* convivii in Palatio & navibus magnificentissimè eos excepit, donec copiis jam præmissis, *Kengo* jussa Imperatoris aperuit. Ille initio trepidus, animo excollecto, unicum, ut in sua *Ioncka* extremis vacere curis posset, petiit; eoque impetrato, seipsum suspendit. Mox filius ejus a *Tutango*, patris Provinciae, ita volente Imperatore, præfectus. Reguli tandem per *Xantung*, *Kiangsi* & *Nanking* in *Quantung*, bellum *Iunglieo* illaturi, venerunt, & plerisque urbibus sponte se deditibus, sola *Kanton* sive *Quancheu* acrem obsidionem sustinuit; tandem prodita Tartaris, Anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo, quinta Decembris, miserabiter, ut supra relatam, destructa fuit. Hujus urbis Lamentabili ruina, cæteræ quæ infide *Iungliei* hætenus perstiterant, ingentibus donis exhibitis, deditionem fecerunt; unde Regulus *Quantung*, urbem *Chaoking*, in qua *Iunglieus* aulam suam habebat, cum exercitu petiit; sed ille diffusus viribus, initio in *Quangsi*, inde versus Regnum *Tungking*, & sicut alii referunt, deserto continente, in insulas, quorsum non constat, confugit.

Amavangus
præstantissimus
Dux
moritur.

Atque hic Tartaricarum pariter & Sinensium rerum, Anni millesimi sexcentissimi quinquagesimi status fuit. Sequenti quinquagesimo primo, *Amavangus* obiit, columen Regni & cui omnem Sinam Tartari, Sinæ libertatem debebant; utrique enim, consilio, justitia, humanitate, gratus acceptusque erat. Vix excefferat, cum magnæ in aula turbæ, fratre minore ejus *Quinto*, etiam cum ingratiis Tartarorum ac Sinensium, tutelam invadente.

Tartari & Sinæ jam sextum & decimum annum *Xunchium* attigisse referebant & Imperio maturum. Contra *Quintus*; imparem adhuc molitur & sibi

& sibi tutelam deberi. Ergo cuncti Proceres munia sua abdicarunt, à nullo, quam *Xunchio*, recepturi. Hac constantia victus *Quintius*, *Xunchium* Imperatorem agnovit.

Xunchius jam suæ spontis, prava *Amavangi* consilia in lucem protrahita, severissime vindicavit. Erutum sepulchro cadaver, quod apud Sinas abominabile, fustigatum, virgisque cæsum, capite truncato, velut pessimi patriæ proditoris, abjectum fuit. Omnes ejus asseclæ, quotquot consiliorum participes erant, morte aut exilio mulctati.

Hactenus quomodo Tartari, *Licungzuo* pulso, Sinico Imperio potiti fuerint exposuimus; nunc de socii ejus *Changchienchungi* fortuna quædam memorabimus. Hujus latronis tam horribilia fuerunt facinora, ut totam Sinam depopulari statuerit, ne quisquam, à quo Imperio pelli posset, superstes foret. Solos milites suos, tanquam novam coloniam, conservare studebat, reliquos omnes, ut superfluos, radicitus extirpaturus, quam etiam propriis non pepercerit sectatoribus, in quos levissima causa extremis suppliciis animadvertit. Præcipuus furor ejus in *Suchuen*, post exhaustas cædibus *Huquang*, *Honan*, *Nanking* & *Kiangsi*, prorupit. Prima furori ejus victima in urbe *Chingtu* quidam ex *Taiminga* familia *Regulus* fuit, cum jam septem alios ejusdem originis alibi sustulisset. Integras non familias modo & cognationes, verum plateas & urbes promiscuis cædibus, non parcens infantili ætati, non prægnantium uteris, ob nulla vel levissima, quæ ita interpretabatur, crimina, tollebat.

Inaudita
Changhi-
enchung
latronis
crudeli-
tas.

Nullum noxios inter & innocentes apud Tyrannum discrimen. Promiscua sæviebat cæde in quoscunque & cum aliquando quidam veredarius, furorem ejus metuens, quem in *Xensi* miserat, reverti nollet, majorem civitatis, in qua domicilium habuerat, partem cæde exhausit: ac forte morbo extincto, cujus opera utebatur, carnifice, Medicos omnes quasi mortis ejus conscios & autores, necavit.

Militibus gregariis familiariter se comessando, confabulando, dona inter eos sua manu distribuendo immiscebat: eosdem ob levissimam culpam coram oculis suis miserabili morte plectens, quam atrocitatem imprimis *Suchuenfis* Provinciæ, cui infensissimus erat, miles sentiebat. Si quis verbum factumve insolens, aut petulans committeret, non ipse modo, verum tota sæpe legio duorum millium numerum excedens in conspectu ejus concidebatur.

Mandariorum urbis *Suchuen* *Chingtu* intra triennium quingentos & octoginta interfecit, cum sexcenti eorum fuissent, viginti tantum superstitibus. Præsidem Senatus vivum excoriari jussit, quod injussus Philosopho Sinico urbe excedendi potestatem concessisset.

Hanchungam tertiam *Xensi* urbem, quæ ob situm & firmitatem clavis *Suchuen* ac *Xensi* vocatur, occupaturus Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo quinto ingentem exercitum, in quo centum & octoginto

millia *Suchuanorum* erant, cæteris non supputatis eam obsessum misit. Cumque obsidio frustra diu continuaretur, quadraginta *Suchuensium* millia ad Præfectum *Hanchungæ* transfugerunt, unde reliqui infecta rediscedere coacti fuerunt. Tyrannus adeo exacerbatus fuit eo casu, quem cæteri præstare non poterant, ut residuos, centum quadraginta millia, ab aliis trucidari iusserit. Integro quatruiduo cædes duravit: multis pelles vivis avulsæ & capitibus adhuc integris, reliqua cutis stramine & tormento impleta, ut agnosci possent interfectorum vultus, per civitates ad cognatos & notos terribili spectaculo transmissa.

1800 studentium
dion necantur.

Inde octodecim studentium millia ad examen, magnis idoneos dignationibus remuneraturus, evocavit. Qui cum omnis expertes doli, frequentes convenissent, immisso milite trucidati fuerunt omnes, Tyrannorixas illas inutiles & populum ad seditiones impellentes prædicante.

Summa rigent, dum tot funera calamo exprimo, ubique passim infantes, pueri, puellæ, matronæ, prægnantium uteri hoc enorme crudelitatis monstrum detestantur. Quot Præfectorum uxores, vivis adhuc maritis, sed rogo destinatis, prius publico exposuit ludibrio turpissimus pariter ac crudelissimus Tyrannus, quam morti victimas immolaret: unde plurimæ violentas Romanæ *Lucretiæ* exemplo, sibi potius manus inferebant, quam ut paterentur verecundiæ suæ publicum hoc & infame detrimentum: execranda infinita hujus generis exempla relinquo, ne castis oculis ac mentibus infanda & tacenda subjiciam.

60000
cives trucidantur.

Cumque Anno millesimo sexcentesimo quadagesimo sexto Tartaros *Xensin* irrupisse, intellexisset, antequam illis in occursum tenderet (nam ob viciniam cogebatur) totam cædibus *Suchuen* evacuare statuit, sola plaga, quæ *Barrapeliotem* respicit, ubi cum exercitu transire debebat, excepta, quam alio tempore & ipsam exitio jam destinabat. Ergo primum in maximam *Suchuen* urbem (*Chingtu* impetum fecit, ac sexcenta millia civium vinciri exercitui suo iussit. Ipse equo sublimis circumvectus, acclamantium lacrimis mixtas preces, Imperatorem, Dominum, cum revinctis post terga manibus non possent, lamentabili facie & voce designantium, paulum moratus, homicida gutture, *Trucida* dixit & *extingue rebelles nebulones*. Ita omnis illa civitas uno Tyranni iussu, cæsa & jacuit immensa potentissimis campis strages, ipso ingenti fluvio *Kiang*, sanguine cæforum ripas suas fere excedente, ac ne aer foetore interfectorum inficeretur, projecta in profluentem cadavera, cæterarum appulsa urbium ripis parem iis, quasi emortuales Legati, internecionem prædicarunt. Neque tristi omine falsi fuerunt; nam lanios suos in varia divisos agmina Tyrannus undique ad cædem immisit: ubi Patres Societatis Deo & Religioni præclaram navarunt operam, infantes innumeros, militibus concedentibus, sacra Baptismatis aqua abluentes, qui ex carnificum manibus in Cælum evolaturi erant; atque ita inmanis Tyranni crudelitas

par-

parvulis illis profuit, ut Herodis Innocentibus : magnum plane Divinae prædestinationis testimonium.

Postquam ita innumerabili cæde *Suchuen* exhauserat, imprimis vero urbem *Chingtu* (quanquam etiam *Zingis Chanum* & *Tamerlanem* per Persiam & in urbe *Isfahan*, ac *Damascosimilia*, imo atrociora exempla commiserint) totum exercitum magna dispositum planitie ita allocutus fuit :

Pulsis Tartaris, vestra me bellicosa strenuitas Imperatorem orbis faciet. Sed majorem vobis precor, quam hæcenus ostendistis, alacritatem. Ipse ego, nostis, sexaginta argento plenas fluvio Kiang, submersi naves; singulis, Imperio expugnato, sua portio distribuetur. Sed feminae in hostem euntibus impedimento erunt; quisque suas occidat. Rerum potitis non copia pulcherrimarum deerit. Exemplo meo quid facere debeatis, ostendam. Vix ea fatus ex trecentarum pulcherrimarum concubinarum, viginti tantum, quæ tribus Reginis suis infervirent, vivas servavit: cæteras cunctis spectantibus occidi jussit. Milites Ducis sui secuti exemplum, & ipsi promiscua cæde in imbellem sexum sævierunt.

Conjugi-
cidium
imperat.

Cum civitates *Suchuen* cædibus exhausisset, in ipsa ædificia rabiem convertit. Urbem *Chingtu* & Palatium proprium combussit; arbores succidit, inde copiis divisis, si qui hominum stragem evasissent, occidi eos, velut post messem specilegium, jussit. Neque proprio parcebat militi, quem sive promptius, sive morbo aut desidia vel alio impedimento tardius exercitum præiret, aut sequeretur, statim necari jussit, ægrorum mortem hac humanitate quasi excusans, quod in desolatis locis relictæ, unde viverent, aut curarentur, non superesset. Innumera, incredibilia immanis furoris facinora hic Tyrannus patravit, donec tandem & ipse sublatus orbem Sinicum tanta pernicie liberavit.

Interitus
urbis
Chingtu.

Amavangus, audita latronis in *Xensin* irruptione, quinque equitum millia ejus sistendo furori præmisit. Quinque agmen equites, pacem aut bellum rogaturi, more Tartarico præcedebant. Exploratores latronis Tartaros imminere trepidi nunciabant. Cæterum ipse ridens: *an hostium copias avium more advolare crederent*, rogabat. Cum vero & alii Ducum hostem in vicinia confirmarent, ut corpore inermis erat, absque thorace & galea, hastam manu tenens, tentorio exploraturus excessit, ac vix egressus, in quinque illos Tartaros incidit. Prima sagitta cor latronis confodit, atque ita momento sine prælio periit, qui toti Sinæ, & si potuisset, orbi ruinam moliebatur. Totus ejus exercitus, Duce sublato, à Tartaris concisus fuit, superstites per *Suchuen*, hujus latronis intentum festa solemnitate & Tartaros tanquam liberatores suos, immensa lætitia celebrantibus. Sed haud prosperior Tartarici Ducis, qui *Amavangi* frater erat, fortuna fuit. *Amavangus* frigore & æris inclementia plures quam præliis amissos milites fratri, argumentum segnitiei, objiciebat; tanta cum

Tyran-
nus occi-
ditur.

iracundia hujus, ut pileolum Tartaricum solo illideret. Hoc rebellis indignationis signum interpretatus *Amavangus*, fratrem carcere Sinico *Caociang* clausit, qui Regio sanguine natis jam olim destinabatur. Sed Dux Tartarus, hanc fraternam invidiam sua morte, suspendio vitam spontaneo finiens, prævertit. Atque hic ad Annum millesimum sexcentimum quinquagesimum secundum Tartarorum Sinarumque status fuit: quo Tartari brevi septem annorum spatio plus terrarum occuparunt, quam integer exercitus eodem temporis intervallo in longum latumve perambulare posset. Duodecim nimirum Imperii Sinici Provincias, Peninsulam Coream, ac spatiosum Leaotungi Regnum.

INDEX RERUM

Maxime merobilium, quæ hoc Opere continentur.

Notandum hoc opus duplici prælo commissum, indicem per literas a. b. idcirco distingui.

A.

A Beuntium ritus	b. 28.
Academia nukæ	b. 25.
Adamas octo scrupulos pendens	a. 140.
Adam Scaliger P. S. Ubii	a. 144.
Multa de Amstelodamo, & nonnullis civibus rogat	a. 145.
Interrogata Præsidis interpretatur	a. ibid.
Admiranda Sina	b. 121.
Agricultura magni æstimatur	b. 41.
Ainan Insula	a. 180.
Alchimia adducti	b. 45.
Alimenta Sinarum	b. 31.
Alloquendi formulæ	b. 27.
Ama idolum	a. 35.
Amavangus Cæsaris patruus	b. 171.
America detecta quando	a. 2.
Amazon sinica	b. 428.
Amphibia	b. 118.
Ambiguitas vocum sinicarum	b. 11.
Accentu tollitur	ibid.
Anhinga oppidum	a. 88.
Animalium varia genera	b. 108.
Ananas fructus	b. 107.
Antiquitatum æstimatores Sina	b. 33.
Anates excludendi modus	b. 114.
Aqua ductus copiosi	b. 64.
Architectura Sinica	b. 20.
Areka arbor	b. 102.
Arandi modus	b. 41.
Arma interdicta civibus	b. 8.
Arcus triumphales	a. 42. b. 62.
Arborum varia species	b. 123.
Arithmetica	b. 14.
Astrologia	b. 17.
Atramenti conficiendi modus	a. 65. b. 25.
Avium varie species	b. 123.
Aula Pekingensis	a. 158.
Nankingensis	a. 44.
Campana ejus	ibid.
Aureum sæculum	b. 125.
Aula Præfectorum	b. 69.
Actiōnia licita	b. 148.

B.

B Alena	b. 116.
Bambu	b. 90.

Batavia obsidio	a. 31.
Munimenta	a. ibid.
Bellariorum ritus	b. 28.
Bellum Tartaricum	b. 149.
Betele	b. 98.
Bitumen	b. 80.
Bloemendalia navis	a. 34.

C.

C Ausa interitus Regni Sinensis	b. 153.
Calcei	b. 155.
Canna sacharina	b. 89.
Canella	b. 92.
Caifung aquarum inundatione vastatur	b. 154.
Cancheu Urbs.	a. 70.
Carbones	b. 80.
Caryophyllus	b. 93.
Calamba lignum	a. 133.
Catadupa	b. 72.
Cataractæ	b. 65.
Capillos radendi ritus	b. 39.
Chanchienchungi prædatoris acta	b. 169.
Characteres Sinici	b. 9.
Cheuxan	b. 163.
Chekiang 108. Provincia	a. 18.
Termini ibid. Incola	a. 19.
Urbes ibid. Tributa	ibid.
Cheva familia Regia	b. 133.
Chius Imperator	b. 171.
China radix	b. 82.
Chu fortuna & acta	b. 137.
Chamidacta fructus	b. 105.
Cheuchious Hoangtii ex fratre nepos Solium ascendit	b. 129.
Cia potus	b. 16.
Cinningsin	a. 117.
Cina familia Regia	b. 134.
Cinsu primus gradus eruditionis	b. 18.
Comici, quales	a. 119. b. 22.
Confutius Philosophorum Princeps	b. 13.
Librorum tituli	b. 47.
Cortina salis	a. 106.
Conopea	b. 24.
Corruptela Præsidis Kantonensis	a. 43.
Convivandi ritus	a. 64. b. 30.

I N D E X R E R U M.

I.

J Aka fructus	b. 104.
<i>Jaspis Europæo clarior</i>	b. 78.
Jacobus Keyser Legatus Nankingæ evocatur à Matrona nobili	a. 95.
Jamecfu urbs	a. 174.
Java insula	a. 30.
Jancheu urbs à Tartaris superatur	b. 161.
Jax-Hinno pagus	a. 116.
Jejenjeen Oppidum	a. 100.
Jesuitarum alii Batavis obsunt Alii favent	a. 148.
Imperatoris literæ Mandata	a. 98.
Imperii reditus	a. 164.
Imprimendi modus	a. 147.
Imago tonitrui edens	a. 6.
Imperium Sine hereditarium	b. 21.
Incredibilia Sine	b. 77.
Insecta	b. 1.
Ingtak Oppidum	b. 121.
Invitandi ritus	b. 117.
Inspectores Pythagoræ	a. 58.
Joncka Legatorum alliditur rupi	b. 30.
Joes-woe	b. 7.
Iquon Pirata	a. 58.
Itali jucunda historia	a. 137.
Ivena nona familia Imperatrix	b. 69.
Jun Canalis Regius	b. 11.
Junan 14 Provincia	b. 134.
Junglicus Imperator	a. 111.
	a. 24.
	b. 11.

K.

K Ayocu Pagus.	a. 105.
Kambalu M. Veneti	a. 169.
Kajutzui Oppidum	a. 104.
Kantona Metropolis	a. 42.
Situs	a. 45.
Munimenta	ibid.
Incole	ibid.
Proreges	a. 44.
Obsidio	a. 43.
Kancheu Metropolis	a. 70.
Kenchus seipsum suspendit	b. 168.
Kiakia Pagus	a. 115.
Kiang Fluvius	b. 71. a. 83. 93.
Kiangsi Provincia	a. 66.
Metropolis	a. 174.
Kiegan Urbs	a. 74.
Kienlius plebem ad Idolatriam movet	b. 128.
Kienning obsidetur	b. 61.
Kiexui Oppidum	a. 75.
Kinhoang Superatur	b. 163.

Kinus à Tartaris deficit	a. 79.
Kienhoa mons	a. 88.
King Regnum	b. 77.
Kien Fons mirabilis	a. 82.
Kokos arbor	b. 101.
Kouchinchina portio Regni Gaunim	a. 33.
Koxingæ Pirata conatus	a. 100.
Kouja Idolum	a. 78.
Kuching Oppidum	a. 128.
Kuil-Kiafti Idolum	a. 71.
Kyakya Oppidum	a. 76.

L.

L Antam Pagus	a. 180.
Lacus mirabilis	b. 122.
Lammæ vicus	a. 36.
Lammæ Legati	a. 155.
Lantsman primus Mercator Kantonæ in absentia Legatorum	a. 177.
Lapis Kolorinus	a. 146.
Lapidis Serpentina vires	a. 153.
Leaotung Regio	b. 146.
Termini	b. 145.
Urbes	ibid.
Incole	ibid.
Strages	a. 79.
Leaoyang urbs obsidetur à Tartaris	b. 151.
Leges juxta familias Imperatrices variant	b. 2.
Legati laute excipiuntur à Proregibus Kantonensibus	a. 44.
Salutantur à Tutango Herynæ	a. 46.
Ablegatum Pekingensem invisunt	a. 49.
Discessum Kantona parant	a. 51.
à Prefecto Nanhungenfi convivio excipiuntur	a. 64.
Superant montes	a. 66.
Salutantur à Magistratu Nankangenfi	a. 68.
Tutang titulo Louconquangmui exornatum salutant	a. 70.
Adiunt Tutangum Nanchangensem	a. 78.
Prefectorum Nankingensium Presidem conveniunt	a. 91.
Ab uxore Gubernatoris excipiuntur	a. 92.
A nobili Tartaro vocantur ad convivium	a. 92.
Matronam Tartaricam visitant	a. 95.
Non licet Japoniam scribere	a. 98.
A Preside Lincingenfi excipiuntur	a. 122.
Colloquuntur cum conjuge Presidis Sangloensis	a. 130.
Pompâ bene ordinata Pekingam tendunt	a. 141.
Salutantur à Magnatibus	a. 142.
Varie quaestiones proposita Legati	a. 143.

INDEX RERUM.

<i>Legati ingrediuntur Senatum</i>	a. 144.	<i>Magistratum nemo in patria Magistratum gerit</i>	b. 8.
<i>Munera tradunt</i>	a. 146.	<i>Peculiaris habitus</i>	ibid.
<i>Agnoscentur à Magno Chamo</i>	a. 147.	<i>Makæ insula</i>	a. 35.
<i>Secundo convocantur ad Senatum</i>	a. 148.	<i>Makoenses obsunt Legatis</i>	ibid.
<i>Varia petunt</i>	a. 149.	<i>Maovenlungi Præfecti Sinici acta</i>	b. 150.
<i>Patiuntur repulsam</i>	ibid.	<i>Matrimoniorum ritus</i>	b. 33.
<i>Reverentiam Sigilli Magni Chami exhibent</i>	a. 154.	<i>Mandorinus quidam vini haustu corrumpitur</i>	b. 27.
<i>Solitas ceremonias absolunt</i>	ibid.	<i>Martinus Martinii Pater Societatis Bataviam venit</i>	a. 26.
<i>Coram Throno apparent</i>	a. 152.	<i>Mathematica instrumenta</i>	a. 96.
<i>Secundam & tertiam arcam intrant</i>	a. 156.	<i>Manna</i>	b. 73.
<i>Queritur, quo dignitatis titulo haberi velint</i>	a. 156.	<i>Mendicorum nugæ & cruciatus</i>	b. 25.
<i>Solitas Magno Chamo Throno insidenti reverentias exhibent</i>	a. 157.	<i>Mensura alimentorum Legatis, & universo comitatui à Magno Chamo quotidie suppeditata</i>	a. 165.
<i>Triplici convivio à Magno Chamo excipiuntur</i>	a. 160.	<i>Mercatores à perfidis Tartaris occiduntur</i>	b. 249.
<i>Dona accipiunt</i>	a. 162.	<i>Medicina Sinica</i>	b. 15.
<i>Literas ad Generalem magnis ceremoniis recipiunt</i>	a. 166.	<i>Megian flumen nigrum</i>	a. 65.
<i>Kantonam redeunt.</i>	a. 177.	<i>Mineralia</i>	b. 78.
<i>Proregibus valedicunt</i>	a. 179.	<i>Mingunli fructus</i>	b. 104.
<i>Lenones</i>	b. 24.	<i>Minxe mons</i>	a. 137.
<i>Leun fluvii mira vis</i>	a. 119.	<i>Miulin Bajuli</i>	a. 68.
<i>Lingiven Oppidum</i>	a. 72.	<i>Mola alata</i>	a. 104.
<i>Lichi fructus</i>	b. 104.	<i>Mogolicus Legatus</i>	a. 153.
<i>Lincing Urbs</i>	a. 122.	<i>Mogorin flos</i>	b. 88.
<i>Turris</i>	a. 123.	<i>Mors fratris Magni Chami</i>	a. 150.
<i>Licungzi prædatoris acta</i>	b. 154.	<i>Mongleii oppidum</i>	a. 60.
<i>Lius Præfectus se suspendit</i>	b. 156.	<i>Montium celsa cacumina</i>	b. 76.
<i>Linkio fructus</i>	b. 104.	<i>Montium superstitio</i>	ibid.
<i>Literæ Kantona in gratiam Legatorum Magno Chamo destinantur</i>	a. 46.	<i>Modestia Sinarum</i>	b. 26.
<i>Liberum permittitur Kantonæ commercium</i>	ibid.	<i>Muglyn mons</i>	a. 65.
<i>Loyang Pons mirabilis</i>	b. 88.	<i>Murus Sinam Tartaria disternans</i>	a. 171.
<i>Longschon navis colubri forma</i>	a. 102.	<i>Mures flavi</i>	b. 109.
<i>Louangi Regis acta</i>	b. 162.	<i>Musica Sinarum</i>	b. 22.
<i>Louwa piscis</i>	a. 118.	<i>Muza fructus</i>	b. 107.
<i>Locustarum mira captura</i>	a. 135.	<i>Mundi origo</i>	b. 51.
<i>Luctuum ritus</i>	b. 35.	<i>Interitus</i>	b. 52.
<i>Ludi ferarum belluarum amuli</i>	a. 51.	<i>Divisio</i>	a. 2.
<i>Ludus Sinicus</i>	b. 33.		
<i>Lungien fructus</i>	b. 104.	N.	
<i>Luxuries Pekingensis Senatoris</i>	a. 145.	N <i>Anchang urbs</i>	a. 78.
<i>Luzu Eremitæ religiosa vita</i>	a. 62.	<i>Nangang urbs</i>	a. 68.
<i>Ly mensura Sinica</i>	a. 52.	<i>Nanhung urbs</i>	a. 65.
		<i>Nankang Oppidum</i>	a. 69.
M.		<i>Nanvang lacus</i>	a. 117.
M <i>Andarini literas publicæ fidei inspiciunt</i>	a. 36.	<i>Nangking nona Provincia</i>	a. 84.
<i>Magistratum dignitas</i>	b. 2.	<i>Termini</i>	ibid.
<i>Quonfu dicuntur</i>	ibid.	<i>Urbes</i>	ibid.
<i>Novem ordinibus distinguuntur</i>	b. 8.	<i>Incole</i>	a. 87.
<i>Omnes Philosophi sunt</i>	b. 6.	<i>Tributa</i>	ibid.
<i>Singulis trienniis inquiruntur</i>	b. 7.	<i>Metropolis superatur à Tartaris</i>	b. 161.
<i>Et variantur.</i>	ibid.	<i>Eligit novum Imperatorem</i>	ibid.
		<i>Nanwaig pagus</i>	a. 119.
		<i>Navium forma</i>	b. 68.
		<i>Naves Imperatoria</i>	a. 99.
		<i>Nanhoa mons cenobio famosus</i>	a. 61.
		<i>Neyne-</i>	

I N D E X R E R U M.

Neynemiao pagus a. 108.
 Nienhoang lapis b. ibid.
 Nomina sinensium b. 32.
 Nomen IHS vestibulis inscriptum a. 65.
 Nobilis Tartarus Nankingæ ad prandium vocat legatos a. 92.
 Nuking mons a. 75.
 Nubes procella nuncia in Ainan a. 110.
 Nux Myristica b. 95.

O.

Oryza cultura a. 104.
 Ordo equitatus in expeditionibus b. 144.
 Ornamenta Throni a. 156.
 Oves longius caudate b. 108.
 Ova anatum condiendi modus a. 32.
 Osciamen sacrificuli b. 54.

P.

Pagi natatiles a. 110.
 Pagi in montium vertice b. 78.
 Paolixi Pagoda a. 96.
 Paoning oppidum a. 105.
 Pagodarum forma b. 59.
 Multitudo ibid.
 Tributa solvunt a. 139.
 Palakinæ insidendi ritus a. 169.
 Parentum impietas erga liberos b. 44.
 Paulus Durett interpres occiditur a. 179.
 Peking 1. Imperii Provincia a. 124.
 Termini ibidem.
 Urbes a. 125.
 Munimenta a. 127.
 Tributa ibid.
 Pretiosiora quotannis ad Regem a. 128.
 Mittuntur b. 33.
 Peking metropolis a. 167.
 Obsidetur b. 152.
 Pekkinza pagus a. 72.
 Pengce Oppidum a. 83.
 Philosophiam moralem præ reliquis colant b. 13.
 Piper b. 97.
 Piscium varia genera b. 115.
 Piscis alatus a. 181.
 Rubri b. 115.
 Fielvi ibid.
 Pictoria ars b. 21.
 Pixentous Mandarinus Legatorum vice comes a. 51.

 Planta ampelodes b. 132.
 Pontes varii & artificiosi b. 65.
 Poyang lacus a. 81.
 Porcellana turris a. 97.
 Potus sinicus b. 31.

Porcellana vasa conficiendi modus a. 89.
 Porci magna cura saginantur b. 108.
 Principia Sinica b. 49.
 Promptitudo singularis famulorum sinicorum a. 46.
 Praefecti Societatis in patria desiniunt Legationem a. 30.
 Praedones causa collapsi Regni b. 153.
 Praefecti Leaotunga magna auctoritas b. 143.
 Praeceptores in magna pretio sunt b. 15.
 Proditio Tutangi Simci a. 149.
 Priscorum sententiae puriores b. 45.
 Pugna trium exercituum b. 151.
 Pulo Tymon insula a. 33.
 Puon primus homo & Praefectus b. 125.
 Puer ἰφιοφάρμακον a. 151.
 Pyramidis ferrea a. 121.

Q.

Quangquamnio Pagoda a. 101.
 Quangsi 13 Provincia a. 21.
 Termini ibid.
 Urbes ibid.
 Incole a. 22.
 Tributa ibid.
 Qualis Magni Chami in Throno sessio a. 157.
 Quantonglon pagus a. 58.
 Quantung 12 Provincia a. 38.
 Termini ibid.
 Urbes a. 139.
 Incole a. 41.
 Tributa ibid.
 Destruitur a Tartaris. b. 167.
 Quei florum amenissimus a. 139.
 Queicheu 14. Provincia a. 23.
 Termini ibid.
 Urbes ibid.
 Incole a. 24.
 Tributa ibid.
 Quinque deformes diaboli, montes a. 63.
 Quinque capita equina, montes a. 62.
 Quinque puncta ad faciliorem sinica lingua apprehensionem inventa b. 12.

R.

Radicum varia genera b. 80.
 Regimen singularum Provinciarum
 Pucinsu b. 5. Hunchin ibid.
 Naganzasu ibid. Chupu ibid.
 Cifu ibid. Tunfu ibid.
 Ciceu ibid. Tutan Ciayven ibid.
 Cihieu ibid. Chayven b. 6.
 Reptilia b. 117.
 Regni Cancellarius Batavis favet a. 147.
 Reve-

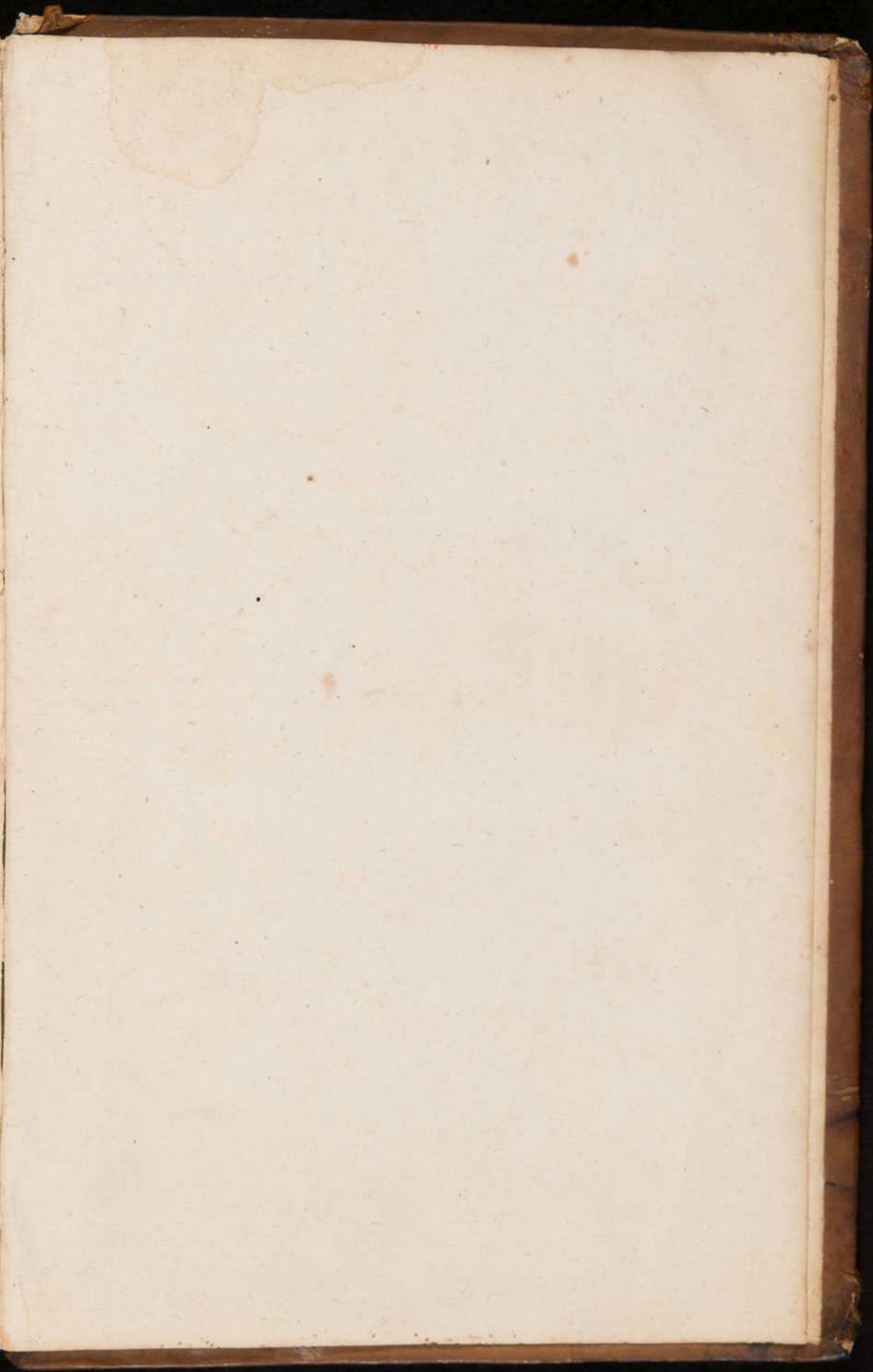
I N D E X R E R U M.

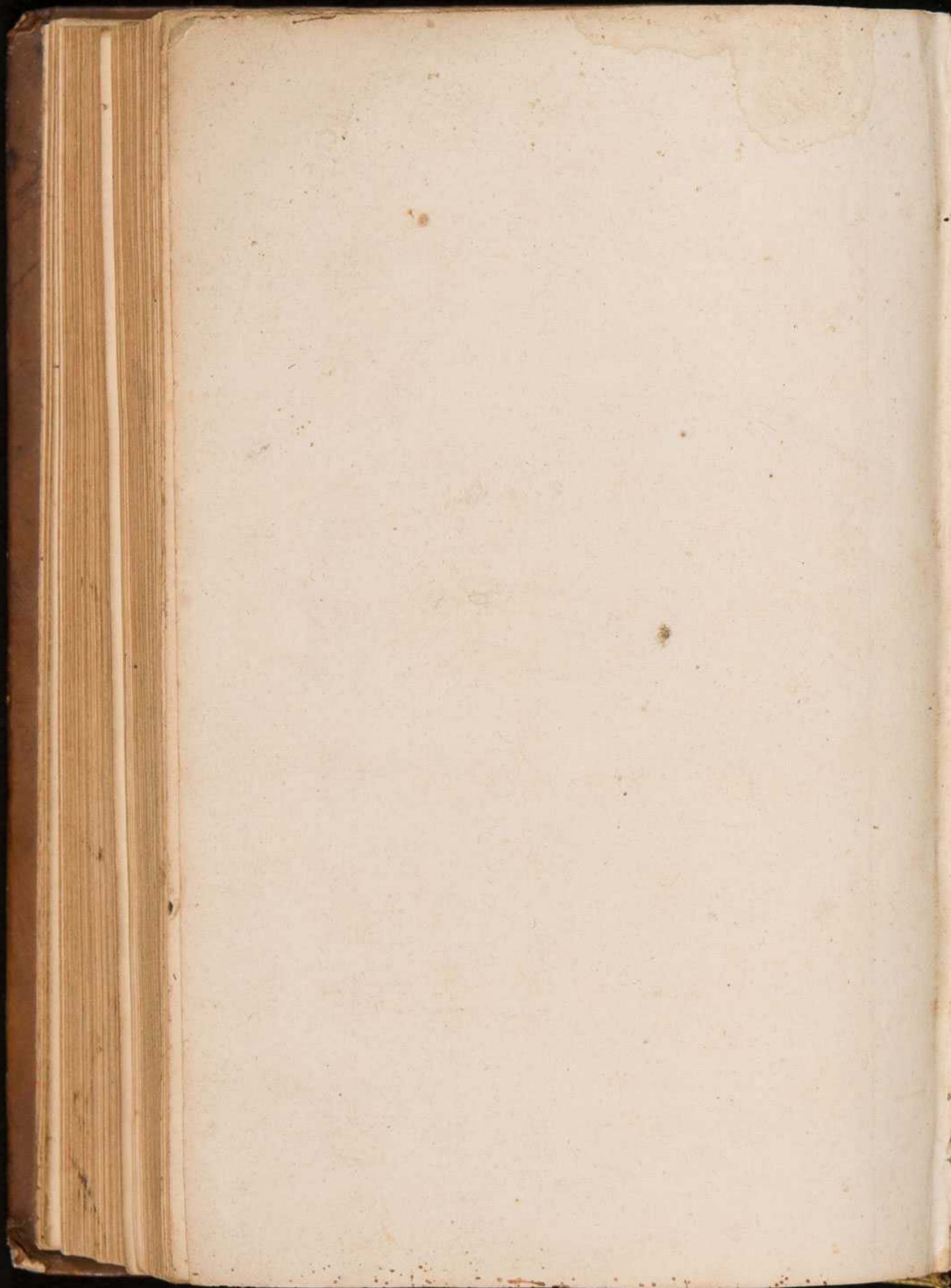
<i>Tartarorum Fœminarum</i>	b. 140.	<i>Verba Sinica unâ syllaba constant</i>	b. 9.
<i>Milium</i>	ibid.	<i>Vela Sinica</i>	b. 68.
<i>Tentoria Tartarorum</i>	b. 139.	<i>Via publicæ</i>	b. 64.
<i>Teywanmiao Pagoda</i>	a. 120.	<i>Visitandi ritus</i>	b. 26.
<i>Testudines</i>	b. 120.	<i>Virgines à Tartaris prostituuntur</i>	a. 75.
<i>Teng virgultum</i>	b. 86.	<i>Upun Castellum</i>	a. 89.
<i>Thonglouja Princeps Secretarius</i>	a. 142.	<i>Urbi</i>	b. 109.
<i>Thee</i>	b. 84.	<i>Urbanitatis ritus circa poëdriam</i>	b. 28.
<i>Telonia</i>	a. 106.	<i>Usu Oppidum</i>	a. 89.
<i>Telone pertinacia</i>	a. 107.	<i>Ulanguei acta</i>	b. 158.
<i>Urbanitas in inquirendo</i>	a. 65.	<i>Vucheu Metropolis</i>	a. 67.
<i>Theanus Potus</i>	b. 84.	<i>Vuching Oppidum</i>	a. 124.
<i>Thaoyuen insula irrumpitur</i>	b. 150.	<i>Uxor Gubernatoris Nankingensis Legatos The</i>	a. 92.
<i>Thifiking Pagoda</i>	a. 78.	<i>excipit</i>	
<i>Thienkius Sinicus Imperator</i>	b. 150.		
<i>Thiennungus Tartarorum Rex</i>	ibid.	W.	
<i>Thienzungus succedit Thiennungo</i>	b. 150.	W Agenarii eventus	b. 29.
<i>Thizang Oppidulum</i>	a. 110.	<i>Wankfieu pagus</i>	a. 99.
<i>Thesaurarius</i>	b. 6.		
<i>Thronus Imperatoris</i>	a. 157.	X.	
<i>Thiensu commune Imperatoris nomen</i>	a. 2.	X Anga secunda familia Imperatrix	b. 133.
<i>Tiencien Arx.</i>	a. 136.	<i>Xansi secunda Provincia</i>	a. 7.
<i>Tiencienwey urbs maritima</i>	a. 135.	<i>Termini ibid. Urbes</i>	ibid.
<i>Tihü munus</i>	b. 16.	<i>Incola 8. Tributa</i>	ibid.
<i>Tienhoangus secundus Præfectus</i>	b. 125.	<i>Xantung decimaquarta Provincia</i>	a. 112.
<i>Tigres</i>	b. 111.	<i>Termini ibid. Urbes</i>	a. 113.
<i>Tituli librorum Confutii</i>	b. 47.	<i>Incola a. 114. Tributa</i>	a. 115.
<i>Tienmuen mons</i>	a. 90.	<i>Xanxiu Metropolis</i>	a. 52.
<i>Tingting lacus</i>	a. 117.	<i>Xaocheu</i>	a. 61.
<i>Tonquam Oppidum</i>	a. 129.	<i>Xantui Oppidum</i>	a. 120.
<i>Tongfion Oppidum</i>	a. 140.	<i>Xaohai octavi Imperatoris acta</i>	b. 128.
<i>Tonnan Oppidulum</i>	a. 131.	<i>Xenfi tertia Provincia</i>	a. 9.
<i>Tribunalia Sipu</i>	b. 3.	<i>Termini ibid. Incola</i>	a. 11.
<i>Hopu</i>	ibid.	<i>Urbes a. 10. Tributa</i>	ibid.
<i>Limpu</i>	ibid.	<i>Xepatan rupes periculossima</i>	a. 75.
<i>Pimpu</i>	ibid.	<i>Xechung mons</i>	a. 82.
<i>Cumpu</i>	ibid.	<i>Xiyu piscis</i>	b. 115.
<i>Humpu</i>	ibid.	<i>Xinningi sexti Imperatoris acta</i>	b. 127.
<i>Turrium multitudo</i>	b. 62.	<i>Xius montem Fang perforari jussit</i>	a. 116.
<i>Artificia</i>	ibid.	<i>Magni muri auctor</i>	a. 171.
<i>Turris Mathematica</i>	a. 96.	<i>Xifung mons</i>	a. 78.
<i>Tumulus parentum Confutii</i>	a. 116.	<i>Xuni acta</i>	b. 131.
<i>Tungchang Metropolis</i>	a. 113.	<i>Dictum ejus</i>	b. 132.
<i>Tuonu festum</i>	b. 73.		
<i>Tungling Oppidum</i>	a. 88.	Y.	
<i>Typographia</i>	b. 21.	Y Ai Imperatoris acta	b. 129.
V.		<i>Yei tertii Præfecti acta</i>	b. 126.
V Acca cirratis candidis	b. 108.	<i>Yvus familia Hiaa auctor</i>	b. 133.
<i>Vacca species salis avida</i>	ibid.	<i>Yvenus insidius captus trucidatur</i>	b. 152.
<i>Vangus Sacerdos rebellat</i>	b. 164.	Z.	
<i>Vannungam Urbs</i>	a. 71.	Z Ingiber	b. 83.
<i>Vanlien acta</i>	b. 142.	<i>Zonæ Senatoria</i>	b. 8.
<i>Ucienjeen vicus</i>	a. 80.	<i>Zutatadsum Legatus</i>	a. 152.
<i>Vestis saluatoria</i>	b. 28.	<i>Zunchinii Imperatoris Sinici acta</i>	b. 150.
<i>Venku fructus</i>	b. 102.	<i>Ejus exitus</i>	b. 157.
<i>Venenum pili Tigridis</i>	a. 151.	<i>Zungteji Imperatoris Tartarici acta</i>	b. 152.
<i>Vermam moritur</i>	a. 123.		

M O N I T U M
PRO
 B I B L I O P E G I S,
Quo loco majores Figuræ inferendæ sunt.

Anhing	P A G. a. 88.	Nangan	a. 67.
Aulæ Imperatoria interior facies		Nanking	a. 91.
Ejus planum	a. 158.	Ordo Equitatus in expeditionibus	b. 141.
Batavia	a. 30.	Peking	a. 167.
Hoaignan	a. 105.	Porcellana Tūrris	a. 97.
Hukeu	a. 82.	Paolinxi	a. 96.
Jamcefu	a. 101.	Pagodæ interior facies	b. 59.
Kanton	a. 41.	Regale convivium	a. 44.
in plano	a. 42.	Single	a. 134.
Kuching	a. 128.	Tincinwey	a. 135.
Kajutsu	a. 104.	Tonglien	a. 88.
Kancheu	a. 70.	Tongling	a. 88.
Kinningam	a. 74.	Tuncham	a. 121.
Makao	a. 35.	Vannungam	a. 72.
Muza	b. 107.	Ufu	a. 89.
Namhun	a. 64.	Xantsui	a. 120.
Nankang	a. 81.	Xaocheu, vel Sucheu	a. 61.
Nanchang, vel Kiangsi	a. 78.		

F I N I S.

18 #12

